Bundel - Raadsvergadering van 7 november 2024

Agenda bijlagen

Korte weergave raadsvergadering 7 november 2024
Ondertiteling raadsvergadering 7 november 2024

1 Opening en mededelingen

2 Vaststelling agenda

3 Rondvraag

4 Beleidsplan Groene infrastructuur
De wereld om ons heen verandert, waarbij klimaatverandering een belangrijk thema is. Dit beïnvloedt de leefbaarheid van onze dorpen en ons eiland. Om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, de biodiversiteit te vergroten en het achteruit gaan van de natuur(waarden) tegen te gaan is het belangrijk actie te ondernemen. In dit Beleidsplan Groene Infrastructuur zijn doelen, uitgangspunten en maatregelen opgenomen welke hieraan bijdragen.
Onderwerpen van gesprek tijdens raadscommissie:
• De maakbaarheid van het plan;
• Over de ecologische waardenkaart en waarde potentie;
• De pilots en mogelijkheid om pilot in het buitengebied op te zetten;
• Over het succes van pilots;
• Over zieke windsingels (iep ziekte) op het eiland (en het aanpak ervan);
• Subsidiemogelijkheden voor groene daken (zoals bij de gemeente Wageningen);
• Het kapbeleid en ingewikkelde procedures;
• Over de uitvoering van de motie 'boom voor boom' van februari 2023.
Amendementen:
PvdA pro Texel, Texels Belang en GroenLinks Texel: Een subsidieregeling voor groene daken
CDA Texel en GroenZwart: Beleid en beheer integreren

Concept-raadsbesluit van 7-11-2024 - Beleidsplan groene Infrastructuur
Bestuurlijk advies
Bijlage 1. Beleidsplan Groene Infrastructuur

5 Communicatievisie 2025-2029
De communicatievisie 2025 – 2029 beschrijft hoe te komen tot een toegankelijke, duidelijke en verbindende gemeente.
Onderwerpen van gesprek tijdens raadscommissie:
• Nieuwe ontwikkelingen kunstmatige intelligentie als hulpmiddel?;
• Over het spreekuur van wethouders (nog steeds actief);
• Connectie tussen jaarverslag klachten 2023 en RIB burgerpeiling en de visie;
• Oppassen voor 'zij-wij gevoel'.

Concept-raadbesluit van 7-11-2024 - Communicatievisie
Bestuurlijk advies
Bijlage 1. Communicatievisie

6 Uitkomsten meicirculaire 2024
De financiële consequenties van de algemene uitkering voor de jaren 2024-2029 zijn via de meicirculaire 2024 van het rijk bekend gemaakt. In de perspectiefnota 2025 is rekening gehouden met de financiële uitkomsten van de meicirculaire 2023. Het meerjarenperspectief 2025-2028 is inmiddels geactualiseerd op basis van de meicirculaire 2024. De raad is eerder via een Raadsinformatiebrief hierover geïnformeerd. Het college heeft besloten om de financiële uitwerking van deze circulaire tegelijk met de programmabegroting 2025 aan uw raad aan te bieden.
Onderwerpen van gesprek tijdens raadscommissie:
• Over de septembercirculaire (n.a.v. vraag van de heer Hoogerheide (Texels Belang). De september circulaire komt in december naar de raad;
• Over de integratie De Bolder en betekenis van kwantificeerbaarheid;
• Over stand van zaken Huis van Ontwikkeling;
• Over de educatie posten.

Concept-raadbesluit van 07-11-2024 - Uitkomsten meicirculaire 2024
Bestuurlijk advies

7 Rapportage Grondexploitaties en grote projecten
Volgens afspraak wordt de gemeenraad 2 keer per jaar geïnformeerd over de grondexploitaties en de grote projecten. Naar aanleiding van de vorige rapportage heeft het college toegezegd om een korte inhoudelijke samenvatting toe te voegen.
Onderwerpen van gesprek tijdens raadscommissie:
• Over de realisatie Gezondheidsplein en gezondheidscentrum;
• Over het Thijssehuis en de kosten hout constructie (en mogelijke vertraging);

Concept-raadbesluit van 7-11-2024 - Rapportage grondexploitaties en grote projecten

Bestuurlijk advies
Bijlage 1. Rapportage grondexploitaties en grote projecten - versie sept 2024

8 Ontwerp-Programmabegroting 2025-2028 (inclusief midterm review)
De ontwerp-Programmabegroting is op 6 november uitgebreid besproken; vanavond worden amendementen, de Programmabegroting als geheel en moties in stemming gebracht.
Amendementen
GroenLinks, VVD Texel, CDA Texel en PvdA pro Texel - Incidentele verhoging budget TexelGezinnen met € 20.000
PvdA pro Texel, Texels Belang en GroenLinks Texel: Stimuleren aankoop Dagkaart Texelvignet
CDA Texel, GroenZwart, PvdA pro Texel en GroenLinks Texel: Hogere energie-exploitatielasten Sporthal innovatiever oplossen
Moties
Motie CDA Texel: Inwonersberaad meenemen in gemeentelijk meerjarig Investeringsprogramma
GroenZwart - Verstandig dekking zoeken
Dossier 2046 voorblad
Concept-raadbesluit van 7-11-2024 - Programmabegroting 2025
Bestuurlijk advies
Bijlage 1. Ontwerp-Programmabegroting 2025-2028 (aanbiedingsbrief)
Bijlage 2. Midterm-review
Programmabegroting 2025 - 'papieren versie'
Bestuursopdracht Planning & Control
Begroting 2025 in een oogopslag

9 Ruimte voor (nog openstaande) vragen vanuit de Rondvraag

10 **korte schorsing**

11.a Voorstel om verder te vergaderen in beslotenheid t.b.v. vaststelling verslag besloten raadsvergadering 4 september 2024
Als de gemeenteraad met het voorstel akkoord gaat, sluiten op dat moment de deuren voor publiek.

11.b Vaststelling verslag besloten raadsvergadering
Van: 4 september 2024.

11.c Sluiting agendapunt waarop geheimhouding berust

12 Voortzetting openbare raadsvergadering, met alleen: Sluiting vergadering

Korte Weergave raadsvergadering 7 november 2024

De vergadering eindigde om 20.14 uur en er keken 34 mensen digitaal mee. De paarse tekst beschrijft wat er tijdens de vergadering is besproken en besloten; de zwarte tekst stond al op de agenda. De vergadering is hier terug te kijken.

1 Opening en mededelingen

De heer Soyer (GroenLinks Texel) refereert aan de motie die is aangenomen door de Friese Waddengemeenten (zie hier de Vlieland-versie) t.a.v. de concessie Waddenveren. Voor Texel minder relevant gezien de TESO, maar belangrijk steun uit te spreken voor de wens om mee te kunnen praten over je eigen water. Hierover zal ook nog gesproken worden tijdens de Wadden2daagse op Schiermonnikoog, komende week.

2 Vaststelling agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3 Rondvraag

De heer Kooiman (Hart voor Texel) vraagt aan raadslid mevrouw Dros over de motie strandwachten, waar ze in de commissie over sprak (wordt voor deze keer toegestaan; de vragenronde betreft eigenlijk het college). Mevrouw Dros meldt dat de motie nog niet komt; het is nu nog te vroeg, ze beraadt zich hier nog over.

De heer Huisman (VVD Texel) over waterproblematiek Rozendijk. Foto's en filmpjes van bewoners Rozendijk, kruipruimtes en kelders staan vol met water. Vraagt aan het college om dit punt te agenderen bij eerstvolgende overleg met Staatsbosbeheer. Want er is nu weinig regen gevallen; hoe kan het? Rol waterpeil? **Wethouder Hooijschuur** zal dit in het eerstvolgende gesprek meenemen.

Afspraak:
N.a.v. de suggestie van **mevrouw Dros (GroenLinks)** om een keer met elkaar te spreken over 'rondvragen' wordt afgesproken dit te doen in het Afstemmingsoverleg. (Wat kwalificeert als een rondvraag en wat niet? Aan wie stellen? Et cetera.)

4 BESPREEKSTUK - Beleidsplan Groene infrastructuur

De wereld om ons heen verandert, waarbij klimaatverandering een belangrijk thema is. Dit beïnvloedt de leefbaarheid van onze dorpen en ons eiland. Om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, de biodiversiteit te vergroten en het achteruit gaan van de natuur(waarden) tegen te gaan is het belangrijk actie te ondernemen. In dit Beleidsplan Groene Infrastructuur zijn doelen, uitgangspunten en maatregelen opgenomen welke hieraan bijdragen.

Onderwerpen van gesprek tijdens raadscommissie:
- *De maakbaarheid van het plan;*
- *Over de ecologische waardenkaart en waarde potentie;*
- *De pilots en mogelijkheid om pilot in het buitengebied op te zetten;*
- *Over het succes van pilots;*
- *Over zieke windsingels (iep ziekte) op het eiland (en het aanpak ervan);*
- *Subsidiemogelijkheden voor groene daken (zoals bij de gemeente Wageningen);*

• *Het kapbeleid en ingewikkelde procedures;*
• *Over de uitvoering van de motie 'boom voor boom' van februari 2023.*

Onderwerpen van debat tijdens de raadsvergadering (buiten de thema's van de amendementen):

- Plan voor toekomstige generaties; visie en beleid – wat komt eerst?
- Extra functies landelijk gebied;
- Bufferzones.

Amendementen:

1. De PvdA pro Texel, Texels Belang en GroenLinks Texel dienen een amendement in met als titel: **Een subsidieregeling voor groene daken**. **Resultaat: aangenomen met 10 stemmen vóór en 4 tegen (van CDA Texel, GroenZwart en VVD Texel).**

2. CDA Texel en GroenZwart: **Beleid en beheer integreren. Resultaat: verworpen met 11 stemmen tegen en 3 vóór (van CDA Texel, GroenZwart en Hart voor Texel).**

BESLUIT: Het (geamendeerde) raadsvoorstel *Beleidsplan Groene Infrastructuur* is **AANGENOMEN** (met 10 stemmen vóór en 4 tegen van CDA Texel, GroenZwart en VVD Texel).

5 HAMERSTUK - Communicatievisie 2025-2029

De communicatievisie 2025 – 2029 beschrijft hoe te komen tot een toegankelijke, duidelijke en verbindende gemeente.

Onderwerpen van gesprek tijdens raadscommissie:
• Nieuwe ontwikkelingen kunstmatige intelligentie als hulpmiddel?;
• Over het spreekuur van wethouders (nog steeds actief);
• Connectie tussen jaarverslag klachten 2023 en RIB burgerpeiling en de visie;
• Oppassen voor 'zij-wij gevoel'.

BESLUIT: Het raadsvoorstel *Communicatievisie 2025-2029* is **UNANIEM AANGENOMEN.**

6 HAMERSTUK - Uitkomsten meicirculaire 2024

De financiële consequenties van de algemene uitkering voor de jaren 2024-2029 zijn via de meicirculaire 2024 van het rijk bekend gemaakt. In de perspectiefnota 2025 is rekening gehouden met de financiële uitkomsten van de meicirculaire 2023. Het meerjarenperspectief 2025-2028 is inmiddels geactualiseerd op basis van de meicirculaire 2024. De raad is eerder via een Raadsinformatiebrief hierover geïnformeerd. Het college heeft besloten om de financiële uitwerking van deze circulaire tegelijk met de programmabegroting 2025 aan uw raad aan te bieden.

Onderwerpen van gesprek tijdens raadscommissie:
• *Over de integratie De Bolder en betekenis van kwantificeerbaarheid;*
• *Over stand van zaken Huis van Ontwikkeling;*
• *Over de educatie posten.*

BESLUIT: Het raadsvoorstel *Uitkomsten meicirculaire 2024* is **UNANIEM AANGENOMEN.**

7 **HAMERSTUK - Rapportage Grondexploitaties en grote projecten**

Volgens afspraak wordt de gemeenraad 2 keer per jaar geïnformeerd over de grondexploitaties en de grote projecten. Naar aanleiding van de vorige rapportage heeft het college toegezegd om een korte inhoudelijke samenvatting toe te voegen.

Onderwerpen van gesprek tijdens raadscommissie:
- *Over de realisatie Gezondheidsplein en gezondheidscentrum;*
- *Over het Thijssehuis en de kosten houtconstructie (en mogelijke vertraging);*

BESLUIT: Het raadsvoorstel *Rapportage Grondexploitaties en grote projecten* is **UNANIEM AANGENOMEN.**

8 **STEMMINGEN - Ontwerp-Programmabegroting 2025-2028 (inclusief midterm review)**

De ontwerp-Programmabegroting is op 6 november uitgebreid besproken; vanavond worden amendementen, de Programmabegroting *als geheel* en moties in stemming gebracht.

Amendementen:

GroenLinks, VVD Texel, CDA Texel en PvdA pro Texel - **Incidentele verhoging budget TexelGezinnen met € 20.000. Resultaat: aangenomen met 9 stemmen vóór en 5 tegen (van Texels Belang, GroenZwart en Hart voor Texel).**

PvdA pro Texel, Texels Belang en GroenLinks Texel - **Stimuleren aankoop dagkaart Texelvignet. Resultaat: aangenomen met 10 stemmen vóór en 4 tegen (van VVD Texel, GroenZwart en Hart voor Texel).**

CDA Texel, GroenZwart. PvdA pro Texel en GroenLinks Texel - **Hogere energie-exploitatielasten Sporthal innovatiever oplossen. Resultaat: aangenomen met 12 stemmen vóór en 2 tegen (van VVD Texel).**

BESLUIT: Het raadsvoorstel *Ontwerp-Programmabegroting 2025-2028 (inclusief midterm review)* is (geamendeerd) **UNANIEM AANGENOMEN.**

Moties:

CDA Texel - **Inwonersberaad meenemen in gemeentelijk Meerjarig Investeringsprogramma Energie en Klimaat (gMIEK). Resultaat: aangenomen met 8 stemmen vóór en 6 tegen (van VVD Texel, Texels Belang en Hart voor Texel).**

GroenZwart **- Verstandig dekking zoeken (Financieel kwetsbaar door afhankelijkheid van het toerisme.)**

Resultaat: verworpen met 13 stemmen tegen en 1 vóór (van GroenZwart).

9 **Ruimte voor (nog openstaande) vragen vanuit de Rondvraag**

Alle rondvragen waren al beantwoord.

10 ****korte schorsing****

11.a **Voorstel om kort verder te vergaderen in beslotenheid, enkel t.b.v. vaststelling verslag besloten raadsvergadering 4 september 2024**

Als de gemeenteraad met het voorstel akkoord gaat, sluiten op dat moment de deuren voor publiek. Daarin wordt **alleen** het verslag van de besloten raadsvergadering van 4 september vastgesteld.

11.b **Vaststelling verslag besloten raadsvergadering** van: 4 september 2024.

Het verslag is ongewijzigd vastgesteld (met dan een de notuliste, mevrouw Zandee).

11.c **Sluiting agendapunt waarop geheimhouding berust**

12 **Voortzetting openbare raadsvergadering, met alleen: Sluiting vergadering**

1 Opening en mededelingen

Mark Pol
Ik open de openbare raadsvergadering en heet iedereen van harte welkom. Raadsleden, mensen op de publieke tribune, de pers en de mensen thuis, van harte welkom allemaal. De tweede avond op rij beginnen we met de mededeling dat we van mevrouw Van de Wetering een afzegging voor vanavond hebben doorgekregen. Ik kijk rond of er andere mededelingen zijn aan de kant van de raad. De heer Soyer. Dank u wel, voorzitter. Op de laatste commissievergadering

Henry Soyer
heb ik gemeld dat voor de veerboten naar de Friese waddeneilanden een nieuwe concessie in de markt wordt gezet. De gemeentes hebben in een soort wensen en bedenkingenprocedure inbreng kunnen leveren op de nota van uitgangspunten. Die nota van uitgangspunten is de basis voor het programma van eisen voor de concessieverlening. De Friese waddeneilanden zijn erg teleurgesteld in het zeer beperkt verwerken van hun aandachtspunten in de nota. Daarom hebben zij een motie opgesteld, om de gemeenteraden in positie te brengen om de Waddenwensen nog beter aan de Tweede Kamer-commissie Waterstaat en Infrastructuur over te brengen. Deze motie is door drie Friese raden unaniem aangenomen, en vanavond wordt daar in Terschelling over gestemd. Ik heb de Vlielandse motie als voorbeeld bij u op tafel gelegd. Voor ons is een motie helemaal niet passend, omdat wij de TESO als maatschappelijke onderneming hebben. Daardoor hebben wij geen bemoeienis met concessieverlening. Volgens mij ondersteunen wij als collega waddeneiland wel de wens om direct betrokken te zijn bij de inrichting van en de eisen aan je eigen waddenveer. Wellicht kunnen wij onze Friese collega's ondersteunen in deze. Het komt goed uit dat we volgende week al deze raadsleden ontmoeten tijdens de Waddentweedaagse op Schiermonnikoog. We kunnen dan overleggen hoe wij eventueel kunnen helpen. Dank voor uw aandacht. -Dank u wel, meneer Soyer.

Mark Pol
Zijn er andere mededelingen? Dat is niet het geval. Dan gaan we naar het derde punt op onze agenda, dat is de rondvraag.

2 Vaststelling agenda

Mark Pol
We gaan naar het tweede punt op de agenda, dat is het vaststellen van de agenda. Dat zegt de griffier mij heel goed. Kunt u instemmen met de voorliggende conceptagenda? Ja, dan is die daarmee vastgesteld.

3 Rondvraag

Mark Pol
Dan zijn we nu bij de rondvraag. Meneer Kooiman, schat ik zomaar in, en meneer Huisman. We beginnen met meneer Kooiman.

Edo Kooiman
Gaat uw gang. -Ik had een rondvraag, dit keer niet aan het college, maar aan één van de mederaadsleden. Die is gericht aan mevrouw Dros van GroenLinks, want zij heeft in de commissie aangegeven dat ze met een motie of een amendement zou komen over strandwachten. Zij zou het college oproepen om daar actie op te ondernemen. Ik wacht even tot vandaag, maar ik heb de motie of het amendement niet gezien. Ik vroeg me af: wat is daarmee gebeurd, of komt u daar later mee? -Het is ongebruikelijk

Mark Pol
om rondvragen aan elkaar te stellen. Ik kan me voorstellen dat u toch wilt reageren. We hebben gisteren een vrij uitgebreid debat gevoerd over de begroting. Misschien dat het daar beter thuishoort. Ik geef mevrouw Dros, als u dat wenst, kort het woord om daarop te reageren. Ik stel wel voor dat we dit een uitzondering laten. We krijgen een hele gekke vorm als we elkaar vragen gaan stellen bij de rondvraag. Voor deze keer dan maar, mevrouw Dros. -Dank, voorzitter.

Jacquelien Dros

Ik wil er wel op reageren. Het is nog te vroeg gebleken voor überhaupt een motie. Ik ga mij beraden hoe ik het ga aanvaren, zal ik maar zeggen. De motie is in ieder geval nog te vroeg.

Mark Pol

Dank u wel. Meneer Huisman. -Dank u, voorzitter.

Albert Huisman

Onlangs hebben we in de raadsinformatieavond de waterproblematiek in het duin- en bosgebied besproken, wat onder beheer is van Staatsbosbeheer. Er werd aangenomen dat de waterproblematiek bij de Rozendijk-bewoners en de ondernemers niet door het instellen van een hoge waterpeil door Staatsbosbeheer is veroorzaakt, en dat problemen in kelders en kruipruimtes zo goed als opgelost zouden zijn doordat er goederen afwatering is gerealiseerd gedurende de wegwerkzaamheden aan de Rozendijk. Ik heb vandaag filmpjes en foto's gezien van bewoners en ondernemers die wonen aan de Rozendijk. Daarin heb ik gezien dat op dit moment kruipruimtes behoorlijk volstaan met water en kelders inmiddels dagelijks worden leeggepompt. Schimmelproblemen in woonruimtes nemen ernstige vormen aan. Ergens gaat er iets goed mis. Ik weet zeker dat de bewoners en ondernemers zelf aan de bel zullen trekken over de grondwateroverlast die zij zonder noemenswaardige regen de afgelopen periode nu al ervaren. Er lijkt toch meer aan de hand. Ik zou willen vragen aan het college om dit agendapunt te agenderen bij het eerstvolgend kwartaaloverleg met Staatsbosbeheer. Er blijkt toch, denk ik, meer aan de hand dan we nu vermoeden.

Mark Pol

Portefeuillehouder Hooijschuur. -Dank u wel, voorzitter.

Cees Hooijschuur

Heer Huisman, dat willen we zeker meenemen in het eerstvolgende gesprek. Dat hebben we elke maand bijna, dus we nemen het zeker mee. We hebben 10 dagen geleden ook een gesprek met meneer Hin gehad en hij zegt: wij hebben geen water vastgehouden in het bos. Dat is puur wat de regen gebracht heeft. Dat was zijn antwoord, 10 dagen geleden weer. Zij houden geen water vast, zegt hij. Maar we gaan het gesprek opnieuw met hem aan. -Dank u wel. Mevrouw Dros.

Jacquelien Dros

Voorzitter, ik heb toch iets voor de rondvraag, namelijk het volgende punt: kunnen wij enige hygiëne betrachten met betrekking tot de vragen in de rondvraag? Ik vind dat niet een vraag voor de rondvraag, eerlijk gezegd.

Mark Pol

Ik stel voor dat we dit punt naar het afstemmingsoverleg meenemen. Dat we het daar verder met elkaar bespreken. We hebben vrij recent nog met elkaar hierover gesproken. Daar is afgesproken dat we de rondvraag zoals we hem kennen in stand houden. Dat laat raadsleden vrij om iedere vraag te stellen die ze wil. We hebben geen afspraken gemaakt over vragen, of ze al dan niet herhaald worden of in andere vormen worden gesteld. Als u daar iets mee wil, dan stel ik voor dat we dat daar doen en niet op dit moment in de agenda. Ik kijk rond of de rest van de raad daarmee kan instemmen. Dan zetten we het daar op de agenda en bespreken we het daar verder. Ja? Dank u wel. Andere punten voor de rondvraag? Nee. Dan gaan we naar punt vier

4 BESPREEKSTUK - Beleidsplan Groene infrastructuur

Mark Pol

op onze agenda. Dat is het beleidsplan groene infrastructuur. Ik stel voor, ook omdat er in de commissie best wat onderwerpen van gesprek waren, om het stuk eerst in algemene zin te bespreken. Dat betekent dat ik zo meteen de fracties die daar behoefte aan hebben het woord geef om dat zo te doen. Er is een tweetal amendementen ingediend, en dat we die daarna één voor één bespreken. Kunt u instemmen met die manier van bespreken? Dat is het geval. Dan vraag ik wie ik het woord mag geven om het beleidsplan groene infrastructuur in wat meer algemene zin te beschouwen. Dat is misschien een mooi woord na gisteren. Meneer Oosterhof, meneer Hoogerheide. In die volgorde.

Fred Oosterhof

Meneer Oosterhof, gaat uw gang. -Dank u wel, voorzitter. Ik ga misschien niet helemaal goed, maar ik wilde eigenlijk nog een vraag stellen over het stuk. In 3.1.3 'waardevol buitengebied' - ik heb hem in de raadscommissie ook gesteld - staat 'in de bufferzone voor natuurontwikkeling'. Dat houdt ons een beetje bezig. Mijn vraag is letterlijk: is dit voor natuurontwikkeling de bufferzone? Wat is het doel van de bufferzone? Komt dit te allen tijde terug naar de raad? Of geven we nu akkoord voor deze ontwikkeling en heeft het college de vrije hand? -Meneer Kieft.

Rikus Kieft

Voorzitter, dat laatste is het geval. Als er andere bestemmingen gegeven zouden moeten worden aan gronden die nu agrarisch zijn, dan komt dat uiteraard langs de raad. U zit helemaal aan het roer, als dit de ontwikkelingen zouden zijn die zouden gaan plaatsvinden. Dat is ook nog onzeker. -Dank u wel.

Fred Oosterhof

Ik ben er al blij mee dat wij aan het roer zitten. Is het voor natuurontwikkeling, die bufferzones?

Rikus Kieft

Het kan ook zoetwateropslag zijn, zoetwater vasthouden.

Mark Pol

Meneer Oosterhof, u heeft het woord. -Sorry. Ik zou graag willen horen: is het voor zoetwateropslag? Dan ben ik er wel heel content mee. Als het voor natuurontwikkeling is, dan zijn we iets minder enthousiast.

Rikus Kieft

Meneer Kieft. -Misschien is het wel een combinatie van beide. U vraagt mij iets wat ik nu nog niet weet. Het zijn allemaal ontwikkelingen die op het landengebied van Texel afkomen waarmee we iets zullen moeten de komende jaren. Het laatste woord ligt bij u, want dan zal er bestemmingswijziging moeten plaatsvinden. -Dank u wel. Meneer Hoogerheide.

Cees Hoogerheide

Eigenlijk heb ik voor de tweede termijn, en niet voor de eerste termijn. Ik heb geen vragen, dus ik kom graag in de tweede termijn terug,

Mark Pol

tenzij u me toestaat het nu al te doen. -We hadden afgesproken om eerst een algemene beschouwing te geven over het hele stuk. Gaat u vooral uw gang. Dan start ik, dank u. Is het niet zo dat men eerst een visie vaststelt, en dan pas een beleidsstuk? Het nu voorliggende beleidsstuk is een tussenproduct. Een hoog ambitieniveau, maar geen ambitie. Dan sluit je de ogen voor de toekomst. De tijd zal ons de weg wijzen als op diverse aandachtspunten aanpassingen worden verricht. Mijn twee achterkleinkinderen willen dat ik een besluit neem, ook voor hun toekomst. Dank u, voorzitter. Dank u wel, meneer Hoogerheide. Ik ga naar meneer Hercules.

Eric Hercules

Voorzitter, ik vind dat een mooie inbreng van de heer Hoogerheide. Met dit plan stellen we iets voor de toekomst vast. Het is een begin. Het is nog geen tot op de letter geschreven beheerplan bijvoorbeeld. Er ontbreekt ook nog het een en ander tussen beleid en beheer. Wij zijn in het algemeen vrij positief gestemd, omdat we voor het eerst op Texel alles proberen integraal te bekijken, qua al het groen en wat dat doet op het eiland. In het algemeen dus positief over het beleidsplan groene infrastructuur. We proberen de biodiversiteit en de natuurwaarde te verhogen. We proberen groen te brengen in de dorpen en ook op detailniveau bloemrijke bermen, natuurinclusief beheerde sloten met natuurvriendelijke oevers, behoud van kolken en tuunwallen. Wij zijn gewoon voor. Wat we wel vinden - dat hebben we in vragen verwoord en daar hebben we nogal summier antwoord op gekregen, als ik het zo mag zeggen - is dat de ambities die er zijn, bijvoorbeeld om de biodiversiteit te verhogen, weinig smart zijn geformuleerd. Het college geeft dat toe en zegt dat we terecht opmerken dat de doelen over biodiversiteit niet smart geformuleerd zijn, en dat de verbinding tussen ambities en beheer nog ontbreekt. Onze vraag is dan: hoe gaan we die link leggen? Wij zullen dit beleidsplan en het beheerplan van harte ondersteunen, maar verwachten wel dat we, niet alleen op het smart formuleren van biodiversiteitsdoelen, maar ook op de detailvragen die we hebben gesteld, er in de toekomst nog antwoord op krijgen. Dat we niet een algemeen antwoord krijgen van: dat hebben we nog niet en dat weten we nog niet. Neem dat op in een planning, zou ik zeggen. Wij laten de vragen onbeantwoord staan, als dat mag, en hopen op een later moment op beantwoording.

Mark Pol

Dank u wel. Wilt u desalniettemin toch reageren, meneer Kieft? Of zegt u: dan pakken we dat moment?

Rikus Kieft

Dat is het eenvoudigste, voorzitter. Ik begrijp de reactie, dus laat hem onbeantwoord staan. Binnen twee jaar hebt u een antwoord. Dat is de planning waar we het nu mee hebben.

Eric Hercules

Er zijn wel eens vragen die langzamer beantwoord worden. Meneer Hercules. -Ik heb engelengeduld.

Mark Pol

Dat noteren we. Meneer Ran. -Voorzitter, dank u

Nick Ran

wel. In het algemeen. De heer Albers heeft het in de commissievergadering al aangegeven. Het stuk lijkt heel erg gehaast te zijn opgesteld. Dat werd eigenlijk door beide portefeuillehouders bevestigd in de commissievergadering. Wij willen graag duidelijke stukken en heldere besluitvorming. Daar is in onze optiek in dit geval geen sprake van. Er wordt namelijk voorgesteld om te besluiten om de ambities en uitgangspunten te onderschrijven. Niet eens om het stuk vast te stellen. Ik heb dat nog niet eerder meegemaakt. Eerlijk gezegd, ik weet niet wat de raad nu precies besluit als we het voorstel van het college aannemen. Als het aan ons ligt, neemt het college het stuk voorlopig terug om aan de samenhang in het stuk te werken, en uiteindelijk met een goed voorstel terug te komen naar de gemeenteraad. -Dank u wel.

Mark Pol

Heeft het college behoefte om hierop te reageren? Meneer Hercules.

Eric Hercules

Voorzitter, ik zou graag op de VVD willen reageren. Ik ben het in grote lijnen met u eens. Er wordt ons gevraagd om iets te onderschrijven. De vier hoofddoelen van dit groene infrastructuur beleidsplan zien wij als belangrijk en als richtinggevend. Het verhogen van de biodiversiteit, brengen van groen in de dorpen, water en groen combineren, en je focussen op bomen. Dat zijn heel duidelijke zaken. Je zou er nog 1.000 kunnen opnoemen, maar die staan er niet. Wij onderschrijven in ieder geval die lijnen van ontwikkeling in dit plan.

Mark Pol

Dank u wel. Anderen die nog iets... Mevrouw Koot.

Veronne Koot

Voorzitter, GroenZwart kan zich helemaal aansluiten bij de opmerkingen van de heer Ran. Wij gaan niet instemmen met dit plan, om de volgende twee redenen. Het is vaag en onduidelijk wat de plannen zijn met beheer en beleid. De tweede reden is dat er allerlei ambities en financiële gevolgen worden genoemd die nog niet uitgewerkt zijn. Voor de gemeenteraad biedt dit beleidsplan daarom te weinig inzicht en grip op waar ze precies mee gaat instemmen. Als je niet weet waar je het precies over hebt, dan heb ik altijd geleerd dat je het niet moet doen. Tenslotte zijn wij ook niet overtuigd van de argumenten om Texel, zoals de Texelaar het kent, zo op de schop te nemen en te veranderen. Wij maken ons ernstig zorgen of het college genoeg gevoel heeft bij hoe de Texelaars hun eigen landschap kennen en waarderen, en hoe ingrijpend en bijna beschadigend het kan overkomen als het, zoals aangestipt wordt in deze vage nota of plan, gaat plaatsvinden. Grote zorgen hierover.

Mark Pol

Dank u wel. Meneer Ran. -Ik wil de heer Hercules

Nick Ran

bedanken voor zijn toelichting. Ik begrijp ook wat hij bedoelt. Alleen heb ik op deze plek iets te vaak te horen gekregen: dat heeft de raad al besloten. Daarom wil ik duidelijk hebben wat er precies besloten wordt voordat ik een voorstel kan steunen. Dat is dit gewoon niet. -Dank u wel. Mevrouw Van der Werf.

Mariët van der Werf

Dank u, voorzitter. Over het algemeen ben ik positief over dit stuk, maar ik wil een stapje verdergaan dan mijn fractiegenoot meneer Oosterhof. Ik heb u gisteren horen zeggen dat er 70 procent extra nodig is voor alle functies, waar mevrouw Koot aan refereerde, zullen moeten accommoderen in het landelijk gebied. Wat

houdt dit in? U komt er gelukkig nog mee terug naar de raad. Ik hoop dat u mijn zorgen begrijpt, dat ik bang ben dat er straks toch een groot hek om de dennen staat en wij allen van een afstand hiervan mogen genieten. Naast wat u gisteren heeft gezegd over de visserij, dat er een andere manier moet komen dan nu gebruikelijk is, namelijk de zee op. Voorzitter, de kotters de haven uit. Wij van een afstand de dennen mogen zien. De bufferzones, wat gaat het inhouden? Ik houd echt mijn hart vast. Welke kant gaat het op?

Mark Pol

Meneer Kieft. -Voorzitter, zei u 70 procent?

Rikus Kieft

Precies, 27 procent. Dat heb ik uit een studie van de provincie Noord-Holland als voorbereiding op het ontwikkelperspectief. Dat is de voorbereiding voor de nota ruimte, waar men landelijk mee bezig is. Daar heeft de provincie Noord-Holland berekend dat in Noord-Holland voor de extra functies die op ons afkomen, dat heb ik gisteren ook proberen uit te leggen, vanuit de klimaatverandering, de energietransitie, en ruimte voor kringlooplandbouw, alles wat op het landelijk gebied afkomt, dat we extra functies moeten accommoderen in het landelijk gebied. Dat betekent dat je moet gaan zoeken: waar kan je dat op de meest verstandige manier doen? Samen met de mensen die nu wonen en leven in dat landelijk gebied. Dat is altijd uitgangspunt. Het zijn ontwikkelingen die we niet kunnen negeren. Er worden vragen gesteld over grondwater, over overvloedige regenval, over droogte, over hittestress. Dat zijn allemaal dingen waar wij een antwoord op moeten zullen vinden. Dat kan alleen maar samen met de inwoners en gebruikers van het landelijk gebied. Het komt altijd uiteindelijk hier op tafel terug. Daar moet de raad iets van vinden. Dit is een proces van jaren waar wij een heel klein beginnetje mee maken. Voorzitter, als ik toch het moment mag gebruiken om op andere opmerkingen te reageren. Wij weten dat dit niet af is. Dat hebben we ook gezegd. Wij voelen ook enig ongemak dat we dit aan u voorleggen, maar we moeten stappen zetten. Daarvoor hebben we van u geld nodig om mensen met expertise op het gebied van biodiversiteit, ecologie, en planontwikkeling toe te voegen aan de mensen die wij nu hebben in deze organisatie. Dat is voorwaarde om met verder uitgewerkte voorstellen te komen. In het college-advies en het raadsvoorstel wat er ligt hebben wij dat uitgelegd. Er wordt niets onomkeerbaars gedaan. Als u de uitgangspunten onderschrijft, dan is dat voor de projectleider iets waarmee hij moet kijken hoe hij, met de mensen die aan het groenbeheer doen en de mensen die met het beleid bezig zijn, tot voorstellen kan komen waar u straks wat van moet vinden. Het is een tussenstap. -Dank u wel.

Mark Pol

Mevrouw Koot. -Ik wil reageren op wat ik de wethouder

Veronne Koot

heel positief hoor zeggen: we moeten dit samen met de inwoners doen. De plannen die u gaat ontwikkelen. Dat moet inderdaad, omdat een gedeelte van de inwoners bijvoorbeeld eigenaar is van de gebieden waar u biodiversiteit of andere dingen wil ontwikkelen. Het is wel zo dat we de afgelopen 30 jaar best al wat, bijvoorbeeld vanuit de agrarische sector, ervaring hebben opgedaan met het samen met natuurbeherende instanties projecten of doelen te gaan nastreven. De reacties van de mensen die dat opgepakt hebben zijn niet altijd positief. Dat komt mede omdat de regie dan vaak komt te liggen bij het doel wat gehaald moet worden. De betreffende boer zit altijd op dezelfde plek, maar de bestuurders veranderen elke vier of misschien zes jaar, en die komen met nieuwe ideeën en nieuwe plannen. Die samenwerking is kritisch. Die is belangrijk, maar daar moet ook een samenwerking uitkomen waar de betreffende mensen wat mee kunnen, die daarmee opgezadeld worden. Ik wil die waarschuwing heel duidelijk meegeven aan de wethouder. Ook in den lande hoor je die berichten: we pakken het op, maar in de toekomst komt er een andere bestuurder en die heeft weer andere plannen. De afspraken die er gemaakt zijn gaan van tafel, want het moet ineens anders. Helaas hebben we die ervaringen ook op Texel. Ik wil dat even verduidelijken. -Meneer Kieft.

Rikus Kieft

Mevrouw Koot, u hebt helemaal gelijk dat dit een heel zorgvuldig proces moet zijn. Ik snap de zorgen die u verwoordt. Ik herken ze ook in het veld. We moeten vanaf het begin met de bewoners en de gebruikers van het landengebied echt een goede relatie opbouwen.

Mark Pol

Dank u wel. Meneer Oosterhof. -Dank u wel, voorzitter.

Fred Oosterhof

U zegt net een tussenstap. U wilt ergens heen. Dat begrijp ik allemaal, u denkt vooruit. Ik weet dat u in overleg bent met LTO en andere organisaties. Daar zijn we blij om. Als u al weet dat u ergens heen wil en u zegt: we hebben die grond nodig voor waterberging en dat soort zaken. Prima, maar dan kunt u toch ook hardop in de raad zeggen: we zijn hier bezig met natuurontwikkeling. Zeg dat dan gewoon.

Mark Pol
Meneer Kieft. -Voorzitter, dat zeg ik niet

Rikus Kieft
want het is niet zo. Er zijn een aantal functies waarvoor wij een plek moeten zien te vinden. Daar heb ik niet natuur bij genoemd. Zoetwateropslag wel, hittestress, droogtebestrijding. Dat kan je combineren met biodiversiteit. Dat is de volgorde. -Mevrouw Visser.

Anneke Visser-Veltkamp
Ik wilde nog reageren op meneer Ran van de VVD. Hij geeft aan dat hij de formulering van het besluit, en dan doelt hij vooral op het onderschrijven, wat vaag vindt, en dat hij eigenlijk het hele plan nog niet goed genoeg vindt. Hij vraagt om het plan terug te nemen en verder uit te werken. Ik denk dat dit juist is waarom het besluit wat vager geformuleerd wordt. We besluiten alleen dat we geld beschikbaar stellen. We onderschrijven de ambities en de uitgangspunten, omdat het plan nog niet dusdanig is dat je het hele plan al kan vaststellen. Ik denk dat wat hij aangeeft als dat hij dat onhandig of vervelend vindt, juist maakt dat daarom het besluit zo geschreven is.

Mark Pol
Dank u wel. Een nieuwe poging om u te overtuigen, meneer Ran. Wilt u daarop reageren? Gaat uw gang.

Nick Ran
Voorzitter, mevrouw Visser maakt alleen maar duidelijker waarom we nog niet voor dit plan kunnen stemmen. Omdat het nog niet af is. Omdat het zo ontzettend vaag is wat we uiteindelijk besluiten. Ik snap het werkelijk niet.

Mark Pol
Dank u wel. Kunnen we daarmee het algemene deel afronden en de amendementen behandelen? Dat is het geval. Dan ga ik naar het eerste amendement, ingediend door de Partij van de Arbeid, Texels Belang en GroenLinks met de titel 'een subsidieregeling voor groene daken'. Wie van de indieners? Meneer Hercules.

Eric Hercules
Voorzitter, laten we het superconcreet maken. We hadden het over de lijn van duurzaamheid. We hadden het over de lijn van meer groen brengen in de dorpen. We hebben het ook over de lijn van wateropvang met groen. Groene daken die combineren dat allemaal, en ze hebben ook nog eens een keer een isolerende werking, en besparen daarmee energie. Daarbij zijn ze niet alleen maar voor de eigenaar of de huurder van een huis interessant, maar ook voor de straat, de wijk, en de mensen die eromheen lopen. Dit mes snijdt aan alle kanten, en heel erg concreet. Wij stellen voor om een subsidieregeling te ontwerpen voor groene daken en om die zo snel mogelijk open te stellen, in ieder geval in de eerste helft van 2025, of daarna.

Mark Pol
Dank u wel. Reacties op het amendement? Mevrouw Koot, gaat uw gang. -Ik ben verbaasd

Veronne Koot
dat de PvdA dit voorstel, dit amendement, in stand heeft gehouden. Ik heb heel duidelijk van de wethouder begrepen, en ook zelf nagezocht, dat groene daken al gesubsidieerd worden. Mis ik de juiste informatie? Kunt u mij dat uitleggen?

Mark Pol
De heer Hercules. -Als ik mag, voorzitter. Er is een 0 procent-lening voor groene daken. Naar mijn weten en na de beantwoording die we hebben gekregen, is daar niet zoveel gebruik van gemaakt. We hebben nu per jaar 500.000 euro apart gezet voor verduurzaming, om daar een fonds van te maken en daar een subsidieregeling op te maken. Wij denken dat je met groene daken ook dat geld kunt uitgeven, wat we al aan de kant hebben gezet, omdat het ook energiebesparend werkt. De wethouder mag me corrigeren, maar volgens mij zijn we in het overzichtje van duurzaamheidsleningen geen groene daken tegengekomen. Blijkbaar werkt dat niet. -Wilt u meneer Hercules corrigeren

Rikus Kieft

of niet, meneer Kieft? -Ik kan hem niet corrigeren omdat ik de uitsplitsing van de bedragen niet ken. Ik heb alleen gezien dat wij in totaal 1 miljoen euro aan leningen uitgezet hebben. Daar kunnen groene daken bij zitten, maar dat weet ik niet. -Ik ga

Mark Pol

het woord geven aan meneer Ran. -Dank daarvoor.

Nick Ran

Voorzitter, een sympathiek amendement. Groene daken zijn we zeker voorstander van. Het is mooi om te lezen dat de renteloze lening die we beschikbaar stellen daar al aan besteed kan worden. Vervelend als het niet gebeurt. In onze optiek zou je beter daar wat meer aandacht aan kunnen besteden, aan het ventileren van wat er allemaal mogelijk is met de al beschikbare renteloze lening. Voor een subsidieregeling voelen we minder, omdat je daarmee juist degenen die het zich al kunnen veroorloven gaat belonen. Wat ons betreft blijven we inzetten op de renteloze lening. Ik zie u vragend kijken. Wilt u verduidelijking? Hij wil een verduidelijking, maar die gaat u nog niet geven.

Mark Pol

Hij wil een verduidelijkende vraag stellen, denk ik zomaar. Meneer Hercules. -Voorzitter, ik snapte het laatste deel

Eric Hercules

van de zin van de heer Ran niet. Dat we juist de mensen die het al kunnen daartoe in de gelegenheid stellen. -Meneer Ran.

Nick Ran

Het vergt best wel een investering, het aanbrengen van een groen dak. Daarvoor kun je een beetje subsidie krijgen van de gemeente, als uw voorstel wordt aangenomen. Daar lijkt het op want de hele coalitie staat erboven. Dat zijn vaak degenen die het kunnen betalen, die toch al zo'n investering kunnen doen.

Mark Pol

Meneer Hercules. -Voorzitter, wij vragen aan het college

Eric Hercules

om een subsidieregeling te ontwerpen. Ik heb nog geen idee welk percentage de gemeente gaat bijleggen. In tientallen steden in Nederland zijn er dit soort regelingen. Soms worden ze voor de helft gefinancierd, soms maar voor 10 procent. Soms zijn er regelingen die nog verder gaan, in combinatie met andere duurzaamheidssubsidies. U heeft al twee begrotingen lang op z'n minst ingestemd met 500.000 euro per jaar, om die uit te geven aan verduurzaming. Wij vinden het enorm zonde dat het op de plank blijft liggen. We vinden dat het college er werk van moet maken om dat te gaan uitgeven. -Dank u wel.

Nick Ran

Toch nog een reactie, meneer Ran. -Heel kort. Er wordt verwezen naar de gemeente Wageningen. Ik heb naar dat voorstel gekeken, vandaar mijn toelichting. Dank u wel. -Daarmee voldoende

Mark Pol

besproken? Meneer Kooiman, gaat uw gang. -Ik had nog geen reactie gegeven,

Edo Kooiman

maar die is heel kort. Ik vind het een goed idee. Wij gaan hierin mee. -Dat is inderdaad heel kort.

Mark Pol

We gaan naar het volgende amendement van het CDA en GroenZwart met de titel 'beleid en beheer integreren'. Wie van de indieners mag ik daarvoor het woord geven? Meneer Rutten. -Dank u, voorzitter.

Niels Rutten

Eigenlijk concluderen we bij het groen beleidsplan dat ambities van het oude plan nog niet gehaald zijn en dat er nog een flinke achterstand is. Daarom pleiten we er in dit amendement voor om een pas op de plaats te maken. Eerst de boel op orde brengen, het achterstallig onderhoud wegwerken, en dan met nieuwe ambities komen, en nadrukkelijk kijken of we die ambities kunnen waarmaken. We zijn er als gemeente goed in om ambities te stellen, die niet te halen, en vervolgens een nieuw plan te ontwikkelen met hogere ambities. Dat zouden we hier graag niet doen.

Mark Pol
Dank u wel. Reacties op het amendement? Meneer Kooiman, nu als eerste. -Ik kan weer kort zijn.

Edo Kooiman
Goed idee, dus we gaan erin mee. -Meneer Kooiman wil Ajax zien vanavond. Dat is duidelijk. -AZ. AZ speelt ook. Dat kunnen we niet voorstellen. Anderen die willen reageren op het amendement? Nee, helemaal niet? Het college? Meneer Kieft.

Rikus Kieft
Voorzitter, dan wil ik graag wijzen op het advies wat het college aan u voorgelegd heeft. We hebben beide nodig. We moeten een been bijtrekken bij het reguliere onderhoud. Tegelijkertijd moeten wij leren ontdekken hoe wij met de nieuwe ambities een beter en robuuster groen in de dorpen en in het landengebied kunnen hebben, waar naar alle verwachting ook lagere dagelijkse onderhoudskosten mee gepaard zullen gaan. Dat is dus een hele verstandige route. We moeten alleen tijd nemen om uit te zoeken hoe dat uitpakt. Daar hebben wij juist die bijdrage nodig die u met dit amendement uit het voorstel schrapt. Dat wordt sterk ontraden door het college.

Mark Pol
Dank u wel. Is daarmee het amendement voldoende besproken? Dan kunnen wij tot stemming overgaan. Net als de vorige keer, u weet het nog precies, is de stemprocedure technisch iets gewijzigd. Dat betekent dat wij niet kunnen zien wie er niet gestemd heeft. Dat vraagt echt iets van u. Stem in één keer goed, want anders moeten we het opnieuw doen. Ik moet er alstublieft achteraan zeggen van de griffier, maar het is een opdracht. We gaan het in één keer goed doen. We beginnen met het eerste amendement. Concentratie. Het eerste amendement met de titel 'een subsidieregeling voor groene daken'. Daar kunt u nu over stemmen. [onderbreking 00:59:19 - 00:59:42] Het amendement is met tien stemmen voor en vier stemmen tegen aanvaard. Dan gaan we naar het tweede amendement met de titel 'beleid en beheer integreren'. Daar kunt u nu over stemmen. [onderbreking 00:59:55 - 01:00:08] Dat amendement is met drie stemmen voor en elf stemmen tegen verworpen. Dan komen we bij het stuk zelf, het beleidsplan groene infrastructuur. Ik zie een stemverklaring van meneer Oosterhof. Gaat uw gang. -Dank u wel, voorzitter.

Fred Oosterhof
Het hele stuk vind ik heel belangrijk. Op dat ene zinnetje na zit ik er heel erg mee. We houden het streng in de gaten, wethouder. -En u stemt? Ik ga voorstemmen. -Omdat het een stemverklaring is, is dat van belang. Mevrouw Van der Werf. -Dank u, voorzitter.

Mariët van der Werf
Ik zal voor dit stuk stemmen, maar ik blijf wel kritisch over de bufferzones. -Dank u wel.

Mark Pol
Andere stemverklaringen? Nee, dan brengen we het stuk nu in stemming. [onderbreking 01:00:54 - 01:01:07] Dat is met tien stemmen voor en vier stemmen tegen aanvaard. Brengt ons bij punt vijf op onze agenda, de communicatievisie 2025-2029. Uit de commissie is gebleken dat het een hamerstuk is.

5 HAMERSTUK - Communicatievisie 2025-2029

Mark Pol
Is er stemming gewenst? Een stemverklaring. Meneer Ran, gaat uw gang. -Ik heb een stemverklaring,

Nick Ran
omdat ik in de commissievergadering voorzitter was en inhoudelijk niets kon zeggen. Ik mis de visie in deze communicatievisie. Ik had iets meer verwacht van een communicatievisie. Als je ChatGPT gebruikt, dan kun je een dergelijk document in een kwartier schrijven. Tegelijkertijd staat er niets in waar ik tegen kan zijn, en daarom stem ik toch voor.

Mark Pol
Dank u wel. Andere stemverklaringen? Is stemming gewenst? Dat is niet het geval. Dan is dat met algemene stemmen aanvaardt. Dan zijn we bij punt zes op de agenda,

6 HAMERSTUK - Uitkomsten meicirculaire 2024

Mark Pol
de uitkomsten van de Meicirculaire 2024. Is daarover stemming gewenst? Dat is niet het geval. Dan is die met algemene stemmen aanvaard.

7 HAMERSTUK - Rapportage Grondexploitaties en grote projecten

Mark Pol
We zijn bij punt zeven, rapportage grondexploitaties en grote projecten. Ik kijk rond. Is daar stemming over gewenst? Niet het geval. Dan is die met algemene stemmen aanvaard. Dan zijn we bij punt acht, de ontwerp programmabegroting

8 STEMMINGEN - Ontwerp-Programmabegroting 2025-2028 (inclusief midterm review)

Mark Pol
2025-2028 die gisteren uitvoerig besproken en beschouwd is. Er is daar één gewijzigd amendement. U heeft ChatGPT meteen aangezet, meneer Huisman. We gaan verder met punt acht op onze agenda, de ontwerp programmabegroting. Er is een amendement, wat gisteren uitvoerig besproken is, enigszins gewijzigd. Ik ga meneer Rutten zo meteen vragen om de wijziging kort toe te lichten. Die wijziging komt voort uit het gesprek van gisteren. We gaan daar niet weer uitgebreid het gesprek over voeren, maar daar gewoon straks over stemmen. Meneer Rutten. -Dank u, voorzitter.

Niels Rutten
In de discussie met de wethouder kwam gisteren naar voren dat er bij het amendement over de energielasten voor de sporthal ook geld nodig was om het onderzoek en de scenario's voor de toekomst te kunnen doen. We hebben extra 25.000 euro incidenteel toegevoegd om dat onderzoek te kunnen doen, naast de 25.000 euro die erin stond om in het komend jaar de energielasten te betalen. In onze ogen komt in de evaluatie van de hele exploitatie een verhaal over hoe we verdergaan en wat de structurele lasten zullen zijn. Daar zal dan over besloten worden.

Mark Pol
Dank u wel. U heeft het gewijzigde stuk vandaag ontvangen. Het zit ook bij de stukken zoals u die voor heeft. Dan stel ik voor dat we overgaan tot stemming over de ontwerp programmabegroting. Dat betekent dat we eerst de amendementen gaan doen. Dan beginnen we met het amendement 'incidentele verhoging budget Texelgezinnen met 20.000 euro'. Ik zie een stemverklaring van meneer Hoogerheide en mevrouw Van der Werf. Eerst meneer Hoogerheide, gaat uw gang.

Cees Hoogerheide
Dank u vriendelijk, voorzitter. De gemeente Texel heeft zelf een sociaal team, ook op het terrein van gezinszorg. Voor mij, zo concludeer ik, heeft Texelgezinnen op basis van de gegevens alleen de taak voor bemiddeling. Feitelijk is het een doorgeefluik. Een duidelijke taakstelling is mij onbekend. Het bestuur van Texelgezinnen heeft in het voorjaar overleg gehad met de verantwoordelijke wethouder. Daar is ook de financiële situatie aan de orde geweest. De wethouder heeft toen niet vernomen dat er een verhoging zou zijn gewenst van 20.000 euro. Het is niet aan de orde geweest.

Mark Pol
We zitten bij een stemverklaring, meneer Hoogerheide. Op de vraag aan de wethouder wat de reden was van de verhoging - ik ben zo klaar - heb ik geen antwoord gehad. Daarin ben ik duidelijk wat mijn stem wordt.

Dus tegen. Duidelijk. Ik ga u vragen om de stemverklaringen korter en bondiger te houden en niet een nieuw debat hierover uit te lokken. Dat hebben we gisteren uitvoerig gedaan. Mevrouw Van der Werf. -Dank u, voorzitter.

Mariët van der Werf
Hoezeer ik ook Texelgezinnen een warm hart toedraag, heb ik toch moeite met dit amendement. Texelgezinnen heeft de 20.000 euro al binnen, dus mijn tegenstem zal niet al te veel pijn doen.

Mark Pol
Dank u wel. Dan gaan we stemmen over het amendement 'incidentele verhoging budget Texelgezinnen met 20.000 euro'. [onderbreking 01:06:02 - 01:06:10] Dat amendement is met negen stemmen voor en vijf stemmen tegen aanvaard. Dan zijn we bij het tweede amendement, 'stimuleren aankoop dagkaart Texel vignet'. Daar kunt u over stemmen. [onderbreking 01:06:25 - 01:06:38] Dat amendement is met tien stemmen voor en vier stemmen tegen aanvaard. Dan zijn we bij het gewijzigde amendement 'hogere energie- en exploitatielasten sporthal innovatiever oplossen'. Ik zie een stemverklaring van meneer Ran.

Nick Ran
Gaat uw gang. -Dank, voorzitter. We snappen waar het voorstel vandaan komt, maar 25.000 euro is een hoop geld om te zorgen dat de zonnepanelen op een andere manier ingezet kunnen worden. Wat ons betreft worden de zonnepanelen die te veel zijn van de sporthal afgehaald en ter beschikking gesteld aan andere sportverenigingen. Dan hoef je geen onderzoek te doen voor 25.000 euro. Daarom stemmen we tegen. -We gaan het onderwerp stemverklaringen

Mark Pol
binnenkort bespreken op het afstemmingsoverleg. Ook deze ging een beetje over de grens heen. Zijn er andere stemverklaringen over dit amendement? Nee, dan kunt u daar nu over stemmen. [onderbreking 01:07:31 - 01:07:42] Het amendement is met twaalf stemmen voor en twee stemmen tegen aanvaard. Dan kom ik bij de ontwerp programmabegroting zelf, inclusief de midterm review niet te vergeten. Daar kunt u nu over stemmen. [onderbreking 01:07:56 - 01:08:15] Die is met algemene stemmen aanvaard. Dat brengt ons bij de moties die erop zijn ingediend. De eerste is 'inwonersberaad meenemen in het gemeentelijk meerjarig investeringsprogramma energie en klimaat'. Daar kunt u nu over stemmen. [onderbreking 01:08:30 - 01:08:44] Die motie is met acht stemmen voor en zes stemmen tegen aanvaard. Dan zijn we bij de tweede motie, 'verstandig dekking zoeken, financieel kwetsbaar door afhankelijkheid van het toerisme'. Daar kunt u nu over stemmen. [onderbreking 01:08:56 - 01:09:08] Die motie is met één stem voor en dertien stemmen tegen verworpen. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de stemming en constateer ik dat we ze allemaal in één keer goed gedaan hebben. Complimenten van deze kant. Hartstikke mooi. Dan zijn we bij punt negen. Er zijn geen openstaande zaken meer vanuit de rondvraag. Dat betekent dat we het openbare deel

9 Ruimte voor (nog openstaande) vragen vanuit de Rondvraag

Mark Pol
van deze raadsvergadering gaan sluiten. Ik vraag de publieke tribune om de zaal te verlaten, omdat wij in beslotenheid nog iets moeten doen. U kunt alvast een drankje gaan drinken in de Lepelaar. Daar kunt u ons spoedig verwachten. Ik sluit de openbare raadsvergadering.

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3495314

Beleidsplan Groene Infrastructuur

Doelenboom

Programma

3	Mooi en gastvrij Texel / Texel werkt

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- Dat het klimaat verandert;
- Dat de biodiversiteit onder druk staat;
- Dat het groen een belangrijke factor is om te zorgen voor een prettige leefomgeving;
- Dat de beschikbare financiële middelen voor groenbeheer onvoldoende zijn om de bestaande ambities waar te maken.

Besluit

1. Structureel € 240.000,= beschikbaar te stellen voor groenbeheer voor huidige ambitieniveau;
2. Ambities en uitgangspunten uit beleidsplan Groene Infrastructuur te onderschrijven en verder te laten uitwerken en daarvoor:
   a. Structureel € 80.000,- beschikbaar te stelen voor een Projectleider groen die de ambities uitwerkt en hierover participeert;
   b. Structureel € 80.000,- beschikbaar stellen voor extra bomen en groen inclusief onderhoud hiervan;
   c. Incidenteel € 50.000,- beschikbaar te stellen voor uitvoering van pilots in twee dorpen;
3. Deze bedragen verwerken in de programmabegroting 2025.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 07-11-2024,

De griffier, De voorzitter,

Bijlagen

1. Beleidsplan Groene Infrastructuur.

Gemeente Texel

.txl

Advies

Zaaknummer 3495314 [1]

Beleidsplan Groene Infrastructuur

Programma

3	Mooi en gastvrij Texel / Texel werkt

Advies

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. Structureel € 240.000,= beschikbaar te stellen voor groenbeheer voor huidige ambitieniveau
2. Ambities en uitgangspunten uit beleidsplan Groene Infrastructuur onderschrijven en verder laten uitwerken en daarvoor:
   a. Structureel € 80.000,= beschikbaar te stellen voor een Projectleider groen die de ambities uitwerkt en hierover participeert.
   b. Structureel € 80.000,= beschikbaar stellen voor extra bomen en groen inclusief onderhoud hiervan.
   c. Incidenteel € 50.000,= beschikbaar te stellen voor uitvoering van pilots in twee dorpen
3. Deze bedragen verwerken in de begroting 2025.

Toelichting

De wereld om ons heen verandert, waarbij klimaatverandering een belangrijk thema is. Dit beïnvloedt de leefbaarheid van onze dorpen en ons eiland. Om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, de biodiversiteit te vergroten en het achteruit gaan van de natuur(waarden) tegen te gaan is het belangrijk actie te ondernemen. In dit Beleidsplan Groene Infrastructuur zijn doelen, uitgangspunten en maatregelen opgenomen welke hieraan bijdragen.

Bijlagen

1. Beleidsplan Groene Infrastructuur

Consequenties

Financieel	X	Inkoop/Aanbesteding	☐	Belanghebbenden	☐
Personeel/Organisatie	X	Deregulering	☐	Structuurvisie	☐
Juridisch	☐	Majeure risico's	☐		
Beleid	X	Beheer	X		

Beleidsplan Groene Infrastructuur

Samenvatting

Het college heeft besloten de raad voor te stellen de ambities en uitgangspunten uit beleidsplan Groene Infrastructuur te onderschrijven en nader uit te werken. Daarnaast wordt voorgesteld om extra financiële middelen beschikbaar te stellen ten behoeve van groenbeheer. De financiële consequenties hiervan mee te nemen in de programmabegroting 2025.

Texel is uniek, het is als eiland volledig omgeven met water. De geschiedenis, het samenspel van mens en natuur, heeft het eiland en het landschap gevormd. Op Texel vindt men natuur die nergens anders ter wereld voorkomt. Texel is met recht trots op de prettige woon- en werkomgeving die zij te bieden heeft aan haar inwoners en bezoekers. En net als ander leven op aarde, gedijen ook mensen beter in een groene omgeving.

Het klimaat verandert, extremen nemen toe. Neerslag valt meer in pieken en ook perioden van droogte en hitte nemen toe. Daarnaast gaat het niet goed met de biodiversiteit. In het Deltaplan biodiversiteitsherstel staan doelstellingen en maatregelen opgenomen om dit te verbeteren. Gemeente Texel speelt hierop met dit Beleidsplan Groene Infrastructuur in door met gezond groen onze dorpen en het eiland leefbaar en toekomstbestendig te houden. Daarom wordt ingezet op meer groen en meer bomen.

In het beleidsplan zijn de volgende uitgangspunten voor het groenbeheer opgenomen:

- Leefbaarheid en participatie
- Behoud en versterken van het groene karakter
- Basis op orde
- Natuurinclusief beheer
- Duurzaam en klimaatbestendig

Het huidige beheer van ons groen wordt met de extra middelen deels voortgezet en langzaam omgebogen naar een natuurlijker beheer.

Beleidsplan Groene Infrastructuur

Argumenten tot advies

We zetten in op groen omdat het van grote waarde is wat nog wordt versterkt als het in samenhang wordt gezien met actuele grote opgaven zoals (mentale) gezondheid – leefbaarheid, klimaatadaptatie, CO2-reductie en afname aan biodiversiteit. Door deze ontwikkelingen aan te grijpen, dragen we met Groene Infrastructuur bij aan een aantrekkelijke groene en natuurlijke omgeving, waar mensen graag wonen, werken en recreëren.

Om op een toekomstbestendige manier van ambitie naar uitvoering te komen, zullen oplossingen voor verschillende opgaven op Texel goed op elkaar afgestemd moeten worden. Dit vraagt om een integrale blik op gebiedsopgaven en integrale betrokkenheid. Een nauwe samenwerking tussen verschillende beleidsvelden maar ook tussen beleidsmakers, beheerders en uitvoerders is nodig. Beleid en beheer en uitvoering zullen dichter bij elkaar worden gebracht. Een voorzet is gedaan in het bijgevoegde beleidsplan Groene Infrastructuur. Afgesproken was het beleidsplan in uw raadsvergadering van november 2024 te agenderen. Maar het plan is nog niet volwassen genoeg om het te laten vaststellen. Meer uitwerking is nodig om de consequenties van het plan in beeld te brengen: er is onvoldoende inzicht in het exact benodigde budget en extra capaciteit voor de ambities. Tegelijkertijd weten we dat voor de huidige groenbeheerafspraken de middelen onvoldoende zijn. Reden om daarvoor structureel budget aan te vragen, wat lager is dan in het beleidsplan Groene Infrastructuur (onderdeel beheer) is voorgesteld.

Wij stellen voor met u in gesprek te gaan of de richting van de beschreven ambities en uitgangspunten wordt onderschreven zodat wij deze verder kunnen uitwerken.

<u>Kort samengevat stellen wij concreet voor:</u>

1. ten behoeve van het huidige afgesproken ambitieniveau voor groenbeheer de huidige capaciteit voor een deel structureel uit te breiden.

2. de ambities en uitgangspunten uit het beleidsplan Groene Infrastructuur (beleids- en beheerdeel) te onderschrijven en te laten uitwerken door een projectleider. Deze projectleider zal tevens een pilot in twee dorpen coördineren en een participatieproces starten zodat de effecten hiervan betrokken worden bij die uitwerking.

Doelstelling beleidsplan Groene Infrastructuur:

Goed en gezond wonen werken en recreëren op Texel is gebaat bij een klimaatadaptief groen beleid en beheer. Texel is uniek, het is als eiland volledig omgeven met water. De geschiedenis, het samenspel van mens en natuur, heeft het eiland en het landschap gevormd. Op Texel vindt men natuur die nergens anders ter wereld voorkomt. Niet voor niks is het waddengebied als Unesco werelderfgoed aangewezen. Maar ook bijvoorbeeld de Slufter aan de Noordzeekant, met zijn brakke water, levert een uniek stukje natuur. Het groen op het eiland levert een grote bijdrage aan de leefbaarheid. Texel is met recht trots op de prettige woon- en werkomgeving die zij te bieden heeft aan haar inwoners en bezoekers. En net als ander leven op aarde, gedijen ook mensen beter in een groene omgeving.

Het klimaat verandert, extremen nemen toe. Neerslag valt meer in pieken en ook perioden van droogte en hitte nemen toe. Het water en het groen spelen een belangrijke rol om beter met deze weersveranderingen om te kunnen gaan. Een groot deel van de klimaatadaptieve

maatregelen om hitte stress en overvloedige regenval aan te pakken hebben betrekking op de gemeentelijke groenvoorziening. Deze maatregelen zijn uitgewerkt in het Beleidsplan Groene Infrastructuur. Met de doelen en maatregelen in dit beleidsplan richten we ons op het weerbaarder en klimaat-robuuster maken van dit systeem.

In de Strategie en uitvoeringsagenda klimaatadaptatie Texel 2024-2028 zijn meer acties nader uitgewerkt en opgenomen in een meerjarenplanning. Denk hierbij o.a. aan hoe om te gaan met hevige neerslag, langdurige droogte, extreme hitte en waterveiligheid.

Het gaat niet goed met de biodiversiteit. In het Deltaplan biodiverstiteitsherstel staan doelstellingen en maatregelen opgenomen om dit te verbeteren. Gemeente Texel speelt hierop met dit Beleidsplan Groene Infrastructuur in door met gezond groen onze dorpen en het eiland leefbaar en toekomstbestendig te houden. Daarom wordt ingezet op meer groen en meer bomen. Belangrijk is de groeiomstandigheden van bomen goed te houden en te verbeteren. Het bieden van ruimte aan groen vraagt om meer inzet op groen. Zowel op kwantiteit van groen, maar ook op kwaliteit.

Daarnaast bekijken we hoe we de gebruiksmogelijkheden van het groen kunnen versterken om meer spel, sport, wandelen, ontmoeten en recreëren te bevorderen. Logisch dat hier het beheer ook bij komt kijken, de behoefte aan goed groen is eigenlijk vanzelfsprekend. Openbaar groen en de instandhouding daarvan zijn dus cruciaal voor een prettige leefomgeving en de gezondheid van mensen.

Doelstellingen groenbeheer:
De beschreven ambities voor het groenbeheer zijn:
- leefbaarheid en participatie
- behoud en versterken van het groene karakter
- basis op orde
- natuurinclusief beheer
- duurzaam en klimaatbestendig

Deze zijn echter nog niet uitgewerkt naar benodigde financiën en beheer capaciteit. De samenhang tussen het beleidsdeel en beheerdeel kon hierdoor niet integraal worden afgestemd. Toch is het belangrijk de voorgenomen ambities en uitgangspunten aan u voor te leggen, om een goede opdracht aan de projectleider mee te geven.

Basis op orde groenbeheer
De benodigde financiële capaciteit om de huidige afspraken uit te voeren is niet meer in overeenstemming met een aantal externe structurele factoren:
- Door de klimaatveranderingen worden de seizoenen langer, waardoor er vrijwel jaarrond groenonderhoud nodig is.
- Het maaiseizoen is de afgelopen tijd langer geworden.
- De kosten voor inhuur zijn gestegen.
- Externe partijen hebben zoveel projecten dat het niet altijd mogelijk is de uitvoering extern uit te zetten.

In het beheerdeel wordt beschreven wat maximaal nodig is om de basis op orde te hebben. Gezien de financiële situatie van de gemeente (begroting 2025) stellen we voor om nu een deel van het

structurele voorstel van het beleidsplan over te nemen, en vervolgens een projectleider opdracht te geven om een en ander nader uit te werken en op een later moment met concrete voorstellen te komen.

Uitwerking van de ambities
De komende twee jaar zullen de ambities worden uitgewerkt op detailniveau en financiering. Deze periode is nodig om de uitkomsten van de pilots en het participatieproces en het financieel en beheersmatig doorrekenen van ambities te verwerken. Ook is ervaring van de geringe structurele uitbreiding van de groenbeheercapaciteit nodig om in te schatten wat exact nodig is voor 'basis op orde huidige beheerniveau' + te behalen ambitieniveau Groene Infrastructuur.

Alternatieven
- U stelt het beleidsplan Groene Infrastructuur vast, zonder middelen te reserveren
- U stelt het beleidsplan Groene Infrastructuur vast door:
    - € 550.000,= structureel voor groenbeheer beschikbaar te stellen en/of
    - € 160.000,= structureel of incidenteel voor twee jaren voor 100 bomen vast te stellen
    - of elke andere combinatie van de voorgaande opsomming

Consequenties van het advies
- **Financieel**

Kosten		
Structureel	2025 en verder	€ 400.000
Incidenteel	2025	€ 50.000

* Toelichting
Groenbeheer
Omdat in het beleidsplan Groene Infrastructuur het aantal benodigde fte niet duidelijk is onderbouwd en gezien de huidige gemeentelijke financiën, stellen wij voor niet het gehele bedrag dat in het beleidsplan Groene Infrastructuur is genoemd aan te vragen, maar dit te beperken tot € 240.000,= voor structureel groenbeheer.

Ambities en uitgangspunten uit het beleidsplan Groene Infrastructuur onderschrijven en verder laten uitwerken en daarvoor:
a. Structureel € 80.000,= beschikbaar te stelen voor een Projectleider groen die de ambities uitwerkt en hierover participeert.
b. Structureel € 80.000,= beschikbaar stellen voor extra bomen en groen inclusief onderhoud hiervan.
c. Incidenteel € 50.000,= beschikbaar te stellen voor uitvoering van pilots in twee dorpen.

Voorgesteld wordt de financiële consequenties mee te nemen in de programmabegroting 2025.

- **Personele consequenties**
  Het aantal fte moet structureel worden uitgebreid. We kiezen er op dit moment voor om niet op de volledig te verwachten capaciteit in te zetten zoals in het beheerdeel van beleidsplan Groene Infrastructuur is beschreven, maar de ervaringen van de pilot, burgerparticipatie en uitwerking ambities mee te wegen.

- **Beleidsmatige consequenties**
  Met het onderschrijven van de ambities en uitgangspunten, vragen wij u nu nog niet het gehele beleidsplan Groene Infrastructuur vast te stellen. Wel om ons college opdracht te geven de omschreven ambities en uitgangspunten uit te werken.

  In het beheerdeel van het beleidsplan Groene Infrastructuur wordt geschreven over een voorstel om 100 bomen per jaar te planten ten behoeve van de biodiversiteit. Ons huidige voorstel is om te investeren in minder bomen, zonder nu voor exacte aantallen bomen te besluiten.

  De ambities en uitgangspunten Groene Infrastructuur kent een samenhang met de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. Deze zal separaat voor een raadsvergadering worden geagendeerd.

- **Zijn er majeure risico's**
  Met onze keuze om nu nog niet volledig in te zetten om de aangegeven capaciteit voor groenbeheer in te vullen, zal niet overal elk moment het groenbeheer voldoen aan het afgesproken ambitieniveau. Dit moeten we gezamenlijk accepteren.

Is er met belanghebbenden gesproken/is inspraak mogelijk
Over de tekst van het beleidsplan Groene Infrastructuur is niet met externe belanghebbenden gesproken. De projectleider krijgt de nadrukkelijke opdracht een goed participatieproces te doorlopen.

Aanleiding/voorgeschiedenis/eerdere besluiten
Ingezet was op een groenbeheerplan, zijnde actualisatie van het huidige beheerplan. Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen is besloten dit te combineren met een groenbeleidsplan.

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3495314

Beleidsplan Groene Infrastructuur

Doelenboom

Programma

3	Mooi en gastvrij Texel / Texel werkt

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- Dat het klimaat verandert;
- Dat de biodiversiteit onder druk staat;
- Dat het groen een belangrijke factor is om te zorgen voor een prettige leefomgeving;
- Dat de beschikbare financiële middelen voor groenbeheer onvoldoende zijn om de bestaande ambities waar te maken.

Besluit

1. Structureel € 240.000,= beschikbaar te stellen voor groenbeheer voor huidige ambitieniveau
2. Ambities en uitgangspunten uit beleidsplan Groene Infrastructuur te onderschrijven en verder te laten uitwerken en daarvoor:
   a. Structureel € 80.000,= beschikbaar te stellen voor een Projectleider groen die de ambities uitwerkt en hierover participeert.
   b. Structureel € 80.000,= beschikbaar stellen voor extra bomen en groen inclusief onderhoud hiervan.
   c. Incidenteel € 50.000,= beschikbaar te stellen voor uitvoering van pilots in twee dorpen
3. Deze bedragen verwerken in de begroting 2025.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 06-11-2024,

De griffier, De voorzitter,

Bijlagen

1. Beleidsplan Groene Infrastructuur.

Beleidsplan Groene Infrastructuur .txl 2024

Oktober 2024

Inhoudsopgave

Deel 1 Beleidsdeel

Leeswijzer

Voorwoord van de wethouder

Samenvatting

1. Inleiding
- 1.1 Doel
- 1.2 Belang van openbaar groen

2. Hoe herstelt Texel de groene infrastructuur?
- 2.1 Deltaplan biodiversiteitsherstel (landelijk beleid)
- 2.2 Coalitieakkoord (lokaal beleid)
- 2.3 Omgevingsvisie (lokaal beleid)
- 2.4 Beleidsnotitie natuur en landschap Texel 2018
- 2.5 Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (lokale uitwerking)

3. Uitwerking beleid per thema
- 3.1 Biodiversiteit
  - 3.1.1 Groenblauwe dooradering
  - 3.1.2 Landschapsbeleving
  - 3.1.3 Waardevol buitengebied
- 3.2 Bomen, bosplantsoen en overig groen
  - 3.2.1 Hoe om te gaan met het kappen van bomen
  - 3.2.2 Bosplantsoen
  - 3.2.3 Extra bomen planten
  - 3.2.4 Monumentale en waardevolle bomen
  - 3.2.5 Bestaande bomen en zonnepanelen
- 3.3 Overig groen
- 3.4 Circulariteit
- 3.5 Gezondheid
- 3.6 Educatie/communicatie
- 3.7 Hoofdgroenstructuur Texel
- 3.8 Groen in de dorpen
- 3.9 Kansen Landschap

4. Overzicht planning en middelen

5. Hoe van groenbeleid naar groenbeheer?
- 5.1 Groenprojectplan
- 5.2 Financiële consequenties groene investeringsprojecten
- 5.3 Ambities groenbeheer
- 5.4 Maatwerk
- 5.5 Huidige bomen groeiplaatsverbetering
- 5.6 Ander beheer

Deel 2 Beheerplan

1. De doelstellingen voor dit groenbeheerplan zijn:

2. Wet en Regelgeving, gemeentelijk beleid

3. Wat heeft de gemeente aan areaal?
- 3.1 Definitie en beheerdoel per groentype

4. Hoe was de kwaliteit van het groen bij inspectie in 2020?
- 4.1 Hoe is de kwaliteit van het groen nu?

5. Kwaliteit bomen
- 5.1 Huidig areaal
- 5.2. Boomveiligheid

6. Sport

7. Databeheer

8. Groen en beheer
- 8.1 DO Dagelijks Onderhoud
- 8.2 GO Groot Onderhoud
- 8.3 VV Vervanging
- 8.4 Vergelijking beschikbaar en benodigd budget
- 8.5 Vergelijking benodigde en beschikbare fte
- 8.6 Uitbesteedwerk

9. Beheer in de toekomst?

10. En wat zijn de gevolgen?
- 10.1 Ziektes en invasieve soorten]
- 10.2 Ziektebeeld Iepenziekte
- 10.3 Mionitiring en inspectie
- 10.4 Bestrijding en aanpak
- 10.5 Bosplantsoen(Wijkers en Blijvers)

11. Toekomstige (extra) kosten beheer door verwezenlijking ambities

12. Beheer en onderhoud in de toekomst

13. Conclusies en aanbevelingen

Bijlagen

Bijlage 1 Begrippenlijst

Bijlage 2 Het landschap en kaarten

Bijlage 3 Rijksbrief 23 maart 2023

Bijlage 4 Tabel klimaatadaptieve gebouwde omgeving

Bijlage 5 Huidige kosten beheer (oude wijze)

Bijlage 6 Definities groentypen

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 -de inleiding- wordt ingegaan met het waarom en doel van het plan en wordt ingegaan op het belang van groen voor het eiland.
In hoofdstuk 2 beschrijven we de (beleidskaders) welke van belang zijn bij het herstellen van de groene infrastructuur op Texel. Vervolgens worden de beleidsuitgangspunten per thema in hoofdstuk 3 nader uitgewerkt. Hierbij wordt onder andere nader ingegaan op welke wijze we de biodiversiteit vergroten en op welke wijze we met onze bomen en overig groen om willen gaan.
Het beleidsdeel van deze nota wordt afgesloten met een overzicht van de planning en benodigde middelen.

Vervolgens wordt in de projectenlaag een vertaling gemaakt van het groenbeleid naar groenbeheer. Uit het geformuleerde beleid komen projecten en suggesties voort die op korte termijn implementeerbaar zijn, al in zekere zin uitgevoerd worden en waar nog verder onderzoek gedaan moet worden op toepassing in de bestaande omgeving. In dit hoofdstuk wordt de koppeling gemaakt van groen beleid naar groenbeheer.

Vervolgens wordt ingegaan op welke wijze in het groenbeheer omgegaan wordt om de gestelde doelen te realiseren.

De gehanteerde begrippen zijn in bijlage 1 opgenomen.

De analyse van het landschap en bijbehorende kaarten zijn als bijlage 2 toegevoegd.

De resterende bijlagen worden in het plan benoemd en zijn in de uitgebreide versie als bijlage te vinden.

Voorwoord van de wethouder

Droger, natter, warmer: heftiger buien, langduriger droogte, vaker gecombineerd met langduriger hitteperiode's. Dat zijn de weersveranderingen waar we in toenemende mate mee geconfronteerd gaan worden. De afgelopen winter toonde ons al dat veel meer nattigheid dan gebruikelijk, onvermoede en ongewenste effecten heeft op onze infrastructuur.

Meestal denk je bij gemeentelijke infrastructuur aan grijs: wegen, straten, stoepen, pleinen, parkeerplaatsen, en ook riolering en ondergrondse afvalbakken. Voor al deze zaken heeft een gemeente mensen in dienst die werken met beheerplannen en onderhoudsbudgetten. Een aantal gemeenten heeft binnen de bebouwde kom ook oppervlaktewater in beheer. Dat laatste is op Texel qua beheer overgedragen aan het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

In het recent aangenomen document "Texel Robuust, Strategie en uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie Texel 2024-2028" is zichtbaar gemaakt dat er extra uitdagingen zijn bijgekomen. Naast grijs gaan straks ook groen en blauw essentieel onderdeel worden van onze Texelse infrastructuur. Waar de groene infrastructuur tot voor kort vooral de functie vervulde van een verzorgde publieke ruimte, en het groenbeheer vooral ook daarop was gericht, komen er nu nieuwe functies bij. De veranderende weersomstandigheden vereisen dat we deels met nieuwe ogen kijken naar de inrichting van de buitenruimte, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Meer en heftiger buien in kortere tijd, langduriger droogte en hitteperiodes, hoe verkleinen we de gevolgen daarvan voor de Texelaars, voor landbouw en natuur, voor de bezoekers. Hittekaarten en schaduwroutes, waterberging, koelte voor waterleidingen, versterking van biodiversiteit, beperking onderhoudsgevoeligheid: het groenbeheer heeft en krijgt hier allemaal mee te maken, en dat vraagt om aangepast beleid en aangepast beheer.

Infrastructuur betekent investeren en onderhouden. Wat nu nog Beheerplan Wegen heet, wordt op termijn verbreed naar Beheerplan Infra. Dat lukt niet van vandaag op morgen, dat vraagt intern de nodige afstemming tussen beleid en uitvoering, en opbouw van ervaring. Het vraagt ook om nog intensiever overleg met alle stakeholders op ons eiland.

In voorliggend Beleidsplan Groene Infrastructuur benoemen we de beleidsuitgangspunten die worden vertaald in het Groenbeheerplan dat als onderdeel twee is opgenomen. Zo zet Texel goede stappen op weg nar een robuust eiland, met een infrastructuur die bestand is tegen de uitdagingen van nu en later.

Wethouder Rikus Kieft, beleid
Wethouder Cees Hooischuur, beheer

Beleidsplan Groene Infrastructuur/Groenbeheer

Zoals in het Raadsadvies aangegeven, zijn het beleidsdeel en de vertaling daarvan in beheer nog onvoldoende geïntegreerd. Daarvoor is meer tijd nodig dan we nu hebben ivm de tijdsdruk richting begroting. Ook zullen we meer praktijkervaring moeten opdoen in het werken met deze ambities op Texel, het betreft immers de leefbaarheid en het klimaatadaptief vermogen op de langere termijn.
Het college onderschrijft daarom de hierin opgenomen ambities, en vraagt de Raad dat ook te doen, met dit voorbehoud: we nemen twee jaar de tijd om olv een aan te stellen projectleider samen met het huidige groenbeheer in een tweetal pilots in Texelse dorpen te verkennen hoe we dat het beste kunnen doen.
De in de 2 pilots opgedane ervaring verwerken we bij de begroting van 2027 in een nieuw voorstel hoe we ambities en uitvoeringspraktijk met elkaar verbinden.

Samenvatting

De wereld om ons heen verandert, waarbij klimaatverandering een belangrijk thema is. Om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, de biodiversiteit te vergroten en het achteruit gaan van de natuur(waarden) tegen te gaan is het belangrijk actie te ondernemen. De onderstaande doelen en uitgangspunten welke opgenomen zijn in dit Beleidsplan Groene Infrastructuur dragen daaraan bij.

1. Vergroten biodiversiteit

- Voegen we ecologisch groen toe aan buurten met weinig natuurwaarden.
- Richten we ons op specifieke ecologische groeninrichting en beheer om kwetsbare habitats en locaties met bijzondere plant- diersoorten in hun voortbestaan te beschermen.
- Bewoners en gebiedseigenaren bewust maken van klimaatverandering en de mogelijkheden om op eigen terrein (gebouw en tuin) aan groen bij te dragen.
- Behouden en versterken we bomenlanen, bermstructuren en natuurvriendelijke oevers.
- Richten we het beheer zo in dat deze een positief effect heeft op de biodiversiteit.
- Realiseren we meer groen in de kernen en versterken we de verbinding met het groen buiten de kernen.
- Waar schakels in het netwerk ontbreken vullen we deze aan.
- Koesteren we het netwerk van bomenrijen, wallen en sloten in het buitengebied.
- Zetten we in op een blauw-groene doorademing.
- Gaan we binnen de bebouwde kom uit van de 3-30-300 regel.
- Bevorderen we de aanleg van authentieke tuinwallen.
- Bij nieuwe inrichting en beheer raadplegen en toepassen Ecologisch groenbeheer.

2. Bomen

- Bomen worden niet gekapt (bij gebiedsontwikkelingen) tenzij het echt niet anders kan.
- Wordt een gekapte boom altijd gecompenseerd (Ecologische Waarde Potentie).
- Planten we jaarlijks 100 (1%-1,3% van het aantal bomen) extra bomen op Texel met name in de dorpen.
- Het areaal bosplantsoen vermindert niet, dit betekent dat indien het noodzakelijk is bosplantsoen te verwijderen dit in de directe omgeving wordt gecompenseerd (m2).
- Worden er geen bomen gekapt t.b.v. zonnepanelen.

3. Water en groen

- We creëren meer waterberging zowel binnen als buiten de bebouwde kom.
- We verminderen regenwateroverlast door beperking van verhardingen.
- Zetten we in op het realiseren van natuurvriendelijke oevers en wadi's.

4. Groen in de dorpen

- We zorgen voor een belangrijke groenstructuur in elk dorp.
- We zorgen voor een betere aansluiting van de groenstructuur in de dorpen met het omliggende buitengebied.
- Wordt zoveel mogelijk ingezet op het 'ontharden' van de buitenruimte, zo vormen we verharding zonder functie om naar een plantvak.
- Vergroenen we parkeerplaatsen (open verharding).
- Stimuleren van groene daken.
- Is het uitgangspunt om gebiedseigen inheemse soorten te gebruiken.
- Brengen we meer diversiteit in het groen aan.

1. Inleiding

Texel is één van de drukstbezochte eilanden van het Waddengebied. Het eiland zelf heeft bijna 14.000 inwoners, waarvan de meeste in Den Burg (ruim 7.000) wonen. Hiernaast heeft Texel ongeveer 1,2 miljoen bezoekers per jaar. Waarvan de piek in het hoogseizoen ligt. Uitgaande van het aantal geregistreerde bedden (45.000) zijn dat ongeveer 3 x zoveel bezoekers dan inwoners.

Het groen op het eiland levert een grote bijdrage aan de leefbaarheid. Texel is met recht trots op de prettige woon- en werkomgeving die zij te bieden heeft aan haar inwoners en bezoekers. En net als ander leven op aarde, gedijen ook mensen beter in een groene omgeving.

Texel is uniek, het is als eiland volledig omgeven met water. De geschiedenis, het samenspel van mens en natuur, heeft het eiland en het landschap gevormd. Op Texel vindt men natuur die nergens anders ter wereld voorkomt. Niet voor niks is het waddengebied als Unesco werelderfgoed aangewezen. Maar ook bijvoorbeeld de Slufter aan de Noordzeekant, met zijn brakke water, levert een uniek stukje natuur.

Texel kent meerdere verschillende gebieden met kleine kernen en een eigen landschappelijk karakter en identiteit. Dit maakt het eiland divers en afwisselend, maar ook een beleidsplan complex. Toch biedt het ook ruimte en mogelijkheden voor maatwerk met specifieke situatie-gerelateerde duurzame aanpassingen.

Het klimaat verandert, extremen nemen toe. Neerslag valt meer in pieken en ook perioden van droogte en hitte nemen toe. Het water en het groen spelen een belangrijke rol om beter met deze weersveranderingen om te kunnen gaan. We richten ons op het weerbaarder en klimaat-robuuster maken van dit systeem. Hoe we dit gaan aanpakken leest u verderop in dit stuk.

Belangrijke thema's klimaatverandering

1.1 Doel

Met het beleidsplan Groene Infrastructuur wil Texel:

- richting geven aan ontwikkelingen en ambities formuleren op het gebied van groen.
- de ontwikkeling van Texel als gezond, klimaatadaptief en groen eiland faciliteren om zo de vitaliteit en het welzijn van haar bewoners naar een hoger plan te kunnen brengen.
- aanknopingspunten bieden voor inrichting en beheer.
- groen en groenontwikkelingsmogelijk¬heden voor Texel duurzaam veiligstellen waar het moet en flexibiliteit bieden waar het kan.
- circulair worden - Texel wil zuinig om gaan met grondstoffen. Groen- en grijsafval zouden voortaan grondstoffen moeten zijn.
- partners op het eiland inspireren en stimuleren: inwoners, bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en andere overheden.

Daarom is het belangrijk om te zorgen:

- Dat Texel een betere **groenblauwe doorade-ring** krijgt door het versterken en uitbreiden van natuurinclusief beheerde sloten en natuurvriendelijke oevers en kolken, windsingels/bosjes en kruidenrijke randen.
- Dat Texel **klimaatadaptiever** wordt door de aanpak van hittestress (vanwege de gevolgen voor de volksgezondheid), extreme regenval, inzet van meer groen (meer waterberging en

verkoeling in de vorm van schaduw).
- Dat Texel **biodiverser** wordt door bestaand groen weerbaarder te maken.
- Dat Texel **duurzamer** wordt door duurzaam groenontwerp (uitgangspunt bestaand groen handhaven), bij elke vraag circulariteit meenemen en verminderen gebruik niet-duurzame bronnen.
- Dat Texel **gezonder** wordt door groen in te richten als uitnodiging om te bewegen, spelen, sporten en recreëren.
- Dit te doen **samen met elkaar** door informatie en educatie.
- Dat het groen in de **dorpen** beter aansluit en meer onderdeel wordt op/van het omringende landschap.

1.2 Belang van openbaar groen

Texel staat voor vele uitdagingen. Het eiland wil in de toekomst zorgvuldig omgaan met de ruimte die ze heeft. Dat vraagt om slimme keuzes, waarbij het toevoegen van groenblauwe kwaliteit geldt als het voornaamste uitgangspunt en de ruimtelijke opgaves in samenhang worden bekeken.

Dit Beleidsplan Groene Infrastructuur geeft op hoofdlijnen aan welk groen van belang is op gemeentelijk niveau en waar het groen versterkt kan worden op het gehele eiland. Het garandeert het groene karakter van de gemeente in de toekomst door de hoofdgroenstructuur duidelijk te benoemen, verbindingen te maken en de ligging aan het buitengebied te versterken. Daarmee beperken we ons niet alleen tot het gemeentelijk grondgebied. Hiermee is er geactualiseerd en samenhangend beleid voor de komende jaren.
Het plan geeft de gewenste toekomstige landschappelijke ontwikkeling aan. Dit betekent dat niet alle voorstellen van vandaag op morgen zullen worden gerealiseerd. Het plan geeft een mogelijk eindbeeld weer, waar naartoe kan worden gewerkt en gaat in op de hoofdlijnen.

In het Beleidsplan Groene Infrastructuur ligt tevens de nadruk op de dorpen binnen de gemeente. Dit omdat hier de dynamiek en de druk op het groen het grootst is, waardoor een heldere visie op het groen hier ook voor alle uitdagingen het meest urgent is. Maar het buitengebied is een onmisbare schakel op Texel, ook hier willen we de groene kwaliteit vastleggen en waarborgen. Dat doen we door het landschap zoveel mogelijk op de dorpen aan te laten sluiten. Zelfs waar mogelijk het landschap de dorpen naar binnen te laten komen. Bijna elk dorp ligt in een ander landschap waardoor het groen in de dorpen een eigen karakter krijgt. Hierdoor worden de dorpen beter herkenbaar. Voor het groenbeleid betekent dit meer bomen, meer groen en het omvormen van het huidige groen. Ook gaan we het groen anders beheren voor meer biodiversiteit. Een “natuurlijker” eiland met behoud van het open landschap. Maar ook met andere grondbezitters/beheerders willen we de mogelijke bijdrage aan de doelen aan elkaar knopen.

2. Hoe herstelt Texel de groene infrastructuur?

In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens de volgende kaders aan bod op welke wijze Texel de groene infrastructuur wil herstellen.

- Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel (landelijk beleid)
- Het Collegeuitvoeringsprogramma (lokaal uitgangspunt)
- De Omgevingsvisie (lokaal beleid)
- Het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (lokale uitwerking)

Daarnaast wordt naast groenbeleid en alles wat daarmee samenhangt dieper ingegaan op belangrijke thema's: klimaatadaptatie, biodiversiteit, groenbeheer en circulariteit, gezondheid en educatie/communicatie.

2.1 Deltaplan Biodiversiteitsherstel (landelijk beleid)

In het Deltaplan Biodiversiteitsherstel staan ambitieuze (landelijke) doelstellingen voor natuurgebieden, landbouwgebieden en de openbare ruimte. Deze zijn:

- Door het verbeteren van de aantrekkelijk¬heid van het landelijk gebied voor planten en dieren en gebiedsgerichte samenwerking zijn in 2030 natuurgebieden effectief met elkaar verbonden en kunnen ze optimaal worden beheerd.
- Door het stimuleren van nuttige insecten en een vruchtbare bodem, het creëren van gunstige leefomstandigheden voor wilde dieren en planten op boerenland en het regionaal sluiten van kringlopen krijgt biodiversiteit op boerenland meer ruimte.Door de natuurvriendelijke inrichting van bermen, dijken, bedrijventerreinen en ander openbaar groen ontstaat een fijnmazig netwerk waar wilde dieren en planten kunnen floreren.

Om deze doelen te realiseren, zijn vijf succesfactoren van belang:

- draagvlak en gedeelde waarden;
- het realiseren van nieuwe verdienmodellen;
- stimulerende en coherente wet- en regelgeving;
- nieuwe kennis en innovatie;
- gebiedsgerichte samenwerking tussen alle grondgebruikers in een regio.

Doordat iedereen een positieve bijdrage kan leveren aan deze succesfactoren wordt het herstel van biodiversiteit een verantwoordelijkheid en zorg van ons allemaal.

Gemeente Texel speelt hierop in door met gezond groen onze dorpen en het eiland leefbaar en toekomstbestendig te houden, daarom wordt ingezet op meer groen en meer bomen. Belangrijk is de groeiomstandigheden van bomen goed te houden en te verbeteren. Het bieden van ruimte aan groen vraagt om meer inzet op groen. Zowel op kwantiteit van groen, maar ook op kwaliteit. We moeten het bestaande groen koesteren, maar ook uitbreiden. Naast het klimaatbestendiger maken van het eiland, vraagt dat ook om inzetten op variatie in beplanting en meer biodiversiteit, (kwaliteitsrijke) groene daken en het vergroenen van pleinen.

We willen dus kijken naar ruimtelijke kwaliteit, de bijdrage aan biodiversiteit en de klimaatbestendigheid. Daarnaast bekijken we hoe we de gebruiksmogelijkheden kunnen versterken om meer spel, sport, wandelen, ontmoeten en recreëren te bevorderen. Logisch dat hier het beheer ook bij komt kijken, de behoefte aan goed groen is eigenlijk vanzelfsprekend. Openbaar groen en de instandhouding daarvan zijn dus cruciaal voor een prettige leefomgeving.

Uitvoering en beleid Landelijk Deltaplan Biodiversiteitsherstel
Natuurgebieden, landbouwgebieden en de openbare ruimte zijn van groot belang voor biodiversiteit in Nederland, want natuur kent geen scherpe grenzen. Kijk maar naar de insecten die gewassen bestuiven en de weidevogels en vlinders die zich zowel thuis voelen in natuur¬gebieden als in de wegbermen. Samen beslaan deze gebieden 90% van het Nederlandse oppervlak. Als alle grondgebruikers in een gebied gaan samenwerken zijn er meer kansen voor wilde planten en dieren. Bijvoorbeeld via een rijker bodemleven, een houtwal die natuurgebieden verbindt, een kruidenrijk grasland of een dijk vol bloemen. Zo kunnen bedreigde soorten zich herstellen en kan de natuur zich beter aanpassen aan klimaatverandering.

2.2 Collegeuitvoeringsprogramma (lokaal uitgangspunt)

In het coalitieprogramma *"Bouwen aan vertrouwen, voor een sociaal en duurzaam Texel 2022-2026"* is aangegeven dat de hoge kwaliteit van wonen en leven en de ruim opgezette, groene structuur behouden moet blijven. Balans in de omgeving tussen wonen, werken en milieu staat voorop. De coalitie wil dat Texel gesteld is voor de toekomst en het eiland kan door geven aan de volgende generaties. Groen(kwaliteit) en duurzaamheid zijn belangrijke thema's - Texel moet een groene en duurzame woon- en werkgemeente zijn.
In het coalitieakkoord is het verwoord in 1 zin: 'De openbare ruimte is zó ingericht dat deze de klimaatverandering (natter, heter en droger) goed aan kan". Klimaatadaptatie, biodiversiteit en toekomstbestendig zijn het uitgangspunt, het zijn sleutelwoorden in het akkoord. Deze uitdagingen gelden niet alleen voor de gemeente maar ook voor andere belanghebbenden op het eiland. Als gemeente, samen met de andere partners, willen we dan ook duurzaam omgaan met groen en natuur, zodat er in de toekomst ook van kan worden genoten. Daarom is versterking qua samenwerking met natuur(-beherende) partijen als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, maar ook met het Hoogheemraadschap en de Texelse boeren cruciaal om de verzilting van de bodem, ook met het oog op de zeespiegelrijzing te verminderen. Door de veranderende weersomstandigheden en de toenemende recreatie staat er veel druk op het groen. Om het groen en de biodiversiteit op Texel op een hoog niveau te houden en te verbeteren zetten we ons in voor het verder versterken van deze samenwerkingen. Als aanbeveling stellen wij een Groentafel voor met alle betrokken deelnemers waarin zij o.a. de doelen voor 2030 met elkaar kunnen realiseren.

Ook een blijvend goed onderhoudsniveau is belangrijk, en is dan afhankelijk van voldoende financiële middelen. Bij het stellen van prioriteiten zijn veiligheid, duurzaamheid en begaanbaarheid belangrijke criteria, naast het klimaat robuust inrichten en het versterken van de biodiversiteit. Dit doen we door voor bijen en andere bestuivers een geschikte leefomgeving, voldoende voedsel en nestgelegenheid te bieden. Bijvoorbeeld door een grote variatie te creëren in gras- en groenstroken.

2.3 Omgevingsvisie (lokaal beleid)

De omgevingsvisie is in ontwikkeling en momenteel een lopend proces. De inzet gaat uit van een streven naar een klimaatadaptieve, circulaire en veilige woon- en leefomgeving. Dit is vertaald in 5 integrale opgaven, waarbij waardevol buitengebied en adaptief eiland de belangrijkste zijn voor het groenbeleid.

Uitgangspunten bij Waardevol buitengebied zijn: "Het eiland behouden en versterken door bescherming van natuur en landschap". Adaptief eiland gaat in op: "Een kustverdediging die voldoende adaptief is met de zeespiegelstijging en toewerken naar een klimaatadaptieve en circulaire gemeente".

Beide opgaven gaan in op Water- en bodemsturend ontwikkelen, Groen en blauwe dooradering, Natuurinclusief, Landschapsbeleving, Water (verzilting en regenwateroverlast), Kustbescherming en bescherming Texels landschap. Zoals in de inleiding aangegeven is de groen-blauwe dooradering van wezenlijk belang bij wateroverlast, waterbergen en water ter verkleining van droogte effecten. Naast natuurlijk meer groen onder andere in de vorm van bomen, groene daken en gevelbeplanting.

Bron: Witteveen en Bos - Omgevingsvisie in potlood

2.4 Beleidsnotitie natuur en landschap Texel 2018

In 2018 is de beleidsnotitie natuur en landschap Texel vastgesteld. In deze notitie wordt ingegaan welke aspecten het landschap van Texel zo bijzonder maken. Denk hierbij aan de weidevogels, het behouden van de openheid, het karakteristieke microreliëf en de tuinwallen en kolken. Tevens wordt ingegaan op het belang om het Texelse schaap in het landschap te behouden.

2.5 Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (lokale uitwerking)

Ons klimaat verandert. Dat leidt tot overlast voor mensen, dieren en planten door extreem weer, schade aan onroerend goed en aan de economie.
Het wordt te droog, te heet, te nat door extreme of langdurige regenval. Vooral piekbuien met extreme neerslag in korte tijd gaan vaker voorkomen. Al dat water moet ergens heen kunnen waar het geen of weinig overlast geeft. De toenemende hitte in een stenige, omgeving (hittestress) heeft gevolgen voor de volksgezondheid, ook al door het oververhit raken van drinkwaterleidingen. Vooral mensen met een kwetsbare gezondheid zoals ouderen en jonge kinderen zijn gevoelig voor hoge temperaturen. In de kernen zou -indien geen bomen kunnen worden geplant– verticaal groen toegepast kan worden. Met deze maatregelen wordt de hittestress beperkt en het toevoegen van groene loofgangen verkleint tevens de kans op wateroverlast.
Ook in het buitengebied zullen er langs de fietspaden voldoende schaduwvluchtplaatsen moeten zijn. Boerderijen kunnen hier een grote rol bij spelen in combinatie met een watertappunt. Daarnaast is het belangrijk om ook te zorgen dat het vee schaduwvluchtplaatsen heeft. Dit kan mogelijke gevolgen voor het open landschap hebben waar zorgvuldig naar gekeken moet worden om voldoende openheid te behouden.

De gevolgen van klimaatverandering worden onderverdeeld in 4 belangrijke aandachtsgebieden: Waterveiligheid (overstromingen door zeespiegelstijging), wateroverlast (hevige regenval en daardoor wateroverlast), droogte en hittestress (extreem hoge temperaturen – gevolgen voor zieken en ouderen). Voor dit groenbeleidsplan zijn vooral wateroverlast, droogte en hittestress van belang.

1. Wateroverlast:

Om wateroverlast te verminderen worden systemen aangepast op het vasthouden, bergen en daarna afvoeren van water. Dus meer bomen en groen om het water vast te houden met als resultaat een beter leefklimaat door zuurstofproductie, CO2 reductie, waterberging, koeling (verdamping, schaduw), biodiversiteit. Waar mogelijk zullen natuurvriendelijke oevers en wadi's aangelegd worden.
In de dorpen met weinig ruimte ook opties als gevelbeplanting en groene daken (natuurlijke koeling en waterberging) onderzoeken. Waterpleinen en waterspeelplaatsen aanleggen of we maken de Groeneplaats echt groen door het toevoegen van bomen.
Daarnaast wordt ingezet op het zoveel mogelijk "ontharden" van de openbare ruimte door het verwijderen van verharding en de vrijgekomen ruimte te voorzien van groenaanplant dan wel bomen. Parkeerplaatsen zijn nu nog veelal verhard, maar we werken toe naar parkeerlocaties met halfverharding, zodat het overtollig regenwater niet blijft staan. Waar nodig verbreden en verdiepen we sloten en watergangen, zodat er meer ruimte is voor (de berging van) water in natte periodes. We bewaren waar mogelijk dit regenwater om het te benutten voor irrigatie van openbaar groen.

Het is belangrijk dat binnen de beheerplannen voor wegen en riool de groenaspecten worden opgenomen zodat invulling gegeven kan worden aan bovenstaande.

2. Droogte:

Een ander peilbeheer kan bijdragen aan het beperken van overlast van droogte. Hoe meer water in het systeem, hoe hoger de waterstand, hoe langer de beschikbaarheid in tijden van droogte. Bezien waar het huidige oppervlaktewatersysteem kan worden uitgebreid. Zo mo-

gelijk kunnen waterbassins aangelegd worden om in tijde van droogte. Op Texel zijn agrariërs hiermee aan het experimenteren, zowel met micro management van zoet(grond)water als met zoeken naar teelten die met brak grondwater kunnen gedijen.

3. Hittestress

Om hittestress te verkleinen is het noodzakelijk om de maximale gevoelstemperatuur beperkt te houden om zo gezondheidsschade te verkleinen. In het bestaand bebouwd gebied is er door veel verstening op een relatief klein oppervlak een groter risico op hitte. Daarom vergroenen we waar dat kan. Dat betekent vooral in de dorpskernen dat we creatief omgaan met de ruimte en bijvoorbeeld de verticale oppervlakken (muren) en daken benutten om met groen een koelere leefomgeving te creëren. In de buitenruimte zorgen we voor bereikbare koele plekken op loopafstand (maximaal 300 meter). We passen ons groenbeheer aan de weersextremen en geven de voorkeur aan 'groene oplossingen boven technische oplossingen'.

We willen ons bestaande areaal vasthouden en met uitbreiding versterken. Met onze soortkeuze spelen we in op klimaatbestendigheid (bestand tegen nat en droog). Bij nieuwbouw houden we rekening met het bestaande groen/ bomen en passen het zoveel mogelijk in de plannen in. We gaan daarbij uit van het Convenant Toekomstbestendig Bouwen. Natuurinclusief bouwen wordt de norm, het draagt bij aan biodiversiteit (huismusdakpannen, nestkasten, streek eigen beplanting etc). Daarnaast bereiken we een hoge kwaliteit van het groen door zorgvuldig en op juiste wijze te beheren.

Samengevat:

'De openbare ruimte is zó ingericht dat deze de klimaatverandering (natter, heter en droger) goed aan kan".

Concept Uitvoeringsprogramma Klimaat adaptatie
Om hittestress en wateroverlast na hevige neerslag te verminderen, willen we vergroenen. Hiervoor is ruimte nodig. Groen en bomen hebben niet alleen bovengronds, maar ook ondergronds ruimte nodig om te groeien. Deze ruimte willen we de komende jaren maken door bij herinrichtingen de beschikbare ruimte slim en multifunctioneel te gebruiken. Als er onvoldoende ruimte is voor groen, zetten we andere vormen van schaduw en verkoeling in (bijvoorbeeld luifels, verticaal groen en schaduwrijke bebouwing).
Zo focussen we op Texel op het slim (her)inrichten van het stedelijk gebied en het vergroenen en verblauwen ten behoeve van verkoeling. Dit is tegelijkertijd goed voor het versterken van de biodiversiteit.
De KNMI-scenario's uit 2023 laten zien dat Nederland zowel langere nattere als droge periodes kan
verwachten. Dat geldt ook voor Texel. In het kader van vergroenen onderzoeken we welke plantensoorten geschikt zullen zijn bij dit nieuwe klimaat. Door de stijgende temperaturen en toenemende droge periodes zijn niet alle soorten langer geschikt. Naast de nieuwe aanplant zetten we ons ook in om het bestaande groen zo goed mogelijk te behouden en droogtebestendig te maken. Zo wordt ons groenbestand geleidelijk klimaatbestendiger. We maken lijsten met geschikte planten voor toepassingen in de openbare ruimte op Texel. Dit gaan wij doen in het beheerplan.

Concept Uitvoeringsprogramma Klimaat adaptatie
Het vervangen van overbodige verharding door groen zien we als 'laaghangend fruit' waarmee we relatief eenvoudig en snel bijdragen aan een meer klimaatbestendige open- bare ruimte. Dit passen we dan ook zoveel mogelijk toe, vooral bij onze vervangings- en herinrichtingprojecten. Het vergroenen van de openbare ruimte draagt ook bij aan de ambitie om een gezonde en veilige leefomgeving.
Naast het vergroenen van de openbare ruimte kunnen andere eigenaars ook een belangrijke rol spelen in het ontharden en vergroenen van de leefomgeving. Om ontharding op particulier terrein te stimuleren, blijven we deelnemen aan campagnes zoals het NK Tegelwippen

Concept Uitvoeringsprogramma Klimaat adaptatie
Zowel de gemeentelijke als natuur terreinbeheerders zetten in op natuurbehoud en gaan schade door droogte tegen. Naast de boerenbedrijven, grondeigenaren en particulieren, KRW, HHNK, de Lieuw en De Krim. Waar nodig ondersteunen wij hen als gemeente. Ook onderzoeken we hoe we de opkomst van exoten, verontreiniging of eutrofiëring van het water in zowel gemeentelijke als de natuurgebieden terug kunnen dringen.

Concept Uitvoeringsprogramma Klimaat adaptatie
Regenwater gaan wij ontkoppelen en lozen op de directe groen omgeving naast het boezemwater. Door het maken van wadi's als tijdelijke berging van dit regenwater. Zodat het in de grond kan infiltreren.

Concept Uitvoeringsprogramma Klimaat adaptatie
Het ontstenen van overbodige verhardingen en dat omvormen naar groen opnemen in het beleid (bestrating).

3. Uitwerking beleid per thema

In voorgaande hoofdstukken zijn de doelen en kaders van dit beleidsplan verwoord. In dit hoofdstuk zal hiervan per (beleids)thema een uitwerking plaatsvinden

3.1 Biodiversiteit

De gemeente zelf wil de biodiversiteit (landschapselementen, natuurinclusief bouwen, bermen, groenstroken etc) op Texel versterken door ruimtelijke ontwikkelingen en biodiversiteit samen op te laten gaan. Het eiland moet neerslag vasthouden, maar ook bergen, dus is een groenblauwe dooradering met natuurvriendelijke oevers mogelijk maken en hoe “omarmen” we de confrontatie met verzilting.
De openbare ruimte zo inrichten, vraagt niet alleen om behoud van de groenstructuur, maar ook om versterking. In dit plan leggen we essentiële structuren vast (en sluiten zo aan bij de omgevingsvisie). In de omgevingsvisie gaat het om de samenhang tussen ruimte, water, milieu, groen, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed, leefbaarheid en gezondheid. Daarnaast wordt bezien waar versterking van de groenstructuur dan wel nieuwe groenstructuren zijn gewenst.

Op Texel komen bijzondere plant- en diersoorten voor en kan daardoor een eigen bijdrage leveren in het tegengaan van biodiversiteitsverlies. Tevens biedt het Texelse buitengebied mensen die hier wonen en werken dé plaats om die bijzondere planten en dieren te ervaren in hun dagelijkse omgeving. Dit is een unieke meerwaarde die Texel versterkt.
Groen in en rondom de dorpen zorgt voor plant- en dierleven in onze woon- en werkomgeving. De diversiteit aan plant- en diersoorten en bijbehorende leefgebieden, biodiversiteit genoemd, is dat ons landschap voor die soorten geschikt is. Verschillende soorten vormen een levensgemeenschap en zijn daarbij vaak afhankelijk van elkaar, zoals bestuivers en bloemen. Als de ene soort niet kan overleven, gaan ook de andere soorten die daarvan afhankelijke zijn onderuit. Dit wordt ook duidelijk gemaakt in de Natuurherstelverordening – eigenlijk een biodiversiteitswet (uitbreiding van de Habitatrichtlijn 1992- Natura 2000). De nieuwe wet spreekt zich breed uit: over het herstel van verzwakte ecosystemen, over het beschermen van bestuivende insecten, evenals bos en weidevogels, over vernatting van veenweidegebieden, maar ook over de hoeveelheid groen in stedelijk gebied. Daarmee legt de wet inspannings- en rapportageverplichtingen op aan alle overheidslagen: rijk, provincie, gemeente en waterschap. En dan doen we omdat het nodig is om Texel leefbaar en klimaatrobuust te houden.

Belangrijk is dat verbindingszones ook echt functioneel zijn, dus zeker voldoende breed, met voldoende dekking, zonder veel obstakels en niet te lang. Net als mensen maken plant en dier bij het verplaatsen gebruik van verbindingen, waarbij oevers, boom- en bermstructuren de infrastructuur vormen. Mogelijkheden zijn houtrillen maken: een stapel van dikker en dunner resthout waar allerlei dieren graag gebruik van maken en blad en snoeiresten laten liggen om de bodemstructuur te verbeteren. Grotere groenvakken en het gebruik van inheemse soorten.

Biodiversiteit is vertaald in de volgende ambities (Bron: Deltaplan Biodoversiteits-herstel):

Groen ontwikkelen

- Ecologisch groen toevoegen aan buurten met weinig natuurwaarden of bij missing links in het natuurnetwerk.
- Inrichting en beheer aanpassen ter verhoging van de biodiversiteit (Lokale plantensoorten en inheems plantmateriaal, geen eenvormige aanplant ter voorkoming ziekten en plagen, blad en snoeiresten laten liggen i.v.m. verbetering bodemstructuur, houtrillen maken).
- Bewoners en gebiedseigenaren bewust maken van de mogelijkheden om op eigen terrein (gebouw en tuin) aan groen bij te dragen.
- Zoeken naar een samenwerkingsverbanden om dit gezamenlijk vorm te geven.

Groen beschermen

- Gericht op kwetsbare soorten.
- Specifieke ecologische groeninrichting en beheer om kwetsbare habitats en locaties met zeer bijzondere plant- en diersoorten in hun voortbestaan te beschermen. Hierbij streven

naar een hoge habitatkwaliteit om meest kritische soorten als indicators te faciliteren (kwaliteit realiseren).
- In openbare ruimte gelegen dichtbij de locaties met bijzondere soorten, groeninrichting en beheer aanpassen op deze soorten daar waar wenselijk.
- Eigenaren en beheerders van locaties waar bijzondere soorten voorkomen, bewust maken van de aanwezigheid van deze soorten en hoe hier mee om te gaan.
- zoeken naar een samenwerkingsverband om gewenst gedrag gezamenlijk vorm te geven.
- In de omgeving van natuurwaarden voldoende buffer realiseren en behouden om ongewenste invloeden te voorkomen.
- Aandacht voor ecologisch beheer van ruigte en struweel, om daarmee voldoende habitatkwaliteit te waarborgen.

Ruimtelijke structuren beschermen en met groen ontwikkelen

- Natuur Netwerk Nederland (NNN) beschermen.
- Op niveau van het landschap zorgdragen dat de bijzondere structuren en gebieden voldoende oppervlak en voldoende verbinding behouden.

NNN Noord Holland

- Zorgen dat abiotische processen (bijvoorbeeld waterhuishouding) die bepalend zijn voor de bijzondere kwaliteiten van ecologische structuren en gebieden worden gewaarborgd.
- Behouden en versterken van bomenlanen, bermstructuren en oevers die de grotere groengebieden met fijnmazig natuurnetwerk in woon- en werkgebieden verbinden.

Groen in de omgeving versterken (ecologisch groenbeheer).

- Bedrijven bewust maken van de bijdrage die zij kunnen leveren aan biodiversiteitsbehoud.
- Zoeken naar een samenwerkingsverband om dit gezamenlijk vorm te geven.
- Afstemmen van het gemeentelijk ecologisch groenbeheer met het particulier groenbeheer op bedrijventerreinen.
- Bij nieuwe inrichting en beheer raadplegen en toepassen Ecologisch groenbeheer.

Bomen en planten zetten het schadelijke CO2, dat medeverantwoordelijk is voor de klimaatverandering, om in zuurstof. Daarnaast dempt groen de temperatuur op het eiland en verbetert zo het klimaat. Een groene omgeving heeft meer capaciteit voor waterberging en zuivert tegelijkertijd het water dat terechtkomt in singels en sloten. Dit heeft positieve invloed op de benodigde capaciteit van het rioolstelsel in een wijk. Daarnaast kunnen planten op daken en tegen gevels de isolatie van de woningen verbeteren en zo het energieverbruik verminderen. Tot slot biedt het groen een vestigings- en schuilplaats voor planten en dieren. Dit is van groot belang voor de soortenrijkdom en vitaliteit van de flora en fauna en de daarmee samenhangende vatbaarheid voor ziektes.

3.1.1 Groenblauwe dooradering

Om de biodiversiteit te vergroten realiseren we meer groen in de kernen. Hierdoor zorgen we dat onze inwoners meer ruimte hebben om te bewegen en te ontmoeten. Het groen draagt ook bij aan klimaatadaptatie en de omgevingskwaliteit. In bestaande wijken verwelkomen we initiatieven die bijdragen aan meer en kwalitatief beter groen. Kwalitatief goed groen gaat bijvoorbeeld over de juiste plantenkeuze op de juiste plek, geschikt voor en passend bij de omgeving. Meer biodiversiteit maakt de structuur sterker. Daarnaast versterken we de verbinding tussen de kernen en het omliggende landschap. We koesteren en versterken het netwerk van landschapselementen (denk aan bomenrijen, wallen en sloten) in het buitengebied. Dit netwerk van landschapselementen vormt de zogenoemde ‘groenblauwe dooradering’. De

landschapselementen hebben verschillende functies in het landelijk gebied. Het zijn plekken waar planten en dieren kunnen schuilen en waar ze zich langs kunnen verplaatsen. De groenblauwe dooradering vormt een belangrijke basis voor biodiversiteit. Ook dragen landschapselementen bij aan de belevingswaarde van het landschap. Elk landschapstype heeft zijn eigen kenmerkende elementen, die mede de identiteit van de plek bepalen.

We willen regenwateroverlast tegengaan door maatregelen zoals beperking van verhardingen en het creëren van waterberging. Maatregelen hiervoor zijn al opgenomen in het Programma Stedelijk Water en Riool. Daarnaast zien we het liefst groene voortuinen met zo min mogelijk verharding om zo ook het gebruik als parkeerplaats tegen te gaan. We kunnen het gebruik van groene daken stimuleren door eventueel subsidie aan eigenaren van woningen te verstrekken.

3.1.2 Landschapsbeleving

De landschappelijke diversiteit op ons eiland is groot: hier komen het keileemlandschap, het aandijkingenlandschap, het strandwallen- en strandvlaktenlandschap en het jonge duinlandschap samen. We willen die diversiteit benadrukken en mensen de landschappelijke karakteristiek laten beleven. Daarom stimuleren we grondeigenaren tot de aanleg en het beheer van landschaps-, en waterelementen, wandelpaden over boerenland en randen. Daarbij horen ook vergoedingen als tegemoetkoming voor de inbreng van landbouwgrond bij de aanleg van nieuwe landschapselementen zoals schaduwplekken voor het vee. Daarnaast creëren we een overgangszone tussen de duinen en de polder, waarbij we de landschappen versterken en het natuurgebied toegankelijk houden. Tevens streven we naar een aantrekkelijke, landschappelijke entree van Texel.

3.1.3 Waardevol buitengebied

Het buitengebied op Texel is belangrijk voor de biodiversiteit op het eiland. Daarom willen we het specifieke Texelse landschap behouden en versterken. Daartoe zetten we in op een passende synergie tussen groen en toekomstbestendige landbouw. We houden natuurgebieden waar mogelijk toegankelijk zodat iedereen van de natuur kan genieten. We versterken de verbinding tussen de dorpen en het omliggende landschap. We verkennen verbreding van het welstandsbeleid met ‘groen’. Ook zetten we in op groenblauwe dooradering, wat betekent dat we natuurlijke elementen in het agrarische landschap willen terugzien. Denk aan hout- en tuinwallen, bomenrijen, kruidenrijke randen, sloten, watergangen met natuurlijke oevers en kolken. Verder ontwikkelen we een bufferzone tussen de duinen en de polder.

3.2 Bomen, bosplantsoen en overig groen

Om het eiland klimaatrobuust te maken, de biodiversiteit te vergroten zodat eenieder daar gezonder op kan verblijven moeten er meer bomen en meer groen komen. Maar wat betekent dit voor de bestaande bomen en het groen? Op Texel willen we bomen in stand houden en het bomenareaal versterken. Bomen zijn belangrijk en wij streven naar instandhouding en ontwikkeling van een duurzame en robuuste bomenstructuur.
Om invulling op bovenstaande te geven gaan we uit van de 3-30-300 vuistregel (Bron: Cecil Konijnendijk 2021) en vergroenen we stenige plekken d.m.v. bomen dan wel beplanting. Voor de 3-30-300 regel gelden de volgende principes:

3 (volwassen) bomen zichtbaar vanuit elk huis

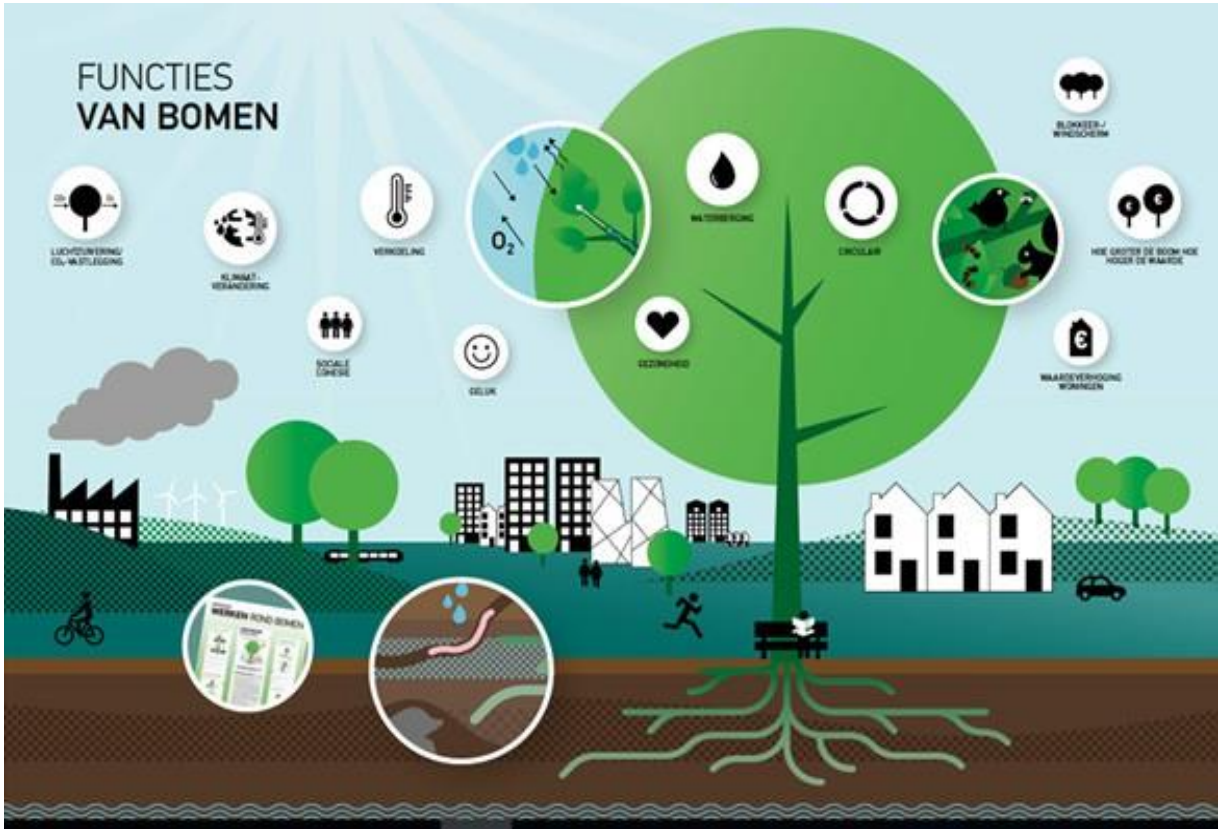
Zoals aangegeven wijst onderzoek uit dat groen een positieve bijdrage levert aan de fysieke en mentale gezondheid en welzijn van de bevolking. Zicht op groen is dus belangrijk. Omdat veel mensen het grootste deel van de dag inpandig doorbrengen, wordt gesteld dat vanuit elke woning, werkplek en schoollokaal zicht hebben op minimaal drie (volwassen) bomen een goede graadmeter is.

30% bladerdek in elke buurt

Met het veranderend klimaat met o.a. piekbuien en hittestress zijn bomen van groot belang. Uit onderzoek blijkt dat een bladerdek van 30% van de niet-bebouwde ruimte, voldoende effect heeft op bovenstaande effecten. Hierbij is het belangrijk te beseffen dat er een optimum is (locatieafhankelijk). Bij een drukke weg is uitwisseling van lucht met de omgeving van belang in het kader van de luchtkwaliteit. Daarnaast is er maar een beperkt aantal dagen van het jaar sprake van extreme temperaturen. Op andere dagen (bv. in het vroege voorjaar of late najaar) is het wenselijk dat er ook zonnige plekken zijn. 30% bedekking geeft daarmee een goede richting.

300 meter vanaf een park (of andere groene ruimte)

Het Europees bureau van de Wereldgezondheidsorganisatie adviseert een maximale afstand van 300 meter tot de dichtstbijzijnde groene ruimte. 300 meter is een afstand waaronder mensen veel gebruik maken van het betreffende groen. In de Maatlat Groene Klimaatadaptief gebouwde Omgeving staat de regel dat iedereen op 3 min lopen 200m2 beschaduwing heeft.
Boven de 300 m loopt het gebruik snel terug. Qua grootte van het groen, wordt uitgegaan van 1 ha. Met een dergelijke maat is het groen goed recreatief te gebruiken, wat zowel de lichamelijke als geestelijke gezondheid ten goede komt.
Om inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken met betrekking tot deze drie richtlijnen in onze gemeente, kunnen kaarten worden gemaakt, waarop m.b.v. kleuren is aangegeven wat de huidige situatie in onze gemeente is. Op basis daarvan is per wijk bij te sturen op bovenstaande drie vuistregels en kan per wijk bepaald worden op welk type groen ingezet moet worden en waar het aanwezige groen in elk geval gespaard moet blijven.
In de bebouwde kom op Texel is er over het algemeen op loopafstand voldoende groen, maar streven we nog steeds naar meer beschaduwing en voldoende groenbeleving. Met een verstandige inzet van groen kan de impact van klimaatverandering worden verminderd en kan schade worden voorkomen: dit is klimaatadaptatie. Vergroenen levert niet alleen een groter oppervlakte voor waterberging op, maar zorgt ook voor verkoeling in de vorm van schaduw en door verdamping.

Praatplaat functies van bomen (Bron: Handreiking Omgevingswet en bomen, Handboek Bomen)

3.2.1 Hoe om te gaan met het kappen van bomen?

Bomen zijn altijd onderwerp van discussie en roepen altijd emotie op, zowel positief als negatief. De gemeente kapt alleen bomen als het nodig is door gevaar, onderhoud (wijker/blijver) of de groeiomstandigheden zijn zo slecht dat verdere ontwikkeling onmogelijk is. We koesteren onze bestaande bomen en kappen dus niet voor bijvoorbeeld zonnepanelen.

Bij nieuwe inrichting moet vaak het bestaande groen plaats maken voor de nieuwe inrichting met later nieuw groen. Uitgangspunt van dit beleidsplan is dat er beter al bij het maken van plannen rekening gehouden moet worden met bestaand groen. Het dient zoveel mogelijk geïntegreerd te worden in de nieuwe plannen. Dan is minder compensatie nodig en wordt er voor de biodiversiteit jaren in tijd gewonnen.

Het uitgangspunt in dit Beleidsplan Groene Infrastructuur is:

1. Bij bouwplannen dient de bestaande boombeplanting een belangrijke rol te spelen en als uitgangspunt te worden genomen. Onze bomen worden niet gekapt, maar we proberen ze in te passen. Als eerste wordt geïnventariseerd wat de toekomstverwachting en conditie van de boom is. Dit wordt meegegeven aan de bouwer/ontwikkelaar. Het bouwplan dient te worden afgestemd op de bestaande boombeplanting. Daarna wordt bij het bouwplan een onderbouwing over het eventuele effect op de boom (Boom effect analyse -BEA) opgesteld.
2. Bij bouwplannen wordt rekening gehouden met het plaatsen van zonnepanelen. Bestaande bomen worden niet gekapt of gesnoeid voor zonnepanelen.
3. Bij herinrichting hanteren we als basis voor werken met en rondom bomen het Handboek bomen van het Norminstituut bomen. De gemeente maakt het handboek daarmee onderdeel van het beleid.
4. Vooruitlopend zal het Convenant Toekomstbestendig bouwen gehanteerd worden. Natuurinclusief bouwen wordt de norm, het draagt bij aan biodiversiteit.

Hoe wordt een gekapte boom gecompenseerd ? Allereerst is het belangrijk om te vermelden dat er jaarlijks circa 100 bomen bijgeplant worden, ongeacht of er gekapt wordt of niet. Stel dat een boom uit beheer of veiligheid toch gekapt moet worden, dan wordt deze gecompenseerd. De raad heeft middels een motie opgeroepen om tot een praktische compensatieregeling te komen. In den lande worden hiervoor verschillende methodes gehanteerd. Vaak zijn deze echter complex en moeilijk uitvoerbaar. De ecologische waarde verschilt per boom en heeft ook te maken met zijn standplaats. Een berk in het landschap heeft een hogere waarde dan een boom in de verharding.
I-Tree Eco komt tot de conclusie dat dit nog niet te berekenen is.

Bron: De BATEN van BOMEN - Resultaten van i-Tree Eco in Nederland
Is het mogelijk om de ecologische waarde van een boom te bepalen? Er is vooral gekeken naar de ecologische waarde van bomen in de zin van hun bijdrage aan de diversiteit van het bomenbestand. 'Ecologische waarde' is ook op te vatten als de waarde van een boom voor andere plant- en diersoorten: als woon-, rust- of nestelplaats, als foerageergebied of leefomgeving. Maar is deze waarde van een boom te bepalen? Uit literatuuronderzoek blijkt dat dit in principe moet kunnen, al is de ecologische waarde van een boom sterk afhankelijk van de omgeving waarin hij staat en is het erg specialistisch werk. Verder zeggen cijfers per boom nog niets over het bomenbestand als geheel. In ieder geval is deze methode nog niet compleet en nog niet rijp om te implementeren in i-Tree Eco.

Gelet hierop zijn er een aantal mogelijkheden.

A. Ecologische Waarde Potentie (EWP)

Een mogelijke oplossing is om uit te gaan van de Ecologische Waarde Potentie (EWP) van een boom. Hierin wordt uitgegaan van de levenscyclus van een boom en de (potentiële) ecologische waarde die en boom kan bereiken. Stel er wordt een oude eik gekapt omdat deze aan het einde van zijn levenscyclus is, dan kan daar een eik van dezelfde soort voor teruggeplaatst worden. Deze teruggeplaatste eik bereikt op termijn immers ook weer zijn einde van de levenscyclus met de daarbij behorende ecologische waarde

B. Ecosysteemdiensten

Dat bomen waardevol zijn, daar is iedereen het wel over eens. Maar hoe druk je die waarde uit? Het begrip ecosysteemdiensten probeert daar een lijn in te brengen. Onderzoekers van Wageningen UR leggen dit begrip als volgt uit: Ecosysteemdiensten drukken de baten uit die de natuur de mens biedt, uiteenlopend van

voedsel tot geestelijk welbevinden. Aan deze baten wordt een waarde toegekend.

Ecosysteemdiensten zijn er in veel categorieën, de belangrijkste zijn:

Maatschappelijke waarden (Gezondheid & Ontspanning)
- Lagere zorgkosten (groen nodigt uit tot bewegen en vermindert stress)
- Educatie en bewustwording
- Recreatie en toerisme (mensen flaneren langs een laan, picknicken in het park)
- Sociale cohesie (bijvoorbeeld door buurt(-moes)tuinen of bankjes in het park)
- Verminderen wind
- Verhogen kwaliteit van leven (mensen vinden groen aantrekkelijk en prettig)
- Veraangenamen fiets- en voetgangersroutes

Ecologische waarden (Klimaat & Biodiversiteit)
- Aangenaam microklimaat creëren (verkoeling, schaduw, beschutting tegen wind)
- CO2 vastleggen, zuurstof productie en zuivering van de lucht
- Bodemvruchtbaarheid verbeteren
- Meer leefruimte voor dieren en planten
- Verminderen van hitte en hittestress
- Vormen van een netwerk voor dieren en planten
- Voedselvoorziening voor dieren en planten
- Waterafvang door regenwater vast te houden, grondwater te stabiliseren en water te verdampen en
- directe uitdroging van de bodem door schaduw tegengaan

Economische waarden (Imago & Ontwikkeling)
- Aankleding/belevingswaarde/esthetiek
- Binding bewoners, bedrijven en werknemers aan omgeving
- Cultuurhistorische rijkdom
- Energiebesparing voor gebouwen
- Hogere vastgoedprijzen (huizen en bedrijven in het groen zijn meer waard)
- Investeringen (investeerders hebben een voorkeur voor groene aantrekkelijke locaties, waar de gebruikers prettiger wonen, werken en winkelen)
- Productie van voedsel voor gebruikers van de stad (fruit, noten)
- Representatie van de stad/internationale beeldvorming als groene stad
- Visuele afscherming
- Hogere verblijfskwaliteit in winkelgebieden waardoor winkelend publiek langer blijft
- Beschikbaarheid materialen met economisch waarde (denk aan snoeihout voor spaanplaat, hout voor planken en meubels)

Als je ecosysteemdiensten zichtbaar maakt, zie je dat groen veel meer voordelen oplevert dan je in eerste instantie denkt, zeker in relatie met actuele opgaven in de openbare ruimte voor klimaatverandering, gezondheid en biodiversiteit. Uit bovenstaande blijkt echter ook dat het bepalen van de baten erg complex, arbeidsintensief en veelal subjectief is.

C. Bomenbalans en w-waarden

De bomenbalans en w-waarden komen voort uit het Handboek bomen van het Normeninstituut bomen gebruiken. Het Handboek bomen omvat gestandaardiseerde kwaliteitseisen, richtlijnen en normen die van toepassing zijn bij de uitvoering van werkzaamheden in, rond en met bomen. Voorgesteld wordt het handboek onderdeel te laten uitmaken van het beleid. Om te kunnen bepalen hoe een boom gecompenseerd moet worden is het van belang de waarde van bomen te kunnen meten. Het Norminstituut bomen heeft daarvoor twee methodieken uitgewerkt. Het W cijfer en de bomenbalans.

W cijfer

In het handboek bomen heeft dit instituut een methode uitgewerkt om de waarde van bomen te bepalen; het W cijfer. Dit cijfer geeft inzicht in de technische kwaliteit van de boom. Een inspecteur bepaalt de conditie van de boom, de verwachte levensduur, beheerbaarheid, boomkroondiameter en boomkroonvolume. Vervolgens wordt met behulp van rekenregels het W cijfer berekend. De boom kan een waarde van 0, 2, 4, 6, 7, 8 of 10 scoren. Een boom met score 0 is onhoudbaar, een boom met score 10 heeft een levensverwachting van nog minimaal 15 jaar, en een boomkroonvolume dat groter is dan 1250 m3.

Bomenbalans (=aantallen + kroonvolume)

Het boomkroonvolume speelt ook een belangrijke rol in het opmaken van een bomenbalans. Daarin wordt uitgewerkt wat de waarde is van de bomen in een projectgebied in de bestaande situatie, in aantallen bomen en het bijbehoren-

de kroonvolume. Voor de balans wordt vervolgens uitgewerkt hoeveel bomen in de nieuwe situatie zijn gepland, en wat de nieuwe aantallen en het bijbehorende boomkroonvolume is. Een dergelijke berekening maakt inzichtelijk dat ook als er even veel bomen terug worden geplant, er in de vakken een verlies in boomkroonvolume zal ontstaan.

Ook voor deze methode geldt dat deze complex, arbeidsintensief en gedeeltelijk subjectief is.

Aanbeveling:
Voor elke boom die wordt gekapt (niet in bosplantsoen) planten we een nieuwe boom terug. Gelet op het feit dat methodes B en C erg complex, arbeidsintensief en (gedeeltelijk) subjectief zijn wordt voorgesteld om gekapte bomen te compenseren middels de Ecologische Waarde Potentie (EWP) methode waarbij een minimale omtrek van 22 centimeter de leidraad is.

3.2.2 Bosplantsoen

Op Texel zijn grote vakken bosplantsoen aanwezig, niet alleen in de dorpen, maar vooral in het buitengebied. Zij hebben vooral een inheems sortiment (veldesdoorn, liguster, eik, esdoorn etc). Bij bosplantsoenvakken planten we meer bomen en heesters dan er uiteindelijk overblijven. Door snelgroeiende- en langzaam groeiende soorten bij elkaar te planten, worden langzaam groeiende planten bijvoorbeeld de eik als het ware omhoog getrokken door de snelgroeiende beplanting. Daarna wordt bekeken welke langzaam groeiende soorten uit kunnen groeien tot een boom en om die lucht en ruimte te geven wordt een deel van de snelgroeiende beplanting verwijderd. Dit systeem noemen we het wijker/blijver principe. Indien we niet dunnen wordt de beplanting iel en dun en aan de onderzijde kaal (alles blijft maar naar het licht groeien). En hierdoor neemt de biodiversiteit af en we willen juist dat die toeneemt. Het is belangrijk dat bosplantsoenvakken toenemen en hun aantal niet verminderd.

Aanbeveling:
Uitgangspunt is dat het aantal m2 bosplantsoen niet afneemt. Dat neemt niet weg dat bomen in het bosplantsoen gekapt kunnen worden om andere bomen tot volle wasdom te laten komen (wijker/blijver principe). Deze bomen worden niet gecompenseerd.

3.2.3 Extra bomen planten

Vanuit de raad is er de wens als 1 boom wordt gekapt liefst 2 bomen terug te laten komen. Wij willen conform het klimaatakkoord 1% bijplanten (circa 100 bomen per jaar) en we gaan uit van de Maatlat Groene Klimaat adaptief gebouwde Omgeving (Rijksbrief 23 maart 2023). Dat is zeker in de stedelijke omgeving lastig. Vaak liggen er veel kabels en leidingen en tegenwoordig is het belangrijk dat een boom goede groeiomstandigheden mee krijgt omdat het anders nutteloos is de boom te planten. Het streven is de boom oud te laten worden. Momenteel is de gemiddelde leeftijd van een boom ca. 30 jaar. Er is onderzoek gedaan waar en hoe er meer bomen kunnen worden geplant. Daartoe zijn voor alle kernen de bestaande bomen geprojecteerd, de BGT (Basiskaart Grootschalige Topografie) daarop toegepast en alle gras-, bodembedekkende- en heestervakken ingevoegd. Uitgangspunt was dat een nieuwe

boom minimaal 6 m van een bestaande boom wordt geplaatst.

Aanbeveling:

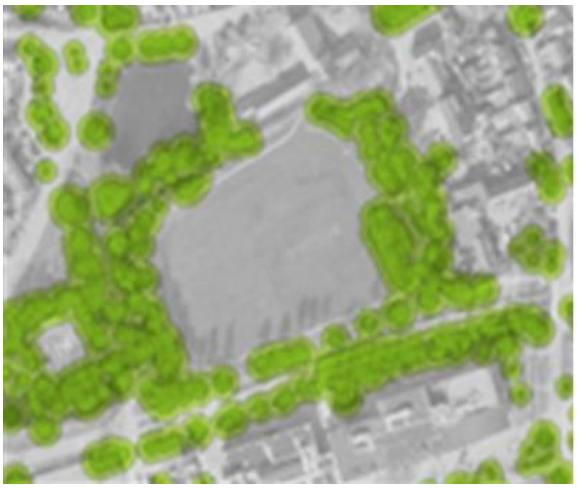
Conform het klimaatakkoord zal jaarlijks 1% bijgeplant worden, dit komt neer op 100 bomen.

Tabel behorende bij Rijksbrief 23 maart 2023

Bestaande bomen Den Burg

Bestaande bomen locatie Den Burg met 6m ruimte

Bestaande groenvakken locatie Den Burg

Mogelijke nieuwe bomen locatie Den Burg

Nu is dit voorbeeld de ijsbaan, het is niet de wens die vol te planten, maar de ruimte er omheen lijkt voldoende ruimte voor ca 60 bomen te bieden. Deze locaties moeten natuurlijk op kabels en leidingen worden onderzocht, maar het toont wel aan dat er voldoende locaties beschikbaar zijn.

Het resultaat van Den Burg:

Bestaande bomen

Simulatie nieuwe bomen

Totaalbeeld

Dit zelfde is bekeken voor extra groenvakken. Waar ligt momenteel verharding die in een groenvak gewijzigd kan worden? Ook hier is het een theoretisch exercitie, maar geeft wel inzicht wat er aan mogelijkheden is. Er wordt dus onderzocht waar momenteel verharding ligt, die mogelijkerwijze omgevormd kan worden naar een groenvak. Er moet dan wel 1.80m rond het vak aanwezig zijn en om het groen op “toekomstige” manier te onderhouden is van een vak van minimaal 1 m breed en 20 m2 groot uitgegaan. Het resultaat van deze analyse is dat voor de gehele gemeente 193.420 m2 in theorie te ontharden is.

Er zijn dus voldoende mogelijkheden om te vergroenen, meer dan men in eerste instantie misschien zou denken. Dit zal verder uitgewerkt moeten worden.

Over de kwaliteit van het huidige bomenbestand en het beheer wordt in deel 2 nader ingegaan.

Huidige verharding Den Burg

Mogelijkheden

3.2.4 Monumentale en waardevolle bomen

Ook is belangrijk monumentale en waardevolle bomen te beschermen. Daartoe staan deze bomen op een monumentale bomenkaart. Deze bomen hebben een beschermde status. We leren daaruit welke bomen het goed doen op Texel en willen we het toepassen van deze bomen stimuleren bij nieuwe plannen. Ook zijn er bomen die zich kunnen ontwikkelen tot volgende generatie monumentaal, het is goed deze bomen al aan te wijzen en ze op voorhand te beschermen.

3.2.5 Bestaande bomen en Zonnepanelen

In het kader van de energietransitie is het aantal zonnepanelen sterk toegenomen. De verwachting is dat dit de komende tijd nog verder groeit. Enerzijds dragen zonne¬panelen bij aan de opwekking van duurzame energie, anderzijds dragen bomen bij aan de verbetering van het klimaat. Het algemeen belang van bomen prefereert boven het individueel belang van bewoners/VVE’s en zij dienen daar rekening mee te houden.

Juridisch kader:

In artikel 5:37 van het Burgerlijk Wetboek worden vormen van hinder genoemd. Of sprake is van onrechtmatige hinder is afhankelijk van de specifieke omstandigheden. Het maatschappelijk belang van bomen is in de basis groter dan het individuele belang van de eigenaar van zonnepanelen. Ook is sprake van het ‘anterioriteitsbeginsel’. Simpel verwoord, wat was er eerder, de boom of het zonnepaneel?

Standpunt gemeente Texel:
Overlast door schaduwwerking op een dak met zonnepanelen is bij bestaande bomen **geen** reden tot kap of (vervroegde) snoei. Rendementsverlies van zonnepanelen is geen reden tot kap.
In de regel doet gemeente **niets** bij:

- beperkte schaduw (< 6 uur/dag in de woonkamer tussen 10 en 18 uur);
- natuurlijke val van blad, bloesem, zaad en vrucht;
- vogelpoep, luizen, spinselmot, allergieën of druipende bomen (honingdauw);
- concurrentie met beplanting in tuinen (verminderde groei door wortelconcurrentie);
- bestaande bomen in relatie tot zonnepanelen;
- monumentale bomen en bomen in de hoofdstructuur.

Bij aantoonbaar zware overlast zal de gemeente de boom behouden met ingrepen, zoals bij:

- schade aan verharding door beworteling -> verharding herstellen of plaatsen wortelscherm;
- (schuur)schade door takken dichtbij gebouw -> snoei (innemen takken);
- ernstige overlast door schaduw (> 6 uur/dag in de woonkamer -> snoei (innemen takken).

Kappen van bomen komt alleen in zeer uitzonderlijke gevallen voor, zoals bij:

- veiligheid voor de omgeving.
- combinatie van verschillende vormen van overlast.
- aantoonbare schade aan fundering, kabels en leidingen.
- door noodzakelijke ontwikkelingen in de buitenruimte zoals het reconstrueren van wegen of andere ontwikkelingen.
- Uitzichtloze slechte conditie.

Een gekapte boom wordt te allen tijde gecompenseerd!

3.3 Overig groen

In het kader van een groene prettige leefomgeving en in het belang van klimaatadaptatie zal de gemeente het openbaar groen in de wijken zoveel mogelijk in eigendom behouden en in beginsel dus niet uitgeven (verkopen of verhuren). Voor eventuele overgebleven stroken “snippergroen-restgrond” –eigendom gemeente- die voor de gemeente niet van toegevoegde waarde (kunnen) zijn en/of een functie hierin (kunnen) hebben, kunnen aangrenzende particuliere eigenaren desgewenst een verzoek indienen.
Verzoeken tot aankoop van “snippergroen-restgrond” worden door de gemeente situatie-afhankelijk beoordeeld. De gemeente geeft in elk geval geen snippergroen-restgrond uit als:

- In of vlak naast de betreffende grond kabels en leidingen aanwezig zijn;
- De grond onderdeel uitmaakt van een groenstructuur, groenbuffer dan wel een ecologische verbindingszone;
- Er waardevolle beplanting en/of bomen op de gemeentegrond aanwezig zijn;
- De omliggende kwaliteit door uitgifte wordt aangetast;
- De aangrenzende grond geen eigendom is van de aanvrager;
- De grond onderdeel is van (mogelijke) toekomstige ontwikkelingen.

Bij uitgifte van snippergroen-restgrond worden door de gemeente de jaarlijks vastgestelde grondprijzen gehanteerd conform de Nota Grondbeleid.
De gemeente werkt volgens het ‘Didam arrest’.

3.4 Circulariteit

De gemeente wil meer circulair gaan werken, dit geldt ook voor het groenbeheer.
Uitgangspunt is dat er gezocht wordt naar milieuvriendelijke oplossingen bij de keuze van de materialen die toegepast worden; voor speelondergronden worden in plaats van rubber, boomschors/houtsnippers of gras gebruikt. Met onze grondstoffen gaan we zuinig om: waar mogelijk wordt bijvoorbeeld bestratingsmateriaal in projecten hergebruikt. Ook voor straatmeubilair kiezen we voor duurzame materialen. Circulaire materialen staan echter nog in de kinderschoenen en we zijn zeer afhankelijk van wat er in de markt beschikbaar is. De nieuwe ontwikkelingen die op de markt komen zijn vaak nog aanzienlijk duurder dan de traditionele. Waar het kan iets niet doen of aanleggen en dus geen gebruik maken van grondstoffen is het allerbeste.

3.5 Gezondheid

Groen heeft een positieve invloed op de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners. De gemeente vindt het belangrijk dat de dorpen schoon, veilig en aantrekkelijk zijn om in te verblijven. Inwoners, bedrijven en gemeente leveren daaraan gezamenlijk een bijdrage.
In het groen voel je je gezonder. Groen kan uitnodigen om te bewegen en je te ontspannen. Als kinderen kunnen spelen in het groen geeft dat extra stimulans om zich te ontplooien, zich lekker te voelen en gezond te blijven. Voor mensen van alle leeftijden is het gezond om voldoende buiten te komen en te bewegen.
Groen kan je gezonder maken, direct door het leefklimaat te verbeteren zoals met verkoeling in de schaduw van een boom en indirect door de helende werking die uitgaat van een groene omgeving. Daarbij moet groen worden ingericht als uitnodiging om te bewegen, spelen, sporten en recreëren, naast het inzetten om het leefklimaat te verbeteren. In de Tuunen gebruiken we de Spin van LouisBolk-instituut. Naast fysiek, gaat het ook over sociaal welbevinden waar groen in de buurt een essentiële rol bij speelt.

Uitgangspunten

- Waar schakels in het netwerk ontbreken deze aanvullen.
- Mogelijkheid om te recreëren / spelen in de nabijheid.
- De gemeente zoekt samen met bewoners locaties voor spelen, recreatie en extensieve sportbeoefening waar dat nog ontbreekt en kiest een passende inrichting afgestemd op de doelgroep.
- Spelen kan in het groen op veilige plekken. Sociale controle wordt gestimuleerd door de aanwezigheid van bankjes, waar mogelijk zicht op de speelplekken vanuit woningen of nabijgelegen horeca.
- Ieder dorp heeft voldoende (natuurlijke) speelplekken voor diverse doelgroepen.
- Speel- en zitbomen maken.
- Netwerk van routes met schaduwrustplaatsen inrichten voor woon-werkverkeer en recreatief gebruik, als aanleiding om te bewegen (fietsen, wandelen, paardrijden etc).
- Recreatieve verbindingen tussen dorpen en buitengebied.

Daarom is groen en de instandhouding daarvan cruciaal voor een prettige leefomgeving. Groen is namelijk van groot belang voor de leefbaarheid (vermindert wateroverlast, koelt in de zomer, zorgt voor biodiversiteit) en de volksgezondheid (betere gezondheid en hoger welzijn, sociale cohesie). Bovendien draagt groen bij aan de economie (hogere WOZ waarde en trekt bedrijven). Groen haalt de natuur van de buitengebieden dichterbij de woonwijken.

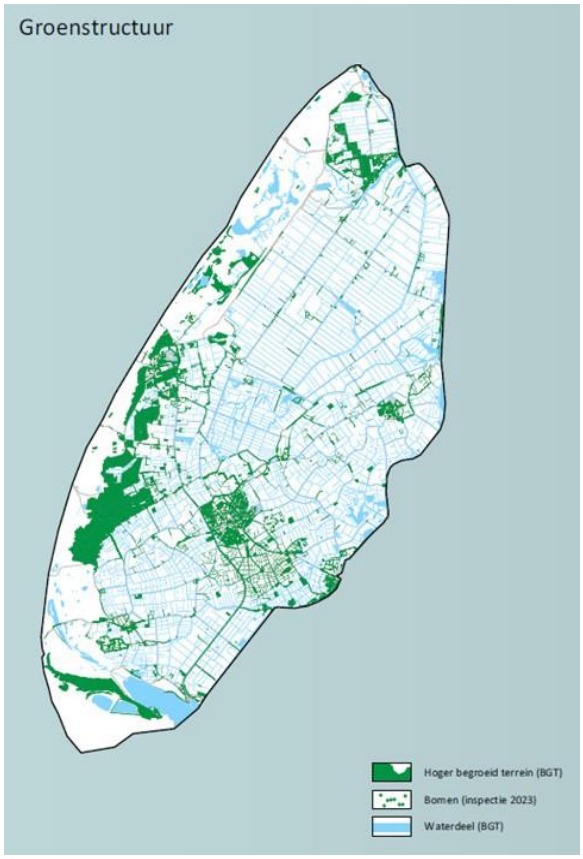
3.6 Educatie/communicatie

De gemeente zet in op educatie van haar inwoners en de toeristen op het gebied van groen d.m.v. Informeren, informatie op locatie en via onderwijs (bijv. schoolpleinen). Het belangrijkste aspect daarbij is draagvlak creëren. Daarnaast is het belangrijk de bewoners te laten ervaren dat minder bestrating helpt bij klimaatadaptatie en meer insectvriendelijk beplanting bijdraagt aan biodiversiteit.

Daarom gaan wij:

- Actief kennis delen over klimaatverandering met diverse partijen en inspireren met voorbeelden van vergroening.
- Informeren over de gevolgen van klimaatverandering, urgentie en belang van maatregelen (zie ook uitvoeringsagenda klimaatadaptatie).
- Informeren inwoners en ondernemers over wat zij zelf kunnen doen: regentonnen gebruiken, groen in plaats van tegels (actie tegelwippen), groene daken, insectvriendelijke beplanting etc.
- Informatie geven over (subsidie)mogelijkheden voor groene daken en gevels.
- Maatregelen op het gebied van flora en fauna zo communiceren dat mensen begrijpen waarom keuzes worden gemaakt, bijvoorbeeld bij het ophangen van vogelkasten, afsluiten van gebieden voor publiek, het kappen van bomen, keuzes in beplanting.
- Groenvoorzieningen beschikbaar stellen die zich lenen om bewoners actief te betrekken en te laten leren over groen.
- Bij groene bewonersinitiatieven educatie over groen stimuleren.
- Vooral aandacht voor kinderen in de lagere schoolleeftijd en hun ouders om groen te beleven, ook in de directe schoolomgeving zoals op schoolpleinen en moestuinen.

3.7 Hoofdgroenstructuur Texel

Kaart: huidige structuur

Op Texel vinden we veel landschap met grote kwaliteit, grote delen zijn van SBB, Natuurmonumenten, defensie, provincie en HHNK stukken in gebruik. Deze gebieden kennen bijzondere waarden voor natuur en natuurbeleving en vormen onderdeel van de al aanwezige groene infrastructuur. Daarnaast kennen de gebieden landschappelijke waarden. Voor de bewoners en toeristen bieden deze gebieden de mogelijkheid om op loop- en fietsafstand van hun woonomgeving van het natuur te genieten. Dankzij dit landschap “om de hoek” heeft Texel een aantrekkelijke uitstraling en is het groen overal dichtbij en goed bereikbaar, samen met boerenerven en winsingels.
Binnen de gemeentegrenzen zijn vooral de boombeplanting die als groene verbindingen in de dorpen gelden. Deze groene lijnen geven structuur aan de dorpen. Beplanting speelt een belangrijke rol bij oriëntatie en herkenbaarheid en bepaalt de identiteit van de plek. Tegelijkertijd biedt dit ruimte aan ecologische verbindingen, het vasthouden, afvoeren en bergen van piekbuien en het tegengaan van hittestress. Hierbij gaat het om bermen, straatbomen, tui-

nen van particulieren en bedrijven, braakliggende percelen, bosplantsoen, windsingels.

Indien we de kaarten met bomen en windsingels bezien ontdekken we “gaten” en zien dat sommige landschappelijke structuren niet doorlopen in de dorpen. Het is dus belangrijk te streven naar robuuste groenstructuren. Alle functies van het openbaar groen zijn gebaat bij een substantiële, robuuste maat. De Texelse groenstructuur is opgebouwd vanuit de structuren vanuit het buitengebied naar de dorpen tot op het niveau van de straatbomen.

Noodzaak is om de huidige Texel groenstructuur te ontwikkelen tot een volledig netwerk. Alle inspanningen, van beleid, ontwerp tot en met beheer, zijn gericht op het tegengaan of opheffen van versnippering.

3.8 Groen in de dorpen

Texel wil naar groenere dorpen met minder verharding, aantrekkelijk, leefbaar en toekomstbestendig zijn. Groen vormt daarbij een belangrijke pijler.
De bestaande identiteit moet behouden blijven en worden versterkt. Qua beleid vinden we het belangrijk dat er een heldere structuur per dorp ontstaat. Bijna elk dorp ligt in een ander landschap met zijn eigen vegetatiekenmerken waardoor het groen in de dorpen een eigen karakter krijgt. Per dorp kunnen we dan integraal bezien welke maatregelen het meest effectief zijn.
Boomstructuren die zijn onderbroken willen we aanvullen, meer groen toevoegen zowel bomen als beplantingsvakken, water waar mogelijk koppelen en te kleine beplantingsvakken vergroten en verlagen waar mogelijk. Ook zal er diversiteit aan het sortiment worden toegevoegd, hiermee verminderen we de kans op ziekten en plagen en vergroten we de biodiversiteit.
Elk dorp heeft wateroverlast en hittestress op lokale plekken. Daarom is het zaak regenwater vast te houden, te bergen en vertraagd af te voeren. Hittestress kunnen we verminderen en minimaliseren door het toepassen van de 3-30-300. Daarnaast gaan we:

1. Verharding zonder functie (zgn. “zinloze verharding”) omvormen naar een plantvak;
2. Parkeerplaatsen vergroenen met open constructies, waar gras in kan groeien;
3. Gazon opwaarderen naar bosplantsoen of kruidenrijke vegetatie;
4. En daken vergroenen.

3.9 Kansen Landschap

We hebben nu het huidige landschap geanalyseerd en willen we de ambities die Texel heeft uitgesproken op het gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulariteit, cultuurhistorie, gezondheid en educatie als volgt vertalen.

De opgesomde wensen zijn vertaald in een toekomstbeeld voor Texel.

Ambities landschap:

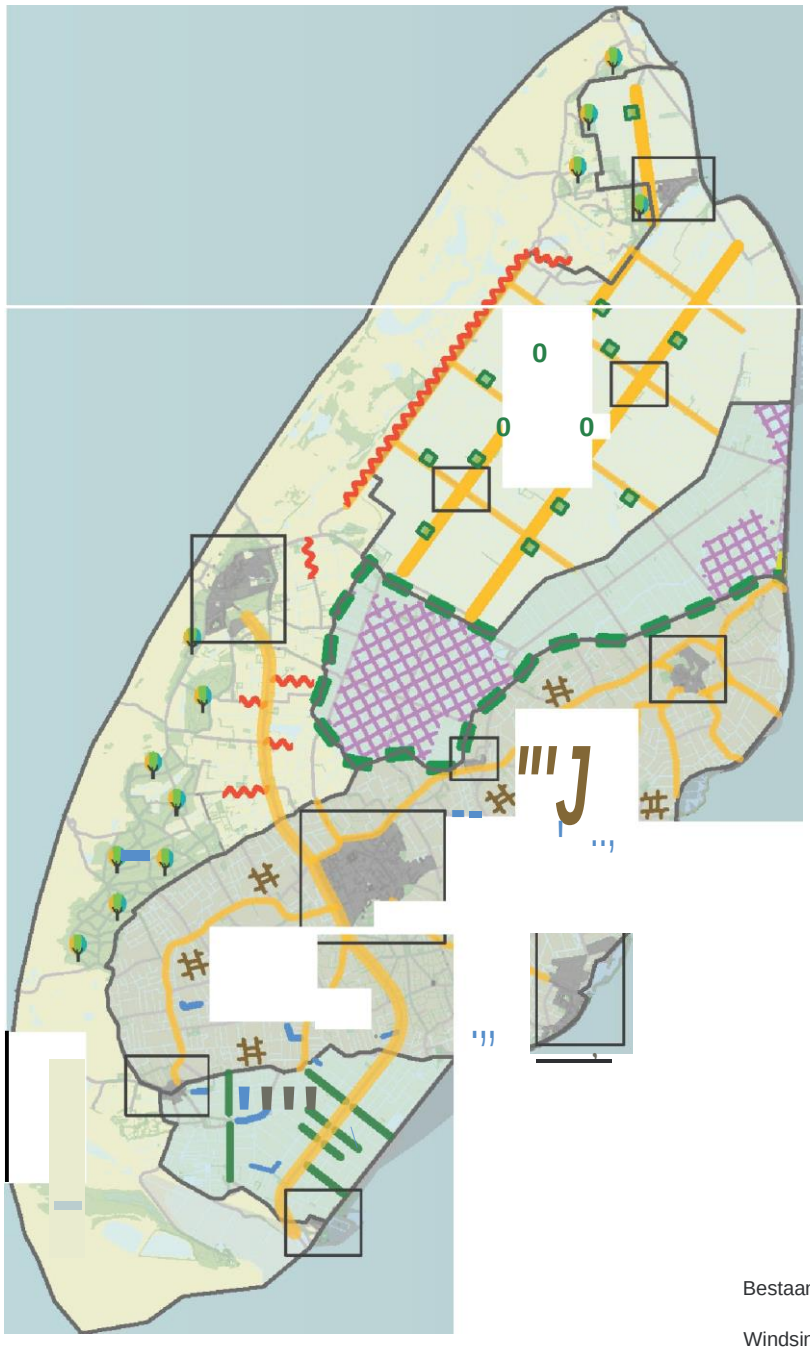
Oude Land:
Vasthouden structuur, toevoegen tuunwallen en waterlopen.

Zeepolders:
Verschil strand en zeepolders benadrukken door toevoegen windsingels, in gesprek gaan over mogelijke transitie minder productieve gronden voor versterking biodiversiteit. Waterberging creëren.

Strandpolders:
Vasthouden aan openheid, ligging dorpen benadrukken met bomen, erven inpakken met beplanting. Waterberging creëren.

Binnenduinrand:
Meer diversiteit in bosgebieden toevoegen door variatie in beplanting

Ambitiekaart

Bestaand **NNN**

Windsingels toevoegen in blokken

Erven in planten

Bloemrijke bermen

Meer diversiteit in bosgebieden

Heester aanplant

Toevoegen Tuunwallen

Natuurvr. oevers bij bestaande sloten + sloten toevoegen

Per dorp bomenstructuur aanvullen

Kansenkaart: toekomstige structuur Texel

4. Overzicht planning en middelen

Hieronder zijn alle acties en projecten weergegeven in een planning, onderverdeeld in termijnen: 2025, korte termijn (2026-2027) en lange termijn (2028 en verder).

Acties		Planning		
Nr	Toelichting	2025	Korte termijn (2026-'27)	Lange termijn (2028 ev)
Planvorming				
1	Behouden en versterken we bomenlanen, bermstructuren en natuurvriendelijke oevers.	X	X	X
2	Richten we het beheer zo in dat deze een positief effect heeft op de biodiversiteit.	X	X	
3	Realiseren we meer groen in de kernen en versterken we de verbinding met het groen buiten de kernen.		X	X
4	Zetten we in op een blauw-groene dooradering.		X	
5	Gaan we binnen de bebouwde kom uit van de 3-30-300 regel.	X	X	X
6	Bomen worden niet gekapt (bij gebiedsontwikkelingen) tenzij het echt niet anders kan	X	X	X
7	Worden er geen bomen gekapt t.b.v. zonnepanelen	X	X	X
8	We creëren meer waterberging zowel binnen als buiten de bebouwde kom		X	X
9	We verminderen regenwateroverlast door beperking van verhardingen		X	X
10	Zetten we in op het realiseren van natuurvriendelijke oevers en wadi's		X	X
11	Vergroenen we parkeerplaatsen (open verharding).		X	X
Onderzoek				
12	We zorgen voor een belangrijke groenstructuur in elk dorp	X		
13	We zorgen voor een betere aansluiting van de groenstructuur in de dorpen met het omliggende buitengebied.	X		
14	Wordt zoveel mogelijk ingezet op het 'ontharden' van de buitenruimte, zo vormen we verharding zonder functie om naar een plantvak.	X		
15	Gaan we het groen op daken uitbreiden		X	
16	Pilot Groen in Oosterend	X		
17	Pilot Groen in De Koog	X		
Organisatie				
18	Bevorderen we de aanleg van authentieke tuinwallen.	X	X	X
19	Aanstelling projectleider groen	X		
Uitvoering				
20	Voegen we ecologisch groen toe aan buurten met weinig natuurwaarden.		X	X
21	Richten we ons op specifieke ecologische groeninrichting en beheer om kwetsbare habitats en locaties met bijzondere plant- diersoorten in hun voortbestaan te beschermen.		X	X
22	Bewoners en gebiedseigenaren bewust maken van klimaatverandering en de mogelijkheden om op eigen terrein (gebouw en tuin) aan groen bij te dragen.	X	X	
23	Bij nieuwe inrichting en beheer raadplegen en toepassen Ecologisch groenbeheer	X	X	X
24	Wordt een gekapte boom altijd gecompenseerd (Ecologische Waarde Potentie).	X	X	X
25	Planten we jaarlijks 100 (1%-1,3% van het aantal bomen) extra bomen op Texel met name in de dorpen	X	X	X
26	Het areaal bosplantsoen vermindert niet, dit betekent dat indien het noodzakelijk is bosplantsoen te verwijderen dit in de directe omgeving wordt gecompenseerd (m2).	X	X	X
27	Is het uitgangspunt om gebiedseigen inheemse soorten te gebruiken	X	X	X
28	Brengen we meer diversiteit in het groen aan	X	X	X

Overzicht middelen totaal

De acties in deze uitvoeringsagenda vragen ook inzet en kosten. De onderstaande tabel geeft een inschatting weer van de middelen die nodig zijn per actie. Dit betreft een inschatting, nog zonder dat er volledige plannen van aanpak zijn. Desalniettemin is het duidelijk dat meer capaciteit en meer ruimte nodig is om de gestelde doelen te realiseren.

Nr.	Personele inzet	Kosten extern	Opmerkingen
Planvorming			
1	Zie nr. 19	-	
2	Zie nr. 19	-	
3	Zie 16 en 17	-	
4	Zie nr. 19	-	
5	Zie nr. 19	-	
6	Zie nr. 19	-	
7	Zie nr. 19	-	
8	Zie nr. 19	-	
9	Zie nr. 19	-	
10	Zie nr. 19	-	
11	Zie nr. 19	-	
Onderzoek			
12	Zie 16 en 17	-	
13	Zie 16 en 17	-	
14	Zie nr. 19	-	
15	Zie nr. 19	-	
16	Zie nr. 19	€25.000,--	
17	Zie nr. 19	€25.000,--	
Organisatie			
18	Binnen bestaande formatie	-	Wordt opgepakt via de BCF De Lieuw
19	1 fte schaal 10: €80.000,--	-	Betreft aanstelling van projectleider groen voor onbepaalde tijd.
Uitvoering			
20	Binnen bestaande formatie		
21	Binnen bestaande formatie		
22	Zie nr. 19 in samenwerking met team communicatie		
23	Binnen bestaande formatie		
24	Binnen bestaande formatie		
25	Zie nr. 19	€ 80.000,--	
26	Binnen bestaande formatie		
27	Binnen bestaande formatie		
28	Binnen bestaande formatie		

Het uitvoeren van een groot aantal genoemde maatregelen zal uitgevoerd worden door de nieuw te werven projectleider groen (maatregel 19). Deze projectleider zal tevens de regie voeren op de maatregelen genoemd onder planvorming.
Voorgesteld wordt om voor een tweetal dorpen een pilot uit te voeren om de in deze beleidsnotitie genoemde uitgangspunten verder vorm te geven. De nieuw te werven projectleider groen zal deze pilots samen met een extern bureau uitvoeren. Op basis van de uitkomsten van deze pilot zal nadere besluitvorming over de te nemen uitvoeringsmaatregelen plaatsvinden.

Samenvattend:

Projectleider groen: € 80.000 (structureel)
Uitvoering pilot dorpen: € 50.000 (incidenteel)
100 bomen extra planten: €160.000 (structureel)
Totaal 2025 € 290.000,--

5. Hoe van groenbeleid naar groenbeheer?

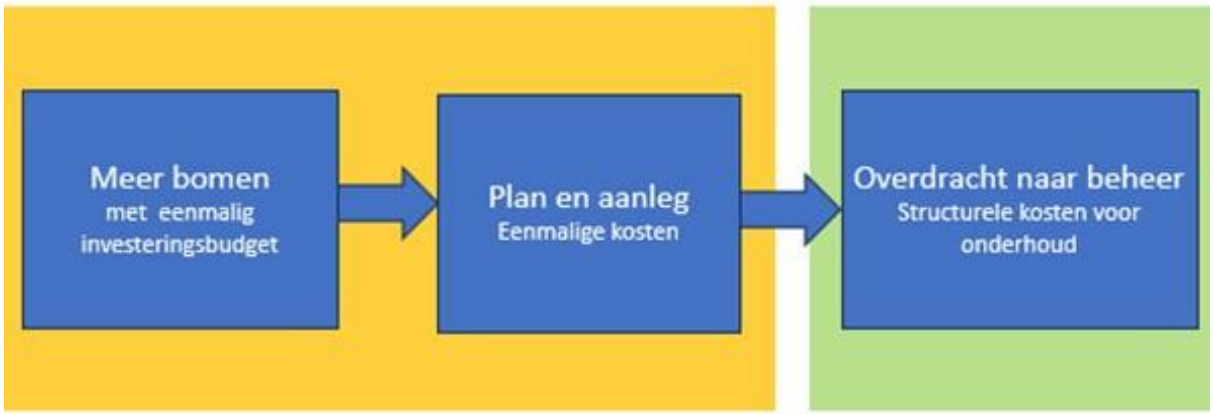
5.1 Groenprojectplan

Uit bovenstaande geformuleerde beleid komen projecten en suggesties voort die op korte termijn implementeerbaar zijn, al in zekere zin uitgevoerd worden en waar nog verder onderzoek gedaan moet worden op toepassing in de bestaande omgeving. In dit hoofdstuk wordt de koppeling gemaakt van groen beleid naar groen beheer. Uit huidig beleidsplan rollen ook actiepunten die niet (in)direct in verband staan met het groen beheer en deze worden dan ook elders uitgewerkt.

Van eenmalige kosten naar structurele kosten

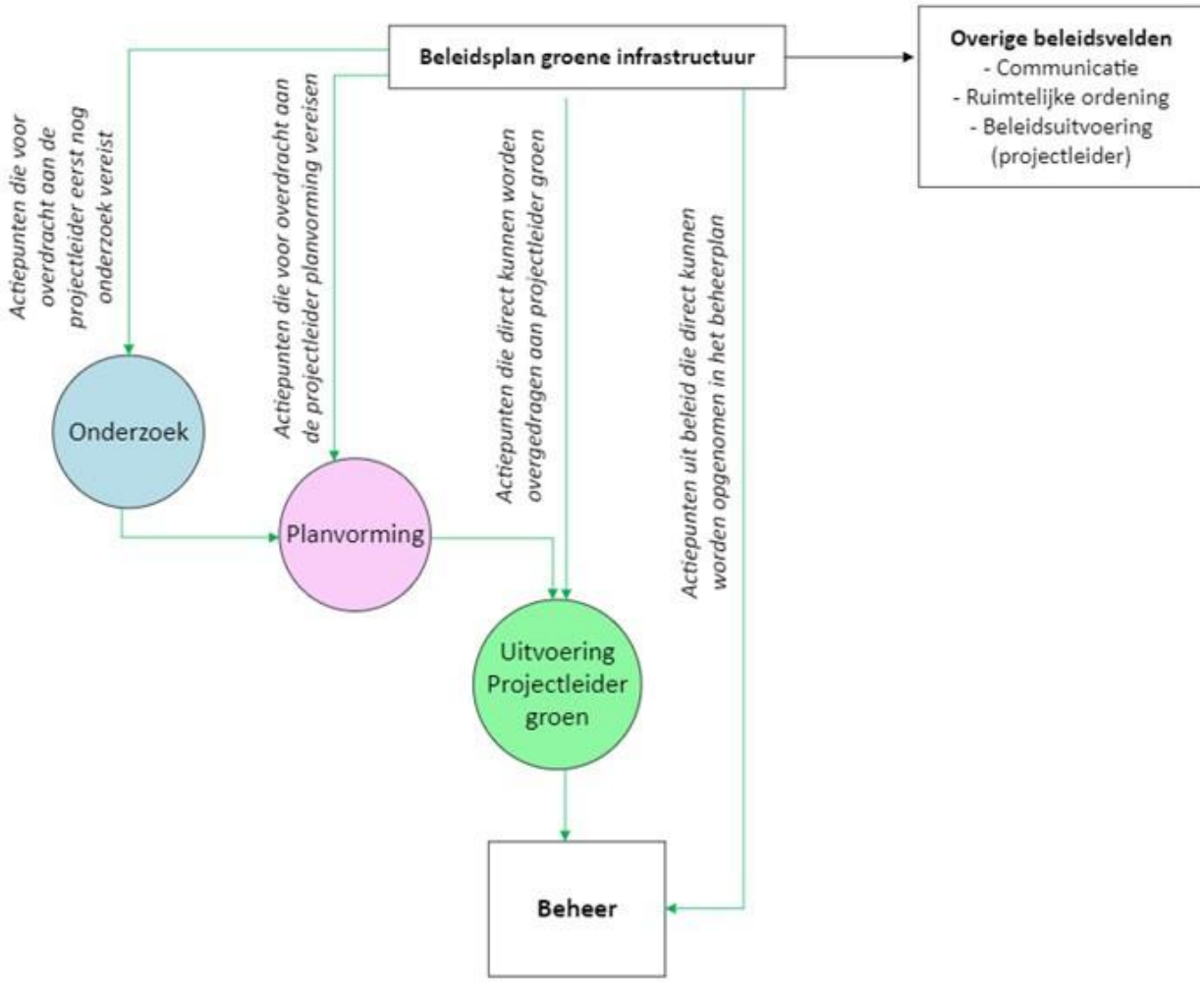
De geformuleerde ambities en aanbevelingen worden pas na implementatie en uitvoering door beheer opgepakt (zie figuur 1). Voor de ambities is tevens een globale berekening van de kosten om dit beleid uit te kunnen voeren, geraamd.
De actiepunten die uit het beleidsplan Groene infrastructuur rollen die (in)direct in verband staan met het groen beheer vragen elk een eigen uitwerking (zie fig. 3). Voordat overdracht aan beheer kan worden gedaan zullen een aantal actiepunten eerst onderzocht moeten worden (zie blauw in figuur 2 en 3), vervolgens planvorming (zie roze in figuur 2 en 3) om uiteindelijk tot uitvoering te komen (zie groen in figuur 2 en 3).

Figuur 1

Figuur 1: middels eenmalig investeringsbudget kan er onderzoek verricht worden om in kaart te brengen waar extra bomen kunnen worden geplant om vervolgens een projectplan op te stellen om deze extra bomen te planten. Na aanplant kunnen deze bomen worden overgedragen aan beheer (structurele kosten voor onderhoud)

Figuur 2

Figuur 2: illustratie van het proces 'van groen beleid naar groen beheer'. De overdracht naar groen beheer vraagt voor elk actiepunt een specifieke uitwerking middels een vaste volgorde: 1) onderzoek, 2) planvorming en 3) uitvoering. Deze drie procesfases zullen eerst doorlopen moeten worden voordat overdracht aan beheer verwezenlijkt kan worden.

Figuur 3

2024	2025-2027	na 2028	Onderwerp	Actiepunt	Procesfase	Landingsplek (beleid of beheer)
x	x	x	Visie	Boomstructuren aanvullen 75-90%	Onderzoek	Groen beheer
x	x	x	Visie	Diversiteit toevoegen aan sortiment (zowel bomen als beplanting – inheems) 10-25% algehele areaal	Onderzoek	Groen beheer
x	x	x	Visie	Extra bomen planten in bebouwd gebied (80-114 per jaar) – 1%	Onderzoek	Groen beheer
x	x	x	Bomen	Geleidelijke groei bomenbestand 1-1,3 % per jaar (liefst in de dorpen)	Onderzoek	Groen beheer
x	x	x	Klimaatadaptie	Ontharden openbare ruimte -Wijzigen in beplanting /bomen	Onderzoek	Groen beheer
	x	x	Bomen	Voldoende bovengrondse, ondergrondse groeiruimte	Onderzoek	Groen beheer
x	x	x	Biodiversiteit	Geen eenvormige aanplant maar meerdere soorten ter voorkoming van ziekten en plagen	Planvorming	Groen beheer
	x	x	Klimaatadaptie	Vergroenen waar mogelijk in de reconstructie/rehabilitaties vanuit beheer	Planvorming	Groen beheer
	x	x	Biodiversiteit	Ander maairegime invoeren hierdoor bloemrijker algehele huidige areaal	Planvorming	Groen beheer
x	x	x	Biodiversiteit	Blad en snoeiresten laten liggen in plantvakken om de bodemstructuur te verbeteren	Uitvoering	Groen beheer
x	x	x	Bomen	Geen kap voor zonnepanelen en vakantiehuizen	Uitvoering	Groen beheer
x	x	x	Bomen	Gezonde bomen worden – ook niet bij overlast- verwijderd	Uitvoering	Groen beheer
x	x	x	Biodiversiteit	Houtrillen maken in bos, bosplantsoen en windsingels	Uitvoering	Groen beheer
x	x	x	Klimaatadaptatie	Ontkoppelen hemelwater	Uitvoering	Stedelijk water en riolering
	x	x	Bomen	Bij werkzaamheden met en rondom bomen, bomenposter	Uitvoering	Beleidsuitvoering en Groen beheer
x	x	x	Biodiversiteit	Geen eenvormige aanplant maar meerdere soorten ter voorkoming van ziekten en plagen	Uitvoering	Beleidsuitvoering en Groen beheer

Figuur 3 Selectie acties uit Groenbeleidsplan

5.2 Financiële consequenties groene investeringsprojecten

De voorstellen voor de investeringsprojecten zijn “smart” (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Resultaat en Tijdgebonden) gemaakt. Om een indicatie qua kosten te geven zijn de “groene” ambities berekend.

De keuze die we maken – het nieuwe beleid- heeft financiële consequenties. De voorstellen voor de investeringsprojecten brengen extra kosten met zich mee.
Hierbij is uitgegaan van een toename van het areaal op basis van het huidige areaal. - 11.400 bomen(hier zijn de bomen in bosplantsoenvak- ken meegerekend maar deze vallen niet onder de herplantregeling). Bij de kosten is rekening gehouden met groeiplaatsverbetering en bijbehorende voorzieningen. Echter niet met maatregelen zoals het verleggen van kabels en leidingen. Dat kan eventueel nodig zijn om het planten van bomen mogelijk te maken.

De ‘Vergroening aanleg groete groenvakken’ zijn vakken waarbij de verharding wordt ver- wijderd en anderzijds vakken die omgevormd worden naar een ander sortiment ten behoeve van de ambitie natuurlijk beheer. Zo kunnen we meer diversiteit aan de huidige beplanting toevoegen of wijziging van bijv. gazon naar bloemrijk gras of van gazon naar heesters en/of vaste planten. Om meer diversiteit te creëren is van onderstaande verhoudingen uit gegaan. Ook is er meegenomen het vergroenen van Parkeervakken.

Groentype	Verhouding areaal
Bosplantsoen	15 %
Heesters	31 %
Vaste planten	4 %
Gazon	20 %
Bloemrijk gras	30 %
Totaal	100 %

Na de aanleg van deze investeringen wordt het toegevoegde groenareaal overgedragen en komt het in beheer bij de betreffende afdeling. De financiële consequentie hiervan wordt uitge- werkt in deel 2.
Voor de vergroening van Texel is een 5 jaren termijn scenario opgesteld qua investeringen. Dit zijn investeringen die niet separaat lopen met reconstructies vanuit wegen of riool maar die vanuit groenbeleid zijn berekend. De eind- tijd van deze structurele investeringen in groen is gesteld op voorlopig 5 jaar en het advies is om deze mee te laten lopen met de inflatie de komende 5 jaar. Vele werkzaamheden kosten tijd in de planvorming en participatie. De geko- zen projecten/ambities kunnen meerdere jaren vragen om uit te voeren.

Deze om te vormen hoeveelheden verharding en aan te planten bomen zijn indicatief. Omdat niet met zekerheid nog te zeggen is waar en hoeveel bomen te planten zijn of verharding te verwijderen is.

Code	Omschrijving	Areaal	stuks	prijs per eenheid	Kosten
1	Bomen	100	Stuks	€ 1.600,00	€ 160.000,00
2	Vergroening aanleg grote vakken	675	m2	€ 100,00	€ 67.500,00
3	Verharding naar "Groene verharding"	700	m2	€ 175,00	€ 122.500,00
	VAT/ Projectleider		1	€ 80.000,00	€ 80.000,00
	Totaal 1 jaar				€ 430.000,00
	5 jaar				**€ 2.150.000,00**

5.3 Ambities groenbeheer

Als belangrijkste bestuurlijke ambities, kaders en aandachtspunten is in de voorgaande hoofdstukken het groenbeleid geformuleerd en zijn voor beheer de volgende ambities op te nemen:

- **Behoud en versterken van het groene karakter:** Bij gemeentelijke projecten kiezen voor kwalitatief groen dat bijdraagt aan biodiversiteit en klimaatbestendigheid.
- **Basis op orde:** De openbare ruimte voldoet aan het gestelde kwaliteitsniveau en wettelijke zorgplicht. Dat wil zeggen: geen kapitaalvernietiging en het is schoon, heel en veilig. Een integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Planmatig werken op basis van inspecties en meerjarenplannen.
- **Natuurinclusief beheer:** Texel streeft naar natuurinclusief beheer. Met een zo natuurlijk mogelijke inrichting, beheer en onderhoud van het groen, rekening houdend met de functie en ligging.
- **Duurzaam en klimaatbestendig:** Verduurzamen van de leefomgeving, samen met andere stakeholders. Onder andere door verbeteren van groen en biodiversiteit. Duurzaamheid als selectiecriterium bij onderhoud, materiaalkeuze en selectie van aannemers
- **Leefbaarheid en participatie:** Leefbaarheid betekent onder andere gezond, veilig en schoon en waarbij bewoners en werkenden zich medeverantwoordelijk voelen voor hun omgeving. Bewoners zijn belangrijke ogen en oren bij het beheer. Het is gemakkelijk voor bewoners om meldingen te doen en de gemeente reageert adequaat.

5.4 Maatwerk

Het beheer is afgestemd op het gewenste eindbeeld en de gebruiksfunctie van het groen. Een duurzame inrichting kiezen, afgestemd op de huidige tijd, waar kwaliteit voor kwantiteit gaat en waar maatwerk wordt geleverd om aan te sluiten bij de specifieke situatie binnen de bestaande openbare ruimte. In nieuwe openbare ruimte wordt groen als volwaardig element ingepast, met een duidelijke functie en met een eigen begroting, zodat de gewenste waarden van groen optimaal tot hun recht komen en de middelen beschikbaar zijn. Er wordt gelet op duurzaamheid en circulariteit door kwaliteit voor kwantiteit te stellen, het juiste plantmateriaal te kiezen en rekening te houden met levensduur en vervangingstermijnen. Hiermee ontstaat afstemming tussen het ontwerp en aanleg en het uiteindelijk beheer van het groen. Dit levert voordeel op. Bij (her-)ontwikkelingen waar groen wijkt wordt passende compensatie gezocht in de directe omgeving van de ontwikkeling. Snippergroen en restgroen wordt te allen tijde voorkomen bij nieuwe ontwikkelingen. In de bestaande situatie wordt gekeken naar passende oplossing om dure reststroken te verwijderen of af te stoten.

5.5 Huidige bomen groeiplaatsverbetering

Als belangrijkste uit de voorgaande hoofdstukken is dat helder is vastgelegd hoe de gemeente met de belangrijkste groenstructuren en haar bomen omgaat. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat er meer bomen moeten toevoegen (wat consequenties voor de onderhoudsbudgetten zal hebben) en zuinig om moeten gaan met het huidige bomenbestand. Voor de huidige bomen zal veel groeiplaatsverbetering moeten plaatsvinden, naast een protocol – hoe gaan we om met aanwezige bomen - bij ontwikkelingen. Hiervoor zal aansluiting gezocht moeten worden bij het Norminstituut Bomen om kennis op te halen en te kunnen delen. Belangrijk is dat bomen vitaal oud kunnen worden met voldoende boven- en ondergrondse groeiruimte. Monumentale en waardevolle bomen krijgen hier een bijzondere plaats in.

5.6 Ander beheer

Tevens is duidelijk geworden dat met ander beheer er meer diversiteit wordt toevoegen, wat vraagt om aanpassing van het sortiment, en meer natuurlijk beheer. Beheer is daarmee een belangrijke sleutel voor het succes van Texel op biodiversiteitsgebied. Niet alleen aanpassing op het maaibeheer, maar ook anders omgaan met beplantingsvakken (groter en met meer natuurlijke beplanting passend bij Texel). De nieuwe wijze van onderhoud vraagt om opleiding van de medewerkers, ook het toevoegen van een ecoloog aan het personeelsbestand zou helpen. Deze kan de medewerkers ondersteunen en uitleg geven aan de inwoners van Texel

Natuurlijk beheer

Natuurlijk beheer verschilt sterk van traditioneel beheer. Bij natuurlijk beheer wordt er meer ruimte aan de natuur gegeven in plantsoenen en groenstroken en daarmee zorgen we voor zowel flora als fauna. Hierdoor ontstaan betere leefgebieden van allerlei soorten met schuil- en voedselplekken en vergroten we de biodiversiteit. Mensen, dieren en planten leven naast én met elkaar. Daarom is het zo belangrijk dat er juist zoveel mogelijk variatie (dicht/ open/ droog/nat etc) creëren in de openbare ruimte.

Eén van de beste voorbeelden hierbij zijn gazons en bermen. Een gangbare maaibeurt kan een plek drastisch veranderen (wegmaaien schuil- en voedselplek van allerlei diersoorten) en kan leiden tot ruige en eentonige begroeiingen waar grassen overheersen en weinig bloemen voorkomen.
Het streefbeeld is de hele zomer bloeiende planten, zodat insecten over een lange periode nectar vinden en het beeld voor mensen aantrekkelijk is. Maar zo maaien vraagt om maatwerk en een goed onderhoudsplan om te voorkomen dat zwerfafval achterblijft op plekken waar minder intensief gemaaid wordt en de begroeiing wat hoger is.

Sommige locaties kunnen we niet omvormen door bijv. de recreatieve functie die ze hebben, daar blijven we intensief maaien - sportvelden, speelveldjes of picknickplekken. Direct langs de verhardingsranden wordt ook intensiever gemaaid. Om plathalmen op het trottoir te voorkomen.

Ook grotere plantvakken met begroeiing die thuis hoort op Texel helpt bij dit beheer. Naast het laten liggen van dood en snoei hout – een nestplaats voor insecten en vogels- mogen (on) kruiden blijven staan. Wel meer aandacht voor het verwijderen van zwerfvuil is nodig. Dus minder schoffelen en gericht “schonen”.

Belangrijk is om goed te communiceren over natuurlijk beheer. Natuurlijk beheer levert een ander beeld op dan regulier beheer. Dat vraagt om een heldere communicatie en participatie op maat waarin het verhaal over het waarom duidelijk wordt.

Het effect van ander maaibeheer en onderhoud van beplanting is vaak pas op langere termijn zichtbaar en kan het enige tijd duren voordat er een bloemrijke grasvelden en bermen ontstaan. In andere situaties kan het juist om het vergroten van de overlevingskansen van wilde bijen (350 soorten) en vlinders (ruim 50 soorten dagvlinders en 2400 nachtvlinders) zijn en daardoor geeft dit een ander beeld, waarbij plekken blijven staan.

Het is belangrijk deze processen langjarig te volgen om resultaten meetbaar te krijgen. Dat vraagt om intensieve begeleiding, waarbij een ecoloog input kan geven aan (maai)bestekken, toezicht houdt op de uitvoering, het beheer uitlegt aan bewoners en als vraagbaak dient voor groenbeheerders. Op deze wijze gevallen kunnen we telkens een stap zetten in natuurlijk beheer.

Groenbeheerplan .txl 2024

Groenbeheerplan

Het college vindt dat deze versie zich bijna uitsluitend concentreert op op peil brengen van het groenbeheer volgens de huidige doelstellingen en onvoldoende concreet maakt hoe we de ambities kunnen vertalen in toekomstgericht groenbeheer. We vinden wel dat we een begin moeten maken met opplussen van de capaciteit van Groenbeheer. En stellen daarvoor 240K structureel beschikbaar. Ook stellen we 80K structureel beschikbaar voor nieuw groen waaronder de aanplant van extra bomen, inclusief het andere beheer dat daaruit voortvloeit. Zo creëren we in een leerproces de voorwaarden en verdere onderbouwing voor een robuust Groenbeheer waarbij de nieuwe ambities verder in de praktijk worden vormgegeven. De in de 2 pilots opgedane ervaring verwerken we bij de begroting van 2027 in een nieuw voorstel hoe we ambities en uitvoeringspraktijk met elkaar verbinden.

DEEL 2

Beheerplan

1. De doelstellingen voor dit groenbeheerplan zijn:

- Inzicht geven in het huidige areaal en kwaliteit van het groen en hoe het beheer wordt uitgevoerd.
- Het huidige groenbeheerplan (2018-2023) is verlopen en de inhoud is achterhaald.
- Afstemmen van budgetten en capaciteit in relatie tot de huidige en gewenste (beeld) kwaliteit.
- Het bieden van een oplossingsrichting voor de inzet van de beschikbare capaciteit.
- Door de verminderende capaciteit is het onderhoudsniveau onder druk komen te staan.
- Inzichtelijk maken van de personele en financiële consequenties door de verwachte areaaltoename in de komende jaren. Het plan beslaat 5 jaar. Wanneer het groenbeleid zoals het voorstel er nu ligt wijzigt, moet het beheerplan geactualiseerd worden.

2. Wet en regelgeving, gemeentelijk beleid

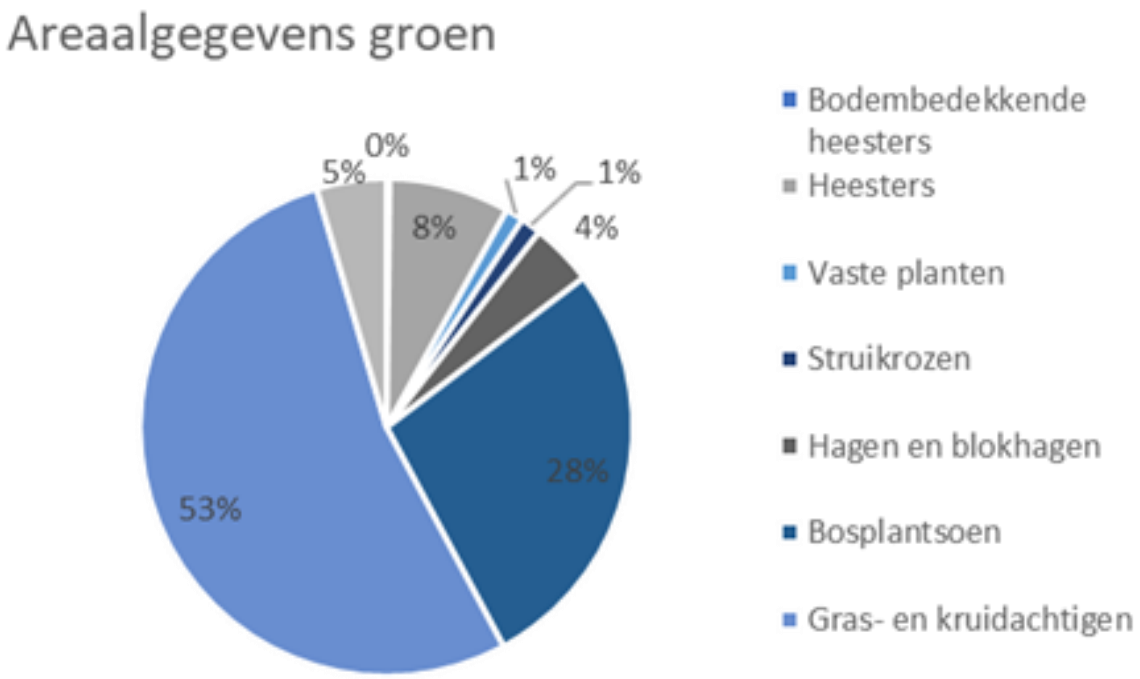
Duidelijk gemeentelijk Groenbeleid biedt kaders voor goed Groenbeheer. Onduidelijke beleidskaders hebben invloed op het beheer en de uitvoering daarvan. Maar ook invloed op de beleidskaders die gesteld moeten worden rondom beheren bomen en invasieve soorten. Ook nieuwe wetgeving en overkoepelende maatregelen zoals Biodiversiteit hebben invloed op het beheer. Er was onvoldoende basis om uitspraken te doen over thema's die nu actueel zijn in het groenbeheer. Met de in de projectenlaag benoemde onderzoeken en participatie kan er een visie/structuurplan per dorp en landschap ontstaan van waaruit het beheer aangepast kan worden. Dit geld niet alleen voor Groen maar ook voor de andere beheertaken.

3. Wat heeft de gemeente aan areaal?

Groentype	Areaal	Eenheid
Bomen	11.351	Stuks
Beplanting		
Bodembedekkende heesters	1.452	M2
Heesters	54.627	M2
Vaste planten	1.972	M2
Struikrozen		M2
Hagen en blokhagen	28.429	M2
Bosplantsoen	189.348	M2
Gras- en kruidachtigen	368.570	M2
Sportgras	31.698	M2
Windsingels	46,2	km
Tuinwallen	275	are

De gemeente Texel beschikt over ca. 11.400 (geregistreerde) bomen in beheer en circa 180 hectare beplantingen, gras- en kruidachtigen. Het grootste deel hiervan (circa 84%) bestaat uit gras- en kruidachtigen. Daarnaast bestaat ongeveer 10% van het areaal uit bosplantsoen en ongeveer 6% uit overige beplantingen, zoals hagen en vaste planten. Ook worden watergangen en vijvers, belangrijk voor het onderwaterleven, beheerd. (Een groot deel van de watergangen binnen de bebouwde kom worden beheerd door Waterschap Hollands Noorderkwartier). De tuunwallen, de begraafplaatsen, oorlogsmonumenten en sportvelden worden onderhouden en beheerd.
Naast het groenareaal valt onkruidbeheersing op verharding en verwijderen van zwerfvuil op verharding onder het groenbudget en is meegenomen in dit beheerplan. Ook het beheren en de aanpak van invasieve exoten vallen onder groenbeheer maar zijn in het verleden niet gebudgetteerd. Het areaal openbaar groen is vastgelegd in het gemeentelijk beheersysteem.
In de onderstaande tabel en figuren zijn de are-

aalgegevens (d.d. 1-7-2023)inzichtelijk gemaakt.

Figuur 1 Areaal gegevens

3.1 Definitie en beheerdoel per groentype

Elk groentype heeft een eigen beheerdoel. Een grasveld kan als doel hebben om er op te spelen of een balletje te trappen. Of je hebt een grasveld waar een enkele boom staat maar dat verder niet wordt gebruikt. Elke situtatie vraagt om specifiek beheer. Een grasveld voor spelen zal anders beheerd worden dan een veld met enkele bomen. Een veld met bomen kan iets minder vaak gemaaid worden en daar zou zich een kruidenlaag mogen ontwikkelen. Maar ook bij een speelveld zou aan de randen een iets hoger grastype mogen ontstaan. In bijlage 7 staat een overzicht met daarin de definitie per groentype en het beheerdoel.

4. Hoe was de kwaliteit van het groen bij de inspectie in 2020?

In 2020 heeft een kwaliteitsinspectie op basis van beeldmeetlatten van de CROW plaatsgevonden. De technische kwaliteit van het groen (beplanting, bosplantsoen, hagen en gras) is toen geïnspecteerd.

De conclusie:
De kwaliteit van de beplanting was in veel dorpen niet op orde. Heesters hadden snoeiachterstand of kale plekken wat vroeg om omvorming van het vak. Daarnaast hadden grasvlakken in een aantal dorpen kale plekken/ oneffenheden. De raad heeft toen budget ter beschikking gesteld om meer onderhoud en vervangingen uit te voeren. Het budget is verdeeld over een aantal jaren en is deels besteed aan snoei, renovatie van beplanting en grasrenovaties.

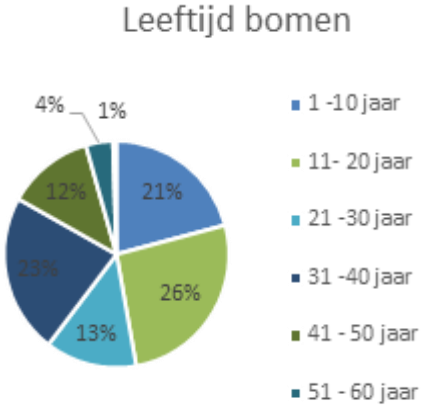
4.1 Wat is de kwaliteit van het groen nu?

Bij de huidige inspectie samen met de groenbeheerder (dorpen en buitengebied) is er geconstateerd dat omvormen naar grotere plantvakken noodzakelijk is voor gestructureerd onderhoud. Kleinere vakjes zijn veel arbeidsintensiever en groeien vaak slechter dicht. Ook voor de ecologie zijn grote vakken gunstiger. Dat vraagt bij het ontwerp om een andere aanpak.
Ook is geconstateerd dat er in een aantal wijken het complete groen vervangen zou moeten worden. Dat vraagt eigenlijk om een gehele reconstructie van een wijk (bijvoorbeeld Noordwester Den Burg), dus inclusief verharding. Dit is financieel niet op te brengen uit de onderhoudsbudgetten groen, dus zal dit mee moeten liften bij een reconstructie van die wijk. Dat kan nog de nodige jaren vergen. De komende jaren staan er een aantal wegen in de planning, het groen zal daarbij integraal worden meegenomen. Gezien de ambities uit dit beleidsplan zal een extra impuls nodig zijn voor het groen. Dit kan niet uit de huidige onderhoudsbudgetten komen. Deze wijken blijven in de huidige vorm onderhouden worden. Er worden nog geen zaken aangepast (plantvakken worden nog niet omgevormd).

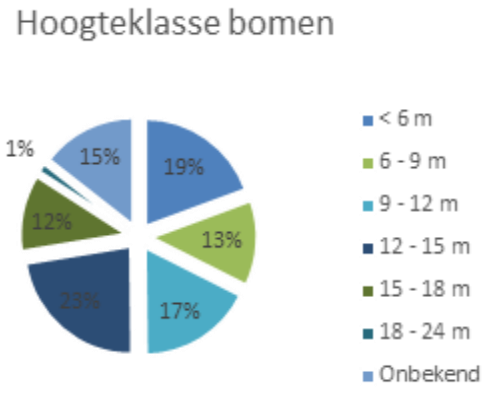
5. Kwaliteit bomen

5.1 Huidig areaal

Het bomenbestand bestaat uit ca.11.000 bomen en omvat meer dan 60 hoofdboomsoorten. Waarvan ca. 8.000 in bosplantsoenen en beplantingen. Deze bomen hebben vaak de beste groeiomstandigheden. Waarbij de bomen in verhardingen vaak in slechte omstandigheden moeten groeien. Door keuzes bij de aanplant in het verleden en bijvoorbeeldgebruik van strooizout komen deze bomen vaak niet tot volle wasdom. Deze bomen vormen voor beheer vaak ook een uitdaging. Het diverse boomsoortenbestand is positief voor de biodiversiteit. De meeste boomtypes zijn straat- en laanbomen. De soorten esdoorn, els, es, eik en iep vormen gezamenlijk meer dan de helft van het totaal aantal bomen. De meeste bomen zijn vrij jong. Bijna de helft van de bomen is jonger dan 20 jaar en 5 % van de bomen is ouder dan 50 jaar. De leeftijd van de bomen wordt ook weerspiegeld in de hoogte. Advies is om een nieuw bomenstructuurplan/beleid te maken om bomen meer zekerheid te geven en daarmee ook een duidelijker beeld te geven voor welke opdracht de Uitvoering staat. Maar ook om zo het bomenbestand beter te borgen.

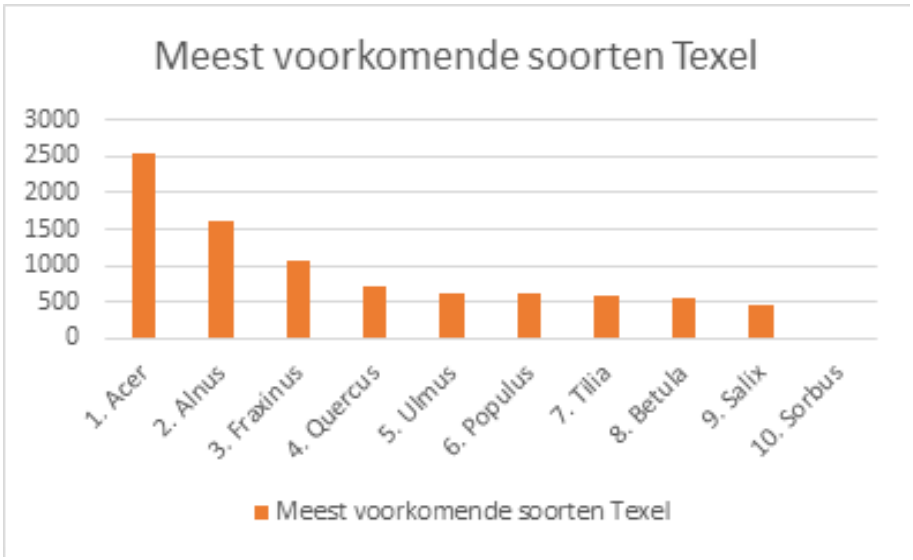

Figuur 2: Leeftijd bomen

Figuur 3: Hoogteklasse bomen

Esdoorn en Els zijn de belangrijkste soorten, samen goed voor 35%, met es erbij is dat 44% en eik erbij 50%. Deze 4 boomsoorten beslaan de helft van het aantal bomen op Texel. De 9% es is zorgelijk i.v.m. de essentaksterfte. Bij aantasting zou dit bijna 10% minder bomen kunnen betekenen

1. Acer = Esdoorn
2. Alnus = Els
3. Fraxinus = Es
4. Quercus= eik
5. Ulmus= Iep
6. Populus= Populier
7. Tilia= Linde
8. Betula= Berk
9. Salix= Wilg
10. Sorbus= Lijsterbes

Figuur 4: Soorten bomen

5.2 Boomveiligheid

De uitgangspunten voor de inrichting en het beheer van bomen liggen vast door gebruik van het Handboek bomen. De gemeente controleert (in het kader van de wettelijke zorgplicht - boomveiligheidscontrole (BVC) – eenmaal per 3 jaar, dus jaarlijks 1/3 van het bomenbestand. De BVC geeft een goed inzicht in de vitaliteit en de veiligheid van het bomenbestand. De conditie is voldoende bij ca. 60% van het totaal aantal bomen, wel zijn er op dit moment snoeiachterstanden. Op de 'Bomenlijst' is vastgelegd voor welke beschermwaardige bomen een ontheffing nodig is om te mogen kappen. De regelgeving voor bewoners wordt op deze manier vereenvoudigd. En dat biedt ook handvatten in het omgaan met klachten en meldingen van bewoners. Bomen die niet op de Bomenlijst staan zijn vergunningsvrij zowel voor de bewoners als de gemeente. Maar elke gekapte boom van de gemeente dient wel gecompenseerd te worden volgens staand beleid.

Om een duurzaam bomenbestand te realiseren dient een boom vakkundig gesnoeid en begeleid te worden, wordt er bij het plaatsen

van een boom rekening gehouden met de grondsoort en factoren als wind, vorst, verharding en vochtigheid. Er worden boomsoorten geplaatst die passen bij de locatie en de standplaats (ondergronds en bovengronds), waarbij er voldoende ruimte is en de bomen jaren meegaan. Dat betekent ook dat als de omgeving verandert er gezorgd moet worden dat deze bomen ruimte en bescherming krijgen. Dat is een randvoorwaarde om de bomen in de toekomst te beschermen. Met deze aanpak wordt een bomenbestand gecreëerd die de kwaliteit heeft om te blijven bestaan. Ondergrond is voor bomen essentieel. De boom groeit anders niet goed, kan niet goed presteren, en mogelijk overlast veroorzaken of ziek worden. Dit vraagt bij bestaande bomen om verbetering van hun groeiplaats en dus forse investeringen. Daarnaast is het wenselijk om meer nieuwe bomen te planten die dan natuurlijk worden voorzien van een goede groeiplaats.

Voorop staat in elk geval behoud van het areaal en liefst meer ontwikkelen. Er is nu een toename van 1 % per jaar als beleid opgenomen. Vaak is de ondergrondse ruimte – kabels en leidingen - en de eisen die de groenbeheerder tegenwoordig aan de groeiruimte van het plantvak van de boom stelt een lastige combinatie. Als belangrijkste moet gelden dat het aantal bomen niet terugloopt en het liefst in aantal toeneemt.

Uit de laatste Boomveiligheidscontrole zijn ook adviezen gegeven voor uit te voeren snoeiactie. Van de 4870 geïnspecteerde bomen is 78% in voldoende conditie. Bij 770 bomen moet er voor de veiligheid een actie worden uitgevoerd. Kijkt men naar de totaal aantal bomen wat snoeibehoefte heeft, zijn dit er 3014 bomen.

snoeibehoefte	aantal	Toelichting
aanvaard	1415	Geen snoeibehoefte
regulier	2770	20 tot 25 % van het kroonvolume of verwijderen van grof dood hout/ andere snoeiingrepen
achterstallig	242	30 tot 40 % van het kroonvolume of veel grof dood hout/ andere snoeiingrepen
Verwaarloosd	2	Snoeien moet in 2 keer uitgevoerd worden in verschillende groeiseizoenen. (alleen bij bomen waarbij de gewenste doorgang nog niet bereikt is)

Om het onderhoud weer op niveau te krijgen zal er meer energie in gestoken moeten worden Hiervoor is een bedrag van € 110.000,- noodzakelijk om het onderhoud aan de bomen weer op een aanvaardbaar niveau te krijgen. Dit bedrag zal in de loop van de jaren afnemen. Immers regelmatig onderhoud verkort de tijd die men er in steekt.

6. Sport

In dit beheerplan zijn is reguliere onderhoud sportvelden ook financieel opgenomen. Deze kosten zijn opgenomen in het totaal aan het FTE's . Daarnaast zijn er extra kosten die ook toegeschreven kunnen worden aan de velden zoals onderhoud drainage, doelen, extra onderhoud kunstgras en atletiekbaan en keuringen. Deze kosten zijn niet in de begroting opgenomen.

7. Databeheer

De afgelopen jaren is er aan gewerkt om de achterstand in het beheer van groendata eg te werken in het groenbeheerprogamma. Het doel is dat de achterstand in 2025 is weggewerkt. Als het beheersysteem op orde is moet het gevuld en bijgehouden worden. Mutaties in het groen worden door de BOR medewerkers verzameld en periodiek doorgegeven aan de gegevensbeheerder. Ook vanuit Beleid, Ontwikkeling en Grondzaken is hier een rol voor het tijdig aanleveren van de mutaties in de buitenruimte.

8. Groen en beheer

Het uitgangspunt momenteel is het huidige groenareaal met de huidige traditionele wijze van beheren en huidige beleid. De berekende nodige kosten en fte zijn per jaar.

In het beheer van het openbare groen maken wij onderscheid in drie typen van onderhoud:

- DO Dagelijks onderhoud: schoon, heel en veilig;
- GO Groot onderhoud: maatregelen die eens in de X jaar uitgevoerd worden;
- VV Vervangingen: wanneer een asset op is dient het opnieuw aangelegd.

Hieronder worden de drie typen onderhoud, over de benodigde kosten en capaciteit in fte, in het kort omschreven. De gespecificeerde overzichten van de kosten en fte's zijn te vinden in **bijlage 6.**

8.1 DO Dagelijks onderhoud

Het totale bedrag benodigd voor het dagelijks onderhoud per jaar is **€ 1.602.444** en dat kan worden uitgevoerd met ca. **17 fte**. Deze bedragen zijn exclusief het groot onderhoud en de vervangingskosten van het areaal. Het onderhoud wordt uitgevoerd als omschreven in de KOR 2023 (kwaliteitsnormen Openbare Ruimte 2023). Hieronder een voorbeeld van een beeldmeetlat. De medewerkers hebben in 2024 opnieuw een training gehad om met deze beeldmeetlaten te werken. Hieraan hebben ook de aannemers die het dagelijkse onderhoud doen aan meegedaan.
Hierbij is van belang dat Uitvoering het streven heeft dit zo veel als mogelijk uit te voeren elektrisch gereedschap. Dit vraagt om investeringen vanuit Uitvoering. Dit geldt ook voor de aanschaf van maairobots op de sportvelden.

Groen beplanting-onkruid				
A+	**A**	**B**	**C**	**D**
				
Er is geen onkruid.	Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.
bedekking 0% per 100m²	bedekking ≤ 20% per 100m²	bedekking ≤ 30% per 100m²	bedekking ≤ 40% per 100m²	bedekking > 40% per 100m²
bedekking door resten 0% per 100m²	bedekking door resten ≤ 20% per 100m²	bedekking door resten ≤ 30% per 100m²	bedekking door resten ≤40% per 100m²	bedekking door resten > 40% per 100m²
aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm 0 stuks per 100m² ≤ 75 cm Geen zodevorming	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 10 stuks per 100m² ≤ 75 cm Geen zodevorming	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 20 stuks per 100m² ≤ 75 cm Geen zodevorming	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 30 stuks per 100m² >75cm zodevorming	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm > 30 stuks per 100m² >75cm zodevorming

8.2 GO Groot onderhoud

Groot onderhoud zijn de werkzaamheden die niet jaarlijks, maar met een lagere frequentie plaats vinden. Zoals het snoeiwerk dat eens per 4 á 6 jaar plaats vindt. Het uitgangspunt is hierbij dat alle achterstanden in het onderhoud zijn ingelopen. Het benodigde jaarlijks budget voor groot onderhoud per jaar bedraagt **€ 330.987** en kan uitgevoerd worden door ca. **6 fte**.

8.3 VV Vervanging

Vervangingskosten zijn de afschrijvingskosten, dit is een spaarpot om als de bomen en beplantingsoorten op zijn deze te vervangen. Daarvoor houden we de volgende termijnen aan:

Groentype	Theoretische levensduur	% vervanging per jaar
Bomen	20 – 60 jaar	5% bomen in verharding , 1,6% bomen in gras
Bosplantsoen	50 jaar	3%
Heesters	15 jaar	7%
Hagen	15 jaar	7%
Vaste planten	10 jaar	10%
Gazon	20 jaar	5%
Ruw gras	50 jaar	2%

Figuur 5 Vervangingstermijnen

Bij deze berekeningen is uitgegaan dat er binnen het areaal wat betreft vervanging op peil is. De bedragen die nodig zijn voor uitvoering van het vervangingsprogramma per jaar bedraagt **€ 168.723.** Voor de uitvoering hiervan is ca. **3 fte** nodig.

Het totale benodigde budget voor het groen onderhoud is berekend op **€ 2.102.154.** Zie tabel 1.

Het huidige uitbestede werk voor dagelijks onderhoud aan de beplanting zijn meegenomen in de berekening benodigde capaciteit aan mensen. Dus er wordt geen capaciteit gevraagd bij maaien bermen e.d. In de kosten zijn de uitbestedingen wel meegenomen. Tevens zijn de advies- en voorbereidingskosten (17%) niet meegenomen. Kosten die wel worden gemaakt. In de onderstaande tabel zijn ze op 17% berekend en wel opgenomen.

code	Omschrijving	FTE	Kosten
1	DO Dagelijks onderhoud	17,4	1.602.444
2	GO Grootonderhoud	5,6	330.987
3	VV Vervanging	2,9	168.723
	Subtotaal FTE en kosten	25,9	2.102.154
	VAT	17%	357.366
	Totaal		**2.459.520**

Tabel 1 Benodigde FTE en kosten

8.4 Vergelijking beschikbaar en benodigd budget

Op basis van de berekeningen van de benodigde kosten DO/GO en VV is een vergelijking gemaakt met de huidige budgetten binnen de gemeente Texel. Uit doorberekeningen blijkt dat binnen de aanwezige budgetten een huidig tekort is van circa € 550.000. Als het onderhoud op de traditionele wijze wordt voortgezet. Het benodigd budget is herleid uit de aanbestedingen die elders in het land zijn gedaan wat betreft het onderhoud van de openbare groene buitenruimte.

Omschrijving	Kosten
Huidige budget groenbeheer	1.060.043
GO Grootonderhoud	852.115
Beschikbaar Budget	**1.912.158**
Benodigd Budget	2.459.521
Budget Tekort	**-547.363**

Tabel 2 Overzicht Beschikbaar en benodigd budget

8.5 Vergelijking benodigde en beschikbare fte

Voor het totale onderhoud van het huidige groenareaal is berekend hoeveel menskracht de gemeente daarvoor nodig heeft. Het totale onderhoud is een optelsom van Dagelijks onderhoud (DO), Groot onderhoud (GO) en Vervanging (VV). De berekende capaciteit geeft dat er ca. **25,9 fte** nodig is. Momenteel is ca **7 fte** eigen personeel beschikbaar voor werkzaamheden in het groen. Daarnaast zijn er mensen vanuit de Bolder bij de Uitvoering aan het werk. De totale bezetting is **9 fte**.

Dit is exclusief de inzet die gevraagd wordt voor maaien bermen, onderhoud tuinwallen, onderhoud en vervanging windsingels en knippen overhangende takken windsingels. Dit werk is namelijk uitbesteed. Omdat ook de beschikbare capaciteit bij de Bolder afneemt, is het noodzakelijk gebleken om enkele wijken in Den Burg uit te besteden aan andere partijen. Dit werk wordt nu ook evenals de bermen en tuinwallen door aannemers uitgevoerd. Dagelijks groenonderhoud in Den Burg is wel in zijn geheel in de berekening van de benodigde fte meegenomen maar wordt dus uitbesteed. De berekening hier van is in bijlage 6 te vinden. Ook is er sprake van areaaluitbreiding wat met dezelfde hoeveelheid mensen moet worden beheerd.

8.6 Uitbesteed werk

De volgende werkzaamheden zijn uitbesteed aan diverse aannemers de huidige aanneemsommen zijn in de huidige begroting opgenomen bij veranderend beleid en wetgeving of inflatie zijn deze bedragen aan verandering onderhevig:

- Maaien bermen en bloemrijke grasvelden.
- Knippen windsingels
- Maaien Tuinwallen
- Beheer invasieve soorten.
- Onkruidbeheersing op elementverharding. (trottoirs)
- Dagelijks groenonderhoud Den Burg

9. Beheer in de toekomst?

Zoals in beleid omschreven is zal er een transitie plaatsvinden naar een natuurlijker beheer. Dit om de biodiversiteit te vergroten en natuur meer de kans te geven. Minder intensief en met hier en daar een locatie die het geheel aantrekkelijk maakt. De inwoners zullen bij deze transitie moeten aanhaken. Omdat er geen mooi geharkte perken zijn. Dit vraagt na de beleidskeuzes om goede communicatie. De inwoners moeten de nieuwe wijze van onderhoud begrijpen. Het is zaak om het nut en de noodzaak van het nieuwe beheer goed uit te leggen en te verduidelijken. Dit vraagt opleiding en ondersteuning van de medewerkers in het communiceren en het uitleggen van de gekozen onderhoudsmethodes. Hierbij zou een meewerkende ecoloog de uitvoering kunnen steunen.

In de bovenstaande financiële berekeningen is met omslag in beheer geen rekening gehouden. In het beleidsplan worden er suggesties gedaan hoe een aantal zaken in de openbare ruimte richting de toekomst kan worden vormgegeven. Tevens is er een uitwerking van het beleidsplan benoemde uitgangspunten.

De openbare ruimte zal veranderen. De gemeente wil meer biodiversiteit, klimaatadaptiever en duurzamer omgaan met alle ingrepen en werkzaamheden in de openbare ruimte. Dat betekent dat de komende jaren waar mogelijk overgestapt wordt op natuurlijker beheer.

In de kern van de dorpen vraagt dat om een ander onderhoudsniveau dan in de randen waar meer natuurlijk beheer (als overgang naar het landschap) op zijn plaats is. Daarbij is het wel belangrijk dat het landschap de dorpen ”binnen” komt en er gekeken wordt hoe ook in de kernen naar meer natuurlijker onderhoud kan worden overgestapt. Dat kan per dorp verschillend zijn. Waar mogelijk worden kleine vakjes samengevoegd naar grote beplantingsvakken met meer natuurlijke soorten. Dit kan betekenen dat er meer aaneengesloten “GROENE” parkeervakken aangelegd worden met grotere beplantingsvakken daartussen.

Recente ontwikkelingen laten zien dat ecologische beheer ook een klimaatadaptievere omgeving laat ontwikkelen waarbij de soorten zich beter vestigen en sterker zijn. Er wordt vanuit gegaan dat op de langere termijn er minder inzet voor beheer nodig is.

Daarnaast is het belangrijk bij aanbestedingen te richten op versterking van ecologische waarden. Dat betekent o.a. bij elke uitvraag circulariteit meenemen (in welke vorm dan ook: herbruikbaar, losmaakbaar, biobased, reparatie, etc.) en hergebruik van (rest)producten. Naast inzet op het verminderen gebruik niet-duurzame bronnen.

Foto: Gemeente Vlissingen

10. En wat zijn dan de gevolgen?

Ombuigen van beheer kost tijd en aandacht, zowel van de inwoners als van de beheerders. Beide (inwoners en beheerders) zullen moeten wennen dat er minder intensief wordt "beheerd" en wellicht meer aan de natuur gaan overlaten. Maar ook dat de buitenruimte naar natuurlijk groen omgevormd wordt.

De intentie is dit om te buigen naar:

- Zichtbaarder en 'gezonder groen: verbeteren van het bestaande groen, creëren én stimuleren het gebruik makenvan groen, faciliteren en betrekken bewoners.
- het bestaande groen meer natuurlijk diverser te maken, het groen beter maken en verbinden met de omgeving en een omslag van 'netheid' naar 'biodiversiteit'
- aanpassen van het sortiment zodat het groen klimaatadaptiever wordt door maatregelen bij extreme neerslag, langdurige droogte en hittestress.

10.1 Ziektes en invasieve soorten

Ook zal er naar een diverse aanplant van bijvoorbeeld bomen moeten worden overgestapt om te voorkomen dat ziekten en aantastingen een kans krijgen. De windsingels op Texel zittenvol met iepziekte dat enorme gevolgen kan geven. Verderop wordt beschreven hoe met zieke iepen om gaan. Dit geldt zowel voor gemeentelijke bomen als particulieren bomen. Hiervoor zal later om een beleidsvraag uitkomen.

Ziekte, plagen en aantastingen zijn van alle tijden en alle plaatsen. Ook hier geldt: voorkomen is beter dan genezen. De afgelopen decennia is door het veranderend klimaat het aantal en het effect van boomziekten en -plagen echter sterk toegenomen. De vatbaarheid van bomen verschilt ook per soort en hangt af van de omstandigheden. Het is van belang om innovatief en efficiënt om te gaan met de bestrijding ervan.

10.2 Ziektebeeld Iepenziekte

De zeer besmettelijke iepenziekte is een verwelkingsziekte en wordt veroorzaakt door een schimmel. De sporen van de schimmel worden naar een boom overgebracht door de iepenspintkever. Naast verspreiding via de lucht (iepenspintkever) kan de ziekte zich ook verspreiden door wortelcontact met een andere iep. In dat geval gaat het verwelkingsproces sneller en zal de boom in korte tijd afsterven.

10.3 Monitoring en inspectie

Iepen komen op Texel vooral voor in de windsingels en veelal op particuliere terreinen en rond erven. Het betreft circa 100.000 m2 aan gemeentelijke singels. Deze singels bestaan vaak voor 50% uit iep. Deze Iepen zijn vaak aangetast en blijven de omgeving besmetten. Het is de bedoeling de windsingels en de particuliere terreinen te inventariseren en te inspecteren.

10.4 Bestrijding en aanpak

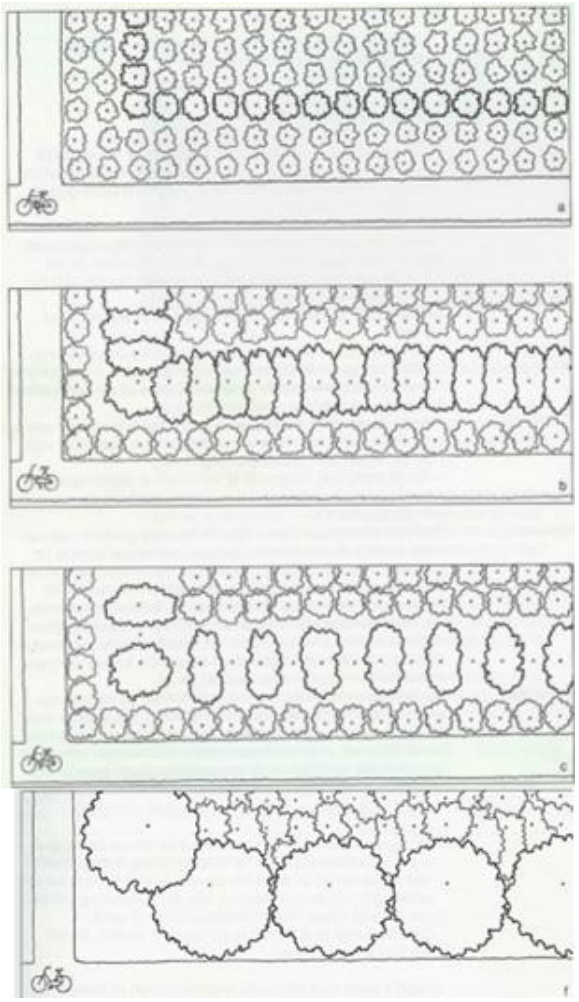
Iepen worden dan ook vaak als groep of gehele structuur aangetast. Het is zinloos alleen iepziekte in de gemeentelijke singels aan te pakken, de particuliere terreinen moet ook worden meegenomen, wil de aanpak zinvol zijn.

Ook moet hier gedacht worden aan de andere terreinbeheerders op het eiland. De terreinen van burgers zal de gemeente dus ook moeten meenemen in de aanpak. Op dit moment wordt met de drie andere NoordKop gemeenten een

project opgezet om het totale Iepen bestand zowel gemeentelijk als particulier te inventariseren. In 2025 wordt dit naar verwachting over Texel uit gerold. Zodat er een gerichte aanpak kan worden ontwikkeld. Als deze inventarisatie duidelijkheid geeft over de hoeveelheden zal moeten worden bezien of co-financiering, voor het verwijderen van zieke Iepen, bij de bewoners haalbaar is. Texel heeft in 2004 besloten te stoppen met bestrijding van iepziekte, met de huidige gevolgen (ca. 50% van de windsingels is aangetast).
Daarnaast zal het tevens in de APV c.q. de omgevingswet moeten worden opgenomen. Zodat ook andere terreinbeheerders (SBB,campings,etc.) mee liften op de door de gemeente gekozen beleid. Indien de gemeente aan de hand van de inventarisatie besluit de ziektedruk onder de Iep wil verminderen zal daar een protocol voor opgesteld worden.

10.5 Bosplantsoenen (Wijkers en Blijvers)

De grote bosplantsoenvakken hebben vooral inheems sortiment (heesters zoals veldesdoorn, Kornoelje en liguster en boomvormers al eik en esdoorn). Bij de aanleg van bosplantsoem worden meer bomen en struiken geplant dan er uiteindelijk overblijven (eindbeeld). De planten ‘jutten’ elkaar op en zo groeit de aangelegde beplantingsstrook snel dicht. Afhankelijk van de groei wordt besloten welke bomen mogen uitgroeien tot volwassen exemplaren, de zogenaamde toekomstbomen (Blijvers), en welke niet (Wijkers). Het is noodzakelijk om de beplanting uit te dunnen anders is er onvoldoende licht en ruimte. Door de onderlinge concurrentie die ontstaat, groeien de struiken en bomen vooral omhoog (naar het licht) en zouden ze iel en dun worden en aan de onderzijde kaal. Het aantal soorten, de biodiversiteit, zou afnemen en we willen juist dat die toeneemt. Met het juiste onderhoud blijft er per 50 m2 bosplantsoen iedere 8 meter een volledig uitgegroeide boom over. Deze wijkers worden niet meegenomen in de compensatie regeling. Er ontwikkelt zich namelijk een onderbegroeiing die diverser is en geslotener.

11. Toekomstige (extra) kosten Beheer door verwezenlijking ambities

Deze paragraaf maakt de extra kosten voor het beheer inzichtelijk voor wanneer de ambities gerealiseerd worden. De ambitie is er om meer bomen te planten en deze bomen vragen ook regelmatig onderhoud om deze een bestendige toekomst te geven. Maar ook het vervangen van verhardingen naar plantsoenen en gras.

In het gedeelte Projecten en investeringen gaat het over de geschatte kosten om de groen ambities genoemd in het nieuwe beleid te realiseren. Deel 2 Beheer gaat over de kosten om te onderhouden en in stand te houden.

De uitbreiding van het areaal vanuit Beleidsambities of areaal uitbreiding brengen op termijn extra beheerkosten met zich mee. De stijging van kostenwordt gedempt door over te stappen op een natuurlijk beheer.

Bij 5 jaar investeringen vanuit beleid met de gestelde ambities (dit exclusief de eventuele extra kosten uit integrale wegen-,riool- en groenprojecten) zal deze uitbreiding extra beheerkosten met zich mee brengen. Het benodigde budget zal voor dagelijks onderhoud iets groeien per jaar. Echter door het sortiment aan te passen naar inheems en beter passend bij de plek, zal op een meer natuurlijke manier het onderhoud toegepast kunnen worden. Het onderhoud zal minder intensief en hierdoor juist de kosten minder worden. Met deze kosten is rekening gehouden in de berekeningen.

Daarnaast betekent deze areaaluitbreiding vanuit ambitie ook Groot Onderhoud maar aansluitend ook weer Vervanging. Tezamen zal dit met het overgaan naar natuurlijk beheer een jaarlijkse verhoging van het budget betekenen van € 9.960,- . Bij deze doorrekening is de inflatie of nog extra areaal uitbreiding niet meegenomen.

DAGELIJKS ONDERHOUD	**Investeringen € 450.000 p/j**
Ambitie uitbreiding Arealen	
Bomen en groen	€ 52.000,00
Effecte Natuurlijkbeheer	€ -22.400,00
Resultaat	€ 29.600,00
BEHEER	
Groot onderhoud areaal uitbreiding	€ 16.000,00
Vervanging areaal uitbreiding	€ 4.200,00
Totaal areaaluitbreiding	€ 49.800,00
Looptijd 5 jaar	
Jaarlijkse benodigd extra budget	**€ 9.960,00**

12. Beheer en onderhoud in de toekomst

Wanneer we de ambities verwezenlijken zullen de kosten anders worden voor het totale beheer en onderhoud. Tevens zullen de benodigde fte's veranderen, omdat het groen areaal zal toenemen. Zowel het aantal bomen als de oppervlakken van de verschillende type groen nemen toe. Ook zal een verschuiving binnen het huidige areaal optreden. Er zal een toename van vaste planten, heesters, bosplantsoen en natuurlijke oevers plaats vinden. Nieuwe groentype zoals wadi's en meerdere maai frequenties komen erbij. Dit heeft effect op de totale kosten.

Echter door het sortiment aan te passen naar inheems en beter passend bij de plek, zal op een meer natuurlijke manier het onderhoud toegepast kunnen worden. Het onderhoud zal minder intensief en hierdoor juist de kosten minder worden. Met deze kosten is rekening gehouden in de berekeningen.

13. Conclusies en aanbevelingen

Hieronder zijn puntsgewijs de conclusies en aanbevelingen gegeven over het huidige onderhoud:

- Momenteel is binnen het openbare groen relatief veel gras (circa 84%). Dit gaan wij naar bloemrijk gras en andere beplantingstypen omvormen.
- In 2020 haalde het groen niet de gewenste beeldkwaliteit en het kost moeite dit op peil te krijgen en te houden. Deze achterstandis in de afgelopen jaren deels weg gewerkt.
- De conditie van ca. 75 % van de bomen is voldoende. Op dit moment moet er nog een snoeiachterstand worden ingehaald. De kosten hiervoor zijn € 110.000.
- Volgend uit het beleid willen we een boomstructuurplan maak met daar opvolgend een bomenbeheerplan.
- 50 % van het aantal bomen bestaan uit 4 soorten. Dit zijn Esdoorn, Els, Es en Eik.
- 9% van het areaal bomen bestaat uit Es. Gezien de essentaksterfte is dit zorgelijk.
- Voorop staat behoud van bomenareaal en ontwikkeling daarvan. Gezien bovenstaande zal er met meer diversiteit rekening worden gehouden. Gerekend is met uitbreiding van 1-2% per jaar.
- Omvorming naar grotere plantvakken is noodzakelijk, om natuurlijk beheer te vereenvoudigen en efficiënter te maken.
- In een aantal wijken is het compleet vervangen van de plantvakken nodig om tot een natuurlijker beplanting – passend bij het landschap - te komen.
- Er is meer diversiteit in type beplanting nodig.
- Het huidige beheer zal omgevormd worden naar natuurlijkbeheer.
- Opleiding van de medewerkers is voor natuurlijkbeheer noodzakelijk.
- Aanstellen van een ecoloog voor advies, begeleiding en communicatie naar bewoners.
- Aandacht voor en bestrijding van iepziekte is nodig. Vooral focus op windsingels en particulieren bomen/windsingels.
- Huidige groen budget is niet toereikend. Een tekort van circa € 550.000 om het huidige areaal in stand te kunnen houden en op de huidige manier – traditioneel- te onderhouden.
- Momenteel is de capaciteit bij de uitvoering onvoldoende om alle werkzaamheden uit te voeren en wordt een deel van het werk uit besteed aan De Bolder en andere aannemers.
- Ten gevolge van de ambities op andere gebieden zoals wonen, zal areaaluitbreiding plaats vinden.
- De uitbreiding van het areaal geeft extra beheerkosten. Echter door toepassen van natuurlijk beheer op deze uitbreidingen levert dit op termijn een beperking van de meerkosten op.
- Door de aanleg van meer groen is er ook meer te onderhouden dit zal in de komende jaren een verhoging geven van 0,7- 1,1 % op het huidige benodigde jaarlijks budget voor dagelijks onderhoud.
- Door de uitbreiding van het groene areaal zal voor de gehele instandhouding van dit toegevoegde areaal (dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen) een verhoging noodzakelijk zijn van 0,9-1,2 % op het totale benodigde jaarlijks budget voor groen.
- Door toepassing van natuurlijk beheer bij geeft dit een demping van de kosten op het totale groenbudget.

Bijlagen

Bijlagen
Bijlage 1 Begrippenlijst
Bijlage 2 Het landschap en kaarten
Bijlage 3 Rijksbrief 23 maart 2023
Bijlage 4 Tabel klimaatadaptieve gebouwde omgeving
Bijlage 5 Huidige kosten beheer (oude wijze)
Bijlage 6 Definities groentypen

Bijlage 1 - Begrippenlijst

Verklarende woordenlijst	
Begrip	**Verklaring**
BEA	Zie: Bomeneffectanalyse
Bebouwde kom	Bebouwde kom van de gemeente, vastgesteld ingevolge artikel 1, vijfde lid, van de Boswet.
BGT	De Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) is een digitale kaart van Nederland waarop de inrichting van de fysieke omgeving is weergegeven en vastgelegd(gebouwen, wegen, waterlopen, terreinen en spoorlijnen).
Bijzondere boom	Een boom binnen de bebouwde kom die ouder dan 35 jaar is, beeldbepalend is voor de openbare ruimte of een bijzondere cultuurhistorische waarde vertegenwoordigt en die naast het leeftijdscriterium voldoet aan een of meerdere criteria die in … genoemd worden.
Biodiversiteit	Biodiversiteit staat voor biologische diversiteit en omvat de totale verscheidenheid van alle levende planten en dieren op aarde. Biodiversiteit betreft zowel de variatie in soorten, als ook de erfelijke variatie binnen soorten en de variatie aan levensgemeenschappen. Het beleid van rijk, provincie en de gemeente is gericht op het verhogen van de biodiversiteit met name door het ontwikkelen van een duurzaam ecologisch netwerk, ecologische verbindingszones en leefgebieden.
Bomen effect analyse	Een standaardbeoordeling van de gevolgen van voorgenomen bouw of aanleg voor een boom, op basis van landelijke richtlijnen van de Bomenstichting of het handboek bomen
Bomenstichting	Landelijk werkende organisatie, gevestigd in Utrecht, die zich inzet voor het behoud van bomen in de stad en op het platteland. Een onderdeel van het werk is het toezicht houden op de meest bijzondere bomen van Nederland. Deze staan beschreven in het Landelijk Register van Monumentale bomen.
Boom	Een houtachtig, overblijvend gewas met een dwarsdoorsnede van de stam van minimaal 10 centimeter op 1,30 meter hoogte boven het maaiveld. In geval van meerstammigheid geldt de dwarsdoorsnede van de dikste stam.
Boomstructuur	Lijnvormige beplanting van houtopstanden die een functioneel geheel vormt.
Boomvormer	Het duurzame raamwerk van bomen waar de gemeente streefbeelden voor opgesteld heeft voor de lange termijn. De boomstructuur is onderverdeeld in de hoofdstructuur (belangrijke lijnen voor de hele gemeente) wijkboomstructuur en overige bomen. De bomen in de structuur maken deel uit van de vastgestelde opbouw en onderlinge samenhang van houtopstand in de gemeente.

Boomwaarde (monetaire)	Een boomvormer is een houtig, opgaand gewas met ontwikkeling van één of meer hoofdtakken. Een boomvormer kan uitgroeien tot een boom, een meerstammige boom of een boomachtige struik. In het alledaagse spraakgebruik heeft een boom één of slechts enkele stammen. In de natuur bestaat er echter een geleidelijke overgang: heester - struik - struikachtige boom - (meerstammige) boom. De monetaire waarde van een boom zoals getaxeerd volgens de meest recente richtlijnen van Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen. Het bedrag wat gevonden wordt volgens het rekenmodel van de Nederlandse Vereniging Taxateurs van Bomen. Dit is de waarde volgens de richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen en houtige gewassen (www.nvtb.nl) die jaarlijks vastgesteld worden aan de hand van de prijsindexcijfers van het CBS, marktprijsgemiddelden en andere kengetallen. De richtlijnen gelden als de meest deskundige methodiek voor de wijze van vaststellen van de geldwaarde van bomen en worden in de rechtspraak erkend. Het spreekt overigens voor zich dat bomen ook vele andere waarden dan monetaire waarde kunnen vertegenwoordigen.
Bosplantsoen	Aanplant van jong bos, hoofdzakelijk bestaande uit inheemse heesters, struiken en boomvormers. Om de boomvormers uit te laten groeien wordt er regelmatig gedund. (zie wijkers en blijvers)
Boswetgrens	De begrenzing van de bebouwde kom van de gemeente, vastgesteld in overeenstemming met artikel 1 lid 5 van de Boswet.
BVC (zie ook VTA)	Boom Veiligheids Controle (cyclus 1 x per 3 jaar). Deze controle vindt plaats in het kader van de ''wettelijke'' zorgplicht om de gemeentelijke bomen periodiek te (laten) inspecteren. Deze zorgplicht zorgt ervoor dat de drempel voor aanvaardbaar risico niet wordt overschreden.
CROW	Stichting Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water-en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. Instelling die onderzoek doet en ook de Standaard RAW heeft ontwikkeld.
De Krim	De Krim heeft verspreid op Texel 9 verschillende parken. Campings, een vakantiepark, een bungalowpark, een appartementencomplex en een hotel.
De Lieuw	Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging De Lieuw Texel is een collectief van 250 boeren en burgers. Zij zetten zich in voor weidevogels, natuur en landschap in het agrarisch gebied, ruim 8.000 hectare. Zij realiseren waardevolle plattelandsnatuur in samenhang met agrarisch ondernemerschap.
Dendrologie	De wetenschap van de houtige gewassen. Dendrologisch waardevolle bomen zijn bomen die als soort, variëteit of cultivar zeldzaam zijn in Leidschendam-Voorburg of in de regio.
Derde grootte	Boomklasse kleiner dan 10 meter in volwassen toestand.
Diversiteit	Mix van verschillende soorten bijv. bomen
Ecologisch groenbeheer	Het beheer van het groen waarbij de inheemse flora en fauna centraal staat.
Eerste grootte	Boomklasse van 15 meter en hoger in volwassen toestand.

Eutrofiëring	Vermesting - zorgt er voor dat er meer voedingsstoffen aanwezig zijn in de bodem, de lucht en het water. In natuurlijke vegetaties en ecosystemen zal een overaanbod aan voedsel een ontwrichting veroorzaken.
Exoten	Organisme dat zich buiten zijn oorspronkelijke verspreidingsgebied heeft gevestigd in een gebied of land waar het oorspronkelijk niet vandaan komt.
Groenblauwe dooradering	Groenblauwe dooradering is het netwerk van halfnatuurlijke landschapselementen zoals sloten, slootkanten, houtwallen en bomenrijen. Daarnaast biedt het bijvoorbeeld ruimte voor de overleving van planten en dieren en het draagt bij aan de belevingswaarde van het landschap
Handboek Bomen	Het Handboek Bomen omvat gestandaardiseerde kwaliteitseisen, richtlijnen en normen die van toepassing zijn bij de uitvoering van werkzaamheden in, rond en met bomen.
Hangwaterprofiel	Een bodem waarbij de boomwortels het in de bodem beschikbare water opnemen, zonder dat zij toegang tot het grondwater hebben.
HHNK	Hoogheemraadschap Noorder Kwartier
Hittestress	Gezondheidsklachten die ontstaan als mensen door hoge temperaturen en luchtvochtigheid niet meer in staat zijn de lichaamstemperatuur goed te reguleren.
Hoofdgroenstructuur	Met de Hoofdgroenstructuur beschermen en versterken we belangrijke groengebieden (bomenlanen, parken etc). Door dit vast te leggen beschermen we dit voor nu én in de toekomst.
Iepenspintkever	Iepenspintkever: het insect, in elk ontwikkelingsstadium, behorende tot de soorten Scolytuscolytus (F.) en Scolytus multistriatus (Marsh) en Scolytus pygmaeus.
Iepziekte	De aantasting van iepen door de schimmel Ophiostoma ulmi (Buism.) Nannf. (syn. Cerato cystisulmi (Buism.) C. Moreau).
Inclusieve samenleving	Een samenleving waarin alle mensen kunnen meedoen met dezelfde kansen en mogelijkheden, ongeacht hun achtergrond, leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, godsdienst, seksuele voorkeur en ongeacht of ze een ziekte of beperking hebben.
Kappen	Het geheel of grotendeels verwijderen van het bovengrondse deel van de houtopstand.
Klimplant	Verhoutend, overblijvend gewas dat zich hecht aan een dragend element, zoals een wand of muur. Bedoeld zijn beeldbepalende verticale begroeiingen van één of meer klimplanten van meer dan twee verdiepingen hoog.
Klimaatadaptief	De omgeving aanpassen en je voorbereiden op de gevolgen van het veranderende klimaat. Voorbeelden zijn: dijken verstevigen, sloten verbreden en dorpen voorzien van meer groen.
Natuurvriendelijke oever	Geleidelijk aflopende overgang van land naar water, waar voor zowel (water)planten als dieren een geschikte habitat te vinden is.
RAW	Stichting voor Rationalisering en Automatisering in de Grond- Weg, en Waterbouw (nu opgenomen in het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Weg- en Waterbouw te Ede).

Rooien	Het geheel verwijderen van het boven- en ondergrondse deel van de houtopstand.
SBB	Staatsbosbeheer
Struweel	Een begroeiing van hoofdzakelijk inheemse soorten heesters en struiken.
Tijdelijke kroon	Dat deel van de kroon van een boom, dat geen deel uitmaakt van de definitieve kroon bij het bereiken van het volwassen stadium. Tijdens de groei van de boom wordt de tijdelijke kroon geleidelijk gesnoeid door begeleidingssnoei.
Tweede grootte	Boomklasse van 10 tot 15 meter hoogte in volwassen toestand.
Vellen	Rooien; kappen; verplanten; het snoeien van meer dan 20 procent van de kroon of het wortelgestel, met inbegrip van kandelaberen; het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood of ernstige beschadiging of ernstige ontsiering van de houtopstand ten gevolge kunnen hebben.
Verzilting	Verzilting is de toename van het zoutgehalte in de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater.
Vitaliteit	Gezondheid (energie/levenskracht) van een boom
VTA	Visual Tree Assessment. Een methode om de vitaliteit en kwaliteit van bomen te bepalen.
Wijkers en Blijvers	Wijkers zijn bomen die snel groot worden. Deze bomen/heesters worden gerooid als de blijvers, bomen die langzaam groeien, groot genoeg zijn om de taak van de wijkers over te nemen.

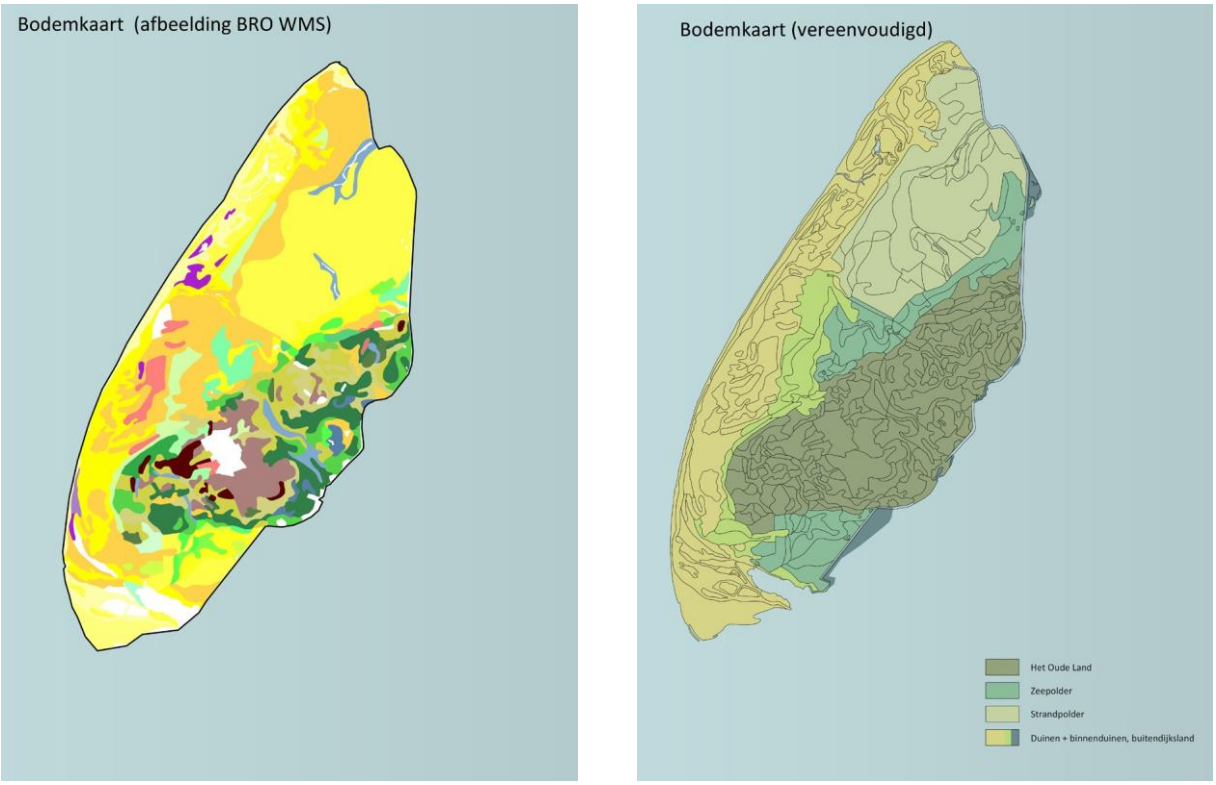
Bijlage 2 - Het landschap en Kaarten

Het DNA van Texel - Analyse van het Landschap

Om uitspraken te doen over de groenstructuur in de gemeente is het zowel van belang de bodemkundige ondergrond als de ruimtelijke opbouw van de gemeente te kennen. Het soort groen is immers direct gerelateerd aan de soort bodem en door te onderkennen op welke wijze de stedelijke structuur in het verleden ontstaan en gegroeid is, is het vervolgens mogelijk een groenstructuur toe te voegen die voortbouwt op de bestaande structuur en deze ook zal versterken.

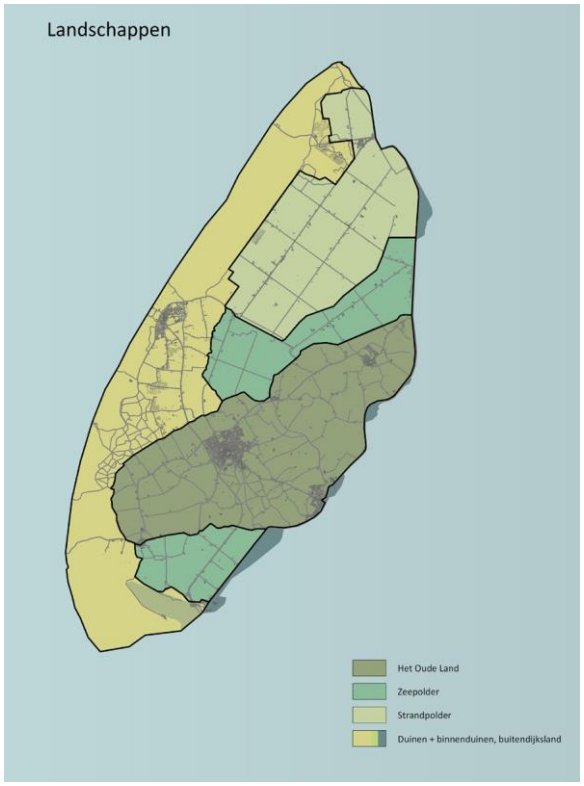
Bodemkundige opbouw

De bodemkaart laat goed de ontstaans- en occupatiegeschiedenis van het eiland zien. De grote in één keer ingesloten en ontgonnen strandvlakte van Polder Eierland tekent zich duidelijk af als één bodemtype. Het oude land daarentegen laat door zijn vorming en vele eeuwen van bodemgebruik een veel complexere bodemsamenstelling zien. Het grootste gedeelte van Texel, de duinen en de strandvlakten, bestaat uit zandbodemtypen. Het oude land bestaat uit lemige kleigrond, kalkarme grond, met daarnaast leemarme grond en kalkhoudende grond van duin en strandvlakten.

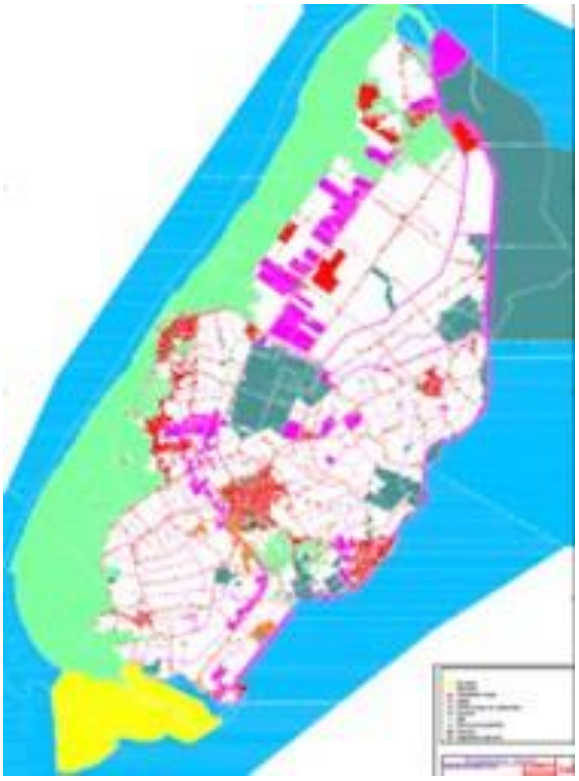

Kaart: Bodemkaart en vertaling landschappelijke opbouw (kaarten en leesbare legenda in bijlage 2)

Bij de soortkeuze van bomen dient uitgegaan te worden van deze bodemkundige ondergrond. Elke boom heeft een eigen voorkeur wat betreft de bodem en zo ontstaan “streekeigen soorten”. Door de boomkeuze aan de bodem te koppelen, ontstaat differentiatie binnen de groenstructuur, mede doordat sommige bomen beter gedijen dan anderen. Daarnaast ontstaat een robuuste groenstructuur omdat de bomen in de voor hen meest gunstige ondergrond staan en we daarmee voldoen aan streekeigen soorten. Samengevat bestaat Texel uit: Het oude land, strand- en zeepolders, binnenduinrand en de duinen. Buitendijksland en de zeereep spelen voor de groenstructuren geen rol.

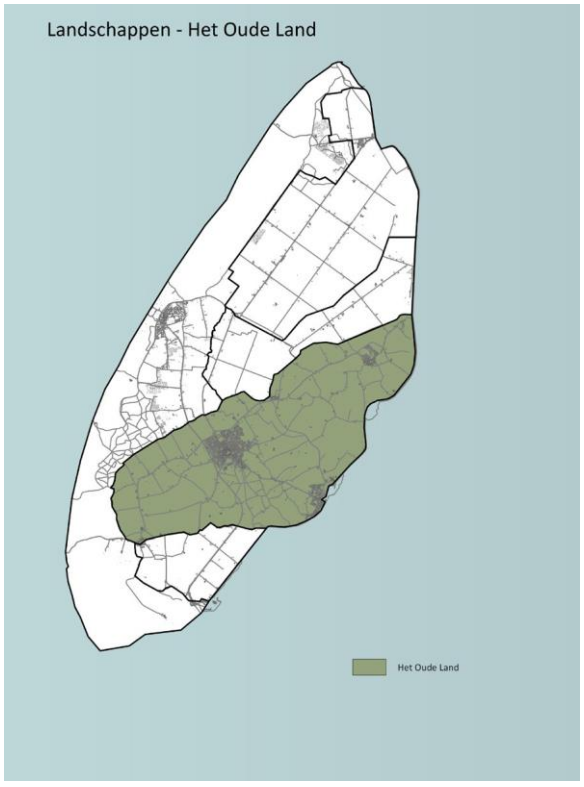
Kaart: Landschappen
(kaart en leesbare legenda in bijlage 2)

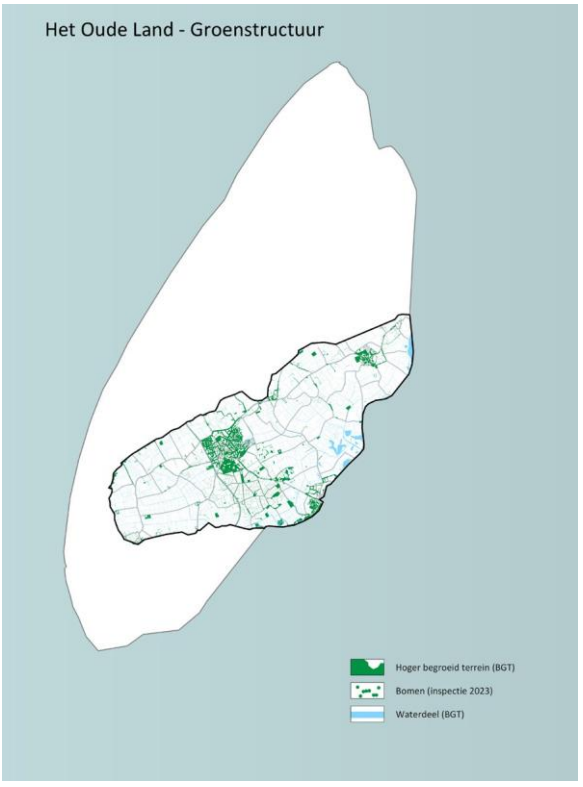

Kaart: Grondgebied gemeente
(kaart en leesbare legenda in bijlage 2)

Het oude Land

Het oude land is de kern van Texel en heeft een grillige kavelstructuur, door de eeuwen heen gevormd. De wegen zijn nooit recht. Windsingels en bosjes maken dat het landschap ruimtelijk heel afwisselend is. Soms dicht, soms open.

Kaart: Oude Land

Kaart: Groenstructuur Oude Land

Texel heeft veel windsingels vooral in het buitengebied. Windsingels en hakhoutbosjes kun je vergelijken met hoge hagen van 4 tot 12 m, die functioneren als windvang of als erfafscheiding. In gebieden met veel wind, de kust en in de polders zijn ze onmisbaar. Veel windsingels bestaan uit populier en els gecombineerd met oeverbegroeiing van inheemse struiken. De singels zijn van landschappelijk als ecologisch zeer waardevol door een grote verscheidenheid van planten- en diersoorten. En kunnen tevens fungeren als schaduwplekken voor (landbouw) dieren.
Op Texel bestaan veel windsingels uit iep, die helaas zijn aangetast door iepziekte. Indien er geen maatregelen worden getroffen, zal de windsingel worden uitgehold (door het afsterven van de iepen) en zijn functie, niet alleen landschappelijk maar ook ecologisch, verliezen. De maatregelen worden onder beheer - ziekten en plagen behandeld. Ook waren er In dit gebied vroeger veel tuunwallen en kolken te vinden. Tuinwallen zijn lage 'muurtjes' van ongeveer één à anderhalve meter hoog en een meter breed, gemaakt van op elkaar gestapelde graszoden. Dit was een inventieve manier om het vee op het eigenland te houden, omdat niet overal sloten konden worden gegraven en beplanting vaak afstierf door de zilte bodem. Tuunwallen hebben een hoge ecologische waarde, er groeien veel bijzondere plantensoorten, die weer insecten en fauna aantrekken. Zij zorgen daarmee voor een grote diversiteit in flora en fauna.
Ook in de Kolken – drinkpoelen voor het vee zijn - komt een gevarieerde fauna voor van amfibieën.
De kwaliteit van het oude land hangt aan de kleinschalige landschappelijke structuur die met name door de tuunwal zo goed ruimtelijk zichtbaar wordt. De tuunwal is dus niet alleen een cultuurhistorisch fenomeen, maar een onmisbare ruimtelijke bouwsteen van het oude land. Ook de groenblauwe dooradering is hier belangrijk. Sloten werden gegraven op de lage delen in het Oude land, de tuunwallen werden alleen op de hoge delen toegepast. Belangrijk zijn hier de openheid en de zichtlijnen in het landschap, bij aanplant van nieuwe windsingels houden we hier rekening mee.

Kenmerk: kleinschalig, soms dicht, soms open, tuunwallen, begroeide sloten.
Wens: vasthouden structuur (openheid en zichtlijnen), toevoegen tuunwallen (hoge delen) en waterlopen (lage delen)
Aandachtspunt: gebruik private gronden noodzakelijk.

Strandpolders en Zeepolders

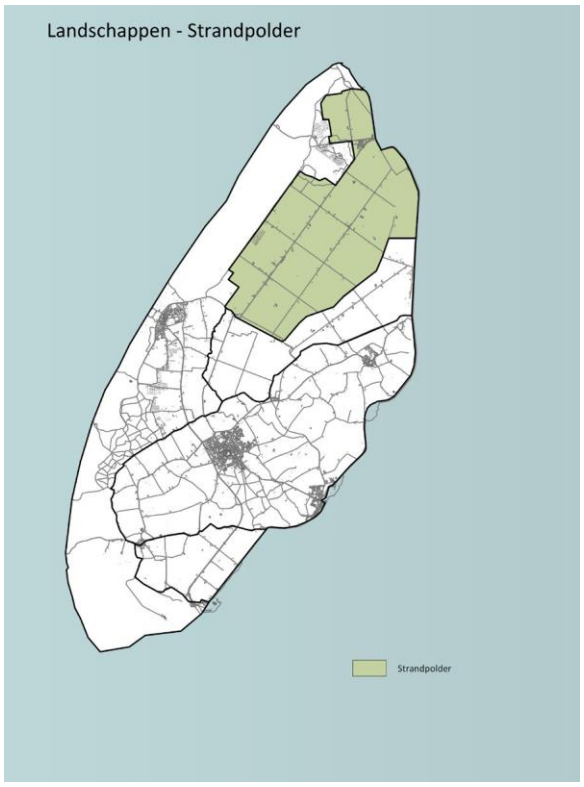
Er worden op Texel twee typen polders onderscheiden, strandpolders en zeepolders. Ze hebben een verschillende geomorfologische oorsprong: strandpolders zijn ingesloten strandvlakten, zeepolders zijn bedijkte zeeboezemvlakten. Strandpolders liggen boven en zeepolders beneden N.A.P. De strandpolders zijn gerelateerd aan de Noordzee en de zeepolders aan de Waddenzee.

Strandpolders

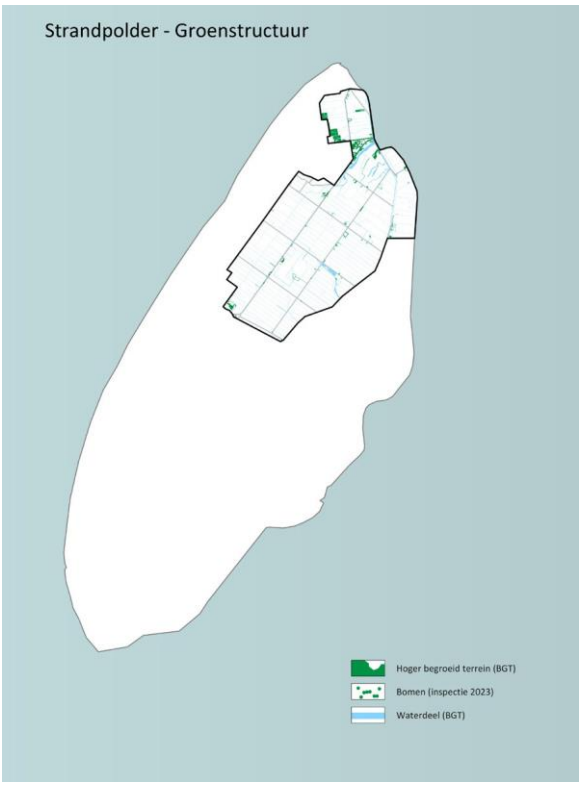
Polder Eierland, De Witte Hoek en Polder De Eendracht zijn de strandpolders. Het landschap van de strandpolders is groot en open en biedt ruimte voor grootschalige productie van bollen etc. Herkenbaar aan een simpele inrichting van rechte wegen in grote vierkanten en losse erven erlangs.
Opvallend is geen beplantingsstructuur langs de wegen of langs de watergangen. Zeespiegelstijging en toenemende zoute kwel zullen tot aanpassingen in het watersysteem van de

Bron: Omgevingsvisie 2023 Witteveen & Bos
Het grondwater op Texel is zout en de verzilting van de grond neemt alleen maar toe. Daarom proberen we zoet water zoveel mogelijk vast te houden. Op verschillende lo- caties wordt door enthousiaste boeren al gewerkt aan het plan om Texel zelfvoorzienend te maken op het gebied van zoet water. Er wordt in de polder Eierland een ondergronds waterbassin gerealiseerd en we gaan op zoek naar nog meer locaties voor waterberging.
Om een energie neutrale, klimaat adaptieve en circulaire gemeente te zijn in 2050 moeten we nu al ruimte reserveren voor recycling, bestaande duurzame energiebronnen en energie infrastructuur. Daarnaast reserveren we ruimte voor pilots voor energieopslag, locaties voor (ondergrondse) waterberging en het opbouwen van een zoetwaterreserves. We stimuleren agrariërs om hun activiteiten aan te passen aan de gevolgen verzilting.

polders leiden.

Kaart: Kaart Strandpolders
(kaart en leesbare legenda in bijlage 2)

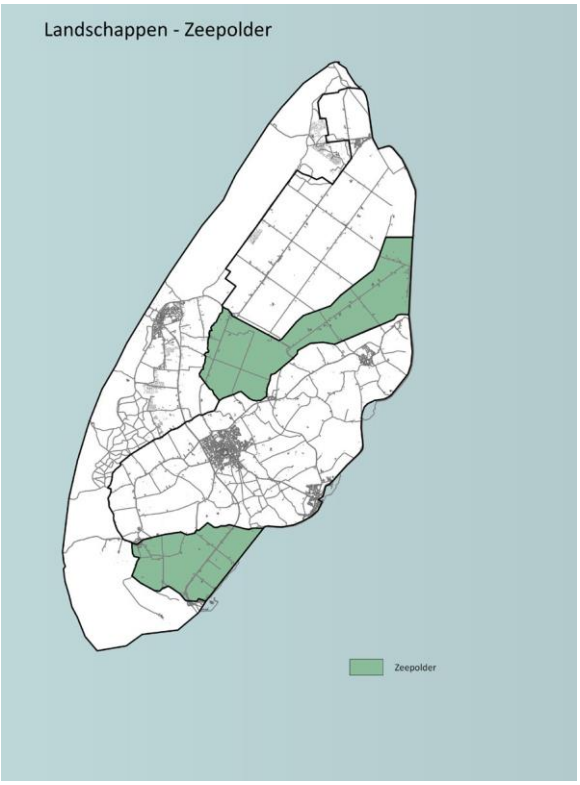

Kaart: Groenstructuur Strandpolders
(kaart en leesbare legenda in bijlage 2)

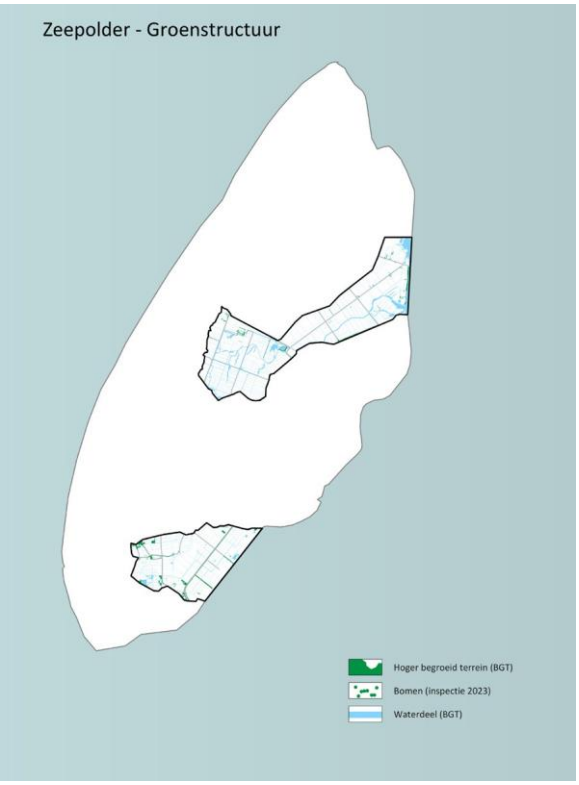
Aanbeveling:
Kenmerk: groot, open, grootschalige landbouw, rechte wegen
Wens: vasthouden aan openheid, ligging dorpen benadrukken met bomen, erven inpakken met beplanting, bestaande sloten omvormen naar natuurvriendelijke oevers
Aandachtspunt: subsidie mogelijk maken voor aanplant rond erven, private gronden nodig voor uitbreiding natuurvriendelijke oevers sloten. Gronden noodzakelijk voor waterberging (omgevingsvisie).

Zeepolders

De zeepolders zijn kleiner van schaal, liggen tegen het oude land aan en lijken in schaal en verkaveling sterk op het oude land. De inrichting van de latere zeepolders is net als de strandpolders rechtlijnig en grootschalig met lange wegen en erven erlangs. De zeepolders grenzen allemaal aan het Oude Land van waaruit ze ontgonnen zijn. Het verschil tussen oud en nieuw land zit vooral in de rechtlijnigheid van de polders. De rechtlijnigheid van de polders wordt niet benadrukt door beplanting van de wegen met bomen of hagen, maar zouden door beplanting aantrekkelijker worden voor recreatief medegebruik door de schaduwwerking. Ook komt het ten goede aan de biodiversiteit.

Kaart: Kaart Zeepolders
(kaart en leesbare legenda in bijlage 2)

Kaart: Groenstructuur Zeepolders
(kaart en leesbare legenda in bijlage 2)

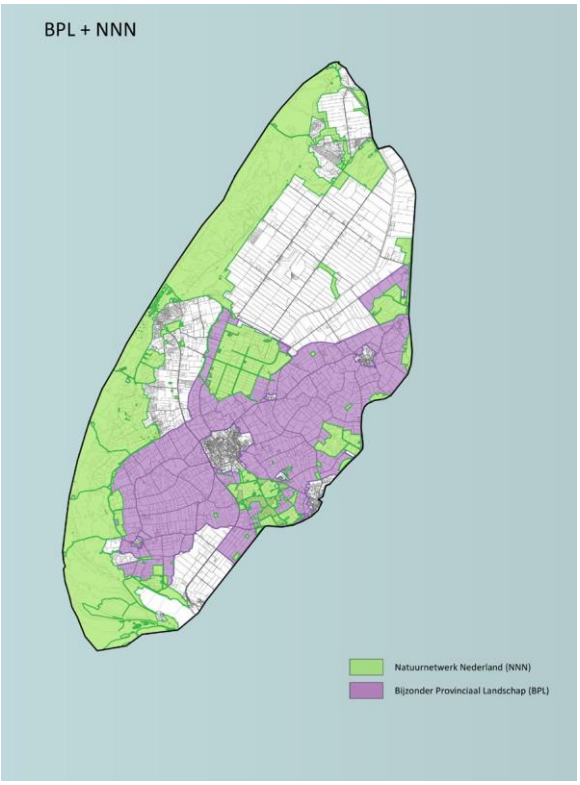
Dwars door het landschap kronkelen oude natuurlijke kreken. Een deel van het poldergebied is Natura 2000 gebied. Kreekrestanten met rietkragen, moerassen en graslanden. Dit Lage Land van Texel heeft schorren en zilte graslanden met vele vogelsoorten. Veel gebied is rust – en foerageergebied voor vele vogels.
De natuurgebieden worden door zowel door bevolking als toeristen bezocht. Het behoud hiervan is dus essentieel. Hierover zou je in gesprek kunnen gaan over mogelijke transitie van de minder productieve gronden voor versterking van de biodiversiteit. Dit zou met de natuurbeherende organisaties (SBB, Natuurmonumenten) en de boeren moet plaatsvinden. Vergroting en verbinding vermindert de kwetsbaarheid en zorgt voor versterking van de biodiversiteit.

Tegelijkertijd willen boeren hun landbouwgrond behouden, maar door verzilting, maar ook door de noodzaak te verduurzamen, zal de huidige werkwijze waarschijnlijk moeten veranderen. Het is zoeken naar vloeiende overgangen tussen natuur en cultuurland.

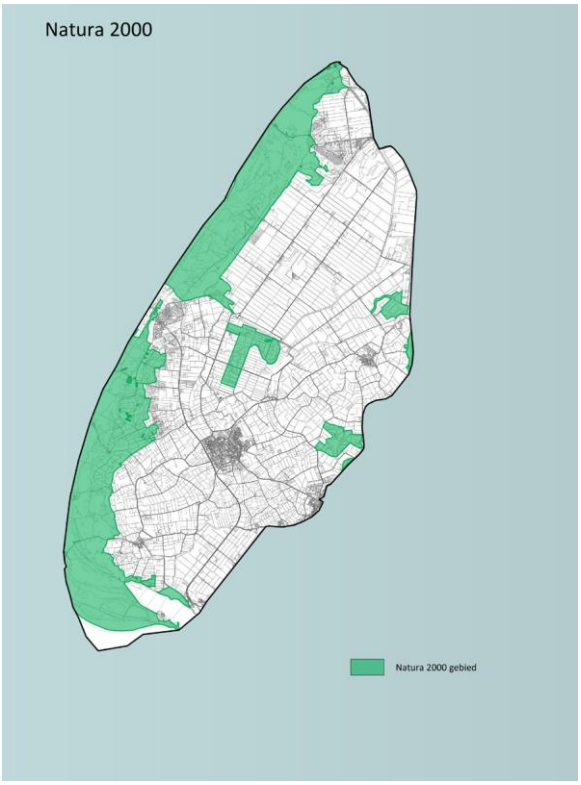
Aanbeveling:
Kenmerk: kleiner qua maat en schaal.
Wens: Verschil strand en zeepolders benadrukken door toevoegen windsingels, in gesprek gaan over mogelijke transitie minder productieve gronden voor versterking biodiversiteit.
Aandachtspunt: Private gronden noodzakelijk, overleg met Natuurbeherende organisaties, boeren, samenwerkingsverbanden en Hoogheemraadschap.

Binnenduinrand

Van De Koog tot aan Den Hoorn loopt aan de binnenzijde van de duinen een bijzondere zoom land: de binnenduinrand. Een zoom van bossages, open ruimtes levert zo een waardevol en uniek beeld op het eiland. Het gebied maakt deel uit van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en heeft zo een bijzondere status. Onderdeel hiervan is het Nationaal park Duinen van Texel.

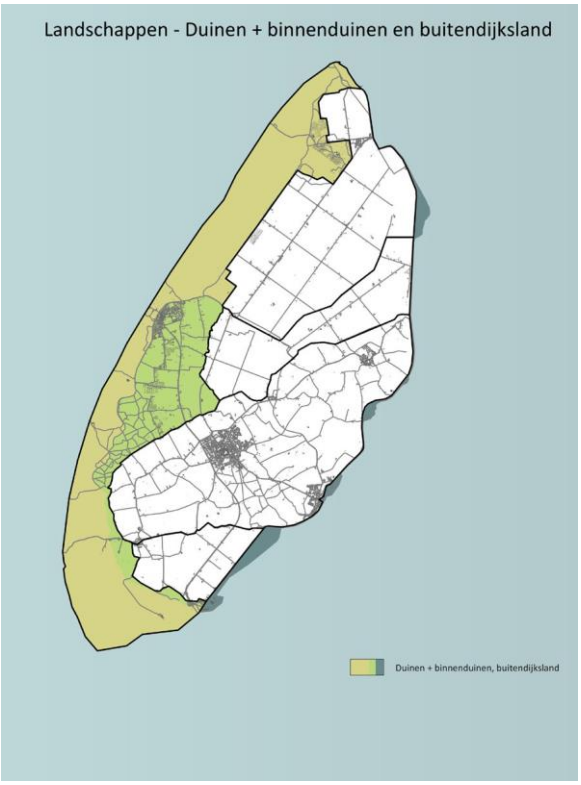

Kaart: Kaart: Natuur Netwerk Nederland (groen) en Bijzonder Provinciaal landschap

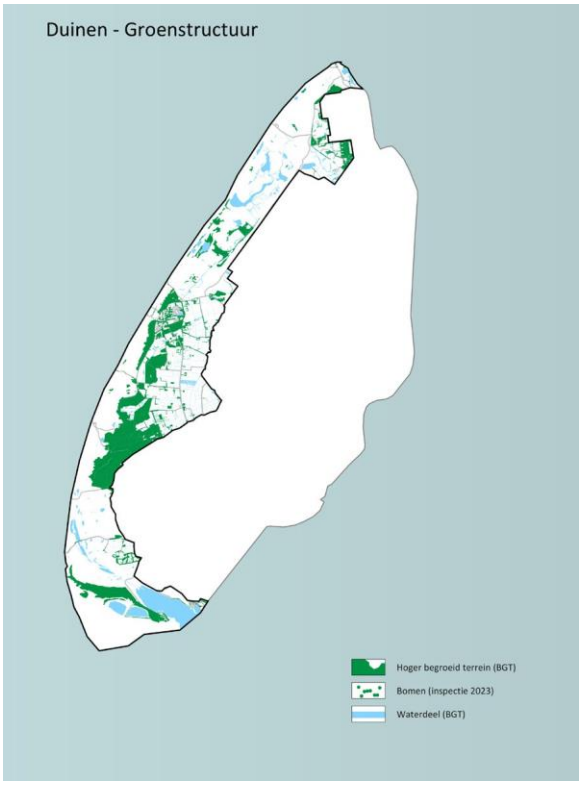

Kaart: Natura 2000 gebied

Het landschap van de binnenduinrand geeft afwisseling van open ruimtes en bossages, bescheiden bebouwing en staat in contrast met de brede open ruimte van strandvlakte of oude land ervoor.

Kaart: Buitendijks land, Duinen en Binnenduinrand

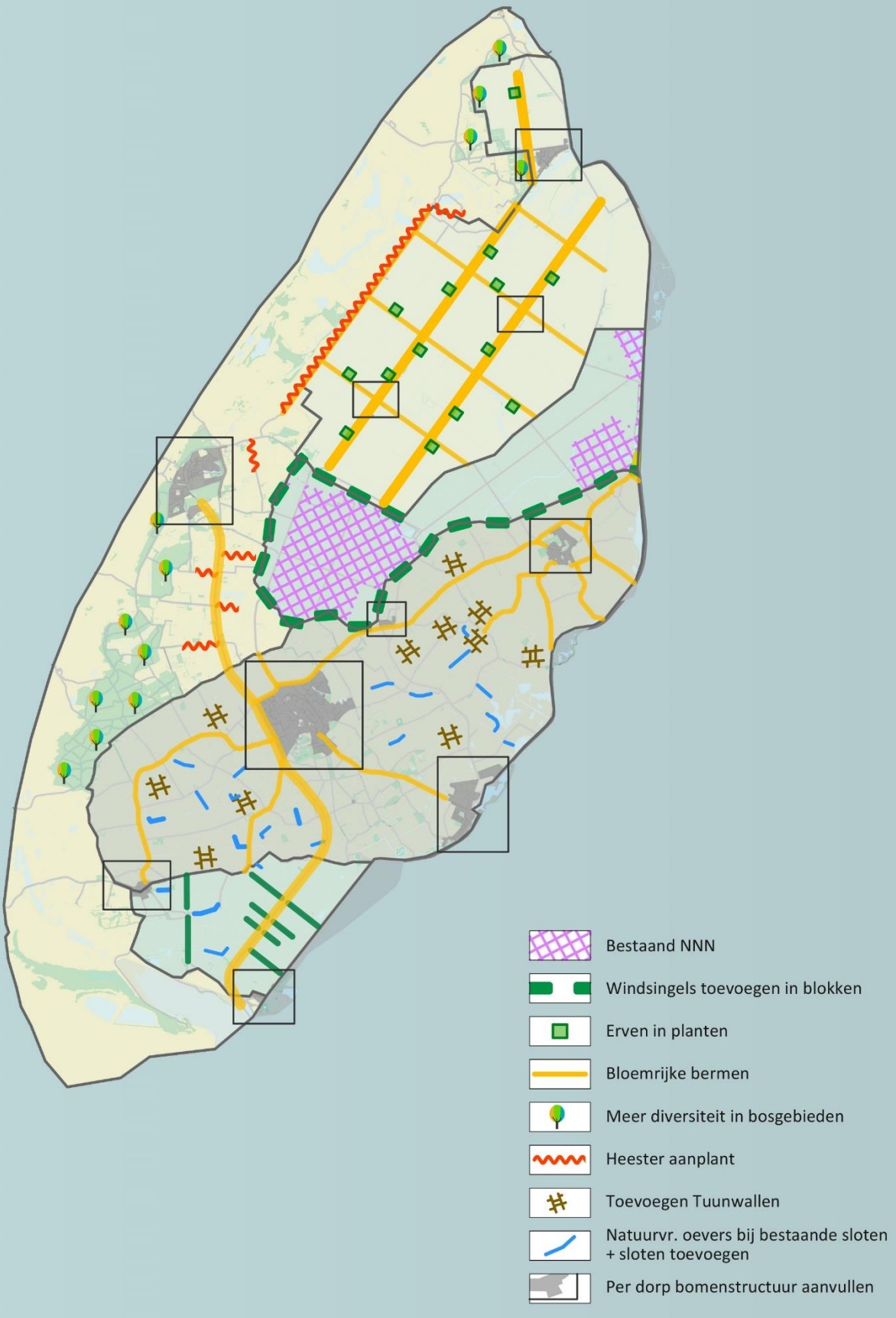
Kaart: Groenstructuur Binnenduinrand en Duinen (kaarten en leesbare legenda in bijlage 2)

Buitendijksland en Duinen

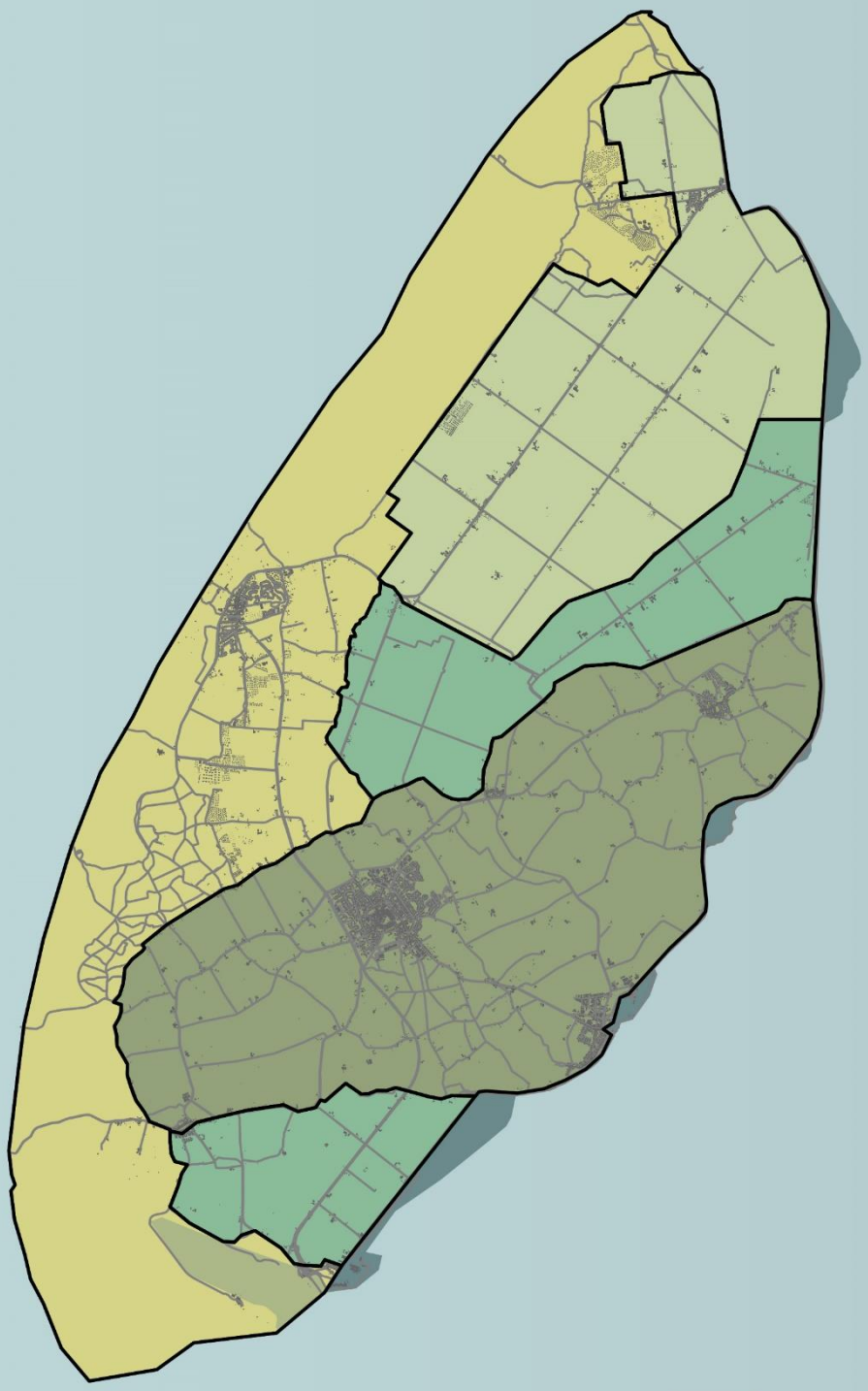
De bijna 30 km lange reep zand aan zee is één van de langste onbedorven kusten van Nederland, met zowel drukke als zeer stille stukken. Het is daarmee de grootste trekker van het eiland, hoofddoel van een groot deel van de jaarlijkse miljoen bezoekers. De Zeereep zelf speelt ruimtelijk qua groenstructuur niet zo'n dominante rol in het beeld van Texel.
De duinen vormen misschien wel het meest indrukwekkende en beeldbepalende landschap op Texel. Het strand kent zijn eigen ecologie met op diverse plaatsen de embryonale (natuurlijke) duinvorming. Waar aan de zeereep de elementen dominant zijn en in het oude land de mens, komt in de duinen alles samen: levende geomorfologie, woeste natuur, gelaagde cultuurhistorie, recreatie en zelfs landbouw. Ondanks deze 'drukte' blijft leegte het beeld domineren. Ok defensie heeft hier grote stukken land als beherende organisatie in bezit.

Aanbeveling:
Kenmerk: NNN en deels Natura 2000, open en dicht met individuele bebouwing.
Wens: meer diversiteit in bosgebieden toevoegen, (omvormen bos naar gevarieerd loofbos), natter maken van duinvalleien. Door zeespiegelstijging kunnen duinvalleien verdrinken, daar moet rekening mee gehouden worden.
Aandachtspunt: Gronden SBB en Natuurmonumenten.

Ambitiekaart

Landschappen

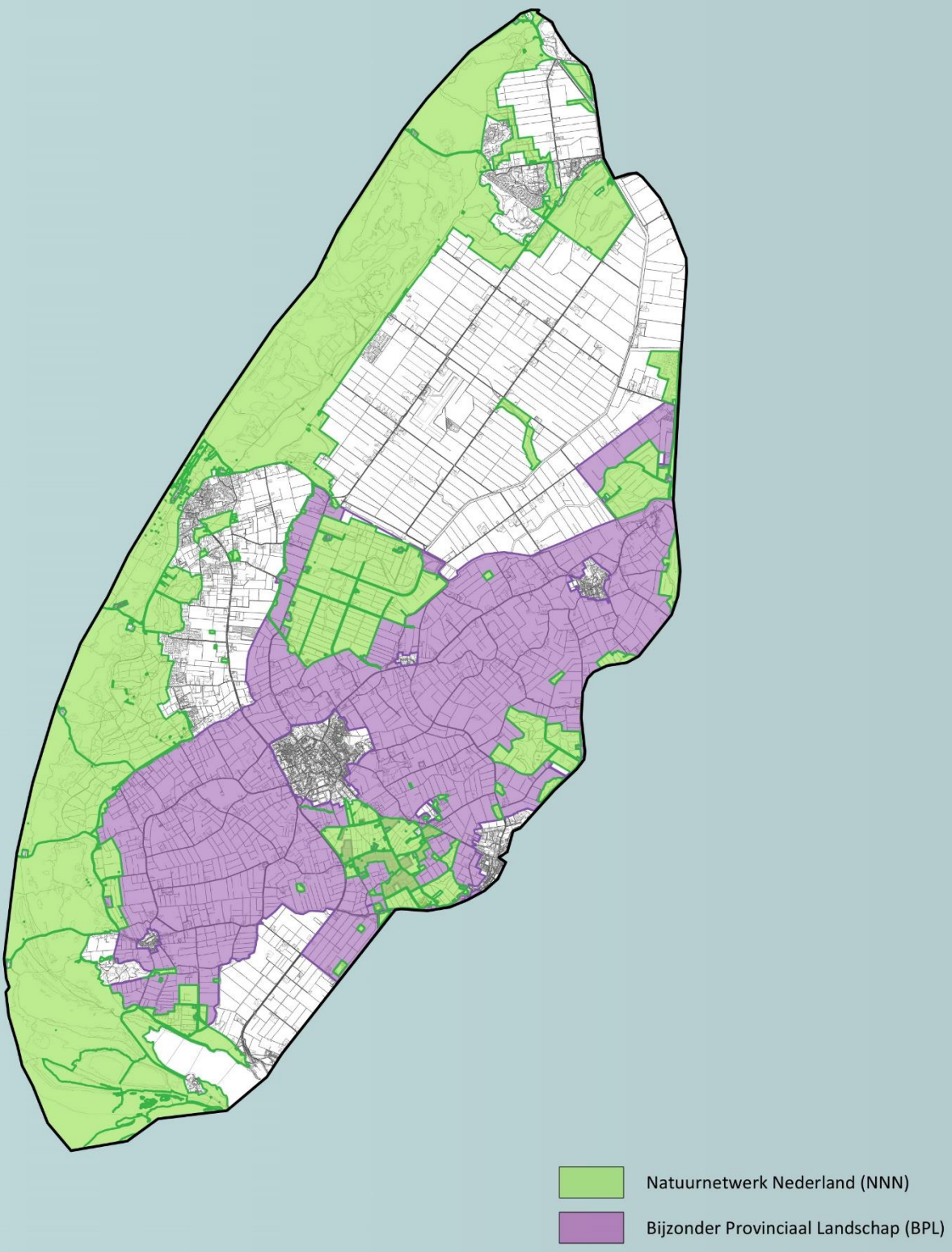
Het Oude Land

Zeepolder

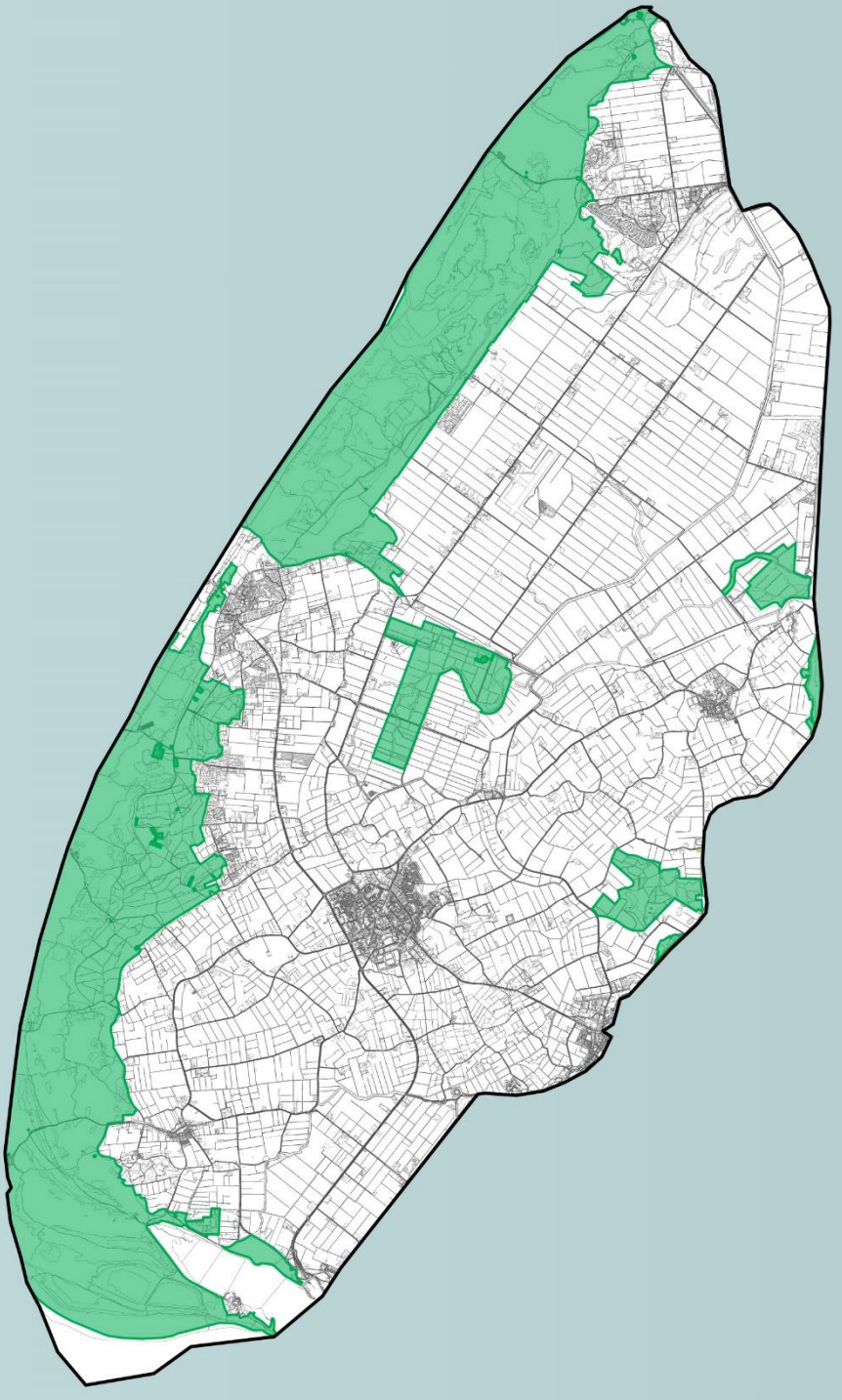
Strandpolder

Duinen + binnenduinen, buitendijksland

BPL + NNN

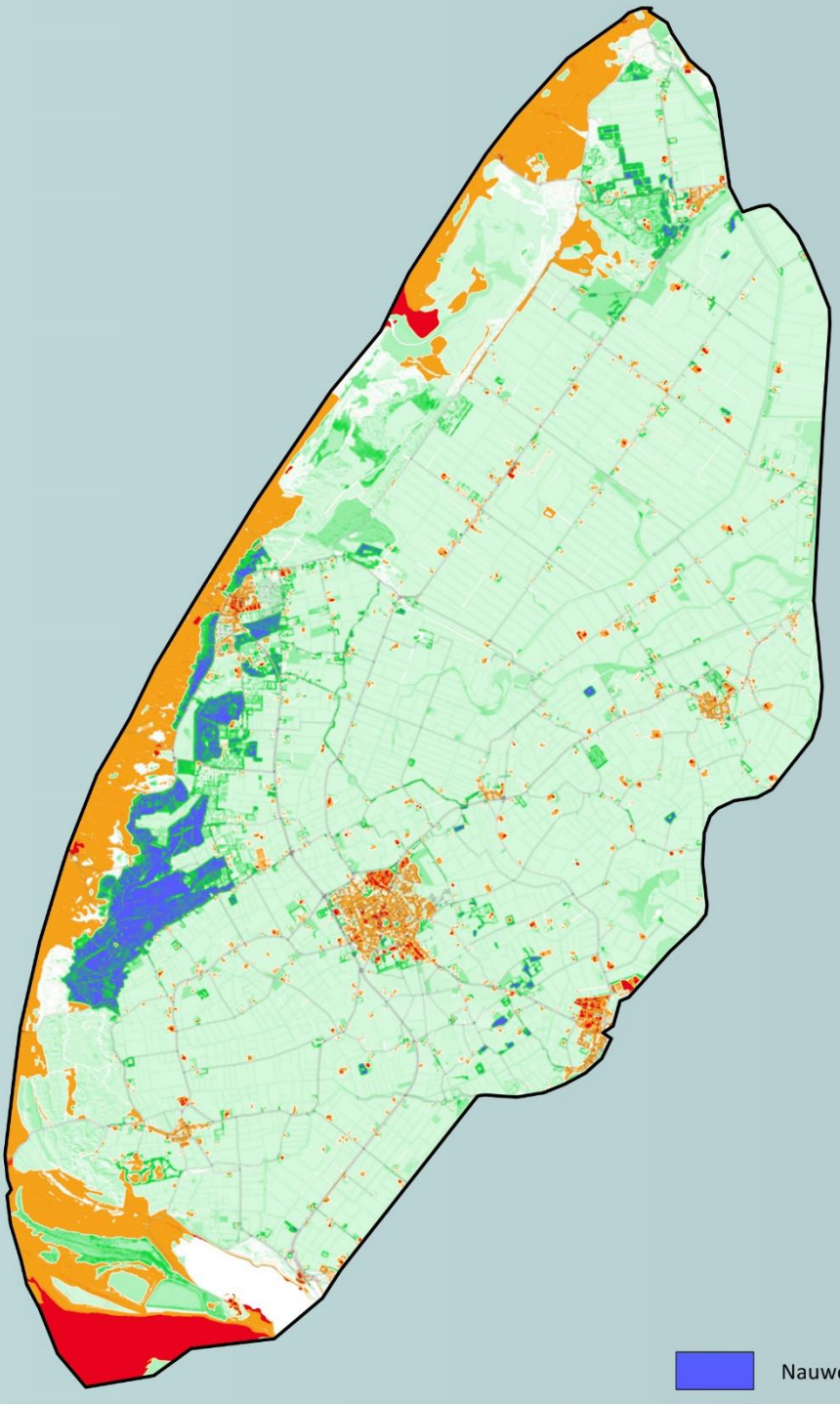

Natuurnetwerk Nederland (NNN)
Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL)

Natura 2000

Natura 2000 gebied

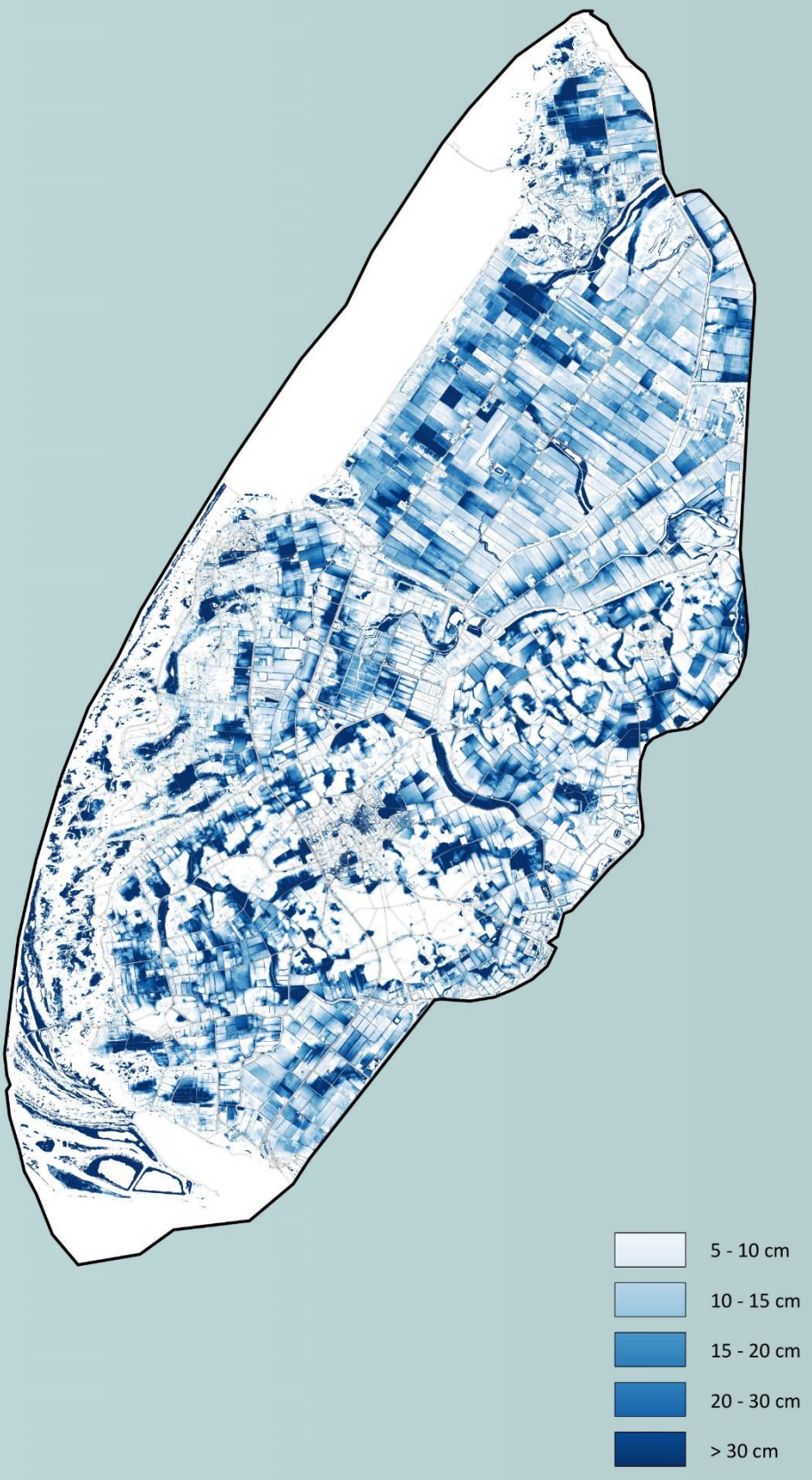
Hittestress

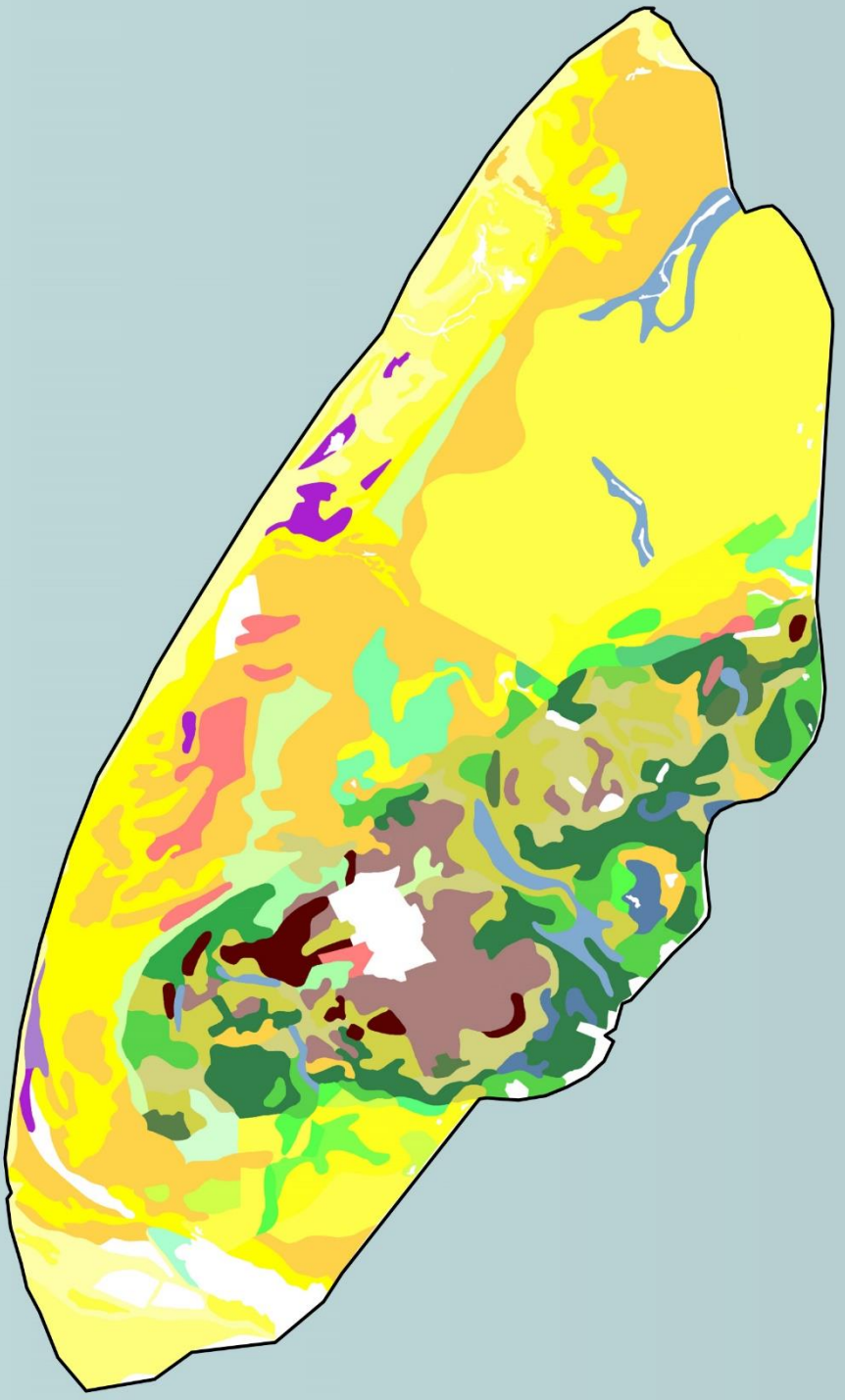
Nauwelijks gevoelig voor hittestress

Zeer gevoelig voor hittestress

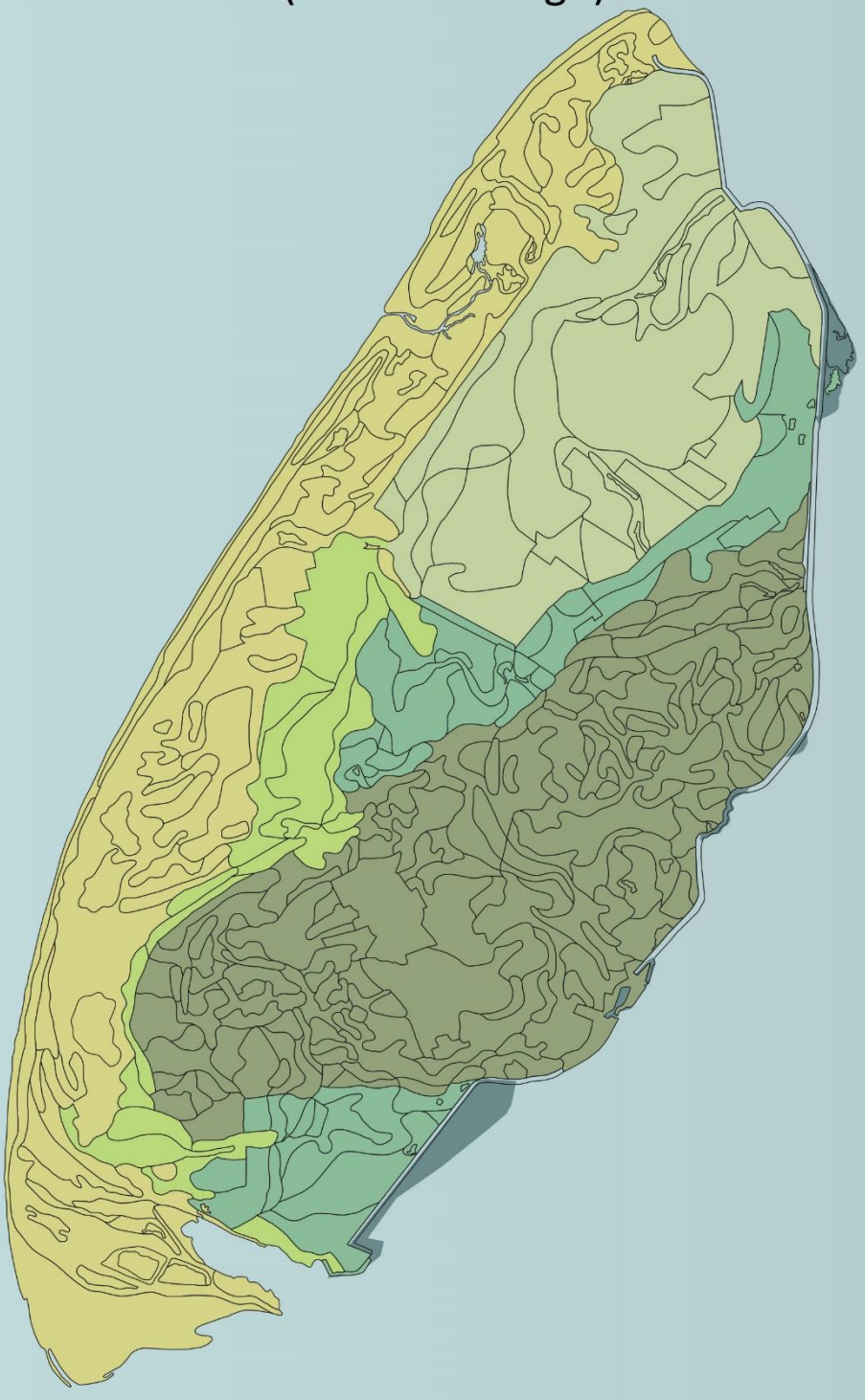
Wateroverlast Neerslag

Bodemkaart (afbeelding BRO WMS)

Bodemkaart (vereenvoudigd)

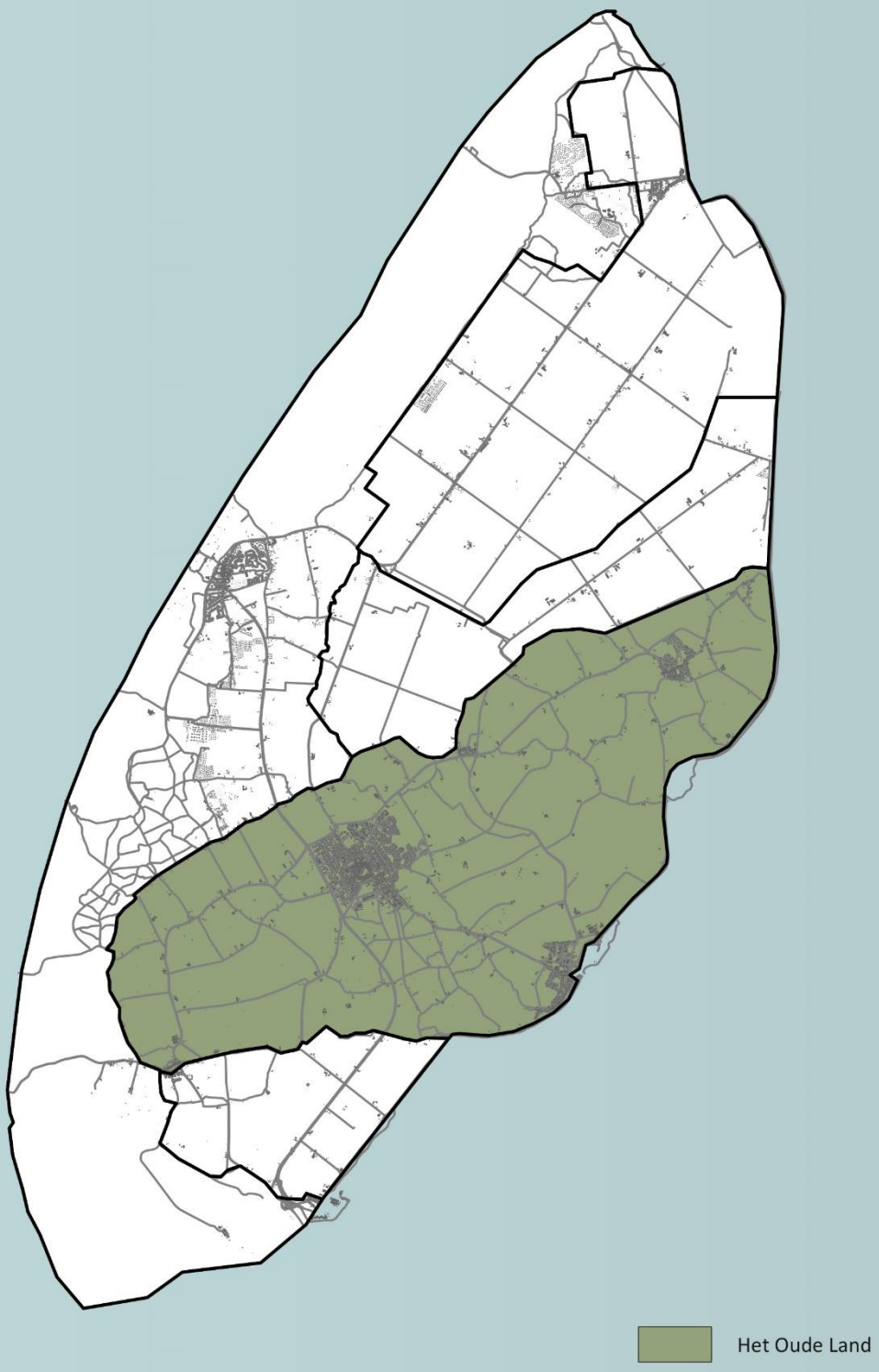
Het Oude Land

Zeepolder

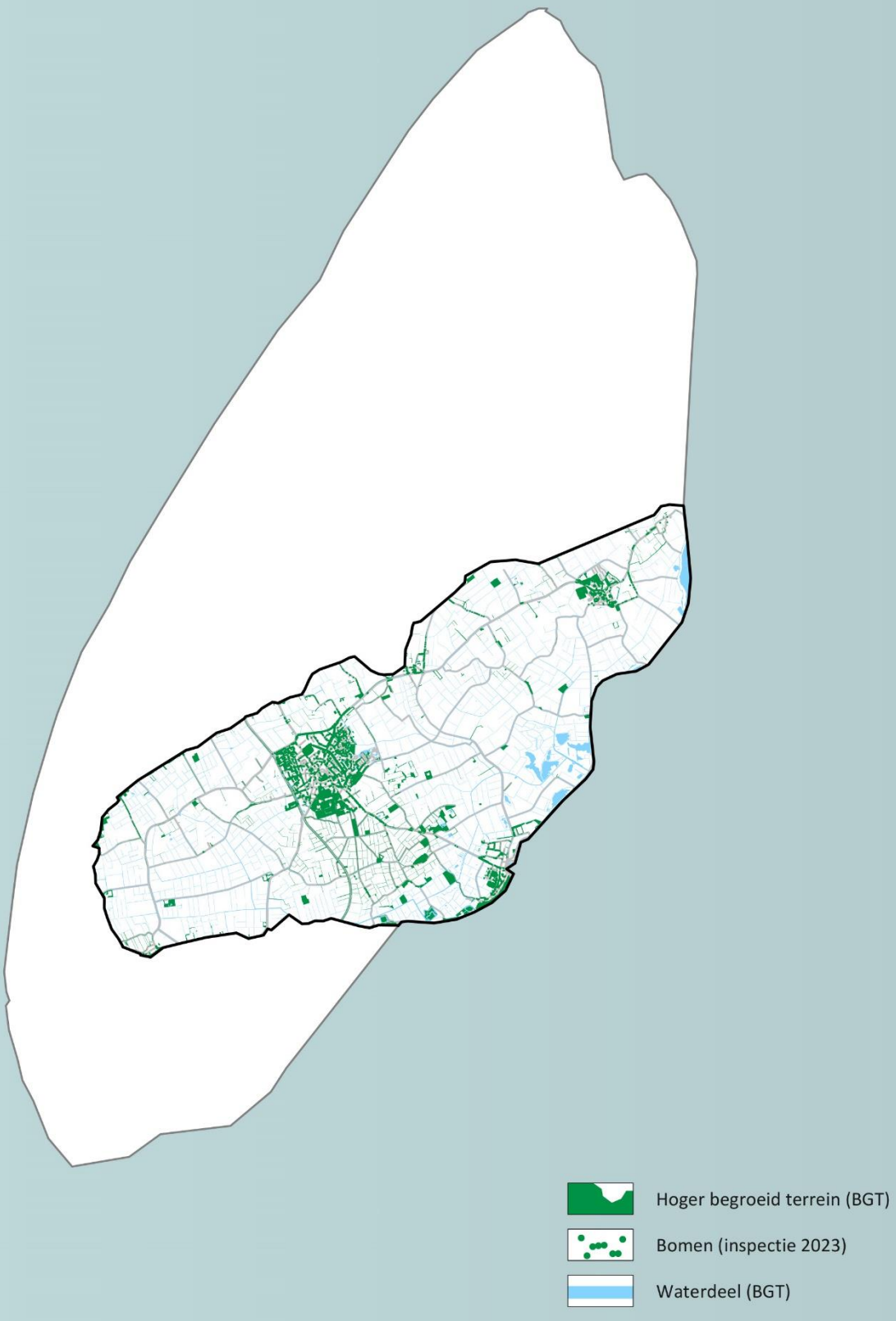
Strandpolder

Duinen + binnenduinen, buitendijksland

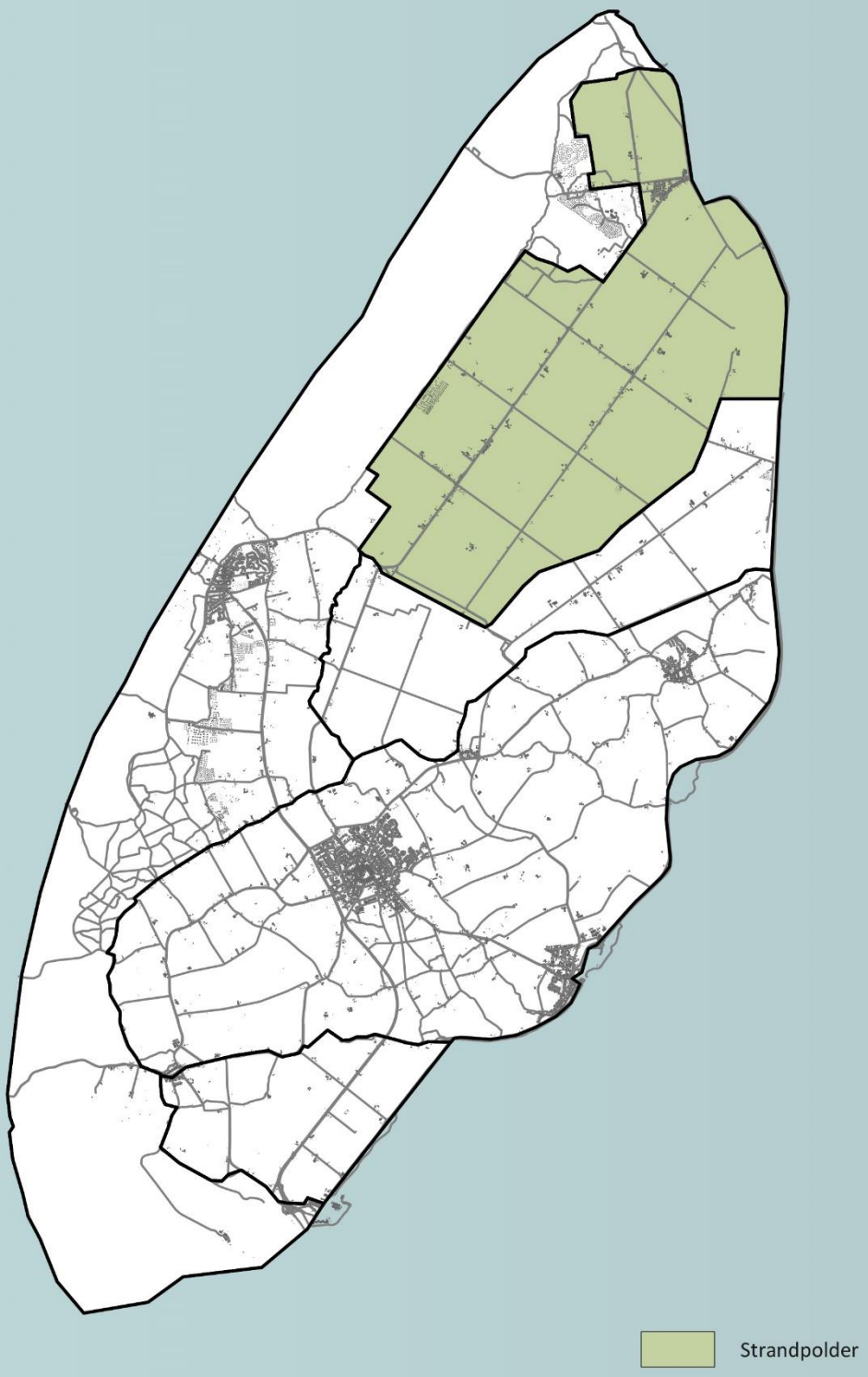
Landschappen - Het Oude Land

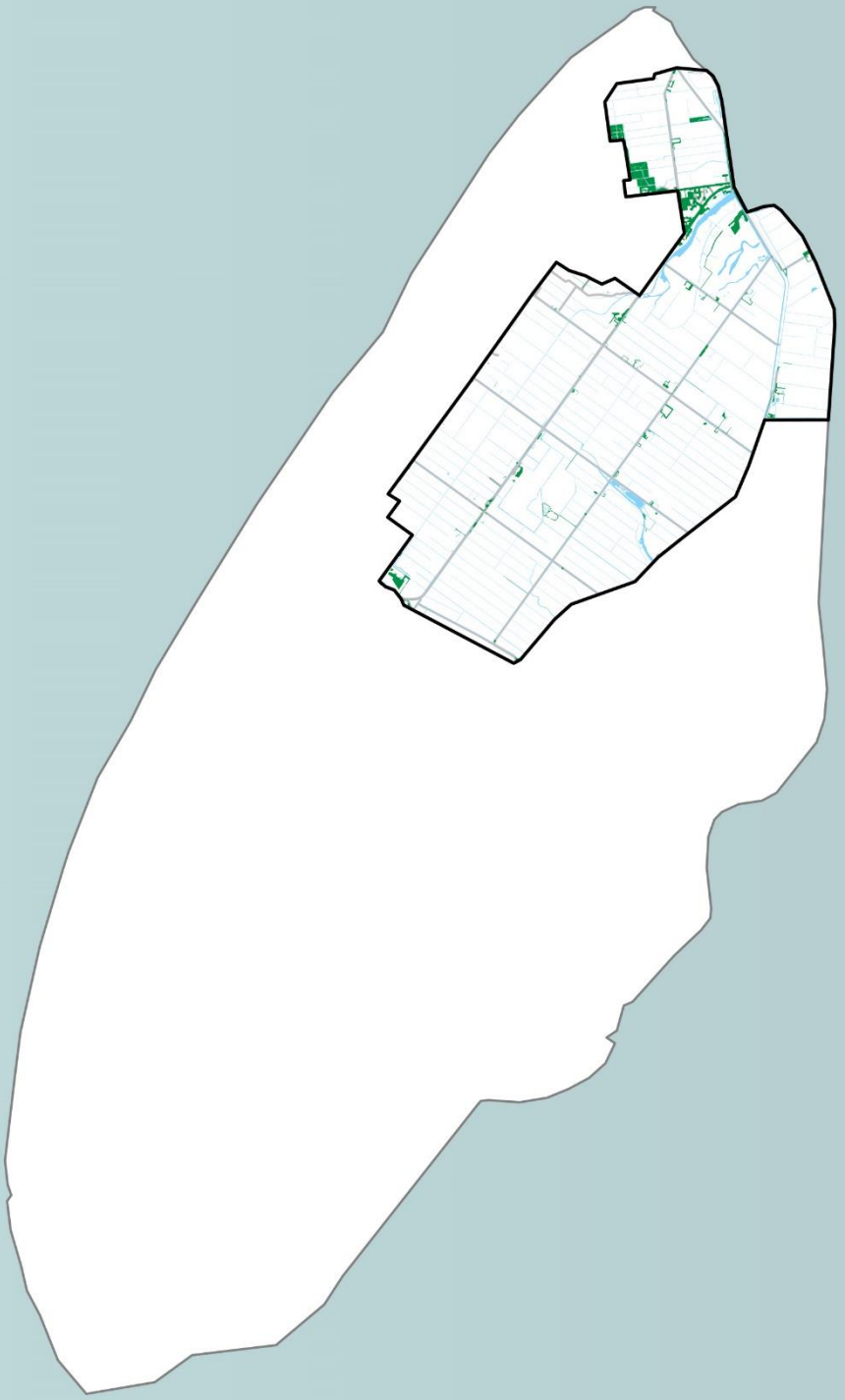
Het Oude Land - Groenstructuur

Landschappen - Strandpolder

Strandpolder - Groenstructuur

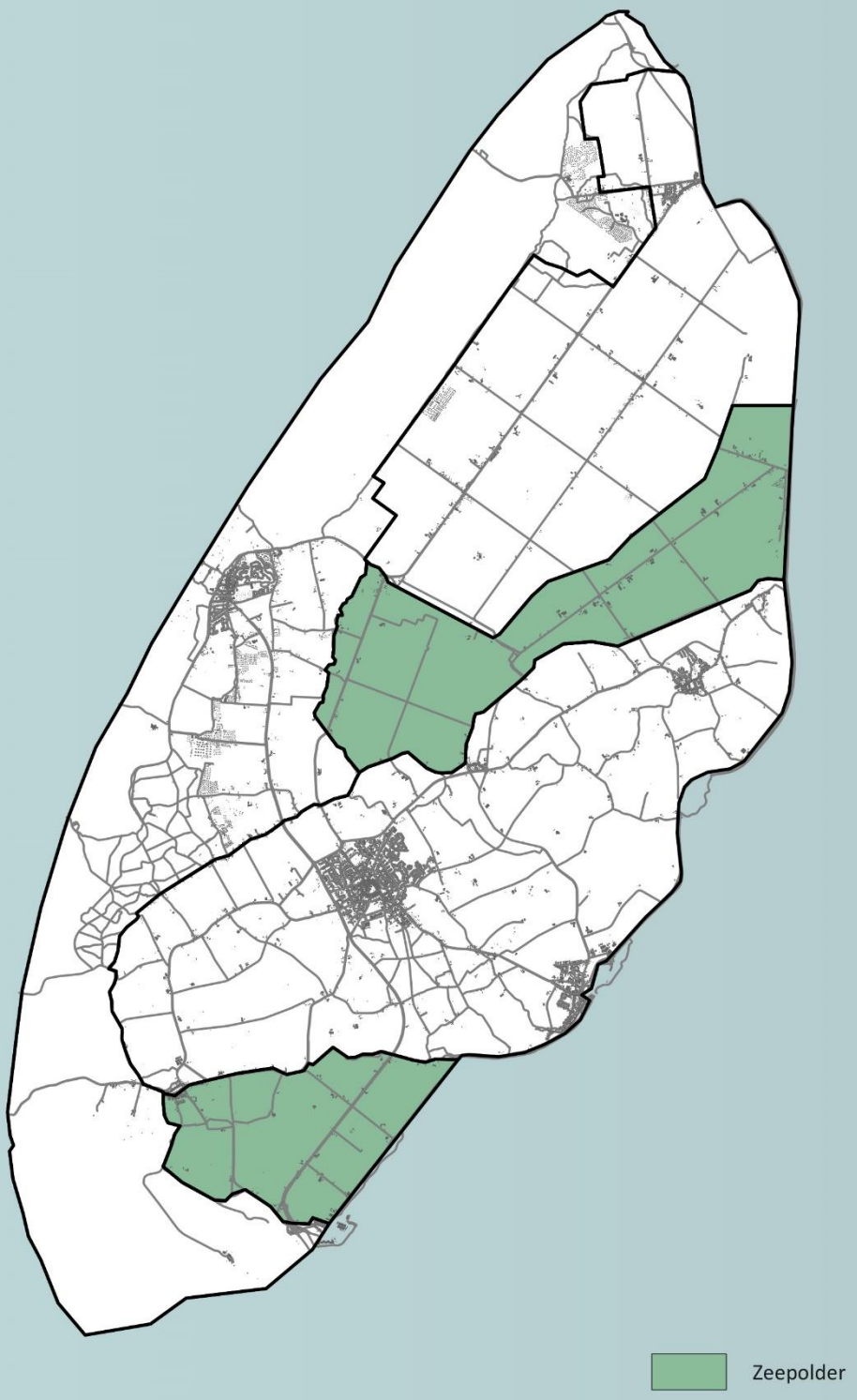

Hoger begroeid terrein (BGT)

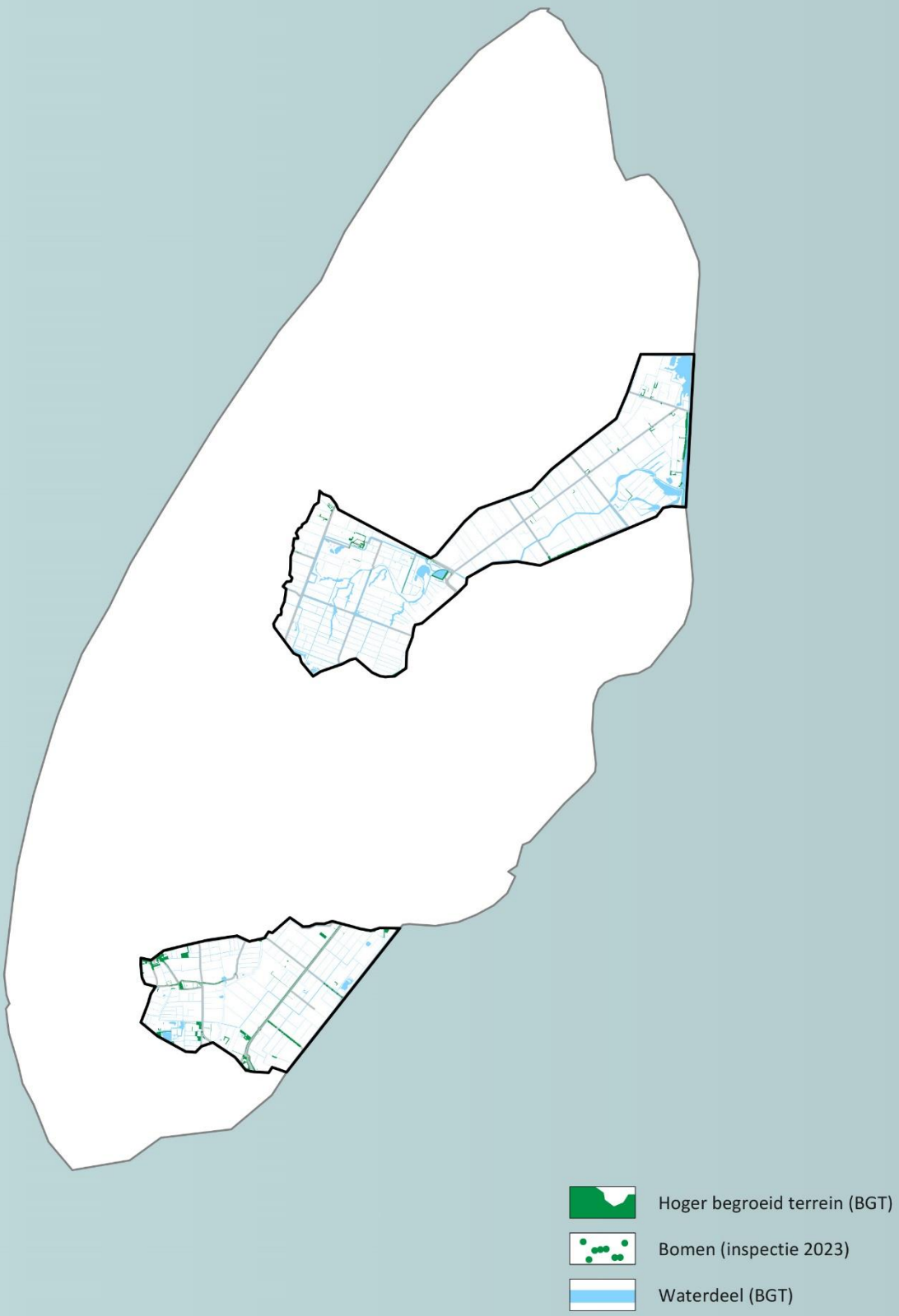
Bomen (inspectie 2023)

Waterdeel (BGT)

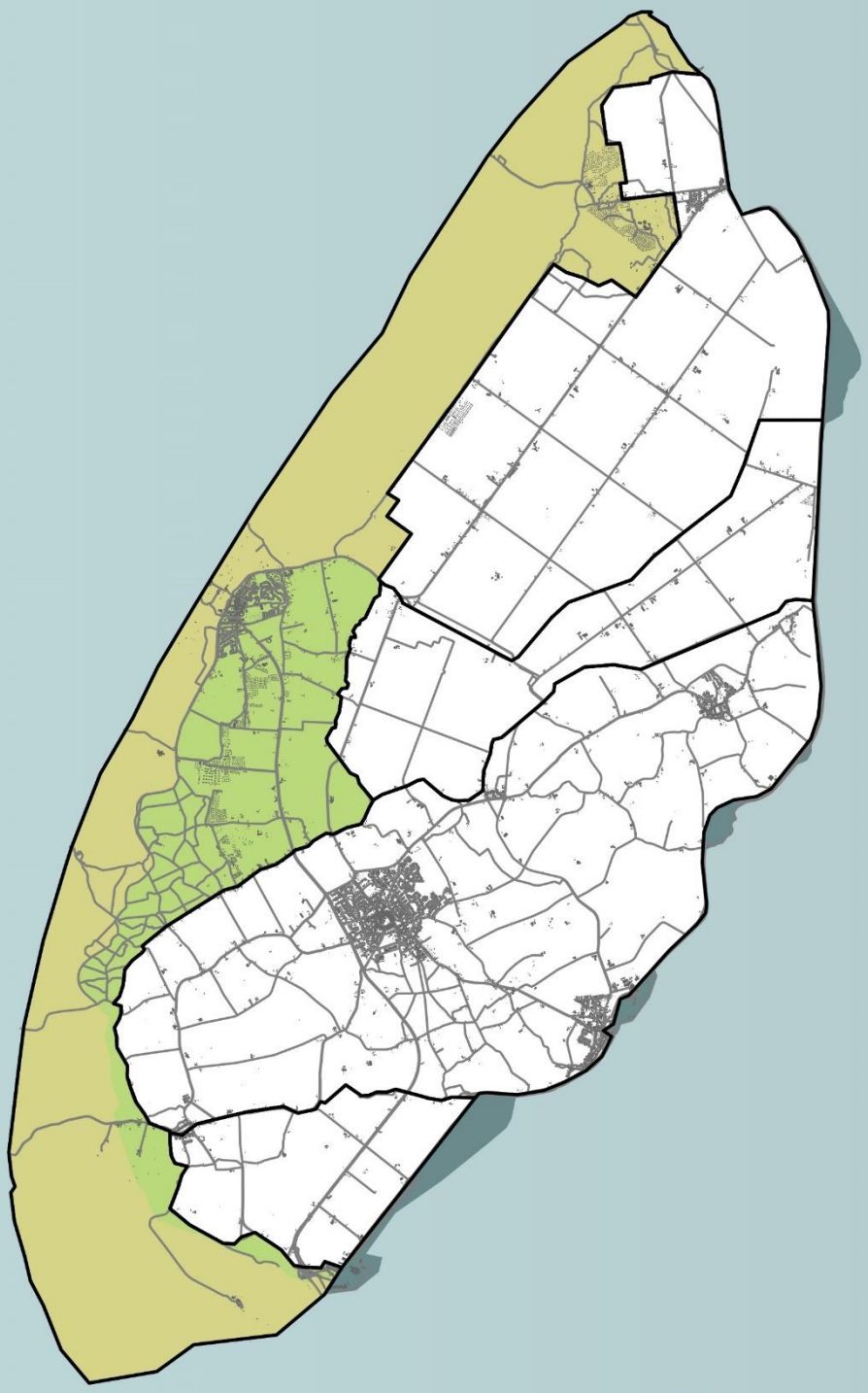
Landschappen - Zeepolder

Zeepolder - Groenstructuur

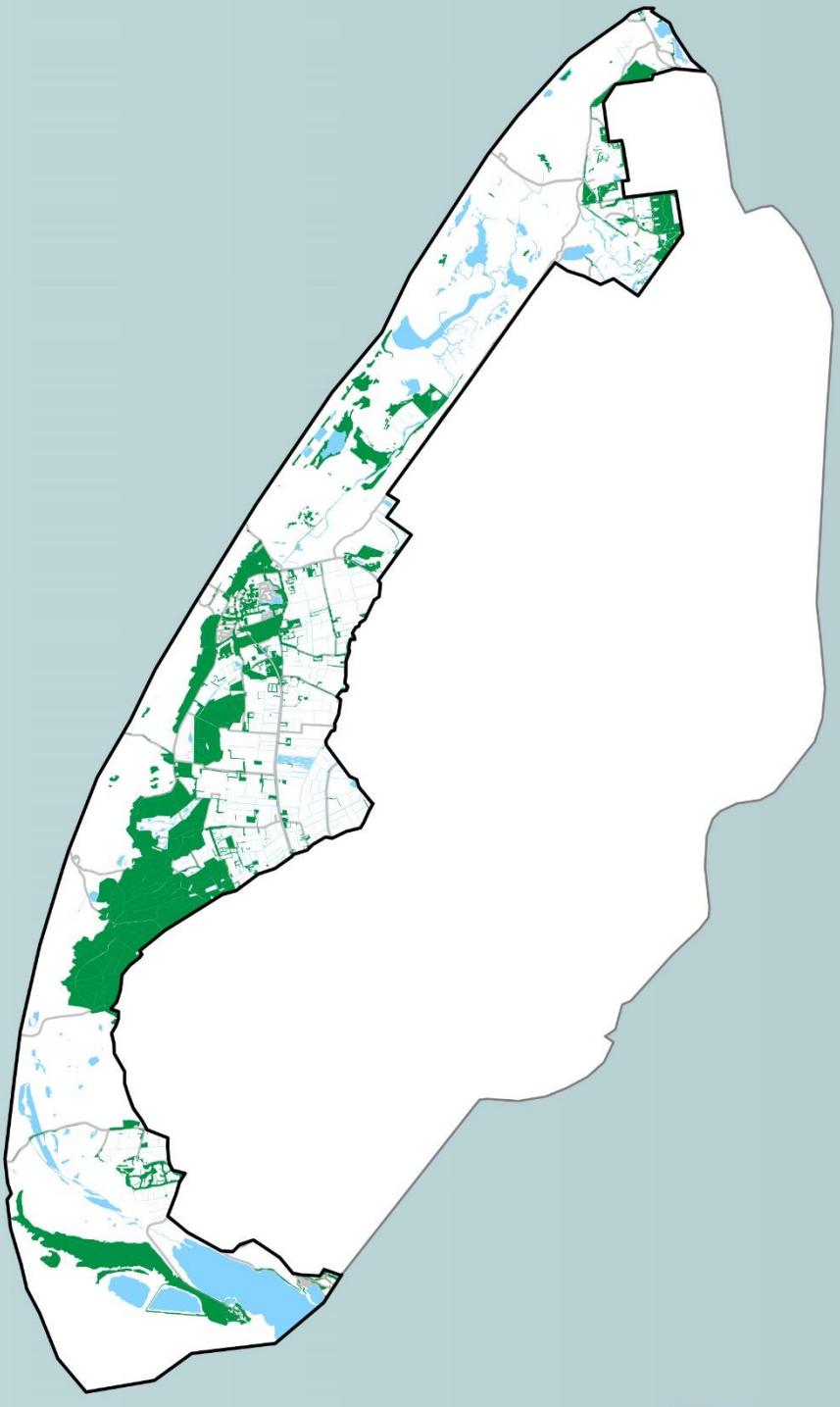

Landschappen - Duinen + binnenduinen en buitendijksland

Duinen + binnenduinen, buitendijksland

Duinen - Groenstructuur

Hoger begroeid terrein (BGT)

Bomen (inspectie 2023)

Waterdeel (BGT)

Inhoudelijke maatlat: op hoofdlijnen

Inhoudelijke maatlat: biodiversiteit

BIODIVERSITEIT EN NATUURINCLUSIVITEIT	
Doel	**Groenblauwe structuren en de gebiedseigen biodiversiteit worden versterkt op alle schaalniveaus**
Normen	Er zijn voor het thema biodiversiteit geen normen opgenomen, vanwege het locatiespecifieke karakter van de onderdelen en de nog beperkte onderbouwing ervan.
Richtlijnen De onderdelen voor biodiversiteit zijn als richtlijn opgenomen, omdat deze in Nederland nog relatief weinig toegepast zijn in de praktijk en verder wetenschappelijk loopt.	**Waardevolle habitat en basiskwaliteit natuur[1] behouden en realiseren** Inventariseren en vaststellen van doelstellingen voor de bestaande en toekomstige biodiversiteit. Hierbij is het van belang lokale habitattypen en soortencategorieën in beeld te brengen[2] en doelstellingen af te stemmen op de grootte van de ontwikkeling/project, gebiedsspecifieke condities en de groen- en waterstructuren in de omgeving. Daarbij wordt het gebied ingericht op duurzame en gezonde groei en ontwikkeling, zoals ruime groeiplaatsen, gezonde bodemkwaliteit en het zoveel mogelijk behouden van het bestaande groen en de oorspronkelijke bodem. **Groene oplossingen gebaseerd op natuurlijke processen en structuren hebben de voorkeur boven technische oplossingen: groen, tenzij** Motiveren hoe natuurlijke processen en structuren, zoals de bestaande bodemopbouw en de groen- en waterstructuur in en rondom het plangebied, de basis zijn voor het plan/ontwerp. Een ontwerp met biodivers groen passend bij de lokale bodem- en waterkenmerken met verbindingen met omliggende groen- en waterstructuren heeft de voorkeur. Bij de afweging tussen groene natuurlijke en technische oplossingen worden maatschappelijke kosten en baten van de aanleg- en beheerfase betrokken. *Deze richtlijn geldt voor alle thema's.* **Percentage groen op buurtniveau behouden en realiseren** Stel een groennorm op buurt/wijkniveau vast. Deze norm is gebaseerd op het lokale doel / de doelen waaraan de groennorm een bijdrage moet leveren. Let hierbij op de criteria die er aan het groen gesteld wordt om de lokale doel(en) te behalen. In het percentage groen telt groen in het hele gebied, zowel op publiek en privaat terrein (inclusief daken) en volwassen boomkronen mee. *Deze richtlijn geldt ook voor hitte en voor droogte en heeft ook meerwaarde voor gezondheid.*
Referenties	1. Voor meer informatie over basiskwaliteit natuur, zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/09/21/bijlage-op-weg-naar-basiskwaliteit-natuur 2. Voor meer informatie over habitattypen en soortencategorieën zie: leidraad klimaatadaptief bouwen 3. Gebaseerd op onderzoek Hogeschool van Amsterdam (De hittebestendige stad: een koele kijk op de inrichting van de buitenruimte (hva.nl)) en wetenschappelijk onderzoek over stedelijk groen van het Nature Based Solutions Institute (Promoting health and wellbeing through urban forests - Introducing the 3-30-300 rule | Request PDF (researchgate.net))

Inhoudelijke maatlat: droogte

DROOGTE	
Doel	**Droogte leidt niet tot structurele schade aan bebouwing, funderingen, wegen, groen, water en vitale of kwetsbare functies.**
Decentrale normen: Mogelijke borging door gemeenten in omgevingsplan, leidraad openbare ruimte en privaatrechtelijke overeenkomsten	**Grondwaterstanden en zoetwaterbeschikbaarheid zijn sturend bij keuze functie, systeem en inrichting** Motiveren en aantonen wat de gemeten en beoogde (gemiddeld hoogste en laagste) grondwaterstanden zijn. Daarbij wordt aangegeven hoe de toekomstige ontwerppeilen van groen, bebouwing en infrastructuur zijn afgestemd op de verwachte uitzakking van grondwater. Ook de waterbehoefte in ontwerp/plan voor huidige en toekomstige situatie wordt in beeld gebracht, zoals de lange termijn buffercapaciteit van een groen dak in mm per m^2.
Richtlijnen	**Vergroten infiltratie en minimaliseren verharding** Vergelijking voor en na ontwikkeling, zodat dat de grondwateraanvulling in het gebied door infiltratie op peil blijft en de verharding voor en na ontwikkeling geen negatieve impact heeft op de infiltratie. Buitenstedelijke ontwikkeling is infiltratieneutraal: grondwateraanvulling blijft gelijk ondanks verhardingstoename, mits dit niet leidt tot grondwateroverlast gezien de grondwatersituatie, bebouwingsdichtheid en bodemtype. Binnenstedelijke ontwikkeling is infiltratiepositief: er is minder verharding (range 0 tot -10 %) of meer infiltratie (range 0 tot +10 %) dan voor de ontwikkeling. Groene daken tellen niet mee als verharding. Groene, biodiverse invullingen voor vergroting van de infiltratie hebben de voorkeur. *Deze decentrale norm geldt ook voor droogte en wateroverlast.* **Hergebruik van water, zuinig gebruik van drinkwater[4] en verbeteren waterkwaliteit is onderdeel van het ontwerp** Motiveren in ontwerp/plan wat het beoogde hergebruik van water is, hoe drinkwatergebruik wordt beperkt en wat de beoogde verbetering van de waterkwaliteit is, afgestemd op gebiedsspecifieke condities. *Deze richtlijn heeft een raakvlak met circulaire economie door het verbeteren van de waterkringloop.*
Voorkeursvolgorde	Benutten en besparen, vasthouden en infiltreren, bergen, afvoeren
Referenties	4. Voor maatregelen/eisen voor zuinig drinkwatergebruik binnen gebouwen wordt een separaat traject opgestart vanuit het Rijk. Het advies is alle voorstellen van de drinkwaterbedrijven voor waterbesparing op woningniveau hierin mee te nemen.

Inhoudelijke maatlat: bodemdaling

BODEMDALING	
Doel	**Bodemdaling van gebouwd gebied en de gevolgen ervan blijven nu en in de toekomst beheersbaar en betaalbaar.**
Decentrale norm Mogelijke borging door: • Provincies in verstedelijkings-strategie • Gemeenten in omgevingsplan en privaatrechtelijke overeenkomsten	**Draagkracht bodem is mede sturend bij keuze functie, systeem en inrichting** Motiveren in hoeverre bebouwing en infrastructuur binnen het plangebied afgestemd is op de draagkracht van de bodem. De bodemdaling wordt hiermee zoveel mogelijk gemitigeerd en beperkt, zodat bodemdaling nu en in de toekomst beheersbaar en betaalbaar blijven. Hierbij is het van belang dat bebouwing en infrastructuur geconcentreerd is op draagkrachtigste bodem, het (grond)waterpeil gelijk blijft of hoger wordt en het ontwerppeil, de bouwwijze is afgestemd op bodemtype en verwachte restzetting. **Gebiedsspecifieke keuze ontwerppeil, restzettingseis, maatregelenset en materiaal** Aantonen dat over de levensduur de meest (maatschappelijk) kosteneffectieve ontwerppeilen van bebouwing, infrastructuur en groen en bijbehorende maatregelenset voor openbaar en privaat terrein is gekozen. De maatregel- en materiaalkeuze wordt afgestemd op de draagkracht van de bodem ter plekke om (de gevolgen van) bodemdaling zoveel mogelijk te mitigeren en te beperken. Bij de keuze moet de gehele levensduur (bijvoorbeeld 60 jaar voor de riolering) worden betrokken inclusief de beheerfase, zodat de kosten niet afgewenteld worden op bewoners en beheerders. De restzetting wordt berekend over een periode van 30 jaar na oplevering. Drinkwaterbedrijven hanteren het uitgangspunt van restzetting van 10 cm in 30 jaar. Parameters worden gemonitord over een periode van 10 jaar. Betrokken partijen leggen verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden vooraf vast.

Inhoudelijke maatlat: hitte

HITTE	
Doel	**Tijdens hitte biedt de gebouwde omgeving een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.**
Norm	Voor hitte zijn geen normen opgenomen.
Richtlijnen[6] De onderdelen van hitte zijn als richtlijn opgenomen, omdat deze in Nederland nog relatief weinig toegepast zijn in de praktijk en verder wetenschappelijk loopt.	**Geen directe opwarming van verblijfsplekken in de private of openbare buitenruimte door gebouwen(installaties)** Aantonen dat de gebouwen en eventuele binneninstallaties zoals airco's niet leiden tot extra opwarming van verblijfsplekken buiten de gebouwen, zoals (dak)terrassen. Voor nieuwe woningen kan het gebruik van warmtepompen met koeling nodig zijn voor het behalen van de T_{Ojuli} norm[5]. De toepassing van warmtepompen moet hierbij mogelijk blijven. *Deze richtlijn heeft een raakvlak met de energietransitie.* **Schaduw op verblijfsplekken, loop- en fietsroutes en drinkwaterstroken** Aantonen en motiveren in hoeverre wordt voldaan aan 40 % schaduw op belangrijke loop- en fietsroutes, drinkwaterstroken[7] en verblijfsplekken en 30 % schaduw op buurtniveau op het heetste moment van de dag (15:30 uur op 21 juni). Zo is een keuze tussen schaduw en zon mogelijk en warmen drinkwater-leidingen minder op. De schaduw van gebouwen en van volwassen boomkronen wordt meegerekend, mits groeiplaats volwassen groei mogelijk maakt. **Afstand tot groene koele verblijfsplekken (verbonden met thema biodiversiteit)** Aantonen en motiveren in hoeverre wordt voldaan aan om op loopafstand (richtlijn: 300 meter vanaf de ingang) toegang te hebben tot een openbaar toegankelijke koele groene plek in de schaduw. Hierbij is ook de omvang (richtlijn minimaal 200 m2 groen en schaduw) en de gebruiksfunctie van de koele plek in relatie tot de omgeving van belang. Groene, biodiverse invullingen van de koele plekken en vermindering van hitte hebben de sterke voorkeur. **Warmtewerende oppervlakten** Het plangebied wordt zo ingericht dat een belangrijk deel van de oppervlakten (range 40-50%) warmtewerend zijn. Door het maaiveld en de gebouwen warmtewerend te ontwerpen en in te richten wordt de opwarming van stedelijk gebied (het hitte-eiland effect) beperkt. Warmte weren door groen en bomen en een biodiverse inrichting en beheer hebben de voorkeur. **Vitale en kwetsbare functies en groenvoorzieningen zijn bestand tegen hitte** Als vitale en kwetsbare functies, zoals beweegbare bruggen, onderdeel zijn van het project worden deze zo ontworpen dat deze kunnen blijven functioneren bij hitte. Ook groenvoorzieningen worden zo ingericht dat ze hittebestendig zijn. Daarbij heeft lokaal passende biodiverse invulling de voorkeur.
Voorkeursvolgorde	Ladder van koeling van OSKA: Koele omgeving, Warmte weren, Passief koelen, Actief koelen
Referenties	5. De T_{Ojuli} norm is sinds 1 januari 2022 opgenomen in het bouwbesluit. Het advies is om een evaluatie van de werking uit te voeren. 6. De schaduwpercentages en definities voor koele plekken zijn gebaseerd op onderzoek Hogeschool van Amsterdam (De hittebestendige stad: een koele kijk op de inrichting van de buitenruimte (hva.nl)) en de afstand tot een park ook op wetenschappelijk onderzoek over stedelijk groen van het Nature Based Solutions Institute (Promoting health and wellbeing through urban forests - Introducing the 3-30-300 rule) 7. Drinkwaterbedrijven geven aan dat het tijdens hittegolven moeilijker wordt aan de temperatuureis van 25 graden Celsius uit de Drinkwaterwet te voldoen.

Inhoudelijke maatlat: gevolgbeperking overstroming

<table>
<tr><th colspan="2">GEVOLGBEPERKING OVERSTROMING</th></tr>
<tr><td>Doel</td><td>De gebouwde omgeving is via gevolgbeperking voorbereid op overstromingen in buitendijks gebied, vanuit het regionale watersysteem en door dijkdoorbraken.</td></tr>
<tr><td>Norm</td><td>Voor gevolgbeperking van overstromingen zijn geen normen opgenomen.</td></tr>
<tr><td>Richtlijn</td><td>Overstromingsrisico’s van overstromingskans, waterdiepte en evacuatietijd en bijbehorende impact afwegen[8], met specifieke aandacht voor vitale en kwetsbare functies[9]
Motiveren in hoeverre op de locatie maatregelen genomen moeten worden voor gevolgbeperking van overstromingen, aanvullend op de veiligheid van de waterkeringen. Hierbij wordt de prioriteitsvolgorde uit Utrecht* gehanteerd: voor de functies die leiden tot een uitval met landelijke impact ligt de lat hoger dan die bij uitval met regionale impact. De lat voor functies met een lokale impact ligt hoger (of gelijk aan) reguliere functies als woningen en bedrijven.</td></tr>
<tr><td>Voorkeursvolgorde
In de Metropoolregio Amsterdam, Utrecht en in Zuid-Holland zijn verschillende voorkeursvolgordes en afwegingskaders ontwikkeld voor gevolgbeperking van overstromingen. Deze betrekken de evacuatietijd nog niet bij de afweging. De samenwerkende regio’s hebben aan het Rijk voorgesteld het kader van de metropoolregio Amsterdam voorlopig aan te houden.</td><td>Een voorbeeld voor de voorkeursvolgorde is in het basisveiligheidsniveau van de Metropoolregio Amsterdam opgenomen:
<table>
<tr><th>Waterdiepte/
Herhalingstijd</th><th>1 x per 100 jaar
(1 x per 30 – 1 x per 300 jaar)</th><th>1 x 1.000 jaar
(1 x per 300 – 1 x per 3.000 jaar)</th><th>1x per 10.000 jaar
(1 x per 3.000 – 1 x per 30.000 jaar)</th><th>1x per 100.000 jaar
(> 1 x per 30.000 jaar)</th></tr>
<tr><td>> 2,0 meter</td><td>Schuilen en evacueren
Risicovolle ontwikkeling</td><td>Schuilen en evacueren
Geen v&k[7] of afdoende beschermen</td><td>Schuilen en evacueren
Geen v&k of afdoende beschermen</td><td>Schuilen en evacueren</td></tr>
<tr><td>> 0,5 meter – 2,0 meter</td><td>Schuilen en evacueren
Risicovolle ontwikkeling</td><td>Schade voorkomen
Schuilen en evacueren + schade voorkomen (v&k)</td><td>Acceptabel risico
Schuilen en evacueren + schade voorkomen (v&k)</td><td>Acceptabel risico</td></tr>
<tr><td>> 0,2 meter – 0,5 meter</td><td>Schade voorkomen</td><td>Schade beperken
Schade voorkomen (v&k)</td><td>Schade beperken
Schade voorkomen (v&k)</td><td>Acceptabel risico</td></tr>
<tr><td>0 – 0,2 meter</td><td>Schade voorkomen</td><td>Schade voorkomen</td><td>Schade voorkomen</td><td>Schade voorkomen</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Referenties</td><td>8. Voor het traject “water en bodem sturend” wordt in 2023 een afwegingskader ontwikkeld om de risico-afweging verder vorm te geven
9. V&k betekent vitale en kwetsbare functies</td></tr>
</table>

Inhoudelijke maatlat: wateroverlast

WATEROVERLAST	
Doel	**Hevige neerslag leidt niet tot waterschade aan gebouwen, boven- en ondergrondse infrastructuur en voorzieningen. Kwetsbare en vitale functies en voorzieningen blijven beschikbaar.**
Landelijke normen: Mogelijke borging door: Rijk in wet- of regelgeving	**Geen waterschade tot en met een bui die 1 x per 100 jaar voorkomt, vitale en kwetsbare functies blijven beschikbaar** Bij elk nieuw gebouw of object aantonen voor buien tot en met een herhalingstijd van 1x per 100 jaar (aanvullend op de normen in het Nationaal Bestuursakkoord Water[10]) dat water op het maaiveld niet tot waterschade in het gebouw zelf leidt. De verwerking van de buien vindt plaats via infiltratie in de bodem, tijdelijke berging op het maaiveld, berging en afvoer in de riolering en in het watersysteem. Startpunt vanuit regionale convenanten: 70 mm in een uur bui die overeenkomt met een herhalingstijd van 1x per 100 jaar voor in 2050 voor kortdurende buien. Voor het lokale of regionale riool-/watersysteem kunnen andere buien maatgevend zijn, zoals de composietbuien 1x per 100 jaar van 2050 van RIONED[11] en buien van een dag of meerdere dagen voor regionale watersystemen. Gemeenten kijken vooral naar kortdurende buien en waterschappen naar langdurige buien. Onderlinge afstemming is essentieel. Voor het beschikbaar blijven en doorfunctioneren van vitale en kwetsbare functies geldt een startpunt van buien met een herhalingstijd tot en met 1x per 250 jaar, die overeenkomt 90 mm in een uur in 2050 voor kortdurende buien. Buien tot en met 1x per 250 jaar zijn het hogere ambitieniveau voor niet vitale gebouwen. **Geen waterschade bij 0,2 meter waterdiepte op straat (verbonden met gevolgbeperking overstromingen)** Startpunt: aantonen dat het vloerpeil van nieuwe gebouwen 0,2 meter hoger ligt dan het laagste punt van de rijbaan in het straatprofiel ter plaatse (dit betreft het straatpeil in het ontwerp). Hierbij is het belangrijk aandacht te hebben voor de bouwbesluiteis van 2-zijdige toegankelijkheid voor minder validen. Als niet aan de 0,2 meter voldaan kan worden vanwege toegankelijkheid of (natuurlijke) hoogteverschillen, moet met een berekening worden aangetoond dat er geen waterschade ontstaat bij een bui met een herhalingstijd tot en met 1 x 100 jaar. *Ook van toepassing voor gevolgbeperking van overstromingen.*
Decentrale normen: Mogelijke borging door: • Gemeenten:verordening omgevingsplan en privaatrechtelijke overeenkomsten • Waterschappen in keur	**Neerslag op privaat terrein verwerken op privaat terrein of daarvoor bestemde extra voorzieningen in het plangebied of de watersysteemgrenzen** Aantonen dat neerslag op bebouwd deel van privaat terrein (range 40-70 mm[12], voorzieningen zijn binnen 48-60 uur beschikbaar) wordt verwerkt daar waar het valt: in voorzieningen op het privaat terrein of in daaraan gekoppelde extra voorzieningen in het plangebied of binnen de watersysteemgrenzen. **Ontwikkeling voorkomt afwenteling** Motiveren en onderbouwen dat er na het project geen afwenteling plaatsvindt: geen extra waterschade aan gebouwen en voorzieningen en/of geen extra afvoer op kwetsbare (water)systemen of gebieden buiten de plangrens vergeleken met de situatie voor het project
Richtlijn	**In het gebied is natuurlijke en bovengrondse afwatering zoveel mogelijk aanwezig.** Motiveren in hoeverre het openbaar en privaat gebied in staat zijn om regenwater op een zo natuurlijk mogelijke wijze bovengronds onder natuurlijk verval zonder waterschade af te voeren. Groene, biodiverse invullingen van de verwerking van hemelwater hebben de sterke voorkeur. Bijvoorbeeld door de aanleg van meer biodivers groen (in plaats van verharding) of een wadi of groendak met biodiverse beplanting.
Voorkeursvolgorde	Benutten en besparen, vasthouden en infiltreren, bergen, afvoeren
Referenties	10. Afgestemd op werknormen van het Nationaal Bestuursakkoord Water opgenomen in de Waterwet (Wateroverlastnormen regionaal oppervlaktewater) 11. Composietbuien beschikbaar in de Kennisbank Stedelijk Water - RIONED (riool.net) 12. Een neerslag van 40 mm in een uur komt ongeveer overeen met een herhalingstijd van 1x per 25 jaar. Een neerslag van 70 mm in een uur komt overeen met de verwachte herhalingstijd van 1 x per 100 jaar in het klimaat van 2050. Zie: STOWA 2018-12a.pdf en STOWA 2019-19A brochure neerslagstatistieken.

Bijlage 4 - Tabel Groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving

Bijlage 5 - Huidige kosten beheer (oude wijze)

Arealen naar scenario's

	Dagelijks onderhoud	Buitengebied	Totaal
1	**AREALEN GROEN**	Kosten	
2	**Boom**	**€ 14.352,01**	**€ 215.085,83**
2	Straat- en parkbomen begeleidingssnoe	€ 9.103	€ 127.562
2	Straat- en parkbomen onderhoudssnoe	€ 5.249	€ 73.565
2	Bomen in verharding	€ -	€ 9.201
2	Knot- en leibomen	€ -	€ 4.757
3	**Beplanting**	**€ 3.242,48**	**€ 393.051,65**
3	Heesters	€ 3.242	€ 247.158
3	Bodembedekkers	€ -	€ 11.537
3	Rozen	€ -	€ 37.972
3	Vaste planten	€ -	€ 96.385
4	**Haag**	**€ 6.630,60**	**€ 82.297,69**
4	Hagen	€ 6.630,60	€ 82.298
5	**Bosplantsoen**	**€ 2.077,32**	**€ 322.095,76**
5	Bosplantsoen (Bomen en struikvormer	€ 2.077,32	€ 216.707
5	Windsingels	€ -	€ 105.389
6	**Gras- en kruidachtigen**	**€ 159.331,94**	**€ 345.844,44**
6	Gazon	€ -	€ 120.679
6	Ruw gras (aannemer)	€ 159.331,94	€ 159.332
6	Gras- en kruidachtigen	€ -	€ 65.834
	Subtotaal		***€ 1.358.375***
7	**Windsingel**	**€ -**	**€ 67.692,00**
8	**Tuinwal**	**€ 24.370,00**	**€ 24.370,00**
9	**Zwerfkeien**	**€ -**	**€ -**
10	**Oorlogsmonumenten**	**€ -**	**€ -**
11	**Prullenbakken/zwerfvuil dorpen**	**€ -**	**€ 24.121,00**
12	**Begraafplaatsen**	**€ -**	**€ 35.721,00**
13	**Onkruidbeheersing verharding**	**€ -**	**€ 92.165,00**
	Totalen Dagelijks onderhoud		***€ 1.602.444***

Bijlage 6 - Definities Groentypen

Bosplantsoen open
Half open beplanting bestaande uit een mengsel van voornamelijk inheemse soorten met over de hele oppervlakte een ontwikkelde kruidenlaag. Het vak kenmerkt zich door een halfopen structuur van de individuele struiken en bomen.

Windsingels
Gesloten beplanting, van beperkte breedte, langs wegen en fietspaden voornamelijk bestaande uit inheems beplanting. Er kunnen zowel heesters als boomvormers in aanwezig zijn. De beplanting is individueel niet te onderscheiden en heeft een gesloten structuur.

Heesters
Gesloten beplanting voornamelijk bestaande uit sierheesters met overwegend gecultiveerde één- vormige soorten en botanische rozen.

Bodembedekkers bestaande uit kruidachtige heesters die door hun groeiwijze de bodem met een zodanige dichtheid bedekken dat onkruidbestrijding slechts incidenteel noodzakelijk is. Incidenteel komen hogere (tot 4 m) sierheesters voor.

(Blok)haag
Lijnvormige aanplanting van beplanting of beplanting die in de vorm van een blok is gesnoeid. Blokhaag gesloten, geschoren haag van 2 rijen of meer; van 0,80 tot 1,50 m. hoog waaronder Zeeuwse hagen e.d. Haag <80 <120 <150 cm gesloten, geschoren haag.

Wisselperken
Beplanting van vakken met bollen (voorjaar) en één- of tweejarige wisselbeplanting.

Vaste planten
Vakbeplanting van meerjarige, kruidachtige gewassen, die jaarlijks bloeien en veelal bovengronds afsterven.

Rozen
Sierbeplanting van gecultiveerde rozen/ perkrozen (Polyantha hybriden).

Gras
Onder gras en grasvegetatie wordt verstaan vegetatie van gras en kruiden.

Grasveld
Gesloten, korte grasvegetatie met een intensieve, regelmatige maaifrequentie, in gebruik als speelveld, gazon, soms als berm.

Grasveld met bollen
Grasvegetatie waarin in het voorjaar bollen bloeien en waar het loof blijft staan tot het afsterft. Het is veelal in gebruik als siergazon, soms als berm.

Gras verhardingen
Open verharding met, redelijk korte grasvegetatie in gebruik als parkeerplaatsen en voetpaden.

Kruidenrijk gras

Kruidenrijk gras schrale bodem
Vegetatie met grote variatie aan bloeiende kruiden op schrale gronden, komt voor in parken en groenstroken.

Kruidenrijk gras voorjaarsbloei
Vegetatie met grote variatie aan voorjaarsbloeiende kruiden komt voor in parken, groenstroken maar ook in de directe woonomgeving.

Kruidenrijk gras zomerbloei
Vegetatie met grote variatie aan zomerbloeiende kruiden komt voor in parken, groenstroken maar ook in de directe woonomgeving.

Nat grassland
Vegetatie met grote variatie aan bloeiende kruiden in natte en laaggelegen beieden in parken, ecologische verbindingszones, groenstroken maar ook in de directe woonomgeving.

Natte bloemrijke ruigte
Vegetatie van riet en bloemrijke ruigte langs waterlopen in parken, ecologische verbindingszones, groenstroken maar ook in de directe woonomgeving.

Droge ruigte en Brede zomen
Vegetatie van bloemrijke ruigte langs bos en struweel beplantingen in parken, ecologische verbindingszones, groenstroken maar ook in de directe woonomgeving.

Wadi
Met een wadi wordt in Nederland en België een opslag- en infiltratievoorziening bedoeld die tijdelijk gevuld kan zijn met hemelwater. De term is een afkorting van 'Water Afvoer Drainage en Infiltratie' en is ontleend aan de Arabische naam voor een - vaak droog - rivierdal, een wadi.

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3498731

Communicatievisie 2025 - 2029

Doelenboom

Programma

0	Voor en door bewoners

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende dat:

- Het verbinden van gemeente en inwoners en andere belanghebbenden in deze complexe wereld om een sterke communicatievisie vraagt;
- De afgelopen jaren de toename aan communicatieondersteuning incidenteel is opgelost;
- De doorontwikkeling van de communicatie structureel nodig is;
- We een toegankelijke, duidelijke en verbindende gemeente willen zijn;
- Drie ontwikkelthema's richting geven aan onze plannen en activiteiten:
    - Onze deur staat altijd open;
    - Met elkaar in gesprek;
    - Buiten winnen is binnen beginnen.

Besluit

1. De communicatievisie 2025 – 2029 vast te stellen.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 07-11-2024,

De griffier, De voorzitter,

Bijlagen

1. Communicatievisie 2025 - 2029

Gemeente Texel

.txl

Advies

Zaaknummer 3498731

Communicatievisie 2025 - 2029

Programma

0	Voor en door bewoners

Advies

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. De communicatievisie 2025 - 2029 vast te stellen

Toelichting

De communicatievisie 2025 – 2029 beschrijft hoe te komen tot een toegankelijke, duidelijke en verbindende gemeente.

Bijlagen

1. Communicatievisie 2025 - 2029

Consequenties

Financieel	☑	Inkoop/Aanbesteding	☐	Belanghebbenden	☐
Personeel/Organisatie	☑	Deregulering	☐	Structuurvisie	☐
Juridisch	☐	Majeure risico's	☐		
Beleid	☐	Beheer	☐		

Communicatievisie 2025 - 2029

Samenvatting

We leven in een onrustige wereld. Nieuwsfeiten buitelen over elkaar heen, ontwikkelingen volgen elkaar snel op, onzekerheid groeit. Deze ontwikkelingen werken ook door op het eiland. Dat vraagt om een gemeente die midden in de samenleving staat, die zorgen serieus neemt en die toegankelijk is voor alle inwoners. In de huidige wereld is geen ruimte voor onduidelijkheid, verborgen belangen of motieven. Communicatie moet oprecht en authentiek zijn.

Het verbinden van gemeente en inwoners en andere belanghebbenden in deze complexe wereld vraagt om een sterke communicatievisie die balans brengt tussen ontwikkelingen en signalen uit de samenleving, beleid van de gemeente en de vertaling naar concrete plannen en acties met meetbare resultaten.

We willen een toegankelijke, duidelijke en verbindende gemeente zijn. In de communicatievisie verwoorden we hoe we die ambitie willen realiseren met elkaar en met onze omgeving (inwoners, belanghebbenden en samenwerkingspartners). Voor de komende jaren vertalen we deze ambitie in drie ontwikkelthema's. Deze thema's geven richting aan onze plannen en activiteiten en zijn de toetssteen voor de keuzes die we maken in communicatie met elkaar en met onze inwoners en samenwerkingspartners. De thema's zijn
• Onze deur staat altijd open
• Met elkaar in gesprek
• Buiten winnen is binnen beginnen

De afgelopen jaren zijn grote stappen gezet in de ontwikkeling van de communicatiefunctie binnen de gemeente. Maar er is doorontwikkeling nodig. Juist omdat communicatie van iedereen is, is het een grote factor van belang 'vooraan' in ieder proces. Goede communicatie maakt menselijke connecties mogelijk, stelt ons in staat om te leren, te groeien en vooruit te gaan. Het gaat ook en vooral om luisteren en aandacht geven. Alleen dan ontstaat een dialoog.

De afgelopen jaren is de toename aan communicatieondersteuning met 1,67 fte incidenteel opgelost. Voor de kwaliteit en continuering van de communicatie vragen we u deze uren structureel te maken. Dat brengt de totale formatie op 3,77 fte. Hiermee brengen we de basis van de communicatie inzet op orde.

Communicatievisie 2025 - 2029

Argumenten tot advies

Ontwikkelingen in onze samenleving volgen elkaar steeds sneller op. Op diverse maatschappelijke domeinen is vaker sprake van urgentie en noodzakelijke aanpassing en vernieuwing. Daarnaast wordt het communicatie speelveld complexer en minder overzichtelijk, (des)informatie verspreid zich sneller. De toename van maatschappelijk onbehagen en polarisatie, een afbrokkelend vertrouwen in met name overheden is inmiddels geen trend meer maar een vast gegeven. Ook de wijze waarop initiatieven tot stand komen en gerealiseerd worden vinden anders plaats, men 'wacht niet meer op de overheid'.

Al deze ontwikkelingen zijn van invloed op de wijze waarop onze gemeente communiceert en geven aan dat het belang van zorgvuldige communicatie toeneemt. Om onze gemeentelijke doelstellingen te behalen is het noodzakelijk dat inwoners leidend zijn in ons denken en doen, dat we voor iedereen benaderbaar zijn. Dat we weten wat er speelt en dus ook actief luisteren naar behoeften, wensen en kritiek en deze in gezamenlijkheid met inwoners, belanghebbenden en samenwerkingspartners vertalen naar concrete begrijpbare resultaten die het algemeen belang dienen.

We willen een toegankelijke, duidelijke en verbindende gemeente zijn. In de communicatievisie verwoorden we hoe we die ambitie willen realiseren met elkaar en met onze omgeving (inwoners, belanghebbenden en samenwerkingspartners). Voor de komende jaren vertalen we deze ambitie in drie ontwikkelthema's. Deze thema's geven richting aan onze plannen en activiteiten en zijn de toetssteen voor de keuzes die we maken in communicatie met elkaar en met onze inwoners en samenwerkingspartners:

- Onze deur staat altijd open
- Met elkaar in gesprek
- Buiten winnen is binnen beginnen

De communicatieprincipes helpen ons om dit te realiseren:

- *Wij zijn benaderbaar*

In een wereld die continu in beweging is, brengen wij duiding en communiceren we in heldere taal. We zijn toegankelijk voor iedereen die contact met ons wil, on- én offline.

- *Wij staan in verbinding met ons eiland*

We weten wat er leeft omdat we actief luisteren naar onze inwoners, vertalen dat door in onze plannen en beleid en houden daar rekening mee in onze communicatie.

- *Wij zetten onze eilandkracht in*

Op ons kleine eiland met korte lijnen zijn wij ons bewust van de bijdrage die wij kunnen leveren aan de Texelse ambitie om een dynamisch en voor iedereen leefbaar eiland te zijn.

- *Wij werken samen*

We verminderen de (perceptie van) afstand tussen inwoner en gemeente. We stimuleren en initiëren participatie en het maatschappelijk gesprek en bouwen met anderen aan netwerken, klankbordgroepen en andere dialoogvormen. Onze bijdrage is zichtbaar op ons eiland en in relevante regionale en landelijke netwerken.

Alternatieven

Indien de Communicatievisie niet wordt vastgesteld, ligt er geen duidelijke koers en richting voor de gemeentelijke communicatie voor de komende jaren.

Consequenties van het advies

- **Financieel**
  Kosten
  Structureel m.i.v. 1 januari 2025 € 148.642,00
  Dekking
  Er is geen dekking. Financiële verantwoording wordt afgelegd in de Programmabegroting.

  Toelichting:
  De afgelopen jaren is de toename aan communicatieondersteuning met 1,67 fte incidenteel opgelost. Voor de kwaliteit en continuering van de communicatie vragen we u deze uren structureel te maken. Dat brengt de totale formatie op 3,77 fte. Hiermee brengen we de basis van de communicatie inzet op orde.

- **Personele/Organisatorische consequenties**
  De communicatievisie 2025 - 2029 heeft consequenties voor de wijze waarop beleid en plannen worden ontwikkeld en gerealiseerd. Om communicatie echt integraal onderdeel te laten zijn van de processen is continu inspanning nodig. Deze ontwikkeling is al ingezet. Met de vaststelling van de communicatievisie en de koers die hiermee wordt ingeslagen, zal deze ontwikkeling en de daaruit volgende werkwijze en communicatie stijl worden versterkt.

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3498731

Communicatievisie 2025 - 2029

Doelenboom

Programma

1	Voor en door bewoners

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende dat:

- Het verbinden van gemeente en inwoners en andere belanghebbenden in deze complexe wereld om een sterke communicatievisie vraagt;
- De afgelopen jaren de toename aan communicatieondersteuning incidenteel is opgelost;
- De doorontwikkeling van de communicatie structureel nodig is;
- We een toegankelijke, duidelijke en verbindende gemeente willen zijn;
- Drie ontwikkelthema's richting geven aan onze plannen en activiteiten:
    - Onze deur staat altijd open;
    - Met elkaar in gesprek;
    - Buiten winnen is binnen beginnen.

Besluit

1. De communicatievisie 2025 – 2029 vast te stellen.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 07-11-2024,

De griffier, De voorzitter,

Bijlagen

1. Communicatievisie 2025 - 2029

Gemeente Texel

.txl

Communicatievisie 2025 - 2029

Een toegankelijke, duidelijke en verbindende gemeente

Oktober 2024

Inhoudsopgave

1. Voorwoord **3**

2. Inleiding

Een wereld in beweging 4
In verbinding met het eiland 4
Communicatie brengt balans 4
Ontwikkelthema's 5

3. Onze deur staat altijd open **6**

Betrouwbaar en veilig 6
Begrijpelijk in taal en beeld 6
Authentiek 6
Persoonlijk contact 6

4. Met elkaar in gesprek **8**

Het gesprek faciliteren 8
Luisteren: de basis voor elke dialoog 8
Participatie: omgevingsbewustzijn 8

5. Buiten winnen is binnen beginnen **9**

Onze communicatieprincipes 9
Integraal gebruik 9
Communicatiebewustzijn 9
Ambassadeurs van de gemeente 9

6. Van visie naar uitvoering **10**

Naar concrete resultaten 10
Continu in beweging 10
Middelen en begroting 10

1. Voorwoord

Gemeente Texel wil toegankelijk, duidelijk en verbindend zijn. In deze communicatievisie 2025–2029 verwoorden we hoe we die ambitie willen realiseren in communicatie met elkaar en met onze omgeving (inwoners, belanghebbenden en samenwerkingspartners).

De visie geeft handvatten voor het dagelijks werk van alle mensen die betrokken zijn bij de gemeente. Van beleidsadviseurs, juristen, Boa's, collega's van de Gemeentewinkel tot bestuurders. Iedereen communiceert per slot van rekening.

Dit document is tot stand gekomen op basis van geraadpleegde informatie van het Rijk (o.a. trendonderzoek), de Burgerpeiling 'waar staat je gemeente', andere gemeenten, in gesprek met specialisten, managers, feedback uit de organisatie en onze eigen ervaringen en tot slot input van wethouder Kieft namens het college.

2. Inleiding

Communicatie is meer dan een instrument of een vakterm. Goede communicatie maakt menselijke connecties mogelijk, stelt ons in staat om te leren, te groeien en vooruit te gaan. Dat is niet enkel het vakgebied van de afdeling Communicatie. Iedereen binnen de gemeente communiceert. Communicatie is meer dan vertellen en het produceren van middelen. Het gaat ook en vooral om luisteren en aandacht geven. Alleen dan ontstaat een dialoog.
Dat moeten we dus allemaal iedere dag doen, in verbinding met elkaar en met iedereen waarmee we vanuit de gemeente contact hebben. Het is de rol van communicatieadviseurs om richting te geven, te interpreteren, duiding te brengen en om handvatten te geven. Alleen samen staan we optimaal in verbinding met iedereen op ons eiland.

Een wereld in beweging

We leven in een onrustige wereld. Nieuwsfeiten buitelen over elkaar heen, ontwikkelingen volgen elkaar snel op, onzekerheid groeit. Hoewel we op Texel het voordeel hebben van een overzichtelijke en betrokken samenleving, werken deze ontwikkelingen ook door op het eiland. Dat vraagt om een gemeente die midden in de samenleving staat, die zorgen serieus neemt en die toegankelijk is voor alle inwoners.

Voor onze inwoners en voor toekomstige generaties moet Texel een fijne plek zijn om te wonen, te werken, op te groeien en oud te worden. De uitdagingen zijn groot. Veel Texelaars hebben grote moeite om aan betaalbare woonruimte te komen en hun energierekening te betalen. Vrijwel alle sectoren hebben tekort aan personeel. De balans tussen toeristische druk en prettig leven op Texel staat onder druk. De opdrachten van het Rijk en andere uitdagingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat, energie, zorg en veiligheid, worden steeds ingewikkelder.

In verbinding met het eiland

Voor verbinding tussen overheid en eiland in het tegemoet treden van de uitdagingen, bepleit het coalitieakkoord open en slim samenwerken: “We zijn een kleine gemeente, maar daar zit juist ook onze kracht. We weten elkaar goed te vinden, de lijnen zijn kort. De coalitie ziet het als een belangrijke opdracht die eilandkracht ruimte te geven en te versterken.”
Het coalitieakkoord geeft richting aan hoe over die verbinding wordt gedacht: “We willen al onze inwoners goed informeren en betrekken bij wat er speelt. We willen beter communiceren. We willen weten hoe onze inwoners over belangrijke zaken denken. We willen weten wat er leeft. We willen werken aan vertrouwen. Er is behoefte om bij grote, belangrijke dossiers de inbreng van onze inwoners te krijgen en om jeugd te betrekken. We streven naar een verbetering van de digitale bereikbaarheid zodat gemeentelijke informatie sneller, makkelijker en toegankelijk is voor elke inwoner. De mogelijkheid van face to face gesprekken blijft mogelijk. Ook willen we beter in contact en verbinding zijn met de samenleving.”

Communicatie brengt balans

Het communicatiespeelveld wordt steeds complexer en minder overzichtelijk. Het aantal communicatiekanalen groeit en versnippert waardoor het regisseren van communicatie steeds moeilijker wordt. Naast journalistieke bronnen winnen niet-journalistieke bronnen aan belang, (des)informatie verspreidt zich sneller. Toename van maatschappelijk onbehagen en polarisatie en een afbrokkelend vertrouwen in met name overheden zijn inmiddels een vast gegeven. Boodschappen van de overheid worden kritisch gewogen aan de hand van andere, al dan niet juiste, informatie. Ook de komst van AI speelt een toenemende rol.

In die huidige wereld is geen ruimte voor onduidelijkheid, verborgen belangen of motieven. Alle communicatie moet oprecht en authentiek zijn. Zeker vanuit overheden. Het verbinden van gemeente en inwoners en andere belanghebbenden in deze complexe wereld vraagt om een sterke communicatievisie die balans brengt tussen ontwikkelingen en signalen uit de samenleving, beleid van de gemeente en de vertaling naar concrete plannen en acties met meetbare resultaten.

Ontwikkelthema's

Deze visie reikt tot 2029. Maar we beginnen natuurlijk niet op nul. De afgelopen jaren zijn grote stappen gezet in de ontwikkeling van de communicatiefunctie binnen de gemeente. Maar we zijn er nog niet. Juist omdat communicatie van iedereen is, is het een grote factor van belang vooraan in ieder proces. Als beleid gemaakt wordt, als plannen wijzigen, als er crisis dreigt, als de opgaven groot zijn. Het is onze overtuiging dat juist dan communicatie het verschil kan maken. Om die overtuiging te laten landen in de organisatie, moet nog werk verricht worden.

Daarom vertalen we onze communicatievisie voor de komende jaren in drie ontwikkelthema's. Deze thema's geven richting aan onze plannen en activiteiten en zijn toetssteen voor de keuzes die we maken in communicatie met elkaar en met onze inwoners en samenwerkingspartners.

De thema's zijn:
- Onze deur staat altijd open
- Met elkaar in gesprek
- Buiten winnen is binnen beginnen

3. Onze deur staat altijd open

Het gemeentehuis is fysiek niet 24/7 open. Maar omdat het onze taak is onze inwoners tijdig en zo goed mogelijk te informeren en betrekken, moet onze dienstverlening te allen tijde en voor iedereen toegankelijk, makkelijk vindbaar, begrijpelijk, betrouwbaar en herkenbaar zijn. Of het nu om producten, diensten, plannen, projecten, werkzaamheden in de openbare ruimte, inspraakmogelijkheden, bestuurlijke besluitvorming of beleidswijzigingen gaat, er is letterlijk en figuurlijk geen drempel om in contact te komen met de gemeente. Niemand staat ooit voor een dichte deur.

Daar hebben we nog wel wat stappen in te zetten. Zeker als het gaat om het vinden van de balans tussen online en offline contact. De wisselwerking tussen die twee wordt steeds complexer en vraagt onze constante aandacht. Steeds meer zoeken mensen hun heil in online informatiebronnen. Iedereen kan zo al snel een expert zijn. Maar waar blijft dan de menselijke maat en de individuele duiding? Juist daarin willen we als gemeente ook persoonlijk blijven.

Inspraak en invloed helder

Wij communiceren duidelijk hoe de gemeente kan faciliteren bij het ontwikkelen en realiseren van plannen en/of ideeën van inwoners of belangengroepen. We zijn duidelijk over wat wel en niet mogelijk is. Wetgeving en vastgestelde kaders, zoals Texelprincipes en Texelse Kernwaarden zijn hierbij belangrijke richtlijnen.

Betrouwbaar en veilig

De gemeente is betrouwbaar. We komen onze afspraken na conform het Kwaliteitshandvest. We bellen terug als dat is beloofd. We koppelen binnen een redelijke termijn terug wat er met inbreng van inwoners en partners gebeurt. We zijn duidelijk wat wel en niet kan. Betrouwbaar zijn betekent ook dat inwoners moeten kunnen vertrouwen op een veilige gemeente. Wij zijn zorgvuldig bij de inzet van sociale media en andere digitale en op AI gebaseerde toepassingen. We hebben blijvend aandacht voor privacy en dataveiligheid. Inwoners hebben altijd het recht om te bepalen hoe de gemeente hun informatie raadpleegt en gebruikt.

Begrijpelijk in taal en beeld

Wij besteden aandacht en zorg aan een heldere en begrijpelijke schrijfstijl. Als uitgangspunt hanteren we de taalniveaus passend bij de doelgroepen (naar Rijksvoorbeeld). Daarnaast houden we rekening met nieuwe inwoners uit andere landen zoals de Oekraïense vluchtelingen. We ondersteunen onze taal steeds vaker en beter met herkenbaar en begrijpelijk beeld.

Authentiek

Altijd een open deur betekent ook dat we de taal van onze gesprekspartners spreken. En dat is al lange tijd niet meer formeel en afstandelijk. Mensen willen zien en horen dat hun gemeente hun taal spreekt en dat zij écht serieus genomen worden. Vage boodschappen worden niet geloofd omdat ze onvoldoende concreet en authentiek zijn. Dat betekent dat we continu moeten blijven uitleggen welke keuzes er gemaakt worden en waarom we iets beslissen of doen. Het adresseren en erkennen van gevoelens van ongenoegen en daarover in gesprek blijven met alle partijen is hierbij belangrijk.

Persoonlijk contact

Ons leven vindt voor een groot deel online plaats. Inwoners kunnen zo hun eigen keuzes maken hoe en wanneer ze willen communiceren of informatie tot zich nemen. Keerzijde is de mogelijke online overkill en het gevoel altijd ‘aan’ te moeten staan.

De gemeente is daar waar inwoners zijn en dit geldt ook voor de inzet van kanalen. Onze digitale dienstverlening verloopt veelal via texel.nl, de inzet van online nieuwsbrieven en social media. Naast online dienstverlening en communicatie is het belangrijk om voldoende aandacht te blijven geven aan offline contact. De klassieke communicatiemiddelen verdwijnen niet maar veranderen wel van karakter. Soms is persoonlijk contact beter en

effectiever. Het gaat hierbij niet alleen om mensen die niet online vaardig zijn, maar ook om mensen die behoefte hebben aan persoonlijk contact.

Dat geldt ook voor samenwerking binnen teams of organisaties en tussen organisaties onderling: online is handig, offline blijft belangrijk. Het inzetten van online media geeft geen garantie dat iedereen wordt bereikt en daadwerkelijk aandacht heeft voor getoonde uitingen. Wij zoeken daarom altijd de juiste balans tussen indirecte communicatie en persoonlijke communicatie, tussen klassieke en moderne media.

4. Met elkaar in gesprek

We zijn een kleine dynamische gemeente en staan dichtbij onze betrokken inwoners. We schuiven steeds verder op naar een faciliterende gemeente die sparringpartner is van de Texelse gemeenschap. We zijn niet enkel zender of ontvanger, we hebben een relatie met iedereen op het eiland. En zoals in elke (goede) relatie, draait het om de dialoog. In gesprek met elkaar, echt luisteren en dat ook laten zien en weten wat er speelt, dragen constructief bij aan verbinding. Met diverse participatie-initiatieven gaan we nog een stap verder.

Het gesprek faciliteren

We faciliteren het maatschappelijk gesprek over gemeentelijke thema's en zetten actief in op participatie. Hierbij is volop de ruimte om zelf initiatieven te nemen. We willen dat Texelaars en eilandgasten invloed hebben op wat er in hun leef- woon-, werk- of recreatiegebied gebeurt. We investeren tijd en energie in het zo breed mogelijk betrekken van de samenleving bij de onderwerpen die ertoe doen. We nodigen mensen actief uit om mee te doen, mee te denken en mee te praten. Maatwerk in de manieren waarop mensen kunnen participeren blijft belangrijk.

Luisteren: de basis voor elke dialoog

Voor een constructieve relatie met onze inwoners is het essentieel actief te luisteren. Alleen dan kan een waardevol gesprek plaatsvinden. Actief luisteren is niet enkel horen wat de ander zegt maar dat ook proberen te begrijpen. We zetten in op het vergroten van onze vaardigheid om actief te luisteren en verbindend en constructief samen te werken aan het Texel dat voor iedereen een prettige plek is om te wonen, werken en recreëren.

Participatie: omgevingsbewustzijn

Wij hebben niet de wijsheid in pacht. In een steeds complexer wordende samenleving zoeken we oplossingen en antwoorden vaker op het snijvlak tussen overheid en inwoners, groepen en organisaties. Samen invloed uitoefenen op en controle delen over collectieve vraagstukken die ons allemaal aangaan, leidt tot beter gedragen oplossingen.
Met de implementatie van de Texelse Aanpak van Burgerparticipatie (TAB) zijn al stappen gezet in participatief werken. Maar er is doorontwikkeling nodig. We zetten in op een steeds betere toepassing van deze aanpak en maken het onderdeel van bestaande (communicatie)werkwijzen en -processen.

Participatie is onlosmakelijk verbonden met communicatie en daarom rollen we de toepassing van de participatie-aanpak samen met de omgevingsgerichte communicatiemethode Factor C uit. Hiermee worden zowel interne als externe partijen naar noodzaak betrokken bij de totstandkoming van de communicatie- en participatiestrategie. De TAB biedt de structuur voor het bepalen van de participatieroute en het -traject, Factor C biedt de ondersteuning en de invulling ervan. De twee methodes versterken elkaar. Hiermee wordt participatie onderdeel van de communicatiestrategie en wordt de verdere implementatie van de TAB weer teruggebracht in de staande organisatie.

Belangrijk aandachtspunt bij participatie is ook dat de spelregels voor de inzet van bijvoorbeeld klankbord-, advies- en werkgroepen voor een ieder helder zijn. Wanneer worden deze ingezet, met welk doel en wat is hun rol. Voor zowel deelnemende partijen, de gemeenteraad alsook de inwoners dient dit transparant te zijn.

5. Buiten winnen is binnen beginnen

Gemeente Texel wil toegankelijk, begrijpelijk, verbindend en constructief zijn. We willen goed luisteren en goed samenwerken. Dat begint intern. Duidelijke interne communicatie is een voorwaarde voor goede externe communicatie. Door onze interne communicatiekracht te verstevigen, stralen we dit ook naar buiten uit.

Onze communicatieprincipes

Omdat communicatie van ons allemaal is, moeten we allemaal dezelfde taal spreken. Daarom werken we vanuit de volgende principes, noem het onze gebruiksaanwijzing. Deze helpt ons om onze ambities te realiseren:

- *Wij zijn benaderbaar* - In een wereld die continu in beweging is, brengen wij duiding en communiceren we in heldere taal. We zijn toegankelijk voor iedereen die contact met ons wil, on- én offline/persoonlijk.
- *Wij staan in verbinding met ons eiland* - We weten wat er leeft omdat we actief luisteren naar onze inwoners, vertalen dat door in onze plannen en beleid en houden daar rekening mee in onze communicatie.
- *Wij zetten onze eilandkracht in* - Op ons kleine eiland met korte lijnen zijn wij ons bewust van de bijdrage die wij kunnen leveren aan de Texelse ambitie om een dynamisch en voor iedereen leefbaar eiland te zijn.
- *Wij werken samen* - We verminderen de (perceptie van) afstand tussen inwoner en gemeente. We stimuleren en initiëren participatie en het maatschappelijk gesprek en bouwen met anderen aan netwerken, klankbordgroepen en andere dialoogvormen. Onze bijdrage is zichtbaar op ons eiland en in relevante regionale en landelijke netwerken.

Het is belangrijk dat deze gebruiksaanwijzing door iedereen in onze organisatie ingezet wordt. Alleen als we deze principes integraal toepassen en als het bewustzijn aanwezig is dat ‘communicatie van ons allemaal is’, kunnen we met recht ambassadeurs van onze organisatie genoemd worden. Onze communicatieadviseurs zullen deze principes continu en blijvend als handvatten onder de aandacht brengen en inzetten.

Integraal gebruik

Goede interne communicatie draagt bij aan onderlinge en integrale samenwerking tussen medewerkers en teams (diverse disciplines) en tussen organisaties. Het is nodig om van elkaar te weten waar we mee bezig zijn en wat er speelt in de samenleving. Zo kunnen we de juiste relationele en inhoudelijke verbindingen leggen en efficiënter, prettiger en succesvoller werken en communiceren. Medewerkers versterken elkaar zo en dat stralen we ook af op de samenleving. Dit geldt ook tussen het ambtelijk apparaat, het college van B&W en de gemeenteraad. We zijn allemaal het gezicht van de gemeente.

Communicatiebewustzijn

We blijven inzetten op het vergroten van het communicatiebewustzijn van ambtenaren. Voor een goede relatie met onze inwoners is het belangrijk te weten wanneer en wat (boodschap) het beste met wie gecommuniceerd kan worden via welk kanaal en hoe. Iedereen moet kunnen begrijpen wat er in een brief staat, in de samenvatting van het B&W advies en of in de gesprekken die je voert waarin verwachtingen over en weer helder zijn. Het gaat ook over rekening houden met verschillende belangen in de communicatie.

Ambassadeurs van de gemeente

Goede interne communicatie heeft bovendien een positieve invloed op medewerkers. Ze zijn meer betrokken, gemotiveerder en productiever. Omdat ze deel uitmaken van een organisatie waar ze zich thuis voelen en waar ze trots op zijn. Communicatie over plannen en projecten, het delen en vieren van successen en het uitwisselen van kennis dragen bij aan ons aller gevoel van trots op de bijdrage die we leveren aan een dynamisch en leefbaar eiland. Dit draagt ook bij aan het aantrekken van nieuw talent in deze krappe arbeidsmarkt.

6. Van visie naar uitvoering

Deze visie geeft richting aan de gemeentelijke communicatie. Het is niet alleen een leidraad bij de uitvoering van de communicatie maar geeft vooral ook richting aan hoe we gezamenlijk, bestuur en medewerkers, de mooie gemeentelijke ambities helpen waarmaken.

Naar concrete resultaten

Inmiddels wordt geleidelijk gewerkt in de lijn van deze visie. Om iedereen het gevoel te geven dat *onze deur altijd open staat*, werken we hard aan het op orde krijgen van onze dienstverlening en de informatiestromen daarover via verschillende mediakanalen. We vinden steeds beter de balans tussen on- en offline contact met onze doelgroepen. We bouwen onze digitale en begrijpelijke informatievoorziening steeds verder uit en zo ook onze visuele communicatie.

De nadruk in communicatie met iedereen op het eiland ligt steeds vaker op *gesprek, verbinding en participatie*. We halen actief informatie op bij inwoners zoals voor de Woonvisie of de herinrichting van de IJsbaan en de Mobiliteitsvisie. We faciliteren het gesprek en voeren hierin meer en meer maatwerk. We werken samen om de dialoog op maatschappelijke thema's te stimuleren of vorm te geven.

Om alle inspanningen bij elkaar opgeteld meer te laten zijn dan de som der delen, weten we steeds vaker *de weg van binnen naar buiten* te vinden. We delen en vieren lokale successen zoals de woningbouwprojecten. We werken steeds meer toe naar communicatie als integraal en essentieel onderdeel van beleidsvorming en projectontwikkeling. We haken met ons communicatie-uitvoeringsprogramma aan bij de cyclus van het coalitie-uitvoeringsprogramma. Zo maken we binnen waar wat we buiten beloven en andersom. Jaarlijks verifiëren we of er bijstelling nodig is en zo houden we koers.

Continu in beweging

We zijn er echter nog niet. Om communicatie echt integraal onderdeel te laten zijn van de processen is continu inspanning nodig. Daarom leggen we al onze inspanningen langs de meetlat van onze ontwikkelthema's en communicatieprincipes. Als een luis in de pels zorgen we zoveel mogelijk dat we ambtenaren meekrijgen in de inzet van deze thema's en principes zodat we meer en meer dezelfde taal gaan spreken en we daadwerkelijk kunnen spreken van een toegankelijke, duidelijke en verbindende gemeente.

Middelen en begroting

De afgelopen jaren is de toename aan communicatieondersteuning met 1,67 fte incidenteel opgelost. Voor de kwaliteit en continuering van de communicatie vragen we u deze uren structureel te maken. Dat brengt de totale formatie op 3,77 fte. Hiermee brengen we de basis van de communicatie inzet op orde.

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Uitkomsten meicirculaire 2024

Zaaknummer 3464228

Doelenboom

Programma 1	Voor en door bewoners

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Besluit

1. Kennis te nemen van de uitkomsten van de meicirculaire waardoor de algemene uitkering in 2024
   € 1.420.446 hoger is ten opzichte van de meicirculaire 2023 voor 2024.
2. In 2024 de € 1.420.446 als volgt incidenteel te bestemmen:
   a) € 53.237 armoedebestrijding kinderen (decentralisatie-uitkering);
   b) € 71.000 voor uitvoeringskosten Omgevingswet (decentralisatie-uitkering);
   c) € 35.115 voorschoolse voorziening peuters (decentralisatie-uitkering);
   d) € 301.822 participatie-integratie (integratie-uitkering);
   e) € 959.272 algemene reserve;
3. Kennis te nemen van de hogere vrij besteedbare algemene uitkering van € 290.000 (2025), € 1.038.000 (2026), € 512.000 (2027) en € 442.000 (2028) ten opzichte van de meicirculaire 2023 voor deze jaren;
4. Akkoord te gaan om de mutaties genoemd onder punt 3 op te nemen in het meerjarenperspectief 2025-2028 van de programmabegroting 2025.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 7 november 2024,

De griffier, De voorzitter,

Advies

Uitkomsten meicirculaire 2024

Doelenboom

Programma 0	Voor en door bewoners

Advies

Het college stelt de raad voor om te besluiten:

1. Kennis te nemen van de uitkomsten van de meicirculaire waardoor de algemene uitkering in 2024 € 1.420.446 hoger is ten opzichte van de meicirculaire 2023 voor 2024.
2. In 2024 de € 1.420.446 als volgt incidenteel te bestemmen:
   a) € 53.237 armoedebestrijding kinderen (decentralisatie-uitkering)
   b) € 71.000 voor uitvoeringskosten Omgevingswet (decentralisatie-uitkering)
   c) € 35.115 voorschoolse voorziening peuters (decentralisatie-uitkering)
   d) € 301.822 participatie -integratie (integratie-uitkering)
   e) € 959.272 algemene reserve
3. Kennis te nemen van de hogere vrij besteedbare algemene uitkering van € 290.000 (2025), € 1.038.000 (2026), € 512.000 (2027) en € 442.000 (2028) ten opzichte van de meicirculaire 2023 voor deze jaren.
4. Akkoord te gaan om de mutaties genoemd onder punt 3 op te nemen in het meerjarenperspectief 2025-2028 van de programmabegroting 2025.

Toelichting

De financiële consequenties van de algemene uitkering voor de jaren 2024-2029 zijn via de meicirculaire 2024 van het rijk bekend gemaakt. In de perspectiefnota 2025 is rekening gehouden met de financiële uitkomsten van de meicirculaire 2023. Het meerjarenperspectief 2025-2028 is inmiddels geactualiseerd op basis van de meicirculaire 2024. De raad is eerder via een Raadsinformatiebrief hierover geïnformeerd. Het college heeft besloten om de financiële uitwerking van deze circulaire tegelijk met de programmabegroting 2025 aan uw raad aan te bieden.

Consequenties

Financieel	☑ Ja ☐ Nee	Majeure risico's	☐ Ja ☑ Nee
Personeel/Organisatie	☐ Ja ☑ Nee	Beheer	☐ Ja ☑ Nee
Juridisch	☐ Ja ☑ Nee	Belanghebbenden	☐ Ja ☑ Nee
Beleid	☐ Ja ☑ Nee	Structuurvisie	☐ Ja ☑ Nee
Inkoop/Aanbesteding	☐ Ja ☑ Nee	Regie	
Deregulering	☐ Ja ☑ Nee	**Zaaknummer**	**3464228**

Bijlagen

Geen

Samenvatting

Via de meicirculaire 2024 van het rijk is de gemeente geïnformeerd over de omvang en verdeling van de algemene uitkering 2024 tot en met 2029.

De omvang van het gemeentefonds is o.a. gebaseerd op enkele voorstellen die in de voorjaarsnota door het demissionair kabinet zijn opgenomen.

De algemene uitkering is voor de jaren 2024 tot en met 2028 hoger dan de prognose die gegeven is met de meicirculaire een jaar geleden.

Voor 2024 ontvangt de gemeente € 1.420.446 extra waarvan het voorstel is om € 959.272 ten gunste te laten komen van de algemene reserve en € 461.174 te bestemmen voor uitgaven diverse programma's:

Participatie/integratie (€ 301.822)
Deze integratie-uitkering wordt dit jaar volledig ingezet voor de uitvoering van integratietrajecten welke tot en met 2023 door De Bolder zijn uitgevoerd en gedeclareerd. Per 2024 worden deze trajecten door het Huis van Ontwikkeling binnen de pilotperiode 2024 en 2025 uitgevoerd. Het budget blijft nodig om deze inburgeringstrajecten te kunnen bekostigen. Door het implementatieproces van deze trajecten van De Bolder naar het HvO is de uiteindelijke realisatie nog niet exact kwantificeerbaar.

Armoedebestrijding kinderen (€ 53.237)
Met deze decentralisatie-uitkering wordt dit jaar een pilot opgestart om armoede onder kinderen te bestrijden. Dit gebeurd onder andere door de invoering van de "Texelpas".

Voorschoolse voorziening peuters (€ 35.115)
Met deze decentralisatie-uitkering wordt meer ondersteuning binnen de Vroegtijdige Voorschoolse Educatie's gegeven om jonge kinderen tot een goede ontwikkeling te laten komen op zowel sociaal als cognitief vlak. Dit bedrag wordt dit jaar ingezet.

Uitvoering omgevingswet (€ 71.000)
Deze decentralisatie-uitkering wil de organisatie gebruiken voor het opstellen van beleid in het kader van de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb). Met de komst van de Wkb in samenhang met de Omgevingswet moet de handhaving op een andere wijze ingevuld worden. Hoewel een deel van de werkzaamheden aan de private markt is overgedragen blijft de gemeente eindverantwoordelijk. Hiervoor is € 21.000 nodig.

Daarnaast wil de organisatie een productenboek opstellen. Met de komst van de omgevingswet is het productenboek VTH niet meer van toepassing. De hierin ogenomen procedures en ureninschattingen komen niet meer overeen met de praktijk. Dit productenboek is van belang bij het opstellen van de legesverordening omdat leges opgebouwd worden uit kengetallen nieuwe processen. Hiervoor is € 50.000 nodig.

Beide beleidsdocumenten zijn nodig in verband met de invoering van de omgevingswet. Intern ontbreekt de capaciteit en expertise daarvoor. Vandaar dat dit jaar nog externe expertise hiervoor ingehuurd moet worden.

De decentralisatie-uitkering van het rijk is € 151.237. Het restant van € 80.237 kan daarom ten gunste van de algemene middelen komen.

Het structureel positief effect algemene uitkering meicirculaire 2024 voor de algemene middelen voor de jaren 2025 tot en met 2028 ziet er dan als volgt uit.

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028
Mutatie algemene middelen meicirculaire 2023	1.822	-2.959	-96	-77
Mutatie algemene middelen meicirculaire 2024	2.112	-1.921	416	365
Positief verschil	290	1.038	512	442

Argumenten tot advies

De algemene uitkering is vrij besteedbaar. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over gemeenten via maatstaven zoals inwonertal, oppervlakte, woonruimten (bedrag per eenheid) en een voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor. De integratie/decentralisatie uitkeringen en taakmutaties illustreren alleen met welke kosten gemeenten geconfronteerd kunnen worden en hebben geen gevolgen voor de bestedingsvrijheid. Alleen voor zover het om nieuw uit te voeren taken gaat wordt voorgesteld om deze middelen te ‘labelen’.

Met uw raad is afgesproken dat de basis voor de begroting de meicirculaire is. De provincie toetst op consistent beleid.

De mutaties van de september- en decembercirculaire(s) ten opzichte van deze meicirculaire(s) worden jaarlijks incidenteel aangepast in de lopende begroting.

Tijdens het opmaken van de perspectiefnota 2025 was de meicirculaire 2024 nog niet gepubliceerd en is rekening gehouden met de meerjarige uitkomst van de meicirculaire van het jaar daarvoor.

De omvang van het gemeentefonds is o.a. gebaseerd op enkele voorstellen die in de voorjaarsnota door het demissionair kabinet zijn opgenomen.

De toename in 2024 is voornamelijk het gevolg van een hogere uitkeringsfactor en een hogere compensatie voor loon- en prijsontwikkeling. Daarnaast is een bedrag toegevoegd voor de uitvoeringskosten omgevingswet en is de uitkering op participatie en re-integratie verhoogd. Verder is de afrekening van het BTW compensatiefonds hoger uitgevallen. Daarnaast heeft de vervroegde invoering van de nieuwe financieringsmethodiek een negatieve impact die overigens in 2024 eenmalig gecompenseerd wordt.

In 2025 is dat niet het geval en worden gemeenten eenmalig gekort. Vanaf 2026 wordt ter compensatie € 1 miljard structureel aan het gemeentefonds toegevoegd. De nieuwe financieringsmethodiek houdt in dat het rijk de systematiek ‘samen trap op samen trap af’ (koppeling rijksuitgaven) loslaat en gemeenten gaat compenseren op basis van de ontwikkelingen van het Bruto Binnenlands Product, historisch gemiddelden.

Daarnaast geeft het definitief schrappen van de opschalingskorting v.a. 2026 een positief effect op de omvang van de algemene uitkering.

De kosten door vergrijzing zullen de komende jaren meer stijgen dan het BBP waaraan de nieuwe financieringsmethodiek gekoppeld is. Het rijk heeft daarom extra middelen hiervoor beschikbaar gesteld en gaat op zoek naar en passende indexering.

De eerder opgenomen besparing voor jeugdzorg voor zowel jeugdhulp-,-bescherming en – reclassering wordt niet gerealiseerd en is wederom aan het gemeentefonds toegevoegd. Het gaat om circa € 800.000. Deze middelen worden conform beleid niet daarvoor gelabeld maar toegevoegd aan de algemene middelen omdat er afgesproken is dat de benodigde budgetten via de reguliere p&c cyclus lopen.

Consequenties van het advies

- **Financieel**

De financiële mutaties van de meicirculaire 2024 ten opzichte van de meicirculaire 2023 zien er als volgt uit:

Incidenteel 2024	Programma 0 Inkomsten hogere algemene uitkering	€ 1.420.446
	Programma 6 Armoedebestrijding kinderen	- € 53.237
	Programma 6 Voorschoolse voorziening peuters	- € 35.115
	Programma 6 Participatie/Integratie	- € 301.822
	Programma 8 Uitvoering omgevingswet	- € 71.000
	Programma 0 Toevoeging algemene reserve	**€ 959.272**

De structurele mutaties 2025-2028 van de algemene uitkering, na toekenning budget voor participatie/integratie, armoedebestrijding kinderen en voorschoolse voorziening peuters, ten opzichte van de meicirculaire 2023 zien er als volgt uit en worden meegenomen in het meerjarenperspectief 2025-2028 van de programmabegroting 2025.

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028
Mutatie algemene middelen perspectiefnota 2025	1.822	-2.959	-96	-77
Mutatie algemene middelen begroting 2025 (meicirculaire 2024)	2.112	-1.921	416	365
Positief verschil	290	1.038	512	442

Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Uitkomsten meicirculaire 2024

Doelenboom

Programma 1	Voor en door bewoners

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Besluit

1. Kennis te nemen van de uitkomsten van de meicirculaire waardoor de algemene uitkering in 2024 € 1.420.446 hoger is ten opzichte van de meicirculaire 2023 voor 2024.
2. In 2024 de € 1.420.446 als volgt incidenteel te bestemmen:
   a) € 53.237 armoedebestrijding kinderen (decentralisatie-uitkering)
   b) € 71.000 voor uitvoeringskosten Omgevingswet (decentralisatie-uitkering)
   c) € 35.115 voorschoolse voorziening peuters (decentralisatie-uitkering)
   d) € 301.822 participatie -integratie (integratie-uitkering)
   e) € 959.272 algemene reserve
3. Kennis te nemen van de hogere vrij besteedbare algemene uitkering van € 290.000 (2025), € 1.038.000 (2026), € 512.000 (2027) en € 442.000 (2028) ten opzichte van de meicirculaire 2023 voor deze jaren.
4. Akkoord te gaan om de mutaties genoemd onder punt 3 op te nemen in het meerjarenperspectief 2025-2028 van de programmabegroting 2025.

Ondertekening

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 6 november 2024
De griffier, De voorzitter,

Zaaknummer 3464228

Bijlagen

Geen

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3490211

Rapportage "Grip op grondexploitaties en grote projecten"

Doelenboom

Paragraaf

Paragraaf: Bedrijfsvoering

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Gelet op

- Financiële verordening gemeente Texel 2023;

Overwegende

- de unaniem aangenomen motie "Grip op grondexploitaties en grote projecten";
- de besluitvorming van 17 februari 2021, waarin is afgesproken;
  - dat de grondexploitaties voortaan separaat worden behandeld in de gemeenteraad vooruitlopend op de programmarekening en;
  - dat de raad twee keer per jaar wordt geïnformeerd over de stand van de grote projecten.

Besluit

1. Om akkoord te gaan met de herberekening van de grondexploitaties en
   a) om de voorziening voor de grondexploitatie van Den Burg oost te verhogen met € 19.784 tot een bedrag van € 1.080.569;
   b) om de voorziening voor de grondexploitatie van de Cocksdorp te verhogen met € 7.635 tot een bedrag van € 80.349;
   c) om de voorziening voor de grondexploitatie van het gezondheidsplein te verhogen met een bedrag van € 16.250 tot een bedrag van € 190.955;
   d) om de voorziening van de grondexploitatie voor Oosterend te verhogen met een bedrag van € 11.609 tot een bedrag van € 635.147;
   e) om de voorziening van de grondexploitatie van Jan Drijverschool te verhogen met een bedrag van € 5.511 tot een bedrag van € 826.616;
   f) om de voorziening van de grondexploitatie van de Marsweg te verlagen met € 23.165 tot een bedrag van € 1.564.056;

Bijlagen

1. Rapportage "Grote projecten grondexploitaties" - versie september 2024

g) om de voorziening van de grondexploitatie van Oudeschild te verhogen met € 822 tot een bedrag van € 38.169;
h) de verhogingen van de voorzieningen van totaal € 38.446 per saldo ten laste te brengen van de algemene reserve.

2. Om de volgende drie grote projecten af te sluiten: project Den Burg Zuid en de projecten reconstructie Staatsbosbeheer cluster 4 Rommelpot en cluster 4 Rozendijk en;
3. De overige informatie over de grote projecten ter kennisgeving aan te nemen.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 07-11-2024,

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Texel

.txl

Advies

Zaaknummer 3490211

Rapportage "Grondexploitaties en grote projecten"

Paragraaf

Paragraaf: Bedrijfsvoering

Advies

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. om akkoord te gaan met de herberekening van de grondexploitaties en
   a) om de voorziening voor de grondexploitatie van Den Burg oost te verhogen met € 19.784 tot een bedrag van € 1.080.569;
   b) om de voorziening voor de grondexploitatie van de Cocksdorp te verhogen met € 7.635 tot een bedrag van € 80.349;
   c) om de voorziening voor de grondexploitatie van het gezondheidsplein te verhogen met een bedrag van € 16.250 tot een bedrag van € 190.955;
   d) om de voorziening van de grondexploitatie voor Oosterend te verhogen met een bedrag van € 11.609 tot een bedrag van € 635.147;
   e) om de voorziening van de grondexploitatie van Jan Drijverschool te verhogen met een bedrag van € 5.511 tot een bedrag van € 826.616;
   f) om de voorziening van de grondexploitatie van de Marsweg te verlagen met € 23.165 tot een bedrag van € 1.564.056;
   g) om de voorziening van de grondexploitatie van Oudeschild te verhogen met € 822 tot een bedrag van € 38.169;
   h) de verhogingen van de voorzieningen van totaal € 38.446 per saldo ten laste te brengen van de algemene reserve.

2. om de volgende drie grote projecten af te sluiten: project Den Burg Zuid en de projecten reconstructie Staatsbosbeheer cluster 4 Rommelpot en cluster 4 Rozendijk

3. en om de overige informatie over de grote projecten ter kennisgeving aan te nemen.

Toelichting

Volgens afspraak wordt de gemeenraad 2 keer per jaar geïnformeerd over de grondexploitaties en de grote projecten. Naar aanleiding van de vorige rapportage heeft het college toegezegd om een korte inhoudelijke samenvatting toe te voegen.

Bijlagen

1. Rapportage "Grote projecten grondexploitaties" - versie september 2024

Consequenties

Financieel	☐	Inkoop/Aanbesteding	☐	Belanghebbenden	☐
Personeel/Organisatie	☐	Deregulering	☐	Structuurvisie	☐
Juridisch	☐	Majeure risico's	☐		
Beleid	☐	Beheer	☐		

Rapportage "Grondexploitaties en grote projecten"

Samenvatting

Volgens afspraak wordt de gemeenteraad twee keer per jaar geïnformeerd over de grondexploitaties en de grote projecten. Naar aanleiding van vragen bij de vorige rapportage wordt deze keer een publieksvriendelijke informatieve samenvatting toegevoegd.

De gemeente Texel heeft per 1 juli 2024 acht lopende grondexploitaties waarvoor de raad de financiële kaders heeft vastgesteld. Een grondexploitatie is een specifieke begroting die de grondkosten en grondopbrengsten van een gebiedsontwikkeling in kaart brengt. Dit geeft inzicht in de financiële haalbaarheid van een gebiedsontwikkeling.
Van de locaties in ***Den Burg*** en ***Oudeschild*** zijn inmiddels bijna alle gronden verkocht en geleverd, de verwachting is dat in 2025 het woonrijp maken van deze locaties wordt afgerond.
Voor de locaties in ***Oosterend*** en ***De Cocksdorp*** is de verwachting dat in 2025 het bouwrijp maken wordt afgerond en de gronden verkocht worden.
De werkzaamheden voor de ***flexwoningen Marsweg*** verlopen vooralsnog volgens planning en de kosten blijven binnen het budget. Het project ***Den Burg Oost*** is grotendeels afgerond, de verwachting is dat deze grondexploitatie eind 2024 kan worden afgesloten.
Voor het ***Gezondheidsplein*** is de verwachting dat het bouw- en woonrijp maken een jaar zal doorschuiven.
De gronden voor de CPO-kavels op ***de locatie Kompasschool*** zijn verkocht. De laatste werkzaamheden lopen iets uit in 2025.

In deze rapportage wordt verder verslag gedaan van tien grote projecten.
Er is op verzoek van de Auditcommissie èèn project aan toegevoegd, te weten het project Marsweg Noord. Het verzoek om aan deze rapportage ook de regiodeal De Wadden toe te voegen hebben wij niet overgenomen. De uitwerking van de regiodeal De Wadden in concrete projecten vindt momenteel plaats.

Drie van de elf projecten die genoemd zijn in deze rapportage zijn afgerond, te weten het project Den Burg Zuid en de projecten reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer cluster 4 Rommelpot en cluster 4 Rozendijk. De grondexploitatie van Den Burg Zuid is afgesloten. De subsidie van de provincie Noord-Holland is ontvangen, vandaar dat wij voorstellen dit project af te ronden en niet meer op te nemen in deze rapportage. De projecten reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer kunnen na afronding van de accountantscontrole worden afgerond. Wij stellen voor ook deze projecten af te ronden en niet meer in deze rapportage op te nemen.

De overige projecten lopen volgens de planning. Wij merken hierbij wel op dat de bouw van het Thijssehuis enige vertraging oploopt. De aannemer heeft laten weten dat de houtconstructie niet op tijd geleverd kan worden. Op dit moment wordt in kaart gebracht wat dit betekent voor de planning en of er (financiële) consequenties zijn.

Nieuw in deze rapportage is de realisatie van 90 sociale huurwoningen op de locatie Marsweg Noord. De benodigde omgevingsvergunningen zijn verleend, de bouwweg is aangelegd en binnenkort wordt gestart met de funderingen. Het is de bedoeling dat deze woningen medio oktober 2024 worden geplaatst.

Rapportage "Grondexploitaties en grote projecten"

Argumenten tot advies
Conform afspraak met de gemeenteraad wordt de raad twee keer per jaar geïnformeerd over de grondexploitaties en grote projecten.

Alternatieven
Niet van toepassing

Relevante wet- en regelgeving of jurisprudentie
- Financiële verordening gemeente Texel 2023

Gemeente Texel

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3490211

Rapportage "Grip op grondexploitaties en grote projecten"

Doelenboom

Paragraaf

Paragraaf: Bedrijfsvoering

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Gelet op

- Financiële verordening gemeente Texel 2023

Overwegende

- de unaniem aangenomen motie "Grip op grondexploitaties en grote projecten"
- De besluitvorming van 17 februari 2021, waarin is afgesproken
  - dat de grondexploitaties voortaan separaat worden behandeld in de gemeenteraad vooruitlopend op de programmarekening en
  - dat de raad twee keer per jaar wordt geïnformeerd over de stand van de grote projecten.

Besluit

1. om akkoord te gaan met de herberekening van de grondexploitaties en
   a) om de voorziening voor de grondexploitatie van Den Burg oost te verhogen met € 19.784 tot een bedrag van € 1.080.569;
   b) om de voorziening voor de grondexploitatie van de Cocksdorp te verhogen met € 7.635 tot een bedrag van € 80.349;
   c) om de voorziening voor de grondexploitatie van het gezondheidsplein te verhogen met een bedrag van € 16.250 tot een bedrag van € 190.955;
   d) om de voorziening van de grondexploitatie voor Oosterend te verhogen met een bedrag van € 11.609 tot een bedrag van € 635.147;
   e) om de voorziening van de grondexploitatie van Jan Drijverschool te verhogen met een bedrag van € 5.511 tot een bedrag van € 826.616;
   f) om de voorziening van de grondexploitatie van de Marsweg te verlagen met € 23.165 tot een bedrag van € 1.564.056;

Bijlagen

1. Rapportage "Grote projecten grondexploitaties" - versie september 2024

g) om de voorziening van de grondexploitatie van Oudeschild te verhogen met € 822 tot een bedrag van € 38.169;
h) de verhogingen van de voorzieningen van totaal € 38.446 per saldo ten laste te brengen van de algemene reserve.

2. Om de volgende drie grote projecten af te sluiten: project Den Burg Zuid en de projecten reconstructie Staatsbosbeheer cluster 4 Rommelpot en cluster 4 Rozendijk en
3. De overige informatie over de grote projecten ter kennisgeving aan te nemen.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 06-11-2024,

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Texel

.txl

Rapportage “Grondexploitaties en grote projecten” *- versie sept. 2024*

Zaaknummer 3490211
Versie gemeenteraad behandeling 6 november 2024

Inhoudsopgave

Inleiding **3**

Hoofdstuk 1 Actualisatie grondexploitaties **4**

Te verwachten resultaat 5

Algemene toelichting lopende grondexploitaties 7

Risico's en kansen projecten 8

Hoofdstuk 2 Grote projecten **9**

Definitie groot project 9

Grote projecten 9

Inleiding

Volgens afspraak met de gemeenteraad wordt twee keer per jaar gerapporteerd, buiten de planning en control producten om, over de grondexploitaties en grote projecten.
Daarnaast is de afspraak met de gemeenteraad dat de herberekening van de grondexploitaties separaat wordt aangeboden aan de gemeenteraad voor behandeling. In deze rapportage wordt de herberekening en de informatie over de grote projecten, per 1 juli 2024, aan de raad aangeboden.

Hoofdstuk 1 Actualisatie grondexploitaties

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten gemeenten hun grondexploitaties minstens één keer per jaar actualiseren, dit gebeurt bij de jaarrekening. Om de gemeenteraad op de hoogte te houden van de tussentijdse ontwikkelingen van de grondexploitaties, worden deze op Texel tweemaal per jaar geactualiseerd.
In deze rapportage informeren wij u over de lopende grondexploitaties, de geactualiseerde eindwaardes en verschillen ten opzichte van de eerder dit jaar vastgestelde versies. Dit document dient dus om u, naast de planning en control producten, over de stand van de grondexploitaties te informeren en te besluiten.

De eerder dit jaar vastgestelde grondexploitaties (d.d. 22 mei 2024) vormen de basis voor de actualisatie. Voor de actualisatie is vervolgens onderzocht welke kosten en opbrengsten in 2024 gepland stonden en in hoeverre deze al gerealiseerd zijn. Er is vervolgens met de projectleiders besproken of de begrotingen voor kosten en opbrengsten aangepast moesten worden.

De tussenactualisatie van de grondexploitaties is samen te vatten in onderstaande tabel, welke hierna verder wordt toegelicht.

Overzicht actuele boekwaarde + vermoedelijk resultaat bij afsluiting grondexploitaties
Eindwaardeberekening d.d. 1.7.2024 in vergelijking met berekening d.d. 1.1.2024.
Bedragen x € 1.000

Grondexploitatie	Actuele Boekwaarde saldo 01.07.2024	Jaar realisatie	Verwachte eindwaarde 01.07.2024	Verwachte eindwaarde 01.01.2024	Actuele Boekwaarde saldo 01.01.2024
Oosterend	194 N	31-12-2026	635 N	623 N	166 N
Oudeschild	-278 N	31-12-2025	38 N	37 N	-339 V
De Cocksdorp	85 N	31-12-2026	80 N	73 N	83 V
Jan Drijverschool	143 N	31-12-2025	827 N	821 N	-227 N
Flexwoningen Marsweg	-1.435 V	31-12-2025	1.564 N	1.587 N	-891 V
Den Burg Oost	1.711 N	31-12-2025	1.081 N	1.061 N	1.620 N
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	71 N	31-12-2026	191 N	175 N	68 N
De Kompas	-190 N	31-12-2024	-74 V	-60 V	575 N
Totalen	**301 N**				**1.055 N**

- V staat voor Voordeel
- N staat voor Nadeel

Te verwachten resultaat

De gemeente Texel heeft per 1 juli 2024 acht lopende grondexploitaties. Het gaat hier om exploitaties waarvoor de financiële kaders door de raad zijn vastgesteld (vaststellen van de grondexploitatiebegroting). Er is sprake van actief grondbeleid en dat betekent dat de gemeente risicodragend optreedt. Dat betreft onder andere het zelf aankopen van gronden, het bouw – en woonrijp maken en vervolgens uitgifte van bouwrijpe gronden. De gemeentelijke kosten worden gedekt door het uitgeven van bouwrijpe gronden en/of het instellen van een voorziening.

In het volgende overzicht staan de acht lopende grondexploitaties inclusief aanvankelijk beoogde einddatum en bijgestelde einddatum (zoals verwerkt in de geactualiseerde grondexploitatie op 1 juli 2024):

Bouwgrond in Exploitatie	Peildatum 01.01.2024 prognose einddatum	Peildatum 01.07.2024 prognose einddatum
Oosterend	31-12-2025	Verschoven naar 31-12-2026
Oudeschild	31-12-2025	Ongewijzigd
De Cocksdorp	31-12-2025	Verschoven naar 31-12-2026
Marsweg	31-12-2025	Ongewijzigd
Jan Drijverschool	31-12-2025	Ongewijzigd
Den Burg Oost	31-12-2025	Ongewijzigd
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	31-12-2025	Verschoven naar 31-12-2026
De Kompas	31-12-2024	Verschoven naar 31-12-2025

In het onderstaande overzicht wordt het boekwaardeverloop in 2024 weergegeven:

Grondexploitatie	Boekwaarde 01-01-2024		Boekwaarde 01-07-2024		Boekwaarde verschil	
Oosterend	166	N	194	N	28	N
Oudeschild	-339	V	-278	V	61	N
De Cocksdorp	83	N	85	N	2	N
Jan Drijverschool	-227	V	143	N	370	N
Flexwoningen Marsweg	-891	V	-1.435	V	-544	V
Den Burg Oost	1.620	N	1.711	N	91	N
Gezondheidsplein	68	N	71	N	3	N
De Kompasschool	575	N	-190	V	-765	V
Totaal	**€ 1.055**		**€ 301**		**€ -754**	

Bedragen x € 1.000

Een negatief bedrag bij de boekwaarde betekent dat er per saldo meer is ontvangen dan uitgegeven.
Een positief bedrag bij boekwaarde betekent dat er op 1 juli van het betreffende jaar meer is uitgegeven dan ontvangen. Voor de meeste grondexploitaties zijn voornamelijk kosten gemaakt. Voor de grondexploitaties Flexwoningen Marsweg en De Kompasschool is het verschil in boekwaarde positief doordat de gronden inmiddels zijn verkocht.

Uit het overzicht volgt dat voor de grondexploitaties de boekwaarde per saldo uitkomt op circa € 301.000 per 1 juli 2024.

De grondexploitaties zijn geactualiseerd op basis van de meest recente inzichten. Een samenvatting van de resultaten is hieronder opgenomen:

Project	Boekwaarde	Nog te realiseren Kosten	Nog te realiseren Opbrengsten	Eindwaarde	
Oosterend	€ 194	€ 1.390	€ -949	€ 635	31-12-2026
Oudeschild	€ -278	€ 1.171	€ -855	€ 38	31-12-2025
De Cocksdorp	€ 85	€ 1.333	€ -1.337	€ 80	31-12-2026
Jan Drijverschool	€ 143	€ 683	€ -	€ 827	31-12-2025
Flexwoningen Marsweg	€ -1.435	€ 4.512	€ -1.513	€ 1.564	31-12-2025
Den Burg Oost	€ 1.711	€ 220	€ -850	€ 1.081	31-12-2025
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	€ 71	€ 667	€ -546	€ 191	31-12-2026
De Kompas	€ -190	€ 121	€ -4	€ -74	31-12-2024
Totaal	**€ 301**	**€ 10.098**	**€ -6.056**		
					Bedragen x € 1.000

Uit het overzicht volgt dat zeven grondexploitaties een negatieve eindwaarde hebben. Volgens het BBV moet bij een verwacht verlies op eindwaarde een voorziening worden getroffen ter hoogte van het betreffende tekort. Het overzicht hieronder geeft het saldo voorraad gronden onderhanden werken per 1 juli 2024 weer:

Project	Boekwaarde	Voorziening	Saldo voorraad gronden
Oosterend	€ 194	€ 635	€ 829
Oudeschild	€ -278	€ 38	€ -240
De Cocksdorp	€ 85	€ 80	€ 165
Jan Drijverschool	€ 143	€ 827	€ 970
Den Burg West	€ -1.435	€ 1.564	€ 129
Den Burg Oost	€ 1.711	€ 1.081	€ 2.792
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	€ 71	€ 191	€ 262
De Kompas	€ -190	€ -	€ -190
Totaal	**€ 301**	**€ 4.416**	**€ 4.717**
			Bedragen x € 1.000

Uit het overzicht volgt dat er voorzieningen zijn getroffen voor de onrendabele grondexploitaties. Het totaal saldo voorraad gronden onderhanden werken is daarmee circa € 4,7 miljoen.

Algemene toelichting lopende grondexploitaties

Na actualisatie van de grondexploitaties zijn de huidige verwachte eindwaardes vergeleken met die van de vastgestelde grondexploitaties. Dit is samengevat in onderstaande tabel:

Project	EW 1-1-2024	EW 1-7-2024	Verschil
Oosterend	€ 623	€ 635	€ 12
Oudeschild	€ 37	€ 38	€ 1
De Cocksdorp	€ 73	€ 80	€ 7
Jan Drijverschoo	€ 821	€ 827	€ 6
Den Burg West	€ 1.587	€ 1.564	€ -23
Den Burg Oost	€ 1.061	€ 1.081	€ 20
Gezondheidsple	€ 175	€ 191	€ 16
De Kompas	€ -60	€ -74	€ -14
Totaal	**€ 4.317**	**€ 4.342**	**€ 25**
			Bedragen x € 1.000

EW staat voor eindwaarde

Onderstaand worden de grondexploitaties nader toegelicht.

Grondexploitaties buitendorpen

Op zowel de locaties in Den Hoorn en Oudeschild loopt het bouwrijpmaken inmiddels voorspoedig. Bijna alle gronden zijn inmiddels verkocht en geleverd. De werkzaamheden verlopen volgens planning en de verwachting is dat in 2025 het woonrijpmaken van de locaties wordt afgerond. De eindwaardes van de grondexploitaties blijven nagenoeg gelijk.

Over de locaties in Oosterend en De Cocksdorp bestond tot voor kort nog onzekerheid vanwege de planologie, maar inmiddels is daarover duidelijkheid, zodat ook hier het bouwrijpmaken ingepland kan worden. De verwachting is dat in 2025 het bouwrijpmaken klaar is en de gronden verkocht worden. Met de huidige inzichten lijkt het erop dat het woonrijpmaken wellicht doorloopt in 2026, dus de einddatum van deze grondexploitaties is met een jaar opgeschoven. Dit leidt tot wat verschillen in rente en indexatie, maar ook voor deze grondexploitaties veranderen de eindwaardes slechts gering.

Flexwoningen Marsweg

De grondexploitatie voor de Flexwoningen Marsweg is halverwege 2022 opgesteld en eind 2022 vastgesteld. De planontwikkeling verloopt hier sneller dan bij de andere grondexploitaties om zo snel mogelijk aan de behoefte aan betaalbare woningen op Texel te voldoen. Om dit mogelijk te maken heeft de gemeente WBI-subsidie ontvangen. De werkzaamheden verlopen vooralsnog volgens planning en de kosten blijven binnen het budget. De grondexploitatie blijft ten opzichte van de vastgestelde versie nagenoeg gelijk, er is enkel sprake van een klein positief verschil in rente en indexatie.

Den Burg Oost

Dit project is inmiddels grotendeels afgerond, wel zijn de kosten om het project op te leveren nog iets hoger dan verwacht. De verwachting is dat de grondexploitatie eind 2024 kan worden afgesloten.

Gezondheidsplein

De plannen voor het Gezondheidsplein zijn grotendeels ongewijzigd, wel is de verwachting dat het bouw- en woonrijpmaken een jaar zal doorschuiven. De einddatum schuift daarmee naar 2026 wat een negatief effect heeft door extra indexatie en rentelasten.

De Kompasschool

De gronden voor de CPO kavels zijn inmiddels verkocht. De laatste werkzaamheden worden uitgevoerd welke nog iets uitlopen in 2025. Daarmee verschuift de einddatum van de grondexploitatie met een jaar. Doordat de grondopbrengsten binnen zijn wordt de kasstroom van de grondexploitatie positief en worden er rentebaten gerealiseerd. Hierdoor is de eindwaarde wat toegenomen.

Risico's en kansen projecten

In grondexploitaties kunnen diverse risico's optreden. Voorbeelden zijn vertraging van uitgifte, hoger uitvallende kosten of juist kansen zoals hogere opbrengsten. Om meer inzicht te geven in de mogelijke uitkomsten van de grondexploitaties, rekening houdend met verschillende risico's, is bij de actualisatie voor elke grondexploitatie een risicoanalyse gedaan op basis van de Monte Carlo systematiek. De Monte Carlo analyse is een simulatietechniek waarbij een proces vele malen, in dit geval tienduizend keer, wordt gesimuleerd met telkens andere startcondities. Van tevoren worden de bandbreedtes voor deze startcondities bepaald. Bijvoorbeeld: de kostenstijging kan mee- of tegenvallen. De uitgevoerde risicoanalyse hield rekening met de volgende risico's:

- Kostenstijging van -1% tot 2%.
- Opbrengstenstijging van 0% tot 1% (waar van toepassing).
- Rentestijging van -0,5% tot 0,5%.
- Projectvertraging van één jaar.

Op basis van deze risico's verwachten we dat de eindwaarde van de projecten ergens binnen de onderstaande bandbreedte zal vallen:

Project	Onderkant bandbreedte	Uitgangspunt	Bovenkant bandbreedte
Flexwoningen Marsweg	€ -1.672	€ -1.564	€ -1.554
Oosterend	€ -673	€ -635	€ -625
Oudeschild	€ -67	€ -38	€ -34
De Cocksdorp	€ -107	€ -80	€ -73
Jan Drijverschool	€ -850	€ -827	€ -825
Den Burg Oost	€ -1.104	€ -1.081	€ -1.077
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	€ -212	€ -191	€ -185
De Kompas	€ 72	€ 74	€ 75

Bedragen x €1.000

Hoofdstuk 2 Grote projecten

Hierbij informeren wij u over de voortgang van onze belangrijke projecten. Voor enkele van deze projecten zijn er geen significante veranderingen ten opzichte van de rapportage van 22 mei 2024, zoals vermeld in de betreffende sectie van het rapport.

Definitie groot project

Hoewel er geen strikte definitie is voor wat als "grote projecten" wordt beschouwd, verwijzen we doorgaans naar kostbare projecten met aanzienlijke bestuurlijke, financiële of maatschappelijke impact. Structurele begrotingsposten vallen niet onder deze definitie.

Het college heeft de volgende projecten aangemerkt als zijnde van groot belang:

Grote projecten

- Den Burg zuid
- Investeringen Duurzaam Zonnepanelen
- Energie op het dak
- Cultuurhuis
- Reconstructie Postweg
- Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer
- Herinrichting De Ruyterstraat
- Parkeerterreinen strandslagen
- Ondergrondse afvalmodules optimaliseren en uitbreiden
- Voormalige ijsbaan in Den Burg herinrichten

Op verzoek van de auditcommissie is aan de rapportage toegevoegd:

- “Marsweg Noord”

Per project wordt u (onder andere) geïnformeerd over:

- beschikbaar gestelde krediet door de gemeenteraad
- eventuele subsidie toekenning
- eventueel tekort en of overschot op basis van de huidige informatie
- toelichting/analyse als er een tekort/overschot is
- planning – actuele ontwikkelingen
- risico’s
- beheersmaatregelen

In deze rapportage wordt verslag gedaan van 10 grote projecten. Er is op verzoek van de auditcommissie 1 project aan toegevoegd, te weten het project Marsweg Noord. Het verzoek om aan deze rapportage ook de regiodeal De Wadden toe te voegen hebben wij niet overgenomen. De uitwerking van de regiodeal De Wadden in concrete projecten vindt momenteel plaats.

Drie van de elf projecten die genoemd zijn in deze rapportage zijn afgerond, te weten het project Den Burg Zuid en de projecten reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer (cluster 4 Rommelpot – Rozendijk). De grondexploitatie van Den Burg Zuid is afgesloten. De subsidie van de provincie Noord-Holland is ontvangen, vandaar dat wij voorstellen dit project af te ronden en niet meer op te nemen in deze rapportage. De projecten reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer kunnen na afronding van de accountantscontrole worden afgerond. Wij stellen voor ook deze projecten af te ronden en niet meer in deze rapportage op te nemen.

De overige projecten lopen volgens de planning. Wij merken hierbij wel op dat de bouw van het Thijssehuis enige vertraging oploopt. De aannemer heeft laten weten dat de houtconstructie niet op tijd geleverd kan worden. Op dit moment wordt in kaart gebracht wat dit betekent voor de planning en of er (financiële) consequenties zijn.

Nieuw in deze rapportage is de realisatie van 90 sociale huurwoningen op de locatie Marsweg Noord. De benodigde omgevingsvergunningen zijn verleend, de bouwweg is aangelegd en binnenkort wordt gestart met de funderingen. Het is de bedoeling dat deze woningen medio oktober 2024 worden geplaatst.

Den Burg Zuid

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur	
Programma	2 – Goede bereikbaarheid	
Omschrijving project	Herinrichting van de Emmalaan vanaf kruispunt Beatrixlaan – Elemert en de omgeving van de Texel sporthal en het nieuwe Onderwijscentrum Texel.	
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 14 maart 2018 Raadsbesluit 19 september 2018 Raadsbesluit 18 december 2019 Raadsbesluit 26 februari 2020 Raadsbesluit 17 februari 2021 Raadsbesluit 21 september 2022 Raadsbesluit 27 oktober 2022 Totaal beschikbaar gesteld	€ 2.700.000 € 388.114 € 280.000 € 392.000 € 516.000 € 50.000 € 790.000 € 5.116.114
Subsidie toekenning	Provincie Noord-Holland Provincie Noord-Holland	€ 388.114 € 68.355

Prognose financieel

Binnen budget

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Niet van toepassing

Actuele ontwikkelingen

Het project Den Burg Zuid is afgerond en de grondexploitatie is reeds gesloten.

De herinrichting van de Emmalaan is helemaal afgerond en inmiddels zijn beide subsidies in respectievelijk het 2e en 3e kwartaal 2024 van de Provincie Noord-Holland ontvangen.

De verschillende deelprojecten in Den Burg Zuid die zijn afgerond betreffen verder:

- De realisatie van de Skool;
- De realisatie van de TXL Sporthal;
- De realisatie van de parkeerterreinen en de boulevard.

Planning van het project

De grondexploitatie van het project is reeds in 2023 afgesloten.

Risico's en beheersmaatregelen

Niet meer van toepassing

Conclusie en gevraagd besluit

Er is geen besluitvorming noodzakelijk.
Het voorstel is om dit project niet meer op te nemen in de rapportage "grote projecten".

Investeringen Duurzaam Zonnepanelen

Portefeuillehouder	R. Kieft
Programma	7 – Volksgezondheid, duurzaam en schoon
Omschrijving project	Betreft het beschikbaar gestelde krediet voor drijvende zonnepark/gemeentehuis parkeren/de Tuunen parkeren/nieuwe sporthal en De Bolder. Via aanvullende raadsbesluiten is het budget tevens beschikbaar voor zonnepanelen op de gebouwen van de gemeentewerf en voor zon op parkeerterreinen.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 17 oktober 2018 € 1.194.925 Raadsbesluit 10 juli 2019 Raadsbesluit 17 februari 2021
Subsidie toekenning	n.v.t.

Prognose financieel

In 2023 is besloten om het restant bedrag van € 173.612 in te zetten als voorbereidingskrediet voor de realisatie van zon op parkeerterreinen. (zie amendement 'zonnepanelen boven parkeerterrein strand').

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Met het amendement 'zonnepanelen boven parkeerterreinen strand' heeft de raad besloten het resterende krediet in te zetten als voorbereidingskrediet voor de realisatie van zonnepanelen boven een parkeerterrein. In de RIB 'Zonnepanelen boven parkeerterreinen' van 9 maart 2021 heeft het college voorgesteld dit zo nodig ook voor de realisatie van zon op parkeerterreinen in te zetten.

Actuele ontwikkelingen

In februari 2024 heeft uw raad het Uitnodigingskader Solar Carports vastgesteld.

Planning van het project

Inmiddels hebben de eerste partijen zich gemeld met de vraag om uitwerking te mogen geven aan het uitvoeringskader rond Solar Carports op Texel. Er is een externe projectleider aangetrokken die deze partijen gaat ondersteunen bij de verdere uitwerking. De kosten voor de inzet van de projectleider worden gedekt uit het restantkrediet.

Risico's en beheersmaatregelen

In het algemeen geldt dat het elektriciteitsnet op Texel niet overal voldoende robuust is om een ongecontroleerde toename van (grote) zonne-energie projecten aan te kunnen. Netbeheerder Liander heeft de taak te zorgen voor een adequaat netwerk, maar dat lukt niet altijd meteen. Als beheersmaatregel zal worden zorggedragen voor een goede afstemming met Liander.
Dit probleem speelt al op de locatie van de gemeentewerf. Doordat het Liandernet overbelast raakt, is meer groene stroom opwekken momenteel niet mogelijk op deze locatie. Zoals eerder aangegeven is de beheersmaatregel dat er voorlopig geen extra panelen meer worden geplaatst en is de opdracht bij de aannemer ingetrokken.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Energie op het dak

Portefeuillehouder	R. Kieft
Programma	7 – Volksgezondheid, duurzaam en schoon
Omschrijving project	Betreft het beschikbaar gestelde krediet voor renteloze leningen specifiek voor de aanleg van zonnepanelen voor particuliere huiseigenaren (Verordening Toekomstbesteding wonen Texel 2023)
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 17 september 2020 € 2.000.000
Subsidie toekenning	

Prognose financieel

Beschikbaar gestelde krediet is voldoende op basis van de aanvragen in de afgelopen periode.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

In 2022 (peildatum 31 december 2022) zijn 67 leningen verstrekt voor een bedrag van € 337.875.
In 2023 (peildatum 31 december 2023) zijn 24 leningen verstrekt voor een bedrag van € 136.364.
In 2024 (peildatum 1 juli 2024) zijn 8 leningen verstrekt voor een bedrag van € 130.159.[1]

Actuele ontwikkelingen

In juli 2023 is de nieuwe Verordening Toekomstbestendig wonen Texel door uw raad vastgesteld. De lening zonnepanelen 0% is samengevoegd met de lening duurzaam en langer zelfstandig wonen. Particuliere eigenaren van een woning of vakantiewoning op Texel kunnen met een 0% lening meerdere maatregelen financieren.

Planning van het project

De leningen kunnen bij SVn worden aangevraagd. Voor de renteloze lening geldt een consumptieve lening van maximaal € 30.000 en een hypothecaire lening van maximaal € 50.000. Voor de verzilveringslening geldt een hypothecaire lening met een maximum van € 50.000. Bij beide leningen is er een maximum leenbedrag van € 10.000 voor zonnepanelen.

Risico's en beheersmaatregelen

De lening voor zonnepanelen is vanaf 2020 opengesteld, de renteloze lening in zijn huidige vorm vanaf september 2023. Het is een resolverend fonds, zolang er krediet is kunnen er leningen worden verstrekt.
SVn brengt aan de gemeente een beheersvergoeding in rekening. Dit bestaat uit een vast en variabel deel. Per aangevraagde renteloze lening wordt een vast beheersvergoeding van € 550 door SVn in rekening gebracht. Het variabele deel bestaat uit een percentage van 0,5 % op jaarbasis berekend over de geaggregeerde uitstaande bedragen.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming nodig.

[1] Met ingang van 1 januari 2024 worden er geen "leningen zonnepanelen verstrekt". In plaats daarvan kan met een beroep doen op de "stimuleringslening toekomstbestendig wonen consumptief" met een maximumbedrag van € 30.000.

Cultuurhuis (Thijssehuis) Texel

Portefeuillehouder	R. Van de Belt
Programma	5 – Samen beleven en bewegen
Omschrijving project	Nieuwbouw voor Artex, Young4Ever, de bibliotheek en Radio Texel op de locatie Thijsseschool.
Beschikbaar gestelde krediet	€ 12.180.000 Dit bedrag is deels incl. en deels excl. btw, hierover nu in overleg met de belastingdienst
Subsidie toekenning	Voor de stichtingskosten is er geen subsidie toegekend. Er wordt voor de stichtingskosten ingezet op een bijdrage vanuit De Regiodeal voor de Wadden. De aanstaande gebruikers hebben verschillende subsidietrajecten lopen voor de 1e inrichting, waarvan 85% inmiddels is toegewezen.

Prognose financieel

Er is op dit moment niets te melden, ‘behoudens het gestelde onder actuele ontwikkelingen’.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Op dit moment niet van toepassing, gelet op de recente besluitvorming met betrekking tot het aanbestedingskrediet tijdens de raadsvergadering van 20 september 2023. Deze besluitvorming heeft de noodzakelijke richting en goedkeuring gegeven voor de voortgang van het project.

Actuele ontwikkelingen

De bouwkundige aannemer heeft laten weten dat de houtconstructie later wordt geleverd dan gepland. Dit door problemen bij de leverancier van de houtconstructie.
Op dit moment wordt in kaart gebracht wat dit betekent voor de planning en of er (financiële) consequenties zijn. Zodra hierover meer duidelijkheid is wordt u hierover geïnformeerd met een raadsinformatiebrief.

Planning van het project

De planning was oplevering half mei 2025, maar dit zal naar verwachting moeten worden bijgesteld.

Risico’s en beheersmaatregelen

Met de aanbesteding zijn de bouwkosten vastgesteld, en het is noodzakelijk om nauwgezet toezicht te houden op eventuele extra werkzaamheden en kostenoverschrijdingen.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Reconstructie Postweg

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Programma	2 - Goede bereikbaarheid
Omschrijving project	Op basis van het vastgestelde beheerplan Wegen wordt het gehele traject Postweg/Nieuwlanderweg gereconstrueerd.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 7 juli 2021 € 12.140.000
Subsidie toekenning	geen

Prognose financieel

Ruim binnen de begroting afgerond. Nog niet afsluiten i.v.m. problematiek rond bestrating Zuid Eierland.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Voorlopig ruim binnen budget. Besluitvorming over de klachten van bewoners Zuid Eierland moet nog plaatsvinden.

Actuele ontwikkelingen

Momenteel vindt een extern onderzoek plaats naar oplossingen Zuid Eierland.

Planning van het project

Waarschijnlijk volgend jaar aanpassingen in Zuid Eierland.

Risico's en beheersmaatregelen

geen

Conclusie en gevraagd besluit

Project open houden en niet afsluiten.

Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer - cluster 3

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur	
Programma	2 - Goede bereikbaarheid	
Omschrijving project	Op basis van het door u in september 2022 vastgestelde plan van aanpak worden jaarlijks een aantal kilometers fietspad gereconstrueerd.	
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 10 november 2021	€ 2.000.000
Subsidie toekenning	Provincie, toegekend	€ 692.957
	Provincie, toegekend	€ 909.333
	Stift toegekend	€ 300.000
	Staatsbosbeheer, toegekend en betaald	€ 419.075

Prognose financieel

Bruto ruime overschrijding maar netto veel minder uitgaven. Subsidievaststellingen in behandeling.
Door subsidies en bijdragen veel minder lasten.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Actuele ontwikkelingen

Project afgesloten en in behandeling (accountsverklaringen).

Planning van het project

Technisch gereed Financieel in behandeling.

Risico's en beheersmaatregelen

-

Conclusie en gevraagd besluit

Prachtig project met realisatie heel mooie fietspaden met aanzienlijk minder uitgaven voor gemeente.

Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer - cluster 4 - Rommelpot

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur	
Programma	2 - Goede bereikbaarheid	
Omschrijving project	Reconstructie Rommelpot cluster 4 Op basis van het door u in september 2022 vastgestelde plan van aanpak worden jaarlijks een aantal kilometers fietspad gereconstrueerd.	
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2022 waarvan voor Rommelpot € 1.200.00	€ 2.000.000
Subsidie toekenning	Provincie Stift	€ 867.794 € 182.000

Prognose financieel

Project technisch afgerond ruim binnen budget. Momenteel vindt accountantscontrole plaats teneinde de subsidies te laten vaststellen en uit te laten keren. Er vinden nog slechts beperkt boekingen plaats door met name deze projectleider. Na ontvangen subsidies kan project nog dit jaar worden afgesloten.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

-

Actuele ontwikkelingen

-

Planning van het project

Sluiten einde van dit jaar.

Risico's en beheersmaatregelen

-

Conclusie en gevraagd besluit

Het voorstel is om dit project niet meer op te nemen in de rapportage "grote projecten".

Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer - cluster 4 - Rozendijk

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur	
Programma	2 - Goede bereikbaarheid	
Omschrijving project	Op basis van het door u in september 2022 vastgestelde plan van aanpak worden jaarlijks een aantal kilometers fietspad gereconstrueerd.	
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2022 waarvan voor Rozendijk € 800.00	€ 2.000.000
Subsidie toekenning	Provincie Stift	€ 405.077 € 130.000

Prognose financieel

Project technisch afgesloten ruim binnen budget. Momenteel vindt accountantsonderzoek plaats om met de accountantsverklaring de subsidies te kunnen vaststellen en uit te kunnen keren. Nog beperkte boeking uren door projectleider. Einde jaar afsluiting.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

-

Actuele ontwikkelingen

-

Planning van het project

Sluiting project einde jaar 2024.

Risico's en beheersmaatregelen

-

Conclusie en gevraagd besluit

Het voorstel is om dit project niet meer op te nemen in de rapportage "grote projecten".

Reconstructie fietspaden Staatsbosbeheer - Rozendijk 2 tussen Pontweg en Grensweg

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Programma	2 - Goede bereikbaarheid
Omschrijving project	Reconstructie Rozendijk 2 tussen Pontweg en Grensweg
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2023 € 1.800.000
Subsidie toekenning	Provincie, wordt nog aangevraagd Stift

Prognose financieel

Project in voorbereiding. Bestek en ontwerp zijn klaar. Aanbesteding gepland in najaar 2024. Realisatie in voorjaar 2025. Budget van 1,8 miljoen lijkt vooralsnog voldoende.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Nog niet van toepassing.

Actuele ontwikkelingen

In voorbereiding.

Planning van het project

Realisatie voorjaar 2025.

Risico's en beheersmaatregelen

Fantastisch participatietraject gevolgd. Presentatie aan de raad op 11 september jongstleden.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Herinrichting De Ruyterstraat

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Programma	2 - Goede bereikbaarheid
Omschrijving project	Op basis van het vastgestelde beheerplan Wegen wordt De Ruyterstraat opnieuw ingericht. De aanliggende parkeerterreinen en het groen worden daarbij betrokken.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2022 € 1.200.000
Subsidie toekenning	geen

Prognose financieel

Voor nu is er voldoende budget.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Aangezien de planontwikkeling net gestart is, is hier nog geen uitsluitsel over te geven.

Actuele ontwikkelingen

Veel van de openbare ruimte tussen De Ruyterstraat en de dijk is in eigendom bij de Staat. We zijn in gesprek met Domeinen om te kijken of het eigendom kan worden overgedragen, aangezien het beheer en onderhoud volledig bij de gemeente zit.

Planning van het project

Dit najaar in overleg met bewoners werken aan de planontwikkeling.

Risico's en beheersmaatregelen

Conclusie en gevraagd besluit

Er is op dit moment geen besluit nodig.

Parkeerterreinen strandslagen

Portefeuillehouder	C. Hooijschuur
Programma	2 - Goede bereikbaarheid
Omschrijving project	Als onderdeel van de kustvisie wordt er gewerkt aan het ophogen en opnieuw inrichten van diverse parkeerterreinen bij de strandslagen.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 10 november 2021 € 200.000 Raadsbesluit 9 november 2022 € 200.000 Raadsbesluit 9 november 2023 € 460.000 Totaal beschikbaar gesteld € 860.00
Subsidie toekenning	Subsidie wordt aangevraagd bij Provincie Noord-Holland en STIFT

Prognose financieel

Er is onvoldoende budget om de benodigde ingrijpende maatregelen nemen.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

In oktober heeft u een voorstel ontvangen om aanvullend krediet beschikbaar te stellen voor zowel het parkeerterrein bij Paal 12 als bij Paal 15.

Actuele ontwikkelingen

In overleg met betrokken partijen wordt gezocht naar planoptimalisatie om de kosten te beperken.

Planning van het project

In het najaar van 2024 beginnen met het werk, en het werk afronden voor het broedseizoen in 2025.

Risico's en beheersmaatregelen

De risico's zitten hem in de samenwerking en benodigde toestemming van diverse partijen. Er wordt hard gewerkt aan consensus over de aanpak, waarbij de Kustvisie een belangrijk instrument is om de verschillende belangen bij elkaar te brengen.

Conclusie en gevraagd besluit

In oktober heeft u over dit project een besluit kunnen nemen.

Ondergrondse afvalmodules optimaliseren en uitbreiden

Portefeuillehouder	R. Kieft
Programma	7 – Volksgezondheid, duurzaam en schoon
Omschrijving project	Een deel van het huidige areaal bereikt einde levensduur en zal moeten worden vervangen en de nieuwe generatie zal ook worden voorzien van elektronische sloten. De nieuwe woonwijken zijn zodanig ontworpen dat er weinig ruimte aan huis voor het plaatsen van minicontainers. Hier zullen dus ondergrondse afvalmodules moeten worden geplaatst. Tot slot anticiperen we op restafval op afstand en optimalisatie papierinzameling in ondergrondse voorzieningen.
Beschikbaar gestelde krediet	€ 400.000
Subsidietoekenning	n.v.t.

Prognose financieel

De verwachting is dat we met het beschikbare budget de doelen kunnen halen.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

De volgende projecten zijn gerealiseerd:

Project	Werkelijke kosten	Planning
Nikadel de koog ondergrondse milieustraten	€ 97.737,88	Q 2 2024
Vervangingen Oudeschild	€ 14.885,98	Q 2 2024
Papier inzameling	€ 28.914,70	Q 2 2024
Verwijderen ondergrondse Burgwal	€ 2.288,00	Q 2 2024
Aanpassen milieustraat Californiëweg	€ 9.373,60	Q 2 2024
Aanpassing hemelwaterafvoer milieustraat	€ 3.886,41	Q 1 2024
OPK, Glas De Waal	€ 12.500,00	Q 2 2024
Totaal	**€ 157.086,60**	

Actuele ontwikkelingen

Project	Raming	Planning
Vervanging Volmolen	€ 121.000,00	Q4 2024
OPK De Koog	€ 11.500,00	Q3 2024
Milieustraat Mars zuid	€ 90.000,00	Q3 2024
Verwijderen/vervanging ondergronds	€ 60.000,00	Q3 2024
Totaal	**€ 282.500,00**	

Planning van het project

Opgenomen in de tabel.

Door interventie van onze technische dienst hebben we een aantal vervangen kunnen verschuiven naar 2024.

Risico's en beheersmaatregelen

We verwachten met de het staande budget de geplande projecten te kunnen dekken.

Conclusie en gevraagd besluit

De aanleg van de nieuwe woonwijken verschoven naar 2025 daardoor binnen het budget gebleven.

Voormalige ijsbaan in Den Burg herinrichten

Portefeuillehouder	R. van de Belt
Programma	5 – Samen beleven en bewegen
Omschrijving project	In juli 2022 heeft de gemeenteraad het college opdracht gegeven om het voorkeursmodel beweegpark uit de verkenning nader uit te werken tot een Voorlopig Ontwerp (VO) met dien verstande dat in het VO ook voorkeurselementen uit het model natuurpark, een oversteekverbinding met De Skool/OSG, een goede wandelroute naar het centrum en vindbaarheid van het parkeerterrein bij de sporthal worden geïntegreerd. Bij het totstand komen van het VO zijn verschillende groepen belanghebbenden betrokken. Tevens is tijdens het uitwerken van het VO onderzoek gedaan naar mogelijkheden voor maatschappelijk toezicht en beheer van het plangebied.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 9 november 2023 € 1.415.000
Subsidie toekenning	….

Prognose financieel

De verwachting is dat het project binnen budget gerealiseerd kan worden.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

-

Actuele ontwikkelingen

Op 19 juni 2024 heeft de raad ingestemd met het VO en zijn we begonnen met de realisatie van het Definitief Ontwerp (DO).

Op dit moment wordt er nog steeds vanuit gegaan dat de JOP (Jongeren Ontmoetingsplek) op het IJsbaan terrein wordt geplaatst. In de begroting voor 2024 is een incidenteel budget opgenomen voor de JOP á € 30.000 met een afschrijftermijn van 10 jaar.

Planning van het project

Na de zomervakantie wordt gestart met de DO fase. De verwachting is eind ’24 een DO te hebben.
2e Kwartaal 2025 wordt gestart met de uitvoering.

Risico’s en beheersmaatregelen

Risico is de doorlooptijd van het project om tot uitvoering te komen. Hoe langer de doorlooptijd hoe hoger de kosten voor de indexatie op het project gaan drukken.
Risico is ook bij een langere doorlooptijd dat het draagvlak van alle betrokkenen voor de uiteindelijke realisatie vermindert.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Marsweg Noord

Portefeuillehouder	R. van de Belt
Programma	8 – Goed wonen
Omschrijving project	De snelle realisatie van 90 sociale huurwoningen voor een exploitatieperiode van 15 jaar op de locatie Marsweg Noord, waarbij de gemeente zelf risicodragend realiseert en exploiteert.
Beschikbaar gestelde krediet	Raadsbesluit 17 april 2024 € 12.750.000
Subsidie toekenning	Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen € 702.000

Prognose financieel

Er zijn geen specifieke zaken.

Analyse eventuele over/ - onderschrijding krediet

Op dit moment niet van toepassing, gelet op de recente besluitvorming d.d. 17 april 2024. Deze besluitvorming heeft de noodzakelijke richting en goedkeuring gegeven voor de uitvoering van het project.

Actuele ontwikkelingen

De omgevingsvergunningen voor de realisatie zijn op 18 juli 2024 verleend. Tegen de vergunningen zijn 8 bezwaarschriften ingediend (6 zijn van gelijke strekking en afkomstig van eigenaren van recreatiewoningen). 22 juli 2024 Is gestart met het bouwrijp maken van de locatie en de bouwweg aan te leggen. Inmiddels wordt er gewerkt aan de funderingen.

Medio oktober 2024 wordt er gestart met de plaatsing van de woningen.

Er lopen gesprekken met Woontij over het beheer van de woningen.

Er lopen gesprekken met de grondeigenaar van het noordelijke perceel om een rechtstreeks verkeersontsluiting van Marsweg Noord op de Waalderweg te regelen.

Planning van het project

Verwacht wordt dat de woningen in het eerste kwartaal 2025 in gebruik kunnen worden genomen. Het gebied zal in de 1e helft van 2025 woonrijp gemaakt worden.

Risico's en beheersmaatregelen

- Risico: Bezwaren tegen de omgevingsvergunning.
  Maatregel: actief in gesprek blijven met bezwaarmakers en in overleg met het Rijk een (juridische) inschatting maken:
  * of de bezwaren inhoudelijk "hout" snijden;
  * van de eventuele consequenties m.b.t. verdere traject.
- Risico: Aansluiten van de woningen op de nutsvoorzieningen. Er is voldoende capaciteit voor het project op het net, maar de nutsbedrijven hebben capaciteits- en leveringsproblemen (trafo's) bij het aansluiten.
  Maatregel: actief in gesprek blijven met Liander en PWN, zodat de aansluitingen zo snel als mogelijk worden gerealiseerd.

Conclusie en gevraagd besluit

Op dit moment geen besluitvorming noodzakelijk.

Gemeente Texel .txl

Raadsvergadering

Dossiernummer	2046
Extern Zaak ID	3494964
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	7 november 2024
Agendapunt	8
Titel	Ontwerp-Programmabegroting 2025-2028 (inclusief midterm review)
Portefeuillehouder	C. Hooijschuur

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadscommissie	23 oktober 2024
Raadsvergadering	6 november 2024
Raadsvergadering	**7 november 2024**

Toelichting
Voor u ligt de begroting van de gemeente Texel voor de jaren 2025-2028. Deze begroting vormt het beleidsmatige en financiële kader voor de komende jaren. Texel investeert om het eiland toekomstbestendig te maken en bouwt aan vertrouwen voor een sociaal en duurzaam Texel. De gemeente streeft hierbij naar een balans tussen het behouden en bestendigen van beleid waar nodig, en het tonen van lef en ambitie waar dat kan. Tegelijkertijd werken we toe naar een evenwichtig financieel beleid door uitgangspunten en afspraken aan te passen aan de veranderende omstandigheden in afgelopen en komende jaren.
Structureel evenwicht
Door afname van het gemeentefonds resteerde in de begroting van 2024-2027 vanaf 2026 een tekort. Aanpassingen van het gemeentefonds leiden ertoe dat we al vanaf 2025 over beduidend minder middelen beschikken dan voorheen. Het is noodzakelijk om in de komende jaren een behoedzaam financieel beleid te voeren en oog te houden voor de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid.
Zonder structurele ingrepen laat de meerjarenbegroting vanaf 2026 een negatief beeld zien van circa € 2,5 mln. Dit tekort ontstaat onder andere door de korting op de algemene uitkering en een groot aantal budgettaire knelpunten binnen het bestaande beleid, als gevolg van prijsstijgingen. Ook wijzigingen in de aard van de opdracht en een toename van de werkzaamheden dragen bij aan het tekort. Denk hierbij aan de extra lasten van jeugdhulpverlening en stijging van personeelskosten door CAO-aanpassingen. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren diverse knelpunten incidenteel opgenomen, die nu worden omgezet naar een structurele bestendiging.

Beperken kosten
In het afgelopen jaar zijn al stappen gezet om de kosten te beperken. Denk hierbij aan het niet volledig doorvoeren van de indexatie, het verlagen van diverse budgetten en het verhogen van belastingramingen aan de werkelijke opbrengsten. Verder zijn bij de behandeling van deze programmabegroting door het college voorstellen uit de begroting gehaald of aangepast in hoogte, dan wel omgezet naar incidentele basis. Zo wil het college de druk op de kosten in balans brengen met de aanpassing van de algemene uitkering en maken we eerst het werk af wat we van plan waren.

Tarief verhoging
Om een sluitende meerjarenbegroting te realiseren, met een structureel positief karakter, is het onvermijdelijk om de tarieven te verhogen. Het tarief van de Onroerende Zaak Belasting wordt trendmatig verhoogd. De afvalstoffenheffing is standaard gebaseerd op de werkelijke kosten, wat

zou betekenen dat het veel meer zou moeten toenemen. Het voorstel is om het tarief nu 9,68% te laten stijgen en eerst goed onderzoek te doen of en hoe het toeristische afval kan worden gescheiden. De overige stijging wordt gedekt vanuit de algemene middelen. Het komende begrotingsjaar wordt gebruikt om te onderzoeken hoe het toeristisch afval effect heeft op de totale afvalstroom. Inwoners zelf hebben invloed door het afval zorgvuldig te scheiden, dit reduceert kostbare restafvalstromen en draagt bij aan de recycledoelstellingen van de gemeente. Het Texelvignet wordt verhoogt naar € 3,50 per uur, € 20,- per dag, € 30,- per week en € 40,- per jaar. Met het pakket van aanpassingen wordt er een balans gemaakt tussen inwoner en bezoeker, waarbij de bezoeker bijdraagt via het Texelvignet om gebruik te maken van alle faciliteiten die de gemeente heeft te bieden en stimuleren we het fietsgebruik als vervoersmiddel. We kunnen ons dan blijven focussen op belangrijke thema's als duurzaamheid, toerisme, woningbouw en ondersteuning voor inwoners die dit hard nodig hebben. Evengoed blijft Texel één van de voordeligste gemeenten om te wonen en te leven.

Overhevelingen
De huidige begrotingssystematiek met een hoge mate van incidentele budgetten, soms opgenomen voor meerdere begrotingsjaren, zorgt dat budgetten veelal niet in het begrotingsjaar worden besteed. Ook dit jaar staan er 53 overhevelingen in het overzicht, waarvan 39 tijdens de laatste begrotingbehandeling of zelfs later zijn toegekend. Na toekenning kan de planfase pas echt gestart worden, waardoor de uitvoering niet in het begrotingsjaar kan worden gerealiseerd. Duurzaamheid staat ook met diverse budgetten bij de overhevelingen. Zoals in het midterm-review aangegeven hebben we daar helaas een pas op de plaats moeten maken. Er wordt nu middels een nieuw uitvoeringsplan een prioritering van maatregelen voorgesteld. Zoals in de begroting te lezen is wordt bijvoorbeeld gestart in 2025 met het Nationaal Isolatieprogramma. De overhevelingen zijn daarmee noodzakelijk om ruimte te bieden aan de uitvoering van het college-uitvoeringsprogramma. Verder zijn in deze begroting zijn het aantal nieuwe voorstellen gereduceerd om daarmee ruimte te bieden om de openstaande projecten goed af te ronden.
Algemene Reserve
De Algemene Reserve is door het in balans brengen van kosten en opbrengsten aangepast naar € 4,8 mln. In de komende periode is het gepast om zorgvuldig om te gaan met onttrekkingen.

Eenvoudiger en duidelijker
Naast besluitvorming over de inzet van de financiële middelen zetten we in deze begroting ook stappen om de financiële huishouding en de sturing hierop te verbeteren. Door de cijfers eenduidiger per programma in beeld te brengen, neemt de bruikbaarheid van de begroting toe. Als onderdeel van de bestuursopdracht P&C is deze programmabegroting op drie onderdelen vereenvoudigd en verduidelijkt:

1. de programmateksten zijn beter gestructureerd via de drie w-vragen (wat willen we bereiken? wat gaan we daarvoor doen? wat mag dat kosten?). Zo wordt de samenhang tussen de gemeentelijke doelen, activiteiten en budgetten duidelijker
2. de begroting is volledig digitaal opgebouwd en beschikbaar gesteld, met eenduidige programma's
3. de begroting van De Bolder is integraal opgenomen in de begroting van de gemeente

Deze veranderingen moeten bijdragen aan een betere informatievoorziening aan de raad en helpen om het inzicht in de begroting te vergroten. Het budgetrecht is immers een van de belangrijkste rechten van de raad. De bestuursopdracht wordt gebruikt om in komende jaar nog meer aanpassingen door te voeren in de Planning & Controle cyclus.

Solide begroting 2025
De begroting voor 2025 is solide en de uitdagingen voor de komende jaren zijn meegenomen. Ondanks een stabiele financiële huishouding is de begroting relatief klein en zijn we kwetsbaar in

een krappe en dynamische arbeidsmarkt. Onze ambities blijven echter groot. Zoals vermeld in de midterm-review zijn de onderwerpen uit het college-uitvoeringsprogramma volop in uitvoering. In de komende periode gaan we hier mee door.

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3494964

Begroting 2025

Begroting

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Gelet op

- Gemeentewet
- De Financiële verordening;
- De incidentele en structurele voorstellen voor de jaren 2025 e.v;
- Het investeringsplan nieuw en vervanging 2025;
- De tussenstand van het meerjarenperspectief 2025 – 2028;
- De tussenstand van de algemene reserve;
- De beleidsmatige uitgangspunten van de diverse programma's en de kaders en uitgangspunten;

Besluit

1. Akkoord te gaan met de voorstellen van het college om n.a.v. terugkerende positieve rekeningresultaten enkele budgetten v.a. 2025 structureel aan te passen;
2. Hoofdstuk 4B financiële vertaling nieuwe voorstellen vast te stellen, waarin 40 nieuwe voorstellen opgenomen zijn, waarvan 12 voorstellen alleen structurele consequenties hebben, 24 voorstellen met incidentele consequenties en 4 voorstellen met zowel incidentele als structurele consequenties. Incidenteel totaal € 6.349.685 en structureel € 711.000;
3. Hoofdstuk 5 nieuwe investeringen 2025 vast te stellen en de daarmee structureel samenhangende lasten van € 515.276;
4. Hoofdstuk 5 vervangingsinvesteringen 2025 van € 348.000 vast te stellen, welke binnen de beschikbare budgetten voor vervangingsinvesteringen blijven;
5. De overige vervangingsinvesteringen vanuit hoofdstuk 5 voor kennisgeving aan te nemen;
6. Hoofdstuk 6 verloop overzicht reserves en voorzieningen voor kennisgeving aan te nemen;
7. Het canon percentage ongewijzigd te laten op 5%;
8. De in hoofdstuk 2 opgenomen meerjarenraming 2025 – 2028, jaarschijf 2025 vast te stellen en de overige jaren voor kennisgeving aan te nemen;

9. Het incidentele overschot van de programmabegroting 2025 te storten in de Algemene reserve;
10. Hoofdstuk 8 overheveling budgetten: om het restant van de genoemde budgetten over te hevelen naar het jaar 2025;
11. Om de belastingen en leges trendmatig te verhogen met 2,3% met uitzondering van:
    a. Parkeerbelastingen

Jaar Vignet	€ 40
Week Vignet	€ 30
Dag Vignet	€ 20
Uurtarief	€ 3,50

    b. Afvalstoffenheffing

       De afvalstoffenheffing stijgt met 9,68% vanwege kostenstijgingen. De investeringen voor het recycleplan worden gedekt uit de algemene middelen. Voor eenpersoonshuishouden van € 224,12 naar € 245,81 per aansluiting en voor meerpersoonshuishoudens van € 361,12 naar € 396,07. Voor recreatiewoningen van € 281,85 naar €309,13. Een extra container van € 281,85 naar € 309,13. De stijging heeft voornamelijk betrekking op hogere kosten/lagere opbrengst van kunststof, glas, oud papier. De kosten voor chemisch afval en grof huisvuil zijn gedaald;
12. Kennis te nemen van de midterm-review;
13. De volgende adviezen van de Auditcommissie over te nemen:
    1. Vraag het college om u als gemeenteraad blijvend te informeren over de ontwikkelingen rondom de bestuursopdracht P&C;
    2. Vraag het college (nog) meer toelichting te geven waarom budgetten beschikbaar moeten blijven en overgeheveld moeten worden bij alle producten van de P&C cyclus. En vraag het college over de voortgang hiervan te rapporteren in de update over de bestuursopdracht P&C.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 07-11-2024,

De griffier, De voorzitter,

Bijlagen
Programmabegroting 2025 – 2028 (zie https://texel.begrotingonline.nl/)
Midterm-review

Gemeente Texel

.txl

Advies

Zaaknummer 3494964

Programmabegroting 2025

Begroting	

Advies

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. om hoofdstuk 4B financiële vertaling voorstellen Perspectiefnota 2025 – 2028 vast te stellen. Incidenteel € 4.365.085 en structureel € 440.500 met in achtneming van de aangegeven wijzigingen;
2. om hoofdstuk 4B financiële vertaling nieuwe voorstellen Programmabegroting 2025 – 2028 vast te stellen. Incidenteel € 1.984.600 en structureel € 270.500;
3. om hoofdstuk 5A nieuwe investeringen 2025 vast te stellen en de daarmee structureel samenhangende kapitaallasten. Perspectiefnota 2025 – 2028 € 353.976 met in achtneming van de aangegeven wijzigingen en Nieuwe voorstellen 2025-2028 € 147.125;
4. om hoofdstuk 5B vervangingsinvesteringen 2025 vast te stellen, welke binnen de beschikbare budgetten voor vervangingsinvesteringen blijven;
5. om hoofdstuk 5C Investeringen en vervangingsinvesteringen Leer Werkbedrijf de Bolder vast te stellen, Modernisering Wasserij kapitaallasten €14.175 en vervagingsinvesteringen welke binnen de beschikbare budgetten voor vervangingsinvesteringen blijven.
6. om hoofdstuk 6 verloop overzicht reserves en voorzieningen voor kennisgeving aan te nemen;
7. het canon percentage ongewijzigd te laten op 5%;
8. om de in hoofdstuk 2 opgenomen meerjarenraming 2025 – 2028, jaarschijf 2025 vast te stellen en de overige jaren voor kennisgeving aan te nemen;
9. om het incidentele overschot van de programmabegroting 2025 te storten in de Algemene reserve;
10. om hoofdstuk 8 overheveling budgetten: om het restant van de genoemde budgetten over te hevelen naar het jaar 2025;
11. om de belastingen en leges trendmatig te verhogen met 2,3% met uitzondering van:
    a. Parkeerbelastingen

Jaar Vignet	€ 40
Week Vignet	€ 30
Dag Vignet	€ 20
Uurtarief	€ 3,50

    b. Afvalstoffenheffing
    om de afvalstoffenheffing voor een eenpersoonshuishouden vast te stellen op € 245,81 voor meerpersoonshuishoudens € 396,07, voor recreatiewoningen van € 309,13, een extra container € 309,13.

Bijlagen

Programmabegroting 2025 - 2028

Consequenties

Financieel	☑	Inkoop/Aanbesteding	☐	Belanghebbenden	☐
Personeel/Organisatie	☑	Deregulering	☐	Structuurvisie	☐
Juridisch	☐	Majeure risico's	☐		
Beleid	☑	Beheer	☐		

Toelichting

Het college biedt de raad de ontwerp programmabegroting 2025 aan, met een sluitende meerjarenraming. De programmabegroting wordt in de raadscommissie van 23 oktober behandeld.

Begroting 2025

Samenvatting

Voor u ligt de begroting van de gemeente Texel voor de jaren 2025-2028. Deze begroting vormt het beleidsmatige en financiële kader voor de komende jaren. Texel investeert om het eiland toekomstbestendig te maken en bouwt aan vertrouwen voor een sociaal en duurzaam Texel. De gemeente streeft hierbij naar een balans tussen het behouden en bestendigen van beleid waar nodig, en het tonen van lef en ambitie waar dat kan. Tegelijkertijd werken we toe naar een evenwichtig financieel beleid door uitgangspunten en afspraken aan te passen aan de veranderende omstandigheden in afgelopen en komende jaren.

Structureel evenwicht

Door afname van het gemeentefonds resteerde in de begroting van 2024-2027 vanaf 2026 een tekort. Aanpassingen van het gemeentefonds leiden ertoe dat we al vanaf 2025 over beduidend minder middelen beschikken dan voorheen. Het is noodzakelijk om in de komende jaren een behoedzaam financieel beleid te voeren en oog te houden voor de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid.

Zonder structurele ingrepen laat de meerjarenbegroting vanaf 2026 een negatief beeld zien van circa € 2,5 mln. Dit tekort ontstaat onder andere door de korting op de algemene uitkering en een groot aantal budgettaire knelpunten binnen het bestaande beleid, als gevolg van prijsstijgingen. Ook wijzigingen in de aard van de opdracht en een toename van de werkzaamheden dragen bij aan het tekort. Denk hierbij aan de extra lasten van jeugdhulpverlening en stijging van personeelskosten door CAO-aanpassingen. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren diverse knelpunten incidenteel opgenomen, die nu worden omgezet naar een structurele bestendiging.

Beperken kosten

In het afgelopen jaar zijn al stappen gezet om de kosten te beperken. Denk hierbij aan het niet volledig doorvoeren van de indexatie, het verlagen van diverse budgetten en het verhogen van belastingramingen aan de werkelijke opbrengsten. Verder zijn bij de behandeling van deze programmabegroting door het college voorstellen uit de begroting gehaald of aangepast in hoogte, dan wel omgezet naar incidentele basis. Zo wil het college de druk op de kosten in balans brengen met de aanpassing van de algemene uitkering en maken we eerst het werk af wat we van plan waren.

Tarief verhoging

Om een sluitende meerjarenbegroting te realiseren, met een structureel positief karakter, is het onvermijdelijk om de tarieven te verhogen. Het tarief van de Onroerende Zaak Belasting wordt trendmatig verhoogd. De afvalstoffenheffing is standaard gebaseerd op de werkelijke kosten, wat zou betekenen dat het veel meer zou moeten toenemen. Het voorstel is om het tarief nu 9,68% te laten stijgen en eerst goed onderzoek te doen of en hoe het toeristische afval kan worden gescheiden. De overige stijging wordt gedekt vanuit de algemene middelen. Het komende begrotingsjaar wordt gebruikt om te onderzoeken hoe het toeristisch afval effect heeft op de totale afvalstroom. Inwoners zelf hebben invloed door het afval zorgvuldig te scheiden, dit reduceert kostbare restafvalstromen en draagt bij aan de recycledoelstellingen van de gemeente. Het Texelvignet wordt verhoogt naar € 3,50 per uur, € 20,- per dag, € 30,- per week en € 40,- per jaar. Met het pakket van aanpassingen wordt er een balans gemaakt tussen inwoner en bezoeker, waarbij de bezoeker bijdraagt via het Texelvignet om gebruik te maken van alle faciliteiten die de gemeente heeft te bieden en stimuleren we het fietsgebruik als vervoersmiddel. We kunnen ons dan blijven focussen op belangrijke thema's als duurzaamheid,

toerisme, woningbouw en ondersteuning voor inwoners die dit hard nodig hebben. Evengoed blijft Texel één van de voordeligste gemeenten om te wonen en te leven.

Overhevelingen

De huidige begrotingssystematiek met een hoge mate van incidentele budgetten, soms opgenomen voor meerdere begrotingsjaren, zorgt dat budgetten veelal niet in het begrotingsjaar worden besteed. Ook dit jaar staan er 53 overhevelingen in het overzicht, waarvan 39 tijdens de laatste begrotingbehandeling of zelfs later zijn toegekend. Na toekenning kan de planfase pas echt gestart worden, waardoor de uitvoering niet in het begrotingsjaar kan worden gerealiseerd. Duurzaamheid staat ook met diverse budgetten bij de overhevelingen. Zoals in het midterm-review aangegeven hebben we daar helaas een pas op de plaats moeten maken. Er wordt nu middels een nieuw uitvoeringsplan een prioritering van maatregelen voorgesteld. Zoals in de begroting te lezen is wordt bijvoorbeeld gestart in 2025 met het Nationaal Isolatieprogramma. De overhevelingen zijn daarmee noodzakelijk om ruimte te bieden aan de uitvoering van het college-uitvoeringsprogramma. Verder zijn in deze begroting zijn het aantal nieuwe voorstellen gereduceerd om daarmee ruimte te bieden om de openstaande projecten goed af te ronden.

Algemene Reserve

De Algemene Reserve is door het in balans brengen van kosten en opbrengsten aangepast naar € 4,8 mln. In de komende periode is het gepast om zorgvuldig om te gaan met onttrekkingen.

Eenvoudiger en duidelijker

Naast besluitvorming over de inzet van de financiële middelen zetten we in deze begroting ook stappen om de financiële huishouding en de sturing hierop te verbeteren. Door de cijfers eenduidiger per programma in beeld te brengen, neemt de bruikbaarheid van de begroting toe. Als onderdeel van de bestuursopdracht P&C is deze programmabegroting op drie onderdelen vereenvoudigd en verduidelijkt:

1. de programmateksten zijn beter gestructureerd via de drie w-vragen (wat willen we bereiken? wat gaan we daarvoor doen? wat mag dat kosten?). Zo wordt de samenhang tussen de gemeentelijke doelen, activiteiten en budgetten duidelijker
2. de begroting is volledig digitaal opgebouwd en beschikbaar gesteld, met eenduidige programma's
3. de begroting van De Bolder is integraal opgenomen in de begroting van de gemeente

Deze veranderingen moeten bijdragen aan een betere informatievoorziening aan de raad en helpen om het inzicht in de begroting te vergroten. Het budgetrecht is immers een van de belangrijkste rechten van de raad. De bestuursopdracht wordt gebruikt om in komende jaar nog meer aanpassingen door te voeren in de Planning & Controle cyclus.

Solide begroting 2025

De begroting voor 2025 is solide en de uitdagingen voor de komende jaren zijn meegenomen. Ondanks een stabiele financiële huishouding is de begroting relatief klein en zijn we kwetsbaar in een krappe en dynamische arbeidsmarkt. Onze ambities blijven echter groot. Zoals vermeld in de midterm-review zijn de onderwerpen uit het college-uitvoeringsprogramma volop in uitvoering. In de komende periode gaan we hier mee door.

Begroting 2025

Argumenten tot advies
Op basis van de discussie en besluitvorming in de raadscommissie, biedt het college een sluitende programmabegroting aan voor de jaren 2025 tot en met 2028.
Hiermee voldoet de gemeenteraad aan haar wettelijke verplichting om in november de programmabegroting vast te stellen en voor 15 november aan te bieden aan de provinciaal toezichthouder.

Alternatieven
N.v.t.

Consequenties van het advies

- **Financieel**
  Zie voorstellen in de programmabegroting en in de besluitvorming.

Relevante wet- en regelgeving of jurisprudentie
- Gemeentewet
- Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV)

Aanleiding / Voorgeschiedenis / Eerdere besluiten
Perspectiefnota 2025-2028

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3494964

Begroting 2025

Begroting

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Gelet op

- Gemeentewet
- De Financiële verordening;
- De incidentele en structurele voorstellen voor de jaren 2025 e.v;
- Het investeringsplan nieuw en vervanging 2025;
- De tussenstand van het meerjarenperspectief 2025 – 2028;
- De tussenstand van de algemene reserve;
- De beleidsmatige uitgangspunten van de diverse programma's en de kaders en uitgangspunten;

Besluit

1. Akkoord te gaan met de voorstellen van het college om n.a.v. terugkerende positieve rekeningresultaten enkele budgetten v.a. 2025 structureel aan te passen.
2. hoofdstuk 4B financiële vertaling nieuwe voorstellen vast te stellen, waarin 40 nieuwe voorstellen opgenomen zijn, waarvan 12 voorstellen alleen structurele consequenties hebben, 24 voorstellen met incidentele consequenties en 4 voorstellen met zowel incidentele als structurele consequenties. Incidenteel totaal € 6.349.685 en structureel € 711.000;
3. hoofdstuk 5 nieuwe investeringen 2025 vast te stellen en de daarmee structureel samenhangende lasten van € 515.276;
4. hoofdstuk 5 vervangingsinvesteringen 2025 van € 348.000 vast te stellen, welke binnen de beschikbare budgetten voor vervangingsinvesteringen blijven;
5. de overige vervangingsinvesteringen vanuit hoofdstuk 5 voor kennisgeving aan te nemen;
6. hoofdstuk 6 verloop overzicht reserves en voorzieningen voor kennisgeving aan te nemen;
7. het canon percentage ongewijzigd te laten op 5%;
8. de in hoofdstuk 2 opgenomen meerjarenraming 2025 – 2028, jaarschijf 2025 vast te stellen en de overige jaren voor kennisgeving aan te nemen;

9. het incidentele overschot van de programmabegroting 2025 te storten in de Algemene reserve;
10. hoofdstuk 8 overheveling budgetten: om het restant van de genoemde budgetten over te hevelen naar het jaar 2025;
11. om de belastingen en leges trendmatig te verhogen met 2,3% met uitzondering van
    a. parkeerbelastingen

Jaar Vignet	€ 40
Week Vignet	€ 30
Dag Vignet	€ 20
Uurtarief	€ 3,50

    b. Afvalstoffenheffing
    De afvalstoffenheffing stijgt met 9,68% vanwege kostenstijgingen. De investeringen voor het recycleplan worden gedekt uit de algemene middelen. Voor eenpersoonshuishouden van € 224,12 naar € 245,81 per aansluiting en voor meerpersoonshuishoudens van € 361,12 naar € 396,07. Voor recreatiewoningen van € 281,85 naar €309,13. Een extra container van € 281,85 naar € 309,13. De stijging heeft voornamelijk betrekking op hogere kosten/lagere opbrengst van kunststof, glas, oud papier. De kosten voor chemisch afval en grof huisvuil zijn gedaald.
12. Kennis te nemen van de midterm-review.

Bijlagen
Programmabegroting 2025 – 2028 (zie https://texel.begrotingonline.nl/)
Midterm-review

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 07-11-2024,

De griffier, De voorzitter,

From: Bestuurlijk assistent
Sent: Tue, 8 Oct 2024 12:58:07 +0000
To: Raad en Commissie
Subject: Aanbieding Programmabegroting 2025-2028
Categories: Marit;Anouschka

Beste lezer,

Namens wethouder Cees Hooijschuur stuur ik u onderstaand bericht.

Aanbieding Programmabegroting 2025-2028

Het college biedt u de **Programmabegroting 2025-2028** aan. Dit jaar presenteren wij de begroting voor het eerst digitaal.

U kunt de programmabegroting bekijken via onderstaande link:
https://texel.begrotingonline.nl/

Heeft u vragen of hulp nodig bij het lezen van de programmabegroting? Ons team Financiën staat altijd voor u klaar om te helpen.

PDF-versie?
U heeft de mogelijkheid om per hoofdstuk of het volledige document in één keer te downloaden.

Rechtsboven op de hoofdpagina ziet u een paperclip-icoon. Door hierop te klikken, kunt u kiezen voor de volledige PDF van de programmabegroting.
Als u liever per hoofdstuk wilt downloaden, dan vindt u na het aanklikken van de gewenste tegel links onderin de pagina de downloadknop.

Belangrijk:
Tijdens het afstemmingsoverleg is afgesproken dat de deadline voor het indienen van technische vragen is vastgesteld op **donderdag 17 oktober**. Vergeet niet deze datum in uw agenda te noteren.

Met vriendelijke groet,

Karin Moerbeek

Bestuursondersteuning
team Advies & Ondersteuning

Gemeente Texel .txl

Emmalaan 15
1791 AT Den Burg
T 14 0222 (algemeen)
E gemeente@texel.nl

Postbus 200
1790 AE DEN BURG
T 0222 - 362216
E KMoerbeek@texel.nl

MIDTERM REVIEW

BOUWEN AAN VERTROUWEN, VOOR EEN SOCIAAL EN DUURZAAM TEXEL

College-uitvoeringsprogramma 2022 - 2026

Bestuurlijke inleiding

Bouwen aan vertrouwen, voor een sociaal en duurzaam Texel. Dat is de titel van het coalitieakkoord en het college-uitvoeringsprogramma (CUP). Met veel ambitie is dit college hiermee in de zomer van 2022 aan de slag gegaan. De titel is nog steeds actueel; dagelijks zetten wij ons hiervoor in. Destijds stonden we voor grote uitdagingen. Veel Texelaars die geen betaalbare woonruimte konden vinden of die hun energierekening niet konden betalen. Veel bedrijven en instellingen kregen te maken met een tekort aan personeel. Kortom, de balans tussen toeristische druk en prettig leven stond, en staat, onder druk. Met die opgaves zijn we voortvarend aan de gang gegaan. Niet alleen, maar juist met het hele eiland. Want op Texel is veel kennis en kunde die we kunnen inzetten. We noemen dit *eilandkracht*. Die eilandkracht geven we ruimte en versterken we tegelijkertijd.

We hebben in de afgelopen periode veel geïnvesteerd om Texel toekomstbestendig te maken. Zodat de inwoners van nu, maar ook die van toekomstige generaties, een fijne plek hebben op het eiland. We hebben ons niet laten weerhouden door bestaande kaders en lef getoond. Daardoor hebben we bijvoorbeeld de bouw van de tijdelijke huizen aan de Marsweg Noord mogelijk gemaakt en het Huis van Ontwikkeling kunnen realiseren.

We zijn trots dat veel activiteiten en projecten uit het CUP zijn gerealiseerd of in uitvoering zijn, zoals:

- ✓ het aanpakken van de fietspaden, met het binnenhalen van subsidies zoals voor Schettersweid/Tureluur
- ✓ het starten van het inwonersberaad over het energievraagstuk
- ✓ het verminderen van het restafval door het recycleplan
- ✓ de ijsbaan die wordt opgeknapt na een goed doorlopen participatieproces
- ✓ een toekomstbestendige Leer-werkbedrijf De Bolder waarin we blijven investeren

Naast het CUP zijn de dagelijkse werkzaamheden naar tevredenheid uitgevoerd. Zoals het uitgeven van rijbewijzen, het ophalen van huisafval, het bijhouden van de plantsoenen, afgeven van vergunningen en het betalen van facturen.

Onze ambities waren groot en met enthousiasme zijn we aan het werk gegaan om de meeste activiteiten en projecten zo snel mogelijk afronden. Terugkijkend moeten we concluderen dat we te optimistisch zijn geweest; planningen zijn uitgelopen in de tijd. Van uitstel komt echter geen afstel: de meeste ambities zijn in uitvoering.

Algehele conclusie

Alles overziend ligt het college op koers om de opdrachten uit het college-uitvoeringsprogramma uit te voeren. De meeste opdrachten liggen op schema of zijn al uitgevoerd. De eerste resultaten van ons uitgevoerde beleid zijn zichtbaar, maar er is ook nog een hoop werk te doen in het komend anderhalf jaar.

Uit de inwonerspeiling uit 2023 blijkt dat Texelaars de dienstverlening van de gemeente vinden verbeterd. Ten opzichte van de vorige inwonerspeiling uit 2018 wordt ook de relatie tussen inwoner en gemeente positiever beoordeeld.

Kortom, de opgaves zijn groot en ook niet in vier jaar opgelost, maar we zijn goed op weg.

We focussen ons in de komende twee jaar op:

- ➢ duurzaamheid
- ➢ het Toeristisch Toekomstplan, uitvoeren van acties uit het Toeristisch Toekomstplan
- ➢ uitvoering van het woningbouwprogramma
- ➢ een succes maken van het Huis van Ontwikkeling

We stellen voor om na de verkiezingen in 2026 met een onderhandelaarsdocument te komen. Hierin blikt ons college terug op de afgelopen vier jaar; wat is bereikt en wat is de stand van zaken. Daarnaast zullen we aanbevelingen doen voor de volgende collegeperiode.

Het college van burgemeester en wethouders

Mark Pol	Esther Wolfkamp
Burgemeester	secretaris

Inhoudsopgave

Samenvatting **3**
Leeswijzer **4**
1. Voor en door bewoners 5
2. Zorg voor elkaar, veiligheid op orde 7
3. Mooi en gastvrij Texel 9
4. Texel werkt! 11
5. Toekomst voor de jeugd 13
6. Samen beleven en bewegen 14
7. Duurzaam, schoon en innovatief 16
8a. Goed wonen 18
8b. Goede bereikbaarheid 21

Samenvatting

Midterm review van het college-uitvoeringsprogramma

In 2022 is bij het maken van het college-uitvoeringsprogramma (CUP) aangekondigd dat we halverwege deze raadsperiode de balans opmaken en komen met een *midterm review*. In deze tussentijdse beoordeling bekijken we hoever we zijn in de uitvoering van het CUP, of we nog met de juiste dingen bezig zijn en of bijsturing nodig is.
Met de organisatie hebben we teruggeblikt op de afgelopen twee jaar. Welke acties zijn in gang gezet? Welke lopen nog en welke moeten nog starten? En: hebben ze geleid tot het gewenste doel?
Veel acties vanuit het CUP zijn voortvarend opgepakt en in gang gezet. Op het gebied van participatie en communicatie met inwoners is veel werk verzet, maar we constateren ook dat dit nog beter moet. Verder zijn buiten het CUP om veel werkzaamheden verricht.
In deze midterm review leest u wat we wilden bereiken, wat de huidige stand van zaken is en welke status acties hebben.
Via een 'verkeerslichtmodel' maken we duidelijk of de omschreven acties zijn uitgevoerd of doorlopend zijn (groen), nog lopen of in ontwikkeling zijn (oranje), (nog) niet zijn gestart (rood), en nog niet zijn gestart volgens planning (wit).

Going concern en nieuwe inzet vanuit het college-uitvoeringsprogramma

De acties in het college-uitvoeringsprogramma zijn grotendeels nieuwe acties. Hiermee geven we uitvoering aan de bestuurlijke doelen van de nieuwe coalitie, naar aanleiding van de verkiezingen en het daaruit volgende coalitieakkoord.
De uitvoering van het CUP is echter niet de enige taak van de organisatie. Sterker nog: circa 85 procent van het werk bestaat uit *going concern*-taken. Werkzaamheden die altijd moeten gebeuren, zoals het behandelen van vergunningsaanvragen, uitkeringen verstrekken, toezicht houden, groenbeheer, de jaarlijkse begroting enzovoort. Het komen tot nieuw beleid beslaat hooguit 15 procent van de totale werkzaamheden.

Op een paar activiteiten na zullen alle acties uit het CUP worden gerealiseerd. We liggen hiermee op koers. Dat houdt in dat er over het CUP geen keuzes hoeven te worden gemaakt. Op het gebied van de going concern-taken ligt dat anders: we zien dat naast het CUP ook diverse andere ontwikkelingen zijn opgepakt, zonder hiervoor taken te laten. Het vinden van voldoende mensen is lastig, zelfs via externe inhuur. Daardoor staat de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden onder druk. We kunnen niet alles blijven oppakken met de huidige bezetting en middelen. Keuzes maken is noodzakelijk als nieuwe ambities of acties moeten worden opgepakt. Deze discussie wordt onderdeel van de begrotingsbehandeling en de perspectiefnota 2026.

Over de ambities

Onze voortdurend veranderende samenleving heeft een impact op de rol van de lokale overheid, die nu dynamischer en minder voorspelbaar is dan voorheen. In het CUP staan veel belangrijke en uiteenlopende onderwerpen. We willen op een aantal van die onderwerpen kort ingaan.

Duurzaamheid

We willen bereiken dat Texel ook op het gebied van klimaat en energie klaar is voor de toekomst. Daarin speelt duurzaamheid een cruciale rol. De krappe arbeidsmarkt speelde ons hierin parten; er is sprake van onderbezetting in de organisatie, waardoor nog niet alles is opgepakt. Terwijl dat juist een van de speerpunten is van deze coalitie. Inmiddels wordt het team duurzaamheid weer op sterkte gebracht, met de focus op een paar onderwerpen. Hierdoor kunnen we met volle kracht de komende anderhalf jaar in. Eind 2024 wordt uw raad geïnformeerd over het jaarplan 2025. We starten in 2025 met de isolatieopgave en voor het thema energie wachten we met nieuw beleid op de uitkomsten van het inwonersberaad. Het is daarom goed om te zien dat het inwonerberaad in volle gang is!

Woningbouw
Over woningbouw valt veel goed nieuws te melden: de versnellingsacties beginnen vruchten af te werpen. De bouwplannen voor de dorpen Oudeschild, Den Hoorn, Oosterend en De Cocksdorp krijgen vorm. En ook in Den Burg, Marsweg Noord en Marsweg Zuid, komen er op korte termijn veel woningen bij.

Toeristisch ontwikkelplan
Op het gebied van toerisme zien we dat veel acties vanuit het CUP nog in ontwikkeling zijn of nog moeten starten. Daarom geven we dit in de resterende tijd extra prioriteit. Juist om de gewenste balans en het draagvlak voor toerisme op Texel te behouden.

Huis van Ontwikkeling
De pilot Huis van Ontwikkeling (HvO) is gestart. Dit moet een laagdrempelige voorziening zijn waar inwoners en werkgevers terecht kunnen met al hun vragen over participatie, werk en inkomen. We zijn in de opstartfase, de implementatie kost tijd. Lokaal moeten de verbindingen verder worden verstevigd. Regionaal zijn we afhankelijk van de snelheid waarmee de verandering in de arbeidsmarkt opgang gebracht wordt. Wel zien we al dat het Huis van Ontwikkeling door het Rijk wordt gebruikt als voorbeeld voor de rest van Nederland.

Nieuwe ontwikkelingen buiten het college-uitvoeringsprogramma

Naast de going concern-taken en de prestaties vanuit het CUP zijn er ook diverse ontwikkelingen geweest die niet bekend waren toen het CUP werd geschreven. Een aantal belangrijke ontwikkelingen zijn:

- Oekraïne: de gevolgen van de oorlog waren nog niet bekend. Op Texel hebben we honderden Oekraïners opgevangen. Leefgeld werd binnen een aantal weken verstrekt. De wisselende regelgeving vanuit het kabinet zorgde ervoor dat we onze werkwijze telkens moesten aanpassen. Daarnaast zorgde de oorlog voor snel oplopende prijzen, van bijvoorbeeld energie. We hebben onze kwetsbaarste inwoners hierbij ondersteund
- Provinciaal programma landelijk gebied (PPLG): we hebben veel tijd en energie gestoken in het leveren van goede inbreng in het PPLG. Texel verdient het om hiervan een apart onderdeel te zijn
- Ontwikkelingen openbare ruimte: de samenleving is complexer geworden en dat betekent dat voor de technische uitvoering in de openbare ruimte meer tijd en afstemming aan de voorkant nodig is
- Regio Deals: met veel succes nemen we nu deel aan twee Regio Deals. Vooral voor de Regio Deal met de Waddeneilanden hebben we aan de voorkant veel capaciteit geleverd om de deal binnen te halen. Dit is uiteindelijk gelukt. De komende jaren zullen we hier veel profijt van hebben. De aanhoudende capaciteitsvraag op dit gebied blijft wel een aandachtspunt
- Visserij ontwikkelplan (VOP): de visserijsector heeft het zwaar door landelijke ontwikkelingen. Daarom heeft het Rijk geld beschikbaar gesteld voor visserijregio's. Texel heeft samen met Den Helder en Hollands Kroon een plan ingediend en budget ontvangen vanuit de rijksoverheid. Het VOP is ontwikkeld en wordt nu uitgevoerd

Leeswijzer

Per programma is aangegeven wat de ambitie is vanuit het coalitieakkoord. Daarna wordt beschreven waar we op dit moment staan met die ambitie. Ten slotte is met een verkeerslichtmodel aangegeven wat de stand van zaken is per afzonderlijk onderdeel uit het CUP.

Kleur	Naam kleur	Omschrijving
	Groen	Is uitgevoerd of doorlopend naar tevredenheid
	Oranje	Is gestart of doorlopend, maar nog in ontwikkeling
	Rood	Is nog niet gestart en ligt achter op planning
	Wit	Nog niet gestart in overeenstemming met de planning

We hanteren de programma-indeling die tijdens van het schrijven van het CUP is gebruikt.

1 Voor en door bewoners

Wat willen we bereiken? Ambitie uit het coalitieakkoord:

We willen al onze inwoners goed informeren en betrekken bij wat er op het eiland speelt en beter communiceren. We willen ook weten hoe onze inwoners over belangrijke zaken denken. En we willen de gemeenteraad vooraf betrekken bij besluiten over burgerparticipatie in belangrijke dossiers. We willen als Texel zelfstandig blijven en hebben hiervoor onze collega-gemeenten in Noord-Holland en op de Wadden nodig. Voor hen willen we een betrouwbare partner zijn en blijven. Dat betekent ook dat we keuzes moeten maken in wat we wel en niet doen, waar we meer of minder aandacht en energie op inzetten.

Waar staan we?

We zetten stappen in participatie en communicatie, maar de uitvoering moet beter. Een positief voorbeeld is de participatie rondom de herinrichting van het ijsbaanterrein en de start van het inwonersberaad. Het maatschappelijke doel van grotere betrokkenheid van inwoners moet worden gemeten door regelmatige evaluaties. Dat is tot nu toe nog niet gebeurd. Het burgerparticipatiebeleid moet nog meer onderdeel worden van de dagelijkse praktijk; het zit nog niet in ons DNA.
In de regio zijn we een betrouwbare partner en leveren we inbreng op de voor Texel belangrijke thema's. Onze mening en inbreng doet ertoe. De regionale samenwerking heeft gezorgd voor het binnenhalen van twee Regio Deals.

Ondanks de financiële uitdagingen die vanuit het Rijk op ons afkomen, lukt het steeds weer om een sluitende begroting te maken zonder de lasten voor inwoners extra te verhogen.

Kleur	Progr.	Onderwerp	Jaar	Toelichting
	1.1	Aanpak burgerparticipatie uitvoeren	2022	Nog niet standaard bij elk project
	1.2	Aanpak Texels burgerberaad ontwikkelen	2023	inwonersberaad is gestart volgens planning
	1.3	Meer betrekken van jeugd bij leefomgeving dorp en omgeving	2022-2024	Bij diverse projecten zijn jongeren betrokken, bijvoorbeeld bij het speelbeleidsplan. Moet structureel worden meegenomen
	1.4	Invoeren wekelijks spreekuur wethouders	2022	Wordt gehouden
	1.5	Digitale bereikbaarheid: sneller, gemakkelijker, toegankelijker maken van gemeentelijke informatie	2022	Doorlopend proces
	1.6	Beter contact/verbinding met de samenleving; op locatie werken bij maatschappelijke partners of dorpshuizen	2022	Het sociaal team werkt vanuit diverse locaties en is in uitvoering.
	1.7	Betrekken raad en inwoners bij maatschappelijke en politieke discussies en vraagstukken	2023	Diverse participatiemethodes zoals Texel Spreekt

	1.8	Betrouwbare partner zijn in de regio, maar ook middelen en menskracht effectief inzetten	2022	Leveren inbreng op de voor Texel belangrijke thema's
	1.9	Meer werk van de samenwerking met de Waddeneilanden geeft een krachtiger lobby richting provincie en Rijk	2022	Doorlopend en met succes zoals de Regio deal De Waddeneilanden
	1.10	Structureel sluitende begroting, lokale lasten trendmatig verhogen	2022	Tot en met 2024 gerealiseerd

2 Zorg voor elkaar, veiligheid op orde

Wat willen we bereiken? Ambitie uit het coalitieakkoord:

We willen dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en meedoen aan de maatschappij. Dat ze op Texel kunnen blijven als ze verpleegzorg nodig hebben. Alle belangrijke onderdelen in de zorg, van huisarts en verloskundige tot jeugdzorg en wijkverpleging, moeten op Texel beschikbaar zijn en goed functioneren. Voor deze essentiële beroepen moet woon- en werkruimte beschikbaar zijn. We willen alle Texelaars ondersteunen die dat op enig moment in hun leven nodig hebben. Ook op het gebied van inkomensondersteuning en begeleiding naar werk, scholing of nuttige tijdsbesteding. We streven naar optimale zelfstandigheid en zelfredzaamheid van inwoners.

Waar staan we?

Binnen de zorg zijn veel verbeterslagen gemaakt. De basis is nu op orde, de uitvoering vraagt blijvende inzet. Er is hard gewerkt aan de realisatie van een nieuw verpleeghuis aan de Gasthuisstraat. Met Woontij zijn afspraken gemaakt voor huisvesting van essentiële beroepen. Dit blijft een punt van aandacht, omdat de druk op de woningmarkt onverminderd hoog is. In de woonvisie nemen we dit mee.
Het Huis van Ontwikkeling krijgt vorm en ontvouwt zich tot een laagdrempelige voorziening waar inwoners en werkgevers terechtkunnen met al hun vragen op het gebied van participatie, werk en inkomen. Het is een voorbeeld voor het Rijk voor de rest van Nederland. We bereiken meer Texelaars met de inkomensondersteuning en hebben ze extra geholpen tijdens de hoge inflatie. We werken hard aan de realisatie van de Texelpas.

Kleur	Prog.	Onderwerp	Jaar	Toelichting
	2.1	Versterken samenwerking partners, gemeente en inwoners op gebied van jeugdzorg en welzijn	2022-2024	Doorlopend
	2.2	Uitvoering visie en uitvoeringsprogramma's sociaal domein	2022-2024	Visie is vastgesteld en wordt uitgevoerd
	2.3	Stimuleren van initiatieven van huisartsen en zorgaanbieders die belangrijke zorgfuncties bij elkaar willen brengen	2023	Voorbereidingen afgerond. Wachten op initiatiefnemers
	2.4	Inzetten op preventie en ondersteunen sport-, cultuur- en welzijnsorganisaties	2023	Doorlopend
	2.5	Stimuleren en ondersteunen vrijwilligerswerk in de zorg, door o.a. ontwikkeling van een vrijwilligersbank en ondersteunen mantelzorgers	2022-2024	Doorlopend
	2.6	Zorgen met de betreffende organisaties voor woonruimte essentiële beroepen	Continu	Het huisvesten van personeel vereist blijvende aandacht

	2.7	Aanvraag tarief gehandicaptenkaart verlagen en dit opnemen in de begroting 2023	2023	Uitgevoerd
	2.8	Extra inzet om alle huishoudens te bereiken die recht hebben op regelingen	2023	Doorlopend

3 Mooi en gastvrij Texel

Wat willen we bereiken? Ambitie coalitieakkoord:

We willen dat Texel aantrekkelijk blijft voor onze inwoners, bezoekers en ondernemers. Daarbij zijn toeristische ontwikkelingen, draagkracht van het Texelse landschap en draagvlak onder de inwoners in balans. Het unieke eilandkarakter van Texel blijft behouden, het welstandsbeleid wordt versterkt. Boeren en vissers horen bij Texel en dat willen we zo houden. Boeren leveren een belangrijke bijdrage aan het onderhoud van ons landschap. Vissers zijn onderdeel van de bedrijvigheid in de haven en zijn een onmisbaar onderdeel van de Texelse cultuurhistorische identiteit. Wij willen ook op de langere termijn zoveel mogelijk regie houden over het eiland en duidelijk krijgen wat dat vraagt van gemeente, ondernemers en Texelaars. Een goede balans tussen ecologie en economie, tussen natuur, landschap en landbouw is belangrijk. Wij willen bestaande afspraken respecteren. Natuurgebieden moeten zoveel mogelijk toegankelijk blijven voor bezoekers en mindervaliden. Dit moet natuurlijk wel verantwoord gaan, bijvoorbeeld rekening houdend met broedseizoen en extra kwetsbare gebieden. De openbare ruimte is zó ingericht, dat deze de klimaatverandering (natter, heter en droger) goed aan kan. We willen een veilige kust die ons beschermt tegen het water van de zee en die ruimte biedt voor recreatie en natuur. En we willen gericht beleid over hoe we met bestaande bomen en bestaand groen op Texel omgaan.

Waar staan we?

De discussie over de balans, met name die tussen toerisme en leefbaarheid (is het té druk door toerisme op Texel), speelt volop. Door bijsturingen in toeristisch beleid proberen we de balans en draagvlak te behouden voor het toerisme op Texel. Het paraplubestemmingplan en de Omgevingsvisie 2040 zijn belangrijke instrumenten die gaan bijdragen aan de balans. Met deze instrumenten geeft de raad kaders aan.

Veel tijd en energie is gestoken in het Provinciaal programma landelijk gebied (PPLG). Door de komst van een nieuw kabinet is het afwachten of deze plannen worden voortgezet. We blijven de Texelse boeren ondersteunen met een goede balans tussen ecologie en economie. We hebben goed contact met de agrarische sector.

Met het nieuwe groenbeleidsplan geven we invulling aan een groen en natuurlijk Texel.

Kleur	Prog.	Onderwerp	Jaar	Toelichting
	3.1	Duidelijkheid op welke wijze regie over Texel te houden. Sturen op eigendom en versterking van eiland-identiteit	2023	Wordt meegenomen in de Omgevingsvisie
	3.2	Betrekken inwoners bij nieuwe ontwikkelingen Omgevingswet	2022-2026	Inwoners worden betrokken bij de Omgevingsvisie
	3.3	Volle kracht uitvoeren (1e UP van het) Toeristisch Toekomstplan	2023	Is in uitvoering
	3.4	Uitbreiding slaapplaatsen wordt gestopt	2022	Onderdeel van het paraplubestemmingsplan

	3.5	Ambitie is zoveel mogelijk kampeerplaatsen te behouden	2022	Onderdeel van het paraplubestemmingsplan
	3.6	De toeristische druk moet beter worden gereguleerd	2023	Deze actie wordt opgepakt na acties 3.10 en 3.12
	3.7	Nieuwe slaapplaatsen worden kritisch bekeken, waaronder de stolpenregeling	2022	Onderdeel van het paraplubestemmingsplan
	3.8	Nieuwe slaapplaatsen worden kritisch bekeken, liever meer woningen	2022	Doorlopend
	3.9	Onderzoek hoe het aantal toeristische bedden kan worden geteld	2023	Er is een kaart gemaakt, nu wordt gewerkt aan nachtregister
	3.10	Frequentie en vorm onderzoeken waarin de Texelaar kan worden bevraagd over de leefbaarheid in relatie tot toerisme	2023	Enquête is uitgezet, frequentie en vorm zijn onderdeel van de enquête.
	3.11	Gesprek met de terreinbeherende organisaties over gastvrije afzettingen en toegankelijk blijven van natuurgebieden, met speciale aandacht voor mindervaliden	2022-2026	Doorlopend
	3.12	Lusten van het toerisme meer direct zichtbaar ten goede laten komen van de bewoners/samenleving, door mogelijkheden herijken of uitbreiden doelstellingen STIFT	2023	Een nieuw contract met STIFT is afgesloten
	3.13	Actualiseren welstandsbeleid om ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied beter vorm te geven. Gezamenlijk met de verankering van de Texelse kernwaarden in de Omgevingsvisie	2024	Dit is via de LTP uitgesteld naar 2025
	3.14	Met gericht beleid duidelijkheid creëren over behoud van bestaande bomen en groen. Uitgangspunt: bomen en heggen worden ingepast	2024	Wordt nu meegenomen in groenbeleidsplan
	3.15	Versterken van de biodiversiteit op Texel, via de Omgevingsvisie; op welke wijze kunnen ruimtelijke ontwikkelingen en biodiversiteit verbeteren. Tussenevaluatie van het groenbeheerplan, start in 2022 en opstellen nieuw groenbeleid	2022-2026	Wordt nu meegenomen in groenbeleidsplan
	3.16	Inwoners betrekken bij ontwikkelingen rond de kust	2024-2025	Is gestart, maar loopt door in 2025

4 Texel werkt!

Wat willen we bereiken? Ambitie coalitieakkoord:

Ons eiland leeft van de inkomsten van toerisme, horeca, landbouw, detailhandel en visserij. Dat willen we behouden voor de toekomst en waar mogelijk willen we ook nieuwe innovatieve sectoren aantrekken en stimuleren. We willen dat onze ondernemers kunnen doen waar ze goed in zijn, gefaciliteerd door de gemeente. We denken mee in procedures en weten wat er leeft onder ondernemers. Belangrijk is dat er voldoende personeel beschikbaar is. Voor ondernemers, maar ook in de maatschappelijke sectoren. We willen als eiland slim gaan samenwerken om personeel voor de toekomst vast te houden en nieuw personeel aan te trekken. Daarnaast willen we Texelaars ondersteunen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar ook Texelaars die hulp nodig hebben richting een andere sector, of om weer terug te komen in het arbeidsproces. We willen dat De Bolder daarin een belangrijke rol speelt. Samen met de gemeente, het onderwijs en het bedrijfsleven.

Waar staan we?

Voor de haven van Oudeschild zijn stappen gezet om te komen tot een duurzame bedrijfsvoering. Een kwartiermaker wordt gezocht om diverse opties voor de haven uit te werken.

Er is gewerkt aan een toekomstmodel voor Leer-werkbedrijf De Bolder: er is voor gekozen om De Bolder verder te ontwikkelen en te behouden binnen de organisatie van de gemeente Texel. Om de organisaties van De Bolder en de gemeente samen te laten vloeien, is een procesbegeleider aangesteld. Het onderdeel participatie vanuit het gemeentelijk sociaal team, is samengevoegd met de trajectcoaches van De Bolder in het nieuw gestarte Huis van Ontwikkeling.

De komende twee jaar zetten we erop in om hiervan een succes te maken.

Kleur	Prog.	Onderwerp	Jaar	Toelichting
	4.1	We ontwikkelen met alle belanghebbenden/gebruikers een aanpak voor de haven van Oudeschild om het exploitatietekort naar beneden te brengen en te investeren in onderhoud en vervanging om de kwaliteit goed te houden	2022	Positie kwartiermaker opengesteld
	4.2	We ondersteunen pilots betreffende energieopslag, wateropslag en duurzame landbouw en visserij. We zetten daarbij ook in op het verwerven van subsidies. Om pilots te ondersteunen is een financiële bijdrage bij de start vaak onmisbaar	2023-2024	Bijvoorbeeld onderzoek behoud De Waddel, stimulering Stichting Zoete Toekomst, onderzoek stikstofproblematiek diverse agrarische bedrijven

	4.3	Texelse ondernemers helpen we bij opdrachten van de gemeente, door hen intensiever te informeren over het inkoop- en aanbestedingsbeleid	2022	Er is een eerste bijeenkomst geweest. Het beoogde loket is er nog niet. De positie van inkoop en aanbestedingsmedewerker is per 16 september weer ingevuld
	4.4	Aan de slag met de ontwikkeling van het bedrijventerrein in Oudeschild	2025	
	4.5	We onderzoeken in 2022 de toekomstscenario's van De Bolder en Huis van Ontwikkeling, daarbij behouden we een toekomstbestendige plek voor beschut werk op het eiland	2022	Onderzoek is uitgevoerd en besluit genomen

5 Toekomst voor de jeugd

Wat willen we bereiken? Ambitie coalitieakkoord:

We willen dat onze jeugd gezond, gelukkig en veilig opgroeit, met minder alcohol en drugs, zeker onder de 18 jaar. Preventie speelt hierin een belangrijke rol. In alle dorpen moeten voldoende speel- en hangplekken zijn. We willen dat jongeren zich breed op het eiland kunnen ontwikkelen op het gebied van sport, cultuur en andere vrijetijdsbesteding. Daarnaast willen we dat ze goed onderwijs krijgen, waarbij het niet uitmaakt in welk dorp leerlingen naar school gaan. We willen een brede scholengemeenschap behouden, inclusief het onlangs gestarte praktijkonderwijs. We willen investeren in onze jongeren om ze voor het eiland te behouden. We bieden jongeren die dat willen een doorgaande leerlijn, met wellicht een korte uitstap naar de overkant, richting een baan met toekomst op Texel.

Waar staan we?

De Skool in Den Burg heeft de eerste schooljaren achter de rug en laat zien dat het een spilfunctie heeft in het onderwijsnetwerk. De scholen in het buitengebied weten we open te houden. Het taalhuis is gerealiseerd. De voorbereidingen voor het Thijssehuis zijn afgerond, de bouwfase is gestart. Het praktijkonderwijs is voor nu helaas niet behouden, maar we zetten in op terugkeer hiervan.

Kleur	Prog.	Onderwerp	Jaar	Toelichting
	5.1	We ondersteunen onderwijs gerelateerde processen waar dat gewenst is. Daarbij denken we aan samenwerking tussen voortgezet onderwijs en bedrijfsleven, vooral binnen het praktijkonderwijs, vmbo en mbo. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot het vormen van een campus, zoals de Texel Academy	2023	In uitvoering, er is nog 25K over, dit jaar eventueel vervolg
	5.2	Meer zichtbaarheid van het Eilands model, en daarbij ouders en jongeren betrekken	2023	Doorlopend
	5.3	Openstellen gemeentelijke organisatie voor stageplaatsen vmbo en mbo, middelen voor twee trainees binnen de gemeentelijke organisatie	2023	Afgerond. Het aantal plekken voor trainees is uitgebreid naar vier
	5.4	We laten ons informeren over de ontwikkeling van leerlingaantallen. Hierover contact houden met de schoolbesturen	Continu	Doorlopend

6 Samen beleven en bewegen

Wat willen we bereiken? Ambitie coalitieakkoord:

Sport en cultuur zijn belangrijke elementen in onze samenleving. Voor preventie en sociale binding zijn ze essentieel. We willen dat kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar met sport- en culturele activiteiten kunnen meedoen zonder hinder van (financiële) drempels. We willen dat er voldoende en divers aanbod is van culturele evenementen en dat onze cultuurhistorische elementen behouden blijven. Het Thijssehuis wordt een unieke plek voor een gemeente van onze omvang. Hier kunnen initiatieven op het gebied van kunst, cultuur en literatuur elkaar versterken. Een plek waar iedereen zich op deze gebieden kan vermaken en verder kan ontwikkelen. Onze verenigingen en stichtingen willen we ondersteunen om toekomstbestendig te blijven.

Waar staan we?

De bouw van het Thijssehuis is gestart. Schapenboetenbeleid is vastgesteld. Er wordt ingezet op behoud van archeologische vindplaatsen, zowel op het land als onder water. Hiervoor is een nieuwe archeologische beleidskaart vastgesteld. Op termijn wordt deze verwerkt in het nieuwe Omgevingsplan. Met de mosselvisserijsector, Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor cultureel erfgoed wordt overlegd over wijziging van de locaties voor mosselzaadinvanginstallaties om wrakken in de bodem van de Waddenzee beter te beschermen.

Het participatietraject voor een nieuwe invulling van de ijsbaan in Den Burg kostte veel tijd, maar verliep goed en heeft gezorgd voor een breed draagvlak met veel goede ideeën uit de samenleving. Dit is nu in een ontwerp verwerkt.

Kleur	Prog.	Onderwerp	Jaar	Toelichting
	6.1	Onderzoek naar de mogelijkheden om de jeugdpassen te vereenvoudigen en uit te breiden, voor meer kennismakingen met sport en cultuur	2022-2024	Afgerond en opgenomen in nieuwe programma's Sociaal Domein
	6.2	Ondersteunen van stichtingen en verenigingen, onder andere het ondersteunen van vrijwilligers en samenwerkingen tussen de verschillende organisaties	2023	Doorlopend. Onderdeel van het Huis van Ontwikkeling
	6.3	Evaluatie proces van vergunningaanvragen voor evenementen. Vereenvoudigen en bieden van ondersteuning bij de vergunningaanvraag	2024	Afgerond
	6.4	We onderzoeken of een beheersstichting een adequaat middel is voor behoud en herstel van schapenboeten, naast de	2023	Afgerond

		mogelijkheden die zijn vastgelegd in de erfgoed-nota		
	6.5	We onderzoeken of er een expositieruimte archeologie kan worden gerealiseerd op de Groeneplaats	2025	Geen prioriteit
	6.6	De ijsbaan wordt een belangrijke plek om te ontmoeten, te bewegen en te creëren. Geen parkeren op de ijsbaan. Uitwerken consequenties uit het burgerparticipatietraject tot een voorontwerp met verbinding Skool-OSG	2023	Voorontwerp is vastgesteld

7 Duurzaam, schoon en innovatief

Wat willen we bereiken? Ambitie coalitieakkoord:

Er liggen voor ons eiland grote uitdagingen op het gebied van klimaat en energie. We willen bereiken dat Texel ook op het gebied van klimaat en energie klaar is voor de toekomst. Dat betekent dat een groot deel van de Texelse woningen wordt verduurzaamd en we uitvoering geven aan de door de raad vastgestelde plannen Texel zelfvoorzienend en duurzaam, de Transitievisie warmte en de Regionale energiestrategie 1.0. Daarnaast willen we op het eiland ons afval beter scheiden en meer recyclen. We willen toewerken naar een circulaire economie en een duurzaam inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Waar staan we?

Een aantal maatregelen op het gebied van duurzaamheid zijn uitgevoerd. Denk hierbij aan het uitnodigingskader solarcarports, de transitievisie warmte en het beschikbaar stellen van budget voor duurzame investeringen in woningen. Door langdurig personeelstekort betreffende duurzaamheid is de voortgang echter gestaakt, waardoor de gestelde doelen onvoldoende zijn gehaald. De komende jaren zullen we extra capaciteit inzetten om de doelen te halen. Het recycleplan is vastgesteld met daarbij de financiële middelen voor fase 1 en vormt de basis voor een verdere scheiding van afval.

Kleur	Prog.	Onderwerp	Jaar	Toelichting
	7.1	We onderzoeken wat de inwoners van Texel willen met de uitdagingen op het gebied van klimaat en energie en welke rol Texel hierin speelt via een Texels inwonersberaad. Gereed eind van deze raadsperiode.	2023	Inwonersberaad vindt plaats eind 2024
	7.2	Oprichten van een vierjarig subsidiefonds voor duurzame investeringen in woningen. Fonds wordt gevuld met 4 keer € 500.000	2023-2024	Budget is beschikbaar gesteld, maar het fonds is nog niet actief
	7.3	Herziening prestatieafspraken met Woontij over de verduurzaming van woningen en op welke wijze kan dit ondersteund worden	2022-2026	Volgt na woonvisie
	7.4	Extra inzet op de uitvoering van de Transitievisie warmte, Regionale energiestrategie 1.0 en Texel zelfvoorzienend en duurzaam. Ook met extra menskracht	2023-2026	Door niet kunnen invullen van vacatures nog geen extra inzet

	7.5	We brengen de hoeveelheid huishoudelijk restafval op een realistische wijze omlaag en gaan beter communiceren over het scheiden van afval	2022-2026	Recycleplan is vastgesteld, uitvoering volgt
	7.6	We gaan in gesprek met de toeristische verblijfsector over de verantwoordelijkheid in het beter scheiden van (bedrijfs)afval	2022	Gesprekken zijn gevoerd. Pilot in najaar 2024. Verder monitoren en faciliteren, onderzoek naar subsidiemogelijkheden
	7.7	We koppelen de ambities op het gebied van circulaire economie aan het grondstoffenplan en de toekomstscenario's van De Bolder		Is besloten om het niet te doen (zie ook het nieuwe recycleplan en toekomstplan van De Bolder)
	7.8	We maken een plan voor klimaatadaptatie in deze raadsperiode		September 2024 in de raad
	7.9	We stellen het eiland beschikbaar voor initiatieven die bijdragen aan een zelfvoorzienend, zelfstandig en duurzaam eiland. We gebruiken daarbij de kennis van inwoners en ondernemers		Onder andere greendeal afgesloten met TOP, Rabobank en de gemeente.

8 A. Goed wonen

Wat willen we bereiken? Ambitie coalitieakkoord:

We willen een toereikend en gevarieerd woningaanbod voor onze inwoners realiseren. Dit betekent met name meer sociale huur- en middenhuurwoningen. Bouwplannen realiseren kost tijd. Daarom moet ook worden ingezet op zeer snelle realisatie van een groot aantal tijdelijke woningen. Die kunnen door andere regelgeving sneller worden neergezet. We willen dat betaalbare huur- en koopwoningen ook in de toekomst betaalbaar blijven. Dit heeft voor ons hoge prioriteit. Daarnaast willen we halverwege deze raadsperiode weten wat de effecten van de huidige bouwplannen zijn op de Texelse woningmarkt, wat de dan nog resterende woningbehoefte is, en welk aanvullend bouwprogramma vervolgens in gang moet worden gezet. We willen ook duidelijkheid over andere instrumenten die de woningmarkt beïnvloeden, zoals de Huisvestingsverordening.

Waar staan we?

Er is veel gebeurd op het gebied van woningbouw. Zo zijn er bouwplannen voor verschillende dorpen opgesteld en is de uitvoering gestart. Ook de realisatie van tijdelijke woningen aan Marsweg Noord is van start gegaan. Veel Texelaars hebben zich inmiddels ingeschreven voor Texelwende, de woningbouwlocatie in de Tuunen. Daarnaast zijn we begonnen met het opstellen van de woonvisie, waarin een groot aantal onderwerpen ter verbetering van de woningmarkt op Texel zijn opgenomen.

Kleur	Prog.	Onderwerp	Jaar	Toelichting
	8.1	Bestaande woningbouwplannen die zijn opgenomen in het versnellingsprogramma woningbouw voeren we zo snel mogelijk uit	Continu	Doorlopend
	8.2	Bij nieuwe plannen op gemeentegrond bouwen we alleen sociale en middenhuurwoningen en koopappartementen voor senioren, gericht op doorstroming. Overige koopplannen laten we over aan de markt. Eventueel tekorten op de grondexploitatie dekken we uit de algemene reserve	2022	Doorlopend
	8.3	Op snipperlocaties gemeentelijke grond bieden we ruimte aan kleinschalige CPO-projecten, mits (blijvend) betaalbaar	2023	Wordt meegenomen in woonvisie Q4 2024
	8.4	Om goedkope koopwoningen voor toekomstige inwoners te behouden,	2022	Wordt meegenomen in woonvisie Q4 2024

		werken we met langdurige anti-speculatie-bedingen. We onderzoeken de mogelijkheden van het oprichten van een stichting of fonds waaraan deze woningen verplicht moeten worden terug verkocht om ze voor Texel betaalbaar te houden		
	8.5	Op gemeentegrond realiseren we op korte termijn een flexibele schil van honderd woningen voor 15-20 jaar, voor spoedzoekers, jongeren en statushouders	2022	Wel gestart maar nog niet afgerond. Raad is geïnformeerd
	8.6	Particuliere initiatieven ondersteunen we (bijv. haalbaar-heidsonderzoeken), CPO-initiatieven, splitsen van woningen, bouwen voor specifieke doelgroepen, knarrenhoven of particuliere woningcoöperaties	2023	Wordt meegenomen in woonvisie Q4 2024
	8.7	We actualiseren de woonvisie in 2023, zodat in 2024 gestart kan worden met vervolgplannen	2023	Woonvisie vertraagd, wordt Q4 2024
	8.8	Halverwege de raadsperiode hebben we in beeld of de huisvestingsverordening succesvol is in het beschermen van de Texelse woningmarkt	2024	Wordt Q4 2024
	8.9	We maken een plan om doorstroming van senioren te bevorderen. Aandacht voor passende appartementen, waaronder mogelijk een fonds-stichting voor aan- en verkoop van woningen	2023	Wordt meegenomen in woonvisie Q4 2024
	8.10	Onderzoek naar opties voor actieve grondaankoop voor sociale woningbouw en seniorenwoningen	2024	Nog niet gestart, volgt aansluitend op woonvisie
	8.11	Onderzoek naar de mogelijkheid om de tweede toeristische bestemming van woningen af te halen	2025	Wordt meegenomen in woonvisie Q4 2024
	8.12	Onderzoek naar de mogelijkheden om op bedrijven- en industrieterreinen kleinschalige bedrijfspanden te bouwen met mogelijkheid van bewoning door eigenaar	2025	Wordt meegenomen in woonvisie Q4 2024
	8.13	Inzichtelijk communiceren over hoeveel woningen in de 'pijplijn' zitten en wanneer ze gebouwd worden	2022	Afgerond
	8.14	Realiseren van een concrete aanpak voor huisvesting van werknemers in essentiële beroepen	Continu	Wordt meegenomen in woonvisie Q4 2024
	8.15	We stimuleren de bouw van woningen, waarbij starters gebruik kunnen maken van de gemeentelijke starterslening	Continu	Doorlopend
	8.16	Ontwikkeling van Groeneplaats fase 2, geen winkels of horeca, maar openbare voorzieningen en vooral betaalbare woningen	2024	Geen prioriteit

	8.17	We handhaven gericht en actief op overtredingen, illegale toeristische verhuur en delen hiervoor boetes uit	2023	Doorlopend
	8.18	Mogelijkheden verkennen voor herontwikkeling van gemeentelijke gebouwen en hiervoor een maatschappelijke vastgoedstrategie maken	2022	Afgerond
	8.19	Instrumenten onderzoeken die de gemeente heeft om te voorzien in de voorbereidingskosten voor tijdelijke huisvesting, om versnelling mogelijk te maken	Continu	Doorlopend
	8.20	Overleg met de toeristische sector of de gemeente recreatiewoningen kan huren voor tijdelijke woningnood	2025	

8 B. Goede bereikbaarheid

Wat willen we bereiken? Ambitie coalitieakkoord:

Wij willen de mobiliteit op Texel zo regelen, dat het toeristisch autogebruik sterk wordt teruggedrongen en daarmee het gebruik van fossiele brandstoffen. We willen dat irritatie door het zoeken naar en gebruik van parkeerplaatsen met name in de bebouwde kom vermindert. Regels voor parkeren bij B&B‘s verscherpen we waar nodig en handhaven we. We willen autogebruik terugdringen en duidelijkheid over de vraag of upgraden van het openbaar vervoer hiervoor een goede oplossingsrichting is. We willen een eiland zijn waar fietsen veilig is en waar toeristen eerder de fiets pakken dan de auto. We willen dat het vervoer van en naar Texel per boot soepel blijft verlopen. Voor horecabezoekers moet het makkelijker zijn om op een praktische en veilige manier na sluitingstijd thuis te komen. We willen irritatie en gevoel van onveiligheid door verhuur en gebruik van funvoertuigen tot een minimum beperken. Met name in de bebouwde kom, maar ook op hotspots daarbuiten.

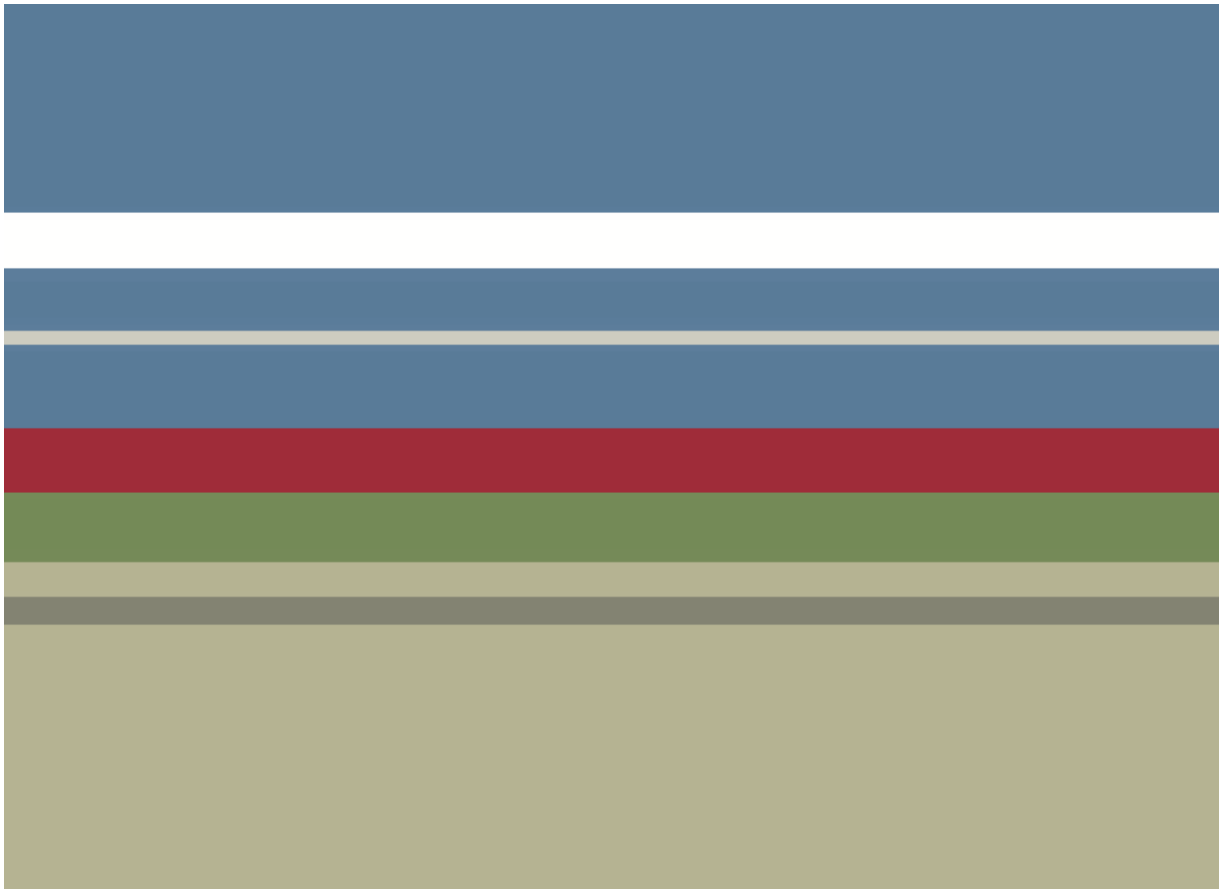
Waar staan we?

Er is een start gemaakt met het opstellen van een nieuwe mobiliteitsvisie voor Texel. Hierin worden een groot aantal zaken opgenomen zoals toeristisch autogebruik terugdringen, het stimuleren van het fietsgebruik en de verduurzaming van de algehele mobiliteit op het eiland. Samen met TESO, provincie, Rijkswaterstaat en Gemeente Den Helder voeren we gesprekken over een soepel en betrouwbaar vervoer van en naar Texel. Ook is een pilot gestart voor veilig nachtvervoer tussen de dorpen. Nieuwe regels voor het parkeren bij B&B’s zijn opgenomen in het paraplubestemmingsplan verblijfsrecreatie.
De bus op de tussenboot is teruggekomen, ook het gebruik van de OV-pas in de bus op Texel is weer mogelijk. Er is een gratis buskaartje voor kinderen gekomen.

Kleur	Prog.	Onderwerp	Jaar	Toelichting
	8.21	Versneld werken aan het uitvoeringsprogramma toeristisch toekomstplan, versneld aan een mobiliteitsplan om de toerist te verleiden om de auto te laten staan bij de accommodatie	2024	Start gemaakt, afronding in 2025
	8.22	We weren auto's zoveel mogelijk uit de dorpskernen met direct betrokkenen	2023	Wordt meegenomen in mobiliteitsvisie 2025
	8.23	We voeren een digitaal parkeerverwijssysteem in voor auto's in Den Burg. We realiseren meer fietsparkeerplaatsen en een betere bewegwijzering hiervoor	2023	Digitaal parkeerverwijssysteem is gerealiseerd, meer fietsparkeerplaatsen niet.
	8.24	We pakken de ontwikkeling van het Elemert-plangebied weer op	2024	Betreft Elemert (bus, auto, fiets) o.a. fietsenstalling en looproute naar

				parkeerplaats TXL Sporthal. Wordt meegenomen in ontwikkeling ijsbaanterrein
	8.25	We onderzoeken of er aanvullend op de Texelhopper een pendeldienst met hop-on-hop off-faciliteit mogelijk is voor toeristische routes	2024	Maakt onderdeel uit van gesprekken met provincie in het kader van de concessie 2028
	8.26	We verbeteren de toegang tot het openbaar vervoer, dus duidelijkheid over het gebruik van de OV-pas	2024	Afgerond, OV-pas kan gebruikt worden
	8.27	We zetten ons in voor terugkomst van de 'tussenbus' bij de halfuursdiensten van de veerboot	2024	Afgerond, tussenbus is terug
	8.28	Evaluatie van het fietspadenbeleid, gericht op capaciteit en veiligheid	2024	Nog niet gestart
	8.29	We zetten in op veilig nachtvervoer tussen de dorpen	2024	Pilot vindt plaats, evaluatie volgt
	8.30	We onderzoeken of er oriëntatiepunten (dynamische verlichting) bij kruisingen in het buitengebied kunnen komen, voor de veiligheid van fietsers op kruispunten	2025	
	8.31	We onderzoeken de mogelijkheden /onmogelijkheden voor reguleren van verhuur en/of gebruik van funvoertuigen. Met de mogelijkheid van een uitsterfregeling	2024	Niet gestart
	8.32	We onderzoeken de mogelijkheden voor het instellen van verplichte routes voor het vrachtverkeer, om de dorpen en smalle wegen te ontzien. We monitoren ook het effect hiervan	2024	Wordt meegenomen in mobiliteitsvisie 2025
	8.33	We bespoedigen de vervanging van de TESO-bruggen zoveel mogelijk. De vervanging van de aanlanding bij 't Horntje heeft de hoogste prioriteit	2023	Vervanging bruggen is door Rijkswaterstaat gepland in 2030. FTE is niet ingevuld

Programmabegroting 2025
papieren versie

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**
Bestuurlijke boodschap **4**
Leeswijzer programmabegroting 2025 ..... **6**
Kaders en uitgangspunten **7**
Hoofdstuk 1 - Kerngegevens **9**
A. Sociale structuur 10
B. Prognose 11
C. Fysieke structuur 12
D. Financiële structuur 13
E. Toerisme 14
Hoofdstuk 2 - Financieel perspectief 2025 - 2028 ..... **15**
Financieel perspectief 2025-2028 16
Toelichting tabel Financieel perspectief 17
Nieuwe ontwikkelingen niet meegenomen 19
Overzicht incidentele baten en lasten en stand algemene reserve 21
Hoofdstuk 3 - Samenvatting begroting **24**
Hoofdstuk 4A -> Programma's 0 - Voor en door bewoners **27**
0.1 Bestuur 28
0.2 Burgerzaken 29
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden 30
0.4 Overhead 31
0.63 Parkeerbelasting 34
0.8 Overige baten en lasten 35
Verbonden partijen in programma 0 36
0 Beleidsindicatoren 37
0 Begroting 38
Hoofdstuk 4A -> Programma's 1 - Veiligheid op orde **39**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer 40
1.2 Openbare orde en veiligheid 41
Verbonden partijen in programma 1 42
1 Beleidsindicatoren 43
1 Begroting 44
Hoofdstuk 4A -> Programma's 2 - Goede bereikbaarheid **45**
2.1 Verkeer en vervoer 46
2.2 Parkeren 52
2.4 Economische havens en waterwegen 53
2.5 Openbaar vervoer 54
Verbonden partijen in programma 2 55
2 Beleidsindicatoren 56
2 Begroting 57
Hoofdstuk 4A -> Programma's 3 - Mooi en gastvrij Texel / Texel werkt! **58**
3.1 Economische ontwikkeling 59
3.2 Fysieke bedrijfsstructuur 60
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen 62
3.4 Economische promotie 63
Verbonden partijen in programma 3 64
3 Beleidsindicatoren 65
3 Begroting 66
Hoofdstuk 4A -> Programma's 4 - Toekomst voor de jeugd **67**
4.1 Openbaar basisonderwijs 68
4.2 Onderwijshuisvesting 69
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken 70
Verbonden partijen in programma 4 71
4 Beleidsindicatoren 72
4 Begroting 73

Hoofdstuk 4A -> Programma's 5 - Samen beleven en bewegen 74
5.1 Sportbeleid en activering 75
5.2 Sportaccommodaties 76
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie 78
5.4 Musea 79
5.5 Cultureel erfgoed 80
5.6 Media 81
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie 82
Verbonden partijen in programma 5 85
5 Beleidsindicatoren 86
5 Begroting 87
Hoofdstuk 4A -> Programma's 6 - Zorg voor elkaar 88
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 89
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen 93
6.3 Inkomensregelingen 94
6.4 WSW en beschut werk 95
Leer-werkbedrijf De Bolder 96
6.5 Arbeidsparticipatie 99
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) 100
6.72a Jeugdhulp begeleiding 101
6.81a Beschermd wonen (WMO) 102
Verbonden partijen in programma 6 103
6 Beleidsindicatoren 104
6 Begroting 105
Hoofdstuk 4A -> Programma's 7 - Volksgezondheid, duurzaam en schoon 106
7.1 Volksgezondheid 107
7.2 Riolering 108
7.3 Afval 109
7.4 Milieubeheer 111
Verbonden partijen in programma 7 112
7 Beleidsindicatoren 113
7 Begroting 115
Hoofdstuk 4A -> Programma's 8 - Goed wonen 116
8.1 Ruimte en leefomgeving 117
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) 118
8.3 Wonen en bouwen 119
Verbonden partijen in programma 8 122
8 Beleidsindicatoren 123
8 Begroting 124
Hoofdstuk 4B - Financiële vertaling voorstellen 125
Hoofdstuk 5 - Investeringsplan 127
5A - Nieuwe investeringen 128
5B - Vervangingsinvesteringen 129
5C - Leer- werkbedrijf De Bolder investeringsplan 130
Hoofdstuk 6 - Verloop reserves en voorzieningen 131
Hoofdstuk 7 - Paragrafen 133
Paragraaf Verbonden partijen 134
Paragraaf Weerstandsvermogen 148
Paragraaf Onderhoud openbare ruimte en gebouwen 160
Paragraaf Bedrijfsvoering 162
Paragraaf Grondbeleid 168
Paragraaf Financiering 172
Paragraaf Lokale lasten 178
Overhead 188
Hoofdstuk 8 - Overheveling projectbudgetten 191
Hoofdstuk 9 - Subsidies 195
Indexering subsidies 196
Subsidieplafonds 197
Subsidiebudgetten op naam 198
Subsidiebeleidskaart 200
Hoofdstuk 10 - Overzicht algemene dekkingsmiddelen 201
Hoofdstuk 11 - Begrippenlijst Programmabegroting 202
Hoofdstuk 12 - Schema behandeling programma begroting 2025 204
Overzicht baten en lasten per taakveld Gemeente Texel 205

Bestuurlijke boodschap

Begroting Gemeente Texel 2025-2028

Inleiding
Voor u ligt de begroting van de gemeente Texel voor de jaren 2025-2028. Deze begroting vormt het beleidsmatige en financiële kader voor de komende jaren. Texel investeert om het eiland toekomstbestendig te maken en bouwt aan vertrouwen voor een sociaal en duurzaam Texel. De gemeente streeft hierbij naar een balans tussen het behouden en bestendigen van beleid waar nodig, en het tonen van lef en ambitie waar dat kan. Tegelijkertijd werken we toe naar een evenwichtig financieel beleid door uitgangspunten en afspraken aan te passen aan de veranderende omstandigheden in afgelopen en komende jaren.

Structureel evenwicht
Door afname van het gemeentefonds resteerde in de begroting van 2024-2027 vanaf 2026 een tekort. Aanpassingen van het gemeentefonds leiden ertoe dat we al vanaf 2025 over beduidend minder middelen beschikken dan voorheen. Het is noodzakelijk om in de komende jaren een behoedzaam financieel beleid te voeren en oog te houden voor de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid.

Zonder structurele ingrepen laat de meerjarenbegroting vanaf 2026 een negatief beeld zien van circa € 2,5 mln. Dit tekort ontstaat onder andere door de korting op de algemene uitkering en een groot aantal budgettaire knelpunten binnen het bestaande beleid, als gevolg van prijsstijgingen. Ook wijzigingen in de aard van de opdracht en een toename van de werkzaamheden dragen bij aan het tekort. Denk hierbij aan de extra lasten van jeugdhulpverlening en stijging van personeelskosten door CAO-aanpassingen. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren diverse knelpunten incidenteel opgenomen, die nu worden omgezet naar een structurele bestendiging.

Beperken kosten
In het afgelopen jaar zijn al stappen gezet om de kosten te beperken. Denk hierbij aan het niet volledig doorvoeren van de indexatie, het verlagen van diverse budgetten en het verhogen van belastingramingen aan de werkelijke opbrengsten. Verder zijn bij de behandeling van deze programmabegroting door het college voorstellen uit de begroting gehaald of aangepast in hoogte, dan wel omgezet naar incidentele basis. Zo wil het college de druk op de kosten in balans brengen met de aanpassing van de algemene uitkering en maken we eerst het werk af wat we van plan waren.

Tarief verhoging
Om een sluitende meerjarenbegroting te realiseren, met een structureel positief karakter, is het onvermijdelijk om de tarieven te verhogen. Het tarief van de Onroerende Zaak Belasting wordt trendmatig verhoogd. De afvalstoffenheffing is standaard gebaseerd op de werkelijke kosten, wat zou betekenen dat het veel meer zou moeten toenemen. Het voorstel is om het tarief nu 9,68% te laten stijgen en eerst goed onderzoek te doen of en hoe het toeristische afval kan worden gescheiden. De overige stijging wordt gedekt vanuit de algemene middelen. Het komende begrotingsjaar wordt gebruikt om te onderzoeken hoe het toeristisch afval effect heeft op de totale afvalstroom. Inwoners zelf hebben invloed door het afval zorgvuldig te scheiden, dit reduceert kostbare restafvalstromen en draagt bij aan de recycledoelstellingen van de gemeente. Het Texelvignet wordt verhoogt naar € 3,50 per uur, € 20,- per dag, € 30,- per week en € 40,- per jaar. Met het pakket van aanpassingen wordt er een balans gemaakt tussen inwoner en bezoeker, waarbij de bezoeker bijdraagt via het Texelvignet om gebruik te maken van alle faciliteiten die de gemeente heeft te bieden en stimuleren we het fietsgebruik als vervoersmiddel. We kunnen ons dan blijven focussen op belangrijke thema’s als duurzaamheid, toerisme, woningbouw en ondersteuning voor inwoners die dit hard nodig hebben. Evengoed blijft Texel één van de voordeligste gemeenten om te wonen en te leven.

Overhevelingen

De huidige begrotingssystematiek met een hoge mate van incidentele budgetten, soms opgenomen voor meerdere begrotingsjaren, zorgt dat budgetten veelal niet in het begrotingsjaar worden besteed. Ook dit jaar staan er 53 overhevelingen in het overzicht, waarvan 39 tijdens de laatste begrotingbehandeling of zelfs later zijn toegekend. Na toekenning kan de planfase pas echt gestart worden, waardoor de uitvoering niet in het begrotingsjaar kan worden gerealiseerd. Duurzaamheid staat ook met diverse budgetten bij de overhevelingen. Zoals in het *midterm-review* aangegeven hebben we daar helaas een pas op de plaats moeten maken. Er wordt nu middels een nieuw uitvoeringsplan een prioritering van maatregelen voorgesteld. Zoals in de begroting te lezen is wordt bijvoorbeeld gestart in 2025 met het Nationaal Isolatieprogramma. De overhevelingen zijn daarmee noodzakelijk om ruimte te bieden aan de uitvoering van het college-uitvoeringsprogramma. Verder zijn in deze begroting zijn het aantal nieuwe voorstellen gereduceerd om daarmee ruimte te bieden om de openstaande projecten goed af te ronden.

Algemene Reserve

De Algemene Reserve is door het in balans brengen van kosten en opbrengsten aangepast naar € 4,8 mln. In de komende periode is het gepast om zorgvuldig om te gaan met onttrekkingen.

Eenvoudiger en duidelijker

Naast besluitvorming over de inzet van de financiële middelen zetten we in deze begroting ook stappen om de financiële huishouding en de sturing hierop te verbeteren. Door de cijfers eenduidiger per programma in beeld te brengen, neemt de bruikbaarheid van de begroting toe. Als onderdeel van de bestuursopdracht P&C is deze programmabegroting op drie onderdelen vereenvoudigd en verduidelijkt:

1. de programmateksten zijn beter gestructureerd via de drie w-vragen (wat willen we bereiken? wat gaan we daarvoor doen? wat mag dat kosten?). Zo wordt de samenhang tussen de gemeentelijke doelen, activiteiten en budgetten duidelijker
2. de begroting is volledig digitaal opgebouwd en beschikbaar gesteld, met eenduidige programma's
3. de begroting van De Bolder is integraal opgenomen in de begroting van de gemeente

Deze veranderingen moeten bijdragen aan een betere informatievoorziening aan de raad en helpen om het inzicht in de begroting te vergroten. Het budgetrecht is immers een van de belangrijkste rechten van de raad. De bestuursopdracht wordt gebruikt om in komende jaar nog meer aanpassingen door te voeren in de Planning & Controle cyclus.

Solide begroting 2025

De begroting voor 2025 is solide en de uitdagingen voor de komende jaren zijn meegenomen. Ondanks een stabiele financiële huishouding is de begroting relatief klein en zijn we kwetsbaar in een krappe en dynamische arbeidsmarkt. Onze ambities blijven echter groot. Zoals vermeld in de *midterm-review* zijn de onderwerpen uit het college-uitvoeringsprogramma volop in uitvoering. In de komende periode gaan we hier mee door.

Leeswijzer programmabegroting 2025

Programma's
Per programma worden de volgende onderwerpen beschreven:

1. Visie: in de visie beschrijven we op hoofdlijnen de toekomstdroom van het programma en wat de bijdrage is aan Texel. Dit is gekoppeld aan het college-uitvoeringsprogramma (CUP). Daarnaast gaan we in de visie in op de ontwikkelingen en hoe we hierop anticiperen
2. De doelstellingen (volgens de taakvelden): wat willen wij bereiken? De doelstellingen staan duidelijk beschreven, zijn SMART geformuleerd en voldoen aan de bestuurlijke kaders; waar zetten we het komende jaar op in, anders dan wat we al doen
3. De maatregelen: waar hebben wij al op ingezet? Hierin staan de voorstellen uit vorige rapportages en raadsbesluiten, voorzien van een toelichting, de financiële gevolgen en een stand van zaken van de huidige situatie en de toekomst.
4. Nieuw beleid: als er nieuwe voorstellen zijn, komen die per voorstel onder de doelstellingen te staan. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen voorstellen die bij de perspectiefnota 2025 zijn ingediend en nieuwe voorstellen.
5. Wettelijke indicatoren: de indicatoren die horen bij het programma
6. Verbonden partijen: hierin worden de partijen opgenomen die een relatie hebben met dit programma
7. Wat mag het kosten? Hierin staat een overzicht van de baten en lasten voor de komende jaren

De paragrafen
Doel van de paragrafen is om onderwerpen, die versnipperd in de begroting staan, te bundelen in een kort overzicht. De paragrafen geven informatie over de financiële positie op de korte en langere termijn, en over aspecten van de bedrijfsvoering in het algemeen voor de gehele organisatie.

Paragraaf : verbonden partijen
Paragraaf : weerstandsvermogen
Paragraaf : onderhoud openbare ruimte en gebouwen
Paragraaf : bedrijfsvoering
Paragraaf : grondbeleid
Paragraaf : financiering
Paragraaf : lokale lasten
Paragraaf : overhead

Nieuwe ontwikkelingen
Niet alle toekomstige ontwikkelingen kunnen al financieel vertaald worden opgenomen in de programmabegroting. Deze komen tekstueel terug in het hoofdstuk Financieel perspectief.

Voorstellen
De perspectiefnota 2025 – 2028 is de basis voor de programmabegroting 2025. In de perspectiefnota staan een aantal nieuwe voorstellen. Die zijn toegevoegd aan de doelstellingen van de bijbehorende programma's, met een verwijzing naar de perspectiefnota. Daarnaast zijn er nieuwe voorstellen toegevoegd, waarbij duidelijk is aangegeven dat het om nieuwe voorstellen gaat.

Een overzicht van de visies en beleid op Texel is te vinden via https://www.texel.nl/bestuur-en-organisatie/visie-en-beleid/

Kaders en uitgangspunten

In de perspectiefnota zijn de kaders en uitgangspunten opgenomen, vooruitlopend op de programmabegroting 2025 – 2028.

In de programmabegroting hanteren we de volgende kaders en uitgangspunten:

- inhoudelijke kaders zijn de door de raad vastgestelde beleidskaders. Die zijn per programma opgenomen
- financiële kaders zijn de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording en daaruit volgend de financiële verordening van de gemeente Texel
- in het meerjarenperspectief is rekening gehouden met indexering van de tarieven en de cao-gevolgen voor gemeenten. De indexering is 2,3%, op basis van de prijs bruto binnenlands product (pbbp) meicirculaire 2024, jaarschijf 2025. Bij de perspectiefnota was de voorspelling 2,8%, dit komt door een verlaging van het pbbp. Voor de verwachte cao-stijging is uitgegaan van 6% inclusief sociale lasten
- de meicirculaire is opgenomen in de programmabegroting
- de gemeenschappelijke regelingen worden met 3,9% geïndexeerd
- financieel zijn de raadsbesluiten in de programmabegroting verwerkt tot en met september 2024
- lokale lasten, indexatie 2025:
  - bestaand beleid: de bestaande belastingen en leges zijn per soort vastgelegd in een belasting- of legesverordening
  - beleidsuitgangspunten: het algemene uitgangspunt is dat de tarieven van de leges en heffingen kostendekkend zijn en niet meer dan trendmatig worden verhoogd. Voor het begrotingsjaar 2025 wordt in overeenstemming met het bestaand beleid voorgesteld de lokale lasten te indexeren met 2,3 %, tenzij er eerdere besluitvorming is geweest. Voor het parkeerbeleid wordt een ander voorstel gedaan in de begroting.

Totaaloverzicht

Omschrijving en voorgestelde verhoging

a. Afvalstoffenheffing:	**indexatie 9,68%**
b. Forensenbelasting:	**2024 en 2025 gelijk tarief**
c. Havengelden:	**reguliere indexatie 2,3%**
d. Leges (incl. bouwvergunningen c.s.):	**reguliere indexatie 2,3%, met uitzondering van (maximale) rijkstarieven**
e. Lijkbezorgingrechten (incl. huuropbrengsten graven):	**reguliere indexatie 2,3% + kostendekkend**
f. Marktgelden:	**reguliere indexatie 2,3%**
g. OZB woningen:	**reguliere indexatie 2,3%**
h. OZB niet-woningen:	**reguliere indexatie 2,3%**
i. Parkeerbelastingen:	**uurtarief € 3,50 dagvignet €20,00 weekvignet €30,00 jaarvignet €40,00**
j. Precariobelasting:	**reguliere indexatie 2,3%**
k. Reclamebelasting:	**reguliere indexatie 2,3%**
l. Reinigingsrechten voor bedrijven:	**reguliere indexatie 2,3%**
m. Rioolheffing:	**kostendekkende tarieven**
n. Toeristenbelasting/watertoeristenbelasting:	**voor 2024 en 2025 gelijk tarief**

Uitkomsten programmarekening 2023 en tussenrapportage 2024

De programmabegroting is een cyclisch product, waarbij de andere Planning & Control (P&C) -producten effect hebben op elkaar. Het vertrekpunt is de perspectiefnota 2025 van dit voorjaar. Het effect van de daarna verschenen Jaarrekening 2023 en de Tussenrapportage 2024 op onze financiële positie treft u hieronder in het kort aan.

Programmarekening 2023

Financieel is het jaar positief afgesloten met een voordelig rekeningresultaat van € 5.200.000. Een deel van dit voordelig saldo is overgeheveld naar 2024 voor niet-uitgevoerde projecten (€ 933.106). Het restant (€ 4.266.431) is toegevoegd aan de algemene reserve.

Tussenrapportage 2024

In de tussenrapportage is een klein structureel voordeel in 2024 en vanaf 2025 een structureel nadeel van € 100.000. De wijzigingen zijn verwerkt in de programmabegroting 2025. Daarnaast was er een incidenteel nadeel van per saldo € 500.000.

Planning

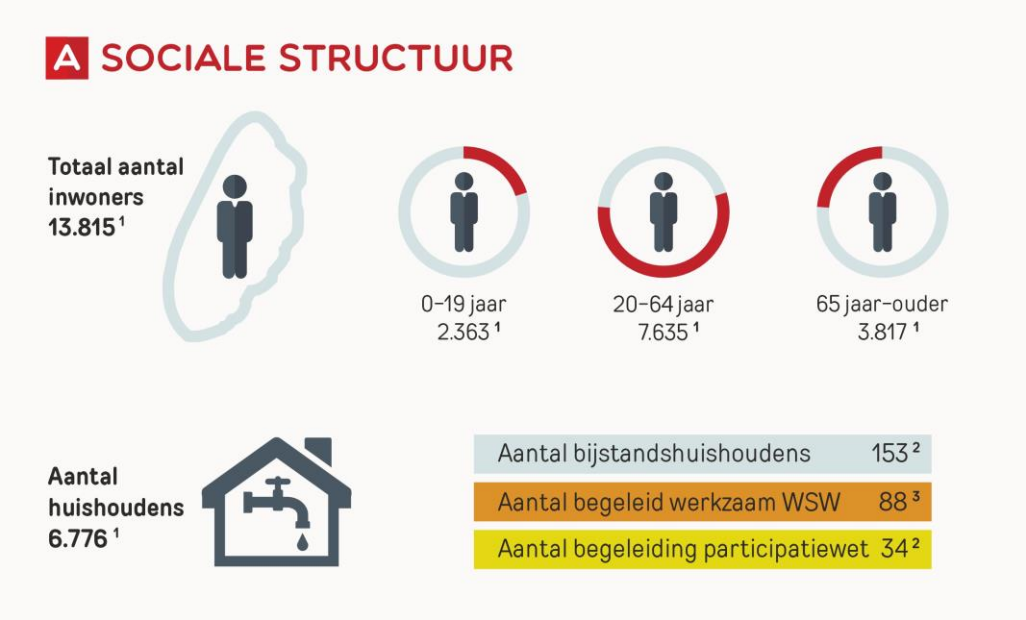
08-10-2024 verzenden programmabegroting naar raadsfracties	advies & ondersteuning
15-10-2024 vergadering auditcommissie	auditcommissie
23-10-2024 bespreking programmabegroting	raadscommissie
07-11-2024 vaststelling programmabegroting	raad

Hoofdstuk 1 - Kerngegevens

De kerngegevens zijn te vinden via: www.waarstaatjegemeente.nl en via www.texel.incijfers.nl.

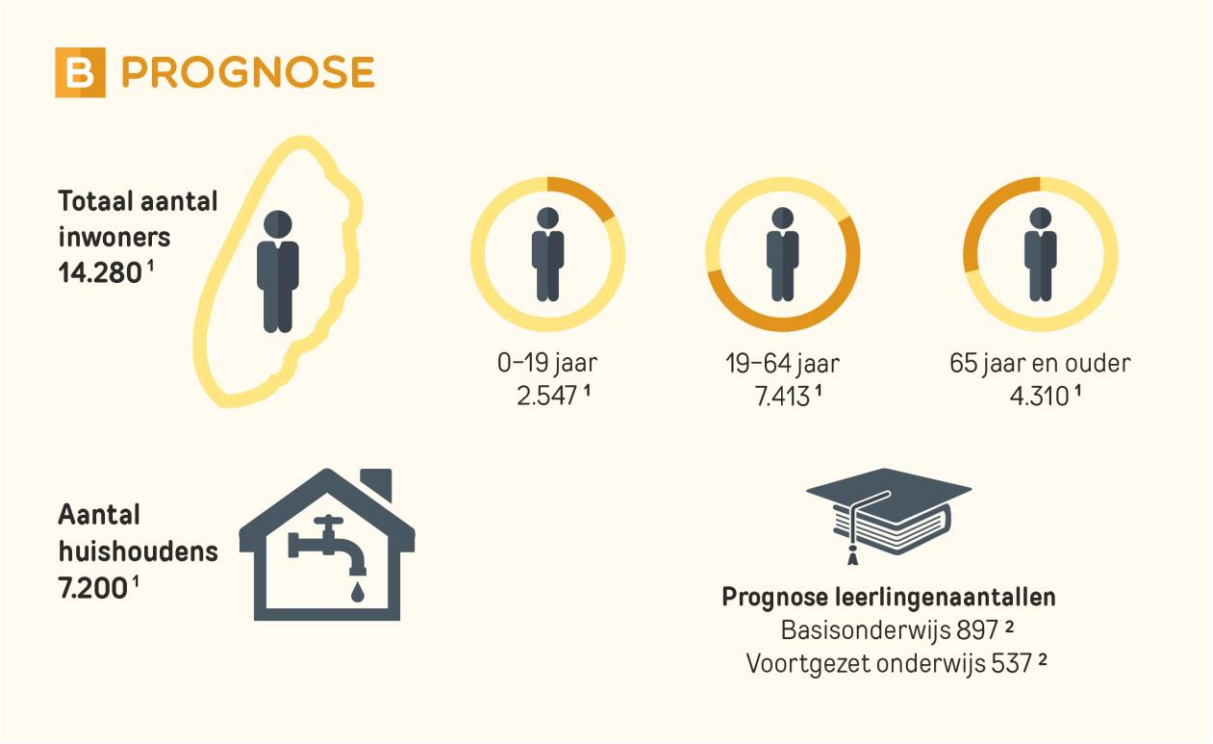
Visuele weergave van informatie: infographics geven beeld op hoofdlijnen
Op verzoek van de raad wordt de (financiële) informatie ook visueel weer gegeven. De volgende gegevens zullen door middel van een infographic opgenomen worden:
- een samenvattende overall infographic van de begroting op hoofdlijnen;
- een infographic met kerngegevens van de gemeente;
- per programma en per paragraaf een infographic van de belangrijkste punten.

A. Sociale structuur

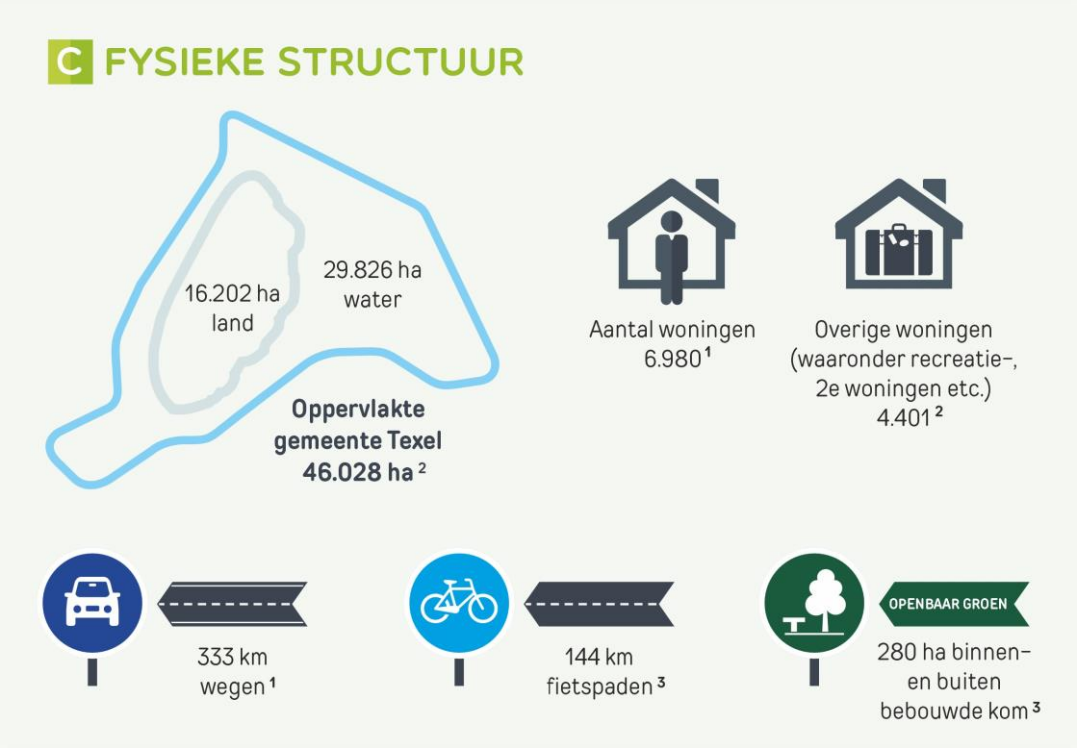
1. www.texel.incijfers.nl (08-2024) 2 Eigen gegevens (08-2024) 3 De Bolder cijfers jaarrekening (2023)

B. Prognose

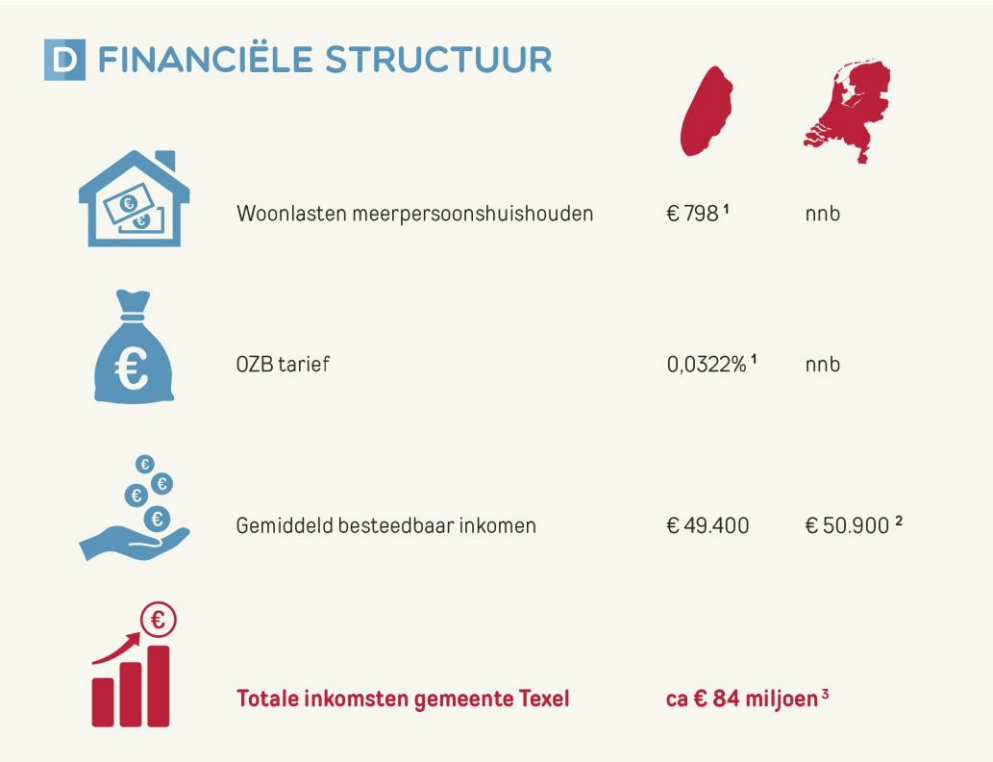
1. www.texel.incijfers.nl (2050) 2. Pronexus (2040)

C. Fysieke structuur

1. www.texel.incijfers.nl (2024) 2. Eigen gegevens (2024) 3 Gemeentewerken IBOR cijfers 2023 excl.water en sportvelden

D. Financiële structuur

1. www.waarstaatjegemeente.nl (2024) 2. www.texel.incijfers.nl (2024) 3. begroting (2025)

E. Toerisme

TOERISME

Toeristische bedden	44.047 [1]
Toeristische overnachtingen voor toeristenbelasting	4.306.000 [2]
TESO fiets en bromfiets overtochten	118.865 [3]
TESO overtochten auto's in PAE	1.800.000 [3]

1. Toeristisch Toekomst Plan 2021) 2. Eigen gegevens (2024) 3. Jaarrekening TESO (2023)

Hoofdstuk 2 - Financieel perspectief 2025 - 2028

Financieel perspectief 2025-2028

Onderstaand een overzicht van de structurele mutaties tot en met de besluitvorming van de raad oktober 2024, inclusief het meerjarige saldo van de diverse begrotingsjaren. De volledige samenvatting van de begroting 2025, inclusief onderstaande voorstellen, is opgenomen in hoofdstuk 3 van deze programmabegroting.

Financieel perspectief 2025-2028					
Nr.		**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
1	**Begrotingsoverschot 2024**	**2.017**	**2.185**	**91**	**434**
	Autonome ontwikkelingen				
2	Algemene uitkering	2.112	-1.921	416	365
3	Indexaties	-998	0	0	0
4	Personeel en bestuur	-1.190	0	0	0
	Reeds genomen raadsbesluiten				
5	Verwerking aangenomen raadsbesluiten na besluit programmabegroting 2024	-437	-573	17	0
6	Leer-werkbedrijf De Bolder, bijdrage structureel tekort	0	0	-90	-434
	Overige voorstellen				
7	Voordeel rente leningen	200	0	0	0
8	College 03/09/2024 Kapitaallasten Reconstructie parkeerterrein Paal 12 en 15	-186	0	0	0
	Voorstellen perspectiefnota 2025				
9	Niet-ingezette index 2024	630	0	0	0
10	Perspectiefnota 2025 voorstellen	-541	0	0	0
11	Perspectiefnota 2025 kapitaallasten investeringsplan 2025	-598	0	0	0
12	Voorstellen naar aanleiding van een terugkerend positief rekeningsaldo (zie toelichting voor details)	1.250	0	0	0
	Aanvullende voorstellen programmabegroting 2025				
13	Programmabegroting 2025 aanvullende voorstellen	-271	0	0	0
14	Programmabegroting 2025 aanvullende kapitaallasten investeringen	-147	0	0	0
15	Mutaties voorstellen perspectiefnota	100	0	0	0
16	Mutaties investeringsplan perspectiefnota	244	0	0	0
17	Stelpost onderzoek kostendekkendheid leges	0	400	0	0
18	Begrotingsoverschot 2025 eenmalig naar de algemene reserve	-2.185	0	0	0
	Totaal	**0**	**91**	**434**	**365**

Bedragen x €1.000

Ten opzichte van de perspectiefnota zijn de belangrijkste wijzigingen:

- de verwerking van de meicirculaire 2024
- verlaging indexatie diverse budgetten van 2,8% naar 2,3%
- verwerking genomen raadsbesluiten na de perspectiefnota, inclusief tussenrapportage 2024
- nieuwe voorstellen die opgenomen zijn in deze programmabegroting 2025

Toelichting tabel Financieel perspectief

1) De begroting 2024 sluit met een positief saldo van ruim € 2.000.000. Dit is het financiële vertrekpunt voor de begroting 2025.

2) De structurele mutatie van de algemene uitkering is voor het begrotingsjaar 2025 en verder gebaseerd op de meicirculaire 2024. De meerjarige positieve bijstelling ten opzichte van vorig jaar is onder andere het gevolg van een hogere compensatie prijsstijgingen in 2024, die structureel doortelt. Daarnaast wordt vanaf 2026 € 1 miljard structureel toegevoegd aan het gemeentefonds, ter compensatie van de nieuwe financieringsmethodiek. De opschalingskorting wordt definitief geschrapt.

3) De indexering voor 2025 bedraagt per saldo € 965.000. Het gaat om een indexatie van 3,9% (€ 119.000) voor 'bijdragen Gemeenschappelijke Regelingen', volgens de financiële uitgangspunten van de Gemeenschappelijke Regelingen. Voor de volgende posten is gerekend met een prijsindex van 2,3%, in overeenstemming met de meicirculaire 2024: overige budgetten (€ 854.000), subsidies (€ 77.000) , inkomsten leges/rechten (€ 39.000) en verhoging onroerendezaakbelasting (€ 46.000). In de perspectiefnota 2025 is nog rekening gehouden met een index van 2,8%. Dit percentage is inmiddels ingehaald door geactualiseerde cijfers in de meicirculaire 2024.

4) De autonome kostenstijgingen voor personeel bedragen € 1.258.000. Het gaat om de gevolgen van de cao van januari 2024 tot 1 maart 2025 (1,75% vanaf 1 januari en 1,25% vanaf 1 oktober 2024 extra). Daarnaast moet ermee rekening worden gehouden dat de lonen na 1 april 2025 met circa 6% stijgen. Bij de bepaling van dit percentage is gekeken naar de cao-onderhandelingen van het Rijk, waarin werd ingezet op 9%. Verder zijn extra middelen nodig voor periodieken en schaalverhogingen.

5) Het gaat om de volgende besluiten:

In 2025: **raad 19/04/2023: regionale samenwerking Sociaal Domein (N 50K); raad 19-12-2023: renovatie wielerbaan sportpark Den Burg-Zuid (N 28K); raad 19/12/2023 en 28/02/2024: toegang Kogerstrand I en II (per saldo N 12K); raad 28/02/2024: meerjarenontwikkelingsplan brandweer (N 99K); raad 17/04/2024: tijdelijke huisvesting Vliekotter (N 64K); raad 22/05/2024: Samenwerkingsverband De Waddeneilanden (N 62K); raad 22/05/2024: aanvullend voorstel schapenboetenbeleid motie 'Texels erfgoed op peil' (N 31K); raad 10/07/2024: tussenrapportage 2024 (N 91K).**

In 2026: extra scholingsgelden gemeenteraadsverkiezingen, eens per vier jaar (N 8K); **raad 13/07/2022: regionale samenwerkingsagenda Kop van Noord Holland (V 48K); raad 13/07/2022: evaluatie parkeren (extra BOA in combinatie met decentralisatie-uitkering meicirculaire 2022 (per saldo 0); raad 19/12/2023: Huis van Ontwikkeling (N 548K); raad 28/02/2024: meerjarenontwikkelingsplan brandweer (extra N 49K); raad 17/04/2024: tijdelijke huisvesting Vliekotter (extra N 2K); raad 17/04/2024: cofinanciering Wandelnetwerk (N 14K).**

In 2027: **raad 28/02/2024: meerjarenontwikkelingsplan brandweer (extra N 49 K); raad 17/04/2024: tijdelijke huisvesting Vliekotter (V 66K).**

6) Vanaf het begrotingsjaar 2027 is een bijdrage van de gemeente voor het Leer-werkbedrijf De Bolder van € 90.000 nodig om het exploitatietekort op te vanen en vanaf 2028 is dat € 524.000 waardoor rekening is gehouden met nog eens extra bijdrage van € 434.000 structureel vanaf 2028.

7) De recent afgesloten leningen zijn afgesloten tegen een lagere rente dan waarop was begroot. Daarnaast zien we ook dat investeringen later worden uitgevoerd. Dit zorgt voor een rentevoordeel van €200.000 structureel.

8) Het college heeft besloten om aan de raad voor te stellen een krediet van € 3.100.000 beschikbaar te stellen. De kapitaallasten bedragen € 186.000 per jaar op basis van een afschrijvingstermijn van 40 jaar en 3,5% rente.

9) Voor indexatie van de (overige) budgetten heeft de raad voor de begroting 2024 € 1.021.000 structureel beschikbaar gesteld. Dit bedrag was gebaseerd op een index van 3%. Net als voorgaande jaren zijn niet standaard alle budgetten met dit percentage geïndexeerd, maar is gekeken naar wat echt nodig is. Er is getoetst op vastgelegde afspraken met externen en wettelijk verplichte indexaties. Hieruit is gebleken dat € 630.000 structureel terug kan naar de algemene middelen.

10) De toelichting en specificatie is terug te vinden in het hoofdstuk overzicht financiële vertaling voorstellen, dat is opgenomen in deze programmabegroting.

11) De toelichting en specificatie is opgenomen in het hoofdstuk investeringsplan, dat is opgenomen in deze programmabegroting.

12) Naar aanleiding van een jaarlijks terugkerend rekeningresultaat wordt voorgesteld om de onderstaande baten en lasten structureel aan te passen, met een voordelig saldo van € 1.250.000:

- de post toeristenbelasting kan worden verhoogd met € 250.000
- de post OZB kan worden verhoogd met € 100.000 door onder andere nieuwbouw en omzetting niet-woningen naar woningen
- het is verantwoord om de post parkeeropbrengsten met € 50.000 te verhogen
- de stelpost afschrijvingen kan met € 250.000 worden verhoogd naar € 500.000. Dit is verantwoord omdat structureel investeringen later worden uitgevoerd dan gepland, waardoor jaarlijks gereserveerd budget voor afschrijvingslasten incidenteel vrijvalt, terwijl dat feitelijk als structureel gezien kan worden
- het budget voor kosten Wmo kan met € 100.000 worden verlaagd, omdat hiervoor jaarlijks teveel budget is begroot

Daarnaast is in het gepresenteerde meerjarenperspectief (nog) rekening rekening gehouden met een indexatie voor alle (overige) budgetten van 2,3%. In de praktijk blijkt dit structureel niet volledig nodig te zijn. Het is verantwoord om dit gereserveerde bedrag te verminderen, waardoor een besparing van € 500.000 ingeboekt kan worden.

13) De toelichting en specificatie is terug te vinden in het hoofdstuk 4B overzicht voorstellen, dat is opgenomen in deze programmabegroting.

14) De toelichting en specificatie is terug te vinden in het hoofdstuk 5 investeringsplan, dat is opgenomen in deze programmabegroting.

15) Het gaat om een mutatie op een voorstel uit de perspectiefnota 2025 en betreft 'Texel innovatief eiland'. Dit voorstel wordt voor € 100.000 incidenteel opgenomen waardoor er een structureel voordeel van € 100.000 ontstaat.

16) Het gaat om een mutatie op het investeringsplan van de perspectiefnota 2025. De investeringsvoorstellen rehabilitatie Ploeglanderweg en aanleg openbare verlichtingsnetten Wilhelminalaan (grondkabels en OV kasten) worden uitgesteld. Het voordeel aan kapitaallasten is € 244.000.

17) Voor de berekening van de kostendekkendheid van de leges is dit jaar een extern bureau ingeschakeld. Dit bureau heeft op basis van de aangeleverde gegevens de kostendekkendheid berekend. De verwachting is dat er meer opbrengsten gegenereerd kan worden. Vanaf 2026 is daarom rekening gehouden met een meeropbrengst van € 400.000.

18) Het begrotingsoverschot van 2025 wordt eenmalig in de algemene reserve gestort.

Nieuwe ontwikkelingen niet meegenomen

Informatiebeveiliging
De overheid vereist dat gemeenten een effectieve tool voor informatiebeveiliging gebruiken. Het eerder geselecteerde hulpprogramma van de VNG voldeed niet aan de gestelde eisen, waardoor extra investeringen nodig zijn. Daarnaast gebruikt de gemeente Texel op dit moment een basisbeveiligingspakket van Microsoft, maar door toenemende online-dreigingen is de overstap naar een uitgebreider pakket met onder andere een betere bescherming tegen cyberaanvallen en datalekken noodzakelijk.

Cofinanciering Regio Deal
Op 15 februari 2024 is aan Noord-Holland-Noord een Regio Deal toegekend van € 32.500.000. De aankomende periode wordt deze uitgevoerd langs de drie programmalijnen beter leren, beter werken en beter leven in Noord-Holland-Noord. De inzet is het versterken van brede welvaart in de regio. Het is een samenwerking van overheid, bedrijfsleven en onderwijs, gebaseerd op cofinanciering van 50 procent vanuit de betrokken partijen. Het totale budget komt hiermee op € 65.000.000. De Regio Deal heeft een looptijd van vier jaar.
De Regio Deal voor Noord-Holland-Noord is uitgewerkt in een convenant tussen Rijk en regio. Dit convenant is ondertekend en daarmee is de Regio Deal in werking getreden. Het convenant wordt vertaald naar een samenwerkingsovereenkomst tussen de drie o's: overheid, onderwijs en ondernemers. Voor nu zijn er geen financiële gevolgen, omdat nog niet duidelijk is welke projecten Texel zal indienen. Daarbij kan ook cofinanciering worden geleverd op basis van ambtelijke capaciteit.

Algemene uitkering
In 2023 is het verdeelmodel aangepast als gevolg van de herijking van het gemeentefonds. Het Rijk onderzoekt de mogelijkheden om dit model nog beter te laten aansluiten bij wat gemeenten (echt) nodig hebben. Dit behelst onder andere een verdiepingsslag naar zogenoemde o*verige eigen middelen* van gemeenten, waaronder de toeristenbelasting. Dit kan voor Texel een nadelig effect hebben op de omvang van de toekomstige algemene uitkering. De uitkomsten van het rijksonderzoek worden niet voor eind 2024 verwacht.

Leer-werkbedrijf De Bolder
Vorig jaar is een toekomstscenario voor Leer-werkbedrijf De Bolder uitgewerkt en akkoord bevonden door de gemeenteraad. Hierin zijn de herinvesteringen in de gekozen productielijnen uitgewerkt en opgenomen in de kapitaallasten van De Bolder. Tevens is dit jaar het Huis van Ontwikkeling van start gegaan, dat de trajectbegeleiding van het leer-werkbedrijf overneemt. Een aantal financiële, administratieve en begeleidende taken en verantwoordelijkheden van De Bolder zijn overdragen aan het Huis van Ontwikkeling.
Rekening houdend met het Huis van Ontwikkeling is een aangepaste meerjarenbegroting voor Leer-werkbedrijf De Bolder opgesteld, waarin de tekorten naar verwachting oplopen van circa € 90.000 in 2027 naar € 524.000 (op basis van programmabegroting 2024) in 2028.
De Bolder is hierin niet uniek; bijna alle sociaal ontwikkelbedrijven hebben te maken met tekorten en vragen hiervoor aandacht via brancheorganisatie Cedris. Dit heeft ertoe geleid dat er vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, gemeenten en de branchevereniging een visie 'Toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijven' komt.

Basisscholen in stand houden in de buitendorpen
In het vervolg op de realisatie van De Skool worden de gebouwen van de basisscholen in de buitendorpen verduurzaamd en gemoderniseerd. Dit traject is gestart. De gemeenteraad heeft kennisgenomen van het document 'Plan scholen buitendorpen Texel' van ICS Adviseurs. Hierin staan uitgangspunten en kaders op basis waarvan definitieve plannen voor de afzonderlijke scholen worden ontwikkeld. Deze kwaliteitsslag voor de schoolgebouwen komt voort uit de visie ‘Passend thuisnabij onderwijs op Texel: toekomstbestendige voorzieningenstructuur voor het primair en voortgezet onderwijs’. De financiële consequenties zijn nog niet bekend en daarom ook nog niet meegenomen in de programmabegroting 2025-2028.

Duurzaam Texel

Vanuit het Rijk en de provincie komen voor gemeenten steeds meer hulpstructuren en financiën beschikbaar om de verduurzaming van de bebouwde omgeving, de energievoorziening en de mobiliteit vorm te geven. Parallel aan deze ontwikkeling had de gemeente moeite om het team op volle sterkte te houden, noodzakelijk om de gedelegeerde klimaattaken uit te kunnen voeren. Inmiddels is het team versterkt en richt het zich nu op een aantal specifieke onderwerpen.
De isolatieopgave krijgt prioriteit, omdat de gemeente hiervoor middelen van het Rijk heeft ontvangen die binnen twee jaar moeten worden besteed. Daarnaast wordt het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie ingevuld. Voor energie wordt nieuw beleid ontwikkeld, gebaseerd op de uitkomsten van het inwonersberaad. De gemeente streeft naar samenwerking met de provincie en lokale organisaties voor de realisatie van Duurzaam Texel. Ook willen we meer samenwerken met de Kop-regio om het werk efficiënter uit te voeren.
De planning op hoofdlijnen:
1. versterken van de genoemde samenwerkingen: per direct
2. opstellen Jaarplan 2025 duurzaamheid, vaststellen in college en informeren raad: eind 2024
3. start uitvoering isolatieopgave: half 2025, looptijd tot 2030
4. beleidsrichting Regionale Energiestrategie (RES) verwoorden: medio 2026
5. vaststellen herziene transitie visie warmte: begin 2026

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) die op 1 januari 2024 in werking zijn getreden, hebben gevolgen voor de lasten en baten van de leges. Voor bouwactiviteiten wijzigt er veel door minder vergunningplichten en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, die tegelijkertijd van kracht werd. Er is een knip gemaakt tussen een bouwtechnisch deel en een ruimtelijk deel. Voor beide kan een omgevingsvergunning nodig zijn, maar veel bouwwerken zijn vergunningsvrij. De bouwtechnische toets en het toezicht voor de gevolgklasse 1 (alleen nieuwbouw) worden niet meer uitgevoerd door de gemeente, dus zijn de legeskosten lager. Gevolgklasse 1 omvat simpele constructies, waarbij de gevolgen beperkt zijn als er iets gebeurt, zoals bij woningen en eenvoudige bedrijfsgebouwen. Deze werkzaamheden verschuiven naar een private marktpartij, de kwaliteitsborger. Hieruit kunnen nog wel handhavingstaken volgen, omdat de gemeente eindverantwoordelijk blijft. Waarschijnlijk zal de Wkb per 1 juli 2025 ook gaan gelden voor verbouwingen in de gevolgklasse 1. Op Texel vallen de meeste bouwactiviteiten in deze klasse.
De Omgevingswet stelt de gemeente voor financiële keuzes. Zoals het wel of niet heffen van leges voor een vooroverleg bij een aanvraag Omgevingswet, de keuze om de tariefstelling van de ruimtelijke toets te koppelen aan de bouwsom, zoals dat in de huidige situatie gebeurt, of hiervoor een andere heffingsmaatstaf te hanteren. Nieuw is dat gemeenten leges kunnen gaan heffen voor milieubelastende activiteiten, zoals bodemsaneringen, maar hier is nog geen besluit over genomen. Alleen bij vergunningplichten is legesheffing mogelijk. De VNG heeft een model-legesverordening opgesteld, maar dit is een uitgebreid cafetariamodel waarin we nog veel keuzes moeten maken. De legesverordening voor 2024 is vastgesteld met de beschikbare kennis van toen. In de eerste maanden van 2024 zijn nog veel aanvragen uit 2023 afgehandeld, waarop de legesverordening uit 2023 van toepassing was. Een duidelijk beeld over het aantal aanvragen dat is ingediend onder de Omgevingswet ontbreekt op dit moment nog. Daarnaast zijn de processen nog niet helemaal ingericht en moeten de medewerkers leren omgaan met de nieuwe wetgeving. Dit bemoeilijkt het vaststellen van kengetallen voor het behandelen van de aanvragen en daarmee ook de hieraan gekoppelde leges. Uit de eerste bevindingen blijkt al wel dat een aantal onderdelen uit de legesverordening moeten worden herzien. Voor 2025 wordt met de informatie die tot op heden bekend is een legesverordening opgesteld, die aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden in december 2024. De verwachting is dat we ook 2025 nog nodig hebben voor een goed beeld van de aantallen en soorten aanvragen, met de daaraan gekoppelde tijdsbesteding.

Parapluplan verblijfsrecreatie

Met uitvoering van de motie ‘Maximaal 20% verstenen per kampeerterrein’, dat in het kader van het parapluplan verblijfsrecreatie tijdens de raadscommissie van 10 juli 2024 is aangenomen, bestaat een aanzienlijk risico op planschade (tegenwoordig nadeelcompensatie geheten). Dit risico heeft betrekking op noodzakelijke extra juridische ondersteuning en op mogelijke toekenning van nadeelcompensatie. Het is de bedoeling om in de raadsvergadering van december 2024 het parapluplan vast te stellen. De omvang van het risico is afhankelijk van het aantal indieners en het wel of niet toekennen van de claim.

Overzicht incidentele baten en lasten en stand algemene reserve

Voorwoord

Onderaan het meerjarig overzicht van de incidentele lasten en baten. Het beleid is dat bij incidentele uitgaven die over meerdere jaren lopen, op het moment van besluitvorming, rekening wordt gehouden met de financiële consequenties over de hele looptijd.

Incidentele lasten en baten

bedragen in €

	Besluitvorming	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
1	Raad 10/11/2021	Meer handjes aan het kraambed van woningen	70.000	0	0	0
2	Raad 09/11/2022	Incidentele voorstellen programmabegroting 2023	650.000	550.000	0	0
3	Raad 20/09/2023	Kaders subsidie BCF Stichting Texels Museum	90.000	0	0	0
4	Raad 20/09/2023	Incidentele voorstellen programmabegroting 2024	247.599	184.396	0	0
4	Raad 19/12/2023	Huis van Ontwikkeling 2025	627.666	0	0	0
5	Raad 17/04/2024	Wandelnetwerk Texel	138.509	0	0	0
6	Raad 17/04/2024	Opvang ontheemden Oekraïne januari-maart 2025	1.250.000	0	0	
7	Raad 22/05/2024	Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein 2025	195.800	136.050	85.490	0
8	Raad 19/06/2024	Perspectiefnota 2025 (incidentele voorstellen)	4.106.329	320.000	0	0
9	Raad 06/11/2024	Programmabegroting 2025 (aanvullende incidentele voorstellen)	1.642.800	196.800	145.000	0
10	Raad 06/11/2024	Mutaties voorstellen perspectiefnota 2025	75.000	0	0	
		Totaal incidentele lasten	**9.093.703**	**1.387.246**	**230.490**	**0**
		Brede SPUK-uitkering sport, bewegen en cultuur, gezondheid	232.599	184.396	0	0
	Raad 17/04/2024	Rijksuitkering opvang ontheemden Oekraïne januari-maart 2025	1.250.000	0	0	0
	Voorstel 15 PN	Bijdrage reserve schapenboeten	136.244	0	0	0
	Diverse	Bijdrage algemene reserve	7.474.860	1.202.850	230.490	0
		Totaal incidentele baten	**9.093.703**	**1.387.246**	**230.490**	**0**
		Saldo voordeel (-) resp.nadeel (+)	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting

1) De raad heeft in haar begrotingsvergadering van 2022 naar aanleiding van een amendement voor de jaren 2022 t/m 2025 € 70.000 beschikbaar gesteld voor tijdelijke formatie-uitbreiding voor wonen. Het extra budget houdt verband met een groot gebrek aan betaalbare woningen.

2) Met de programmabegroting 2023 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld die betrekking hebben op meerdere jaren:

bedragen in €

	2025	2026
Digitoegankelijkheid op bestaande subsidies toepassen	18.000	0
Archief tijdsblok 2000 t/m 2012 bewerken en overbrengen	50.000	50.000
Interne controle versterken (concerncontroller)	50.000	0
Interne controle versterken sociaal domein Dekking uitvoeringskosten sociaal domein	67.000 -35.000	0
Oprichten van een vierjarig subsidiefonds voor duurzame investeringen in woningen	500.000	500.000
Totaal	**650.000**	**550.000**

3) De raad heeft op 20 september 2023 voor de jaren 2024 en 2025 € 90.000 beschikbaar gesteld voor het nieuwe contract met Stichting Texels Museum voor de uitvoering van diverse prestatiedoelstellingen.

4) Met de programmabegroting 2024 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld die betrekking hebben op meerdere jaren:

bedragen in €

	2025	2026
Subsidie Stichting Texel Cultuur Eiland	15.000	0
Financiële middelen Brede SPUK, sport, bewegen, cultuur en gezondheidsverordening en sociale basis	232.599	184.396
Totaal	**247.599**	**184.396**

5. De gemeenteraad heeft € 138.509 beschikbaar gesteld voor de realisatie van een provinciaal wandelnetwerk volgens de inrichtingsprincipes van Wandelnetwerk Noord-Holland. Het gaat hier om een cofinanciering met provincie, VVV Texel en Stichting Toeristisch Investeringsfonds Texel (STIFT).

6. De raad heeft op 17 april 2024 voor de kosten van de opvang ontheemden uit Oekraïne over de periode maart 2024 tot maart 2025 € 5.000.000 beschikbaar gesteld. Voor de periode januari t/m maart 2025 is dat € 1.250.000. De kosten voor deze opvang worden volledig gefinancierd door het rijk.

7. De gemeenteraad heeft in totaal € 505.755 beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma Sociaal Domein 2024-2025. In 2024 wordt hiervoor € 88.415 ingezet. De nieuwe programma's betreffen, behalve een koersverandering, een verdiepende uitwerking van de al ingezette strategie.

8. De specificatie van deze voorstellen is opgenomen in hoofdstuk 4B - voorstellen perspectiefnota 2025-2028 van deze programmabegroting.

9. De specificatie van deze voorstellen is opgenomen in hoofdstuk 4B - nieuwe voorstellen 2025-2028 van deze programmabegroting.

10. De specificatie van deze voorstellen is opgenomen in hoofdstuk 4B - mutaties voorstellen perspectiefnota 2025.

Stand en mutaties algemene reserve

bedragen in €

Stand algemene reserve per tussenrapportage 2024	**3.611.718**
Raad 19/06/2024 Texelpas (aanvullend besluit met de perspectiefnota 2025-nog niet bekend op moment van tussenrapportage 2024)	-100.000
Raad 10/06/2024 Kwartiermaker haven Oudeschild	-40.000
Raad 16/10/2024 Vrijval onderhoudsvoorziening voormalige Drijverschool Den Hoorn	251.253
Raad 06/11/2024 Algemene uitkering incidenteel voordeel meicirculaire 2024	959.272
Raad 06/11/2024 Aanvullende voorstellen programmabegroting 2025	-1.984.600
Raad 06/11/2024 Mutaties voorstellen perspectiefnota 2025	-75.000
Raad 06/11/2024 Rapportage grondexploitaties en grote projecten	-38.446
Raad 06/11/2024 Overschot begroting 2025 (eenmalig naar algemene reserve)	2.185.000
Stand algemene reserve per programmabegroting 2025	**4.769.197**

Dit is ruim € 2.750.000 boven de ondergrens van € 2.000.000

Hoofdstuk 3 - Samenvatting begroting

Samenvatting begroting

Recapitulatie

Bedragen x €1.000

Programma	L/B	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0 Voor en door bewoners	Lasten	19.261	30.376	20.323	25.357	19.337	19.010	19.010
	Baten	48.241	61.413	49.345	58.067	48.755	48.077	48.225
	Saldo	**28.980**	**31.037**	**29.022**	**32.710**	**29.418**	**29.067**	**29.215**
1 Veiligheid op orde	Lasten	2.650	2.950	2.936	3.003	3.052	3.101	3.101
	Baten	130	118	123	125	125	125	125
	Saldo	**-2.520**	**-2.832**	**-2.813**	**-2.878**	**-2.927**	**-2.976**	**-2.976**
2 Goede bereikbaarheid	Lasten	6.864	7.998	10.662	9.301	8.744	8.744	8.744
	Baten	640	980	1.033	1.037	1.037	1.037	1.037
	Saldo	**-6.224**	**-7.018**	**-9.629**	**-8.264**	**-7.707**	**-7.707**	**-7.707**
3 Mooi en gastvrij Texel/Texel werkt!	Lasten	1.164	1.357	1.415	1.587	1.364	1.399	1.254
	Baten	9.917	9.877	10.117	10.368	10.368	10.368	10.368
	Saldo	**8.753**	**8.520**	**8.702**	**8.781**	**9.004**	**8.969**	**9.114**
4 Toekomst voor de jeugd	Lasten	2.800	2.180	2.144	2.181	2.183	2.050	2.116
	Baten	1.016	269	49	38	38	38	38
	Saldo	**-1.784**	**-1.911**	**-2.095**	**-2.143**	**-2.145**	**-2.012**	**-2.078**
5 Samen beleven en bewegen	Lasten	6.404	7.202	7.886	9.435	8.673	8.597	8.597
	Baten	1.307	1.005	874	924	873	798	798
	Saldo	**-5.097**	**-6.197**	**-7.012**	**-8.511**	**-7.800**	**-7.799**	**-7.799**
6 Zorg voor elkaar	Lasten	20.064	17.492	15.137	17.716	17.458	17.405	17.701
	Baten	6.234	2.507	2.111	2.588	2.568	2.529	2.529
	Saldo	**-13.830**	**-14.985**	**-13.026**	**-15.128**	**-14.890**	**-14.876**	**-15.172**
7 Volksgezondheid, duurzaam en schoon	Lasten	8.368	6.609	7.728	8.369	8.191	7.621	7.621
	Baten	6.608	6.605	6.397	7.149	7.281	7.211	7.211
	Saldo	**-1.760**	**-4**	**-1.331**	**-1.220**	**-910**	**-410**	**-410**
8 Goed wonen	Lasten	5.742	4.592	2.974	5.169	3.774	3.644	3.644
	Baten	2.536	3.182	1.156	1.822	1.822	1.822	1.822
	Saldo	**-3.206**	**-1.410**	**-1.818**	**-3.347**	**-1.952**	**-1.822**	**-1.822**

Resultaat na bestemming (excl. De Bolder)		**3.312**	**5.200**		**0**	**91**	**434**	**365**

	L/B	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Gemeente Texel	Lasten	73.317	80.756	71.205	82.118	72.776	71.571	71.788
	Baten	76.629	85.956	71.205	82.118	72.867	72.005	72.153
	Saldo	**3.312**	**5.200**	**0**	**0**	**91**	**434**	**365**
Leer-Werkbedrijf De Bolder (prog. 6)	Lasten	4.534	4.629	4.876	4.982	4.838	4.767	4.738
	Baten	4.534	4.707	4.876	4.982	4.838	4.767	4.738
	Saldo	**0**	**78**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Eliminatie participatiebudget	Lasten	-2.835	-3.010	-2.882	-2.878	-2.706	-2.643	-2.580
	Baten	-2.835	-3.010	-2.882	-2.878	-2.706	-2.643	-2.580
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal	Lasten	75.016	82.375	73.199	84.222	74.908	73.695	73.946
	Baten	78.328	87.653	73.199	84.222	74.999	74.129	74.311
	Saldo	**3.312**	**5.278**	**0**	**0**	**91**	**434**	**365**

Materieel sluitende begroting 2025-2028

Materieel sluitende begroting 2025-2028

Onderstaande tabel laat zien dat de gemeente Texel een materieel sluitende meerjarige begroting (ABC) heeft. Dat wil zeggen dat alle structurele lasten (meer dan) volledig gedekt zijn door structurele baten.

De incidentele toevoeging aan reserves van € 2.185.000 in 2025 betreft het begrotingsoverschot 2025 dat eenmalig naar de algemene reserve is gestort, zie hoofdstuk 2 financieel perspectief 2025-2028. De overige specificaties en toelichtingen van de incidentele baten en lasten (B) en incidentele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves is terug te vinden in het hoofdstuk 2 financieel perspectief, overzicht incidentele baten en lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totale lasten	82.038	74.908	73.696	73.947
Totale baten	84.223	74.999	74.130	74.312
Begrotingsoverschot (A)	**2.185**	**91**	**434**	**365**
Incidentele baten	1.483	184	230	0
Incidentele lasten	9.093	1.387	0	0
Saldo incidentele baten/lasten (B)	**-7.610**	**-1.203**	**-230**	**0**
Incidentele onttrekkingen uit reserves	7.610	1.203	230	0
Incidentele toevoeging aan reserves	4.510	0	0	0
Saldo toevoegingen/onttrekkingen reserves (C)	**-3.100**	**-1.203**	**-230**	**0**
Structureel en reëel in evenwicht (A+B+C)	**JA 2.185**	**Ja 91**	**Ja 434**	**Ja 365**

Mutaties reserves gemeente Texel

Mutaties reserves gemeente Texel

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028	
Lasten	**Inc.**	**Str.**	**Inc.**	**Str.**	**Inc.**	**Str.**	**Inc.**	**Str.**
Programma voor en door bewoners:								
1) Algemene reserve	2.185	0	0	0	0	0	0	0
2)Bestemmingsreserve haven	0	1.119	0	1.119	0	1.119	0	1.119
3) Regiodeal de Waddeneilanden	2.325	0	0	0	0	0	0	0
Totale lasten	4.510	1.119	0	1.119	0	1.119	0	1.119
Baten	**Inc.**	**Str.**	**Inc.**	**Str.**	**Inc.**	**Str.**	**Inc.**	**Str.**
Programma voor en door bewoners:								
1) Algemene reserve	7.474	0	1.203	0	230	0	0	0
2) Bestemmingsreserve haven	0	401	0	401	0	401	0	401
4) Gemeentelijke schapenboeten	136	0	0	0	0	0	0	0
5) Flexwoningen Mars Noord	0	554	0	554	0	554	0	554
	7.610	955	1.203	955	230	955	0	955
Saldo Mutaties	-3100	**164**	-1203	**164**	-230	**164**	**0**	**164**

1) Het begrotingsoverschot 2025 van € 2.185.000 is incidenteel in de algemene reserve gestort. Voor de onttrekking uit de algemene reserve van € 7.474 .000 wordt u verwezen naar hoofdstuk 2, overzicht incidentele baten en lasten.

2) De structurele storting in de bestemmingsreserve haven heeft betrekking op exploitatie en beheer van de haven in Oudeschild (€ 900.000.) Daarnaast wordt in dezelfde reserve een jaarlijkse storting gedaan (€ 219.000) die bestemd is voor personeel, frictie en onderhoud. De onttrekking uit de bestemmingsreserve haven heeft betrekking op de dekking van - kapitaallasten nieuwe investering haven 2024
(€ 198.000) en salariskosten personeel haven en inhuur personeel (€ 98.646).

3) Zie hiervoor voorstel 1 van de perspectiefnota 2025.

4) Zie hiervoor voorstel 15 van de perspectiefnota 2025.

5) Dit betreft de dekking van het exploitatietekort flexwoningen Mars Noord conform raadsbesluit van 17 april 2024. Hiervoor is voor de komende 15 jaar € 3.700.000 gereserveerd. Het tekort is jaarlijks aflopend.

Hoofdstuk 4A -> Programma's 0 - Voor en door bewoners

Visie

De menselijke maat is bij onze dienstverlening richting inwoners, ondernemers en bezoekers het uitgangspunt. Dat betekent dat onze communicatie begrijpelijk is en dat we iedereen serieus behandelen.

We zijn toegankelijk door een goede bereikbaarheid op verschillende manieren: via een persoonlijke afspraak, digitaal en via telefonisch contact. En voor mensen die zo bij ons binnenlopen, proberen we ook tijd vrij te maken. Ons doel is dat iedereen moeiteloos met ons kan schakelen: digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is. Het veilig kunnen werken van onze medewerkers blijft een belangrijk thema.

Onze focus ligt op het bieden van persoonlijke ondersteuning aan bewoners die dat wensen of nodig hebben. We werken zoveel mogelijk op afspraak. Zo creëren we tijd om persoonlijke aandacht te kunnen bieden. We hebben aandacht voor mensen die laaggeletterd en/of digitaal minder vaardig zijn. Door meer digitalisering, standaardisering en automatisering is er meer tijd en ruimte voor persoonlijke aandacht en de menselijke maat.

Wij geloven in de kracht van de Texelse gemeenschap en omarmen deze, terwijl we ondersteuning bieden waar dat nodig is. Via de Texelse aanpak voor burgerparticipatie faciliteren wij actieve deelname aan het lokale beleid en dichten we de kloof tussen inwoner en overheid. Transparantie staat bij ons hoog in het vaandel. Onze informatie moet gemakkelijk vindbaar, deelbaar, toegankelijk en goed te archiveren zijn.
We werken nauw samen met de gemeenten in de Noordkop en de Waddeneilanden. In 2025 start de uitvoering van Regio Deal de Waddeneilanden.

Onze financiële basis is solide, met een strakke begroting. Daarnaast werken we met moderne en toekomstbestendige ICT-systemen. We hebben veel aandacht voor informatiebeveiliging en privacy en werken hybride waar dit passend is. We zien dat de samenleving voortdurend verandert. Dit heeft impact op onze rol als lokale overheid en daarom ontwikkelt onze organisatie door via Organisatie op Koers 2.0.

We zijn klaar voor de toekomst!

Link naar Visie en Beleid - Texel

0.1 Bestuur

Wat willen wij bereiken?

De samenwerking met inwoners, ondernemers en andere overheden is van groot belang voor de gemeente. Dit doen we door regelmatig te overleggen met de dorpscommissies en het Texels Ondernemersplatform TOP. Samenwerken met andere overheden werpt zijn vruchten af, zoals bij het binnenhalen van twee Regio Deals. De Regio Deal de Waddeneilanden is van start gegaan met de uitvoering langs de vijf deellijnen. We blijven nauw betrokken bij de uitvoering en het inbrengen van specifieke projecten voor Texel. Daarnaast werken we samen met de gemeenten in de Noordkop en zetten we ons gezamenlijk in voor de versterking van de belangen in de Noordkop. Hoe deze samenwerking vorm krijgt, wordt steeds duidelijker.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Instellen bestemmingsreserve programmalijn Regio Deal de Waddeneilanden		
Programma/taakveld	0-0.1		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Door de raad is op 16 februari 2022 het uitvoeringsplan 'Programmaplan de Waddeneilanden' ter kennisgeving aangenomen. Er is nu duidelijkheid over de bijdragen van de eilanden. In totaal is voor de Regio Deal € 36.000.000 beschikbaar. Hiervan wordt € 9.000.000 aan de Waddeneilanden gevraagd. Een bedrag van € 5.000.000 is beschikbaar voor de versnellingsgelden woningbouw 2023. De overige € 31.000.000 is voor de vijf programmalijnen beschikbaar gesteld. Hieraan moeten de Waddeneilanden 25% bijdragen, het Rijk financiert 50% en de provincies Noord-Holland en Friesland 25%. De verdeling van de bijdragen zal volgens de huidige verdeelsleutels plaatsvinden. Dat betekent voor Texel 30%: € 2.325.000. Het voorstel is om voor dit bedrag een bestemmingsreserve in te stellen. De verwachting is dat dit bedrag niet (volledig) noodzakelijk is. Projecten die in aanmerking komen voor een bijdrage uit de Regio Deal, vallen te zijner tijd weer vrij ten gunste van de Algemene Reserve.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 2.325.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Vernieuwing Programmaplan Organisatie op Koers 2.0		
Programma/taakveld	0-0.1		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	In de afgelopen jaren hebben we gebruikgemaakt van bestaande middelen voor organisatieontwikkeling. Voor de uitvoering van het Programmaplan hebben we echter nog geen inzicht in de eventuele extra middelen die structureel nodig zouden kunnen zijn. Daarom verzoeken wij voor 2025 om incidenteel budget voor onder andere externe advisering, om de uitvoering van het Programmaplan te verfijnen en mogelijke scenario's te verkennen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 50.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

0.2 Burgerzaken

Wat willen wij bereiken?

De dienstverlening op Texel is toegankelijk en begrijpelijk voor iedereen. Of dat nu aan de balie is, online of aan de telefoon. Iedereen kan eenvoudig zaken met ons doen. Waar nodig verbeteren we deze dienstverlening. Vanuit het principe ‘digitaal waar het kan en persoonlijk waar het nodig is’ gaan we mee met de ontwikkelingen die er zijn.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen wij bereiken?

We zorgen goed voor de gebouwen, gronden en landerijen die we, al of niet tijdelijk, in bezit hebben. We beheren deze locaties en verhuren aan derden daar waar van toepassing. We werken met een meerjarige onderhoudsplanning, zodat werkzaamheden gestructureerd en zo kosten efficiënt mogelijk worden uitgevoerd. Jaarlijks reserveren we op basis van deze onderhoudsplanning geld voor het in standhouden en verduurzamen van deze objecten. De duurzaamheidsambities van de gemeente Texel om gasloos te zijn in 2035, zijn in de onderhoudsplanning verwerkt.

0.4 Overhead

Wat willen wij bereiken?

Om alle gemeentelijke diensten zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren, worden kosten gemaakt die samenhangen met sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. In de huidige arbeidsmarkt vraagt het veel inspanning om de organisatie op sterkte te houden. We zetten in op effectieve arbeidsmarktcommunicatie voor het versterken van onze organisatie.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Arbeidsmarkt com.beleid / employerbranding / aantrekkelijke werkgever		
Programma/taakveld	0-0.4		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt is de gemeente Texel eind 2023 gestart met de ontwikkeling van een doordacht arbeidsmarkt-communicatiebeleid om competente, geïnteresseerde en betrokken medewerkers aan te trekken en te behouden. Prettig en bedoeld bijeffect is de positieve uitstraling van de gemeente als werkgever. Richting alle Texelaars en naar een selecte doelgroep overkanters. Ook zorgt het voor trots bij en behoud van de huidige medewerkers. Voor de verdere uitrol van dit communicatiebeleid en deze *employer branding* zijn we toe aan ontwikkeling en uitwerking van het werkgeversmerk, passend bij de identiteit en het toekomstbeeld van de gemeente Texel. Gevolgd door een marketingcampagne en zichtbaarheid via diverse kanalen. Het eenmaal vastgestelde arbeidsmarktcommunicatiebeleid moet een vaste plek krijgen in de plannen en op de agenda's van zowel het HRM-team als het team van communicatie. Het aantrekken, boeien en binden van werknemers is een gedeelde verantwoordelijkheid. Het verdient aanbeveling om voor de komende jaren structureel budget te reserveren voor evaluatie, bijstelling en onderhoud van het beleid, de campagne en de uitingen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 25.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Incidenteel A&O uitbreiding (teamleider)		
Programma/taakveld	0-0.4		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	1 fte teamleider Bedrijfsvoering (voorlopig voor twee jaar als pilot). Er is geconstateerd dat op het onderdeel Bedrijfsvoering een teamleider noodzakelijk is. We zien dit als een pilot voor twee jaar, waarna wordt geëvalueerd of de functie structureel dient te worden ingevuld.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 80.000	Incidenteel	Begroting 2025
	€ 80.000	Incidenteel	Begroting 2026
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Incidenteel A&O HRM		
Programma/taakveld	0-0.4		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Tijdelijk, voor twee jaar, uitbreiding/ondersteuning HRM in verband met arbeidsmarktsituatie (recruiter) en inzet op grote projecten zoals Strategische Personeelsplanning (SPP), Organisatie op Koers en beleidsmatige ontwikkelingen uit de cao, zoals vitaliteit en werken in een gezonde en veilige omgeving.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 110.000	Incidenteel	Begroting 2025
	€ 110.000	Incidenteel	Begroting 2026
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Herwaarderingsronde		
Programma/taakveld	0-0.4		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	De laatste keer dat gemeentebreed functies zijn beschreven en gewaardeerd was in 2013. Inmiddels is veel geschoven met taken en verantwoordelijkheden en is er veel veranderd in de werkzaamheden. Het is daarom tijd voor een gemeentebrede herwaarderingsronde. Voor deze werkzaamheden wordt een extern bureau ingeschakeld.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 50.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Uitbreiding AO aanbesteding		
Programma/taakveld	0-0.4		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	1 fte adviseur inkoop en aanbesteding. In de hele organisatie is er behoefte aan een adviseur inkoop & aanbesteding. Als gemeente lopen we risico's (financieel en qua rechtmatigheid) wanneer de inkoop en aanbesteding niet op orde zijn. Voor een gedegen bedrijfsvoering is het noodzakelijk om de professionele kennis op dit gebied in eigen huis te hebben. De loonkosten voor een fulltime-adviseur III bedragen € 110.000. Er is een structureel inhuurbudget beschikbaar van € 25.000, waardoor € 85.000 extra wordt gevraagd.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 85.000	Structureel	Begroting 2025 e.v
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Bestendigen uren communicatie		
Programma/taakveld	0-0.4		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Voor het bestendigen van de communicatie-inzet op gemeentelijke onderwerpen vragen wij een structureel bedrag van € 149.000. De afgelopen jaren is de vraag naar communicatieondersteuning toegenomen. Gemeentelijke onderwerpen worden groter en complexer en de communicatie ervan vraagt meer aandacht. Landelijke thema's, zoals het tekort aan betaalbare woningen, de energie- en vluchtelingencrisis en de Omgevingsvisie/-wet hebben een stevige communicatievisie en -aanpak nodig. Communicatie wordt steeds veelzijdiger en onoverzichtelijker en informatie verspreidt zich sneller. Daarnaast is sprake van een toename van maatschappelijk onbehagen en polarisatie. Ingezette ontwikkelingen, zoals het inwonersberaad en de professionalisering van participatie, dragen bij aan het herstel van vertrouwen, maar vragen ook om communicatieve ondersteuning. De afgelopen jaren is de toename aan communicatieondersteuning incidenteel opgelost. Om de kwaliteit en continuering ervan te bestendigen, is een structurele urenuitbreiding nodig. De huidige formatie is 2,1 fte, gevraagde uitbreiding is 1,5 fte.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 149.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Formaliseren projectassistentie Gemeentewerken		
Programma/taakveld	0-0.4		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Voor 2025 e.v. wordt structureel 0,5 fte (18 uur per week) projectassistentie gevraagd voor langlopende projecten bij Gemeentewerken. De afgelopen vier jaar is projectassistentie ingezet en incidenteel gedekt. De structurele ondersteuning van de projectleider(s) bleek noodzakelijk en efficiënt.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 31.500	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

0.63 Parkeerbelasting

Wat willen wij bereiken?

Voor het bekostigen van het parkeren op Texel, zijn verschillende middelen beschikbaar. Hiermee houden we ons eiland bereikbaar. De beschikbare middelen zijn:

- heffing en invordering
- opbrengsten parkeerfaciliteiten
- opbrengsten boetes

Het beleid is om het fietsen op het eiland te stimuleren. Daarom verhogen we de parkeertarieven het komende jaar.

We zetten de middelen passend in en handhaven hierop structureel.

Wat gaan wij ervoor doen?

<table>
<tr><td>Voorstel</td><td colspan="3">Verhogen parkeeropbrengsten</td></tr>
<tr><td>Programma/taakveld</td><td colspan="3">0-0.63</td></tr>
<tr><td>Programmabegroting</td><td colspan="3">Nieuw</td></tr>
<tr><td>Motivatie</td><td colspan="3">Het beleid is om het fietsen op het eiland te stimuleren. Daarnaast zijn de tarieven voor parkeren de laatste jaren niet verhoogd. We stellen daarom voor om de tarieven te verhogen per 1 januari naar:

Jaarvignet € 40,00
Weekvignet € 30,00
Dagvignet € 20,00
Uurtarief € 3,50</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Financieel</td><td>Bedrag</td><td>Baten</td><td>Dekking</td></tr>
<tr><td>- € 1.400.000 (voordeel)</td><td>Structureel</td><td>Begroting 2025</td></tr>
<tr><td>Toelichting financieel</td><td colspan="3">In de opbrengst is rekening gehouden met gedragsverandering doordat er minder auto's worden geparkeerd op plaatsen voor betaald parkeren.</td></tr>
</table>

0.8 Overige baten en lasten

Wat willen wij bereiken?

Het streven is om de leges zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. In 2025 doen we onderzoek hoe we de kostendekkendheid kunnen verhogen en of we alle kosten juist en volledig toerekenen aan de leges.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Onderzoek kostendekkendheid leges		
Programma/taakveld	0-0.8		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Voor de berekening van de kostendekkendheid van de leges is dit jaar een extern bureau ingeschakeld. Dit bureau heeft op basis van de aangeleverde gegevens de kostendekkendheid berekent. Dit bureau berekent voor vele gemeenten in Nederland de kostendekkendheid en heeft op basis van de berekening voor Texel aanknopingspunten meegeven voor een onderzoek. Dit onderzoek zou moeten gaan over de kostendekkendheid van de leges. Hierbij moet minimaal worden gekeken naar de toerekening van kosten, de hoogte van de leges en andere mogelijkheden voor het heffen van leges. Dit op basis van ervaringen bij andere gemeenten. Het college stelt hiervoor een bestuursopdracht op. We verwachten dat we door het onderzoek meer opbrengsten kunnen krijgen bij de leges. We nemen daarom vanaf 2026 een stelpost op van €400.000 structureel.		
Financieel	Bedrag	Baten	Dekking
	- € 400.000 (voordeel)	Structureel	Begroting 2026 e.v.
Toelichting financieel			

Verbonden partijen in programma 0

Naam verbonden partijen	Taakvelden	Bijdrage aan gemeentelijke doelen
De waddeneilanden	0.4 Overhead 2.3 Recreatieve havens 3.4 Economische promotie 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie 8.1 Ruimtelijk en leefomgeving	Samenwerking toepassing Convenant vaarrecreatie en kwailiteitsverbetering jachthavens. Bevordering toerisme naar Waddeneilanden in relatie tot Werelderfgoed-status Wadden. Samenwerken op het vlak van de omgevingswet.
GR Regionaal Historisch Centrum Alkmaar	0.4 Overhead	Beheer overgebrachte archieven, inspectie uitvoering informatiebeheer, advisering en ondersteuning kwaliteitsverbetering.

0 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Texel
0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2023	13,37 fte
				2024	13,14 fte
				2025	13,71 fte
0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2023	12,78 fte
				2024	12,88 fte
				2025	12,55 fte
0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatkosten	Kosten per inwoner in €	Eigen begroting	2023	€ 1.596
				2024	€ 1.449
				2025	€ 1.647
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	2023	€ 4.603.106 22,24%
				2024	€ 1.978.136 10,62%
				2025	€2.959.707 13,73%
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten (exclusief De Bolder)	Eigen begroting	2023	15,40%
				2024	14,70%
				2025	14,50%

0 Begroting

0 Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000 meerjaren begroting

Lasten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bestuur	1.708	8.220	1.784	3.303	2.060	1.973	1.973
Burgerzaken	810	850	869	974	974	974	974
Overhead	8.937	10.180	10.580	11.803	11.535	11.295	11.295
Treasury	999	1.131	2.220	2.907	2.907	2.907	2.907
OZB woningen	3	5	5	5	5	5	5
Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	558	543	722	754	754	754	754
Overige baten en lasten	-122	152	1.008	-16	-17	-17	-17
Mutaties reserves	6.368	9.295	3.136	5.629	1119	1119	1119
Totaal lasten programma 0	**19.261**	**30.376**	**20.324**	**25.357**	**19.337**	**19.010**	**19.010**

Bedragen x €1.000

Baten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bestuur	613	6.504	28	1.278	28	28	28
Burgerzaken	187	172	229	235	2159	1186	956
Overhead	290	296	101	101	235	235	235
Treasury	1.146	1.356	1.537	2.128	101	101	101
OZB woningen	1.152	1.271	1.132	1.258	2.128	2.128	2.128
OZB niet-woningen	761	798	879	899	1258	1258	1258
Parkeerbelasting	4.568	4.634	4.527	5.977	899	899	899
Belastingen overig	241	241	261	267	5977	5977	5977
Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	32.014	34.296	34.957	37.343	267	267	267
Overige baten en lasten	273	516	15	15	35257	35620	35933
Mutaties reserves	6.996	11.329	5.680	8.567	446	378	443
Totaal baten programma 0	**48.241**	**61.413**	**49.346**	**58.067**	**48.755**	**48.077**	**48.225**

Saldo	**28.980**	**31.037**	**29.022**	**32.710**	**29.418**	**29.067**	**29.215**

Hoofdstuk 4A -> Programma's 1 - Veiligheid op orde

Visie

We streven naar een veilige en leefbare gemeente voor alle inwoners en bezoekers. Het is belangrijk dat iedereen veilig op ons eiland kan wonen, verblijven, werken en ondernemen. Ook het gevoel van veiligheid moet goed zijn. Onze inzet is gericht op het handhaven van de openbare orde en het beschermen van inwoners, bezoekers en eigendommen tegen criminaliteit, overlast en calamiteiten. We houden toezicht op het naleven van wetten en verordeningen en nemen maatregelen om (de gevolgen van) ongevallen en andere veiligheidsrisico's te voorkomen of te beperken.

Proactieve maatregelen om criminaliteit en ongevallen te voorkomen vormen een speerpunt van ons beleid. We zijn voorbereid op rampen en crises en streven ernaar om de impact hiervan op onze gemeenschap tot een minimum te beperken. Dit is voor een groot deel belegd bij de Veiligheidsregio via een gemeenschappelijke regeling. In samenwerking met de Veiligheidsregio zorgen we ervoor dat de veiligheid van onze inwoners en bezoekers zoveel als mogelijk wordt gewaarborgd.

Onze visie op veiligheid is er een van integrale samenwerking. Verschillende instanties en belanghebbenden dragen gezamenlijk bij aan een veilige en veerkrachtige gemeente. Samen bouwen we aan een omgeving waar iedereen zich veilig kan voelen en waar een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor veiligheid de norm is.

Link naar Visie en Beleid _ Texel

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen wij bereiken?

We willen ons effectief voorbereiden op rampen, crises, noodsituaties en incidenten en daar effectief op kunnen reageren. Dit omvat het voorbereiden op, reageren op en herstellen van rampen, crises en incidenten, met als doel de schade zo beperkt mogelijk te houden en adequate hulp en ondersteuning te bieden aan getroffenen. Via samenwerking met diverse overheidsinstanties, hulpdiensten en de Texelse gemeenschap streven we naar een veerkrachtige en goed voorbereide gemeente, die in staat is om snel en adequaat te handelen bij calamiteiten.

1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen wij bereiken?

We willen een veilige woon- en leefomgeving voor onze inwoners en bezoekers creëren, bevorderen en behouden. Door onder meer het waarborgen van de openbare orde, het voorkomen en beperken van criminaliteit en overlast, en het handhaven van wetten en verordeningen. Via samenwerking met relevante partners en het ontwikkelen van passend beleid streven we naar een samenleving waarin iedereen zich veilig voelt.

Verbonden partijen in programma 1

Naam verbonden partijen	Taakvelden	Bijdrage aan gemeentelijke doelen
Veiligheidsregio Noord-Holland Noord	1.1 Crisisbeheersing en brandweer 7.1 Volksgezondheid	Brandweerzorg (preventief en repressief), meldkamer, Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Ramper (GHOR), risico- & crisisbeheersing, Veiligheidshuis, ambulancezorg.
GGD Hollands Noorden	1.2 Openbare orde en veiligheid 7.1 Volksgezondheid	Uitvoering inspectie kinderopvang. Bescherming en bevordering van de gezondheid, uitvoering gemeentelijk gezondheidsbeleid, goede jeugdgezondheidszorg (o.a. consultatiebureau) en preventie.
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	1.2 Openbare orde en veiligheid	De kwaliteit van de uitvoering van de milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) te verbeteren en een uniform karakter te geven. Openbaar belang: een schone veilige leefomgeving.
Centrumregeling samenwerking Vlieland, Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling, Texel en Leeuwarden	0.1 Bestuur	Het tot stand brengen van de voorzieningen ter ondersteuning van de uitvoering van de aan de gemeentelijke bestuursorganen opgedragen taken.

1 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Texel	Nederland
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Stichting Halt	2018	10	12
				2019	15	13
				2020	14	11
				2022	15	8
				2023	10	9
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2017	0,7	2,9
				2018	0,4	2,5
				2019	0,4	2,3
				2020	0,4	2
				2021	0,7	1,8
				2022	0,7	2,3
				2023	0,4	2,5
1. Veiligheid	Gewelds- en seksuele misdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2018	5,5	4,8
				2019	2,2	4,9
				2020	3,7	4,6
				2021	2,6	4,4
				2022	4,4	4,6
				2023	2,5	4,3
1. Veiligheid	Diefstal/inbraak uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2017	0,7	2,9
				2018	0,4	2,5
				2019	0,4	2,3
				2020	0	1,8
				2021	0,4	1,4
				2022	0,4	1,4
				2023	0,4	1,3
1. Veiligheid	Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2018	4	5,4
				2019	7	5,9
				2020	4,4	6,3
				2021	8,1	6,1
				2022	5,5	6
				2023	5	5,8

1 Begroting

1 Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000 meerjaren begroting

Lasten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Crisisbeheersing en brandweer	2.195	2.397	2.151	2.326	2.375	2.424	2.424
Openbare orde en veiligheid	455	553	785	677	677	677	677
Totaal lasten programma 1	**2.650**	**2.950**	**2.936**	**3.003**	**3.052**	**3.101**	**3.101**

Bedragen x €1.000

Baten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Crisisbeheersing en brandweer	39	41	45	45	45	45	45
Openbare orde en veiligheid	91	77	78	80	80	80	80
Totaal baten programma 1	**130**	**118**	**123**	**125**	**125**	**125**	**125**

Saldo	**-2.520**	**-2.832**	**-2.813**	**-2.878**	**-2.927**	**-2.976**	**-2.976**

Hoofdstuk 4A -> Programma's 2 - Goede bereikbaarheid

Visie

Dit programma gaat over de bereikbaarheid op en naar Texel. Wij zijn verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van een wegen-, straten- en fietspadennet over het hele eiland en voetpaden binnen de bebouwde kom. We willen een veilige infrastructuur die past bij het verkeersaanbod. Bij herstel en reconstructies van de infrastructuur richten we de weg zo veilig mogelijk in, met ondersteuning van de provincie.

Een belangrijk onderdeel van de bereikbaarheid is goed functionerend openbaar vervoer. De verantwoordelijkheid voor het busvervoer ligt bij de provincie en wij blijven met haar in gesprek over mogelijke verbeteringen.

Als eiland zijn wij sterk afhankelijk van de veerverbinding met Den Helder. We werken samen met TESO aan de bereikbaarheid van het opstelterrein op Texel. Waar mogelijk ondersteunen we de lobby richting Rijkswaterstaat inzake het onderhoud en een spoedige reconstructie van de aanlandingen in Den Helder en op Texel.

We zijn over water ook bereikbaar via de NIOZ-haven en Haven Oudeschild.

Link naar Visie en Beleid - Texel

2.1 Verkeer en vervoer

Wat willen wij bereiken?

We willen dat ons bestaande wegen-, straten-, fiets- en wandelpadennet goed is onderhouden. We zorgen ervoor dat de budgetten voor onderhoud en vervanging op orde blijven. Het gebruik van de fiets als vervoermiddel op het eiland stimuleren we zoveel mogelijk.

Sinds 2021 hebben we de fietspaden, wegen en parkeerterreinen van Staatsbosbeheer overgenomen. De afgelopen jaren zijn met name de fietspaden voortvarend opgeknapt. De waardering van bezoekers op het onderdeel fiets- en wandelpaden is hierdoor ook flink gestegen. We willen deze lijn vasthouden.

Als onderlegger voor beheer en onderhoud is in 2023 een Wegenbeheerplan vastgesteld voor een periode van vijf jaar. We verwachten in 2024 een nieuwe mobiliteitsvisie. Die bepaalt de richting van de aanpassingen in de infrastructuur die we de komende jaren gaan doen.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Onderzoek naar verkeerssituatie rondom camping Loodsmansduin		
Programma/taakveld	2-2.1		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	De verkeerssituatie op de Rommelpot, vanaf het kruispunt Klif/Witteweg naar camping Loodsmansduin, is op drukke momenten verre van ideaal. De dorpscommissie ziet ook graag een verkeersveiliger oplossing. De smalle asfaltweg, gecategoriseerd als erftoegangsweg 60 km/uur buiten de bebouwde kom, moet al het recreatieverkeer te voet, fietsend, per auto of camper, én het bezorgend verkeer verwerken. Op de drukste momenten in het toeristenseizoen is de huidige situatie ongewenst. Het huidige, smalle profiel beperkt echter de speelruimte om tot optimale oplossingen te kunnen komen. Er moet eerst onderzoek worden gedaan naar de knelpunten en oplossingsmogelijkheden aangaande de verkeerscirculatie van en naar de camping en rond en in Den Hoorn. Al dan niet in combinatie met een andere inrichting van de huidige toegangsweg. De toekomstplannen van camping Loodsmansduin worden hierin uiteraard betrokken. De onderzoekskosten door een verkeerskundig adviesbureau worden geraamd op € 25.000.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 25.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Aanleggen grasbetonstenen langs diverse buitenwegen		
Programma/taakveld	2-2.1		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	In het Beheerplan Wegen 2024-2028 is een uitgangspunt om de buitenwegen te voorzien van grasbetonstenen op de locaties waar veel schade aan de bermen wordt toegebracht door het verkeer. Oorzaak is doorgaans de relatief smalle rijbanen i.c.m. de hoeveelheid en zwaarte van het verkeer. Jaarlijks worden daarom vele kilometers wegbermen onderhouden. Op deze manier houden we de wegconstructies zolang mogelijk in een goede kwaliteit en streven we naar verbetering van de veiligheid van alle verkeer. In 2025 wordt onderzocht welke wegen (Amaliaweg, Laagwaalderweg (De Vang-Veenselangweg), Rommelpot (Klif-Loodsmansduin), Fonteinsweg (Westerslag- Jan Ayeslag), Koningsweg) op korte termijn niet op een andere manier dan met grasbetonblokken veilig kunnen worden gemaakt en leggen we hier de noodzakelijke grasbetonstenen aan. Bij de andere gevraagde trajecten worden eerst alternatieve mogelijkheden onderzocht zoals passeerstroken of eenrichtingsverkeer.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 606.750	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Straatmeubilair vervangen		
Programma/taakveld	2-2.1		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	In 2025 wordt het periodiek vervangen van gemeentelijke banken, picknicksets, borden en dergelijke langs de Texelse wegen voortgezet. Verder vervangen we de gemeentelijke hekwerken om de algemene begraafplaatsen in Den Burg en Oosterend. Vanwege de forse investeringen in de afgelopen jaren is voor 2025 een bedrag van € 95.000 toereikend.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 95.000	Incidenteel	Begroting 2025
	€ -170.000	Incidenteel	Reeds structureel opgenomen (besloten bij begroting 2019) € 170.000
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Pontweg Noord (De Koog/Dorpsstraat - Californiëweg) rehabiliteren 2025	
Programma/taakveld	2-2.1	
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025	
Motivatie	In het najaar van 2023 heeft de raad het Beheerplan Wegen 2024-2028 vastgesteld. In het kader van het structureel verbeteren/vervangen van wegverhardingen staat een aantal wegen in het beheerplan opgenomen in deze periode. Het herstel van Pontweg-Noord (De Koog/Dorpsstraat-Californiëweg) staat nu op de planning voor 2025 en het zuidelijke deel tot de Akenbuurt voor een later moment in 2026 (perspectiefnota 2026). De weg heeft de status gebiedsontsluitingsweg, de geldende maximumsnelheid bedraagt 80 km per uur. De Pontweg is de verbindingsweg tussen de veerhaven, Den Burg en De Koog. De verkeersintensiteit wordt geschat op drieduizend tot achtduizend motorvoertuigen per etmaal. In de huidige situatie is de asfaltverharding 7,20 meter breed, met aan beide zijden een vrijliggend fietspad. Op diverse plekken zijn aanliggende bushaltes aanwezig. Deze situatie voldoet aan de huidige inrichtingseisen en daarom blijft de weginrichting ongewijzigd. De weg is in slechte staat van onderhoud en technisch grotendeels afgeschreven. Een forse ingreep is noodzakelijk. Voorgesteld wordt om in eerste instantie Pontweg-Noord baanbreed te versterken en ook de naastgelegen fietspaden te voorzien van nieuw asfalt. Het gaat om het gedeelte tussen de kom van De Koog en de T-kruising met de Californiëweg. De Pontweg is de hoofdontsluitingsweg van Texel. Het afsluiten van deze weg voor alle verkeer tijdens het onderhoud heeft grote impact op de bereikbaarheid van dorpen, vakantieparken en strandslagen. Vanwege de functie en het gebruik is ervoor gekozen om de herstelwerkzaamheden in twee fases uit te voeren. Voor 2025 staat het noordelijke deel op het programma, het gedeelte vanaf de Californiëweg tot de rotonde Akenbuurt volgt in 2026.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
		Begroting 2025
	De afschrijvingstermijn is 40 jaar	

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Amaliaweg rehabilitatie	
Programma/taakveld	2-2.1	
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025	
Motivatie	De Amaliaweg is een erftoegangsweg in het buitengebied. Er geldt een maximum snelheid van 60 km per uur. De verharding is versneld achteruitgegaan, mede doordat de omleidingsroute bij de recente verbetering van het provinciale deel van de Pontweg hierlangs ging. De weg is nu volledig aan het einde van de technische levensduur en zal moeten worden hersteld.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
		Begroting 2025
Toelichting financieel	De afschrijftermijn is 40 jaar	

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Herinrichting Keesomlaan gedeelte Elemert (incl. busstation) tot Beatrixlaan	
Programma/taakveld	2-2.1	
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025	
Motivatie	Dit deel van de Keesomlaan krijgt een regenwaterriool, waarvoor al een krediet beschikbaar is. Er is nog geen budget voor de herinrichting van de straat. Als de Keesomlaan opengaat, zullen ook de kabel- en leidingbedrijven hun onderhoud willen doen. De status van de weg is erftoegangsweg, de geldende maximumsnelheid is 30 km per uur. Dit gedeelte van de Keesomlaan is een woonstraat nabij het centrum van Den Burg. Het betreft een eenrichtingsweg vanaf de Beatrixlaan. De verkeersintensiteit is redelijk, tussen de zevenhonderdvijftig en tweeduizend motorvoertuigen per etmaal. De weg bestaat uit een rijbaan van vijf meter breed, met daarnaast aan beide zijden een verhoogd voetpad. Er is nauwelijks openbaar groen aanwezig. Het betreft een jaren '60 weginrichting. Deze is gedateerd en voldoet niet aan de huidige richtlijnen van het CROW. Het busstation is de centrale halte voor Den Burg en wordt intensief gebruikt. De inrichting is gedateerd en past allang niet meer bij het huidige gebruik. Kortom, een herinrichting is hier gewenst.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
		Begroting 2025
Toelichting financieel	De afschrijftermijn is 40 jaar	

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Renovatie pleintje hoek Warmoesstraat-Schilderend, zgn. Gouden Strookje	
Programma/taakveld	2-2.1	
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025	
Motivatie	Dit pleintje op de hoek Schilderend-Warmoesstraat in het centrum van Den Burg wordt ook wel 'Het Gouden Strookje' genoemd. Het maakt een versleten en rommelige indruk door de concentratie van functies. Met afvalcontainers, geparkeerde fietsen, grote bomen, bloembakken, kabelkasten en bestrating op een beperkte oppervlakte. Boomwortels veroorzaken forse opdruk van de verharding, met het risico op valpartijen. Dit moet worden verbeterd. Een renovatie is gewenst met onder meer nieuwe bestrating en aanpassing van het straatmeubilair. Ook de staat van kabels en leidingen behoeft aandacht.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
		Begroting 2025
Toelichting financieel	De afschrijftermijn is 40 jaar	

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Vervangen OV-kasten	
Programma/taakveld	2-2.1	
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025	
Motivatie	Een groot aantal openbare verlichtingskasten is aan vervanging toe. Er zijn technische gebreken geconstateerd die niet meer zijn op te lossen; het einde van de levensduur is bereikt. Daarnaast komen er uit inspecties gebreken naar boven die we moeten repareren om de kasten weer veilig te maken. De totale kosten voor het vervangen van dertien ov-kasten bedragen € 178.000. De afschrijftermijn is 25 jaar.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
	€ 178.000	Begroting 2025
Toelichting financieel	De afschrijving is 25 jaar.	

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Herstel halfverharding Tuunen	
Programma/taakveld	2-2.1	
Programmabegroting	Nieuw	
Motivatie	De Tuunen is een nog nieuwe duurzame woonwijk die in opdracht van de gemeente Texel en woningcorporatie Woontij is ontworpen voor een relatief korte woonduur van ca. 20 jaar. Sociale samenhang staat centraal. Bij het opstellen van de plannen voor De Tuunen is gekozen om qua inrichting en uitstraling dit woongebied in te richten als een erf. Daarom is hier geen traditionele verharding van betonstraatstenen aangebracht, maar 1halfverharding. Echter in de afgelopen tijd is gebleken dat halfverharding ongeschikt is voor belasting door auto's. In de praktijk blijkt dat er veel onderhoud nodig is op de gedeelten waar autoverkeer is. Veel kuilen en gaten die bijna wekelijks moeten worden gedicht om het veilig en begaanbaar te houden en daarmee niet duurzaam te onderhouden is. Vooralsnog wordt gedacht om een tussenvorm aan te brengen oftewel grasbetonstenen in de parkeergedeelten en de rijlopers wel uitvoeren met een duurzame betonstraatsteen. Met nog grote oppervlaktes open verharding op de voetpaden blijft de groene uitstraling van het erf in stand en kan bovendien het regenwater makkelijk infiltreren in de ondergrond. Voor de komende 20 jaar is dit een adequate goed beheer(s)bare oplossing.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
		Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel	De afschrijving is 40 jaar	

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Pontweg Noord-verkeerskundige aanpassingen tijdens rehabilitatie	
Programma/taakveld	2-2.1	
Programmabegroting	Nieuw	
Motivatie	In het najaar van 2023 heeft de raad het Beheerplan Wegen 2024-2028 vastgesteld. Een aantal wegen staan voor deze periode in het kader van het structureel verbeteren/vervangen van wegverhardingen. De rehabilitatie van de Pontweg Noord (De Koog/Dorpsstraat-Californiëweg) staat nu op de planning voor 2025 en het zuidelijke deel tot de Akenbuurt voor later moment in 2026 (perspectiefnota 2026). Bij de behandeling van de perspectiefnota 2025 is dit deel Pontweg Noord goedgekeurd. Het betreft alleen aangevraagd budget voor de vervanging van asfaltverharding. In navolging van de kruispunten op de Postweg/Nieuwlanderweg en de inzet van Provincie om op hun deel van de Pontweg fietsvriendelijke oversteekmogelijkheden te creëren, willen we tijdens het werk toch ook de kruisingen aanpakken. Vanuit het perspectief van verkeersveiligheid zijn hier vanuit de Provincie ook mogelijkheden voor subsidie. Het gaat dan om het aanpassen van de kruispunten met Californiëweg, Pelikaanweg, Pijpersdijk en Schumakersweg. Het is essentieel om gelijktijdig met de rehabilitaite ook verkeerskundige aanpassingen te doen aan de weginrichting passend bij het wegtracé inclusief de splitsingen/kruispunten met Californiëweg, Pelikaanweg, Pijpersdijk en Schumakersweg.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
		Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel	De afschrijving is 40 jaar	

2.2 Parkeren

Wat willen wij bereiken?

We zorgen voor voldoende parkeerplaatsen en een goede bewegwijzering voor zowel auto's als fietsen. Binnen de dorpskernen krijgen voetgangers en fietsers de ruimte.

Bij het opknappen van de parkeerterreinen bij een aantal strandslagen, investeren we in het verhogen van de terreinen, om deze in lijn te krijgen met de kustvisie. Dat betekent dat er extra inzet wordt gevraagd.

2.4 Economische havens en waterwegen

Wat willen wij bereiken?

We willen economisch gezonde havens (Oudeschild en NIOZ) en een daarbij passende beheer- en exploitatievorm. De ontwikkelingen in de haven van Oudeschild versterken de toeristische beleving. De havens moeten behouden blijven als karakteristieke vissers- en werkhavens met bijbehorende sfeer en bedrijvigheid. Vanuit beheer en exploitatie van de haven van Oudeschild, gaan we investeren in onderhoud en vervanging van de haven, om de kwaliteit goed te houden.

2.5 Openbaar vervoer

Wat willen wij bereiken?

We willen autogebruik terugdringen. Hiervoor is een antwoord nodig op de vraag of meer openbaar vervoer hiervoor een goede oplossing is. De veerverbinding tussen Den Helder en Texel is van cruciaal belang en we bespoedigen de vervanging van de Rijkswaterstaat-bruggen zoveel mogelijk. De vervanging van de aanlandinstallatie bij 't Horntje heeft de hoogste prioriteit.

Verbonden partijen in programma 2

Naam verbonden partijen	Taakvelden	Bijdrage aan gemeentelijke doelen
GR Archeologie West-friese gemeenten		De gemeenschappelijke regeling wordt getroffen vanwege de regionale samenhang van archeologische structuren, teneinde archeologisch beleid en indien nodig uitvoerende werkzaamheden gezamenlijk gestalte te geven.

2 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Texel	Nederland
n.v.t.						

2 Begroting

2 Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000 meerjaren begroting

Lasten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verkeer en Vervoer	5.452	6.198	6.861	7.541	6.984	6.984	6.984
Parkeren	588	609	757	782	782	782	782
Recreatieve havens	3	59	2.085	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	821	1.132	959	978	978	978	978
Totaal lasten programma 2	**6.864**	**7.998**	**10.662**	**9.301**	**8.744**	**8.744**	**8.744**

Bedragen x €1.000

Baten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Verkeer en Vervoer	227	268	114	114	114	114	114
Parkeren	5	1	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	409	711	919	923	923	923	923
Totaal baten programma 2	**640**	**980**	**1.033**	**1.037**	**1.037**	**1.037**	**1.037**

Saldo	**-6.224**	**-7.018**	**-9.629**	**-8.264**	**-7.707**	**-7.707**	**-7.707**

Hoofdstuk 4A -> Programma's 3 - Mooi en gastvrij Texel / Texel werkt!

Visie

Dit programma gaat over economische ontwikkelingen, inclusief samenwerkingsverbanden, de fysieke basisinfrastructuur met betrekking tot werklocaties, het bedrijvenloket met bedrijfsregelingen en de economische promotie.

We blijven inzetten op een veerkrachtige economie. De samenwerkingen met gemeenten, bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld op de andere Waddeneilanden en in de Kop van Noord-Holland, en zelfs regionaal in Noord-Holland-Noord, is hierbij van groot belang. We doen lokaal wat kan en regionaal wat moet.

De beroepsbevolking daalt door minder jongeren en meer ouderen. Het is in alle sectoren moeilijk arbeidskrachten aan te trekken. Vanuit innovatiekracht werken bedrijfsleven, onderwijssector en gemeente al enige jaren samen om een antwoord te kunnen geven op de arbeidsmarktproblematiek. De gemeente wil hierin faciliteren. Dat doen we enerzijds via Huis van Ontwikkeling, anderzijds door samenwerkingsverbanden financieel te ondersteunen. Een bestendige arbeidsmarkt is van belang voor een stabiele, toekomstgerichte economie.

Recreatie en toerisme is economisch gezien een belangrijk pijler. De ambitie blijft:
• streven naar toerisme en recreatie dat waarde toevoegt aan de Texelse samenleving
• onderscheiden van andere bestemmingen, waarbij Texel haar eigen identiteit en uniciteit heeft behouden en die zelfs duurzaam is verbeterd
• balans tussen de toeristische ontwikkelingen, draagkracht van natuur en landschap en draagvlak bij de inwoners

De andere pijlers, agri, visserij, zorg, dienstverlening, retail en ambachten, zijn voor een stabiele en toekomstgerichte economie ook van groot belang.

Bij alle economische pijlers blijven we inzetten op innovatie en transitiekracht en blijven we faciliteren, zodat nieuwe economieën mogelijk worden.

Link naar Visie en beleid - Texel

3.1 Economische ontwikkeling

Wat willen wij bereiken?

De samenwerkingsverbanden Samen op Kop (Kop van Noord-Holland) en Waddeneilanden bieden mogelijkheden om in te zetten op behoud en versterking van de economie. Voor programma 3 zijn relevant:
• Samen op Kop: thema's 'Arbeidsmarktprojecten', 'Recreatie en toerisme' en 'Werken'. In de Regio Deal NHN proberen we samen met de regio een aantal vraagstukken te versnellen (zie onder Nieuwe Ontwikkelingen).
• Regio Deal Waddeneilanden: programmalijn 2 'Toekomstbestendig Ondernemen en Ontwikkelen' en 5 'Circulaire Economie'.
Het Toeristisch Toekomstplan wordt verder uitgewerkt via de Uitvoeringsagenda 2025-2028, zoals onderzoek naar bewonersprofijt, inzetten op gastvrij en toekomstbestendig ondernemerschap, onderzoeken mogelijkheid invoeren nachtregister, vergunningstelsel logies met ontbijt en stimulering van duurzame vervoersmiddelen. Extra aandacht voor een meerjarig monitoringprogramma is nodig om tijdig bij te kunnen sturen als de druk op ecologie en/of leefbaarheid te groot wordt.
Circulaire economie wordt geïntegreerd in alle andere gemeentelijke disciplines, zodat we op tijd zijn met de noodzakelijke structurele veranderingen vanwege tekorten aan grondstoffen. In 2030 moet de helft van onze grondstoffen uit hergebruikte grondstoffen bestaan. In 2050 moeten alle grondstoffen uit hergebruik komen. (Nationaal Grondstoffenakkoord 2017).

3.2 Fysieke bedrijfsstructuur

Wat willen wij bereiken?

In 2025 start de uitbreiding van bedrijventerrein Oudeschild.
De retailsector is economisch en maatschappelijk belangrijk voor inwoners, bedrijven en gasten. De centra blijven er aantrekkelijk en levensvatbaar door. Het is noodzakelijk dat ze compact, compleet en comfortabel zijn. Het standplaatsenbeleid is hierop afgestemd. Het streven is om ook het marktbeleid te actualiseren.
Samen met de Texelse boeren en natuurbeheerders vindt overleg plaats over het toekomstbestendig houden van de landbouwsector en het behalen van natuurdoelen. Dit zal een plek moeten krijgen in de Omgevingsvisie en in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (programma 8).
De toekomstbestendige exploitatie van de Oudeschilder haven krijgt naar verwachting in 2025 zijn beslag (programma 2).
De al merkbare netcongestie voor grootverbruikers en de noodzaak om de extra wadkabel definitief in het Provinciale Investeringsprogramma Energie en Klimaat (pMIEK) opgenomen te krijgen, hebben geleid tot het voornemen om de mogelijkheden voor een gemeentelijk MIEK te verkennen (programma 7).

Wat gaan wij ervoor doen?

<table>
<tr><td>Voorstel</td><td colspan="3">Texel innovatief eiland</td></tr>
<tr><td>Program/taakveld</td><td colspan="3">3-3.2</td></tr>
<tr><td>Perspectiefnota</td><td colspan="3">Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025, gewijzigd als voorstel na herorientatie voorstellen vanuit perspectiefnota 2025</td></tr>
<tr><td>Motivatie</td><td colspan="3">Het is belangrijk pilots op het gebied van energie, wateropslag en duurzame landbouw en visserij te ondersteunen. Daarbij willen we tevens inzetten op het verwerven van subsidies. Een financiële bijdrage bij de start is vaak onmisbaar. Het budget Texel innovatief eiland is in 2023 en deels in 2024 succesvol ingezet. We stellen daarom voor dit incidenteel in de begroting op te nemen voor 2025.
Aanvragen willen we toetsen volgens het onderstaande kader:
1. de aanvraag betreft de aanpak van of het oplossen van een vraagstuk op het gebied van energie, wateropslag, ecosysteemdiensten, verduurzaming landbouw en visserij op het grondgebied Texel
2. de aanvraag is niet strijdig met gemeentelijk beleid
3. de resultaten moeten maatschappelijke meerwaarde hebben en worden daarom openbaar gemaakt
4. er is ook andere financiering, waaronder bijdrage in natura
5. de aanvraag kan zowel door organisaties als natuurlijke personen worden gedaan, waarbij de aanvrager verklaart dat geen sprake is van ongeoorloofde staatssteun</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Financieel</td><td>Bedrag</td><td>Lasten</td><td>Dekking</td></tr>
<tr><td>€ 100.000</td><td>Incidenteel</td><td>Begroting 2025</td></tr>
<tr><td>Toelichting financieel</td><td colspan="3">In de perspectiefnota 2025 was dit voorstel als structureel bedrag opgenomen. Bij de herorientatie bij de programmabegroting 2025 is het voorstel heroverwogen en wordt voorgesteld het bedrag in 2025 incidenteel beschikbaar te stellen.</td></tr>
</table>

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Vitale bestendige arbeidsmarkt		
Program/taakveld	3-3.2		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025, gewijzigd als voorstel na herorientatie voorstellen vanuit perspectiefnota 2025		
Motivatie	De beroepsbevolking daalt door meer ouderen en minder jongeren. Vanwege de krappe arbeidsmarkt is het in alle sectoren moeilijk om arbeidskrachten aan te trekken. De innovatiekracht op Texel en het vermogen om samen te werken zijn groot. Al enige jaren hebben bedrijfsleven, onderwijssector en gemeente de krachten gebundeld om actief de arbeidsmarktproblematiek op te lossen. Denk bijvoorbeeld aan het HR-Netwerk, Kenniswerkplaats Texel, Texel Academy en OSG De Hogeberg. In het coalitieprogramma is aangegeven dat wij een ondersteunende en/of faciliterende rol hierin willen vervullen. Dat kunnen we financieel door initiatieven vanuit het maatschappelijk veld, die gericht zijn op het vinden van oplossingen, te ondersteunen. Wij stellen voor om voor dit doel € 75.000 te reserveren.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 75.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel	In de perspectiefnota 2025 was dit voorstel € 100.000 incidenteel. Bij de herorientatie bij de programmabegroting 2025 is gebleken dat er in de overhevelingen van het budget voor 2024 nog budget beschikbaar is waardoor het voorstel kan worden verlaagd tot € 75.000.		

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Markt- en evenementenkasten vervangen (3 stuks)	
Programma/taakveld	3-3.2	
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025	
Motivatie	Een drietal marktkasten (aansturingskasten) is aan vervanging toe. Er zijn technische gebreken geconstateerd die niet meer zijn op te lossen. Het eind van de levensduur is bereikt. Op de kosten ligt een vervangingstermijn van 25 jaar.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
	€ 42.000	Begroting 2025
Toelichting financieel	Afschrijvingstermijn is 25 jaar	

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Wat willen wij bereiken?

Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid biedt kansen voor de lokale economie. Het gemeentelijke bedrijvenloket is een hulpmiddel voor ondernemers en gemeente aangaande gemeentelijke opdrachten: ondernemers kunnen melden dat ze opdrachten voor de gemeente willen uitvoeren.
Samen met anderen zetten we in op een bestendige arbeidsmarkt. Dat doen we door te investeren in jongeren en het voor hen aantrekkelijk te maken om hier te komen werken. Daarnaast is het belangrijk dat beroepsopleidingen beter aansluiten op de arbeidsmarkt.

3.4 Economische promotie

Wat willen wij bereiken?

De economische promotie van het toerisme is belegd bij de VVV. Zij geven invulling aan de ambitie, visie en uitgangspunten van het Toeristisch Toekomstplan.
De promotie is ook gericht op het aantrekken van deskundig personeel binnen alle economische pijlers. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt blijft het belangrijk om nieuwe bedrijven, inclusief zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers), naar Texel te trekken. Samen met het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord zetten we in op acquisitie van bedrijven die bij de identiteit en innovatiekracht van Texel passen.
In het kader van het Visserij Ontwikkel Plan werken we ook aan de promotie van onze regio Kop van Noord-Holland en Texel als visserijgemeenschap(pen).
Stichting Toeristisch Investeringsfonds Texel (STIFT) draagt ook bij aan lokale promotie van toerisme, infrastructuur, agri en visserij, cultuur en evenementen.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Toeristisch toekomstplan 2025-2027		
Programma/taakveld	3-3.4		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Door vaststelling van een tweede uitvoeringsagenda geven we vervolg aan het Toeristisch Toekomstplan Texel. De looptijd van de tweede uitvoeringsagenda is 2025-2027.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 365.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel	2025 - € 110.000 | 2026 - € 110.000 | 2027 - € 145.000		

Verbonden partijen in programma 3

Naam verbonden partijen	Taakvelden	Bijdrage aan gemeentelijke doelen
De waddeneilanden	2.3 Recreatieve havens 3.4 Economische promotie 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie 8.1 Ruimte en leefomgeving	Samenwerking toepassing Convenant vaarrecreatie en kwailiteitsverbetering jachthavens. Bevordering toerisme naar Waddeneilanden in relatie tot Werelderfgoed-status Wadden. Samenwerken op het vlak van de omgevingswet.
Stichting VVV Texel promotie	3.4 Economische promotie	Kwalitatief toeristisch bezoek aan het eiland. Dit is van groot algemeen economisch en maatschappelijk belang.

3 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Texel	Nederland
3. Economie	Functiemenging	%	LISA	2017	55,3	52,4
				2018	55,8	52,8
				2019	56,4	53,2
				2020	56	53,2
				2021	55,6	53,3
				2022	55,5	53,8
3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	LISA	2017	180,3	120,3
				2018	224,4	145
				2019	184,1	129,6
				2020	236,6	158,4
				2021	234,5	165,1
				2022	245	174,1
6. Sociaal Domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	LISA	2017	766,2	651,5
				2018	977,9	774
				2019	1017,9	792,1
				2020	1017,2	795,9
				2021	813	685,7
				2022	1045,3	825,4

3 Begroting

3 Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000 meerjaren begroting

Lasten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Economische ontwikkeling	235	348	475	473	250	250	250
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	50	54	108	110	110	110	110
Economische promotie	879	955	832	1.004	1.004	1.039	894
Totaal lasten programma 3	**1.164**	**1.357**	**1.415**	**1.587**	**1.364**	**1.399**	**1.254**

Bedragen x €1.000

Baten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Economische ontwikkeling	10	-	0	0	0	0	0
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	35	29	31	32	32	32	32
Economische promotie	9.872	9.848	10.086	10.336	10.336	10.336	10.336
Totaal baten programma 3	**9.917**	**9.877**	**10.117**	**10.368**	**10.368**	**10.368**	**10.368**

Saldo	**8.753**	**8.520**	**8.702**	**8.781**	**9.004**	**8.969**	**9.114**

Hoofdstuk 4A -> Programma's 4 - Toekomst voor de jeugd

Visie

Texel is een aantrekkelijke gemeente om te leven. De rust, ruimte en natuur, maar ook de toeristische dynamiek zorgen ervoor dat het plezierig wonen en werken is op het eiland. Er heerst een goed vestigingsklimaat. Ons eiland spreekt ook jonge gezinnen aan, omdat er goede scholen zijn voor basis- en voortgezet onderwijs. Jeugd kan op Texel gezond, gelukkig en veilig opgroeien! Voor de jongste kinderen zijn er voldoende voorzieningen voor spelen, bewegen en ontdekken.

Scholen werken intensief en integraal samen. Dat gebeurt vanuit een integrale doorgaande leerlijn van 0 tot 19 jaar. Dit is geborgd in een goed ontwikkeld en sterk onderwijsnetwerk. Er zijn vijf denominaties waaruit ouders kunnen kiezen. De basisscholen in de dorpen worden zo lang mogelijk in stand gehouden. Er heerst een uitstekend pedagogisch en didactisch klimaat. Het maakt niet uit in welk dorp leerlingen naar school gaan. De brede scholengemeenschap OSG De Hogeberg biedt praktijkonderwijs, vmbo, mavo, havo en vwo. Het vmbo biedt de sectoren toerisme, techniek, horeca, zorg en bouw aan. De doorgaande leerlijnen tussen het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs sluiten goed op elkaar aan.

Inwoners zijn zelfredzaam en kunnen geestelijk en lichamelijk vitaal ouder worden. Elke (jong-)volwassene moet voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen en kunnen werken aan zijn of haar basisvaardigheden. En dat begint al bij de jeugd.

Link naar Visie en Beleid - Texel

4.1 Openbaar basisonderwijs

Wat willen wij bereiken?

Er zijn vier openbare basisscholen, waaronder een school voor speciaal basisonderwijs, de Kompasschool. Het regulier openbaar basisonderwijs is bestuurlijk geborgd in een zelfstandige stichting: Stichting Kopwerk. Zij vertegenwoordigt OBS Jac. P. Thijsseschool, OBS De Bruinvis en OBS Durperhonk. De Kompasschool valt bestuurlijk onder Stichting Samenwerkingsscholen Den Helder.

De voorzieningen voor het bewegingsonderwijs worden gefaciliteerd door de gemeente. Het bewegingsonderwijs vindt plaats in de TXL Sporthal in Den Burg en in sportzalen van de dorpshuizen.

De scholen werken nauw samen. Dat gebeurt op basis van de 'Texelse Agenda Onderwijs en Zorg' en de Texelse Onderwijsvisie. Op basis van deze agenda worden initiatieven voor Passend Thuisnabij Onderwijs en één integraal onderwijskundig en organisatorisch netwerk ontplooid. Voor de zorgstructuur rond het basis- en voortgezet onderwijs wordt ook samengewerkt met de gemeenten in de regio Kop van Noord-Holland, op basis van de Regionale Agenda Onderwijs & Zorg.

4.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen wij bereiken?

De gemeente heeft een wettelijke taak voor onderwijshuisvesting. Voor dit beleid, dat geldt voor het openbaar en bijzonder onderwijs, gebruikt de gemeente de 'Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Texel'.

Het faciliteren van voorzieningen voor het bewegingsonderwijs is ook een taak van de gemeente. We volgen daarbij de uitgangspunten voor het basis- en voortgezet onderwijs. Het bewegingsonderwijs vindt plaats in de TXL Sporthal in Den Burg en in de sportzalen van de dorpshuizen.

Actueel is de planvorming voor het verduurzamen en moderniseren van de schoolgebouwen in de dorpen. Dit is het vervolg op De Skool in Den Burg. Gemeente en schoolbesturen werken op basis van het huidige rijksbeleid toe naar integrale huisvestingsplannen. De verduurzamingsambitie van de gemeentelijke gebouwen wordt hierin meegenomen.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Vervangen sportvloer gymzaal dorpshuis De Hof		
Program/taakveld	4-4.2		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	De sportvloer van de gymzaal in dorpshuis De Hof is aan het einde van de technische levensduur. De vloer is . De vloer, onderdeel van de gyminventaris voor het onderwijs waar de gemeente voor zorgt, is weliswaar nog net veilig, maar slecht. De gymzaal wordt hoofdzakelijk gebruikt voor de gymlessen van de Lubertischool. Deze lessen moeten kunnen doorgaan. Momenteel wordt ook onderzocht wat het toekomstperspectief is van het gebouw waarin het dorpshuis is gevestigd. Dit gaat naar verwachting nog enkele jaren duren. Om de vloer in de komende jaren veilig in stand te houden, is een tussenvorm noodzakelijk; de vloer voorzien van een nieuwe laklaag (€ 6.000) is niet afdoende en een geheel nieuwe vloer met een nieuwe ondervloerconstructie (€ 50.000) is op dit moment geen reële optie. Het beste alternatief is een tijdelijke oplossing: een vloer die 5+ jaren meegaat. Er wordt een eenvoudige, nieuwe rubberen toplaag aangebracht met belijning en coating. Kosten: ca. € 30.000 inclusief btw en montage.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 30.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel	Oorspronkelijke voorstel was € 20.000. Er is nu een ophoging van het genoemde bedrag met € 10.000 naar in totaal € 30.000. Een en ander vanwege kostenstijging van materialen en een inmiddels noodzakelijke extra schokabsorberende onderlaag.		

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen wij bereiken?

De gemeente voert het rijksbeleid voor onderwijsachterstanden uit (Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden Beleid, GOAB). Er wordt een programma voor voorschoolse educatie gevolgd en kinderen in het basisonderwijs krijgen extra taalonderwijs via de Taalklas.

De gemeente heeft een aanvullend onderwijsbeleid. Daaronder vallen de onderstaande voorzieningen:

- scholen en gemeente vinden het belangrijk dat leerlingen uitstekend bewegingsonderwijs krijgen. Daarom worden gymlessen verzorgd door gediplomeerde vakdocenten. De meerkosten van dit beleid subsidieert de gemeente (de zogeheten tweede gymles)
- kinderen met een motorische achterstand krijgen extra aandacht, voor zowel de grove als de fijne motoriek. Hiervoor ontvangen de scholen een subsidie voor Motorische Remedial Teaching (MRT)
- scholen ontvangen een subsidie voor schoolbegeleiding. Hiermee kunnen, naast specifieke taalondersteuning, kinderen op veel verschillende gebieden ondersteuning krijgen die nodig is om achterstanden te verhelpen of te voorkomen
- scholen kunnen kinderen in de groepen 1 en 2, bij wie het vermoeden op spraakachterstanden bestaat, laten screenen. De gemeente vergoedt deze voorziening. Als onderdeel van het GOAB gebeurt dit ook bij kinderen in de voorschool
- om kinderen meer in contact te laten komen met cultuur stelt de gemeente een subsidie aan de scholen beschikbaar om extra cultuuractiviteiten te kunnen organiseren
- ouders van kinderen, waarvan de meest dichtbij gelegen, passende school verder weg ligt dan zes kilometer, kunnen in aanmerking komen voor leerlingenvervoer. Indien wordt voldaan aan de voorwaarden. Voor dit beleid hanteert de gemeente de Verordening leerlingenvervoer gemeente Texel. Kinderen die naar een school aan de vaste wal moeten (voornamelijk scholen voor speciaal onderwijs), kunnen ook in aanmerking komen voor leerlingenvervoer.

Verbonden partijen in programma 4

Naam verbonden partijen	Taakvelden	Bijdrage aan gemeentelijke doelen
De waddeneilanden	2.3 Recreatieve havens 3.4 Economische promotie 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie 8.1 Ruimte en leefomgeving	Samenwerking toepassing Convenant vaarrecreatie en kwaliteitsverbetering jachthavens. Bevordering toerisme naar Waddeneilanden in relatie tot Werelderfgoed-status Wadden. Samenwerken op het vlak van de omgevingswet.

4 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Texel	Nederland
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	www.waarstaatjegemeente.nl	2019	0	2,4
				2020	0,6	2,7
				2021	0,6	2,7
				2022	6,7	4,2
				2023	3,1	6,3
4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	www.waarstaatjegemeente.nl	2019	18	25
				2020	13	20
				2021	13	20
				2022	14	24
				2023	35	27
4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'ers)	% deelnemers aan het vo- en mbo-onderwijs	www.waarstaatjegemeente.nl	2019	2	2
				2020	1,7	1,7
				2021	1,9	1,9
				2022	2	2,4
				2023	2,5 (voorlopig)	2,4 (voorlopig)

4 Begroting

4 Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000 meerjaren begroting

Lasten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Openbaar basisonderwijs	89	98	116	122	122	122	122
Onderwijshuisvesting	1.544	1.139	1.119	1.135	1.137	1.004	1.070
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.167	943	910	924	924	924	924
Totaal lasten programma 4	**2.800**	**2.180**	**2.144**	**2.181**	**2.183**	**2.050**	**2.116**

Bedragen x €1.000

Baten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Onderwijshuisvesting	391	18	29	18	18	18	18
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	625	251	20	20	20	20	20
Totaal baten programma 4	**1.016**	**269**	**49**	**38**	**38**	**38**	**38**

Saldo	**-1.784**	**-1.911**	**-2.095**	**-2.143**	**-2.145**	**-2.012**	**-2.078**

Hoofdstuk 4A -> Programma's 5 - Samen beleven en bewegen

Visie

Dit programma gaat over sport, cultuur, groen en recreatie. De belangrijkste doelstelling hiervan is het creëren en behouden van een fijne, gezonde, sociale en uitdagende leefomgeving. Een divers aanbod aan activiteiten op het gebied van sport, spel, kunst, cultuur en ontspanning en voldoende voorzieningen dragen bij aan een gezonder en gelukkiger leven van mensen.

Op de plek van de oude Thijsseschool bouwen we een nieuw sociaal-cultureel centrum: het Thijssehuis. Dit wordt een unieke plek voor een gemeente van onze omvang. Hier kunnen initiatieven op het gebied van kunst, cultuur en literatuur elkaar versterken. Het wordt een plek waar iedereen zich op sociaal-cultureel gebied kan vermaken en verder kan ontwikkelen.

De ijsbaan in Den Burg wordt omgevormd tot een park met ruimte voor ontspanning, sport, spel en recreatie, afgewisseld door natuurlijke elementen als bloemrijk grasland, lage beplanting, watergangen, wadi's en boomgroepen.

De taakvelden natuur, landschap, openbaar groen en (openlucht)recreatie zijn nieuwe, maar logische toevoegingen aan het programma 'Samen beleven en bewegen'. Een goede balans tussen gebruik en belasting van de fysieke ruimte voor de sociale aspecten enerzijds, en behoud en bescherming van de natuurlijke en landschappelijke waarden van de fysieke ruimte anderzijds, zijn cruciaal voor een vruchtbare toekomst.

Link naar Visie en Beleid - Texel

5.1 Sportbeleid en activering

Wat willen wij bereiken?

De gemeente heeft een brede benadering en kijk op de functie van sport. Sport is een leuke en gezonde vorm van vrijetijdsbesteding die bijdraagt aan de vitaliteit van mens en maatschappij. Door sport ontmoeten mensen elkaar. Regelmatig sporten en bewegen vergroot het welzijn en de gezondheid van de sporter. Het bevordert samenwerking, stelt normen en waarden en biedt mogelijkheden voor participatie en integratie. Daarom willen we sport voor alle inwoners stimuleren, laagdrempelig en toegankelijk houden. Dit doen we onder andere door:

- combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches in te zetten
- subsidies beschikbaar te stellen aan verenigingen
- sportvoorzieningen voor minder draagkrachtige inwoners beschikbaar te stellen

5.2 Sportaccommodaties

Wat willen wij bereiken?

De gemeente bezit een aantal kapitaalintensieve sportaccommodaties, zoals een kunstgrasveld voor voetbal, een atletiekbaan, een openlucht zwembad en een sporthal voor binnensport. Deze sportvoorzieningen worden tegen maatschappelijke tarieven verhuurd, zoals vastgelegd in een tarievenbeleid. Zo wordt sport ook indirect gestimuleerd en is het via deze weg bereikbaar en toegankelijk voor inwoners. Het zwembad heeft een belangrijke functie, zeker voor een gemeente als Texel met een waterrijke omgeving: het kunnen leren zwemmen. En voor de jongste jeugd zijn er voldoende voorzieningen voor spelen, bewegen en ontdekken.

De ontwikkeling van en aandacht voor sport- en beweegvoorzieningen in de buitenruimte is actueel. Zo is er een pannaveld bij De Skool gerealiseerd en hebben we een Texels speelruimteplan opgesteld, waarin aandacht is voor de verbetering van speelplekken in de dorpen. Daarnaast is in het voorontwerp van de herinrichting ijsbaan ruimte opgenomen voor voorzieningen die mensen stimuleren om meer te bewegen. Verder is in het bos een trimbaan aangelegd en zijn er loop- en beweegroutes in en om de dorpen uitgerold voor jong en oud. Sport is immers voor alle leeftijden!

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Verhoging exploitatiebudget Sportstichting Texel		
Programma/taakveld	5-5.2		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Door de grote opwekcapaciteit van de zonnepanelen , en als gevolg daarvan de grote energieteruglevering en terugleverkosten, gestegen energietarieven en vervallen energiesubsidies, zijn de exploitatiekosten op energie substantieel gestegen: € 70.000. Er is i.h.k.v. de open begroting 45.000 beschikbaar gesteld. Derhalve wordt voorgesteld om deze middelen vanaf 2025 beschikbaar te houden en € 25.000 extra beschikbaar te stellen voor de dekking van deze lasten. Uit de evaluatie (beheer en exploitatie TXL Sporthal door de Sportstichting Texel) die in 2025 wordt gehouden, zal blijken wat het financiële perspectief is voor de lange termijn.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 25.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Financiële consequentie n.a.v. voorstel nieuw beleids- en beheerplan spelen		
Programma/taakveld	5-5.2		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Naar aanleiding van het raadsbesluit 18-09-2024 worden de financiële consequenties in de begroting van 2025. Link naar raadsbesluit 18-09-2024		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 128.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Voorstel	Financiële consequentie n.a.v. voorstel nieuw beleids- en beheerplan spelen	
Programma/taakveld	5-5.2	
Programmabegroting	Nieuw	
Motivatie	Naar aanleiding van het raadsbesluit 18-09-2024 worden de financiële consequenties in de begroting van 2025. Link naar raadsbesluit 18-09-2024	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
	€ 75.000	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel	De afschrijftermijn is 15 jaar	

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen wij bereiken?

De gemeente stimuleert en bevordert een ruim en divers aanbod van kunst en cultuur. We doen dit door het subsidiëren van diverse grote en kleinere instellingen en initiatieven die activiteiten aanbieden en ontplooien op het gebied van beeldende kunst, muziek, dans, theater, film en poëzie. We dragen zorg voor een stabiel basisaanbod door duidelijke afspraken te maken en vast te leggen in (meerjarige) subsidie-uitvoeringsovereenkomsten, zoals met Artex.

Ook voor deelname aan het landelijke programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit', dat voornamelijk wordt ingezet via het basisonderwijs, maken we nieuwe plannen en afspraken voor de periode 2025-2028.

Daarnaast maken we nieuwe afspraken over de inzet van culturele activiteiten om aan te sluiten bij thema's en speciale doelgroepen uit de Brede SPUK. Denk aan het versterken van de verbinding met de sociale basis, gezond en actief leven en mentale gezondheid.

Verder wordt met de kunstenaar, architect en projectleider van het Thijssehuis gewerkt aan een definitief ontwerp en de realisatie van een kunstwerk in het gebouw.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Bevrijdingsfeest 80 jaar vrijheid		
Program/taakveld	5-5.3		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	In 2025 is het 80 jaar na de bevrijding van de Tweede Wereldoorlog. Dit willen we uitgebreid vieren en hiervoor vragen we een incidenteel budget van € 60.000.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 60.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

5.4 Musea

Wat willen wij bereiken?

De gemeente ondersteunt en faciliteert bij het onderzoeken, verwerven, behouden en presenteren van kunst, cultuur en erfgoed. We doen dit door het subsidiëren van initiatieven, musea en andere instellingen die op dit gebied activiteiten aanbieden en ontplooien. We dragen zorg voor een stabiel basisaanbod door het maken en vastleggen van duidelijke afspraken in (meerjarige) subsidie-uitvoeringsovereenkomsten, zoals met Stichting Texels Museum.

We evalueren de aanvullende afspraken met Stichting Texels Museum over de inventarisatie- en bewaarplicht van het erfgoed. Ook evalueren we de regeling aangaande de Texelse museumpas, op basis van de ervaringen in 2023 en 2024. Daarnaast werken we een plan uit om het maritieme erfgoed in de Waddenzee zo goed mogelijk te beschermen. Waar mogelijk werken we hierin samen met lokale erfgoedinstanties, andere gemeenten, de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en de Provincie Noord-Holland.

Met betrekking tot archeologie werken we aan een actualisatie van de archeologische beleidskaart (zie ook taakveld 5.5 Cultureel erfgoed) en maken we plannen om deze wetenschap nog verder onder de aandacht te brengen bij inwoners. Zo staan de inrichting van de kerkheuvel Vogelmient en archeologisch onderzoek in de Trompstraat en omgeving in Oudeschild, en bij het archeologisch rijksmonument de Wezentuin op de planning.

Als het op maritieme archeologie aankomt, gaat de gemeente met andere partijen om tafel voor een plan voor de bescherming van ons maritieme erfgoed. Samenwerking met Den Helderen Hollands Kroon, de provincie en het Rijk is noodzakelijk en ook met kenniscentra als Kaap Skil en het NIOZ.

5.5 Cultureel erfgoed

Wat willen wij bereiken?

De gemeente ondersteunt en faciliteert bij het beheer en onderhoud van monumenten en (im)materieel cultureel erfgoed. We doen dit door het subsidiëren van instellingen en eigenaren die zich hiermee bezighouden. Toezicht en handhaving voert de gemeente in eigen beheer uit. Een toezichthouder monumenten zet de komende periode extra in op 'handhaving van de instandhoudingsplicht'.

We zorgen ervoor dat de informatievoorziening over cultureel erfgoed is aangepast aan het nieuwe beleid, en dat de uitvoeringsrichtlijnen en -subsidieregels actueel blijven. Daarnaast organiseren we jaarlijks bijeenkomsten voor monumenteneigenaren en kerkbesturen waarin we ze informeren over en betrekken bij actuele onderwerpen en vraagstukken. Bijvoorbeeld over subsidie- en verduurzamingsmogelijkheden.

We werken verder aan de uitvoering van de nieuwe regelingen voor de schapenboeten, die volgens het schapenboetenbeleid zijn opgesteld. De collectieve onderhoudsregeling en verzekering zijn daarbij belangrijke onderdelen voor het behoud van de monumentale schapenboeten. We hebben de motie 'Texels erfgoed op peil' opgepakt en inventarisaties uitgevoerd van achterstallig onderhoud van (potentieel) monumentale schapenboeten. Een procedure is opgestart om mogelijk vijf schapenboeten zonder achterstallig onderhoud te benoemen tot gemeentelijk monument.

Ook voeren we cultuurhistorische verkenningen uit voor de inpassing van cultureel erfgoed in het Omgevingsplan. Voor een goede basis maken we als eerste stap een cultuurhistorische elementenkaart. Het vervolg hierop is een eventuele aanwijzingsprocedure voor de status 'gemeentelijk monument' en passen we het erfgoedregister aan.

Wat gaan wij ervoor doen?

<table>
<tr><td>Voorstel</td><td colspan="3">Schapenboetenbeleid</td></tr>
<tr><td>Program/taakveld</td><td colspan="3">5-5.5</td></tr>
<tr><td>Perspectiefnota</td><td colspan="3">Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025</td></tr>
<tr><td>Motivatie</td><td colspan="3">Betreft eenmalig uitvoeringbudget voor restauratie van 3 monumentale schapenboeten met achterstand in onderhoud. Deze extra investering ten opzichte van het door de raad in september 2023 vastgestelde schapenboetenbeleid komt voort uit de motie 'Texels erfgoed op peil', die in die vergadering ook is aangenomen. De investering bedraagt bruto incidenteel

€ 280.579 en kan deels gedekt worden uit de reserve schapenboeten van € 136.244, waardoor per saldo € 144.335 over blijft. Voor meer informatie verwijzen we naar het bestuurlijk advies dat is aangeleverd voor de raad van mei 2024. Link naar raadsbesluit 22-05-2024</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Financieel</td><td>Bedrag</td><td>Lasten</td><td>Dekking</td></tr>
<tr><td>€ 144.335</td><td>Incidenteel</td><td>Begroting 2025</td></tr>
<tr><td>Toelichting financieel</td><td colspan="3"></td></tr>
</table>

5.6 Media

Wat willen wij bereiken?

De gemeente stimuleert de ontwikkeling van taalvaardigheid, digivaardigheid, informatievaardigheid en mediawijsheid van inwoners. Hiervoor subsidiëren we diverse grote en kleinere instellingen en initiatieven die activiteiten aanbieden en ontplooien op dit gebied.
We maken duidelijke afspraken in een (meerjarige) subsidie-uitvoeringsovereenkomst met KopGroep Bibliotheken voor een lokale bibliotheekvoorziening op Texel. Ook verzorgt, ondersteunt en faciliteert de gemeente (de aanwijzing van) een lokale publieke media-instelling op basis van de Mediawet. Stichting Lokale Omroep Texel (Radio Texel) biedt hiervoor een programma aan dat representatief is voor de belangrijkste lokaal voorkomende culturele en maatschappelijke stromingen.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Wat willen wij bereiken?

De gemeente onderhoudt, beschermt, faciliteert en ondersteunt natuur, landschap en recreatievoorzieningen. We stimuleren en versterken de biodiversiteit van de openbare ruimte op een manier die aansluit bij het omringende landschap en de specifieke situatie in gebruik en functie. Dit combineren we zoveel mogelijk met klimaatadaptieve maatregelen. Samen met de andere grondeigenaren en terreinbeheerders op Texel willen we ervoor zorgen dat deze maatregelen niet alleen op gemeentelijke grond, maar eilandbreed gerealiseerd gaan worden.

We werken aan een nieuw groen beleids- en beheerplan. Ook het onderhoud van het openbaar groen passen we hierop aan. De komende jaren gaan we sommige plantvakken anders inrichten. Aan de randen van de dorpen gebruiken we uitgangsmateriaal dat aansluit op het naburige Texelse landschap.

We sluiten aan bij het provinciale wandelnetwerk en werken samen met terreinbeheerders, provincie, VVV en STIFT aan een eenduidig en kwalitatief wandelnetwerk op Texel.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Groenvoorziening pleintje hoek Warmoesstraat - Schilderend renoveren		
Program/taakveld	5-5.7		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Het pleintje op de hoek Schilderend-Warmoesstraat in het centrum van Den Burg wordt ook wel 'het Gouden Strookje' genoemd. Het pleintje maakt een versleten en rommelige indruk door de concentratie van verschillende functies. Zo staan er afvalcontainers, grote bomen, bloembakken, kabelkasten en wordt het tevens gebruikt voor het parkeren van fietsen. De boomwortels drukken de bestrating omhoog met het risico op valpartijen. Een renovatie is gewenst om het geheel aantrekkelijker te maken, met nieuwe aanplant en een verbetering van de groeiplaats van de bomen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 50.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Verbeteren biodiversiteit en klimaatadaptatie plantsoenen		
Program/taakveld	5-5.7		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	In navolging op het oude en ter voorbereiding op het nieuwe beheerplan zijn er plekken binnen onze gemeente waar we de biodiversiteit kunnen verhogen en het groen kunnen verbeteren in het kader van hittestress en klimaatadaptatie. Hierbij valt te denken aan Kamerstraat, Epelaan en Dorpsstraat in De Koog, Schilderend en Noordvlak in Den Burg en Commandeurssingel in Oudeschild. De insteek wordt het beperken van hittestress door de aanplant van bomen en het vergroten van de biodiversiteit door grasvelden in te zaaien met wildebloemenmengsels.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 100.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Groenvoorziening vervangen		
Program/taakveld	5-5.7		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Vervanging is noodzakelijk om het areaal op het gewenste kwaliteitsniveau te krijgen. Indien er geen vervanging plaatsvindt, lopen de kosten voor dagelijks onderhoud op. In totaal is een investering van € 600.000 nodig. In de periode 2019 tot en met 2026 wordt jaarlijks € 75.000 beschikbaar gesteld. In 2025 worden weer verschillende groenvoorzieningen aangepakt. Nu in de omgeving van het Vroonlant en Paelwerck in Den Burg. Deze maatregelen vloeien voort uit het Groenbeheerplan dat in 2018 is vastgesteld door de raad.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 75.000 € -75.000	Incidenteel Incidenteel	Begroting 2025 Reeds structureel opgenomen (besloten bij begroting 2019) € 75.000
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Uitvoering beleidsplan Groene Infrastructuur		
Programma/taakveld	5-5.7		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Benodigd uitvoeringsbudget bij het beleidsplan Groene Infrastructuur. Een en ander nog afhankelijk van besluitvorming bij de vaststelling van het beleidsplan door de raad in Q4 2024.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 50.000	Incidenteel	Begroting 2025
	€ 400.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Vervangen werktuiglastdrager	
Programma/taakveld	5-5.7	
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025	
Motivatie	Het voorstel is om het bestaande vervangingsbudget van de werktuiglastdrager (Holder) van € 90.000 te verhogen naar € 155.000 (zie Hoofdstuk 5B-Vervangingsinvesteringen). Een werktuiglastdrager is een machine die vooral gebruikt wordt in de groenvoorziening, maar ook om fietspaden en trottoirs te vegen. De extra kosten zijn het gevolg van sterk gestegen prijzen.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
	€ 65.000	Begroting 2025
Toelichting financieel	De afschrijftermijn van een dergelijke machine is 8 jaar	

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Vervangen aanhangwagens	
Programma/taakveld	5-5.7	
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025	
Motivatie	Het geld is nodig voor de vervanging/aanschaf van drie aanhangwagens. De huidige aanhangwagens zijn meer dan 30 jaar oud, waardoor de bedrijfszekerheid en bruikbaarheid behoorlijk is afgenomen. De aanhangwagens worden voornamelijk gebruikt voor onderhoud van het openbaar groen. De afschrijftermijn wordt gesteld op 20 jaar.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
	€ 16.500	Begroting 2025
Toelichting financieel	De afschrijftermijn wordt gesteld op 20 jaar.	

Verbonden partijen in programma 5

Naam verbonden partijen	Taakvelden	Bijdrage aan gemeentelijke doelen
n.v.t.		

5 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Texel	Nederland
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet - sporters	%	RIVM	2012	50,8	46,6
				2016	56,4	48,7
				2020	50,8	49,3
				2022	50,2	46,4

Er zijn geen nieuwe gegevens van het RIVM. De cijfers van 2022 zijn het meest actueel.

5 Begroting

5 Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

meerjaren begroting

Lasten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Mutaties reserves	15	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	433	487	395	360	357	289	289
Sportaccommodaties	1.400	1.597	1.725	1.859	1.857	1.849	1.849
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	595	596	1.318	1.347	1.332	1.332	1.332
Musea	481	547	668	680	590	590	590
Cultureel erfgoed	442	723	641	1.015	734	734	734
Media	294	316	326	333	333	333	333
Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.744	2.936	2.813	3.841	3.470	3.470	3.470
Totaal lasten programma 5	**6.404**	**7.202**	**7.886**	**9.435**	**8.673**	**8.597**	**8.597**

Bedragen x €1.000

Baten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Mutaties reserves	32	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	9	139	70	70	68	0	0
Sportaccommodaties	403	422	350	350	347	340	340
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	82	3	14	14	14	14	14
Musea	554	174	169	174	174	174	174
Cultureel erfgoed	20	5	1	1	1	1	1
Media	0	13	13	13	13	13	13
Openbaar groen en (openlucht)recreatie	207	249	256	302	256	256	256
Totaal baten programma 5	**1.307**	**1.005**	**874**	**924**	**873**	**798**	**798**

Saldo	**-5.097**	**-6.197**	**-7.012**	**-8.511**	**-7.800**	**-7.799**	**-7.799**

Hoofdstuk 4A -> Programma's 6 - Zorg voor elkaar

Visie

Een sociaal en gezond Texel: samen voor en met inwoners.

We willen bijdragen aan de kwaliteit van leven van alle Texelaars. We streven ernaar dat inwoners zo volledig, volwaardig en onafhankelijk mogelijk kunnen meedoen in de samenleving. Wanneer dat tijdelijk of langdurig niet lukt, ondersteunen we hen zo goed mogelijk. Daarbij maken we zoveel als kan gebruik van de eigen kracht en het eigen netwerk van de inwoner. We doen wat er voor de samenleving echt toe doet. Dit geldt zowel voor de gemeente als voor maatschappelijke organisaties, ondernemers en bewoners. We zetten in op het voorkomen van problemen. Daar waar problemen zijn, zorgen we voor creatieve oplossingen door gerichte ondersteuning en integraal werken binnen het brede sociaal domein.

Leer-werkbedrijf de Bolder levert hierin een passende en waardevolle bijdrage. Het ondersteunt Texelaars bij een (vorm van) arbeidsmatige deelname aan de samenleving. Daarnaast zorgt het Huis van Ontwikkeling ervoor dat op Texel niemand verdwaalt in de infrastructuur van arbeidsmarkt en opleidingen en dat iedereen tijdig toegang krijgt tot passende begeleiding en ondersteuning waar dat nodig is. Dit geldt voor zowel werkzoekenden, werkenden, werkgevers als maatschappelijke (vrijwilligers-)organisaties.

De druk op het sociaal domein neemt toe. Er zijn meerdere opgaven voor het sociaal domein breed verankerd in verschillende (landelijke) beleidsstukken, zoals Integraal Zorg Akkoord (IZA) en Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA). Deze uitdagingen vragen om een intensieve samenwerking tussen alle maatschappelijke partners in het sociaal domein. We gaan hierin opgavegericht aan de slag, waarbij gezamenlijke doelen door verschillende partners worden nagestreefd, en waarbij de gemeente voornamelijk de procesregie voor haar rekening neemt. Het voornemen is om elke vier jaar samen met de maatschappelijk partners nieuwe uitvoeringsprogramma's op te stellen.

Link naar Visie en Beleid - Texel

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen wij bereiken?

De gemeente heeft specifiek aandacht voor wonen, welzijn en zorg voor ouderen. Inwoners kunnen zolang mogelijk op een voor hen goede en veilige manier in hun eigen omgeving blijven wonen. Onze samenleving staat open voor iedereen. Ook voor mensen met bijvoorbeeld dementie of verward gedrag. Iedere inwoner ontvangt de ondersteuning die hij of zij nodig heeft. Met zoveel mogelijk eigen regie.

We streven ernaar de kwaliteit van leven van onze inwoners te verhogen. We richten ons daarbij op alle leeftijden, van nul tot honderdplus, en focussen op de speerpunten uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), die zijn uitgewerkt in de verschillende opgaven zoals benoemd in de uitvoeringsprogramma's Sociaal Domein 2024-2027:

- extra aandacht voor de mentale gezondheid van de jeugd
- het versterken van de sociale basis
- het terugdringen van gezondheidsachterstanden
- een gezonde leefstijl
- voorkomen en vroegsignalering van middelengebruik
- sport- en beweegparticipatie
- mantelzorg
- vitaal ouder worden

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Uitbreiding formatie Sociaal Domein		
Program/taakveld	6-6.1		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	We maken regelmatig gebruik van inhuur om ervoor te zorgen dat (complexe) aanvragen binnen de termijn afgehandeld kunnen worden. Het tijdelijk inhuren kost meer dan wanneer we de formatie structureel zouden uitbreiden. De (structurele) uitbreiding is nodig, omdat we een toename zien in de complexiteit van de aanvragen. Dit geldt voor het hele sociaal team. De komende tijd zal het aantal aanvragen van statushouders toenemen, omdat we ernaar streven het aantal toegewezen statushouders ook werkelijk op Texel te plaatsen. Daarnaast zijn wetswijzigingen doorgevoerd, waardoor inwoners sneller bij de gemeente terechtkomen. Denk hierbij aan de vroeg signalering; hierdoor komen inwoners met schulden eerder bij de gemeente in beeld. Maar ook het openstellen van het gemeentehuis als briefadres heeft geholpen om inwoners beter in beeld te krijgen en ze toegang te verlenen tot de gemeentelijke regelingen. Binnen de jeugdzorg zijn lange wachtlijsten. Inwoners moeten langer wachten op de juiste ondersteuning. Hierdoor doen ze, na hun doorverwijzing naar een jeugdzorgaanbieder, langer een beroep op de klantmanagers van het sociaal team.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 90.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Verhoging preventiebudget		
Program/taakveld	6-6.1		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Het structureel verhogen van de het preventiebudget dient om activiteiten die vallen binnen het preventiebeleid te blijven waarborgen. Het gaat om activiteiten, onder andere gericht op gezinnen, die in 2024 deels landelijk en regionaal worden gesubsidieerd, maar waarvan duidelijk is dat deze subsidies komen te vervallen. De activiteiten zijn van meerwaarde voor de Texelse samenleving. Zij verstevigen de sociale basis.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 35.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Texelpas		
Program/taakveld	6-6.1		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Om de drempel voor het gebruik van Bijzondere Bijstand en extra regelingen voor minima en lagere inkomens voor inwoners te verlagen, wordt de Texelpas ingevoerd. Voor de opstart wordt € 100.000 incidenteel budget beschikbaar gesteld, en aanvullend € 25.000 structureel budget voor de voortzetting van de pas.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 100.000	Incidenteel	Algemene Reserve
	€ 25.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Project Ankerplaatsen		
Programma/taakveld	6-6.1		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Het doel is om drie duurzame mobiele units te plaatsen door wooncoöperatie Woontij, op Pontweg 89 voor bewoners van Texel die zich moeilijk kunnen aanpassen aan een gewone woonomgeving. Dit project sluit aan bij de bredere visie van de gemeente Texel en beleidskaders op maatschappelijke opvang, een vangnet bieden aan (kwetsbare) inwoners en het nationale actieplan Dakloosheid ‘Eerst een thuis’ van de rijksoverheid, met als doel om dakloosheid tegen 2030 te beëindigen en structurele woonoplossingen te bieden. Dit project beoogt een bijzondere woonvorm te creëren waar de bewoners in een rustige, prikkelarme omgeving blijvend kunnen wonen onder begeleiding, om structurele dakloosheid en de daarmee gepaarde hogere maatschappelijke kosten te beëindigen. Het gaat hierbij om gemeentegrond waardoor huurderving ontstaat. Daarnaast worden kosten gemaakt voor cameratoezicht, het bouwrijp maken van de locatie en toezichtsubsidie vanuit de WMO.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 181.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	WMO budget verlagen		
Programma/taakveld	6-6.1		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	In de Programmabegroting 2025 wordt een structurele verlaging van in totaal € 300.000 doorgevoerd op het WMO budget voor begeleiding en huishoudelijke hulp. We zien dat de kosten voor de WMO lager zijn dan begroot de afgelopen jaren. Bij de Perspectiefnota 2025 is vanwege de doorrekening van de Jaarrekening 2023 al € 100.000. Daar komt bij de Programmabegroting 2025 nu nog € 200.000 bij.		
	Bedrag	Baten	Dekking
	- € 200.000 (voordeel)	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Jeugd budget verhogen		
Programma/taakveld	6-6.1		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	De kosten voor Jeugdzorg voor Texel zijn de afgelopen hoger dan begroot. Dit komt doordat vanwege de openeindfinanciering van Jeugd, de toename van het aantal cliënten en de zwaardere zorg die nodig is. We zien namelijk dat meer jongeren in een gesloten locatie terecht komen. We proberen zoveel mogelijk aan preventie te doen. Als een gesloten plek noodzakelijk is wordt gekeken of een jongere beter geschikt is voor WLZ financiering waardoor de kosten voor het Jeugdbudget dalen. In de septembercirculaire 2024 heeft het rijk aangegeven dat de besparing op het Jeugdzorgbudget van € 500 miljoen vanaf 2026 komt te vervallen. De uitkomst hiervan is voor Texel op dit moment nog niet bekend. We stellen dan ook voor het bedrag voor Jeugd te verhogen met €1.000.000 per jaar.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 1.000.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Beleidsadviseur Asiel & Migratie		
Programma/taakveld	6-6.1		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	In de perspectiefnota 2025 – 2028 hebben wij vermeld dat wij voor de uitvoering van de Spreidingswet, de nieuwe tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne en de gemeentelijke taakstelling voor het huisvesten van statushouders extra geld nodig hebben. Op het moment van het opstellen van deze nota was nog niet te overzien welke consequenties dit met zich mee zou brengen. Inmiddels is duidelijk dat de werkzaamheden op dit terrein alleen maar toenemen en het niet te verwachten is dit de komende jaren gaat afnemen. Vandaar dat willen voorstellen om een vacature medewerker Migratie & Asiel open te stellen voor 32 uur per week. Vooruitlopend op dit besluit hebben wij na de zomervakantie de procedure opnieuw opgestart en is een medewerker aangenomen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 86.800	Incidenteel	Begroting 2025
	€ 86.800	Incidenteel	Begroting 2026
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Beleidsmedewerker Sociaal Domein		
Programma/taakveld	6-6.1		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Binnen de afdeling Beleid, onderdeel Sociaal Domein, is het aantal wettelijke taken toegenomen. Daarnaast worden een aantal nieuwe taken verwacht vanuit het rijk. Het gaat hierbij om de taken over vroeg signalering en participatie. Daarnaast vragen de huidige taken ook meer tijd zoals leerlingenvervoer, inkoop in de regio en de netwerkorganisaties. In de huidige formatie is hiervoor geen ruimte beschikbaar. Vanwege de uitbreiding van wettelijke taken stellen we voor de formatie structureel uit te breiden met 26 uur per week. De afgelopen jaren is dit opgevuld door tijdelijk personeel aan te trekken. Door de krapte op de arbeidsmarkt lukte het niet de formatieruimte structureel in te vullen. Inmiddels is een sollicitatieprocedure afgerond en hebben wij 2 nieuwe medewerkers aangetrokken. Met het aantrekken van deze nieuwe medewerkers is de formatie bij het onderdeel Sociaal Domein weer op sterkte.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 72.500	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel			

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Wat willen wij bereiken?

De gemeente hecht er veel waarde aan om de eerstelijnsvoorzieningen op Texel te behouden. We stimuleren initiatieven van huisartsen en andere zorgaanbieders die belangrijke zorgfuncties bij elkaar willen brengen en meer faciliteiten naar het eiland willen halen.

De gemeente ondersteunt initiatieven van dorpscommissies om dorpsservicepunten uit te breiden met huisartsen en paramedici en de ondersteuning bij zelfstandig wonen van ouderen en mensen met een beperking.

We zorgen met de betreffende organisaties voor woonruimte voor essentiële beroepen.

De gemeente werkt samen met netwerkpartners om de toegang tot (jeugd)zorg zo optimaal mogelijk te organiseren. Dit doen we door regelmatig onderling af te stemmen. De vraag van de inwoner staat hierin altijd centraal.

6.3 Inkomensregelingen

Wat willen wij bereiken?

We zetten ons extra in om alle huishoudens die recht hebben op bepaalde regelingen, zoals tegemoetkomingen voor energiekosten, te bereiken. We bieden de mogelijkheid om via de gemeente een collectieve zorgverzekering af te sluiten. Daarnaast zetten we in op het vereenvoudigen van de aanvragen van bepaalde regelingen. We werken hierin samen met onder andere Texels Welzijn en de bibliotheek.

Als gemeente willen we vraaggerichte hulp bieden, in plaats van aanbodgerichte hulp. Zo kunnen we beter aansluiten op de behoeften van onze inwoners. In de Integrale Verordening Sociaal Domein, die zal worden opgesteld, wordt in heldere taal beschreven hoe en waar een inwoner een hulpvraag kan stellen, de manier waarop de gemeente hulp biedt, welke vormen van zorg en ondersteuning mogelijk zijn, welke rechten en plichten de inwoner heeft en wat inwoners en gemeente van elkaar mogelijk verwachten. Ook de gevolgen van het niet-nakomen van verplichtingen komt hierin aan bod.

6.4 WSW en beschut werk

Wat willen wij bereiken?

Bij Leer-werkbedrijf De Bolder staat arbeidsparticipatie, met de daaruit voortvloeiende leer- en werktrajecten van medewerkers, centraal. Ieder mens is uniek, waardoor altijd maatwerk wordt geleverd. We werken nauw samen met ketenpartners in de samenleving. De Bolder biedt werkervaringstrajecten, beschut werken, re-integratietrajecten, begeleid werken en detachering bij externe werkgevers.

In de bestuursopdracht Planning en Control, vastgesteld in mei, is de integratie van Leer-werkbedrijf De Bolder als sub-opdracht opgenomen. Daarom wordt de begroting van De Bolder vanaf dit jaar onderdeel van de gemeentelijke programmabegroting.

Leer-werkbedrijf De Bolder

Overzicht van baten en lasten (x € 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2023			Begroting 2024		Begroting 2024 aanpassing dec'23		Begroting 2025	
	Lasten	Baten		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bijdrageresultaat									
WSW									
Lonen en personeelskosten WSW	2.133			2.168		2.168		2.179	
Gemeentelijke bijdragen WSW		2.394			2.226		2.226		2.375
Resultaat WSW		**261**			**58**		**58**		**196**
Participatiewet (P-wet)									
Lonen en personeelskosten P-wet	576			672		617		788	
Gemeentelijke bijdragen P-wet		616			656		457		503
Resultaat P-wet		**40**		**16**		**160**		**285**	
Overige trajecten									
Personeelskosten overige trajecten	-			-		-		-	
Vergoeding overige trajecten		22			12		-		-
Resultaat overige trajecten		**22**			**12**		**-**		**-**
« Totaal bijdrageresultaat		**323**			**54**	**102**		**89**	
Bedrijfsopbrengsten									
Opbrengst verkoop en productie		1.567			1.614		1.614		1.620
Afschrijving vaste activa t.b.v. productie	75			116		117		141	
Overige bedrijfskosten t.b.v. productie	194			204		204		209	
Bedrijfslasten t.b.v. productie	269			320		321		350	
« Totaal bedrijfsopbrengsten		**1.298**			**1.294**		**1.293**		**1.270**
Overige opbrengsten									
Huuropbrengst gebouwen		24			31		31		34
« Totaal overige opbrengsten		**24**			**31**		**31**		**34**
Bedrijfsvoering									
Salariskosten ambtelijk personeel	1.137			1.112		951		1.043	
Afschrijving vaste activa algemeen	54			62		62		63	
Overige bedrijfskosten	460			541		541		559	
« Totaal kosten bedrijfsvoering	**1.651**			**1.715**		**1.554**		**1.665**	
« Bedrijfsresultaat (negatief)	**-6**			**336**		**332**		**450**	
Financiële baten en lasten		20		1		1			2
« Gerealiseerd/begroot totaal baten&lasten		**14**		**337**		**333**		**448**	
Onttrekkingen bestemmingsreserves		64			84		84		448
« (Begroot) resultaat (negatief)		**78**		**253**		**249**		**-**	

In overeenstemming met eerdere besluitvorming zal het geprognotiseerde (negatieve) saldo van baten en lasten worden onttrokken aan reserve egalisatie rekeningresultaten van Leer-werkbedrijf De Bolder.

Meerjarenraming 2025 - 2028 (x € 1.000)

Omschrijving	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bijdrageresultaat								
WSW								
Lonen en personeelskosten WSW	2.179		1.996		1.884		1.817	
Gemeentelijke bijdragen WSW		2.375		2.201		2.138		2.075
Resultaat WSW		**196**		**205**		**254**		**258**
Participatiewet (P-wet)								
Lonen en personeelskosten P-wet	788		788		788		788	
Gemeentelijke bijdragen P-wet		503		505		505		505
Resultaat P-wet	**285**		**283**		**283**		**283**	
Overige trajecten								
Personeelskosten overige trajecten	-		-		-		-	
Vergoeding overige trajecten		-		-		-		-
Resultaat overige trajecten		**-**		**-**		**-**		**-**
« Totaal bijdrageresultaat	**89**		**78**		**29**		**25**	
Bedrijfsopbrengsten								
Opbrengst verkoop en productie		1.620		1.600		1.600		1.600
Afschrijving vaste activa t.b.v. productie	141		164		178		188	
Overige bedrijfskosten t.b.v. productie	209		209		209		209	
Bedrijfslasten t.b.v. productie	350		373		387		397	
« Totaal bedrijfsopbrengsten		**1.270**		**1.227**		**1.213**		**1.203**
Overige opbrengsten								
Huuropbrengst gebouwen		34		34		34		34
« Totaal overige opbrengsten		**34**		**34**		**34**		**34**
Bedrijfsvoering								
Salariskosten ambtelijk personeel	1.043		1.043		1.043		1.043	
Afschrijving vaste activa algemeen	63		62		59		67	
Overige bedrijfskosten	559		559		559		559	
« Totaal kosten bedrijfsvoering	**1.665**		**1.664**		**1.661**		**1.669**	
« Bedrijfsresultaat (negatief)	**450**		**481**		**443**		**457**	
Financiële baten en lasten		2	17		47		67	
« Gerealiseerd/begroot totaal baten&lasten	**448**		**498**		**490**		**524**	
Onttrekkingen bestemmingsreserves		448		498		400		-
Bijdrage exploitatietekort		-		-		90		524
« (Begroot) resultaat (negatief)	**-**		**-**		**-**		**-**	

Volgens deze meerjarenbegroting kan een deel van het negatieve resultaat van 2026 nog worden gedekt uit de reserve egalisatie rekeningresultaten van De Bolder. In overeenstemming met eerdere besluitvorming zullen daarna de overige reserves van De Bolder worden aangewend om de begrote verliezen te dekken. Met de nu gepresenteerde cijfers kan het verlies van 2027 niet meer volledig worden gedekt uit de bestaande reserves.

Begroting 2025 voor Leer-werkbedrijf De Bolder - toelichting

Algemeen
Dit is de eerste keer dat de begroting van De Bolder volledig is opgenomen in de programmabegroting van de gemeente en er dus geen apart rapport meer wordt gepresenteerd. Hierdoor is de begroting minder gedetailleerd dan in voorgaande jaren.
De begroting is gebaseerd op de situatie per 1 januari 2024, dat wil zeggen na het raadsbesluit van 19 december 2023 over de toekomst van De Bolder en de start van het 'Huis van Ontwikkeling'. Net als in de aangepaste begroting van 2024 zijn de investeringen voor de modernisering van de wasserij hierin ook opgenomen. Hieronder volgt een toelichting op de cijfers per begrotingspost.

Bijdrageresultaat
WSW
De lonen en personeelskosten zijn gebaseerd op de huidige bezetting (54,6 fte per 31-12-2024), rekening houdend met de personen die in de loop van de jaren de pensioengerechtigde leeftijd zullen bereiken (42,9 fte per 31-12-2028). De opgenomen bijdrage WSW is in overeenstemming met de meicirculaire 2024.

Participatiewet (P-wet)
Volgens de huidige verwachting zijn in 2025 22 personen (12,7 fte) aangewezen op beschut werk. Twaalf personen (9,2 fte) zullen in 2025 via de praktijkroute aan het werk gaan. Zowel bij de in- als uitstroom zijn de aantallen onzeker, zodat het aantal fte's in de komende jaren gelijk is gehouden. De bijdrage P-wet bestaat enerzijds uit loonkostensubsidie, gebaseerd op de gemeten loonwaarde, en anderzijds uit de door de overheid vastgestelde bijdrage voor begeleiding.

Bedrijfsopbrengsten
In 2025 zal de opbrengst uit productie en verkoop nagenoeg gelijk zijn aan die is geraamd voor 2024. De opbrengst uit de wasserij neemt toe, maar voor de overige productie-onderdelen zijn de omstandigheden naar verwachting minder gunstig. Omdat het onzeker is hoeveel personen in het kader van de P-wet zullen instromen, hebben we bij de begroting van de bedrijfsopbrengst rekening gehouden met minder productieve uren. De bedrijfslasten voor de productie nemen toe door de geplande extra investeringen die samenhangen met de modernisering van de wasserij en het meerjaren-onderhoudsplan gebouwen.

Overige opbrengsten
Dit betreft de verhuur van het zogeheten Nuon-pand aan de Reijer Keijserstraat op basis van de huidige contracten.

Kosten bedrijfsvoering
Salariskosten ambtelijk personeel
De kosten zijn gebaseerd op de verwachte bezetting van 12,1 fte.
Afschrijving vaste activa algemeen
Een groot deel van de totale afschrijvingskosten heeft betrekking op productie-onderdelen en wordt daarom ook doorbelast aan de productie (zie bedrijfslasten ten behoeve van de productie). De rest heeft betrekking op de algemene activa.
Overige bedrijfskosten
Hieronder vallen de kosten voor onderhoud van gebouwen en installaties, het energieverbruik (niet gerelateerd aan de productie), belastingen en verzekeringen en diverse algemene kosten, zoals kosten van ICT, accountant, externe deskundigen, ondernemingsraad, etcetera.

Financiële baten en lasten
Tussen De Bolder en de gemeente vindt verrekening van rente plaats over de activa enerzijds en de reserves anderzijds. Vanwege de toenemende investeringen en de afnemende reserves wordt het saldo van de financiële baten en lasten de komende jaren snel negatief.

Investeringen
Het investeringsoverzicht is opgenomen onder 5C van Hoofdstuk 5 van het investeringsplan voor Leer-werkbedrijf De Bolder, samen met de subhoofdstukken 5A en 5B, die betrekking hebben op respectievelijk nieuwe en vervangingsinvesteringen van de gemeente.

Onttrekkingen bestemmingsreserves
Na bestemming van het resultaat over 2023 bedraagt het vermogen van De Bolder € 1.308.000. Naast de algemene reserve van € 360.000 bestaat het overige vermogen uit bestemmingsreserves.
De onttrekkingen aan de investeringsreserves bestaan uit de afschrijvingskosten van de investeringen die ten laste van deze investeringen zijn gedaan. De investeringen worden niet in één keer onttrokken, maar geleidelijk over de looptijd van de afschrijvingstermijnen verdeeld. Op basis van de huidige begrotingsresultaten zullen de totale reserves in de loop van 2027 volledig zijn uitgeput.

6.5 Arbeidsparticipatie

Wat willen wij bereiken?

We hechten er veel waarde aan dat iedereen op het eiland actief meedoet in de samenleving. Ook Texelaars die (nog) geen baan hebben. De gemeente wil deze mensen via vrijwilligerswerk bij de samenleving betrekken en ze vervolgens, indien mogelijk, begeleiden bij een geleidelijke terugkeer naar de arbeidsmarkt. Dit doen we in samenwerking met het Huis van Ontwikkeling, De Bolder en Texels Welzijn.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Wat willen wij bereiken?

We hechten er veel waarde aan dat alle inwoners kunnen meedoen in de maatschappij, ook wanneer zij hinder ondervinden van een fysieke of psychische beperking. Als dit niet lukt op eigen kracht, ondersteunen wij waar nodig. Samen met netwerkpartners wordt onderzocht welke ondersteuning het meest passend is. We werken samen vanuit vertrouwen in elkaars expertise.

6.72a Jeugdhulp begeleiding

Wat willen wij bereiken?

Gemeente Texel vindt het belangrijk dat ieder kind gezond en veilig kan opgroeien. We zetten in op preventie via Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO), Schoolmaatschappelijk werk en jongerenwerk. Wanneer netwerkpartners of het sociaal team zien dat bepaalde thema's veel spelen bij een grote groep jeugdigen, dan worden groepstrainingen aangeboden. Als problemen niet preventief zijn op te lossen, dan kunnen jongeren en hun ouders worden begeleid naar jeugdhulp.

6.81a Beschermd wonen (WMO)

Wat willen wij bereiken?

De decentralisatie van Beschermd wonen is in 2024 opnieuw door de overheid uitgesteld. De streefdatum staat nu op 1 januari 2026. Ondanks het financieel nog onduidelijke kader, heeft de regio op uitvoeringsniveau samenwerkingsafspraken gemaakt. Vanuit de inkoopstrategie Wmo, vastgesteld in 2024, gaan we behalve op het bieden van zorg in een beschermde accommodatie (Beschermd wonen) de focus meer leggen op het bieden van zorg in de eigen omgeving (Beschermd thuis).

Verbonden partijen in programma 6

Naam verbonden partijen	Taakvelden	Bijdrage aan gemeentelijke doelen
GGD Hollands Noorden	1.2 Openbare orde en veiligheid 6.1 Toezicht kwaliteit en kinderopvang 7.1 Volksgezondheid	Uitvoering inspectie kinderopvang. Bescherming en bevordering van de gezondheid, uitvoering gemeentelijk gezondheidsbeleid, goede jeugdgezondheidszorg (o.a. consultatiebureau) en preventie.

6 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Texel	Nederland
6. Sociaal Domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS	2020	4	6
				2021	4	6
				2022	4	6
6. Sociaal Domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de totale beroepsbevolking	CBS	2021	67,9	70,4
				2022	70	72,2
				2023	71	73,1
6. Sociaal Domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS	2020	2	2
				2021	1	2
				2022	-	2
6. Sociaal Domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2021	213,3	431,2
				2022	138,7	366,7
				2023	152,8	344,8
6. Sociaal Domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners inwoners van 15-74 jaar	CBS	2021	36,1	197,7
				2022	48,3	197,7
				2023	83,1	191,5
6. Sociaal Domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2021	14,2	13,7
				2022	13,7	13,4
				2023	13,5	13,5
6. Sociaal Domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2021	1,3	1,2
				2022	0,9	1,2
				2023	0,9	1,1
6. Sociaal Domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2021	-	0,3
				2022	-	0,3
				2023	-	0,3
6. Sociaal Domein	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2021	570	-
				2022	550	710
				2023	540	700

6 Begroting

6 Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

meerjaren begroting

Lasten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Samenkracht en burgerparticipatie	5.367	1.748	2.067	2.487	2.437	2.398	2.398
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	959	1.032	684	565	565	565	565
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	933	1.005	665	550	550	550	550
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	607	654	433	358	326	326	326
Inkomensregelingen	3.690	4.032	2.806	3.530	3.439	3.449	3.459
WSW en beschut werk	2.623	2.499	2.367	2.667	2.493	2.520	2.891
Arbeidsparticipatie	269	345	210	734	883	883	883
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	507	513	561	534	522	522	491
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	292	593	1.362	1.362	1.362	1.362
Jeugdhulp met verblijf regionaal	2.582	2.856	1.591	1.891	1.891	1.891	1.891
PGB Wmo	2.360	2.412	2.834	2.258	2.258	2.258	2.258
PGB Jeugd	0	0	0	22	22	22	22
Jeugdreclassering	0	0	39	0	208	208	208
Jeugdbescherming	167	104	288	208	0	0	0
Coördinatie en beleid Wmo	0	0	0	441	417	410	397
Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	109	85	41	0
Totaal lasten programma 6	**20.064**	**17.492**	**15.137**	**17.716**	**17.458**	**17.405**	**17.701**
Totaal lasten Leer-Werkbedrijf De Bolder	**4.534**	**4.629**	**4.876**	**4.982**	**4.838**	**4.767**	**4.738**
Totaal programma 6 incl. Leer-Werkbedrijf De Bolder	**24.598**	**22.121**	**20.013**	**22.698**	**22.296**	**22.172**	**22.439**
Eliminatie participatiebudget WSW	**-2.835**	**-3.010**	**-2.882**	**-2.878**	**-2.706**	**-2.643**	**-2.580**
Totaal lasten programma 6	**21.763**	**19.111**	**17.131**	**19.820**	**19.590**	**19.529**	**19.859**

Bedragen x €1.000

Baten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Samenkracht en burgerparticipatie	3.842	45	69	69	49	10	10
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	112	24	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	1.863	2.108	1.868	2.346	2.346	2.346	2.346
WSW en beschut werk	237	44	65	65	65	65	65
Arbeidsparticipatie	103	202	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	77	84	108	108	108	108	108
Totaal baten programma 6	**6.234**	**2.507**	**2.111**	**2.588**	**2.568**	**2.529**	**2.529**
Totaal baten Leer-Werkbedrijf De Bolder	**4.534**	**4.707**	**4.876**	**4.982**	**4.838**	**4.767**	**4.738**
Totaal programma 6 incl. Leer-Werkbedrijf De Bolder	**10.768**	**7.214**	**6.987**	**7.570**	**7.406**	**7.296**	**7.267**
Eliminatie participatiebudget WSW	**-2.835**	**-3.010**	**-2.882**	**-2.878**	**-2.706**	**-2.643**	**-2.580**
Totaal baten programma 6	**7.933**	**4.204**	**4.105**	**4.692**	**4.700**	**4.653**	**4.687**

Saldo	**-13.830**	**-14.907**	**-13.026**	**-15.128**	**-14.890**	**-14.876**	**-15.172**

Hoofdstuk 4A -> Programma's 7 - Volksgezondheid, duurzaam en schoon

Visie

Het burgerberaad is hernoemd naar inwonersberaad en is bedoeld om de Texelaars te betrekken bij dilemma's die zijn ontstaan door de energietransitie.

We zetten stappen in het klimaatadaptiever maken van de buitenruimte. Samen met kleine en grote eigenaren, zoals Woontij, zorgen we dat hemelwater uit de openbare ruimte en particulier terrein niet langer in het vuilwaterriool terechtkomt en waar mogelijk wordt hergebruikt. Hierdoor gaat minder schoonwater onnodig naar de afvalwaterzuivering en worden wateroverlast en hitte- en droogtestress gelijktijdig aangepakt. Verder is er een Texels uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie dat voor de langere termijn richting en handvatten moet geven aan de manier waarop we Texel klimaatadaptiever kunnen maken.

We streven naar een circulaire economie. De ambitie is om van afval grondstof te maken, zodat verbranding plaatsmaakt voor hergebruik. Dit staat beschreven in het 'Recycleplan Texel 2024-2030'.

Link naar Visie en Beleid - Texel

7.1 Volksgezondheid

Wat willen wij bereiken?

Onder Volksgezondheid vallen maatregelen die de gezondheid beschermen van de bevolking als geheel, van specifieke risicogroepen, van jeugd en van ouderen. In de nieuwe Omgevingsvisie worden gezondheid en leefbaarheid toegevoegd aan het ruimtelijk afwegingkader.

De gemeente Texel zet in op brede preventieactiviteiten om de algehele gezondheid te bevorderen. Er is aandacht voor vitaal ouder worden, het verkleinen van gezondheidsachterstanden en het creëren van een gezonde fysieke en sociale leefomgeving. Samen met partners uit het gezondheidsnetwerk zijn verschillende publiekscampagnes gelanceerd. Voorbeelden van thema's zijn Blijven bewegen, Verbinden en ontmoeten, en Financieel fit. Daarnaast zijn verschillende activiteiten rondom thema's als alcohol- en drugsgebruik en valpreventie georganiseerd.

7.2 Riolering

Wat willen wij bereiken?

Alle taken aangaande afvalwater, hemelwater en grondwater vallen onder Riolering. Daarnaast behoren beheer en onderhoud van civiele kunstwerken in het stedelijk oppervlaktewater en het verminderen van wateroverlast in de openbare ruimte ook tot dit taakveld.

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Opstarten aanbesteding vrachtwagen/kolkenzuiger	
Programma/taakveld	7-7.2	
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025	
Motivatie	De kolkenzuiger is in 2026 afgeschreven en moet worden vervangen. Via dit voorstel vragen wij een krediet aan om de contractdocumenten te schrijven en de aanbesteding op te starten. Door de lange levertijden van voertuigen en opbouw starten we bijtijds om de vervanging in 2026 te kunnen realiseren. Deze voorbereidingskosten schrijven we mede af op de investering van de kolkenzuiger.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
	€ 15.000	Begroting 2025
Toelichting financieel	De afschrijftermijn voor de kolkenzuiger is 8 jaar.	

7.3 Afval

Wat willen wij bereiken?

In juli 2024 is het recycleplan 2024-2030 vastgesteld. Daarin is de doelstelling opgenomen om de hoeveelheid restafval op Texel te verminderen naar 30 kg per persoon/per jaar in 2030 en het afval op het eiland beter te scheiden. Daarnaast is het de doelstelling om duidelijker te onderscheiden waar het afval vandaan komt. Vooral de uitsplitsing van afval wat van toeristen afkomstig is, bedrijfsafval en afval van inwoners op Texel is belangrijk. Op basis daarvan kunnen dan maatregelen worden genomen.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Structurele en incidentele kosten Fase I Recycleplan 24-30		
Programma/taakveld	7-7.3		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Conform het in juli vastgestelde Recycleplan worden er afvalpassen aangeschaft, zijn er kosten voor onderzoek en wordt er geld beschikbaar gesteld voor communicatie, het inhuren van afvalcoaches en het invoeren van een medische regeling. De verwachting is dat door invoering van de maatregelen voor Fase I uit het Recycleplan er minder restafval wordt opgehaald waardoor er structureel een besparing is, waardoor de structurele kosten op een negatief bedrag uitkomen.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 155.000	Incidenteel	Afvalstoffenheffing
	- € 155.000 (voordeel)	Incidenteel	Afvalstoffenheffing
	- € 7.415 (voordeel)	Structureel	Afvalstoffenheffing 2025 e.v.
	€ 7.415	Structureel	Afvalstoffenheffing 2025 e.v.
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Bijdrage aan afvalstoffenheffing		
Programma/taakveld	7-7.3		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Het kader voor de afvalstoffenheffing is 100% kostendekkendheid. Als zowel de reguliere kostenstijging als de investeringen van het recycleplan worden gedekt door de afvalstoffenheffing zou de afvalstoffenheffing veel meer moeten toenemen. Zonder de investeringen in het recycleplan komt de stijging van de afvalstoffenheffing uit op 12,67%. Gezien de ambitie om de hoeveelheid restafval te verminderen vindt het college het onwenselijk om de investeringen uit het recycleplan niet te doen maar ook onwenselijk om zo'n forse tariefsverhoging voor te stellen. Daarom stelt het college voor om de afvalstoffenheffing maar met 9,68% te verhogen en de rest van de stijging te dekken via de reguliere begroting.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 155.000	Incidenteel	Algemene reserve
	€ 245.000	Structureel	Begroting 2025 e.v.
Toelichting financieel	Een bedrag van € 155.000 wordt gedekt uit de Algemene Reserve, terwijl het structurele tekort € 245.000 ten laste gebracht wordt van de Programmabegroting 2025 e.v.		

Wat gaan wij ervoor doen?

Investeringsvoorstel	Investering Fase I Recycleplan 24-30	
Programma/taakveld	7-7.3	
Programmabegroting	Nieuw	
Motivatie	Conform het in juli vastgestelde Recycleplan wordt geïnvesteerd in minicontainers, ondergrondse papiercontainers, gft verzamelcontainers, toegangscontrole voor bestaande containers en een voorbereidingskrediet voor het aanschaffen van een extra inzamelvoertuig.	
Financieel	Bedrag investering (excl. BTW)	Dekking
	€ 1.077.650	Afvalstoffenheffing Begroting 2025
Toelichting financieel	Meerdere afschrijvingstermijnen € 15.000 achterlader voorbereidingskrediet € 221.200 minicontainer gechipt € 75.000 ondergrondse containers toegangscontrole € 49.450 minicontainers OPK buitengebied € 140.000 ondergrondse containers OPK € 177.000 GFT verzamelcontainers € 400.000 aanleg nieuwe OG systemen woonwijken	

7.4 Milieubeheer

Wat willen wij bereiken?

Onder Milieubeheer vallen gemeentelijke taken ter bescherming van het milieu.

Duurzaamheidsprogramma
We zetten in op een programmatische actualisatie van de Nota Texel zelfvoorzienend en duurzaam (2020).

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) en Innovatie
Het Texelse bedrijfsleven staat voor de uitdaging zich aan te passen aan een klimaatadaptieve, circulaire en natuurinclusieve toekomst. Nogal wat ontwikkelingen stimuleren ondernemers en dorpsgemeenschappen tot innovatie. Denk aan het zuinig omgaan met zoet water, het uitwerken van landschappelijk acceptabele en kostentechnisch verantwoorde vormen van zoetwateropslag, aanpassingen aan de bedrijfsvoering vanwege stikstofregels en visserijsanering. De rol van de gemeente kan daarbij belangrijk zijn, door initiatieven op Texel en in de regio (NHN en de Wadden) met elkaar te verbinden, bij te dragen via cofinanciering en voorbeeldprojecten met een kleine bijdrage te ondersteunen. Daarom is de post innovatie nu structureel gemaakt.
Het Actieprogramma Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen is intern opgestart en leidt tot gerichter benutten van de inkoopkracht van de overheid. Hoe het lokale Texelse bedrijfsleven kan worden gesteund in de overgang naar CO2-neutraal werken, is een actiepunt binnen de ruimte die het aanbestedingsbeleid hiervoor geeft.

Verbonden partijen in programma 7

Naam verbonden partijen	Taakvelden	Bijdrage aan gemeentelijke doelen
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	1.2 Openbare orde en veiligheid	De kwaliteit van de uitvoering van de milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) te verbeteren en een uniform karakter te geven. Openbaar belang: een schone veilige leefomgeving.
NV Huisvuilcentrale (HVC)	7.3 Afval	Transport en verwerking huishoudelijk afval, grondstoffenscheiding en beheer afvalbrengstation.

7 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Texel	Nederland
7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	2018	-	172
				2019	221	163
				2020	236	170
				2021	231	169
				2022	224	129
				2023	208	-
7. Volksgezondheid en Milieu	Bekende hernieuwbare energie	%	www.Waarstaatjegemeente.nl	2017	3,2	6,9
				2018	4,1	7,6
				2019	4,9	8,9
				2020	6,5	10,6
				2021	6,7	11,9
				2022	8.4	14,6
7. Volksgezondheid en Milieu	Woningen met zonnepanelen	%	www.Waarstaatjegemeente.nl	2018	14	-
				2019	16	12
				2020	20	-
				2021	24	-
				2022	28	-
				2023	34	-
7. Volksgezondheid en Milieu	(Semi)publieke e-laadpunten	Per 1.000 inwoner	www.Waarstaatjegemeente.nl	nov-22	11,4	6,2
				dec-22	12,3	6,9
				jan-23	12,2	7
				feb-23	13,5	6,9
				mrt-23	14,1	7,3
				mrt-24	14.6	8,6

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Label	Texel	Nederland
7. Volksgezondheid en Milieu	Energielabel woningen	% in 2023	www.Waarstaatjegemeente.nl	A++	0,1	0,8
				A+	0,3	1,3
				A	28	29,2
				B	15,7	16,6
				C	24,4	25,1
				D	11,7	10,9
				E	5,6	6,5
				F	6,3	4,1
				G	6,9	4
7. Volksgezondheid en Milieu	Energielabel woningen	% in 2024	www.Waarstaatjegemeente.nl	A++	0,5	1,1
				A+	0,7	1,9
				A	21,7	29,9
				B	16,7	16,3
				C	30,1	24,5
				D	12	10,2
				E	5,5	6,1
				F	4,8	3,9
				G	5,3	3,9

7 Begroting

7 Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000 meerjaren begroting

Lasten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Volksgezondheid	0	22	141	161	138	68	68
Riolering	3.013	2.919	2.835	2.956	2.956	2.956	2.956
Afval	2.062	2.106	2.168	2.746	2.591	2.591	2.591
Milieubeheer	1.200	1.504	2.505	2.424	2.424	1.924	1.924
Begraafplaatsen en crematoria	93	58	80	82	82	82	82
Totaal lasten programma 7	**6.368**	**6.609**	**7.728**	**8.369**	**8.191**	**7.621**	**7.621**

Bedragen x €1.000

Baten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Volksgezondheid	0	22	93	93	70	0	0
Riolering	3.654	3.585	3.673	3.762	3.762	3.762	3.762
Afval	2.393	2.340	2.558	2.763	2.918	2.918	2.918
Milieubeheer	509	588	4	460	460	460	460
Begraafplaatsen en crematoria	52	70	69	71	71	71	71
Totaal baten programma 7	**6.608**	**6.605**	**6.397**	**7.149**	**7.281**	**7.211**	**7.211**

Saldo	**240**	**-4**	**-1.331**	**-1.220**	**-910**	**-410**	**-410**

Hoofdstuk 4A -> Programma's 8 - Goed wonen

Visie

In dit programma willen we een toereikend en gevarieerd woningaanbod voor onze inwoners realiseren. Dat houdt met name in meer sociale huur- en middenhuurwoningen, goedkope koopwoningen en een mix van typologieën. We streven naar dynamiek in de woningmarkt. Bouwplannen realiseren kost tijd. Daarom wordt ook ingezet op snelle realisatie van een groot aantal tijdelijke woningen. We willen dat betaalbare huur- en koopwoningen ook in de toekomst betaalbaar blijven.

Onder dit programma vallen ook:
- ruimte & leefomgeving
- grondexploitaties woningbouw
- het implementeren van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Link naar Visie en Beleid - Texel

8.1 Ruimte en leefomgeving

Wat willen wij bereiken?

De Omgevingsvisie Texel 2050 wordt in 2025 uitgewerkt in programma's en regels voor het Omgevingsplan. De woonvisie, het uitvoeringsprogramma (planning vaststelling 2024) en de regionaal afgestemde woonzorgvisie vormen samen de basis voor het in 2025 op te stellen Volkshuisvestingprogramma Wonen.

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Wat willen wij bereiken?

Via de grondexploitaties worden gemeentelijke beleidsdoelen op het gebied van woningbouw ondersteund. Tot dit taakveld behoren activiteiten rondom gemeentelijke bouwgrondexploitatie, zoals het bouw- en woonrijp maken en de verkoop van bouwgrond. In 2025 wordt gewerkt aan het in exploitatie brengen van de locaties Fonteinschool, centrumplan, voormalige bibliotheek en d'Ouwe Ulo.

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen wij bereiken?

Dit taakveld gaat over de uitvoering van het gemeentelijk woonbeleid, zoals vastgelegd in de gemeentelijke woonvisie. Tot Wonen en bouwen behoren ook gebiedsontwikkeling, woningvoorraad, vergunningen en toezicht. Er wordt gestart met het uitvoeringsprogramma van de nieuwe woonvisie (planning vaststelling 2024). **In 2025 wordt een nieuwe huisvestingverordening opgesteld.**

De regionale samenwerking op het gebied van Wonen in de Kop van Noord-Holland en het samenwerkingsverband Waddeneilanden zijn belangrijk en bieden ons mogelijkheden om samen in te zetten op behoud en versterking van woongerelateerde onderwerpen. Er zijn op hoofdlijnen diverse acties en projecten vastgesteld die tussen 2024- 2030 worden uitgevoerd. Voor programma 8 zijn relevant:
- Regionaal Woonakkoord Kop van Noord-Holland 2022-2026 en Woondeal 2.0 Regio Noord-Holland-Noord
- Regio Deal Waddeneilanden: Programmalijn 1 Goed Wonen & Leven
Daarnaast wordt in 2025 gewerkt aan de regionaal afgestemde woonzorgvisie.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Inhuur toezichthoudende taken op de bouw		
Program/taakveld	8-8.3		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Om de uitvoering van de toezichthoudende taken op de bouw te borgen wordt het volgende voorgesteld: 1. Met de huidige markt is het moeilijk een vaste bouwinspecteur aan te trekken, momenteel wordt dit met inhuur opgelost. Het is wenselijk de discrepantie tussen gelden van inhuur en vaste formatie te reserveren in de begroting zodat de uitvoering van de werkzaamheden geborgd blijven als er geen vaste invulling van de functie wordt gevonden. Hierbij gaat dat om een bedrag van € 44.000 2. De extra inzet van een ½ fte in 2025 door te zetten, gezien de druk op de werkzaamheden door de gemeentelijke bouwprojecten. Hierbij gaat dat om een bedrag van € 60.000.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 104.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Inhuur handhavingsjurist in 2025 en 2026		
Program/taakveld	8-8.3		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Bij de raadsvergadering van 9 november 2023 bij de behandeling van het agendapunt “Ontwerp-Programmabegroting 2024” is een amendement besproken maar niet ingediend voor het beschikbaar stellen van gelden voor de inhuur van 1fte aan extra handhavingscapaciteit. Daarna is een toezegging gedaan door het college (z3394987) om het amendement te bespreken bij de perspectiefnota 2025. Het amendement geeft aan dat gevreesd wordt dat er ook in 2024 lange handhavingstrajecten zullen zijn. Daarbij de afspraak dat het college in 2026 de inzet evalueert, een inschatting maakt van de dan lopende zaken en de raad adviseert over de inzet (niet meer nodig, nogmaals incidenteel dan wel het in vaste dienst nemen) na 2026.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 130.000	Incidenteel	Begroting 2025
	€ 130.000	Incidenteel	Begroting 2026
Toelichting financieel	Voorgesteld wordt om het inhuurbudget te verhogen met € 130.000 voor zowel de begroting 2025 als de begroting 2026.		

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Actualiseren welstandsnota		
Program/taakveld	8-8.3		
Perspectiefnota	Ja, is opgenomen in de perspectiefnota 2025		
Motivatie	Actualiseren Welstandbeleid inclusief nota Omgevingskwaliteit Aansluitend aan de Omgevingsvisie. Staat op de planning voor 2024, maar het proces van de Omgevingsvisie loopt iets langer door. Dus start Q4-2024 of begin 2025. Het huidige welstandsbeleid dateert van 2008, en inmiddels zijn er veel ontwikkelingen geweest op het gebied van nieuwe ruimtelijke wetgeving. De Omgevingswet is 1-1-2024 ingegaan en de nieuwe Commissie Omgevingskwaliteit is ingesteld. De planning is om dit aansluitend aan de Omgevingsvisie uit te voeren.		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 40.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel			

Wat gaan wij ervoor doen?

Voorstel	Herontwikkeling locatie voormalige Fonteinschool		
Programma/taakveld	8.3		
Programmabegroting	Nieuw		
Motivatie	Conform de afspraak met de raad (raadsbesluit 24-05-2022) is het maximale verlies op de ontwikkelingen van de voormalige Fonteinschool en de Jozefschool €1.000.000. Via Raadsbesluit is de raad geïnformeerd over de ontwikkeling van de locatie voormalige Fonteinschool. Daarin is aangegeven dat bij de begroting 2025 een voorstel komt voor het instellen van een voorziening van €1.000.000 om het negatieve resultaat van de herontwikkeling te dekken. Link naar raadsbesluit 24-05-2022		
Financieel	Bedrag	Lasten	Dekking
	€ 1.000.000	Incidenteel	Begroting 2025
Toelichting financieel	Het instellen van een voorziening van € 1.000.000 om een verlies op de grondexploitatie te dekken.		

Verbonden partijen in programma 8

Naam verbonden partijen	Taakvelden	Bijdrage aan gemeentelijke doelen
De waddeneilanden	2.3 Recreatieve havens 3.4 Economische promotie 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie 8.1 Ruimte en leefomgeving	Samenwerking toepassing Convenant vaarrecreatie en kwaliteitsverbetering jachthavens. Bevordering toerisme naar Waddeneilanden in relatie tot Werelderfgoed-status Wadden. Samenwerken op het vlak van de omgevingswet.

8 Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Texel	Nederland
8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ-waarde	Bedragen x €1.000	CBS	2022	328	317
				2023	372	369
				2024	395	379
8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Texel in cijfers	2021	11,1	8,9
				2022	4,8	9,3
				2023	4,4	9,1
8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS	2021	79,7	70,1
				2022	80,3	70,3
				2023	80,7	70,3
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Woonlasten in €	COELO	2021	616	733
				2022	632	823
				2023	636	860
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Woonlasten in €	COELO	2021	742	810
				2022	759	905
				2023	765	942

8 Begroting

8 Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000 meerjaren begroting

Lasten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Ruimte en leefomgeving	511	484	512	434	434	434	434
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.381	1.728	0	1.000	0	0	0
Wonen en bouwen	1.850	2.380	2.462	3.735	3.340	3.210	3.210
Totaal lasten programma 8	**5.742**	**4.592**	**2.974**	**5.169**	**3.774**	**3.644**	**3.644**

Bedragen x €1.000

Baten	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.631	1.657	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	905	1.525	1.156	1.822	1.822	1.822	1.822
Totaal baten programma 8	**2.536**	**3.182**	**1.156**	**1.822**	**1.822**	**1.822**	**1.822**

Saldo	**-3.206**	**-1.410**	**-1.818**	**-3.347**	**-1.952**	**-1.822**	**-1.822**

Hoofdstuk 4B - Financiële vertaling voorstellen

4B - Voorstellen Perspectiefnota 2025-2028

bedragen in €

Voorstel			Incidenteel	Structureel	Opmerkingen
Programma 0					
1	0.1	Instellen bestemmingsreserve programmalijn Regiodeal de Waddeneilanden	2.325.000		
2	0.4	Arbeidsmarkt communicatiebeleid / employerbranding / aantrekkelijke werkgever		25.000	
3	0.4	Incidenteel A&O uitbreiding (teamleider)	80.000		2025
		Incidenteel A&O uitbreiding (teamleider)	80.000		2026
4	0.4	Incidenteel A&O HRM	110.000		2025
		Incidenteel A&O HRM	110.000		2026
5	0.4	Herwaarderingsronde	50.000		
6	0.4	Bestendigen uren communicatie		149.000	
7	0.4	Uitbreiding A&O aanbesteding		85.000	
8	0.4	Formaliseren projectassistentie Gemeentewerken		31.500	
Programma 2					
9	2.1	Onderzoek naar verkeerssituatie rondom camping Loodsmansduin	25.000		
10	2.1	Aanleggen grasbetonstenen langs diverse buitenwegen	606.750		
Programma 3					
11	3.2	Texel innovatief eiland		100.000	
12	3.2	Vitaal bestendige arbeidsmarkt	100.000		
Programma 4					
13	4.2	Vervanging vloer dorpshuis De Hof	20.000		
Programma 5					
14	5.3	Bevrijdingsfeest 80 jaar vrijheid	60.000		
15	5.5	Schapenboetbeleid	280.579		
		Dekking uit reserve schapenboeten	-136.244		
16	5.7	Groenvoorziening pleintje hoek Warmoesstraat - Schilderend renoveren	50.000		
17	5.7	Verbeteren biodiversiteit en klimaatadaptatie plantsoenen	100.000		
Programma 6					
18	6.1	Uitbreiding Sociaal domein		90.000	
19	6.1	Verhoging preventiebudget		35.000	
20	6.1	Texelpas	100.000	25.000	
Programma 8					
21	8.3	Inhuur toezichthoudende taken op de bouw	104.000		
22	8.3	Inhuur handhavingsjurist	130.000		2025
		Inhuur handhavingsjurist	130.000		2026
23	8.3	Actualiseren welstandsnota	40.000		
Programma 2 en 5*					
24	2.1	Straatmeubilair vervangen	95.000		
		Dekking begroting 2019	-170.000		
25	5.7	Groenvoorziening vervangen	75.000		
		Afspraak begroting 2019 (bedragen structureel in de begroting opgenomen)	-75.000		
Totaal			**4.290.085**	**540.500**	

4B - Nieuwe voorstellen

Nieuwe voorstellen 2025-2028 **bedragen in €**

Voorstel			Incidenteel	Structureel	Opmerkingen
Programma 0					
1	0.1	Vernieuwing Programmaplan Organisatie op Koers 2.0	50.000		
2	0.63	Verhoging parkeertarieven		-1.400.000	
3	0.8	Onderzoek verhoging leges			2026 € 400.000 S
Programma 3					
4	3.4	Toeristisch Toekomstplan 2025-2027	110.000		2025
			110.000		2026
			145.000		2027
Programma 4					
5	4.2	Vervanging vloer dorpshuis De Hof	10.000		
Programma 5					
6	5.2	Verhoging exploitatiebudget Sportstichting Texel		25.000	
7	5.2	Beleids- en beheerplan spelen		128.000	
8	5.7	Beleidsplan groene infrastructuur	50.000	400.000	
Programma 6					
9	6.1	Project Ankerplaatsen	181.000		
10	6.1	WMO budget		-200.000	
11	6.1	Jeugd budget		1.000.000	
12	6.1	Beleidsmedewerker Sociaal Domein		72.500	
13	6.1	Beleidsmedewerker Asiel & Migratie	86.800		2025
			86.800		2026
Programma 7					
14	7.3	Recycleplan 24-30 Incendenteel en Structureel	155.000	-7.415	
		dekking afvalstoffenheffing	-155.000	7.415	
15	7.3	Bijdrage aan afvalstoffenheffing	155.000	245.000	
Programma 8					
16	8.3	Herontwikkeling locatie voormalige Fonteinschool	1.000.000		
Totaal			**1.984.600**	**270.500**	

Hoofdstuk 5 - Investeringsplan

5A - Nieuwe investeringen

Voorstellen Perspectiefnota 2025-2028 — **bedragen in €**

Nieuwe investeringen Perspectiefnota 2025-2028 : omschrijving			Bedrag exc. BTW	Afschrijving termijn	Kapitaallasten netto investering
1	2.1	Rehabilitatie van diverse wegen waaronder Pontweg Noord, Amaliaweg, Ploeglanderweg, Wilhelminalaan, Keesomlaan en Pleintje Warmoesstraat-Schilderend	10.980.400	**40**	658.824
2	2.1	Aanleg openbare verlichtingsnetten Wilhelminalaan grondkabels	80.000	40	4.800
3	2.1	Aanleg openbare verlichtingsnetten Wilhelminalaan OV kasten	13.500	25	1.013
4	2.1	Vervangen OV kasten	178.000	25	13.350
5	3.2	Markt en evenementkasten 3 stuks	42.000	25	3.150
6	5.7	Holder maaimachine/werktuiglastdrager (zie vervangingsinvestering)	65.000	8	10.400
7	5.7	Vervangen aanhangwagens	16.500	20	1.403
8	7.2	Opstarten aanbesteding vrachtwagen/ kolkenzuiger	15.000	8	2.400
Dekking kapitaallasten beschikbaar via begroting					-97.027
Totaal investeringen Perspectiefnota			**11.390.400**		598.313

Aanpassingen Perspectiefnota na behandeling 19 juni 2024					
1	2.1	Uitstellen Ploeglanderweg en Wilhelminalaan	-3.975.400	**40**	-238.524
2	2.1	Uitstellen openbare verlichtingsnetten Wilhelminalaan grondkabels	-80.000	40	-4.800
3	2.1	Uitstellen openbare verlichtingsnetten Wilhelminalaan OV kasten	-13.500	25	-1.013
Totaal wijzigingen			**-4.068.900**		-244.337
Totaal investeringen Perspectiefnota na 19 juni 2024			**7.321.500**		353.976

Nieuwe voorstellen — **bedragen in €**

Nieuwe voorstellen			Bedrag exc. BTW	Afschrijving termijn	Kapitaallasten netto investering
1	2.1	Herstel halfverharding Tuunen	525.000	**40**	31.500
2	2.1	Pontweg Noord- verkeerskundige aanpassingen tijdens rehabilitatie	1.800.000	40	108.000
3	5.2	Beleids- en beheerplan spelen	75.000	15	7.625
4	7.3	Investering Fase 1 Recycleplan 24-30	1.077.650	diverse termijnen	141.350
		adekking afvalstoffenheffing			-141.350
Totaal nieuwe voorstellen			**3.477.650**		147.125

5B - Vervangingsinvesteringen

Vervangingsinvesteringen **bedragen in €**

Vervangingsinvesteringen perspectiefnota 2025		Bedrag exc. BTW	Afschrijving termijn	Kapitaallasten netto investering
1	Ransomes maaimachine. Deze machine is in 2025 afgeschreven maar kan technisch gezien nog een jaar mee. Wordt in 2026 vervangen.	108.000	8	17.280
2	Holder maaimachine/werktuiglastdrager (zie nieuwe investeringen)	90.000	8	14.400
3	Firewall voor digitaal netwerk	20.000	3	7.367
Totaal		**218.000**		**39.047**

5C - Leer- werkbedrijf De Bolder investeringsplan

Leer-werkbedrijf De Bolder

bedragen in €

Leer- werkbedrijf De Bolder - investeringsplan	Bedrag exc. BTW	Afschrijving termijn	Kapitaallasten netto investering
2025			
Modernisering Wasserij	105.000	10	14.175
Jaarlijks budget vervangingsinvestering	50.000	40	3.000
Jaarlijks budget vervangingsinvestering	80.000	10	10.800
Totaal	**235.000**		**27.975**
2026			
Modernisering Wasserij	445.000	10	60.075
Jaarlijks budget vervangingsinvestering	90.000	40	5.400
Jaarlijks budget vervangingsinvestering	40.000	10	5.400
Totaal	**575.000**		**70.875**
2027			
Modernisering Wasserij	110.000	10	14.850
Jaarlijks budget vervangingsinvestering	75.000	40	4.500
Jaarlijks budget vervangingsinvestering	55.000	10	7.425
Totaal	**240.000**		**26.775**
2028			
Modernisering Wasserij	110.000	10	14.850
Jaarlijks budget vervangingsinvestering	130.000	10	17.550
Totaal	**240.000**		**32.400**
De kapitaallasten zijn meegenomen in de meerjarenbegroting van De Bolder			

Hoofdstuk 6 - Verloop reserves en voorzieningen

Hieronder wordt het verloop van de saldi van de reserves en voorzieningen van de gemeente Texel en het Leer-Werkbedrijf De Bolder weergegeven. Daar waar geen zicht is op toekomstige mutaties wordt ervan uitgegaan dat er geen mutaties plaatsvinden, en daar waar er wel enig zicht op is, wordt een schatting gemaakt. Het saldo per 01-01-2024 is inclusief resultaatbestemming 2023.

De reserve 'budgetten vorig jaar' wordt als kruispost gebruikt voor overheveling budgetten.

Voor nadere informatie over het reserveringsbeleid wordt verwezen naar de nota reserves en voorzieningen 2022 . In december 2024 wordt de geactualiseerde nota reserves en voorzieningen aan uw raad aangeboden.

(bedragen x € 1.000)

Reserves	Saldo 1-1-2024	Prognose 1-1-2025	Mutatie 2025 structureel	Mutatie 2025 incidenteel	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Algemene reserve	18.494	11.492	0	-5.290	6.202	4.999	4.769
Reserves Leerwerkbedrijf de Bolder	1.308	1.346	0	-448	898	400	0
Totaal algemene reserve	19.802	12.838	0	-5.738	7.100	5.399	4.769
Budgetten vorig jaar	5.714	5.000	0	-2.000	3.000	3.000	3.000
Regiodeal de Waddeneilanden	0	0	0	2.325	2.325	2.325	2.325
Flexwoningen Mars Noord	0	3.700	-554	0	3.146	2.712	2.309
Haven Oudeschild (frictie, personeel, onderhoud <5jaar /> 5jaar, egalisatie en dekking kapitaallasten)	19.655	20.391	718	0	21.109	21.827	22.545
Herontwikkeling vrijkomende schoolgebouwen Den Burg	797	797	0	0	797	797	797
Combinatiefunctie regeling	154	154	0	0	154	154	154
Kunst in openbare ruimte	43	43	0	-43	0	0	0
Gemeentelijke monumenten	93	93	0	0	93	93	93
Gemeentelijke schapenboeten	136	136	0	-136	0	0	0
Energie voor Texel	100	100	0	-100	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves	**26.692**	**30.414**	**164**	**46**	**30.624**	**30.908**	**31.223**
Totaal reserves	**46.494**	**43.252**	**164**	**-5.692**	**37.724**	**36.307**	**35.992**

(bedragen x € 1.000)

Voorzieningen	Saldo 1-1-2024	Prognose 1-1-2025	Mutatie 2025 structureel	Mutatie 2025 incidenteel	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Rationeel gebouwenbeheer	3.820	3.439	-407	0	3.032	3.032	3.032
Onderhoudsfonds gebouwen grondzaken	27	38	0	7	45	45	45
Grondzaken	4.377	4.415	0	0	4.415	4.415	4.415
Herontwikkeling locatie voormalige Fontein- en Drijverschool	0	0	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Pensioenen en wachtgeld voormalige wethouders	1.881	1.939	114	0	2.053	2.167	2.281
Verlofsparen	124	59	20	0	79	79	79
Egalisatie rioolbeheer	3.353	2.719	-2.469	0	250	2.000	2.000
Totaal voorzieningen	**13.582**	**12.609**	**-2.742**	**1.007**	**10.874**	**12.738**	**12.852**

Hoofdstuk 7 - Paragrafen

Paragraaf Verbonden partijen

Verbonden partijen

Waar gaat het over?

In deze paragraaf wordt beleidsinhoudelijke en financiële informatie verstrekt over de verbonden partijen. De algemene visie en het beleid ten aanzien van verbonden partijen zijn opgenomen in de Nota Verbonden Partijen.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld. Deze middelen kunnen verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partijen kunnen worden verhaald op de gemeente.

Bestaand beleid

Nota Verbonden Partijen (2023)
Plan van Aanpak samenwerkingstrajecten (2012)
Gemeentelijke vertegenwoordiging verbonden partijen (2022)
Financiële uitvoeringsregeling gemeenschappelijke regeling (2019)

Trends en ontwikkelingen

Het bestuurlijk en financieel belang van verbonden partijen is binnen de overheid (ook voor Texel) de laatste jaren toegenomen en zal naar verwachting blijven groeien.
Kleinere gemeenten zullen vanwege ontwikkelingen binnen de overheidssector in toenemende mate in samenwerkingsverbanden participeren om bestuurskracht en uitvoeringskracht te kunnen garanderen.
Van college en raad wordt in toenemende mate een balans gevraagd tussen ‘loslaten’ en ‘grip hebben op’. Dit vraagt een nauwer samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie (intern) en in de samenwerking met andere gemeenten.

Op basis van de vernieuwing van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) en de uitkomsten van onderzoeken naar sturing op verbonden partijen (concern control) en informatievoorziening verbonden partijen (rekenkamercommissie) zijn verbeteringen in de informatievoorziening uitgevoerd in deze paragraaf. Tevens wordt in de programma’s expliciet aangegeven welke verbonden partijen betrokken zijn en voor/binnen welke taakvelden zij actief zijn. Bij beleidsvoorstellen in de programma’s wordt ook vermeld – indien van toepassing – welke verbonden partij betrokken is.

Beleidsdoelstellingen

Uitvoering geven aan de in 2023 vastgestelde Nota Verbonden Partijen; verbeteren van de informatievoorziening aan de gemeenteraad over de verbonden partijen – met name in relatie tot sturing en toezicht op de uitvoering – volgens de uitgangspunten die zijn overeengekomen tussen college en raad.

Totaaloverzicht verbonden partijen gemeente Texel

De nota verbonden partijen is in 2023 geactualiseerd en dit heeft als gevolg dat veranderingen hebben plaatsgevonden in de verbonden partijen waarin de Gemeente Texel participeert. De onderstaande verbonden partijen worden opgenomen in de paragraaf verbonden partijen:

Publiekrechtelijke verbonden partijen	• GR Veiligheidsregio Noord-Holland Noord; • GR GGD Hollands Noorden; • GR Omgevingsdienst Noord-Holland Noord; • GR De Waddeneilanden; • GR Regionaal Historisch Centrum Alkmaar; • GR Regionale archeologie West-Friesland; • GR Centrumregeling samenwerking Vlieland, Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling, Texel en Leeuwarden.
Naamloze vennootschappen	• N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland;
Stichtingen	• VVV / Stichting Texel Promotie

Informatievoorziening verbonden partijen van college aan de raad

Op 29 juni 2023 heeft de raad de 'Nota verbonden partijen gemeente Texel 2023' vastgesteld. Hierin staat dat de gemeenteraad geïnformeerd wordt over verbonden partijen via de programmabegroting en de jaarrekening. Dit gebeurt in de paragraaf verbonden partijen.
Artikel 15 (BBV) schrijft voor dat er een lijst van verbonden partijen is opgenomen in de programmabegroting en jaarrekening en dat deze per verbonden partij minimaal de volgende gegevens bevat:
1. de naam en de vestigingsplaats;
2. het openbaar belang dat op deze wijze wordt behartigd;
3. de veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft;
4. het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
5. het resultaat van de verbonden partij.

Informatie over verbonden partijen

Hierna treft u de beleidsinhoudelijk en financiële informatie per verbonden partij. Een aantal onderdelen is wettelijk verplicht, overige onderdelen zijn opgenomen op basis van de door de raad vastgestelde Nota verbonden partijen. De informatie is zo actueel mogelijk ingevoerd op basis van beschikbare informatie per verbonden partij.

Samenwerking op het gebied van sociaal domein

De informatie over de regionale samenwerking in het sociaal domein is te vinden in programma 2 Zorg voor elkaar, veiligheid op orde.

Publiekrechtelijk verbonden partijen

Veiligheidsregio Noord-Holland Noord

Naam	Veiligheidsregio Noord-Holland Noord
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Alkmaar
Doelstelling en openbaar belang	De doelstelling van de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord (VRNHN) is het verkleinen van risico's en het beperken van leed en (gezondheids-)schade bij incidenten. De Veiligheidsregio bereikt dit door het bieden van adequate hulp en door intensief samen te werken met andere betrokken partijen.
Relatie met beleidsprogramma	1: Veiligheid op orde
Deelnemende partijen	De gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Dijk en Waard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur
Bestuurlijk aandeel	In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat de stemverhouding gelijk is aan de (procentuele) bijdrage aan de begroting en dat het algemeen bestuur deze stemverhouding ieder jaar in de eerste vergadering (of de vergadering na een wijziging van de gemeenschappelijke regeling) formeel vaststelt. Voor Texel is het aantal stemmen in 2025 vastgesteld op vier (aldus 3,39% van het totaal aantal stemmen)
Financieel belang	Totale begroting 2024 € 82.093.000 Bijdragen gemeenten € 49.377.142 Totale begroting 2025 € 89.270.000 Bijdragen gemeenten € 54.222.854
Bijdrage gemeente	Bijdrage 2022: € 1.837.672 Bijdrage 2023: € 1.895.994 Bijdrage 2024: € 1.673.470 Bijdrage 2025: € 1.819.080
Eigen Vermogen	2021: € 7.988.000 2022: € 6.756.000 2023: € 5.333.000
Vreemd vermogen	2021: € 38.246.000 2022: € 41.948.000 2023: € 42.613.000
Solvabiliteitsindex	2021: 17,3% 2022: 13,9% 2023: 11,1%
Financieel resultaat	2021: € 3.145.000 2022: € 798.000 2023: € 850.000 *negatief*
Risico's	In verband met Europese wet- en regelgeving is het noodzakelijk om differentiatie aan te brengen tussen vrijwilligers en beroepsmedewerkers van de brandweer, dat tegelijkertijd geen afbreuk doet aan het niveau en kwaliteit van de brandweerzorg. Naar aanleiding daarvan zijn inmiddels diverse onderzoeken gedaan. Het laatste onderzoek vat samen dat het Nederlands stelsel van vrijwillige brandweer grotendeels kan worden gehandhaafd zonder taakdifferentiatie. Voorwaarde hiervoor is dat de rechtspositie van brandweer vrijwilligers expliciet wordt gebaseerd op het concept van vrijwilligheid en het contrast met beroepsbrandweer wordt verscherpt. Daarom moet verplichte beschikbaarheid voor vrijwilligers verdwijnen. Dit betekent onder meer dat er niet meer gewerkt kan worden met consignatie of kazernering. Dit spoor wordt nu verder concreet uitgewerkt, hetgeen een langdurig proces is. Financieel bestaat het risico dat een Europese rechter conclusies uit het onderzoek niet volgt, en alsnog een taakdifferentiatie moet worden geïmplementeerd. Dat kan leiden tot een mogelijke verplichting tot betaling minimumloon, pensioen en betaling bij ziekte.

Ontwikkelingen	**Brandweer** De omgeving van de brandweer verandert snel, met meer uitdagingen tot gevolg. Denk aan nieuwe risico's, druk op vakbekwaamheid, veranderende wet- en regelgeving en bovenal paraatheid- en beschikbaarheidsproblemen. Om deze uitdagingen aan te pakken, heeft het algemeen bestuur herziene uitgangspunten vastgesteld die als basis dienen voor de doorontwikkeling en het toekomstbestendig houden van de brandweerzorg in de regio. Uitgangspunt daarbij is het versterken van de fijnmazige en hoofdzakelijk vrijwillige brandweerzorg. Deze herziening is vertaald naar het meerjarenontwikkelplan brandweer, dat is opgesteld langs drie ontwikkelopgaven en wordt uitgevoerd in 2025, 2026 en 2027. De ontwikkelopgaven zijn: - het op peil brengen van de vakbekwaamheid - het vergroten van de paraatheid en beschikbaarheid - het onderkennen van de noodzaak tot modernisering **Crisisbeheersing** Crises worden ingewikkelder, langduriger en minder voorspelbaar. Hierdoor neemt de impact op de samenleving toe. Je hoeft alleen maar te denken aan de coronacrisis en - nog recenter - de vluchtelingen- en asielcrisis. Maar ook klimaatverandering (extremer weer) en de uitval van vitale voorzieningen zoals elektriciteit, brengen grote risico's met zich mee. Daar moeten Veiligheidsregio én samenleving zich beter op voorbereiden. Dit zijn veelal vraagstukken die de regio overstijgen, maar die hier wel kunnen zorgen voor polarisatie en spanningen tussen bevolkingsgroepen. Het vraagt niet alleen om een andere voorbereiding en inzet van de Veiligheidsregio, maar ook om samenwerking met andere crisispartners dan bij de bestrijding van de traditionele flitsramp. De Veiligheidsregio's worden meer ingezet om de coördinatie tussen gemeenten, regio's en Rijk te stroomlijnen. Naast de specifieke voorbereiding op de thema's extreem weer en uitval van elektriciteit heeft het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio de komende beleidsperiode vier opgaven voor crisisbeheersing onderschreven, te weten: - de Veiligheidsregio is aanjager of regisseur in het crisisnetwerk - de Veiligheidsregio ontwikkelt zich naar een flexibele en robuuste crisisorganisatie - crisisbeheersing is informatiegestuurd - bevolkingszorg is toekomstbestendig **Zorg in de Veiligheidsregio** De toegang tot en de kwaliteit en betaalbaarheid van de zorg staat in Nederland onder druk. Een zorgcrisis dreigt. De Veiligheidsregio kan een belangrijke bijdrage leveren aan de zorgcontinuïteit in de regio, aan het beperken van het toenemend aantal kwetsbare mensen en aan het terugdringen van de steeds groeiende zorgvraag. Hiervoor is een sterk netwerk nodig in het zorg- en veiligheidsdomein. De Veiligheidsregio gaat geen taken overnemen van partnerorganisaties, maar zij ziet wel een rol om partijen bij elkaar te brengen, kennis en ervaring uit te wisselen en gezamenlijke opgaven in de regio slimmer te organiseren. Als we het over zorg in de veiligheidsregio hebben, dan gaat het om de organisatieonderdelen GHOR, ambulancezorg en het Zorg- en Veiligheidshuis. Die hebben alle drie hun eigen netwerken, specifieke verantwoordelijkheden en deskundigheid. Door elkaars kracht nog beter te benutten, kan nog meer betekenis worden gegeven aan de verbindende rol in dit domein.

GGD Hollands Noorden

Naam	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Hollands Noorden (GGD Hollands Noorden)
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Vestigingsplaats	Alkmaar
Doelstelling en openbaar belang	Doel van de samenwerking is het behartigen van belangen, die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan. GGD Hollands Noorden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en veiligheid van de inwoners van Noord Holland-Noord. Gemeentelijk belang: uitvoering inspectie kinderopvang, bescherming en bevordering van de gezondheid van onze inwoners, input gemeentelijk gezondheidsbeleid, uitvoering jeugdgezondheidszorg en preventie, monitoren gezondheid inwoners, vangnet openbare geestelijke gezondheidszorg, forensische geneeskunde, Wet verplichte GGZ.
Relatie met beleidsprogramma	6: Zorg voor elkaar, 1: veiligheid op orde
Deelnemende partijen	De gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Dijk en Waard, Enkhuizen, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel
Bestuurlijk belang	De wethouder van o.a. Sociaal Domein/Zorg is gemeentelijk vertegenwoordiger in het algemeen bestuur van de GGD
Bestuurlijk aandeel	Ieder lid van het algemeen bestuur heeft een aantal stemmen afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente. De verdeelsleutel voor stemmen is: één stem per volle 10.000 inwoners per gemeente. Het totaal aantal stemmen is 75. Hiervan zijn twee stemmen voor Texel. Ieder lid van het dagelijks bestuur heeft één stem
Financieel belang	De totale lasten van GGD Hollands Noorden voor 2022 bedraagt € 94.149.000 De totale lasten van GGD Hollands Noorden voor 2023 bedraagt € 63.048.000
Bijdrage gemeente Texel	2022: € 662.000 2023: € 677.226 2024: € 722.000 2025: € 750.158
	Door Texel zijn geen garantstellingen gedaan of leningen verstrekt aan de GGD
Eigen Vermogen	2021: € 1.015.000 2022: - € 1.954.000 2023: € 2.111.000
Vreemd Vermogen	2021: € 16.875.000 2022: € 25.057.000 2023: € 23.835.000
Solvabiliteitsindex	2021: 4,5% 2022: -8,5% 2023: 8,1%
Financieel resultaat	2021: € 90.000 2022: - € 3.691.000 2023: € 761.000
Risico's	De omvang van de algemene reserve en de weerstandscapaciteit staan onder druk als gevolg van het ongedekte cao-gat dat is ontstaan in 2023. Bij GGD HN wordt de beschikbare weerstandscapaciteit gevormd door de algemene reserve. Rekening houdend met de kans van 75% en de impact van € 2.175.00 wordt het financiële risico voor 2025 ingeschat op € 1.631.000. De algemene reserve is ultimo 2025 begroot op € 747.000 en daarmee ontoereikend om alle begrotingsrisico's in 2025 op te vangen.

Ontwikkelingen	Voor het jaar 2025 verwacht GGD HN geen extra (structurele) financiering van de gemeenten nodig te hebben. Met het oog op de komende veranderingen in de uitkering uit het Gemeentefonds is GGD HN zich ervan bewust dat kritisch gekeken moet worden naar de GR-taken en aanvullende diensten. Hiertoe is in het algemeen bestuur van 13 maart 2024 afgesproken dat (algemeen) bestuur en directie met elkaar in gesprek gaan over de financiële vooruitzichten voor 2026 en verder in de context van het ravijnjaar.

Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

Naam	Omgevingsdienst Noord Holland Noord
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Hoorn
Doelstelling en openbaar belang	De gemeentelijke milieutaken uitvoeren op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) te verbeteren en een uniform karakter te geven. Openbaar belang: een schone en veilige leefomgeving
Relatie met beleidsprogramma	1: Veiligheid op orde 7: Volksgezondheid, duurzaam en schoon
Deelnemende partijen	De gemeenten Alkmaar, Drechterland, Dijk en Waard, Hollands Kroon, Medemblik, Stede Broec, Bergen, Enkhuizen, Hoorn, Opmeer, Castricum, Koggenland, Den Helder, Heiloo, Schagen, Texel en de Provincie Noord-Holland
Bestuurlijk belang	De wethouder van o.a. Gemeentewerken is gemeentelijk vertegenwoordiger in het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord
Bestuurlijk aandeel	De stemverhouding is op basis van inwoneraantal en financiën Texel heeft 2 van de 100 stemmen
Financieel belang	Lumpsum bijdrage deelnemende gemeenten en provincie 2024: € 24.322.000 waarvan € 631.000 voor de gemeente Texel. Lumpsum bijdrage deelnemende gemeenten en provincie 2025: € 25.825.000 waarvan € 656.000 voor de gemeente Texel.
Bijdrage gemeente	2023: € 499.806 2024: € 631.000 2025: € 656.000
Eigen vermogen	2021: € 2.748.256 2022: € 4.841.181 2023: € 4.188.000
Vreemd vermogen	2021: € 4.950.000 2022: € 5.481.406 2023: € 5.814.000
Solvabiliteitsindex	2021: 35,7% 2022: 46,9% 2023: 41,8%
Financieel resultaat	2021: € 1.901.433 2022: € 1.110.040 2023: € 1.742.000
Risico's	1. Claims aansprakelijkheid door verwijtbaar handelen. In deze begroting is het impactbedrag verhoogd door de verkorting van de proceduretijd in het kader van de Omgevingswet, het stijgend aantal WOO- en handhavingsverzoeken en claims (niet zijnde de boete, zoals opgenomen bij 2) n.a.v. datalekken.

	2. Datalek van geregistreerde gegevens De maximale boete kan 4% van de jaaromzet bedragen 3. Aanbestedingsrisico's De komende periode zijn er diverse Europese aanbestedingen. Aanbesteden biedt in beginsel optimale mogelijkheden om de beste prijs-kwaliteitverhouding te behalen. Het opnieuw aanbesteden neemt echter ook financiële risico's met zich mee 4. Projecten ten laste van het rekeningresultaat In de Financiële Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen (FUGR) staat dat begrotingswijzigingen (tussentijdse vraag om extra financiële middelen) niet wenselijk zijn. In het project 'Een sterker fundament' is daardoor opgenomen dat de eventuele extra kosten in de exploitatie zullen worden verwerkt en invloed hebben op het rekeningresultaat 6. Omgevingswet en het Digitaal Stelsel Omgevingswet Door de invoering van de Omgevingswet zijn andere competenties noodzakelijk. Hier wordt momenteel al aan gewerkt. Ook het Digitaal Stelsel Omgevingsdiensten (DSO) zal impact hebben op de informatievoorziening. In het Masterplan ICT is rekening gehouden met de kosten voor aansluiting op het DSO 7. Basistaken moeten in overleg met de deelnemers worden opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Opname van plustaken in het uitvoeringsprogramma is niet verplicht. Door als deelnemer de plustaken zelf uit te voeren, kan een risico ontstaan in de robuustheid en kwaliteit binnen de OD NHN. Door tekort aan adviseurs bij de ODNHN op het gebied van natuur en stikstof is dit nog niet weggenomen. De gemeente heeft deze taken daarom neergelegd bij externe adviseurs
Ontwikkelingen	De ODNHN heeft een plan van aanpak opgesteld om te kunnen voldoen aan de robuustheidscriteria van het Rijk. Welke investeringen nodig zijn en wat de hoogte is van de extra bijdrage die Texel moet betalen, is nog niet bekend.

Gemeenschappelijke regeling de Waddeneilanden

Naam	De Waddeneilanden
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
Vestigingsplaats	Harlingen
Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de gemeenschappelijke regeling: • de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de vijf Nederlandse Waddeneilanden • het versterken van de bestuurskracht van de afzonderlijke gemeenten door onomkeerbare, niet vrijblijvende en doelgerichte samenwerking met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid • het uitdragen van het standpunt van de deelnemende gemeenten richting andere betrokken overheden • overleg, coördinatie en afstemming ten aanzien van beleids- en beheeraspecten • samenwerking en ondersteuning aangaande uitvoeringszaken van deelnemende gemeenten die te kennen hebben gegeven bij deze deelactiviteit betrokken te willen zijn • het voorbereiden, vaststellen en uitvoeren van gemeenschappelijke beleidskaders voor zover de bevoegdheid hiertoe door de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten aan het openbaar lichaam is overgedragen

Relatie met beleidsprogramma	0: Voor en door bewoners 3: Mooi en gastvrij Texel/Texel werkt! 4: Toekomst voor de jeugd 8: Goed wonen
Deelnemende partijen	De gemeenten Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog
Bestuurlijk belang	Vanuit het college maakt de burgemeester deel uit van het dagelijks bestuur Het voltallige college maakt deel uit van het algemeen bestuur
Financieel belang	Begroting 2022: € 746.500 Begroting 2023: € 1.024.105 Begroting 2024: € 738.588 Begroting 2025: € 884.000
Bijdrage gemeente Texel	2022: € 177.870 2023: € 181.961 2024: € 221.576 2025: € 265.200
Eigen Vermogen	€ 50.000
Vreemd Vermogen	n.v.t.
Solvabiliteitsindex	n.v.t.
Financieel resultaat	n.v.t.
Risico's	De lasten van de gemeenschappelijke regeling worden in de komende jaren geheel gedekt door bijdragen van de deelnemende gemeenten. Wel kan het zo zijn dat bij een verder teruglopende financiering van de deelnemende gemeenten door de rijksoverheid, de bijdragen van deze gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling onder druk komen te staan, waardoor de activiteiten wellicht moeten worden ingeperkt. In verband met geldende regelgeving, is de GR eigen risicodrager voor wat betreft de in Hoofdstuk 10D van de CAR/UWO opgenomen bepalingen over werkloosheid. Hieruit kunnen voor de GR aanzienlijke financiële verplichtingen ontstaan, die door de deelnemende gemeenten moeten worden gedragen. Daarnaast kunnen bij uitval door ziekte risico's ontstaan als voor de werkzaamheden externe vervanging moet worden ingehuurd. De kantoorruimte wordt gehuurd van de gemeente Harlingen. Vooralsnog is uitgegaan van continuering van deze huurovereenkomst. Bij opzegging van de huurovereenkomst door een van beide partijen, kunnen financiële verplichtingen ontstaan in verband met het afkopen van het huurcontract of in verband met de verhuizing naar een andere locatie
Ontwikkelingen	In 2023 is een Regio Deal aangevraagd en toegekend om met het Rijk en provincies onze opgaven gezamenlijk aan te pakken met het programma Waddeneilanden. Samen met de vier overige eilanden, beide provincies en het Rijk gaan we op zoek naar samenwerking en cofinanciering om de brede welvaart op de eilanden te stimuleren

Gemeenschappelijke regeling Regionaal Historisch Centrum Alkmaar

Naam	Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Historisch Centrum Alkmaar
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Alkmaar
Doelstelling en openbaar belang	Het Regionaal Archief Alkmaar is een publieksgerichte erfgoedinstelling die het voor mensen mogelijk, makkelijk en aantrekkelijk maakt om de geschiedenis van Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Dijk en Waard, Heiloo, Hollands Kroon, Schagen en Texel te leren kennen. Voor de aangesloten overheidsorganisaties is het Regionaal Archief een deskundige partner die volgens zijn wettelijke opdracht informatie langdurig betrouwbaar en toegankelijk houdt omwille van bedrijfsvoering, bewijsvoering, onderzoek en democratische controle
Relatie met beleidsprogramma	0: Voor en door bewoners
Deelnemende partijen	De gemeentes Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Dijk en waard, Heiloo, Hollands Kroon, Schagen en Texel
Bestuurlijk belang	De burgemeester heeft namens Texel zitting in het algemeen bestuur
Bestuurlijk aandeel	2 stemmen van de in totaal 50
Financieel belang	Omvang totale begroting 2022: € 2.809.772 Omvang totale begroting 2023: € 2.894.112 Omvang totale begroting 2024: € 3.219.884
Bijdrage gemeente Texel	2021: € 62.309 2022: € 63.500 2023: € 65.150
Eigen Vermogen	2021: € 368.415 2022: € 391.648 2023: € 354.946
Vreemd Vermogen	2021: € 958.009 2022: € 940.914 2023: € 1.071.457
Solvabiliteitsindex	2021: 27,7% 2022: 29,4% 2023: 24.9 %
Financieel resultaat	2021: € 70.295 negatief 2022: € 117.977 positief 2023: € 36.703 negatief
Risico's	Jaarlijks worden financiële risico's ingeschat over de mogelijke omvang en de kans dat deze zich voor doen. Per risico wordt een bedrag berekend en wordt de benodigde weerstandscapaciteit berekend. **Risico's** (uit begroting 2025 RHCA) Begin 2024 zijn de volgende risico's te onderscheiden die effect kunnen hebben op de financiële huishouding van het Regionaal Historisch Centrum: **1. minder opbrengsten depotgebruik derden** Het risico dat de verhuur van archiefruimte vermindert is een continu aanwezig risico. De overeenkomsten betreffen voornamelijk langlopende contracten, dus de kans dat een van de partijen de overeenkomst opzegt, wordt laag ingeschat. Uitgaande van het maximaal wegvallen van € 50.000 en de lage kans hierop (25%), is een weerstandsvermogen op dit onderdeel van € 12.500 voldoende **2. hogere energiekosten** De ontwikkeling van de energiekosten is een zorg van de gehele samenleving. Inmiddels lijkt er enige rust op de energiemarkt weergekeerd te zijn, maar voor de langere termijn blijft het onzeker. Op dit moment zijn de gestegen energiekosten meegenomen in de begroting, maar het risico op prijsstijgingen blijft. Bij een schatting van een maximaal risico van € 70.000 en een hoog risico (75%) is het benodigde weerstandsvermogen hiervoor € 52.500.

	In dit kader kan ook het streven naar een meer energie-neutrale klimaatinstallatie genoemd worden. Op dit moment bevinden die ontwikkelingen zich in de planfase. Hiervoor is de bestemmingsreserve Duurzaamheid en lastenstijging beschikbaar
Ontwikkelingen	**Algemeen:** Ten opzichte van de voorgaande jaren (2023 en 2024) wordt de beleidslijn grotendeels bestendigd. De begroting 2025 zal verschillen laten zien ten opzichte van 2024 en de daarin opgenomen meerjarenbegroting. De ontwikkeling van de loonkosten is bijvoorbeeld omvangrijker dan in de huidige FUGR-percentages opgenomen. Correctie hiervan vindt pas plaats in 2026. Ook de ontwikkeling van de energielasten blijft onzeker. We hebben rekening gehouden met een toename van deze kosten in vergelijking met eerdere jaren, maar gezien de onzekere ontwikkelingen, blijft dit een risico. **Doelstellingen in 2025 zijn:** - de verdere ontwikkeling en inrichting van het E-depot voor de aangesloten gemeenten, zodat alle gemeenten hierop worden aangesloten - een samen met de gemeenten verder te ontwikkelen dienstverlening op dit gebied, waarbij het archief zich kan ontwikkelen tot een centraal beheer- en publicatiepunt voor wettelijk openbaar te maken informatie, zoals dat nu al gebeurt met de bouwdossiers - vanwege de toenemende vraag vanuit de gemeenten naar ondersteuning op het gebied van kennis over de overbrenging van digitale archieven en de nieuwe wetgeving die op dit gebied is vastgesteld (AVG, nieuwe Archiefwet, WOO, WHO etc.) zal het Regionaal Archief steeds meer een centrale kennis- en adviesfunctie vervullen op dit gebied - het uitvoeren van de wettelijke advies- en inspectietaak, evenals de overige wettelijke taken beschikbaarstelling en beheer, zoals verwoord in de Archiefwet - het digitaliseringsbeleid, waardoor meer bronnen (ook op verzoek) gedigitaliseerd worden en via internet beschikbaar worden gesteld aan de burger. - Intensivering van de samenwerking met erfgoedinstellingen (historische verenigingen en kleine musea) in het werkgebied door de beschikbaarstelling van de bij het Regionaal Archief Alkmaar bestaande digitale infrastructuur op het gebied van collectiebeheer en -beschikbaarstelling - Via social media, educatie en andere activiteiten en publicaties de regionale geschiedenis onder de aandacht brengen van het brede publiek **Verwachtingen ten aanzien van 2026-2028:** uitgegaan wordt van een voortzetting van de hierboven onder ‘Algemeen’ en ‘Doelstellingen’ genoemde activiteiten. Wel is er een wijziging van de Archiefwet op komst, waardoor de overbrengingstermijn van overheidsarchieven teruggebracht wordt van twintig naar tien jaar. Dit zal in de daaropvolgende jaren kunnen leiden tot het versneld overbrengen van (digitaal) archief door de deelnemende gemeenten naar het Regionaal Archief. Indien hiervoor extra middelen nodig zijn, zal dit tijdig onder de aandacht van het bestuur en de deelnemende gemeenten worden gebracht. Daarnaast is er een ontwikkeling gaande dat archiefinstellingen een belangrijkere rol gaan spelen bij beschikbaarstelling van informatie van gemeenten richting het publiek, zoals bij bijvoorbeeld de bouwdossiers, milieudossiers, WOO-verzoeken. De archiefinstelling treedt daarbij op als centraal beheer- en publicatiepunt voor wettelijk openbaar te maken informatie.

	Wanneer het Regionaal Archief deze dienstverlening verder uitbreidt, kunnen daar investeringen voor nodig zijn in applicaties, opslag en personele inzet. Uitgangspunt hierbij is dat zo'n verbreding van informatievoorziening bij het Regionaal Archief Alkmaar efficiënter is en kostenbesparend werkt ten opzichte van andere oplossingen. Mocht dit leiden tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage, dan wordt hier vooraf aandacht voor gevraagd in het algemeen bestuur

Regionale archeologie West-Friesland

Naam	GR Archeologie West-Friese gemeenten
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Gemeente Hoorn
Doelstelling en openbaar belang	Ondersteunen en adviseren op het gebied van archeologie De gemeenschappelijke regeling wordt ingesteld vanwege de regionale samenhang van archeologische structuren en om archeologisch beleid, en indien nodig uitvoerende werkzaamheden, gezamenlijk gestalte te geven. Hierbij zullen de dienst afnemende gemeenten gebruikmaken van de adviezen van Archeologie West-Friesland. Daarnaast zullen vondstmeldingen worden aangenomen, grondwerkzaamheden worden verricht en erfgoedvoorlichting/educatie worden uitgevoerd. Daarnaast wordt de archeologische waardenkaart geactualiseerd.
Relatie met beleidsprogramma	5: Samen beleven en bewegen
Deelnemende partijen	Gemeenten Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Hollands Kroon, Koggeland, Medemblik, Opmeer, Stede Broec, Schagen en Texel
Bestuurlijk belang	De wethouder met portefeuille archeologie en de wethouder met portefeuille onderwaterarcheologie
Bestuurlijk aandeel	n.v.t.
Bijdrage gemeente	2023: € 95.000 2024: € 95.000 2025: € 107.750
Eigen Vermogen	2021: € 0 2022: € 0 2023: € 0
Vreemd Vermogen	2021: € 0 2022: € 0 2023: € 0
Solvabiliteitsindex	2021: € 0 2022: € 0 2023: € 0
Financieel resultaat	2021: € 0 2022: € 0 2023: € 0
Risico's	-
Ontwikkelingen	-

Centrumregeling samenwerking Vlieland, Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling, Texel en Leeuwarden

Naam	Centrum Gemeente Regeling VAST-Leeuwarden
Rechtsvorm	Publiekrechtelijk; enkelvoudige centrumregeling
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doelstelling en openbaar belang	Het tot stand brengen van voorzieningen, ter ondersteuning van de uitvoering van de aan de gemeentelijke bestuursorganen opgedragen taken
Relatie met beleidsprogramma	1: Veiligheid op orde
Deelnemende partijen	Vlieland, Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling, Texel en Leeuwarden
Bestuurlijk belang	-
Bestuurlijk aandeel	-
Financieel belang	n.v.t.
Bijdrage gemeente	n.v.t.
Eigen Vermogen	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.
Solvabiliteitsindex	n.v.t.
Financieel resultaat	n.v.t.
Risico's	n.v.t.
Ontwikkelingen	n.v.t.

Overzicht privaatrechtelijk verbonden partijen

NV Huisvuilcentrale

Naam	NV Huisvuilcentrale (HVC)
Rechtsvorm	Privaatrechtelijk; naamloze vennootschap
Vestigingsplaats	Alkmaar
Doelstelling en openbaar belang	NV HVC is in de jaren negentig van de vorige eeuw opgericht om een oplossing te bieden voor de groeiende afvalproblematiek. De vennootschap en haar groepsmaatschappijen, hierna aangeduid met 'de groep', heeft als doel voor het algemeen nut werkzaam te zijn op het gebied van afvalbeheer, reststromen en duurzame energie ten dienste van gemeenten en waterschappen. De activiteiten van de groep bestaan uit: afvalinzameling, sortering, recycling en compostering, verwerking van afval en de daarmee verbonden opwekking en afzet van elektriciteit, warmte en opwerking van reststoffen tot nuttige toepasbare restproducten, advisering van haar aandeelhouders over duurzame energie, ontwikkeling en beheer van duurzame energieproductie
Relatie met beleidsprogramma	7: Volksgezondheid, schoon en innovatief
Deelnemende partijen	48 Aandeelhoudende gemeenten en 8 aandeelhoudende waterschappen
Bestuurlijk belang	De wethouder die verantwoordelijk is voor milieu vertegenwoordigt de gemeente Texel bij de aandeelhoudersvergaderingen
Bestuurlijk aandeel	De gemeente Texel bezit 24 van de in totaal 5425 aandelen (ca. 0,4%). Texel heeft aandelen A. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 273.836,25 verdeeld in 5.000 gewone aandelen A van elk € 45,45, 400 gewone aandelen B, van elk € 45,45 en 25 gewone aandelen C, van elk € 45,45. De stemverhouding is naar rato (één stem per aandeel)
Financieel belang	Garantstellingprovisie '23 Gemeente Texel € 36.627
Bijdrage gemeente	Geen aparte bijdrage.
Eigen vermogen	2021: € 168.741.000 2022: € 196.243.000 2023: € 231.154.000
Vreemd vermogen	2021: € 636.282.000 2022: € 618.826.000 2023: € 669.737.000

Solvabiliteitsindex	2021: 20,9% 2022: 24,1% 2023: 25,6%
Financieel resultaat	2021: € 26.400.000 (na belastingen) 2022: € 28.139.000 (na belastingen) 2023: € 34.897.000 (na belastingen)
Risico's	Onafhankelijk accountantsonderzoek naar NV HVC (de vennootschap) geeft getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de vennootschap en de groep Alkmaar. De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening van de groep en de vennootschappelijke jaarrekening. De jaarrekening bestaat uit: • de geconsolideerde en vennootschappelijke balans per 31 december 2023 • de geconsolideerde en vennootschappelijke winst-en-verliesrekening over 2023 • de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen
Ontwikkelingen	Ultimo 2023 heeft NV HVC € 611.000.000 aan leningen die onder garantstelling van aandeelhouders uitstaan. NV HVC heeft ultimo 2023 een negatief werkkapitaal, dat wordt veroorzaakt door de aflossingsverplichtingen ad € 89.000.000 op de langlopende financiering, die onder de kortlopende schulden is opgenomen. Het betreft structurele financiering voor activa met een gemiddelde levensduur die langer is dan de looptijd van de leningen en ook wat er redelijkerwijs aan looptijd op de financieringsmarkt mogelijk is. NV HVC zal in 2024 aan haar aflossingsverplichtingen voldoen door het benutten van de verwachte operationele kasstromen, en ook via herfinanciering, waarbij ter overbrugging gebruik gemaakt kan worden van de bankfaciliteiten De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de vennootschap. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. De aandeelhouders hebben medio 2020 besloten om met inachtneming van een minimum solvabiliteit van 13% te streven naar groei van de solvabiliteit en te streven naar een zodanige financiële positie van de onderneming dat er op termijn keuzemogelijkheid ontstaat om HVC te financieren zonder garantstelling

VVV / Stichting Texel Promotie

Naam	Stichting VVV Texel promotie
Rechtsvorm	Privaatrechtelijke samenwerking: stichting
Vestigingsplaats	Den Burg
Doelstelling en openbaar belang	Het doel van de VVV is het stimuleren en managen van (kwalitatief) toeristisch bezoek aan het eiland, waarmee een groot algemeen economisch en maatschappelijk belang is gediend. Hiervoor voert de VVV intensief promotie en verschaft het informatie aan toeristen, verzamelt het toeristische kennis en wordt advies gedeeld met ondernemers. Bij de recente statutenwijziging is in de hoofddoelstelling van de VVV expliciet verbinding gelegd met de leefomgevingskwaliteit. Deze is nu geworden: het actief bevorderen van een toekomstbestendige toeristische bedrijfstak die waarde toevoegt aan de Texelse samenleving en zoveel mogelijk in balans is met de leefomgeving. Aan de doelstellingen van de VVV zijn afspraken toegevoegd: - de strategische keuzes worden uitgevoerd in lijn met het Toeristisch toekomstplan Texel (goedgekeurd door de raad februari 2021) - extra focus op het stimuleren van niet-traditionele aankomst- en vertrekdagen voor spreiding van de mobiliteitsdruk in Den Helder en op Texel - relevante en actuele parameters worden wekelijks gecommuniceerd middels een dashboard Dit is een vorm van publiek-private samenwerking waarbij gekozen is om die via een stichting vorm te geven.
Relatie met beleidsprogramma	3: Mooi en gastvrij Texel/Texel werkt!
Deelnemende partijen	TOP, TESO en Gemeente Texel
Bestuurlijk belang	Wethouder van Economie, Toerisme, Onderwijs en Zorg
Bestuurlijk aandeel	n.v.t.
Financieel belang	TOP en gemeente betalen elk € 271.845,-, TESO draagt 50% bij van de bijdrage van TOP, € 135.922,- (peildatum 2023)
Bijdrage gemeente	€ 271.845 per jaar voor promotie, inclusief voorlichting en informatie (met jaarlijkse indexering)
Eigen vermogen	2021 € 531.995 2022 € 541.439 2023: € 563.391
Vreemd vermogen	2021 € 568.034 2022 € 649.839 2023: € 561.308
Solvabiliteitsindex	2021 48 % 2022 45 % 2023: 50 %
Financieel resultaat	2021 € 15.734 2022 € 9.444 2023: € 21.952
Risico’s	Geen gemeentelijke risico’s
Ontwikkelingen	Ingezet wordt op versterking van het Texels product. De VVV houdt rekening met strategische keuzes vanuit het Toeristisch Toekomstplan Texel van gemeente Texel

Paragraaf Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

Waar gaat het over?

Het weerstandsvermogen is het vermogen om incidentele (voornamelijk financiële) risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering van de gemeente in gevaar komt. Het gaat dus om onverwachte niet-begrote kosten. Daarnaast is het weerstandsvermogen van belang voor het bepalen van de financiële gezondheid van de gemeente. Het weerstandsvermogen richt zich voornamelijk op het opvangen van de financiële risico's.

Bestaand beleid

- Nota reserves en voorzieningen 2022
- Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2023

Beleidsdoelstelling

Een reëel benodigd weerstandsvermogen wordt bepaald door de ingeschatte financiële gevolgen van de benoemde risico's af te zetten tegen de weerstandscapaciteit.

Risicomanagement

1. Aanleiding en achtergrond

Het risicomanagement is een blijvend punt van aandacht voor de organisatie. Naast de inventarisatie van de risico's gaat het om de kwalificaties, bewustwording en beheersing van de risico's. Zowel bij de programmarekening als bij de programmabegroting worden de belangrijkste risico's voor de gemeente in kaart gebracht.

2. Samenvattend beeld

Onderstaand een samenvatting van de risico-inventarisatie en de relatie met weerstandsvermogen en capaciteit:

Top 10 risico's financieel vertaald	€ 11.420.000
Op basis van kansberekening en risico-simulatie vertaalt dit zich in een benodigde **weerstandscapaciteit** van	€ 3.334.179
De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt	€ 14.016.201
Het ratio weerstandsvermogen bedraagt	4,22
En krijgt daarmee de kwalificatie	uitstekend

Voor de uitwerking, berekening en kwalificatie van de normstelling is uitgegaan van het beleid zoals door de raad is vastgesteld in de 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen'(2023). Deze nota wordt vierjaarlijks geëvalueerd.

Volgens afspraak met de gemeenteraad is onderstaand overzicht opgenomen waarbij uitgegaan is van de ondergrens van de algemene reserve zijnde € 2.000.000.

Beschikbare weerstandscapaciteit bij algemene reserve ondergrens € 2.000.000

Weerstand	Startcapaciteit in €
Onvoorzien	10.000
OZB	6.962.632
Rechten en leges	474.372
Stille reserves	1.800.000
Minimale Algemene reserve	2.000.000
Totale weerstandscapaciteit	**11.247.004**

Top 10 risico's financieel vertaald	€ 11.420.000
Op basis van kansberekening en risico-simulatie vertaalt dit zich in een benodigde **weerstandscapaciteit** van	€ 3.309.113
De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt met een ondergrens van de algemene reserve van € 2.000.000	14.016.201
Het ratio weerstandsvermogen bedraagt	4,24
En krijgt daarmee de kwalificatie	uitstekend

3. Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente Texel in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld.

Uit de inventarisatie zijn in totaal 10 risico's in beeld gebracht. Op verzoek van de Auditcommissie zijn de risico's niet meer opgenomen op volgorde van " invloed", maar op risiconummer. De reden hiervoor is dat op deze wijze de risico's makkelijker in de jaren gevolgd kunnen worden.

Risico's

Onderhoud kapitaalgoederen van De Bolder: onderhoud van de gebouwen wordt naar behoefte uitgevoerd, afhankelijk van de noodzaak van het betreffende onderhoud en afhankelijk van de financiële middelen van dat moment. Om de risico's goed in beeld te krijgen is in 2022 met hulp van een deskundige gewerkt aan een meerjarenonderhoudsplan. Het beeld dat hieruit valt af te leiden is, dat er binnen enkele jaren aanzienlijke uitgaven noodzakelijk zijn, die waarschijnlijk de draagkracht van De Bolder te boven gaan. Dit punt zal worden meegenomen in de beleidsnotitie "Toekomst De Bolder".

Belangrijkste risico's

Tabel 1: Belangrijkste risico's

Risico nr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen/stand van zaken	Kans	Financieel gevolg in €	Invloed
R7	Verplichte grondsanering voormalige vuilnisstortplaats.	Financieel - Verplichte kosten grondsanering van voormalige stortplaatsen (Den Hoorn, Veenselangweg en andere NNB locaties). Doelstellingen - Effect op mogelijke grondexploitatie. Imago - Beeld van Texel als schoon en duurzaam eiland in het geding. Milieu - grond moet mogelijk gesaneerd worden vanwege effecten op omgeving/ grondwater.	Op 17 september 2020 is door de raad een motie aangenomen om actie te ondernemen op de vuilnisstortplaats Den Hoorn. Gebleken is dat de situatie complex is en het niet mogelijk is om op korte termijn maatregelen te nemen. Samen met provincie en hoogheemraadschap wordt onderzocht welke maatregelen tegen maatschappelijk verantwoorde kosten genomen kunnen worden voor het oplossen van de ammoniumproblematiek	25%	max. 500.000	3.98%
R8	Budgetten sociaal domein ontoereikend door openeindfinancieri ng.	Financieel - Door openeindfinanciering en niet kunnen sturen op zowel de zwaarte als het tijdspad van de vraag naar ondersteuning sociaal domein loopt de gemeente een risico.	Actieve monitoring budgetten Sociaal domein. Voor het hele Sociaal Domein geldt dat steeds meer wordt ingezet op de zogenaamde 'voorkant'. Dit is echter een ontwikkeling waarin de 'kost voor de baat uitgaat'. De effecten van de inzet gaan pas op langere termijn hun vruchten afwerpen.	85%	max. 1.275.000	34.57%
R11	De staat van sommige wegen op Texel dreigt op korte termijn onder het veiligheidsniveau te komen, waardoor de kans op ongelukken en aansprakelijkheids stelling steeds groter worden.	Financieel - Dit risico wordt berekend op € 275.000. Door grote investeringen in de wegen de afgelopen jaren zijn de risico's verminderd, maar de onzekerheid van de wegen die de gemeente in totaliteit heeft overgenomen van SBB en het Hoogheemraadschap geven aanleiding om hierin wel voorzichtig te zijn.	In 2018 is het wegenbeheerplan 2019-2023 vastgesteld. Daarin is de aanpak van onze wegen voor de nog komende jaren bepaald en ook de benodigde investering. Door jaarlijks de nog vast te stellen investeringen beschikbaar te stellen wordt het risico beperkt.	50%	max. 275.000	8.73%

		Doelstellingen - bereikbaarheidsdoel stellingen worden niet gerealiseerd.	Stand van zaken:			
			Op basis van jaarlijkse inspecties wordt het risico zo goed mogelijk in kaart gebracht en met onderhoudsmaat-regelen beperkt.			
		Imago - imago van toeristen-eiland loopt gevaar.				
R15	Onvoorziene kostenstijgingen Verbonden Partijen (m.n. Gemeenschappelij ke Regelingen).	Financieel - Door het in toenemende mate werken met partners op afstand is het moeilijker om zicht en invloed te hebben op kosten (-ontwikkelingen). Door geringe invloed op basis van stemverhoudingen mogelijke confrontatie met extra kosten als gevolg van begrotingswijzigingen (en daardoor hogere kosten). Doelstellingen - Minder directe grip en invloed hebben op ontwikkelingen kosten en doelrealisatie.	Op regionaal niveau zijn afspraken gemaakt waar de GR'en zich begrotingstechnisch aan moeten houden.	25%	max. 150.000	2.39%
		Vertraging / stagnatie - Door moeizame samenwerking en afstemming wordt doelrealisatie bemoeilijkt en vertraagd.				
		Imago - Gemeente kan last hebben van negatieve beeldvorming als de uitvoeringspartners onvoldoende presteren.				
R17	Een deel van de wegen en bermen op Texel heeft te maken met bodemverontreinig ing. De komende jaren blijft dit ook een reëel risico, met name bij het aanleggen van graskeien van buitenwegen.	Financieel - De kosten voor bodemsanering lopen op naarmate de wettelijk regels aangescherpt worden en we steeds oudere wegen of bermen gaan opknappen.	Met de aanpak van wegen wordt het risico steeds beter in kaart gebracht en waar mogelijk sanering in de projecten worden meegenomen.	75%	max. 300.000	10.34%

		Jaarlijkse extra kosten verhoogd van €150.000 naar € 300.000, de kosten van sanering zijn hoger dan verwacht.				
		Milieu - Het betreft verontreiniging met asbest van wegfunderingen, verontreiniging met PAX, teerhoudend asfalt van oude asfalt wegen.				
R28	Kostentoename verspreiden baggerspecie Waddenzee	Financieel - Verhoging van de afvoerkosten omdat verspreiding van de baggerspecie niet meer in de Waddenzee kan plaatsvinden maar naar het vaste land moet worden afgevoerd.	Voldoen aan de normen en toepassen volgens de regelgeving.	15%	max. 500.000	
		Milieu - Het betreft gemaakte stoffen (PFAS) die van nature niet in het milieu voorkomen en nu aanwezig zijn in de bodem, bagger en oppervlaktewater.	Stand van zaken:			5.93%
			Bij het laatste baggeren is er geen PFAS aangetroffen in de gemeentelijke havens. De mogelijkheid blijft dat bij het baggeren dit risico weer aanwezig is. Op dit moment is de haven schoon, echter de dokput niet.			
R29	Uitbreiding gemeentelijk belastinggebied /Afschaffen gemeentelijke toeristenbelasting-forensenbelasting.	Financieel - Begrotingstekort / Verschuiving belastingdruk en lagere inkomsten gemeenten. Toelichting: Als de Toeristenbelasting per gemeente wordt gecorrigeerd, dan leveren wij bijna € 9.000.000 in. STEL dat we daarvan 25% weer via de algemene uitkering terugkrijgen, dan is dat netto ongeveer € 6.750.000,-. Verdeelsleutels (nog) niet bekend.	De gemeente Texel trekt samen met toeristische nadeelgemeenten op om mogelijke wetswijziging te voorkomen. Dit gebeurt samen met Valkenburg, Zandvoort, Bergen en de andere Waddeneilanden. Valkenburg vertegenwoordigt de belangen van bovengenoemde gemeenten. Het onderzoek van de begeleidingscommissie (Rijk, VNG ROB en Cebeon) loopt nog.	15%	max. 6.750.000	32.31%
	In combinatie met Herijking gemeentefonds (verdeling Overig Eigen Middelen OEM), met name landelijke verdeelsleutel Toeristenbelasting.					

		Aanvullend: nog steeds onderzoek naar afschaffen kleinere belastingen i.h.k.v. uitbreiding gemeentelijk belastinggebied.	Mogelijke financiële consequenties worden via de meicirculaire voorafgaande aan het jaar van ingang via ingroeipad aangekondigd. Naar verwachting is dat niet eerder dan 2027.			
R72	Gedwongen uitvoering asbest verwijderen instorten boerderij.	Financieel - Niet kunnen verhalen van de kosten van een gedwongen uitvoering.	In voorbereiding - Invorderingsproces opgestart.	30%	max. 70.000	0.68%
R76	PrivacyAVG-schending/ WPG schending/ Telecommunicatie wet schending boete.	Financieel - Autoriteit Persoonsgegevens legt een boete op vanwege het niet voldoende uitvoeren van de AVG/ WPG/ Telecommunicatiewet en UAVG. Dit kan onder andere betrekking hebben op:Datalekken, Tijdige uitvoering en aanwezigheid van DPIA's, Register van verwerkingen, Rechten van betrokkenen, Privacy by design/default, verwerking van bsn nummer, Cookie meldingen, geautomatiseerde besluitvorming.	In het algemeen is het zo dat de gemeente voor de meeste zaken wel procedures heeft. Echter is er nog wel een en ander te doen aan bewustwording waardoor soms datalekken niet (tijdig) worden herkend. Of niet in het oog is dat een DPIA moet worden gedaan voordat een gegevensverwerking gestart wordt.Voor de WPG geldt dat gemeente Texel te laat een audit heeft laten uitvoeren waardoor er een risico is ontstaan op een boete, dit is in Q3 2024 in gang gezet.	1,50%	max. 600.000	0.28%
R77	Gevolgschade datalek	Financieel - Als een datalek optreedt, zal er gevolgschade ontstaan in het kader van corrigerende acties, communicatie, gevolgschades derden etc.	In het algemeen is het zo dat de gemeente voor de meeste zaken wel procedures heeft. Echter is er nog wel een en ander te doen aan bewustwording waardoor soms datalekken niet (tijdig) worden herkend. Of niet in het oog is dat een DPIA moet worden gedaan voordat een gegevensverwerking gestart wordt.Voor de WPG geldt dat gemeente Texel te laat een audit heeft laten uitvoeren waardoor er een risico is ontstaan op een boete, dit is in Q3 2024 in gang gezet.	1,50%	max. 1.000.000	0.46%
			Totaal		**11.420.000**	

Totaal grote risico's: € 11.420.000

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 11.420.000 - zie tabel 1) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De risicosimulatie geeft een betrouwbaarheid van 90%. Uit deze risicosimulatie volgt dan een bedrag van € 3.316.883 (benodigde weerstandscapaciteit), wat ruim voldoende is.

Fiscale risico's

De fiscale risico's zijn niet opgenomen in bovenstaand overzicht.

4. Beschikbare weerstandscapaciteit

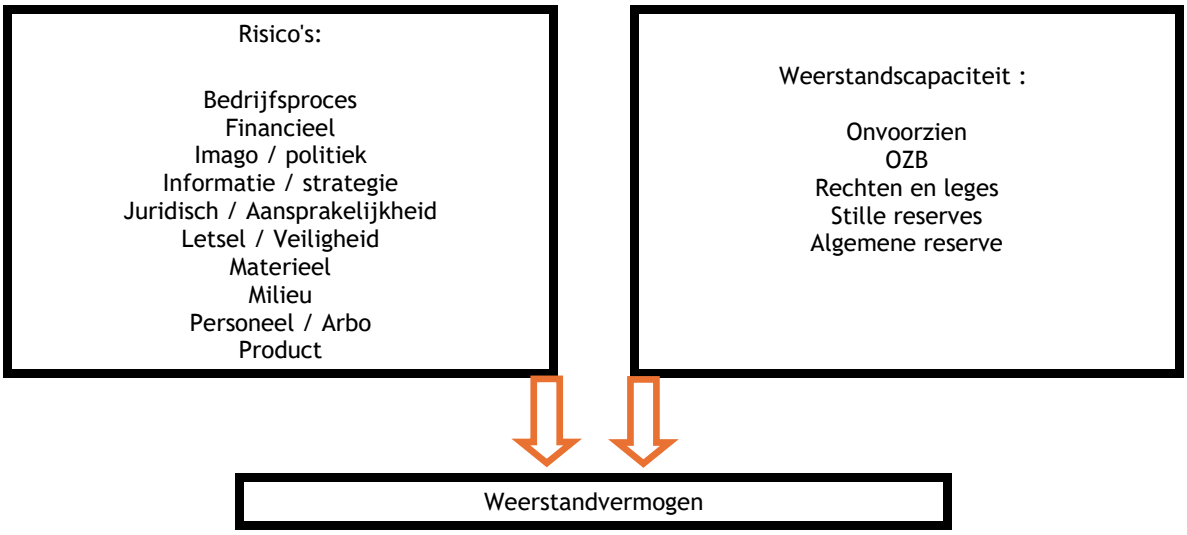
De beschikbare weerstandscapaciteit van gemeente Texel bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Startcapaciteit in €
Onvoorzien	10.000
OZB	6.962.632
Rechten en leges	474.372
Stille reserves	1.800.000
Algemene reserve	4.769.197
Totale weerstandscapaciteit	**14.016.201**

5. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{\text{€ 14.016.201}}{\text{€ 3.309.113}} = 4{,}22$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de organisatie valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

6. Verdere ontwikkelingen

In het eerste kwartaal van 2023 is de nota risicomanagement en weerstandsvermogen geëvalueerd en aangepast. Het risicomanagement is een blijvend punt van aandacht voor de organisatie. Het gaat naast het benoemen van risico's ook om bewustwording en het beheersen van risico's. Door een actueler beeld van mogelijke risico's ben je in staat om tijdig hierop de beheersmaatregelen te nemen.

Berekening weerstandscapaciteit en toelichting

Weerstandscapaciteit exploitatie (structureel)

Bedragen in €

1) OZB	(1) 6.962.632	
2) Rechten en leges	(2) 474.372	
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	**7.437.004**	
3) Onvoorzien	(3) 10 .000	
Weerstandscapaciteit exploitatie		**7.447.004**

Weerstandscapaciteit vermogen (incidenteel)

Bedragen in €

4) Algemene reserve	(4) 4.769.197	
5) Stille reserves	(5) 1.800.000	
Weerstandscapaciteit vermogen		**6.569.197**
Totale Weerstandscapaciteit		**14.016.201**

Toelichting

1. De waarde van de woningen en niet-woningen is ruim € 4,1 miljard. De belastingcapaciteit is berekend op ca. € 6.000.000.

Omschrijving	WOZ-waarde 2024 waarde peildatum 15/08/2024 Bedragen in €	Opbrengst OZB Texel 2025 Bedragen in €	% toelating art.12 gemeenten volgens coelo 2024	Opbrengst toelating art. 12 gemeenten Bedragen in €	Onbenutte belastingcapaciteit OZB Bedragen in €
1) OZB woningen	4.253.410.225	1.258.089	0,1614%	6.865.004	5.606.915
2) OZB niet woningen	739.910.011	898.962	0,1614%	2.254.679	1.355.717
Totaal	**4.993.320.236**	**2.157.051**		**9.119.683**	**6.962.632**

2. Het beleid is dat leges en rechten kostendekkend zijn. Echter de leges zijn op dit moment niet kostendekkend. Op basis van het kostendekkenheidspercentage van 2025 (76,00) is de heffingsruimte berekend op € 474.372 (zie voor nadere toelichting paragraaf G lokale lasten).

3. Voor onvoorziene uitgaven is € 10.000 beschikbaar.

4. Het saldo van de algemene reserve is na verplichtingen opgenomen in deze programmabegroting 2025 zijnde € 4.769.197.

De stille reserves zijn in de nota reserves en voorzieningen 2022 geactualiseerd en hebben betrekking op het woningcomplex, overige gebouwen, voorraad gemeentewerken en kunstbezit. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de Nota reserves en voorzieningen 2022. Dit bedrag is onveranderd overgenomen uit deze nota.

Kengetallen: Beoordeling van de financiële positie:

Inleiding

Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk om zowel naar de exploitatie als naar de balans te kijken. Onderstaande kengetallen maken inzichtelijk hoe de gemeente er financieel voorstaat en in hoeverre de gemeente in staat is om structurele en incidentele lasten te kunnen opvangen. De kengetallen zijn uitgerekend op basis van de cijfers van de vastgestelde jaarrekening 2023 en de vermoedelijke uitkomsten van het lopende jaar en het begrotingsjaar.

Kengetallen	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Netto schuldquote	61%	82%	96%	127%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	56%	79%	90%	120%
3. Solvabiliteitsratio	37%	25%	30%	24%
4. Structurele exploitatieruimte	4%	3%	3%	0%
5. Grondexploitatie	1%	2%	0%	0%
6. Gemeentelijke belastingen (voor vergelijking andere gemeenten)	77%	95%	83%	83%

Toelichting

Algemeen

Elk afzonderlijk kengetal zegt weinig over de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten in samenhang worden bekeken. Onderstaand volgt een korte uitleg per kengetal, tenslotte wordt een algehele beoordeling van de kengetallen gegeven. Dit jaar is naast het cijfer van de programmarekening drie begrotingsjaren opgenomen ter vergelijking.

Via deze link kengetallen kunt de u de kengetallen van de gemeente Texel vergelijken met andere gemeenten in Nederland.

1. Netto-schuldquote (en gecorrigeerde netto-schuldquote)
   Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto-schuldquote. De netto-schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen. De netto-schuldquote gaat stijgen in de loop van der tijd. Bij een percentage van hoger dan 130 adviseert de VNG om de schuldenlast af te bouwen. In de begroting is meerjarig rekening gehouden met de rentelasten van de toenemende schuld.

2. Solvabiliteitsratio
   De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de financiële weerbaarheid van de gemeente. De solvabiliteitsratio programmabegroting 2025 is 30% en ten opzichte van het landelijk gemiddelde 2024 (ca. 40%) lager.

3. Structurele exploitatieruimte
   Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele ruimte is doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten, die vervolgens worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van de leningen) te dekken. De structurele exploitatieruimte is voor 2025 nog 3%. In 2026 is deze ruimte er niet meer. Dit komt onder andere door de verlaging van de algemene uitkering v.a. 2026.

4. Grondexploitatie
   Het kengetal grondexploitatie geeft de omvang van de boekwaarde van de grond ten opzichte van de totale geraamde baten van de gemeentelijke begroting weer.
   Bij de gemeente Texel is de omvang van de grondexploitatie gering. De lopende grondexploitaties hebben een lage boekwaarde. Daarnaast wordt er conform de richtlijnen van de BBV een voorziening getroffen indien een grondexploitatie negatief is.

5. Omvang gemeentelijke belasting (in relatie tot andere gemeenten)
   Met dit kengetal wordt inzicht gegeven hoe de gemeentelijke belastingen van een gezin zijn ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Bij de berekening voor Texel is rekening gehouden met het gemiddelde OZB tarief (gemiddelde WOZ waarde € 395.000), het tarief afvalstoffen en rioolheffing. Uit deze berekening komt dat de gemeentelijke belastingen ten opzichte van het landelijk gemiddelde 17% lager is.

Beoordeling

- De gemeente Texel is financieel gezond.
- De netto-schuldquote blijft in 2025 onder de 100% en blijft binnen de 130% (advies VNG).
- De solvabiliteitsratio neemt af maar is nog ruim boven de minimaal nodig solvabiliteit van 20% en kan ruim aan alle verplichtingen voldoen.
- De gemeente scoort nog een plus op de exploitatieruimte in 2025 waardoor nog ruimte voor tegenvallers. De daaropvolgende jaren wordt dat beduidend minder.
- De gemeente heeft op dit moment de volgende grondexploitaties; Oosterend, Oudeschild, de Cocksdorp, Jan Drijverschool, Marsweg, Den Burg Oost, Gezondheidsplein en De Kompas. Het risico is klein omdat de nog lopende grondexploitaties geen hoge boekwaarden hebben en/of er een voorziening is getroffen.
- Een gezin van Texel betaald per saldo minder belasting dan landelijk gemiddeld. Dit komt door een laag OZB-tarief en een hogere belasting afvalstoffen en riool. Door het lage OZB-tarief is er potentiële belastingruimte om financiële tegenslagen op te kunnen vangen.

Meerjarige balans (bedrag * € 1000)

Activa	**1-1-2024**	**1-1-2025**	**1-1-2026**	**1-1-2027**	**1-1-2028**	**1-1-2029**
Vaste activa						
Materiële vaste activa	97.464	125.000	137.630	141.483	142.567	140.496
Financiële vaste activa	4.862	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Vlottende activa	102.326	129.000	141.630	145.483	146.567	144.496
Voorraden	1.401	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Uitzettingen	9.198	7.500	7.000	7.000	7.000	7.000
Liquide Middelen	462	0	750	200	800	200
Overlopende activa	10.790	5.884	5.884	5.884	5.884	5.884
Totaal generaal	124.177	143.384	156.264	159.567	161.251	158.580

Meerjarige balans (bedrag * € 1000)

Passiva	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029
Vaste passiva						
Eigen vermogen	46.494	43.252	37.724	36.307	35.992	35.992
Voorzieningen	13.582	12.609	10.874	12.738	12.852	12.852
Schulden langer dan 1 jaar	53.473	70.121	85.415	90.522	92.407	89.736
Vlottende passiva						
Schulden korter dan 1 jaar *****	4.872	10.000	12.251	10.000	10.000	10.000
Overlopende passiva	5.756	7.402	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal generaal	124.177	143.384	156.264	159.567	161.251	158.580

Paragraaf Onderhoud openbare ruimte en gebouwen

Onderhoud Openbare Ruimte en Gebouwen

Kapitaalgoederen Openbare Ruimte

Tot de kapitaalgoederen in de openbare ruimte rekenen we wegen, straten en pleinen, civiele kunstwerken, openbare verlichting, riool en water, het groen, maar ook de havens, sportaccommodaties, gebouwen en terreinen. Voor onderhoud van de kapitaalgoederen is er, verdeeld over alle programma's, in totaal ruim € 12.000.000 budget beschikbaar gesteld. Het onderhoud bestaat uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud, rehabilitatie en reconstructie.

Het beheer van de openbare ruimte wordt uitgevoerd op kwaliteitsniveau B (op basis van de kwaliteitscatalogus van CROW) met een uitzondering voor centra en begraafplaatsen. Deze worden op niveau A uitgevoerd. Naast het reguliere onderhoud zijn investeringen in de openbare ruimte nodig om het vastgestelde niveau te kunnen blijven realiseren. De raad stelt hiervoor beheerplannen vast voor de verschillende werkvelden.

Om onze middelen zo optimaal mogelijk in te zetten, monitoren we de staat van onderhoud en houden we schouwen samen met de dorpscommissies. Bij het maken van keuzes werken we zoveel mogelijk risicogestuurd.

In 2024 is er vanwege flink gestegen kosten een indexatie van budgetten verwerkt. Ook voor 2025 wordt een indexatie voorgesteld. Zonder indexering moeten alle plannen bijgewerkt en opnieuw vastgesteld worden.

Gegevensbeheer

Met het bijhouden van onze gegevens in een Geo Informatie Systeem (GIS) leggen we de basis voor de beheerplannen. Eind 2022 heeft de raad het nieuwe Programma Stedelijk Water en Riool (PSWR, voorheen Gemeentelijk RioleringsPlan) vastgesteld. Naast de recent vastgestelde beheerplannen voor wegen, gebouwen en spelen, wordt op dit moment gewerkt aan een nieuw beheerplan voor groen en straatmeubilair.

Beleidskader Groen

In 2024 wordt het nieuwe beheerplan Groen vastgesteld. Het beheer wordt in eerste instantie voortgezet op huidige voet. Bij vaststelling van het nieuwe beleidsplan groen, wordt een budgetverhoging verwacht op basis waarvan we het beheer kunnen realiseren. Tegelijkertijd wordt een verandering ingezet richting meer ecologisch en klimaatadaptief groen. In samenwerking met de regio worden de gevolgen van iepziekte op Texel bestreden en wordt een gezamenlijke aanpak in gang gezet.

Beleidskader Wegen

Het nieuwe beheerplan Wegen werd in 2023 goedgekeurd door de raad. Het beheerplan heeft een doorlooptijd van vijf jaar, te weten van 2024 – 2028. In het beheerplan Wegen is een overzicht opgenomen met de voorgenomen reconstructies en rehabilitaties van wegen en fietspaden. In het oog springende projecten zijn de reconstructie van de Boodtlaan en de Pontweg. Voor het onderhoud van het straatmeubilair wordt in 2025 een nieuw beheerplan ter goedkeuring aangeboden.

Opbrengsten mobiliteit

De opbrengsten van het betaald parkeren zijn de afgelopen twee jaar stabiel gebleven. Voor de programmabegroting 2025 worden de verwachte opbrengsten verhoogd door een verhoging van de parkeertarieven.

Beleidskader Gebouwen en Civiele kunstwerken

In 2024 wordt het nieuwe beheerplan Gebouwen vastgesteld. Om grote financiële verschillen te voorkomen, wordt in de onderhoudsvoorziening gespaard met een 20-jarig gemiddelde, zodat in deze cycli altijd wordt gespaard voor het groot onderhoud. Bij het bepalen van de onderhoudsstaat hanteren we de landelijk NEN-

norm 2767 voor gebouwen. Bij het vaststellen van de nota is uitgegaan van onderhoudsniveau 3 (redelijk tot goed) voor de instandhouding van het vastgoed. Onderhoud en beheer van de civiele kunstwerken vindt plaats volgens het door de gemeenteraad vastgestelde beleidsplan.

Beleidskader Riolering

Eind 2022 heeft de raad een nieuw beheerplan vastgesteld. Het Texelse Programma Stedelijk Water en Riool (PSWR) is een afgeleide van het riolering- en waterbeheer(s)plan, dat is opgesteld binnen de samenwerking van de Noordkop. De vervangingen lopen volgens de programmering. Het langdurige extreem natte najaar en voorjaar hebben laten zien dat het systeem robuust genoeg is om dit te verwerken. Daar waar knelpunten ontstonden in het gemeentelijke areaal zijn deze opgepakt en verholpen of opgenomen in de vervangingsplanning van de huidige planperiode.

Beleidskader Water

Het open water op Texel wordt onderhouden door particuliere eigenaren, de Gemeente en het hoogheemraadschap. Het hoogheemraadschap stelt de waterpeilen vast en heeft de verantwoordelijkheid voor het handhaven daarvan. Het belangrijkste werk voor de gemeente is het jaarlijks maaien en baggeren van watergangen. Dit onderhoud wordt deels uitgevoerd met eigen materiaal en personeel en voor een deel uitbesteed aan lokale aannemers.

De hoeveelheid beschoeiing en kademuren in het gemeentelijk water is beperkt.

Beleidskader Haven

Texel heeft drie havens: de veerhaven (Rijkswaterstaat), de NIOZ-haven en de Haven Oudeschild. De gemeente werkt voor beheer en onderhoud samen met de NIOZ-haven.

Uitgaande van het meerjarenonderhoudsplan willen we het ontwerpen, aanbesteden en uitvoeren van het groot onderhoud aan de kades, van het noordelijk havenhoofd tot aan de loswal, in één keer doen. Dit staat gepland voor de komende jaren. Op basis van een raadsbesluit in 2024 worden andere vormen van exploitatie van de gemeentelijke haven onderzocht. De resultaten hiervan worden in 2025 verwacht.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

Waar gaat het over?

Deze paragraaf gaat over ontwikkelingen in de gemeentelijke bedrijfsvoering.

Organisatieontwikkeling

Onze voortdurend veranderende samenleving heeft een impact op de rol van de lokale overheid, die nu dynamischer en minder voorspelbaar is dan voorheen. Met het Programma Organisatie op Koers 2.0 streven we ernaar om deze flexibiliteit te bevorderen en effectief in te spelen op de veranderende behoeften en uitdagingen. De huidige situatie, gekenmerkt door veel personele wisselingen, legt extra druk op onze organisatie. Om onze ambities te realiseren in deze complexe maatschappelijke context, is verdere ontwikkeling van onze organisatie noodzakelijk. We werken aan een vernieuwd programmaplan, waarbij de focus zal verschuiven van ad-hoc-sturing naar meer gestructureerde processturing. Dit moet zorgen voor meer rust en duidelijkheid binnen de organisatie. In de voorbereiding op dit nieuwe programmaplan hebben we de afgelopen maanden onze visie, missie en kernwaarden aangescherpt. Dat heeft geleid tot een heldere boodschap: bij Gemeente Texel bouwen we samen met iedereen die hier woont, werkt, studeert en recreëert aan een toekomstbestendig Texel. In het programmaplan wordt dit volledig omschreven, kernachtig samengevat tot ‘Eilandkracht’, en verder uitgewerkt in drie kernwaarden: in beweging, in verbinding en in balans.

Bij deze doorontwikkeling willen we het goede behouden, zoals onze sterke werkethiek en de korte lijnen binnen de organisatie. Tegelijkertijd streven we naar meer rolzuiverheid en een duidelijke scheiding van verantwoordelijkheden tussen raad, college en organisatie. Dit zal zorgen voor de noodzakelijke *checks and balances* binnen onze gemeente. In de afgelopen jaren hebben we gebruikgemaakt van bestaande middelen voor organisatieontwikkeling. Voor de uitvoering van het programmaplan hebben we nog geen inzicht in de eventuele extra middelen die structureel nodig zouden kunnen zijn. Daarom verzoeken wij voor 2025 om incidenteel budget voor onder andere externe advisering, het verfijnen van de uitvoering van het programmaplan, en het verkennen van mogelijke scenario's. Zodra het programmaplan is afgerond, kunnen we een doorkijk maken naar mogelijke structurele consequenties.

Communicatiebeleid

Aandachtspunten en focus 2025

De nieuwe communicatievisie is in wording. Zoals aangegeven krijgt de raad deze parallel aan de programmabegroting aangeboden. Vooruitlopend hierop, en ook vanzelfsprekend, blijft de focus gericht op de inbreng van inwoners. Met de komst van een kwartiermaker Burgerparticipatie hebben we ervaring opgedaan met de Texelse Aanpak voor Burgerparticipatie (TAB). Uit de evaluatie hiervan (RIB, d.d. 2 juli 2024) blijkt dat de TAB op een aantal punten nog onvoldoende sturing biedt om te voldoen aan het beoogde doel. Zo is meer structuur en formalisering nodig om de aanpak als vaste werkwijze in te passen, blijkt de TAB niet op alle projecten toepasbaar en is het nodig om het kennisniveau van het goed inzetten van participatie op peil te krijgen. Het vervolg van de TAB nemen we mee in de communicatievisie 2024 – 2028. De raad krijgt deze parallel aan de programmabegroting aangeboden.

In 2024 zijn de voorbereidingen voor het eerste Texelse inwonersberaad opgepakt. De formering van de groep en de bijeenkomsten starten in het najaar. Eind 2024 ontvangt de gemeenteraad het rapport met aanbevelingen van het inwonersberaad. Tot slot richten we ons op het versterken van de interne communicatie, zoals integrale advisering en communicatie. Daarnaast gaan we aan de slag met het verbeteren van het communicatiebewustzijn en het verbeteren van de communicatie over werkzaamheden in de openbare ruimte, optimalisatie van de perscommunicatie en inzet van onze socialmediakanalen en professionalisering van de arbeidsmarktcommunicatie.

Dienstverlening

Uitgangspunten

- We organiseren de dienstverlening vanuit het klantperspectief
- De gemeentewinkel is de eerste toegang voor alle klanten
- Digitale inclusie: iedereen moet online mee kunnen doen
- Texelse maat blijft : digitaal waar het kan, persoonlijk via telefoon of balie waar nodig

Beleid in ontwikkeling 2025

- Verder ontwikkelen en verbeteren van de (digitale) dienstverlening waarbij de inwoner centraal wordt gesteld en wordt bevraagd en meegenomen in de ontwikkeling en verbetering
- Verder ontwikkelen van de adviesfunctie van de gemeentewinkel richting de organisatie. De kennis over wat van waarde is voor de inwoner vormt de basis
- Zorgen dat de gemeentelijke website (inclusief gemeentelijke digitale producten zoals de formulieren) toegankelijk is voor iedereen, inclusief laaggeletterden en inwoners die digitaal minder vaardig zijn

Financieel Beleid

Kaders Programmabegroting 2025 en verder

- Inhoudelijke kaders zijn de door de raad vastgestelde beleidskaders, opgenomen per programma
- Financiële kaders zijn de Gemeentewet, het besluit begroting en verantwoording (BBV) en daaruit volgend de financiële verordening van de gemeente Texel

In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met de geschatte prijsindexatie van het Centraal Planbureau en de cao-gevolgen voor gemeenten. De meicirculaire is opgenomen in deze begroting.

- De perspectiefnota die aangeboden is aan de raad

Uitgangspunten

- Bezinning op de gemeentelijke taken dient voortdurend plaats te vinden
- De gemeentebegroting dient jaarlijks sluitend en overzichtelijk te worden aangeboden
- Structurele lasten dekken met structurele baten
- Overgebleven budgetten gaan terug naar algemene middelen
- Overheveling alleen als dit goed is gemotiveerd
- Terughoudend beleid ten aanzien van verhogingen van lokale belastingen en heffingen
- Bij voorkeur niet meer dan trendmatige verhogingen
- Blijvende aandacht voor beïnvloedbaarheid van de kosten Gemeenschappelijke Regelingen (GGD, Omgevingsdienst NHN en Veiligheidsregio)
- Externe onderzoeken tot een minimum beperken

Beleid in ontwikkeling 2025

- Verbijzonderde interne controle (VIC). Het tweede jaar dat het college een rechtmatigheidsverklaring afgeeft. We evalueren de werkwijze over 2024 en verbeteren het proces
- Bestuursopdracht Planning en Control
- Horizontaal toezicht belastingdienst

Onderzoek artikel 213a

Het voornemen is om in 2025 een onderzoek te doen naar de afvalstoffenheffing en de uitvoering van het minimabeleid.
Met de Auditcommissie worden de te onderzoeken onderwerpen afgestemd en over de voortgang gesproken.

Rechtmatigheid

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (Bado) dat “de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder de gemeentelijke verordeningen".
In de programmabegroting worden de kaders voor de rechtmatigheid neergelegd.
In de programmarekening legt het college een rechtmatigheidsverklaring af over het afgelopen boekjaar.

Het is voorgeschreven dat rechtmatigheid en de rapportage hierover dient te worden opgenomen in de bedrijfsvoering paragraaf. De rapportage dient conform de standaardtekst van de commissie BBV plaats te vinden.
Onderdelen hierin zijn:
• het door de raad vastgestelde normenkader,
• de controlematerialiteit, conform de minimumeisen van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden;
• de rapportage materialiteit, met een ondergrens van € 25.000;
• een overzicht van en toelichting op niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden en de bijbehorende ministeriële regelingen, als deze voorkomen;
• de rapportage van het veelvuldig niet naleven van normen uit de gids proportionaliteit en/of slechte documentatie of naleving hiervan, als deze voorkomen;
• geconstateerde fraude door eigen medewerkers, als dit voorkomt.

Interbestuurlijk toezicht

De provincie Noord-Holland heeft een wettelijke taak op het houden van toezicht op gemeenten. Dit betreft een viertal risicodomeinen. Via deze link kunt u dit bekijken:interbestuurlijk toezicht

1. **Financiën**
   Specifiek toezicht op de financiële positie van gemeenten en gemeenschappelijke regelingen
2. **Informatiebeheer**
   Toezicht op het informatie- en archiefbeheer
3. **Huisvesting verblijfsgerechtigden**
   Toezicht op tijdige huisvesting van verblijfsgerechtigden bij gemeenten
4. **Omgevingsrecht**
   Toezicht en handhaving met een focus op de onderdelen milieu, bouw- en woningtoezicht en ruimtelijke ordening

Informatisering

Uitgangspunten

- Het informatiebeleidsplan 2023-2027 is de basis voor de verdere ontwikkeling van de ICT
- We volgen initiatieven voor verdere digitalisering en samenwerking vanuit de Digitale Agenda 2020
- We zorgen voor een veilige omgang met gegevens (informatiebeveiliging) en voldoen aan privacywetgeving
- We houden rekening met digitale toegankelijkheid bij al onze digitale toepassingen
- We houden de ICT-omgeving op orde en zorgen dat die toekomstbestendig is

Beleid in ontwikkeling 2025

- Verder ontwikkelen van de digitale dienstverlening op basis van het geactualiseerde informatiebeleidsplan
- Uitvoeren beveiligingsmaatregelen uit wet- en regelgeving waaronder Baseline Informatiebeveiliging Overheid versie 2(BIO2), Nis 2, Omgevingswet, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, Suwinet, AVG, BRP en DigiD
- Geautomatiseerd controleren van de beveiliging van het netwerk om te beschermen tegen aanvallen van buitenaf

Juridisch kwaliteitsbeleid

Uitgangspunten

- We hanteren een informele aanpak om geschillen op te lossen. We doen dit door met partijen in gesprek te gaan en te verkennen of er een andere oplossing mogelijk is dan via de weg van bezwaar en beroep
- In 2022 is besloten dat we drie jaar doorgaan met de samenwerking met Hollands Kroon voor de behandeling van bezwaren. De samenwerking verloopt naar wens. In 2025 volgt een besluit over het al dan niet voorzetten hiervan
- Om de procedure sneller en laagdrempelig te maken, handelen we bezwaren waar geen derde-belanghebbende(n) bij betrokken zijn af via ambtelijk horen
- We houden onze verordeningen actueel en zorgen voor een helder werkproces

Beleid in ontwikkeling 2025

- Versterking van de informele aanpak door deze meer structureel te maken, en verder in de organisatie te waarborgen
- Project juridische kwaliteitszorg door aan te sluiten bij inwerktraject nieuwe medewerkers. Inzetten op consulentschap richting de andere teams, zodat vroegtijdig juridische risico's in beeld zijn
- Verbetering van het proces van klachtenafhandeling is organisatie breed uitgezet en gewaarborgd in het werkproces

Wet open overheid

Op 1 mei 2022 trad de Wet open overheid (de Woo) in werking, als vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (de Wob). Nog meer dan voorheen wil de wetgever transparantie en openheid van de verschillende overheden bevorderen. Voor de gemeente betekent dit concreet dat we op twee vlakken moeten zorgen dat we aan de wet voldoen:

- De actieve openbaarmaking: we maken uit onszelf informatie openbaar. Op termijn op een landelijk platform, maar zo lang dat er nog niet is volstaan andere digitale kanalen, zoals onze website
- De passieve openbaarmaking: op verzoek maken we documenten openbaar over een bestuurlijke kwestie

Voor beide vormen van openbaarmaking is het erg belangrijk dat onze informatiehuishouding op orde is. Doordat wij al werken met een digitaal zaaksysteem, levert dit voor Texel geen probleem op.

In 2023 zijn negentien Woo-verzoeken ingediend en afgehandeld.

De wet wordt verder gefaseerd ingevoerd. Op dit moment kunnen wij voldoen aan wat nu is vereist. In de regio Noordkop werken we samen op het niveau van kennisuitwisseling. In 2024 is een nieuwe Woo-module in gebruik genomen op onze website en is een Woo-coördinator aangewezen, en intern opgeleid, om de kennis over de Woo te vergroten in de organisatie.

Kwaliteitsbeleid

Uitgangspunten

- We werken zaakgericht en digitaal en blijven deze manier van werken ontwikkelen
- We verbeteren onze processen volgens de *Lean-filosofie*, waarbij klantwaarde centraal staat
- We leren door te doen en experimenteren met verbeteringen
- We evalueren de kwaliteit van dienstverlening en bedrijfsvoering en stellen onze processen bij

Beleid in ontwikkeling 2025

- Verbreden en doorgeven van kennis van Lean en continu verbeteren
- Ontwikkelen en toepassen van verschillende Lean-methoden (zoals waardenstroomanalyses, dag- en weekstarts, Obeya en klantreizen)
- Faciliteren en ondersteunen bij de verbetering en beschrijving van bedrijfsprocessen, het begeleiden van dag- en weekstarts en ondersteuning van het managementteam (opstellen A3-jaarplan, INK-model en Obeya)
- Faciliteren en ondersteunen adoptie Microsoft 365

Personeelsbeleid

Uitgangspunten

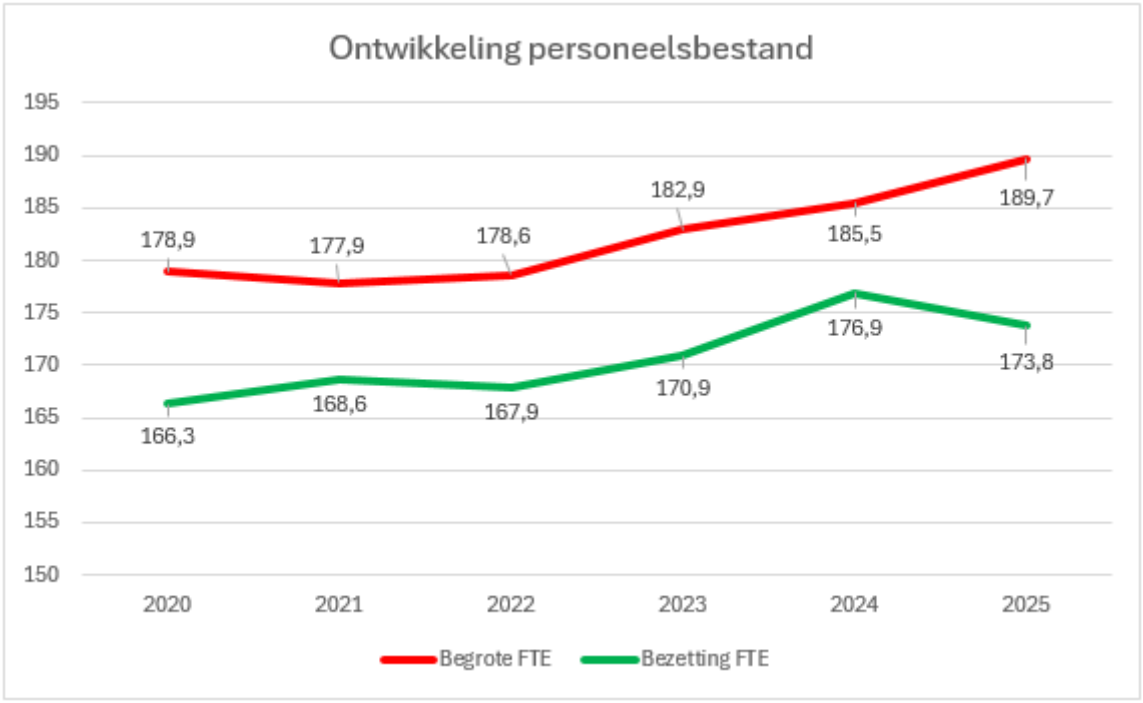
- Gemeente Texel is een aantrekkelijke werkgever voor nieuw en bestaand personeel
- We hebben een meerjarige strategische personeelsplanning, die jaarlijks wordt vertaald in een werkdocument met de specifieke activiteiten voor dat jaar
- De organisatie hanteert als overkoepelend programma 'Organisatie op Koers', waarin meerdere zaken worden opgevoerd die van invloed zijn op het personeelsbeleid, zoals de programmalijnen Hybride Werken en Medewerker 2.0

Beleid in ontwikkeling 2025

- Strategische personeelsplanning; de huidige arbeidsmarktsituatie vraagt extra inspanningen van een werkgever bij het aantrekken én het behouden van medewerkers. Hierbij is het vernieuwen / verbeteren van onze positie als werkgever op de veranderende arbeidsmarkt een belangrijk onderdeel
- Vanuit Organisatie op Koers zijn en worden programmalijnen ontwikkeld voor hybride werken en medewerker 2.0. Voor de lijn medewerker 2.0 zijn o.a. competenties, lerende organisatie en inzetbaarheid en behoud van medewerkers belangrijke thema's

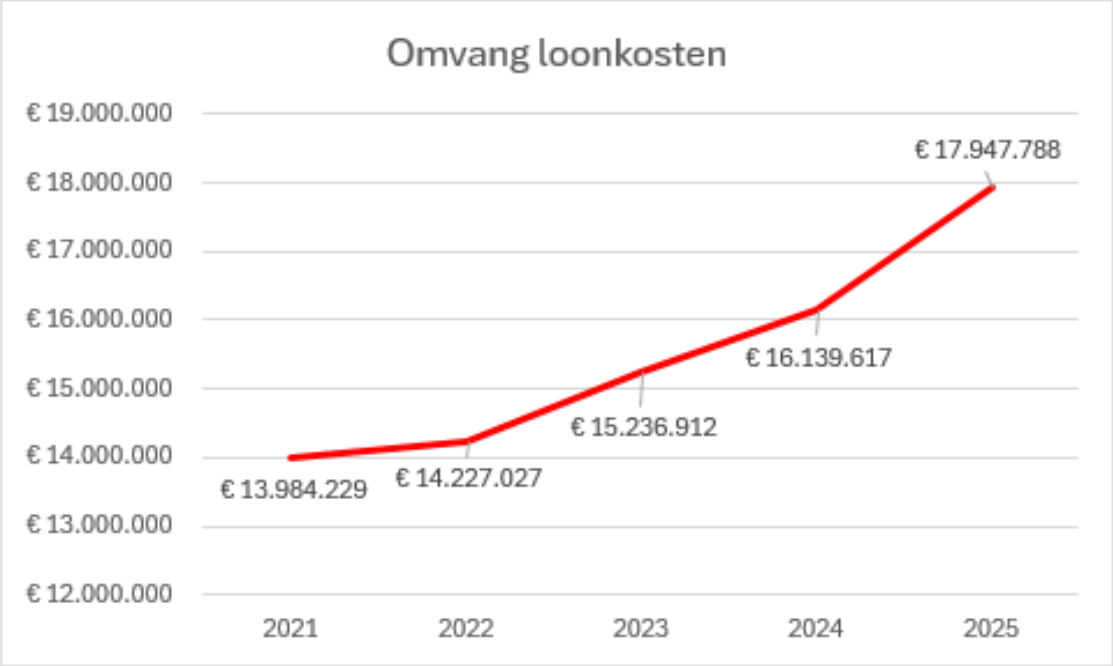
De omvang, opbouw en ontwikkeling van het personeelsbestand en de loonkosten

Onderstaand de ontwikkeling van het personeelsbestand waarbij de rode lijn aangeeft wat de aanwezige formatieruimte is in FTE per jaar en de groene lijn aangeeft wat de begrote bezetting is in FTE per jaar:

* Begrote formatie (peildatum rond 1 augustus voorafgaand aan het begrotingsjaar)

De omvang van de loonkosten is als volgt:

De loonkosten omvatten niet alleen de loonkosten van de FTE ruimte. We hebben ook (oud) medewerkers die gaan of gebruiken maken van de regeling vervroegd uittreden (RVU), de vergoeding voor raads- en collegeleden en pensioenen van oud collegeleden. De loonkosten zitten wel in de omvang loonkosten maar niet in de begrote FTE.

De kosten van inhuur van derden:

bedragen in €

Organisatie	2022	2023	2024 per 01/08
Inhuur tijdelijke vanwege vacatures	609.492	681.676	574.798
Inhuur vervanging bij ziekte	450.475	407.973	227.638
Projecten en overig	1.358.033	1.930.567	1.311.738
Totaal	2.418.000	3.020.216	2.114.174

Paragraaf Grondbeleid

Grondbeleid

Waar gaat het over?

Grondbeleid is een belangrijk middel om ruimtelijke ambities te realiseren. Het is geen doel op zich, maar omvat een instrumentarium om (ruimtelijke) doelen op bijvoorbeeld het gebied van wonen, werken, maatschappelijk en onderwijs te behalen.
Grondbeleid biedt een gereedschapskist met verschillende privaatrechtelijke, publiekrechtelijke en financiële instrumenten. Hiermee handelt de gemeente op de grondmarkt. Hoe en waarvoor de instrumenten worden gehanteerd, staat beschreven in onze Nota Grondbeleid met en voor elkaar. Hierin staan ook de politieke keuzes waarmee de gemeente inspeelt op veranderingen in de maatschappelijke en economische context.
In deze paragraaf grondbeleid komen de volgende onderwerpen aan bod:
1. Bestaand beleid: geldigheid van eerder gemaakte beleidskeuzes
2. Uitgiftebeleid
3. Grondexploitatierisico's
4. Overzicht lopende grondexploitaties

Bestaand beleid: geldigheid van eerder gemaakte beleidskeuzes

De instrumenten van grondbeleid (zoals grondverwerving, gronduitgifte en exploitatieplan) veranderen minder snel dan de beleidskeuzes. De beschrijving hiervan hoeft dan ook minder vaak geactualiseerd te worden en is opgenomen in de Nota Grondbeleid met en voor elkaar.
De algemene doelstelling van het grondbeleid is grotendeels ongewijzigd. De gemeente handelt op de grondmarkt om het feitelijke ruimtegebruik zo goed mogelijk te laten aansluiten op het maatschappelijk gewenste ruimtegebruik. Denk aan een evenwichtig woningbouwprogramma, de ontwikkeling van landschappelijke en stedenbouwkundige waarden, bevordering van de doorstroming en veiligheid van het verkeer, en stedelijke vernieuwing om de vitaliteit van woonkernen te vergroten.

Uitgiftebeleid

Wanneer de gemeente gronden uitgeeft, is het uitgangspunt dat hiervoor een marktconforme grondprijs wordt gerekend. Dit gebeurt voornamelijk via taxaties, maar er zijn ook andere methodieken om tot grondprijzen te komen. Voor enkele functies, zoals sociale woningbouw, hanteert de gemeente bijvoorbeeld normatieve (vaste) grondprijzen. Een nadere toelichting op het grondprijsbeleid staat in de Nota Grondbeleid.

Grondexploitatierisico's

De toekomst is onzeker. Elk plan kent verwachte resultaten en het risico dat die resultaten niet volgens planning worden gehaald. Dat geldt ook voor de productie van bouwgrond, de zogenaamde grondexploitatie. Belangrijkste voorbeelden van grondexploitatierisico's zijn:

- **Planontwikkeling**
  De grondexploitatiebegrotingen kennen verschillende gradaties van detaillering. Algemeen gestelde plannen worden doorgerekend aan de hand van kengetallen voor grond- en vastgoedexploitatie. Bovendien wordt gewerkt met aannames ten aanzien van de procesgang. Bij de start van de grondexploitatie zijn er dus nog veel onzekerheden. Tijdens de uitvoering van de projecten ontstaat beter zicht op verwachte kosten en opbrengsten en de fasering daarvan. Dan ontstaan deelbegrotingen met meer detail op basis waarvan nauwkeuriger voorspellingen gedaan kunnen worden. Gaandeweg de uitvoering van het project daalt het risico.

- **Conjunctuur- en renteontwikkelingen**
  Conjunctuur- en renteontwikkelingen kunnen leiden tot vertraging van de verkoop en ook renteverliezen met zich mee brengen. Vanaf 2019 is de vraag op de markt voor nieuwbouw en infrastructurele werken sterk toegenomen. Het aanbod aan materiaal, materieel en menskracht is in het afgelopen decennium teruggelopen en dat leidt tot forse prijsstijgingen en oplopende uitvoeringstermijnen. De bouwkosten stijgen sneller dan de verkoopprijzen van woningen en daardoor komen de grondprijzen van met name sociale woningbouw onder druk te staan. Grondexploitaties hebben te lijden onder stijgende kosten voor bouw- en woonrijp maken en strengere milieueisen.

- **Milieu en archeologie**
  Milieurisico's liggen in hoge kosten van te saneren grondvervuiling of maatregelen ter bescherming van flora en fauna. Archeologische risico's liggen in kostbare onderzoeken naar de oudheidkundige staat van de bodem.

- **Zienswijzen en bezwaren**
  Zienswijzen en bezwaren leveren vertraging op in het planontwikkelingsproces.

- **Planschadeclaims**
  Tenslotte is er het risico van planschadeclaims. Betrokkenen kunnen claimen dat zij schade ondervinden van het project.

- **Netcongestie**
  De lopende projecten kunnen nog worden aangesloten op het (over)volle elektriciteitsnet. Echter, de verwachting is dat dit vanaf 2030 niet zomaar meer mogelijk is.

Beheersing risico's

Tweemaal per jaar wordt voor alle grondexploitaties een verwachting voor de resterende looptijd gemaakt, zowel bij de programmarekening als bij de Programmabegroting. Bij deze actualisaties worden de in het verleden gehanteerde uitgangspunten beoordeeld en waar nodig bijgesteld. Op basis van de bijgestelde verwachtingen wordt het verwachte eindresultaat bepaald. Wanneer een grondexploitatie tussentijds significant wijzigt, adviseert het college de raad aan de hand van een tussentijdse herberekening.
Bij het in exploitatie nemen van gronden of bij afsluiting van grondexploitaties wordt de gemeenteraad geadviseerd. Als een grondexploitatiebegroting ter besluitvorming wordt aangeboden, geeft het college daarbij aan hoe deze begroting zich verhoudt tot de andere lopende grondexploitaties en het geconsolideerde totaal.

Overzicht lopende grondexploitaties

Momenteel zijn er acht lopende grondexploitaties, hieronder wordt aangegeven wat de verwachte einddatum is.

Bouwgrond in exploitatie	Peildatum 01.01.2024 prognose einddatum	Peildatum 01.07.2024 prognose einddatum
Oosterend	31-12-2025	Verschoven naar 31-12-2026
Oudeschild	31-12-2025	Ongewijzigd
De Cocksdorp	31-12-2025	Verschoven naar 31-12-2026
Marsweg	31-12-2025	Ongewijzigd
Jan Drijverschool	31-12-2025	Ongewijzigd
Den Burg Oost	31-12-2025	Ongewijzigd
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	31-12-2025	Verschoven naar 31-12-2026
De Kompas	31-12-2024	Verschoven naar 31-12-2025

Hieronder vindt u een overzicht van de boekwaarden en eindwaarden op 1 januari 2024 en 1 juli 2024. Daarnaast staat het verschil tussen de boekwaarden en eindwaarden op beide data aangegeven.

• Een negatief bedrag bij de boekwaarde betekent dat er per saldo meer is ontvangen dan uitgegeven. Een positief bedrag bij boekwaarde betekent dat er op 1 juli van het betreffende jaar meer is uitgegeven dan ontvangen, een overigens normale situatie bij grondexploitaties waarbij de kosten (bijna) altijd voor de baten uitgaan.
• Een negatief bedrag bij resultaat is voordelig. Dit is het bedrag dat de gemeente verwacht over te houden bij afsluiting van de grondexploitatie. Als er sprake is van een verwacht tekort dan dient de gemeente hiervoor een voorziening te treffen.

Eindwaarden grondexploitaties

Bedragen x €1.000

Grondexploitatie	Boekwaarde 01-01-2024		Boekwaarde 01-07-2024		Boekwaarde verschil	
Oosterend	166	N	194	N	28	N
Oudeschild	-339	V	-278	V	61	N
De Cocksdorp	83	N	85	N	2	N
Jan Drijverschool	-227	V	143	N	370	N
Flexwoningen Marsweg	-891	V	-1.435	V	-544	V
Den Burg Oost	1.620	N	1.711	N	91	N
Gezondheidsplein	68	N	71	N	3	N
De Kompasschool	575	N	-190	V	-765	V
Totaal	**1.055**		**301**		-754	

Grondexploitatie	Eindwaarde 01-01-2024		Eindwaarde 01-07-2024		Eindwaarde verschil	
Oosterend	623	N	635	N	12	N
Oudeschild	37	N	38	N	1	N
De Cocksdorp	73	N	80	N	7	N
Jan Drijverschool	821	N	827	N	6	N
Marsweg	1.587	N	1.564	N	-23	V
Den Burg Oost	1.061	N	1.081	N	20	N
Gezondheidsplein	175	N	191	N	16	N
De Kompasschool	-60	V	-74	V	-14	V
	4.317		**4.342**		**25**	

Grondexploitaties buitendorpen

Op zowel de locaties in Den Hoorn en Oudeschild loopt het bouwrijp maken inmiddels voorspoedig. Bijna alle gronden zijn inmiddels verkocht en geleverd. De werkzaamheden verlopen volgens planning en de verwachting is dat in 2025 het woonrijp maken van de locaties wordt afgerond. De eindwaardes van de grondexploitaties blijven nagenoeg gelijk.

Over de locaties in Oosterend en De Cocksdorp bestond tot voor kort nog onzekerheid, maar inmiddels is duidelijk dat ook hier het bouwrijp maken kan beginnen. De verwachting is dat in 2025 het bouwrijp maken klaar is en de gronden worden verkocht. Met de huidige inzichten lijkt het erop dat het woonrijp maken wellicht iets doorloopt in 2026, dus de einddatum van deze grondexploitaties is met een jaar opgeschoven. Dit leidt tot wat verschillen in rente en indexatie, maar ook voor deze grondexploitaties veranderen de eindwaardes slechts gering.

Flexwoningen Marsweg

De grondexploitatie voor de flexwoningen Marsweg is halverwege 2022 opgesteld en eind 2022 vastgesteld. De planontwikkeling verloopt hier sneller dan bij de andere grondexploitaties om zo snel mogelijk aan de behoefte aan betaalbare woningen op Texel te voldoen. Om dit mogelijk te maken, heeft de gemeente WBI-subsidie ontvangen. De werkzaamheden verlopen vooralsnog volgens planning en de kosten blijven binnen het budget. De grondexploitatie blijft ten opzichte van de vastgestelde versie nagenoeg gelijk. Er is alleen sprake van een klein positief verschil in rente en indexatie.

Den Burg-Oost

Dit project is inmiddels grotendeels afgerond. De kosten om het project op te leveren zijn nog iets hoger dan verwacht. De verwachting is dat de grondexploitatie eind 2024 kan worden afgesloten.

Gezondheidsplein

De plannen voor het Gezondheidsplein zijn grotendeels ongewijzigd. Wel is de verwachting dat het bouw- en woonrijp maken een jaar zal doorschuiven. De einddatum verschuift daardoor naar 2026, wat een negatief effect heeft door extra indexatie en rentelasten.

De Kompasschool

De gronden voor de CPO-kavels zijn inmiddels verkocht. De laatste werkzaamheden worden uitgevoerd en lopen iets uit in 2025. Daarmee verschuift de einddatum van de grondexploitatie met een jaar. Doordat de grondopbrengsten binnen zijn, wordt de kasstroom van de grondexploitatie positief en worden rentebaten gerealiseerd. Hierdoor is de eindwaarde wat toegenomen.

Overzicht lopende grondexploitaties

In grondexploitaties kunnen diverse risico's optreden. Voorbeelden zijn vertraging van uitgifte, hoger uitvallende kosten of juist kansen door hogere opbrengsten. Om meer inzicht te geven in de mogelijke uitkomsten van de grondexploitaties, rekening houdend met verschillende risico's, is bij de actualisatie voor elke grondexploitatie een risicoanalyse gedaan op basis van de Monte Carlo-systematiek. De Monte Carlo-analyse is een simulatietechniek waarbij een proces vele malen, in dit geval tienduizend keer, wordt gesimuleerd met telkens andere startcondities. Van tevoren worden de bandbreedtes voor deze startcondities bepaald. Bijvoorbeeld: de kostenstijging kan mee- of tegenvallen. De uitgevoerde risicoanalyse hield rekening met de volgende risico's:

- Kostenstijging van -1% tot 2%
- Opbrengstenstijging van 0% tot 1%
- Rentestijging van -0,5% tot 0,5%
- Projectvertraging van één jaar

Onderstaand zijn de resultaten samengevat:

Bedragen x €1.000

Project	Onderkant bandbreedte	Uitganspunt	Bovenkant bandbreedte
Flexwoningen Marsweg	-1.672	-1.564	-1.554
Oosterend	-673	-635	-625
Oudeschild	-67	-38	-34
De Cocksdorp	-107	-80	-73
Jan Drijverschool	-850	-827	-825
Den Burg Oost	-1.104	-1.081	-1.077
Gezondheidsplein Den Burg Zuid	-212	-191	-185
De Kompas	72	74	75

Paragraaf Financiering

Financiering

Waar gaat het over?

De gemeente zorgt ervoor dat er voldoende geld is om tijdig de uitkeringen, subsidies, facturen van derden, salarissen enzovoort te betalen. Naast de inkomsten van het Rijk en gemeentelijke belastingen zin hiervoor ook kort- en langlopende leningen nodig. Financiële risico's moeten we hierbij voorkomen. De wettelijke kaders van de kasgeldlimiet en renterisiconorm zijn hierin ondersteunend. Verderop in deze paragraaf gaan we hierop in.

Verder wordt inzicht gegeven in de financieringsbehoefte en de huidige en toekomstige leningenportefeuille, trends en ontwikkelingen, EMU-saldo en renteresultaat.

Beleid

Het wettelijk kader ligt vast in de volgende regelgeving: Wet financiering decentralisatie overheden (Wet Fido), Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof), Gemeentewet en Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Aanvullend hierop zijn de interne regels van het treasurystatuut van toepassing, die dan voornamelijk betrekking hebben op het beleid van lenen en verstrekken van leningen.

Er wordt pas geld geleend als dit nodig is. De gemeente financiert zoveel mogelijk via interne financieringsmiddelen, zoals reserves en voorzieningen. Pas wanneer deze middelen zijn ingezet, wordt geleend.

Betalingsverkeer/Schatkistbankieren

Het betalingsverkeer vindt nagenoeg alleen via de BNG Bank plaats. Decentrale overheden zijn verplicht het meerdere aan liquiditeit boven een voorgeschreven drempelbedrag in de schatkist bij het ministerie aan te houden. Het drempelbedrag voor 2025 is ca. € 1.700.000 (2% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar). De gemeente heeft hiervoor met de BNG een contract afgesloten. Hierin is opgenomen dat het maximale bedrag op de rekening-courant-rekening niet hoger mag zijn dan € 385.000. Dit betekent dat dagelijks alles boven dit bedrag automatisch wordt overgeboekt naar de schatkist en indien nodig, op ons verzoek, wordt teruggeboekt naar de BNG Bank. Voor het saldo bij de schatkist ontvangt de gemeente sinds september 2022 rente, ter hoogte van de inleenrente waartegen de Staat kan financieren op de internationale financiële markten.

Trends en ontwikkelingen

1. **Rente**
Het profiteren van een zeer lage rente is voorbij . De rente schommelt tussen de 3 en 4%. Er is een reëel risico dat de rente verder stijgt. Dalen en stabiliseren is ook mogelijk. De langdurige oorlog in Oekraïne kan de inflatie verder aanwakkeren. Daarnaast is de renteontwikkeling afhankelijk van het beleid van de Europese Centrale Bank.
Met een nieuw investeringsvoorstel wordt rekening gehouden met de rentelast, gereserveerd op basis van de prognose op dat moment. In de tussenrapportage en de voorbereiding van de programmabegroting wordt gekeken in hoeverre deze gereserveerde middelen ook daadwerkelijk overeenkomen met de werkelijkheid: een overschot wordt ingeleverd en een eventueel tekort wordt aangevraagd.

2. **Toenemende schuld**
Lenen is onvermijdelijk. Er wordt veel geïnvesteerd in infrastructuur, een cultuurcentrum. het bouwen van woningen in de Mars-Noord enzovoorts. Daarnaast verstrekt de gemeente leningen aan maatschappelijke verenigingen en inwoners voor o.a. starterwoningen, zonnepanelen, duurzaam en langer thuis en toekomstbestendig wonen. Voorlopig wordt meer geleend dan afgelost en blijft de schuld de komende tijd stijgen. Deze stijging is van invloed op de ratio’s als schuldquote en solvabiliteit. Hierover meer in de paragraaf weerstandsvermogen.

Daarnaast neemt de gemeente een achtervangpositie in via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor leningen die de Stichting Woontij aangaat. Zo werkt de gemeente mee aan de financierbaarheid van sociale volkshuisvesting. Het financiële risico is verwaarloosbaar.

Renterisico

De wetgever heeft twee instrumenten gedefinieerd om het renterisico te toetsen en te beheersen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

• **Kasgeldlimiet** (renterisico vlottende schuld)
Deze limiet stelt een grens aan de korte financiering om tijdelijke liquiditeitstekorten op te vangen. Gemeenten mogen slechts een beperkt deel van de begroting met kort geld financieren, omdat een langere vastlegging van leningen voor een voorspelbare rentelast zorgt. De bovengrens van de kasgeldlimiet is gesteld op een bedrag ter grootte van een percentage (8,5%) van het totaal van de begroting bij aanvang van het jaar.

De kasgeldlimiet van de gemeente is voor het jaar 2025 ca.€ 7.000.000. Dit wil zeggen dat de gemiddelde omvang van de kortlopende schulden per kwartaal (peildatum eerste dag van iedere maand) met een looptijd van maximaal een jaar niet hoger mag zijn dan dit bedrag over meer dan twee kwartalen. Om dit te voorkomen, moet tijdig een langlopende lening worden aangetrokken.

• **Renterisiconorm** (vaste schuld)
Gemeenten lopen risico's als de rente van vaste schuld wordt aangepast door herfinanciering. Deze norm heeft dus betrekking op leningen met een looptijd langer dan een jaar en houdt in dat maximaal 20% van het begrotingstotaal bij het begin van het jaar mag worden afgelost.

Het doel van deze norm is dat de leningenportefeuille met een gezonde spreiding van herfinanciering wordt opgebouwd, om te voorkomen dat door aflossingen en renteherzieningen grote schokken optreden in de omvang van de rente die de gemeente moet betalen.

In de volgende tabel is de norm afgezet tegen de feitelijke situatie, op basis van de huidige leningenportefeuille en de verwachtingen. De gemeente Texel voldoet meerjarig aan deze norm.

(bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028
Begrotingstotaal	84.223	74.999	74.130	74.312
Percentage bij ministeriële regeling	20%	20%	20%	20%
Rente risiconorm (20% van begrotingstotaal)	16.845	15.000	14.826	14.862
Renterisico (aflossingen + renteherziening)	4.706	5.393	6.115	6.671
Ruimte over (rente risiconorm - renterisico)	12.139	9.607	8.711	8.191

Liquiditeitsplanning, financieringsbehoefte en leningenportefeuille

(bedragen x € 1.000)

	2024 sept.-dec.	2025	2026	2027	2028
Liquide middelen	11.500	0	750	200	800
Saldo operationele activiteiten	3.300	6.000	7.935	9.100	9.700
Investeringen	-23.000	-18.750	-11.250	-7.800	-5.000
Saldo financieringen	-1.800	-6.500	-7.735	-8.700	-9.300
Consolidatie (lenen langer dan 1 jaar)	**10.000**	**20.000**	**10.500**	**8.000**	**4.000**
Totaal	**0**	**750**	**200**	**800**	**200**

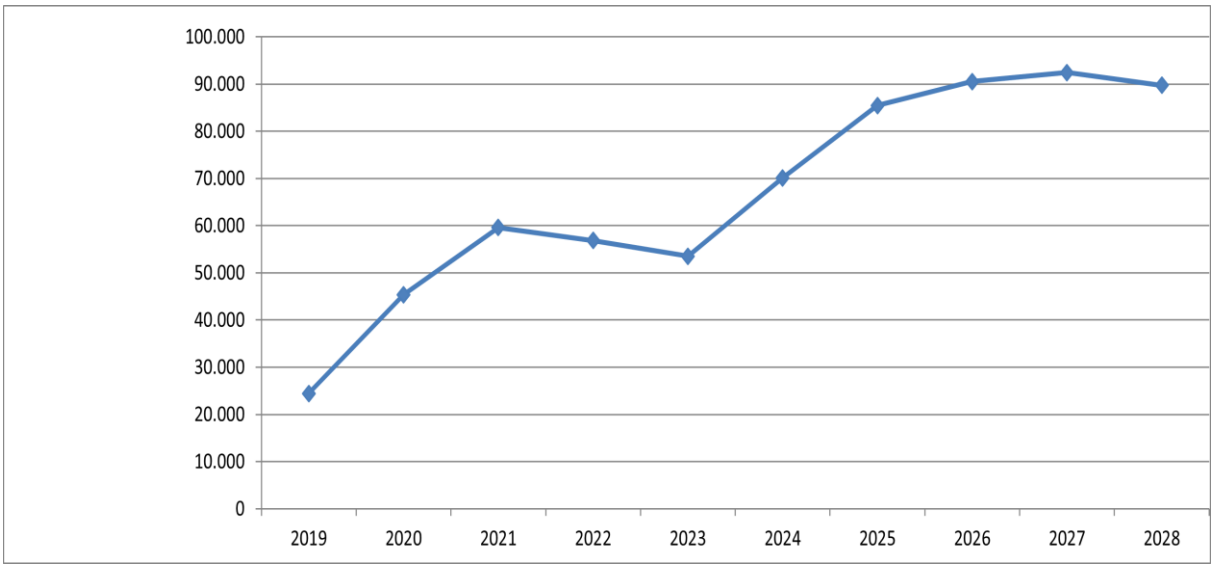
- **Leningenportefeuille**

(bedragen x € 1.000)

Bedrag lening	Rente	Looptijd	Boek waarde Lening 1/1/2025	Rente Bedrag 2025	Aflossing 2025	Boek waarde 31/12/ 2025	Boek waarde 31/12/ 2026	Boek waarde 31/12/ 2027	Boek waarde 31/12/ 2028
3.400	4,12%	2006-2046	2.498	102	72	2.426	2.351	2.273	2.192
11,2	4,14%	2006-2046	8.236	340	236	8.000	7.753	7.496	7.229
9.800	4,27%	2006-2047	7.454	311	197	7.257	7.051	6.837	6.614
10.000	3,25%	2010-2025	667	11	667	0.000	0.000	0.000	0.000
10.000	0,37%	2020-2035	7.333	25	667	6.666	6.000	5.333	4.667
12.000	0,25%	2021-2041	10.200	24	600	9.600	9.000	8.400	7.800
8.000	0,28%	2021-2041	6.800	19	400	6.400	6.000	5.600	5.200
8.000	2,44%	2022-2037	6.933	165	533	6.400	5.867	5.334	4.800
10.000	2,82%	2024-2039	10.000	280	667	9.333	8.667	8.000	7.333
Totalen huidige situatie			**60.121**	**1.277**	**4.039**	**56.082**	**52.689**	**49.273**	**45.835**
10.000	prognose 3,500%	2024-2039	10.000	73	667	9.333	8.667	8.000	7.333
20.000		2025-2040	0	0	0	20.000	18.666	17.334	16.000
10.500		2026-2041	0	0	0	0	10.500	9.800	9.100
8.000		2027-2041	0	0	0	0	0	8.000	7.467
4.000		2028-2042	0	0	0	0	0	0	4.000
Totalen naar verwachting			**70.121**	**1.350**	**4.706**	**85.415**	**90.522**	**92.407**	**89.735**

In grafiek gezet ziet het verloop van de leningenportefeuille er dan als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)

EMU-saldo

Het Economisch en Monetaire Unie saldo (EMU-saldo) is het verschil van inkomsten en uitgaven van de overheid. De uitgaven van Texel tellen mee in het Nationale EMU-saldo. Er is een verschil tussen exploitatie- en EMU-saldo. In het EMU-saldo zijn bijvoorbeeld wel investeringsuitgaven opgenomen, maar afschrijvingen en toevoegingen aan reserves en voorzieningen niet. Met andere woorden: het EMU-saldo is feitelijk een liquiditeitsoverzicht. Onderstaande tabel toont het effect van de gemeente Texel op het EMU-saldo van Nederland aan. Het verplichte schatkistbankieren zorgt voor een lager EMU-Saldo van Nederland.

In 2024 laat de gemeente op basis van de actuele begrotingscijfers 2024 en de nog uit te voeren investeringen tot en met 2024 een fors financieringstekort zien. Op rekeningbasis zal dit tekort echter (veel) lager zijn. Niet alle geplande investeringen tot en met 2024 worden in 2024 (volledig) uitgevoerd. In de praktijk zal zich dus het gepresenteerde financieringstekort 2024/2025 over meerdere jaren uitspreiden.

Ook in 2025 is er een financieringstekort op basis van de begroting en het investeringsplan 2025. Hier geldt hetzelfde als voor het jaar 2024. Het tekort wordt in de praktijk verdeelt over meerdere jaren.

(bedragen x € 1.000)

	2024 actueel	2025	2026	2027	2028
Exploitatiesaldo	2.017	2.185	91	434	365
Mutaties reserves per saldo	-9.339	-5.122	-1.039	-67	163
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV, artikel 17c)	**-7.322**	**-2.937**	**-948**	**367**	**528**
+ Afschrijvingen	4.104	6.117	6.000	5.900	5.800
-/- Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd (in de praktijk zal de omvang minder zijn in 2024 en in verband met latere uitvoering investeringsplan)	-46.500	-11.250	0	0	0
Mutatie voorzieningen	-2.498	-1.692	-2.692	-2.692	-2692
+ Baten uit bijdragen van andere overheden (niet in exploitatie of bij investeringen meegenomen	0	0	0	0	0
+ Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs) voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
-/- Aankoop grond en uitgaven aan bouw- en woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet in de exploitatie staan).	-5.296	-5.273	-795	0	0
+ Baten bouwgrondexploitatie voor zover niet in exploitatie verantwoord	5.268	2.830	0	0	0
EMU saldo -/- tekort / + overschot	**-52.244**	**-12.205**	**1.565**	**3.575**	**3.636**

Indien het Rijk de gemeente bericht dat alle decentrale overheden samen het collectieve aandeel in het EMU-tekort, zoals bedoeld in artikel 3, lid 6, van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF), hebben overschreden, informeert het college de raad of een aanpassing van de begroting nodig is.

Toerekening rente

De rente die de gemeente intern toerekent aan de eigen producten wordt omslagrente genoemd. Deze wordt berekend op basis van de verhouding tussen de betaalde rente en het vaste activavolume, met uitzondering van projectfinancieringen, rente grondbedrijf en annuïteiten. De omslagrente voor 2025 is berekend op 0,8% en als volgt tot stand gekomen:

(bedragen x € 1.000)

Verwachte boekwaarde vaste activa gemeente Texel per 1/1/2025	125.000
Boekwaarde projectfinancieringen per 1/1/2025	-19.000
Totaal boekwaarde vaste activa voor berekening omslagrente	**106.000**
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente via omslagrente	**831**
Percentage omslagrente	**0,784%**
Percentage omslagrente afgerond	**0,8%**

(bedragen x € 1.000)

Externe rentelasten	2.000
Externe rentebaten	-10
Saldo rentelasten en rentebaten	**1.990**
Rente grondexploitatie	-15
Rente projectfinanciering	-753
Rentebaat door verstrekte lening	0
Rente over eigen vermogen	0
Rente over voorzieningen	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**1.222**
De aan taakvelden toe gerekende rente annuïteiten vast bedrag	-391
De aan taakvelden toe te rekenen rente omslag	**-831**
Renteresultaat taakveld treasury	0

Paragraaf Lokale lasten

Lokale lasten

Waar gaat het over?

De paragraaf lokale lasten gaat over welke belastingen en leges de gemeente aan inwoners, bedrijven en anderen oplegt en wat de jaarlijkse opbrengsten hiervan zijn.

Inwoners en ondernemers op Texel dragen met het betalen van lokale belastingen en heffingen bij aan het welzijn, de leefbaarheid en de voorzieningen op ons eiland. Deze lokale belastingen en heffingen noemen we lokale lasten en zijn een belangrijk onderdeel van onze opbrengsten. Het geheel van lokale lasten is opgenomen in de belastingverordeningen die door de raad zijn vastgesteld. De hoogte van deze lokale heffingen hangt gedeeltelijk af van de ambities van de gemeente: hoe groter de ambities van het bestuur, hoe meer opbrengsten nodig zijn voor de uitvoering.

Bij lokale lasten onderscheiden we belastingen, retributies en leges.

- Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente zonder dat hier meteen een tegenprestatie tegenover staat
- Retributies (verplichte betalingen) heffen we als we een van onze bezettingen beschikbaar stellen. Of als we een dienst verlenen aan een persoon of onderneming . Bijvoorbeeld marktgelden
- Leges zijn vergoedingen voor kosten die we maken voor administratieve handelingen. Bijvoorbeeld een paspoort aanvragen of vergunningen verstrekken

Bestaand beleid

De bestaande belastingen en leges zijn per soort vastgelegd in een belasting- of legesverordening.

Trends en ontwikkelingen

- Als basis wordt de verwachting van het Centraal Planbureau, zoals opgenomen in de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds genomen. Het Centraal Planbureau voorspelt een inflatie van 2,3% voor 2025. Het voorstel is om de belastingen, heffingen en tarieven dienovereenkomstig met 2,3% te verhogen
- De vastgoedprijzen vertonen in 2024 opnieuw een stijgende trend. De verwachting is dat deze waardestijging zich zal vertalen in hogere waarderingen voor 2025

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) die op 1 januari 2024 in werking zijn getreden, hebben gevolgen voor de lasten en baten van de leges. Voor de bouwactiviteiten wijzigt er veel door minder vergunningplichten en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, die tegelijkertijd in werking treedt. Er is een knip gemaakt tussen een bouwtechnisch deel en een ruimtelijk deel. Voor beide kan een omgevingsvergunning nodig zijn, maar er zijn ook veel bouwwerken vergunningsvrij. De bouwtechnische toets en het toezicht voor de gevolgklasse 1 (alleen nieuwbouw) worden niet meer uitgevoerd door de gemeente (dus lagere legeskosten). Gevolgklasse 1 zijn simpele constructies waarbij de gevolgen beperkt zijn als er iets gebeurt, zoals woningen en eenvoudige bedrijfsgebouwen. Deze werkzaamheden verschuiven naar een private marktpartij, de kwaliteitsborger. Hieruit kunnen nog wel handhavingstaken volgen, omdat de gemeente eindverantwoordelijk blijft. Waarschijnlijk zal de Wkb per 1 juli 2025 in werking treden voor verbouwingen in gevolgklasse 1. Op Texel vallen de meeste bouwactiviteiten in gevolgklasse 1.

De Omgevingswet stelt de gemeente voor diverse financiële keuzes. Bijvoorbeeld het wel of niet leges heffen voor een vooroverleg bij een aanvraag Omgevingswet, de keuze om de tariefstelling van de ruimtelijke toets te koppelen aan de bouwsom (huidige situatie) of hiervoor een andere heffingsmaatstaf te hanteren. Nieuw is dat gemeenten leges kunnen gaan heffen voor milieubelastende activiteiten, zoals bodemsaneringen, maar hier is nog geen besluit over genomen. Alleen bij de vergunningplichten is legesheffing mogelijk. De VNG heeft een model-legesverordening opgesteld, maar dit betreft een uitgebreid cafetariamodel, waarin nog veel keuzes zijn te maken door de gemeente.

Voor 2024 is een legesverordening vastgesteld met de beschikbare kennis van toen. In de eerste maanden van 2024 zijn nog veel aanvragen uit 2023 afgehandeld, waarop de legesverordening uit 2023 van toepassing was. Een duidelijk beeld over aantallen aanvragen voor de verschillende activiteiten die zijn ingediend onder de Omgevingswet ontbreekt op dit moment nog. Daarnaast zijn processen nog niet helemaal ingericht en moeten de medewerkers leren om te gaan met de nieuwe wetgeving. Dit bemoeilijkt het vaststellen van kengetallen voor het behandelen van de aanvragen en daarmee ook de hieraan gekoppelde leges. Uit de eerste bevindingen blijkt dat een aantal onderdelen uit de legesverordening herzien moeten worden. Met de informatie die tot op heden bekend is, wordt voor 2025 een legesverordening opgesteld die in december 2024 aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden. De verwachting is dat ook 2025 nog nodig is om de aantallen en soorten aanvragen, met de daaraan gekoppelde tijdsbesteding, goed in beeld te krijgen.

Beleidsuitgangspunten

Het algemene uitgangspunt is dat de tarieven van de leges en heffingen kostendekkend zijn en niet meer dan trendmatig worden verhoogd, uitzonderingen hierop worden nader toegelicht. In 2025 starten we een onderzoek naar de kostendekkendheid van de leges.

Toeristenbelasting, forensenbelasting

Tarief

De raad heeft in juni 2023 de nieuwe tarieven voor twee jaar (2024 én 2025) verhoogd. De toeristenbelasting is met € 0,10 verhoogd naar € 2,40 per persoon per overnachting. De forensenbelasting is verhoogd met 4,4 %, ook voor de jaren 2024 en 2025.

Forensenbelasting

Het aantal objecten dat belastingplichtig is inzake de forensenbelasting is de laatste jaren stabiel, na een opgaande lijn in de jaren ervoor. Wij verwachten een ongewijzigd aantal voor 2025.

Boetebesluit bij toeristische verhuur

In 2021 heeft de gemeente geïnvesteerd in de toeristische sector door het aanstellen van de toezichthouder Lokale Belastingen. De logiesverstrekkers, grote en kleine verhuurders en belangenverenigingen worden sinds die tijd regelmatig bezocht en geïnformeerd over bestaande en gewijzigde regelgeving. Vooral over de toeristenbelasting en de forensenbelastingen. De laatste jaren zijn er stappen voorwaarts gezet met de aangiftebereidheid aangaande de toeristenbelasting. Als er geen aangifte is gedaan, legt de gemeente een ambtshalve aanslag op. We zien dat het aantal ambtshalve aanslagen afneemt en daarnaast dat het gemiddelde aangiftebedrag zich positief ontwikkelt.

Bij controles op door logiesverstrekkers gedane aangiften blijkt dat het grootste deel volgens de regels aangifte doet. Een klein gedeelte blijkt zijn aangifte nog niet (geheel) correct in te vullen. Ook het nalaten van aangifte doen, of bijvoorbeeld gemakshalve een eigen afronding hanteren of een inschatting maken los van de administratie, zien wij helaas nog wel voorbijkomen.

De betrokken logiesverstrekker wordt bezocht en krijgt uitgelegd hoe een juiste aangifte moet worden gedaan. In de praktijk blijkt helaas dat een waarschuwing bij fiscale aangiften niet altijd leidt tot een verandering in de aangiftemoraal; we constateren nog te vaak recidive gedrag. We moeten onze werkwijze dus in een aantal gevallen hierop aanpassen. De gereedschapskist moet worden uitgebreid. Op basis van de bepalingen in onder andere de Algemene wet inzake rijksbelastingen, die ook van toepassing is op de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen, kunnen we bij constatering van (bewust/herhaaldelijk) foutieve aangifte of het niet doen van aangifte, een boete opleggen. Om tot een duidelijk en uniform boetebeleid te komen is het Besluit Bestuurlijke Boeten toeristenbelasting gemeente Texel opgesteld.

Dit besluit geeft houvast voor het direct kunnen beboeten van het niet doen of het foutief indienen van de aangifte toeristenbelasting. Basis is dat de boete tenminste net zo hoog is als het verschil tussen de aangifte en de vastgestelde of geschatte aangifte. Deze boete kan door recidive en/of opzet oplopen tot maximaal € 5.514,-- per overtreding.

Het doel is om alle logiesverstrekkers op een gelijke manier te behandelen, volgens de door onze gemeenteraad vastgestelde verordeningen.

Kwijtscheldingen

Voor mensen met de laagste inkomens kunnen gemeentelijke belastingen geheel of gedeeltelijk worden kwijtgescholden. In beginsel moet iedereen de aanslag gemeentelijke belastingen betalen. In uitzonderlijke gevallen kan de gemeente overgaan tot kwijtschelding (geheel of gedeeltelijk) van gemeentelijke belastingen. Dit is afhankelijk van het inkomen en wordt getoetst aan de voorwaarden voor kwijtschelding die in de invorderingswet staan. De gemeente werkt op dit onderdeel samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Het waterschap toetst alle verzoeken en geeft de gemeente informatie over het wel of niet verlenen van kwijtschelding. Het voordeel van deze samenwerking is dat de belastingbetaler maar één keer een verzoek hoeft in te dienen.

Rapportage kostendekkendheid leges

Achtergrond leges en kostendekkendheid

De Gemeentewet (artikel 229b) is de basis voor de legesheffing. Het uitgangspunt is dat de tarieven van de leges zodanig worden vastgesteld dat de geraamde opbrengsten van de leges niet uitkomen boven de geraamde lasten ervan.

Gelet op de grote verscheidenheid aan diensten waarvoor leges geheven kunnen worden, is het voor de wetgever in formele zin niet mogelijk gebleken om hiervoor voorschriften te geven, zonder te vervallen in zeer gedetailleerde regelgeving. De wetgever heeft het daarom aan de gemeenten zelf overgelaten om te bepalen welke diensten tegen welk tarief in een verordening worden vastgelegd. De mogelijkheid van kruissubsidiëring (subsidiëring van onrendabele activiteiten met 'winst' uit rendabele activiteiten) is toegestaan.

De begroting opgesteld door het college is de basis voor de berekening van het onderzoek kostendekkendheid leges. Ook is gebruik gemaakt van de ‘Handreiking kostentoerekening leges en tarieven’, opgesteld in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse zaken, en van het kostenmodel van de VNG. Er is geen wettelijk voorgeschreven lijst van toe te rekenen kosten en baten. Er zijn uitsluitend richtlijnen, waarvan een groot deel voortvloeit uit jurisprudentie.

De legesverordening en de bijbehorende tarieventabel van Texel is in drie hoofdstukken verdeeld:

- Hoofdstuk 1. Algemene dienstverlening
- Hoofdstuk 2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving (o.a. omgevingsvergunning)
- Hoofdstuk 3. Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn

In deze rapportage wordt een overzicht gegeven van de kostendekkendheid van de tarieventabel. Hiermee wordt duidelijk of de kostendekkendheid voldoet aan de wettelijke eisen. Voor de kostendekkendheid van leges van gemeenten gelden een aantal wettelijke kaders, zo is er specifieke wetgeving die de maximale prijs per product aangeeft. Daarnaast heeft de raad van Texel kaders gesteld. De raad vindt dat ‘*tarieven voor diensten en producten kostendekkend moeten zijn, tenzij*’. Waarbij het *tenzij* geldt voor besluiten van de raad om voor bepaalde diensten geen of een lager tarief te hanteren.

Voor burgers en bedrijven is het belangrijk de kostendekkendheid te bewaken, zodat zij niet te veel of te weinig betalen voor geleverde diensten. In geval van rechtszaken waarin de hoogte van tarieven in het geding is, moet de gemeente kunnen aantonen dat de tarieven binnen de wettelijke kaders van kostendekkendheid vallen.

Inzicht in de kostendekkendheid geeft ook zicht op heffingsruimte. Zolang de maximale kostendekkendheid (100%) niet is bereikt, kunnen tarieven worden verhoogd. Bij een keuze voor het verhogen van tarieven is het niet noodzakelijk om alle tarieven te verhogen. Ook hoeven niet alle tarieven met hetzelfde percentage te worden verhoogd. Zolang de maximale kostendekkendheid van het geheel niet wordt overschreden, kan per tarief worden besloten of, en met hoeveel procent, het tarief wordt verhoogd. Wettelijk voorgeschreven tarieven mogen niet verhoogd worden.

Kostendekkendheid algemeen

De kostendekkendheid van de gemeente Texel begroot voor 2025 is totaal 76,00 % (in 2024 was dit 81,0%).

Berekening kostendekkendheid

		Taakveld in €	Overhead in €	Totale Kosten in €	Totale Opbrengsten in €	Kosten dekking
Paragraaf 1	Burgerlijke stand	39.915	37.172	77.087	84.492	109,61%
Paragraaf 2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	75.639	38.047	113.686	95.623	84,11%
Paragraaf 3	Rijbewijzen	31.352	29.039	60.391	54.439	90,14%
Paragraaf 4	Verstrekkingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	1.749	2.144	3.893	2.390	61,39%
Paragraaf 5	Bestuursstukken	0	0	0	0	0,00%
Paragraaf 6	Vastgoedinformatie	505	619	1.124	607	54,00%
Paragraaf 7	Overige publiekszaken	564	277	841	515	61,27%
Paragraaf 8	Gemeentearchief	0	0	0	0	0,00%
Paragraaf 9	Bijzondere wetten	42.397	46.691	89.088	46.329	52,00%
Paragraaf 10	Diversen	2.110	2.586	4.696	3.795	80,81%
		194.230	156.575	350.805	288.190	82,15%

Lasten

Niet alle lasten die in de begroting zijn opgenomen zijn altijd voor 100% toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband worden gebracht met de uitgevoerde dienst. Bijvoorbeeld de kosten van handhaving of bezwaar en beroep betreffende een vergunning.

De volgende lasten (niet limitatief) zijn in de berekening meegenomen, waarbij is uitgegaan van het toerekenbare deel:

1. Apparaatskosten (bestaat uit directe loonkosten, verhoogd met percentage overheadkosten)
2. Kosten voor buitengewoon ambtenaren van de burgerlijke stand (trouwen);
3. Trouwboekjes
4. Afdrachten aan het Rijk
5. Kosten van druk- en bindwerk
6. Aankoopkosten van gehandicapten-parkeerkaarten en medische indicatie

Toelichting hoofdstuk 1:

Bij hoofdstuk 1, de algemene dienstverlening, is weinig ruimte om de tarieven te verhogen, omdat de opbrengsten voornamelijk afkomstig zijn van paspoorten en rijbewijzen. Deze tarieven zijn momenteel gelijk aan de maximaal toegestane hoogte. De overige tarieven voor 2025 worden ten opzichte van 2024 geïndexeerd met 2,3%. De opbrengsten van alle diensten binnen hoofdstuk 1 mogen niet hoger zijn dan de uitgaven.

Binnen een hoofdstuk mag een dienst dus meer dan 100% kostendekkend zijn, tenzij deze wordt gecompenseerd door een lagere kostendekkendheid voor een andere dienst.

Hoofdstuk 2 Omgevingswet		Taakveld in €	Overhead in €	Totale Kosten in €	Totale Opbrengsten in €	Kosten dekking
paragraaf	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	616.734	669.079	1.285.813	1.154.810	89,81%
Kostendekking Hoofdstuk 2		616.734	669.079	1.285.813	1.154.810	89,81%

Lasten

Niet alle lasten die in de begroting zijn opgenomen zijn altijd voor 100% toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst. Bijvoorbeeld de kosten van handhaving of bezwaar en beroep.

De volgende lasten(niet limitatief) zijn in de berekening meegenomen, waarbij is uitgegaan van het toerekenbare deel:

1. Apparaatskosten (bestaat uit directe loonkosten verhoogd met overheadkosten)
2. Kosten welstandscommissie
3. Publicatie in de Staatscourant

Toelichting hoofdstuk 2:

De kostendekkendheid van hoofdstuk 2 is net onder de 100% gebleven. Hoewel er wordt getoetst op de gehele verordening is het advies om onder deze grens te blijven. Het is namelijk goed mogelijk dat de jurisprudentie wijzigt met betrekking tot kruissubsidiëring, met als gevolg een toename van bezwaar- en beroepsprocedures. De opbrengsten van alle diensten binnen hoofdstuk 2 mogen niet hoger zijn dan de uitgaven. Binnen een hoofdstuk mag een dienst dus meer dan 100% kostendekkend zijn, tenzij deze wordt gecompenseerd door een post met lagere kostendekkendheid.

Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn		Taakveld in €	Overhead in €	Totale Kosten in €	Totale Opbrengsten in €	Kostendekking
Paragraaf 1	Horeca	20.392	21.259	41.651	33.331	80,02%
Paragraaf 2	Seksbedrijven	0	0	0	0	0%
Paragraaf 3	Winkeltijdenwet	0	0	0	0	0%
Paragraaf 4	Organiseren evenement of markt	151.089	146.987	298.076	25.642	8,60%
Paragraaf 5	Standplaatsen	0	0	0	0	0%
Paragraaf 6	Huisvestingswet 2014	0	0	0	0	0%
Paragraaf 7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	0	0	0	0	0%
Kostendekking Hoofdstuk 3		171.481	155.076	326.557	58.973	18,06%

Lasten

Niet alle lasten die in de begroting zijn opgenomen zijn altijd voor 100% toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst. Bijvoorbeeld de kosten van handhaving of bezwaar en beroep.

De volgende lasten zijn in de berekening meegenomen, waarbij is uitgegaan van het toerekenbare deel:

1. Apparaatskosten (bestaat uit directe loonkosten verhoogd, met overheadkosten)

Toelichting hoofdstuk 3:

Hoofdstuk 3 is een klein onderdeel van de legesverordening en bestaat voor een groot deel bestaat uit evenementenvergunningen. Vanwege de maatschappelijke betekenis, is deze bij veel gemeenten niet kostendekkend. Ook de raad van onze gemeente heeft hiertoe een expliciet besluit genomen.

Conclusie

Recapitulatie Hoofdstuk 1, 2 en 3	Taakveld in €	Overhead in €	Totale Kosten in €	Totale Opbrengsten in €	Kosten dekking
Kostendekking Hoofdstuk 1	194.230	156.575	350.805	288.190	82,15%
Kostendekking Hoofdstuk 2	616.734	669.079	1.285.813	1.154.810	89,81%
Kostendekking Hoofdstuk 3	171.481	168.246	339.727	58.973	17,36%
Kostendekking totale tarieventabel	982.445	993.900	1.976.345	1.501.973	76,00%

De kostendekkendheid van de gemeente Texel voldoet aan de wettelijk gestelde eisen. Eventueel is er ruimte om de tarieven van hoofdstuk 1 en 3 te verhogen.

Omdat de toe te rekenen kosten mede gebaseerd zijn op jurisprudentie is een exact 100% kostendekkende legesverordening risicovol. Wanneer nieuwe jurisprudentie tot een wijziging in de aan leges toe te rekenen kosten leidt, kan de kostendekkendheid overschreden worden. Dit kan leiden tot het onverbindend verklaren van de legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel. Dit zou betekenen dat er geen leges geheven kunnen worden. Door iets onder het toegestane maximum te blijven, wordt dit risico opgevangen. Vanuit dit oogpunt is een dekkingspercentage tussen de 90 en 95 % aan te bevelen.

Welke belastingen en leges heft de gemeente en wat levert dat op?

Omschrijving	Werkelijke Opbrengst 2023 in €	Geraamde opbrengst 2024 in €	Geraamde opbrengst 2025 in €
Afvalstoffenheffing	2.147.866	2.313.895	2.545.284
Reinigingsrechten voor bedrijven	33.066	62.500	62.500
Forensenbelasting	1.340.163	1.335.829	1.335.829
Havengelden	140.231	163.822	167.590
Leges (incl. bouwvergunningen c.s.)	1.723.317	1.468.206	1.501.973
Lijkbezorgingrechten (incl. huuropbrengsten graven)	70.490	69.414	71.010
Marktgelden	13.288	20.845	21.324
OZB woningen	1.270.760	1.132.052	1.258.089
OZB niet-woningen	798.315	878.790	898.962
Parkeerbelastingen (excl. boetes, incl. vergunningen)	4.633.750	4.469.500	5.919.500
Precariobelasting	159.102	154.613	158.169
Reclamebelasting	81.564	106.090	108.530
Rioolheffing	3.511.275	3.621.020	3.709.958
Toeristenbelasting / watertoeristenbelasting	8.507.884	8.750.000	9.000.000

ad a De gemeente heft afvalstoffenheffing van huishoudens die gebruikmaken van de diensten van de gemeentelijke ophaaldienst. De afvalstoffenheffing stijgt voor een eenpersoonshuishouden van € 224,12 naar € 245,81 en voor een meerpersoonshuishouden van € 361,12 naar € 396,07. De kosten voor een extra container bedragen € 309,13.

Deze stijging wordt veroorzaakt door onder andere hogere kosten inzameling huishoudelijk afval, maatregelen recycleplan, hogere kosten grof huisvuil, restafval huishoudelijk en GFT. De kosten voor oud papier en chemisch afval zijn gedaald.

ad b Inzameling van bedrijfsafval vindt plaats voor de gemeentelijke onderdelen haven, strand en gemeentehuis. Onder bedrijfsafval vallen ook de werkzaamheden m.b.t. beerputten en vetvangers.

Omschrijving	Directe kosten in €	Loonkosten in €	Overhead in €	Baten in €	Kostendekking
Toelichting kostendekkendheid huishoudens	2.351.137	392.109	194.288	-2.545.284	86,65%
Toelichting kostendekkendheid bedrijven	33.987	24.270	4.243	-62.500	100%

ad c Forensenbelasting is een belasting die de gemeente heft als personen meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning voor zichzelf of hun gezin houden. Het geldt alleen voor personen die niet woonachtig zijn in de gemeente Texel. Het tarief voor deze belasting is in 2023 voor de jaren 2024 en 2025 vastgesteld en is naar rato verhoogd met 4,4%. Basis van de verhoging was de aanpassing van het tarief toeristenbelasting van € 2,30 naar € 2,40.

ad d Onder de naam 'havengeld' wordt een recht geheven voor vaartuigen die gebruikmaken van de gemeentelijke haven. De havengeldtarieven worden trendmatig verhoogd met 2,3%.

ad e Leges worden in rekening gebracht voor een dienst die de gemeente levert. Voorbeelden van zo'n dienst zijn: het behandelen van een aanvraag voor een omgevingsvergunning en het verstrekken van een uittreksel uit het bevolkingsregister. De geraamde opbrengst voor 2025 wordt trendmatig verhoogd met 2,3% in vergelijking met de begrote cijfers in 2024. Deze verhoging geldt niet voor de tarieven voor rijbewijzen en reisdocumenten, aangezien deze tarieven worden vastgesteld door het Rijk.

Leges	Taakveld in €	Overhead in €	Totale kosten in €	Totale opbrengsten	Kostendekking
Kostendekkend totale tarieventabel	982.445	993.900	1.976.345	-1.501.973	76%

ad f De gemeente kent een verordening 'lijkbezorging rechten'. Hierin staan de tarieven die gelden voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats en voor verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. In de opbrengsten zijn ook de huuropbrengsten van graven meegenomen. Ook deze tarieven worden trendmatig verhoogd met 2,3%.

ad g De gemeente heft marktgelden voor het innemen van een standplaats met marktwaren. Deze tarieven worden trendmatig verhoogd met 2,3%.

ad h/i Eigenaren betalen een OZB-eigenarenbelasting. Gebruikers van niet-woningen betalen ook gebruikersbelasting.

- De eigenaar: iedereen die op 1 januari eigenaar is van een onroerende zaak ontvangt een aanslag OZB-eigenarenbelasting. Indien het eigendom in de loop van het belastingjaar wordt verkocht, heeft dat geen invloed op de hoogte van de aanslag. Meestal verrekent de notaris de eigenarenbelasting met de nieuwe eigenaar
- De gebruiker: iedereen die op 1 januari een onroerende zaak (niet-woning) in gebruik heeft, ontvangt de aanslag OZB-gebruikersbelasting. Verhuizing in de loop van het belastingjaar heeft geen invloed op de hoogte van de aanslag. Hier staat tegenover dat de gebruiker, bij bijvoorbeeld verhuizing in de loop van het jaar, geen aanslag OZB-gebruikers voor de nieuwe onroerende zaak ontvangt
- Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Gemeenten moeten jaarlijks een nieuwe waarde voor het onroerend goed vaststellen. Over deze waarde wordt de aanslag Onroerende Zaakbelastingen berekend. Deze waarde wordt ook gebruikt door de Belastingdienst en het waterschap
- Het tarief van de OZB wordt zodanig vastgesteld, dat de netto-opbrengst 2,3% trendmatig stijgt ten opzichte van de begrote opbrengst van 2024. Het tarief van de OZB kan pas worden vastgesteld als bekend is wat de waardeontwikkeling van het onroerend goed op Texel is

ad j De gemeente heft parkeerbelasting van degene die een voertuig parkeert op een door de gemeente ingerichte parkeervoorziening. Als niet wordt betaald op een parkeerplaats waar parkeerbelasting moet worden betaald, dan legt de gemeente een parkeerboete op, de zogeheten *naheffingsaanslag*.

Voor 2025 wordt voorgesteld de tarieven van de parkeerbelasting onveranderd te laten. De kosten voor de naheffingsaanslag worden gelijkgesteld aan het landelijk maximum van € 76,70.

De voor 2025 geraamde kosten voor het opleggen van naheffingsaanslag (art. 2 Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen):

a.	Vaste Informatieverwerkingskosten	€ 154.765
b.	Variabele informatieverwerkingskosten	€ 81.600
c.	Kosten van afschrijving	€ 22.611
d.	Kosten van interest	€ 0
e.	Personeelskosten	€ 143.446
f.	Overheadkosten	€ 204.924
	Totale kosten naheffingsaanslag	€ 607.345

Het voor 2025 geraamde aantal op te leggen naheffingsaanslagen is 750.

De kosten gedeeld door het aantal te verwachten naheffingsaanslagen geeft een bedrag van € 810. Het maximaal te hanteren rijkstarief tarief voor 2025 is € 76,70.

ad k De gemeente heft precariobelasting als derden gebruik maken van de openbare ruimte voor commerciële doeleinden. Deze tarieven worden trendmatig verhoogd met 2,3%.

ad l Sinds 2018 heft de gemeente reclamebelasting. De opbrengst van deze belasting wordt, na aftrek van de door de gemeente betaalde kosten voor inning, doorbetaald aan de Stichting Winkelhart Den Burg. Uit deze opbrengst worden activiteiten en investeringen bekostigd voor Texelse bedrijven. Deze tarieven worden trendmatig verhoogd met 2,3%.

ad m Rioolheffing wordt geheven voor het gebruik van de riolering. In december 2022 is het Programma Stedelijk Water en Riolering 2023-2027 door de raad vastgesteld. Het nieuwe tarief voor de rioolheffing 2025 wordt € 299,94.

Rioolheffing	Directe kosten	Loonkosten	Overhead	Baten	Kostendekking
	in €	in €	in €	in €	
Toelichting kostendekkendheid	2.809.596	546.418	353.944	-3.709.958	100%

ad n Het tarief voor de toeristenbelasting is in 2023 weer voor twee jaar vastgesteld. Het tarief per overnachting is € 2,40 per persoon voor de jaren 2024 en 2025.

Vergelijking lokale lastendruk regio 2024

Het Coelo (centrum voor onderzoek naar de economie van de lagere overheden) stelt jaarlijks een Atlas van de lokale lasten op. Daarin beschrijft het centrum de ontwikkelingen van de belastingen van de decentrale overheden, waarbij de nadruk ligt op de woonlasten voor huishoudens. Dit gaat om de OZB, afvalstoffen- en rioolheffing. In onderstaand overzicht is op basis van belastingjaar 2024 een vergelijking gemaakt van de gemiddelde woonlasten van Texel met omliggende gemeenten in de Wadden en de Noordkop.

Uit de benchmark blijkt dat de gemiddelde woonlasten op Texel lager liggen dan het landelijke gemiddelde. In de regio heeft alleen Ameland lagere woonlasten.

Gemeente	Lasten (€) eph* (Coelo 2024)	Lasten (€) mph* (Coeloe 2024)	Rangnummer mph (Coelo 2024)	OZB tarief woningen (%) (Coelo 2024)	OZB tarief niet-woningen (%) (Coelo 2024)	Gemiddelde WOZ waarde woningen (€) (CBS 2024)
Nederland (gem)		994		0,0909	0,3272	379.000
Regionaal						
Ameland	603	686	3	0,0672	0,2731	348.000
Den Helder	748	912	85	0,1001	0,8376	242.000
Hollands Kroon	824	938	110	0,092	0,3408	355.000
Schagen	997	1.055	250	0,1112	0,4214	359.000
Schiermonikoog	842	979	171	0,0983	0,4019	405.000
Terschelling	873	873	55	0,088	0,67	437.000
Texel	**661**	**798**	**17**	**0,0322**	**0,1285**	**395.000**
Vlieland	735	882	60	0,0662	0,4173	402.000

Overhead

Overhead

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt verplicht voorgeschreven dat de baten en lasten van de overhead niet meer via de verdeelsleutel toegerekend mogen worden aan de afzonderlijke beleidsprogramma's. De overhead moet in een apart programma gepresenteerd worden. Deze wijziging is in 2017 ingevoerd om de (landelijke) transparantie te bevorderen.

In de programma's worden vanaf 2017 alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Door het apart presenteren van de overhead vervalt de noodzaak van een kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten. Ook de aan overhead toe te rekenen rente wordt meegenomen in het programma overhead. Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie en kan volgens de commissie BBV beter worden gestuurd op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een landelijk voorgeschreven systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Het centraal moeten begroten en verantwoorden van alle overhead pakt nadelig uit als normaliter een deel van de overheadkosten ten laste van grote projecten of investeringen worden gebracht. Daarom is het toegestaan deze betreffende overheadkosten op indirecte wijze (extra comptabel) toch aan die investeringen en projecten toe te rekenen.
Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent ook dat het niet langer mogelijk is om uit de programma's of taakvelden de tarieven voor heffingen en leges te bepalen. Tot nu toe werden overheadkosten met verdeelsleutels via de kostenverdeelstaat aan de programma's toegerekend. Daardoor zaten alle aan heffingen en leges toe te rekenen kosten in het programma.

Nu wordt apart bepaald welk deel van de overheadkosten aan heffingen en leges toegerekend kan worden. Om inzicht te verschaffen in de resultaten van deze berekeningen, moeten deze voortaan met toelichting worden opgenomen in paragraaf G: Lokale lasten.

In het BBV wordt overhead gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces'. In de Notitie overhead van de commissie BBV wordt dieper ingegaan op de onderscheiden componenten van overhead. Voor wat betreft personeel behoren de onderstaande kosten tot de overhead:

- leidinggevenden in het primaire proces
- medewerkers van financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie
- medewerkers van P&O/HRM
- medewerkers van inkoop
- medewerkers communicatie, met uitzondering van klantcommunicatie
- medewerkers van juridische zaken
- medewerkers van bestuurszaken en bestuursondersteuning
- medewerkers van informatievoorziening en automatisering
- medewerkers van facilitaire zaken en huisvesting
- medewerkers verantwoordelijk voor postbehandeling en archivering
- managementondersteuning in het primaire proces

Naast de personele kosten van bovenstaande medewerkers behoren ook tot de overhead:
• de kosten voor huisvesting en voor uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie
• personele kosten van medewerkers die niet eerder genoemd zijn, maar die werkzaamheden verrichten die niet
zijn toe te rekenen aan een of meerdere taakvelden
• verzekeringskosten en opleidingskosten voor personeel
• de bijdrage aan een verbonden partij, voor zover deze verbonden partij werkzaam is voor het taakveld overhead

Overhead:
Voor de berekening van de tarieven voor leges, afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt rekening gehouden met de toerekening van overheadkosten. Deze wordt toegerekend op basis van de personele omvang, voor zover die zich bezighoudt met het verstrekken van het desbetreffende product.

Overzicht totale overhead

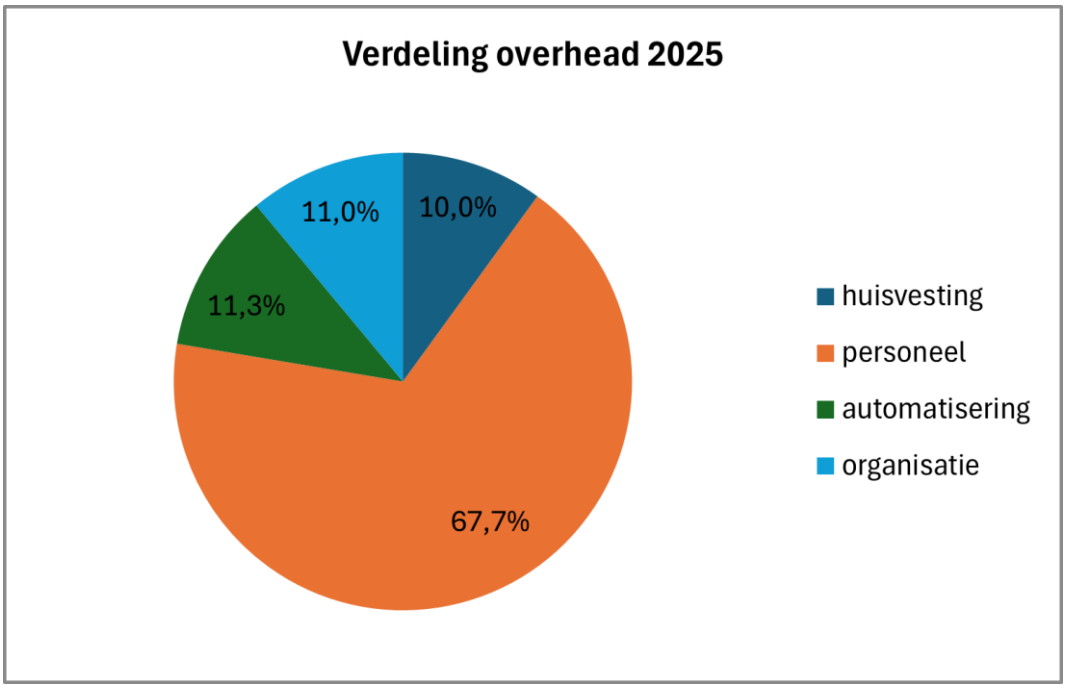
Bedragen x €1.000

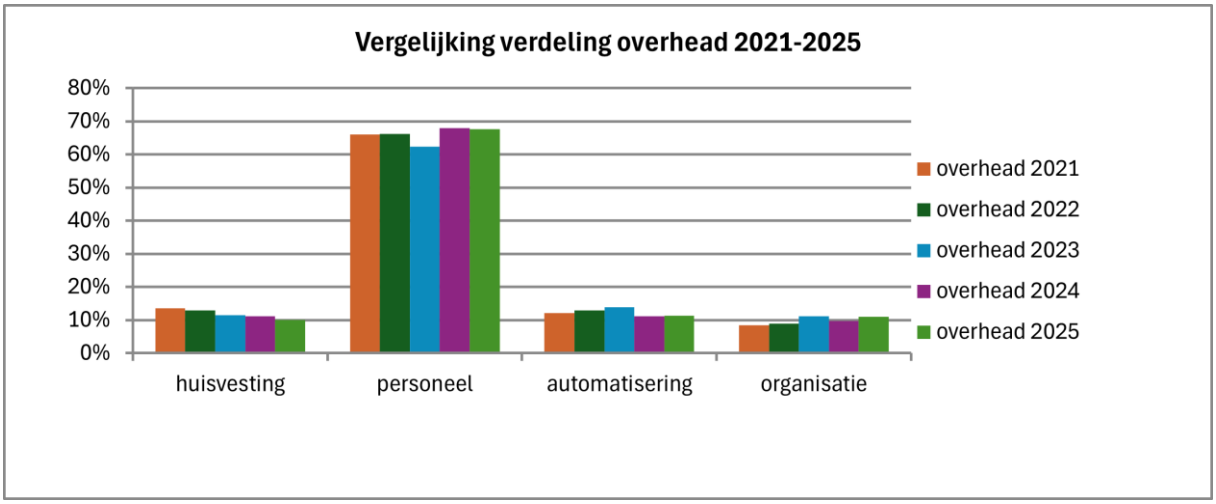
	Bedrag	% totale overhead	% lasten begroting
Verdeling overhead 2025			
• Personeel	7.916	67,7	9,6
• Automatisering	1.325	11,3	1,6
• Organisatie	1.291	11,0	1,6
• Huisvestingskosten	1.169	10,0	1,4
Totaal	**11.701**	**100**	**14,2**

Het percentage overhead ten opzichte van de totale lasten in de begroting (excl. De Bolder) bedraagt 14,2%. Dit percentage was in de afgelopen als volgt:

- 2024 - 14,7%,
- 2023 - 15,4%
- 2022 - 15,1%
- 2021 - 15,0%.

Hieruit blijkt dat het percentage overhead, ten opzichte van de totale lasten, de afgelopen 3 begrotingsjaren redelijk stabiel blijft.

Vergelijking overhead:
De kosten overhead worden bepaald op basis van de notitie BBV overhead 2016, geactualiseerd in 2023. Hoewel er een notitie ligt met uitgangspunten worden deze regels bij vrijwel alle gemeenten anders geïnterpreteerd en is het percentage overhead daarom niet vergelijkbaar. Het percentage is bovendien ook niet alleen afhankelijk van welke kosten aan overhead worden toegerekend, maar ook van de totale lasten van een gemeente, omdat de overhead als een percentage hiervan wordt uitgedrukt.
Omdat toch het verlangen bestaat om ons percentage met een gemeente te kunnen vergelijken die qua inwonersaantal en toeristisme overeenkomt, hebben we de percentages van gemeente Schouwen-Duiveland opgenomen in het programma overhead. In een tabel nemen we onze percentages op van de afgelopen begrotingsjaren, naast de percentages van de reeds bekende jaren van Schouwen-Duiveland. Zo wordt ook het verloop van de percentages overhead zichtbaar.

Jaar	Gemeente Texel	Gemeente Schouwen-Duiveland
2021	15,0 %	10,3 %
2022	15,1 %	9,7 %
2023	15,4 %	10,2 %
2024	14,7 %	11,9 %
2025	14,2 %	12,0 %

Hoofdstuk 8 - Overheveling projectbudgetten

Overheveling projectbudgetten

Verschillende projecten hebben een uitvoeringsperiode van meer dan een jaar. Dit is bij de start van die projecten al bekend. De huidige systematiek is dat deze budgetten aan het begin project moeten worden opgenomen. De financiële verantwoording voor deze projecten gebeurt binnen de jaarlijkse bedrijfsvoering en is daardoor gebonden aan het boekjaar. Om te voorkomen dat het restantbudget van (deze niet afgeronde) projecten aan het eind van het jaar ten gunste van het rekeningresultaat komt, wordt voorgesteld om het saldo van deze budgetten aan het einde van het jaar over te hevelen naar het volgende jaar. Anders kan het project geen voortgang vinden. In de onderstaande tabel wordt naast het overhevelingsverzoek ook de verwachte termijn voor de realisatie van het project aangegeven.

Tabel

Project	Pr	Raadsbesluit	Grbnr.	Kostensoort	Project Budget Stand 01-2024	Uitgaven in 2024 t/m augustus	Toelichting
(invoering) Wet open overheid	0.1	9-11-2023	6010004	438265	143.621	25.000	Dit is gelabeld geld dat we van het rijk ontvingen voor de invoering van de Woo. Deze wordt gefaseeerd ingevoerd. Het geld moet beschikbaar blijven hiervoor. Gedurende meerdere jaren, tot het op is.
Regeling vervroegd uittreden	0.4	10-7-2024	6042054	411200	230.000	39.284	In totaal is er € 230.000 aan incidentele middelen gevraagd om te voldoen aan de regeling vervroegd uittreden zoals opgenomen in de Cao Gemeenten. Dit geld wordt in de periode 2024-2027 ingezet voor medewerkers die in aanmerking komen voor deze regeling. Hierdoor zal er in 2024, 2025, 2026 en 2027 een beroep worden gedaan op dit budget.
Uitbreiding GWS	0.4	10-7-2024	6043000	438235	16.000	0	Aanschaf module om zaken binnen GWS te automatiseren met als gevolg minder kans op verkeerde aanslagen.
Informatiebeveiliging	0.4	10-7-2024	6043000	438235	60.000	0	Benodigd voor de aanschaf van software om de gemeente te beschermen tegen hackers
Archief tijdsblok 2000 t/m 2012	0.4	9-11-2022	6044014	435102	50.000	0	2e tranche 2024 van 4. 1e tranche 2023 is tm augustus opgemaakt
Inwonersberaad	0.4	9-11-2022	6044037	438289	150.000	25.000	Beraad loopt door in 2025
aankoop urgente strategische gronden	0.8	19-7-2023	6080014	431000	500.000	0	voor urgente aankopen
aankoop urgente agrarische gronden	0.8	19-7-2023	6080015	431000	200.000	0	voor urgente aankopen
Brede stedebouwkundige ontwikkelingen De Koog-Stappeland	2.1	2021	6210001	438289	42.986	0	Benodigd voor ontwikkeling De Koog-Stappeland
Parkeerterrein Stappenland eo herinrichten	2.1	9-11-2023	6210002	438265	100.000	0	In het door de raad vastgestelde Verkeer- en parkeerplan De Koog is een van de speerpunten het reconstrueren van het parkeerterrein Stappeland om hiermee een flinke verbeterslag te maken voor de parkeersituatie in De Koog. Hieraan voorafgaand wordt eerst een stedenbouwkundig ruimtelijk onderzoek gehouden.

Bermverharding	2.1	9-11-2023	6210003	438252	366.400	0	Het betreft de extra beschikbare middelen ad € 366.400,-- voor het aanleggen van bermverharding langs een drietal wegen op Texel. Het werk is momenteel deels uitgevoerd. Het deel wat nog niet uitgevoerd is, betreft een combinatie met asfaltwerkzaamheden. De werkzaamheden zijn momenteel in voorbereiding (bestek en tekeningen).
Mobiliteit Beleid	2.1	9-11-2023	6210047	438289	100.000	53.000	project loopt nog
ontwikkeling haven	2.3	15-12-2021 9-11-2023 9-11-2023	6230000 6230000 6230000	435106 435106 438265	85.000 28.627 81.414	91.592	projecten niet afgerond, projectleider nog nodig
Cofinanciering ontwikkelingslijnen VisserijOntwikkelingsPlan (VOP)	2.3	9-11-2023	6340010	438280	2.000.000	0	budget is bedoeld voor ontwikkelingen gericht op toekomstbestendige visserij. Het rijk heeft nog niet beschikt op de VOP en daarna kan pas gekeken worden of uit dit budget cofinanciering nodig is, of dat voor nieuwe projecten financiering versterkt kan worden. Dat kunnen dus ook projecten zijn die pas over een paar jaar bekostigd kunnen worden. de € 2 miljoen is wel een signaal naar LVVN geweest dat onze plannen serieus zijn
Circulaire Economie en stikstofaanpak	3.1	9-11-2023	6310000	435105	80.000	0	geld is bedoeld voor deskundige ondersteuning bij de genoemde onderwerpen. Gezien vacatures op duurzaamheid en economie is het onderdeel CE nog niet opgepakt. Qua stikstof vinden orienterende gesprekken met LTO plaats, maar dat heeft nog niet geleid tot inhuur deskundige expertise
Texel innovataief proefeiland	3.1	9-11-2023	6310000	438280	100.000	0	restant van de nog verwachte uitgaven in 2024 kunnen betrekking hebben op projecten die in 2024 worden ingediend.
Innovatieprojecten	3.1	9-11-2023	6310000	438231	92.655	60.000	restant overhevelen voor het geval uitbetaling niet geheel in 2024 plaats heeft
Uitvoering retailvisie	3.1	9-11-2023	6310006	438265	50.255	0	Het betreft uitwerking van de in de retailvisie opgenomen actiepunten die nog niet zijn opgepakt, maar wel actueel genoeg zijn om het budget over te hevelen.
Ondersteuning garnalen visserij	3.1	9-11-2023	6310007	438265	50.000	0	motie moet uitgevoerd worden
Uitvoeringsagenda Toeristisch Toekomstplan Texel 2022-2024	3.4	Uitvoeringsagenda Toeristisch Toekomstplan Texel 2022-2024	6340007	435105	225.000	0	Betreft: Salariskosten Toezicht en handhaving registratieplicht
Uitvoeringsagenda Toeristisch Toekomstplan Texel 2022-2024	3.4	Uitvoeringsagenda Toeristisch Toekomstplan Texel 2022-2024	6340008	438265	40.000	4.321	Het parapluplan is nog niet vastgesteld, advies van derden is nog steeds gewenst.
Acties coalitieprogramma	3.4	Uitvoeringsagenda Toeristisch Toekomstplan Texel 2022-2024	6340008	438206	55.000	18.755	De acties uit het coalitieprogramma lopen nog door in 2025
Tijdelijke huisvesting De Vliekotter	4.2	17-4-2024	6420004	438231	224.000	0	Huurkosten moeten nog aanvangen en lopen over het jaar heen

Begeleiding ontwikkeling en toetsing plannen verduurzaming en modernisering scholen buitendorpen	4.2	9-11-2023	6430009	435105	50.000	0	Werkzaamheden zijn gestart
Onderzoek naar gebruiksmogelijkheden Sportpark Den Burg-Zuid	5.2	9-11-2023	6510001	435105	30.000	0	Doorlooptijd en planning nog niet bekend
Thijssehuis (bouwrijpmaken en overige kosten incl. kunstwerk)	5.3	15-12-2021 / 21-09-2022	6530003	432010 / 438231 / 438289 / 438265	334.193	4.998	Incidentele budgetten van de realisatie van het Thijssehuis; kosten van bouwrijpmaken, advieskosten, werkzaamheden derden, overige kosten zoals voor het kunstwerk en een ontvangen subsidie van het Mondriaan Fonds voor het kunstwerk
Rie strand	5.7	Begroting 2024	6570018	438289	17.500	0	Project is in uitvoering, facturatie moet nog gedaan worden
Energiebesparingsakkoord Texel	7.4	9-11-2023	6740001	435105	100.000	0	project loopt door tot in 2025
Energiebesparingsakkoord Texel	7.4	9-11-2023	6740001	438231	37.973	5.000	Project wordt in 2025 afgerond
Warmtevisie	7.4	9-11-2023	6740002	438265	50.192	0	is bedoeld ter uitvoering van Transitievisie Warmte die loopt door tot 2026
Aanpak Energiearmoede	7.4	9-11-2023	6740003	438231	462.199	97.684	uitvoering van de projecten gericht op Energiearmoede lopen tot 31-12-2025
Transitievisie Warmte	7.4	15-12-2021	6740004	438265 / 411007	100.000	48.181	voor de invulling van de regierol die de gemeente heeft ter uitvoering van de Transitievisie Warmte
Energieneutrale woningen	7.4	9-11-2023	6740004	438280	40.000	0	bestemd voor bijdragen over meerder jaren aan regionale inzet klimaatadaptatie
Duurzaamheid versneld uitvoeren	7.4	15-12-2021	6740014	438265	250.000	0	bestemd voor uitvoering klimaatopgave
Duurzaam Texel	7.4	9-11-2023	6740014	435105	190.310	92.322	CDOKE budget is een meerjarige regeling vanuit het rijk om de capaciteit bij gemeenten te vergroten voor de uitvoering van klimaat en energiebeleid.
Duurzaam Texel	7.4	9-11-2023	6740014 6740014 6740014	438265 453103 843900	187.549 460.700 -460.700	130.540	CDOKE budget is een meerjarige regeling vanuit het rijk om de capaciteit bij gemeenten te vergroten voor de uitvoering van klimaat en energiebeleid.
oprichten van een vierjarig subsdiefonds voor duurzame woningen	7.4	coalitieakkoord	6740015	438231	1.000.000	0	bestemd voor het opzetten van een gemeentelijke subsidiefonds.
Nationaal isolatieprogramma duurzame woningen	7.4	9-11-2023	6740019	438280	726.338	0	Is voor de uitvoering van het Nationaal Isolatieprogramma
Nationaal isolatieprogramma duurzame woningen	7.4	9-11-2023	6740019	843900	-726.338	0	Is voor de uitvoering van het Nationaal Isolatieprogramma
Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie en communicatie kust	7.4	Begroting 2024 + Lokaal programma klimaatadaptatie z3114822	6740018 6740018	435105 438303	164.156 2.340	9.584 334	Uitvoeringsagenda is aangeboden voor de raad van september, dit budget is voor de uitvoering daarvan en voor communicatie rond de kust (zie college uitvoeringsprogramma). Uitvoering zal plaatsvinden in de komende jaren.
herinrichten voormalige ijsbaan den burg	8.1	9-11-2023	6810004	438265	10.448	0	restant uit onderzoekende fase waarvan een deel van dat budget ten onrechte is gebruikt door foutieve invoer

CPO Stolpweg	8.3	9-11-2022	4830000	432011	35.000	0	Betreft budget voor Inrichten openbaar gebied na realisatie CPO woningen Stolpweg, de CPO is nog niet gerealiseerd
Versnelling woningbouw	8.3	9-11-2023	6800031	435105 / 438265	116.534	10.915	Kansen voor nieuwe woningbouwinitiatieven, project loopt door in 2025.
Extra personele capaciteit Woningbouwprogramma Texel	8.3	9-11-2023	6830017	435105	382.500	109.280	Woningbouwprogramma loopt door tot 2030
Woonvisie en huisvestingsverordening.	8.3	9-11-2023	6830029	435105 / 438231 / 438265 / 438289	120.335	21.632	Middelen opstellen Woonvisie + aanpassen huisvestingsverodening, project loopt door in 2025.
Versnelling woningbouw	8.3	9-11-2023	6830030	438231 / 438265	145.868	10.988	Middelen versnelling woningbouw, project loopt door in 2025.
Invoering omgevingswet	8.3	19-6-2024	6830027	438265	219.123	19.457	Dat bedrag is nog zeker 2 jaar nodig voor implementatie Omgevingswet
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak	8.3	19-6-2024	6830027	438265	52.406	0	Betreft startbudget voor PPLG-aanpak van onderop.
TOTAAL					**9.169.584**	**877.867**	

Hoofdstuk 9 - Subsidies

Met dit hoofdstuk worden de financiële kaders bepaald voor subsidieverstrekking door het college. Een en ander op basis van artikel 4:23 van de Algemene wet bestuursrecht en de bepalingen in de Algemene Subsidieverordening Texel 2020.

Het totaal van de subsidies voor 2025 bedraagt € 3.435.209.

Indexering subsidies

Voor instellingen met een Beleidsgestuurde Contract Financiering (BCF) heeft de gemeenteraad besloten de subsidies te indexeren op basis van het percentage prijsontwikkeling uit de meicirculaire algemene uitkering. De indexering voor 2025 is vastgesteld op 2,3%. De indexering geldt voor KopGroep Bibliotheken, Young 4 Ever, Artex – Kunstenschool Texel, Stichting Texels Museum, Texels Welzijn, Sportstichting Texel en De Lieuw. Deze verhoging kost structureel € 57.290 en is meegenomen in deze begroting. De andere subsidiebudgetten zijn ook verhoogd met 2,3% voor het jaar 2025. De lasten hiervan zijn € 17.925.

Subsidieplafonds

Het college stelt de raad voor om voor 2025 de volgende subsidieplafonds vast te stellen conform artikel 5.1 van de Algemene Subsidieverordening Texel 2020. Subsidiebedragen uit deze 'budgetten' stelt het college vast volgens de regels die zij in overeenkomstige uitvoeringsregelingen heeft vastgelegd.

Programma 5 - Samen beleven en bewegen	
€ 45.627	Jaarlijkse subsidies kunst & cultuur
€ 38.038	Eenmalige subsidies kunst & cultuur
€ 103.173	Jaarlijkse subsidies sport
€ 37.986	Eenmalige subsidies sport
€ 23.040	Gemeentelijke monumenten
€ 247.864	**Subtotaal subsidieplafonds Programma 5**

Programma 6 - Zorg voor elkaar	
€ 27.805	Jaarlijkse subsidies mens & maatschappij
€ 14.384	Eenmalige subsidies mens & maatschappij
€ 42.189	**Subtotaal subsidieplafonds Programma 6**

Programma 7 - Volksgezondheid, duurzaam en schoon	
€ 30.000	Afkoppelen hemelwater
€ 30.000	**Subtotaal subsidieplafonds Programma 7**

Subsidiebudgetten op naam

Daar waar het een structurele subsidie op naam betreft, heeft het college besloten deze als aparte post in de begroting op te nemen. Het college stelt de raad voor de onderstaande bedragen voor het jaar 2025 hiervoor beschikbaar te stellen. Dit zijn maximale bedragen. De hoogte van de daadwerkelijke subsidie wordt gebaseerd op de gegevens bij de aanvraag en kan lager zijn, niet hoger.

Bedragen in €

Programma 5 - Samen beleven en bewegen	
22.161	Stichting Cultuurhistorisch Museum Texel
5.541	Stichting Luchtvaartmuseum Texel
7.817	Stichting Broadway Texel
19.808	Stichting Lokale Omroep Texel
3.984	Stichting Klifhanger
15.345	Stichting Texel CultuurEiland*
56.593	Stichting Artex-Kunstenschool Texel (cultuurcoach)
325.323	Stichting KopGroep Bibliotheken
12.644	Stichting KopGroep Bibliotheken (boekstartcoach)
13.720	Stichting KopGroep Bibliotheken (informatiepunt digitale overheid)
431.539	Stichting Artex-Kunstenschool Texel
11.750	Stichting Artex-Kunstenschool Texel (project CMK)
425.040	Stichting Texels Museum
90.000	Stichting Texels Museum (opfrissen, ontzamelen erfgoedcollectie)*
10.230	Stichting Ronde om Texel
56.593	Sportstichting Texel (buurtsportcoaches)
200.142	Sportstichting Texel
197.201	ANLV de Lieuw
8.140	Staatsbosbeheer
1.913.571	**Subtotaal subsidies op naam Programma 5**

* incidentele subsidie (2024 en 2025)

Bedragen in €

Programma 6 - Zorg voor elkaar	
28.061	Dorpshuis 't Skiltje
25.620	Stichting tot Exploitatie van Dorpshuis De Hof
15.937	Stichting tot Exploitatie van het Eierlandsche Huis
10.216	Dorpshuis De Waldhoorn
12.526	Dorpshuis de Bijenkorf
13.739	Stichting Dorpshuis De Wielewaal
15.582	Stichting Voedselbank Texel
630.720	Stichting Texels Welzijn
56.912	Kinderopvang Texel
338.108	Stichting Young 4 Ever
4.878	Stichting Slachtofferhulp Nederland
3.415	GGD (lokaal maatwerk)
45.871	Stichting MEE & de Wering
1.201.585	**Subtotaal subsidies op naam Programma 6**

Subsidiebeleidskaart

Voor meer inzicht in de koppeling van de subsidies aan de maatschappelijke beleidsdoelen, biedt de subsidiebeleidskaart uitkomst. Deze landingspagina wordt jaarlijks aangevuld met nieuwe gegevens, nadat de programmabegroting is vastgesteld.

Hoofdstuk 10 - Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In gevolge artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt in de programmabegroting een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2025
Onroerende zaak belasting	2.157
Toeristenbelasting / Watertoeristenbelasting	9.000
Forensenbelasting	1.336
Precariobelasting	158
Parkeeropbrengsten	5.920
1) Totaal lokale heffingen	**18.571**
Algemene uitkering	37.343
2) Totaal algemene uitkering	**37.343**
Dividend	62
3) Totaal dividenden	**62**
Onvoorzien	10
4) Totaal onvoorzien	**10**
Saldo financiering	0
5) Totaal financieringsfunctie	**0**
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**55.986**

Hoofdstuk 11 - Begrippenlijst Programmabegroting

Begrippenlijst Programmabegroting

BDU: Brede Doeluitkering
Een Brede Doeluitkering (BDU) is een financiële bijdrage van de rijksoverheid aan provincies en stadsregio's. Deze uitkering is bedoeld om het verkeer- en vervoerbeleid op regionaal niveau te ondersteunen en te verbeteren. Gemeenten kunnen bij de provincie aankloppen om een deel van deze middelen te krijgen voor projecten die bijdragen aan de kwaliteit van het verkeer en vervoer. Dit kan bijvoorbeeld gaan om de aanleg of verbetering van infrastructuur, het bevorderen van duurzame mobiliteit, of het verbeteren van de verkeersveiligheid. Het doel is om ervoor te zorgen dat het regionale verkeer en vervoer zo efficiënt, veilig en duurzaam mogelijk verloopt.

Bestaand beleid:
Beleid is het stellen van doelen, middelen en een tijdpad in onderlinge samenhang. Liefst zijn plaats en tijd omschreven. Onder beleid wordt dus verstaan het aangeven van de richting en de middelen waarmee de gestelde organisatie- of maatschappelijke doelen worden gerealiseerd.

Bestemmingsreserve:
Een reserve is een vermogensbestanddeel dat onderdeel is van het eigen vermogen. Een reserve kan (bedrijfs)economisch vrij worden besteed. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan door de raad een bepaalde bestemming is gegeven. Zie artikel 43 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor de nadere beschrijving.

Binnen de bestaande formatie:
De formatie is de toegestane omvang van het personeel uitgedrukt in fulltime eenheden (fte).
Als werkzaamheden binnen de bestaande formatie kunnen worden uitgevoerd, zijn geen extra middelen nodig; de taak kan worden uitgevoerd binnen de aanwezige personeelsbezetting.

CUP:
College-uitvoeringsprogramma.

Economisch nut:
Economisch nut heeft als kenmerk een zekere mate van verhandelbaarheid en draagt bij aan de mogelijkheid om (financiële) middelen te verwerven.

GREX:
De afkorting GREX staat voor grondexploitatie. Een grondexploitatie is een financiële vertaling van een ruimtelijk plan, waarbij kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd. Een grondexploitatie geeft inzicht in de kosten van bouwrijp maken en woonrijp maken enerzijds, en de te verwachten grondopbrengsten anderzijds. Voor nadere informatie: zie commissie BBV

Incidentele en structurele lasten/baten:
Incidentele lasten en baten betreffen uitgaven en inkomsten die eenmalig zijn of maximaal twee jaar voorkomen. Structurele lasten en baten daarentegen zijn uitgaven en inkomsten die drie jaar of langer periodiek terugkeren.

Inflatie:
Inflatie betekent dat het algemene prijsniveau stijgt. Hierdoor neemt de waarde van geld af en kan minder worden gekocht voor hetzelfde bedrag.

Kapitaalgoederen:
Kapitaalgoederen zijn gemeentelijke investeringen in de vorm van wegen, groen en recreatieve voorzieningen, speelvelden, riolering, gebouwen, openbare verlichting, en civiele kunstwerken.
Onderhoud van deze kapitaalgoederen is van belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van de gemeente, onder andere op het gebied van vervoer, leefbaarheid en recreatie. Daarnaast is onderhoud nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Kasgeldlimiet:
De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel de gemeente kort (korter dan 1 jaar) mag financieren als percentage van de begroting. De toegestane kasgeldlimiet is 8,5% van het begrotingstotaal.

Liquiditeitsplanning:
Het doel van een liquiditeitsbegroting is om maandelijks, per kwartaal of jaarlijks te beoordelen of er genoeg financiële middelen beschikbaar zijn om aan alle betalingsverplichtingen te voldoen. Een liquiditeitsplanning dient als controlemiddel en biedt een prognose van de verwachte inkomsten en uitgaven.

Maatschappelijk nut:
Maatschappelijk nut betreft alles wat nuttig, gewenst of noodzakelijk is voor het welzijn van burgers. Investeringen en voorzieningen die maatschappelijk nut dienen, zijn niet verhandelbaar en leveren geen inkomsten op.

Mei- en septembercirculaire algemene uitkering:
In de mei- en septembercirculaires informeert de overheid de gemeenten over de grootte en verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen, waaronder die voor het sociaal domein, en de decentralisatie-uitkeringen uit het Gemeentefonds. Deze informatie omvat zowel financiële als beleidsmatige aspecten voor het huidige begrotingsjaar en de volgende vier jaar. Bovendien vindt de definitieve afrekening van het voorgaande jaar plaats.

Paragrafen: wat staat daar voor informatie in?
In de begroting zijn de beleidslijnen voor relevante, beheersmatige aspecten en lokale heffingen vastgelegd in afzonderlijke, programma-overschrijdende paragrafen. Voor meer informatie, zie artikel 9 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Rationeel beheer:
Rationeel beheer betreft het systematische beheer van kapitaalgoederen, waarbij software wordt ingezet om het meerjarige onderhoud te plannen. Dit leidt tot inzicht in de structurele kosten over meerdere jaren van deze kapitaalgoederen en stelt ons in staat om maatregelen te treffen die pieken in onderhoudskosten opvangen.

Schatkistbankieren:
Schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun liquide middelen, met uitzondering van een werkkapitaal, aan te houden bij de schatkist.

Treasury:
Treasury betekent het beheer van geldstromen en het beperken van financiële risico's.

Verbonden partij:
Verbonden partijen betreffen rechtspersonen waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Overhead:
De Commissie BBV definieert overhead als alle kosten die verband houden met de leiding en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces (Notitie Overhead, 2023). Overhead is het deel van het budget dat een organisatie uitgeeft aan zichzelf. Dit zijn de kosten die niet direct toegewezen kunnen worden aan een specifieke product-activiteit.

Opslagkosten:
Opslagkosten zijn kosten die direct betrekking hebben op een taakveld. De kosten vallen niet onder de term overhead. Voorbeelden zijn: directe loonkosten op een taak, toegerekende uren van voertuigen en machines op een taakveld, kapitaallasten, huisvestingskosten die direct op een taakveld drukken enzovoort.

Hoofdstuk 12 - Schema behandeling programma begroting 2025

Schema behandeling programma begroting 2025

8 oktober 2024 Programmabegroting 2025 verzenden naar raadsfracties

15 oktober 2024 Vergadering Auditcommissie

23 oktober 2024 Bespreking programmabegroting 2025 in raadscommissie

7 november 2024 Vaststelling programmabegroting 2025

Overzicht baten en lasten per taakveld Gemeente Texel

Overzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht baten en lasten per taakveld

Taakveld	L/B	Bedrag 2025
Taakveld 0.1 Bestuur	Lasten	3.302.125
	Baten	1.278.000
	Saldo	**-2.024.125**
Taakveld 0.2 Burgerzaken	Lasten	974.212
	Baten	234.562
	Saldo	**-739.650**
Taakveld 0.4 Overhead	Lasten	11.802.317
	Baten	100.789
	Saldo	**-11.701.528**
Taakveld 0.5 Treasury	Lasten	2.907.079
	Baten	2.128.397
	Saldo	**-778.682**
Taakveld 0.61 OZB woningen	Lasten	4.774
	Baten	1.258.089
	Saldo	**1.253.315**
Taakveld 0.62 OZB niet-woningen	Lasten	0
	Baten	898.962
	Saldo	**898.962**
Taakveld 0.63 Parkeerbelasting	Lasten	0
	Baten	5.977.025
	Saldo	**5.977.025**
Taakveld 0.64 Belastingen overig	Lasten	754.260
	Baten	266.699
	Saldo	**-487.561**
Taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	Lasten	0
	Baten	37.342.730
	Saldo	**37.342.730**
Taakveld 0.8 Overige baten en lasten	Lasten	-16.564
	Baten	14.803
	Saldo	**31.367**
Taakveld 0.10 Mutaties reserves	Lasten	5.630.346
	Baten	8.566.995
	Saldo	**2.936.649**
Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	2.325.833
	Baten	44.800
	Saldo	**-2.281.033**
Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid	Lasten	676.788
	Baten	80.230
	Saldo	**-596.558**
Taakveld 2.1 Verkeer en Vervoer	Lasten	7.540.586
	Baten	114.055
	Saldo	**-7.426.531**
Taakveld 2.2 Parkeren	Lasten	781.860
	Baten	0
	Saldo	**-781.860**
Taakveld 2.4 Economische havens en waterwegen	Lasten	978.203
	Baten	922.581
	Saldo	**-55.622**
Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling	Lasten	472.674
	Baten	0

	Saldo	**-472.674**
Taakveld 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	Lasten	110.331
	Baten	32.017
	Saldo	**-78.314**
Taakveld 3.4 Economische promotie	Lasten	1.003.749
	Baten	10.335.829
	Saldo	**9.332.080**
Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs	Lasten	122.297
	Baten	0
	Saldo	**-122.297**
Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	1.134.551
	Baten	17.507
	Saldo	**-1.117.044**
Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Lasten	924.017
	Baten	20.000
	Saldo	**-904.017**
Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering	Lasten	359.634
	Baten	70.258
	Saldo	**-289.376**
Taakveld 5.2 Sportaccommodaties	Lasten	1.859.366
	Baten	349.844
	Saldo	**-1.509.522**
Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Lasten	1.347.104
	Baten	14.076
	Saldo	**-1.333.028**
Taakveld 5.4 Musea	Lasten	680.265
	Baten	174.173
	Saldo	**-506.092**
Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed	Lasten	1.015.025
	Baten	1.262
	Saldo	**-1.013.763**
Taakveld 5.6 Media	Lasten	332.733
	Baten	13.320
	Saldo	**-319.413**
Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	Lasten	3.840.674
	Baten	302.389
	Saldo	**-3.538.285**
Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	2.487.215
	Baten	69.490
	Saldo	**-2.417.725**
Taakveld 6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	Lasten	564.596
	Baten	0
	Saldo	**-564.596**
Taakveld 6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	Lasten	549.539
	Baten	0
	Saldo	**-549.539**
Taakveld 6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	Lasten	358.042
	Baten	0
	Saldo	**-358.042**
Taakveld 6.3 Inkomensregelingen	Lasten	3.529.710
	Baten	2.345.590
	Saldo	**-1.184.120**
Taakveld 6.4 WSW en beschut werk	Lasten	2.667.260
	Baten	65.171

	Saldo	**-2.602.089**
Taakveld 6.4 WSW en beschut werk de Bolder	Lasten	2.104.000
	Baten	2.104.000
	Saldo	**0**
Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie	Lasten	734.210
	Baten	0
	Saldo	**-734.210**
Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Lasten	533.597
	Baten	108.000
	Saldo	**-425.597**
Taakveld 6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	Lasten	1.362.266
	Baten	0
	Saldo	**-1.362.266**
Taakveld 6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	Lasten	1.891.163
	Baten	0
	Saldo	**-1.891.163**
Taakveld 6.791 PGB Wmo	Lasten	2.258.405
	Baten	0
	Saldo	**-2.258.405**
Taakveld 6.792 PGB Jeugd	Lasten	22.069
	Baten	0
	Saldo	**-22.069**
Taakveld 6.821 Jeugdbescherming	Lasten	207.788
	Baten	0
	Saldo	**-207.788**
Taakveld 6.822 Jeugdreclassering	Lasten	0
	Baten	0
	Saldo	**0**
Taakveld 6.91 Coördinatie en beleid Wmo	Lasten	440.997
	Baten	0
	Saldo	**-440.997**
Taakveld 6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	Lasten	108.675
	Baten	0
	Saldo	**-108.675**
Taakveld 7.1 Volksgezondheid	Lasten	161.379
	Baten	93.024
	Saldo	**-68.355**
Taakveld 7.2 Riolering	Lasten	2.955.860
	Baten	3.761.958
	Saldo	**806.098**
Taakveld 7.3 Afval	Lasten	2.745.750
	Baten	2.763.218
	Saldo	**17.468**
Taakveld 7.4 Milieubeheer	Lasten	2.424.320
	Baten	460.058
	Saldo	**-1.964.262**
Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Lasten	82.404
	Baten	71.010
	Saldo	**-11.394**
Taakveld 8.1 Ruimte en leefomgeving	Lasten	434.136
	Baten	0
	Saldo	**-434.136**
Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Lasten	1.000.000
	Baten	0

	Saldo	**-1.000.000**
Taakveld 8.3 Wonen en bouwen	Lasten	3.735.066
	Baten	1.821.775
	Saldo	**-1.913.291**
Totaal generaal	**Lasten**	**84.222.686**
	Baten	**84.222.686**
	Saldo	**0**

Bestuursopdracht: Planning & Control

Datum: 07 mei 2024
Versie: 02
Bestuurlijk opdrachtgever: Cees Hooijschuur — Akkoord d.d.:
Ambtelijk opdrachtgever: Marcel Karman — Akkoord d.d.:
Ambtelijk opdrachtnemer: .....(nader te bepalen)

Inleiding:
Bij de gemeente Texels is de stijl van werken ondernemend, gericht op 'doen', pragmatisch met hoge inzet en grote betrokkenheid. Als iets niet volgens planning verloopt zijn wij gewend om dit ad hoc en improviserend op te lossen en zetten we er samen de schouders eronder. De keerzijde hiervan is dat er soms onvoldoende tijd wordt genomen en er weinig ruimte is voor de strategische lange termijn. Het proces rondom Planning en Control is hierop geen uitzondering.

Context:
De begrotingscyclus van de gemeente Texel is opgebouwd vanuit een meerjarige perspectiefnota, een tussentijdse rapportage, de begroting en uiteindelijk de programmarekening. Los van deze cyclus worden diverse momenten in het jaar gebruikt om voorstellen in te dienen die zowel incidentele als structurele financiële consequenties hebben op de gemeentelijke begroting. Dit vraagt continu aandacht van de organisatie en maakt het voor de raad lastig om integraal financieel en strategisch te wegen en sturen.

Het huidige proces haalt de aandacht van de inhoudelijke dilemma's die er zijn en de discussie die gevoerd mag worden om goede keuzes te maken voor gemeente Texel op de lange termijn. Middels deze bestuursopdracht wordt er gewerkt aan zowel het proces van begroten, als ook aan de integratie van Leer-werkbedrijf de Bolder en de financiële voorstellen 2x per jaar gestructureerd op te nemen in de begroting of perspectiefnota.

	Korte omschrijving te behalen resultaten of opdracht
Welk maatschappelijk doel wordt gediend?	Zorgdragen voor een gedegen bestuurlijk proces van begroten en verantwoorden om daarmee de lange termijn financiële ontwikkelingen van Gemeente Texel te borgen. Dit in overeenstemming met het Besluit Begroten en Verantwoorden voor Provincies en gemeenten.
Welke resultaten ga ik behalen?	Het opstellen van een cyclus die door de gehele organisatie wordt gedragen, welke een bijdrage levert aan de publieke leesbaarheid van de PerpectiefNota, de Begroting, en de jaarrekening, verbetering van de kwaliteit van de inhoudelijke onderbouwing, betere verdeling van in- en output over het jaar en een reductie geeft aan de belasting van de medewerkers in de ambtelijke organisatie. Subopdracht: Het volledige proces van FA en P&C van de Bolder betrekken in het proces. Inclusief overname FA de Bolder
Wanneer ga ik dat doen en wanneer heb ik het af? (SMART)	• In mei 2024 is de bestuursopdracht vastgesteld door het college. • In mei 2024 wordt de auditcommissie gevraagd om input te leveren voor de verbeteringsdoelstellingen van de P&C cyclus • In Q2 wordt tijdens werksessies met de programmalijnhouders input gevraagd voor de nieuwe planning en werkmethoden. • September nieuwe methodiek voorstellen aan MT • Eind september nieuwe methodiek voorstellen aan Auditcommissie • Oktober starten met begroting 2025 op nieuwe wijze • November begroting afronden

	• December evaluatie nieuwe methode en vaststellen meerjarenplanning P&C cyclus • Eind Q1, opleveren Perspectiefnota • Mei 2025, opleveren Programmarekening • Eind mei 2025, eindevaluatie P&C Cyclus met auditcommissie • Juni 2025 opstellen meerjarenplanning • Juni 2025, decharge bestuursopdracht P&C Cyclus Na bestuursopdracht jaarlijkse evaluatie P&C Cyclus met Programmalijnhouders en Auditcommissie en MT
Welke onderwerpen/onderdelen komen aan de orde?	Deze bestuursopdracht neemt alle processen en documenten van de P&C cyclus onder de loep. Het gaat dan om: • Perspectiefnota • Programmabegroting • Programmarekening • Tussenrapportage • Grond exploitaties • IC rapportage Hierbij gaat het om de planning, de inhoud, de betrokkenheid van medewerkers/MT/College/Auditcommissie en raad.
	Ondersteunende vragen (hulpmiddel/optioneel)
Waarom ga ik het doen?	Als Manager Advies & Ondersteuning is het belangrijk om het proces gestructureerd, afgestemd op noodzakelijke oplevermomenten in te plannen, waarbij de druk op de organisatie afneemt, de informatie naar de raad consequenter aangeleverd wordt en de sturing op de financiële processen binnen de het college en raad 2x in het jaar wordt uitgevoerd. Deze processen horen onder de verantwoordelijkheid van A&O.
Wat en wie heb ik hiervoor nodig?	Daarbij zijn nodig: • Auditcommissie--> Overkoepelend beeld • Wethouder Financiën--> Stuurgroep • Secretaris--> Stuurgroep • Concern Controller--> Stuurgroep • Teamleider Bedrijfsvoering--> Projectgroep • Coördinator Planning & Controle--> Projectgroep • Financieel adviseur--> Projectgroep • Financieel adviseur--> Projectgroep • Kwaliteitsmedewerker--> Projectgroep(ondersteuning) • Teamleider Bedrijfsvoering --> projectleider uitvoering • Medewerker Planning & Controle--> Werkgroep • Medewerker FA--> Werkgroep • Programmahouders--> Werkgroep

Wat doe ik aan communicatie / participatie	De auditcommissie wordt 3x om input gevraagd op het proces, de inhoudelijke uitkomsten en de planning. Er wordt een RIB gemaakt om de uitkomsten weer te geven, medio november 2024, zodat de planning van 2025 volledig gedeeld kan worden. Interne communicatie verloopt maandelijks via programmahouders en via het MT middels een projectstatusupdate.
Wat zijn eventuele risico's die gedurende de opdracht tot uiting kunnen komen?	Risico's: Onvoldoende capaciteit: de kans op te weinig capaciteit is gemiddeld tot groot, omdat de organisatie al capaciteit te kort komt en hierdoor wordt overvraagd. Op dit moment komt de afdeling Bedrijfsvoering 1 Financieel adviseur en 1 medewerker Planning & Controle te kort. Daarnaast heeft de Concern Controller net haar baan opgezegd. Het gevolg zou zijn dat niet op tijd het project kan worden afgerond. Gezien de ruimte in de planning lijkt dit beperkt. Hogere Kosten: Kans is laag, omdat er juist een efficiency slag gemaakt wordt. Het effect bij optreden moet verwerkt worden in de begroting 2025. Slechte(re) kwaliteit: Kans is gemiddeld, doordat er nieuwe medewerkers juist op Planning & Controle zijn ingezet die de huidige programma's en processen nog niet voldoende eigen zijn, gevolg zou meer input vragen van MT om bij te sturen.

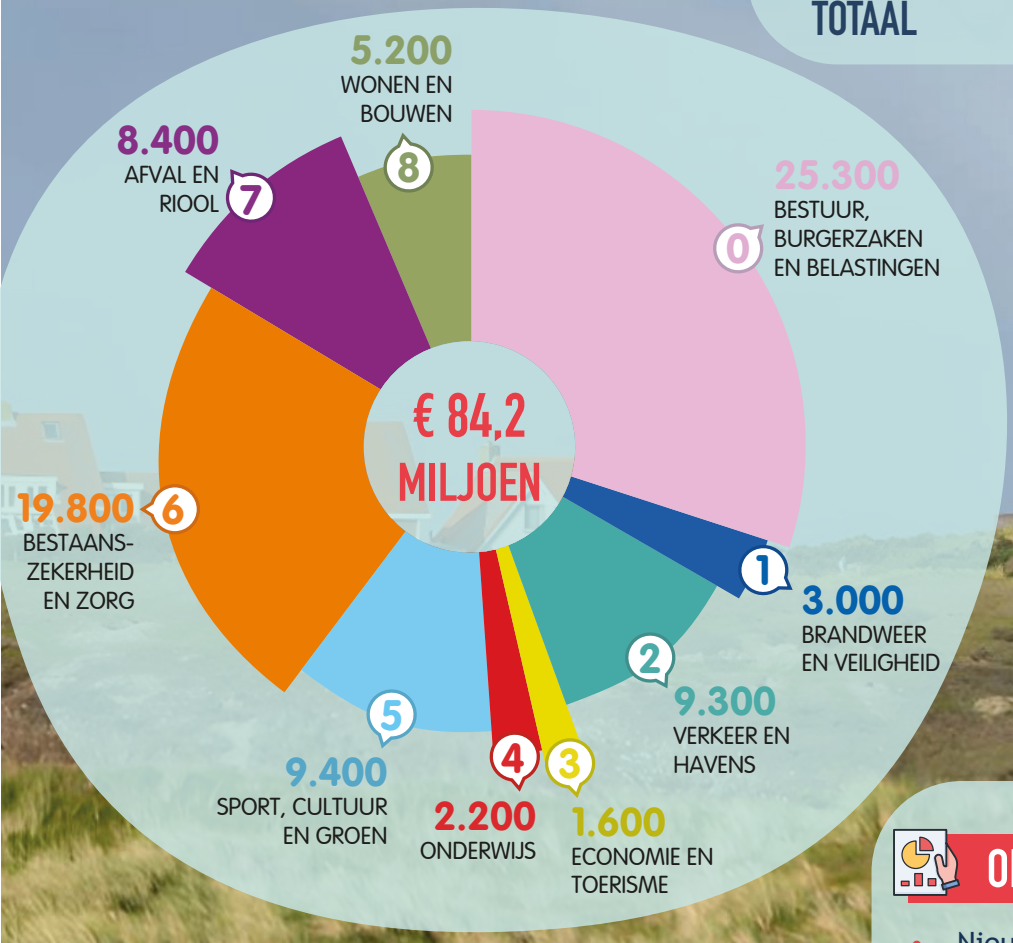
BEGROTING 2025 in één oogopslag

OPBRENGSTEN in miljoenen

Algemene uitkering Rijk	37,3
Overige provincie- en rijksbijdragen	5,1
Eigen belastingen en leges	26,8
Overige	15
TOTAAL	**84,2**

EIGEN BELASTINGEN EN LEGES

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	2,5
Forensenbelasting	1,3
Leges (incl. bouwvergunningen)	1,5
OZB	2,2
Parkeerbelastingen (excl. vergunningen/boetes)	5,9
Rioolheffing	3,7
Toeristenbelasting	9
Overig	0,7
TOTAAL	**26,8**

KOSTEN 84,2 miljoen

WAT BETAALT U?

Afvalstoffenheffing	
• Éénpersoonshuishoudens	€ 245,81
• Meerpersoonshuishoudens	€ 396,07
Rioolrechten	€ 299,94
OZB (2025) bij een woning van € 350.000	€ 126,14

ONTWIKKELINGEN 2025

- Nieuwe ronde witgoedregeling
- Voltooien bouw Thijssehuis
- Uitvoering van het toeristisch toekomstplan
- Start bouw sociale huur- en betaalbare koopwoningen voor mensen die wonen-werken op Texel
- Blijvende aandacht en ondersteuning voor mensen die minder hebben
- Aanpakken parkeerterreinen paal 12 en 15
- Herinrichten van de IJsbaan in Den Burg
- Duurzame energietransitie
- Realisatie flexwoningen Marsweg-Noord

Gemeente Texel .txl